L. 7. Theodos. Magni Cod. Theodos. de Haeret.
emend. pro Eunomiani spadones sc. Castra-
vadiis. Iac. Gothofr. q. ad Philost. 3.

E LIBRIS CONSTITV-
tionum Theodosii A.

LIBRI PRIORES OCTO

longè meliores quàm adhuc circunferebantur: sed ab Alarico rege Gotthorum ita deminuti, vt vix decima pars in his hodie appareat eorũ, quæ in Theodosiano codice continebantur.

Posteriores octo integri, nunc primùm post.M. annos in lucem reuocati à Io. Tilio Engolism.

DICATI

IO. BERTRANDO. V.C. CVRIAE PArisiorum præsidi, & ab interiori consilio Henrici. II. Galliæ regis optimi maximi.

Cum priuilegio Regis & Curiæ.

PARISIIS,

Apud Carolum Guillard sub sole aureo, & Gulielmum desboys sub cruce alba, via ad diuum Iacobum.

M. D. L.

Io.Tilius Engolism.Lectori.

Quia posteriores octo libros Theodosij Augusti Cōstitutionum, qui soli in manus nostras peruenerūt, vt in lucem proferremus Io.Bertrandus.V.C.Curiæ Parisiorū præses voluit, visum est eadē opera priores reliquias librorum, quos Alaricus Gotthorū rex olim contraxerat, vt mutilas partes integris membris adiūgere. Cæterū hoc quicquid est, ex magno reliquū opere, cū antiquis manu scriptis exēplarib⁹ diligēter collatum, magna ex parte correximus, & præstantius q̄ Germanica editio haberet, reddidim⁹. Porrò autē Alaricus Gotthorū rex ex omnib⁹ Rom.legibus quod cōmodum videbatur, selegerat: nec is solū, sed studiosi pleriq; ex iisdē cōpendiis excerpserunt quæ vsui futura existimabāt: vnde nata est ista in veteribus libris varietas. In hac autē nostra editione (iis enim qui parum in antiquis huiusmodi reliquiis versati sunt, error obiici fortasse posit) antiquam secuti sumus orthographiā, ne quis prima inspectione erratum putet. id enim citra rationem factum non est, suósq; habent singula quibus se tueātur auctores. Rescidimus pręterea illas interpretationes, quas Alaricus,

aut certè Anianus quidã eius Cãcellarius, qui has leges cõponebat, adiecerat: q parum vtiles visæ fuerint, aut aliis è locis repeterẽtur. Quamq̃ autẽ quicquid hoc est operæ à præcipuis nostris sacrarũ literarum studiis semotum est, speramus tamen nos edituros aliquãdo propter summum in bonas literas studiũ, adnotatiunculas quasdã non inutiles, cũ in has constitutiones, tũ in ipsum Iustiniani Augusti codicem, quem lõgè integriorem q̃ adhuc erat, breui reddemus, vt post Florẽtinas pandectas his diebus publicatas, constitutiones itidẽ imperatorias in melius restitutas habere posſis. Et si per ociũ liceat, vnà Cõsulum catalogum multò certiorem & instructiorem edemus, virorum doctorũ exemplo, quos isthic operã & studiũ posuiſſe haud pœnituit. Nec verò hanc primam vetustiſsimi libri editionem prorsus erratis carere affirmare ausim. Si quæ erunt, optimus quisque ea æquo animo tolerabit. Hoc volumine veterum Imperatorũ quod reliquum est, totum complexi sumus: alterum tibi de veterum Iurisconsultorum scriptis paramus. Vale Lutetiæ Parisiorũ XV. Kal. Maias.

M. D. L.

TITVLORVM INDEX Codicis Theodosiani.

LIBER I.

LIBER II.

LIBER III.

De nubtiis.

LIB. IIII.

F I N I S.

Alarici Gotthorum regis pręfatio ἀντιγραφος, quã pręposuerat breuiario Theod. Cod.

VTilitates populi nostri propitia diuinitate, tractãtes hoc quoque quod in legibus videbatur iniquum, meliori deliberatione corrigimus: vt omnes legum Romanarũ, & antiqui iuris obscuritas, adhibitis sacerdotibus ac nobilibus viris, in lucem intellegentiæ melioris deducta resplendeat: & nihil habeatur ambiguum vnde se diuturna aut diuersa iurgantiũ impugnet obiectio. Quibus omnibus enucleatis atque in vnum librum prudentium electione collectis, hæc quæ excerpta sunt, vel clariori interpretatione cõposita, venerabilium episcoporum, vel electorum prouincialium nostrorum roborauit adsensus. Et ideo subscriptum librum, qui in tabulis habetur collectus Goiarico Comiti pro distringendis negotiis nostra iußit clementia destinari: vt iuxta eius seriem vniuersa causarum sopiatur intentio: nec aliud cuilibet aut de legibus, aut de iure liceat in disceptationem proponere nisi quod directi libri et subscripti viri spectabilis Aniani manu, sicut iußimus, ordo conplectitur. Prouidere ergo te conuenit, vt in foro tuo nulla alia lex neque iuris formula proferri vel recipi præsumatur. Quod si factũ fortasse cõstiterit, aut ad periculũ capitis tui, aut ad dispendium tuarũ noueris facultatũ. Hãc vero præceptionẽ directis libris iußimus cohęrere, vt vniuersos ordinationis nostræ & disciplina teneat, & pœna constringat.

Anianus vir spectabilis ex pręceptione Alarici Regis hunc codicem de Theodosiani legibus atque sentẽtiis iuris vel diuersis libris electum Aduris anno. XXII. eo regnante edidi atque subscripsi.

THEODOSIANI CODICIS. LIber primus.

DE CONSTITVTIONIBVS principum & edictis. *Tit. I.*

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Lusitanos.

SI qua post hæc Edicta, siue Constitutiones, sine die & Consule fuerint deprehensa, auctoritate careant. Dat. V. Kalend. Aug. Sabariæ. Probiano & Iuliano. V V. CC. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, & THEODOSIVS, & ARCADIVS. AAA. Flauiano PF. Illyricæ & Italiæ.

Perpensa serenitatis nostræ longa deliberatione, Constitutiones nec ignorare quemquam, nec dissimulare permittimus. Dat. VI. Kalend. Iunij, Vincentiæ, Tatiano, & Symmacho. CONSS.

III. Idem AAA. Aureliano PF.P.* *urbi.

Omnia constituta non præteritis calumniam faciunt, sed futuris regulam imponunt. Dat. IIII. Kalend. Mart. Constantinop. Domino Theodosio. Aug. III. & Abundantio V C. CONSS.* *iij.

IIII. Idem AAA. Victorio Proconsuli Asiæ.

Generale præceptum beneficio speciali anteferendum est. Dat. XI. Kalend. Septēb. Constantinop. Theodosio Aug. III. & Abundantio. V C. CONSS.

DE DIVERSIS RESCRIPTIS.

[*Item de auctoritatibus.*] Tit. II.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad populum.

Contra ius rescripta non valeant, quocũq; modo fuerint impetrata. Quod enim publica iura prescribunt, magis sequi iudices debent. PP. IIII. Kalend. * *Septẽb. Romæ, Constantino Aug. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.*

* Martias.

II. Idem A. * Crepereo Donatiano.

* al. Crepereio.

Rescripta, quibus vsi non fuerint, qui in fata concedunt, hæredes possunt allegare, vt congrue impetrata successoribus eorum exequi liceat. Dat. * *Id. Decemb. Cõstantino Aug. V. & Licinio. CONSS.*

* Successorib⁹ emolumẽta cõquirãtur. PP.

III. Idem A. * Seuero. P F. P.

* al. Seueriano. P. V.

Quotiẽs rescripto nostro preiudicio vel moratoria prescriptio remittitur, aditus supplicandi pandatur. Quod autem totius negocij cognitionem tollit, & vires principalis negocij exhaurit, sine graui partis alterius dispendio conuelli nõ potest, peremptoria relaxatio petatur. Ne præscriptionis igitur peremptorię relaxatio petatur, nec contra edictum [sublimium] supplicetur. Dat. X. Kal. Iun. Niceæ, Paulino, & Iuliano. CONSS.

IIII. Idem A. ad Barbarum Pompeianum, Consularem * Campaniæ.

* Proc.

Etsi non cognitio sed executio mandatur, de veritate precum inquiri oportet, vt si fraus interuenit, de omni negocio cognoscatur. Dat. III. Id Nouẽb. Aquis, Dalmatio, & Zenophilo. CONSS.

V. Idem A. & Iulianus Cæsar, ad Taurum. P F. P.

Multabũtur iudices, qui rescripta contempserint, aut iurgio rixæ cõludio quocũq; distulerint. Dat. III. Non. Iul.

Iul. Med. Constantino. V I. & Iuliano. C O N S S.

VI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEODOSIVS. AAA. Floro PF. P.

Vniuersa rescripta, quæ in debitorũ causis super præstandis dilationibus impetrata sunt, rescindãtur: cũ sint aceruius perurguendi, qui mansuetudinis nostræ pondere † fatigato, nõ quod vtilitatibus publicis, sed quod † suis fraudibus conueniret, aspexerint. Dat. V I I. † Kal. Mart. Constãtinop. Antonio & Syagrio. C O N S S.

† pudore.
† viij.

VII. Idem AAA. Remigio P F. † P.

Dubium non est, contestationẽ intellegi, etiamsi nostræ fuerint trãquillitati preces † oblatæ, cásq; aduersus hæredem quoque eius, in quem porrectæ sunt, vel ad hæredem eius qui meruerit, exerceri. Nam sicut ex causis numerosis etiam & actio transmittitur hæredémq; testatori cõpetisse monstratur: Sic & è diuerso definitione iuris Consultorum omnium consona respõsione firmatur, ab hærede actionem non incipere, quæ non competierit testatori. Dat. † I I I. Kal. April. Cõstantinop. † Gratiano. I I I I. & Theodosio. I I. A A. C O N S S.

† al. Augustali.
† sublatæ.
† al. xiij.
† al. Arcad. iiij. & Hon. iij.
† Imppp. Grat. Valenti. & Theod. AAA. ad Eusigniũ
† xvj. & al. viij. Kal. Ma. Constãtinop. Antonio, & Syagrio. Conss.

DE MANDATIS PRINcipum. Tit. III.

I. Idem AAA. ad Tuscium, Proconsulẽ Aphricę. †

SI quis asserat, cum mãdatis nostris se uenire secretis, omnes sciant nemini quicquam, nisi quod scriptis probauerit, esse credendum: nec vlli⁹ dignitate terreri, siue ille Tribuni, siue Notarij, siue Comitis præferat potestatem: Sed sacris nostris literis an esse credendũ. Dat. †. X V. Kal. Iul. Romæ: Acc. III. Kal. Aug. Merobaude iterũ & Saturnino. C O N S S.

DE RESPONSIS PRVdentum. Tit IIII.

I. Impp. THEODOSIVS & VALENTINIANVS. AA. ad Senatum vrbis Romæ. post alia.

Papiniani, Pauli, Caij, Vlpiani, adque Modestini scripta vniuersa firmamus. Ita vt Caium, adque Paulum, Vlpianum, & cæteros comitetur auctoritas lectionis, quæ ex omni eius opere recitentur. Eorum quoque scientiam, quorum tractatus adque sententias prædicti omnes suis operibus miscuerunt, ratam esse censemus, vt Scæuolæ, Sabini, Iuliani, adque Marcelli, omniúmque quos illi celebrarunt: Si tamen eorum libri, propter antiquitatis incertũ, codicum collatione firmentur. Vbi autem diuersæ sententiæ proferuntur, potius numerus vincat auctorum: Vel si numerus æqualis sit, eius partis præcedat auctoritas, in qua excellentis ingenij vir Papinianus emineat: qui vt singulos vincit, ita cedit duobus. Notas etiã Pauli atq; Vlpiani, in Papiniani corpus factas, sicut dudũ statutũ est, præcipimus infirmari. Vbi autẽ pares eorũ sententiæ recitantur, quorũ par censetur auctoritas, quod sequi debeat eligat moderatio iudicantis. Pauli quoq; sententias semper valere præcipim⁹, & cætera. Dat. VI.† Id. Nou. Rau. Theod. Aug. VII. & Valẽtiniano. II. CONSS.*

* cunctos cõ. auct. lectionẽsque ex om. e. op. recitetur.

Not. Pauli & Vlp. in Papinianum.

† viij.

DE OFFICIO PRAEFECTOrum pretorij. Tit. V.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Bassum P. F. P.

Super

S Uper his qui à Præside, vel à quolibet alio iudice sententiam dictam infirmari deposcunt, sub eo fine sublimitatis tuæ succedat examẽ, vt si internis negotij vsquequaq; decursis ex euidẽti clarueri sententia, à iure * *iustitiáq; discedere* † *ea* * *penitus explosa controuersia, de æquitate terminum capiat.* *Quod si consentanea sit legibus prouida vel iam prompta sentẽtia, eius pronuntiationis improbus oppugnator, si patrimonio circunfluat, biẽnio in insulam relegatione plectatur: eiúsq; bonorum media portio fiscalibus compẽdiis addicta cedat. Quod si agrestis vitæ sit, aut etiã egentis, ad biennij tempus in metallum retrudendus est.*

* maiore
† discere.
* &

Quam legem in annotationibus quoq; nostris de iterando post sententiam iudicio custodire debebis. Dat. XIII. Kal.† *Nouemb. Basso & Ablauio. CONSS.*

† Decẽb.

DE OFFICIO RECTORIS *prouinciæ.* Tit. VI.

1. Imp. CONSTANTINVS A. ad Prouinciales.

C Essent iam nunc rapaces Officialium manus, cessent inquã: nam si moniti non cessauerint, gladiis præcidentur. Non sit venalis iudicis velum, non ingressus redempti, non infame licitationis secretarium, non visio ipsa Præsidis cũ precio: æque aures iudicãtis pauperrimis ac diuitibus referentur. Absit ab inducendo eius qui Officij princeps dicitur prædatio vlla litigatoribus. * *Adiutores eorundem Officij Principum concußiones adhibeant Centurionum, aliorúmque Officialium, parúa magnáque poscentium, intolerandi impetus oblidantur, eorúmque qui iurgantibus acta restituunt, inexpleta auiditas temperetur: Sẽper in-*

* deprædatio. Nullas litigatores

 uigilet

uigilet industria præsidalis, ne quicquam à prædictis generibus hominum de litigatore sumatur. Qui si de ciuilibus causis quicquam putauerint esse poscendũ, aderit armata censura, quæ nefariorum capita ceruicésque detruncet, data copia vniuersis qui cõcussi fuerint, vt Præsidum instruant notionem. Qui si dissimulauerint, super eodẽ conquerendi vocẽ omnibus aperimus apud Comites cũctos prouinciarum, aut apud Præfectum Prætoriũ, si magis fuerit in vicino: vt his referẽtibus edocti, super talibus latrociniis supplicia pferamus. Dat. Kal. Nou. Constantinop. Basso, & Ablauio. V V. C C. C O N S S.

II. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. Haue Anthemi Kariss. nobis.

Index sibi hanc præcipuam curã in audiendis ac discingendis litibus impositam esse non ambigat, ita vt nõ in secessu domus de statu hominũ, vel patrimoniorũ sententiam ferat, sed apertis Secretarij foribus, intrò euocatis omnibus, aut pro tribunali locatus, & ciuiles & criminales controuersias audiat, ne congruæ vltionis animaduersio cohibeatur. Absit autẽ, vt iudex popularitate, & spectaculorum editionibus mancipatus, plus ludicris curæ tribuat q̃ seriis actibus. Dat. Kal. Octobr. Aquile. Diuo Iouiano & Varroniano. C O N S S.

III. Idem AA. ad Valerianũ agentẽ vic. Hispaniarum.

Libellos iudicibus, postquam se receperint, vetamus offerri, ne super alienis causis vel statu pronuntient, quãdo ab officij conspectu, atque ab oculis publicis recesserint [prælata.] Dat. V I. Id. Septembr. Veronæ, Valentiniano, & Valente. A A. C O N S S.

IIII. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Probum. P F. P.

Prouin-

Prouinciis præsidentes per omnium villas sensim atque vsitatim, vicosq́, cunctos discurrant, & vltro rimētur à singulis, quid vnusquisque compulsor insolenter egisset aut cupide. Is enim de quo aliqua ad nos querella peruenerit, ad vltimam pœnam rapiatur. Dat. Kal. April. Treu. Valētiniano. N. P. & Victore CONSS.

v. Impp. HONOR. & THEOD. AA.
Theodoro. PF. P.

Moderatores Prouinciæ curā gerere iubemus, ne quid potentium procuratores perperam illicitéque committāt. Dat. VII. Kal. Decemb. Rauennæ, Basso & Philippo VV. CC. CONSS.

DE OFFICIO IVDICVM CIuilium. Titulus VIII.

I. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Curtio. PF. P.

HOnorati, qui lites habere noscuntur, his horis quibus causarum merita vel facta pēduntur, residendi cum iudice nō habeant facultatem: Nec meridianis horis à litigatoribus iudices videantur. Quin itaque pondo auri, tam iudici quàm eius officio, atque Honoratis parem multam adscribendam esse cognoscas, si quis cōtra præceptum huiusmodi venire tēptauerit. Dat. III. Nōn. Feb. Romæ, Basso & Philippo. VV. CC. CONSS.

DE OFFICIO IVDICVM MILItarium. Titulus VIII.

I. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Comitibus & Magistris vtriusque militiæ.

Vnquam omnino negociis priuatorũ, vel tuitio militaris, vel executio tribuatur. Dat. Pridie Kal. Feb. Constantp. Theodosio. A. III. & Abundantio. VV. CC. CONSS.*

*Id.

DE OFFICIO IVDICVM OMnium. Titu. VIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Domitium, vel Celsum. VV. CC.

NEmo iudex Officialem ad eam domũ, in qua materfamilias agit, cũ aliquo præcepto existimet esse mittẽdum, vt eandem in publicũ protrahat: cũ certũ sit debita eius quæ intra domũ, considerato sexu, semet contineat, domus eius, vel cuiuscũque rei habita distractione publicis necessitatib⁹ posse seruari. Quod si quis in publicum matremfamilias posthac crediderit protrahẽdam, inter maximos reos citra vllã indulgentiam capitali pœna, vel exquisitis potius exitiis, suppliciisq́ plectatur. Dat. III. Id. Iañ. Treu. Sabiniano & Rufino CONSS.

II. Idem. A. Andronico.

Si contra pupillos, viduas, vel morbo fatigatos, & debiles impetratum fuerit, lenitatis nostræ iudicio, memorati à nullo nostrorum Iudicũ compellãtur comitatui nostro sui copiam facere. Quinimo intra prouinciam, in qua litigator, & testes vel instrumenta sunt, experiantur iurgandi fortunam: Atq; omni cautela seruetur, ne terminos prouinciarum suarum cogantur excedere. Quòd si pupilli, vel viduæ, aliiq́; fortunæ iniuria miserabiles, iudicium nostræ serenitatis orauerint, præsertim cũ alicuius po-

ius potentiam perhorreſcant, cogantur eorum aduerſarij examini noſtro ſui copiam facere. Dat. XV. Kal. Iul. Conſtantp. Optato & Paulino CONSS.

III. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Pars actorum, habitorũ in Conſiſtorio Gratiani Aug. Gratianus Auguſtus dixit.

Det operam iudex, vt Prætorium ſuum ipſe cõponat. Cæterum neque comiti, neque rectori prouinciæ plus aliquid præſtabitur, quàm nos conceßimus in annonis, ſeu cellariis, &c. Actum in Conſiſtorio, Merobaude. II. & Saturnino CONSS.

DE DEFENSORIBVS CIVItatum. Titulus X.

I. Imppp. VALENTINIANVS. THEOD. & ARCAD. AAA. Euxinio. PF. P.

HI potißimum conſtituantur defenſores, quos Decretis elegerint ciuitates. Quòd ſi quis ad locum defenſionis ambitione peruenerit, cõfeſtim Synceritas tua reiectum quinque libras auri fiſci vtilitatibus cogat inferre. Dat. VIII. Kal. Feb. poſt conſulatum, Honor. N. P. & Euodi. V. C. CONSS.

II. Idem. AAA. Potamio Præfecto Auguſtali.

Defenſores nihil ſibi inſolenter, nihil indebitum vindicantes, nominis ſui tantum fungantur officio, nullas infligant multas, nullas exerceant quæſtiones: plebẽ tantum vel decuriones, ab omni improborum inſolentia & temeritate tueantur: & id tantum, quod eſſe dicuntur, eſſe non deſinant. Dat. III. Noñ. Mar. Conſtantinop.

Arcadio

Arcadio.A.II. & Rufino.V.C.CONSS.

III. Idem.AAA.Tatiano.PF.P.

Per omnes regiones, in quib⁹ fera & periculi sui nescia latronum feruet insania, probatißimi quiq; atque districtißimi defensores adsint disciplinæ, & quotidianis actibus præsint: Qui non sinant crimina impunitate coalescere. Remoueãtur patrocinia, quæ fauorem reis, & auxilium scelerosis impertiendo, maturari scelera fecerunt. Dat.VI.Id.April. Constantinop. Arcadio. A. II. & Rufino CONSS.

DE ADSENSORIBVS DOMEsticis, & cancellariis. Titu. XI.

I. Impp.HONOR. & THEOD. AA. Eustasio.PF.

VElut castrẽse peculium filiifamilias Adsensores post patris obitum vindicent, qui consiliis propriis administratores ædiuuare consueuerunt, si quid licitis honestisq; lucris condonare potuerint. Dat.*Kal. April.Constantp.DD.NN. Honorio XIII. & Theodosio.X.AA.CONSS.*

*coadunare.
*Id.August.

II. Idem.AA.Asclepiodoto.PF.P.

Nullus Iudicum ad prouinciam sibi commissam, quenquam secum ducere audeat, Domestici vel Cãcellarij nomen imponat, nec profectum ad se vndecũque suscipiat, ne famæ nota cum bonorum publicatione plectatur. Periculorum primatium officij Cancellarios sub fide gestorũ electos iudicibus applicare iubemus: ita vt post depositam administrationem per continuum triennium nec militiam

nec militiam deserant, & prouincialibus presentiam sui exhibeant, quo volentibus sit accusandi eos facultas: Si enim idonea causa exegerit ad detegenda iudicis flagitia, & quæstioni eos subdi oportet, &c. Dat. Prid. Kal. Iun. Constp. Asclepidoto & Mariniano CONSS.

THEODOSIANI CODICIS LIber secundus.

DE IVRISDICTIONE, ET VBI quis conueniri debeat. Tit. I.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Eustasium*. PF. P.

* Ostasium.

Vdices prouinciarum volumus vim debitę auctoritatis assumere, vt vna auctoritas quæ cæteros rei priuatę, nostro quoque prouinciales teneat. Tormenta disciplinæ sceleratos conuictosq́ carcere teneant, tormenta dilacerent, gladius vltor interimat. Eo enim modo licentia inueteratæ desperationis inhibetur: sicq́ intelligent vno sibi ac pari studio viuendū esse cū cæteris. &c. Dat. VIII. Id. Mar. Limenio & Catulino CONSS.

II. Idem. A. ad Taurum. PF. P.

Definitum est, prouinciarum Rectores in ciuilibus causis litigia terminare, etsi militantes exceperint iurgia vel mouerint. Ne igitur vsurpatio iudicia legésque confundat, aut Iudicibus ordinariis adimat propriam

priam notionem, ad prouinciarum Rectores transferantur iurgia ciuilium quæstionum. In criminalibus etiam causis, si miles poposcerit reum, prouinciæ Rector inquirat: si militaris aliquid admisisse firmetur, is cognoscat cui militaris rei cura mandata est. Dat. VIII. Kal. Aug. Mediolani, Arbitione & Lolliano. CONSS.

III. Idem. A. & IVLIANVS. C. ad Taurum. P. F. P.

Non solum in Agentes in rebus, sed in alios etiam cuiuslibet hominis conditionis competētes vigoris aculei exerantur, si modo fuerit declaratum, delicto eos obnoxios detineri: Quicúmque igitur aliquid improbe turpitérque cōmiserit, aut libidinis macula fortè polluerit pudicitiã, debet ad eum vltio seueritatis congruæ propagari: cum tamen direptionem videantur esse conquesti, qui grauia testãtur esse admissa, quæ obnoxios clarueris inuasisse, in duplum restituere compellãtur. Data & accepta. VIII. Kal. Octob. Constantino. A. VIII. & Iuliano Cæs. II. CONSS.

IIII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Terentium Correctorem Tusciæ.

Actor rei forum sequatur: ita vt si Senatores aliquid à prouincialibus poscunt, eo qui prouinciam reget, cognitore confligant. Si verò prouincialis non suscipiat, sed inferat actiones, Præfecto vrbis disceptante decertet. Dat. Id. Iuñ. Diuo Iouiano, & Varroniano. CONSS.*

* Kal. Decẽb. Med.

V. Idem. AA. ad Felicem Vicarium Macedoniæ.

Si quis rem nostrã cœperit lite pulsare, Rationali præsente confligat, quo defensante & cõtrouersia omnis agitetur, &

tetur, & Iudex eam sententiam decernat, quam iuris æquitas postulauerit. Dat. Kal. Decemb. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

VI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Neotherio. P. F. P.

Exceptis his, quibus extra ordinem subuenitur, omnes iacturam litis incurrant, qui non ante in proprio foro iurgauerint: Siquidem poßint venire ad altioris Iudicis notionem, cum iudicatum, quod displicet, appellatio excluserit. Ita vt si quis litigator se vel fastidio vel gratia cognitoris, aut non auditũ, aut dilatum docuerit, & eius litis quę ꝑtracta est, æstimationẽ fisco nostro Iudex præstet, & in primoris officij pœna deportationis ilico deprometur. Dat. Pridie Kal. Maij. Mediolani, Arcadio Augusto. I. & Bautone. CONSS.

VII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Martiano Comiti Orientis.

Mulieres honore maritorum erigimus, genere nobilitamus, iisdem forum ex eorum persona statuimus, & domicilia mutamus. Dat. III. Kal. Feb. Constantinopoli, Arcadio. II. & Rufino. CONSS.

VIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Paisibo* filio suo salutem.

Causas plurimi de fugaci seruo, aut manifesto furto, aut non manifesto, direpti etiam animalis, serui, vel rei mobilis ac mouentis, vel vi bonorum raptorum, finium, & paruulæ casæ sub specie criminis tuum pulsant iudicium. Momentariæ etiam poßeßionis, interdictum, quod non semper ad vim publicam pertineat vel priuatam, vt mox audiri, interdum etiam si inscriptionem non mereantur,

reantur, abiecti etiam animalis causa proponitur. Cum igitur de his rebus paruis ac minimis, tuę sit iniuria potestatis iudicare, decretum est, eas tantum causas criminales à synceritate tua audiri, quas dignus & meritus earum horror inscriptiones impleuerit: quæ magnitudo videlicet criminis, tempúsque designant, vt alterutram partem digna legum tenere possit austeritas. Quod statutum si fuerit forte contemptũ, hi qui ex officio ingrediuntur Secretarium, quinque librarum auri condemnatione feriantur. Data. VIII. Id. Ianuarij, Mediolani, Olybrio & Probino. CONSS.

VIIII. Idem. AA. Arcelao Præf. Aug.

Si quis neglectis iudicibus ordinariis, sine cœlesti oraculo causam ciuilem ad militare iudicium crediderit deferendum, pręter pœnas ante promulgatas, intellegat se deportationis sortẽ excepturum. Nihilominus & aduocatum eius decem libris auri condemnatione feriendũ. Dat. VIII. Kal. Decemb. Cæsario & Attico. CONSS.

X. Idem. AA. ad Eutychianum. P. P.

Iudęi, Romano & communi iure viuentes, de his causis quæ non tam ad superstitionem eorum, quàm ad forũ & leges ac iura pertinent, adeant sollemni iure iudicia, omnésque Romanis legibus inferant & excipiant actiones: postremo sub legibus nostris sint. Sanè si quis per cõpromissum ad similitudinem arbitrorum apud Iudæos vel Patriarchas, ex consensu partium, in ciuili duntaxat negocio putauerint litigandum, sortiri eorum iudicium iure publico non vetentur. Eorum etiam sententias prouinciarum iudices exequantur, tanquam ex sententia Cognitoris arbitri fuerint attributi. Data. III. Non. Feb.

Constan-

Constantinopoli, Honorio August. IIII. & Eutychiano. CONSS.

XI. Idem. AA. Theodoro. P F. P. post alia.

Minimè prouinciæ Rector expectet in reos criminosos actorem dominicum, sed habeat in exhibendis noxiis potestatem, vtatur legibus nullo interposito rationali è latebris reus potestate ordinarij iudicis protrahatur, ne per conludium actorum iudicij fiat dilatio. Dat. VIIII. Kal. Iun. Mediolani, Honorio August. IIII. & Eutychiano. CONSS.

XII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Consulibus, Prętoribus, tribunis plebis, Senatui suo, salutem dicunt. post alia.

In criminalibus causis Senatus statuta iamdudum Quinqueuiralis iudicij forma seruabitur. In quo cum perfacile esse credamus, optimos legere de summis, sortito tamen ad iudicium vocabuntur, ne capite atque innocentia alterius iudicio electi iudicent, &c. Dat. VIII. Id. August. Rauennæ, Asclepiodoto, & Mariniano. CONSS.

NE IN SVA CAVSA QVIS *iudicet, [aut testimonium dicat.]* Titulus. II.*

* aliàs hęc desunt.

I. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. ad Græcum. P. P.

Romiscua generalitate decernimus, neminem sibi esse iudicē debere. Cum enim omnibus in se propriam dicendi testimonij iura facultatē submouerint, iniquum admodum est, licentiam tribuere sententiæ.

ſententiæ.Lecta Kal.Decembr. Valente. V. & Valentiniano.AA.CONSS.

DE OMISSA ACTIONIS IMpetratione. Titulus. III.

I. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS.AA.Hierio.P.P.poſt alia.

N*Vlli prorſus non impetratæ actionis in maiore vel in minore iudicio agendi opponatur. Excepto,ſi aptam rei & propoſito negocio cõpetentem eam eſſe conſtiterit,&c. Dat.X.Kal.Mar.Conſtantinop.Felice & Tauro.CONSS.*

DE DENVNTIATIONE, VEL editione reſcripti. Tit. IIII.

I. Imp. CONSTANTINVS.A. ad Symmachum.

S*I quando minoribus vel adultis inferenda lis erit, vel ab ipſis minoribus vel adultis cuidam quæſtio mouenda ſit,nõ aliàs curſus temporis incboetur, niſi ab vniuerſis quos officij ſollicitudo conſtringit. Hoc eſt,tutoribus ſiue teſtamento,ſiue decreto dati ſint,vel curatoribus, per quos minores defenduntur, vel iiſdem omnibus ſollemni more lis fuerit intimata.Quod ſi diuiſum adminiſtrationis periculum per prouincias ſit,his tantum omnibus inſinuari conuenit,& ab ipſis inferri litem,qui in ea prouincia tutelæ vel curę officium ſuſtinent,ne alius de prouinciis defenſores minorum ad iudicia producantur. Dat.Pridie Nõ. Febr. Sirmio.Accepta.VIII.Id.Mar. Corintho. Conſtantino.Aug.V.& Licinio.CONSS.*

II. *Idem.*

II. Idem.A. ad Maximum.P.P.

Denunciari vel apud prouinciarum Rectores, vel apud eos, quibus Actorum conficiendorum ius est, decernimus, ne priuata testatio mortuorum, aut in diuersis terris absentium, aut eorum qui nusquam gentium sint, scripta nominibus falsam fidem rebus non gestis †affigant. Dat. X. Kal. Iul. Sirmio, Probiano & Iuliano. CONSS.

†affigãt.

III. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Ampelium. P.P.

Exigendæ denuntiationis locus non est, cum quis ad luendum debitum euidenti chirographo conuenitur. Dat. IIII. Kalend. August. Contionati, Gratiano Aug. II. & Probo. CONSS.

IIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Romulum Consularem Aemiliæ & Liguriæ.

Post celebratam denuntiationem, seu edicto, seu editione rescripti, quod tamen iure sit impetratum, lis exordium auspicatur: inter iustas videlicet, legitimásque personas. Et siquis perennitatis nostræ, pendẽtibus temporibus responsa protulerit, non modo tempora quorum erunt curricula non dilatentur, sed & quicquid elicitum erit, friuolum iudicetur. Dat. †XIII. Kal. Iul. Mediolano, Arcadio Aug. I. & Bautone. CONSS.

†XIIII.

V. Idem. AAA. ad Claudium Consularem Tusciæ.

Vniuersa quidem negocia, quæ ex rescriptorũ auctoritate sortiuntur exordium, ad cursum temporum pertinere decretum est. Ante omnia vero procurandũ est, ne persuasionibus† improborũ protelãdę cognitionis prębeatur occasio. Idcirco siquis possessione deiectus auxilium

†Aliàs pṡuasionibus.

nostri poscat oraculi, nullis eum temporum, quæ ex rescriptorum editione defluunt, moris esse ludendum hac lege decernimus: ne iuris suffragium, quod in celeri reformatione consistit, beneficiorum Imperialium decreta suspendant. Dat. VI. Non. Maij. Mediolano, Timasio & Promoto. CONSS.

VI. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Aemiliano. P. F. Vrbis.

*Siquis debiti, vel quod ex fœnore, vel mutuo data pecunia sumpsit exordium, vel ex alio quolibet titulo in literarum obligatione facta cautione translatum est, seu fidei commissi dirigat actionem, aut momentariam possessionem peruasione violatam, vel quolibet interdicto efflagitat, *seu inofficiosum arguat testamentum, vel tutelæ, seu negociorū actionem intendat, ruptis denuntiationum ambagibus, inter ipsa cognitionum auspicia rationem exprimere, ac suas allegationes iubeantur proponere, denuntiatione & temporum obseruatione remota. Quam etiam in cęteris ciuilibus causis, quarum tamen æstimatio centum solidorum summam excedat, volumus custodiri. Dat. XIII. Kalend. Aug. Constantinopoli. Arcadio. A. VI. & Probo. V. C. CONSS.*

* quodlibet interdictū efflagitet.

VII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Iouio. P. P. post alia.

Quæcunque forte ecclesiæ venerabilis negocia sunt, vel esse poterunt actiones, celeri legum ordine seruato, iudicantum disceptatione finiantur. Nec enim decet defensione loci nominisque venerabilis suscepta, publica diu secretaria præstolari. Dat. VI. Kal. Iul. Rauennæ. Honorio. VIII. & Theodosio. III. AA. CONSS.

DE DO-

DE DOMINIO REI, QVAE POscitur, [vel consortibus ab eo cui denunciatũ fuerit nominandis.*] Tit. V.

* hæc aliàs desunt.

I. Imp. IVLIANVS. A. Secundo. P. P. post alia.

EXplosis atque reiectis perscriptionibus,* quas litigatores sub obtentu cõsortium, studio protrahendæ disceptationis excogitare consueuerunt, siue vnius fori omnes sint, siue in diuersis prouinciis versentur, ne adiuncta præsentia consortis vel consortium, agendi vel respondendi iurgantibus licentia pro parte pandatur. Et amputata constitutione Constantini patrui mei, quæ super consortibus promulgata est, antiquum ius, quantum pertinet ad huiusmodi disceptationes, cum omni firmitate seruetur, vt interruptis artificiosis obstaculis, possidentum astutia comprimatur. Dat. III. Noñ. Septembr. Antiochiæ, Mamertino, & Neuitta. CONSS.

proscriptionib aliàs præscriptionibus.

DE TEMPORVM CVRSV ET reparationibus denuntiationum. Titulus. VI.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Iuliano. V. C. *Præsidi Tarraconensi.

*Iulio vero.

CVm semel negocium vel necessitate, vel casu temporibus fuerit exemptum, ac postea per indulgentiam clementiæ nostræ redintegratio præstetur, intra quatuor menses iudicantis arbitrium non vlterius litigatoribus præberi oportet, etiamsi per obreptionem aliquid à nobis iterata supplicatione meruerint. Dat. Prid. Noñ. Maij. Viẽnæ, Seuero & Rufino. CONSS.

II. Idem. A. ad Felicem Præsidem Corsicæ. post alia.

Si petitores probauerint interpellantes se sæpius esse dilatos, atque ita lapsum temporis incurrisse per neglegentiam atque desidiam grauitatis tuæ, audientiam differentis, indemnitas petitorum pro modo litis, quæ in altercatione fuerit adducta, de tuis facultatibus sarciatur. Dat. VIIII. Kal. Nouemb. Sirmio, Constantino Aug. V. & Licinio. CONSS.

III. Idem. A. ad Bassum. P. V.

Altero ex litigatoribus in lite defuncto, cursum temporis reparandum esse, latis iamdudum legibus continetur. Dat. XVI. Kal. Iunij, Sirmio, Crispo. II. & Constantino. CONSS.

IIII. Impp. CONSTANTIVS, & CONSTANS. AA. ad Aquindinum. P. P.

Siquis iurgātium ante litis terminum vltimum diem obierit, non vt ante statuimus, à decedentium primo die cursus temporis obseruari oportet, si successor legitimæ ætatis sit, sed ex die petitæ bonorū possessionis, vel aditæ hæreditatis ei tempora renouari, ita tamen, vt ea res non lateat possidentem, nec damnum aut fraudem tempori faciat, pertentetur. Quod si successor minoris ætatis sit, postquam datus tutor siue curator sollemnia susceptæ definitionis inpleuerit, tempus dinumerari conueniet. Dat. & proposita. VI. Kalend. Ianua. Antiochiæ, Vrso & Polemio. CONSS.

V. Idem. AA. ad Petronium Vic. Aphricæ.

Inter priuatos & fiscum, si priuatus actionem intendat, quatuor mensium tempora custodienda sunt. Cum vero

ro fiscus priuato inferat aliquam quæstionem, sex mensium curricula seruentur, vtrique parti petẽdæ dilationis per defensores suos copia non neganda, si hoc commoditatis ratio postulauerit. Dat. V. Id. April. Aquilegiæ. Acindyno & Proculo. CONSS.

DE DILATIONIBVS. Tit. VII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Messalæ. P. P. post alia.

D E statu ac patrimonio litigantibus, in transmarina etiam dilatione mensium nouem spatium creditur posse sufficere, & cetera. Dat XI. I. Kalend. Decemb. Theodoro. V. C. CONS.

DE FERIIS. Titulus. VIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Helpidio.

S Icut indignißimum videbatur, diem Solis venerationis suæ celebrem altercãtibus iurgiis, & noxiis partium contẽtionibus occupari, ita gratum ac iocundum est, eo die quæ sunt maxime votiua compleri. Atque ideo emancipandi & manumittendi die festo cuncti licentiam habeant, & super his rebus acta non prohibeãtur. PP. V. Nõ. Iul. Crispo. II. & Constantino. II. CONSS.

II. Imppp. VALENINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Albino. P. P.

Omnes dies iubemus esse iuridicos, illos tantum manere feriarum dies fas erit, quos geminis mẽsibus ad requiem laboris indulgentius annus accipit, æstiuis feruoribus mitigandis, & autumni fœtibus decerpendis. Kalendarum quoque Ianuariarum consuetos dies ocio

mancipamus. His adicimus natalitios dies vrbium maximarum, Romæ, atque Constantinopolis, quibus debent iura deferre, quia ab ipsis nata sunt. Sacros quoque Paschæ dies, qui septeno vel præcedunt numero, vel sequuntur, in eadem obseruatione numeramus, necnon & dies Solis, qui repetito in se calculo reuoluuntur. Parem necesse est haberi reuerentiam diebus qui vel lucis auspicia, vel ortus imperij protulerunt. Dat. VII. Id. Aug. Romæ. Timasio & Promoto. CONSS.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Iouiano.* P.P. post alia.

*Iohanni.

Die Sabbati ac reliquis, sub tempore quo Iudæi cultus sui reuerentiam seruant, neminem aut facere aliquid, aut vlla ex parte conueniri debere præcipimus, cum fiscalibus commodis, & litigiis priuatorum constat reliquos dies posse sufficere, & cetera. Dat. *VII. Kalen. August. Rauennæ. DD. NN. Honorio. VIII. & Theodosio Aug. III. CONSS.*

* VIII.

DE PACTIS ET TRANSACtionibus. Titulus. VIIII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Rufino. P. P.

Si quis maior annis aduersus pacta vel transactiones, nullo cogente imperio, sed libero arbitrio & voluntate confecta putauerit esse veniendum, vel interpellando Iudicem, vel supplicando Principibus, vel non implendo promissa, eáque, inuocato Dei omnipotẽtis nomine, eo auctore solidauerit, nõ solum inuratur infamia, verum etiam actione priuatus, restituta pœna,

ta pœna, quæ pactis probatur inserta, earum rerum & proprietate careat, & emolumento quod ex pacto vel transactione illa fuerit consecutus. Quæ omnia mox eorum commodo deputabuntur, qui intemerati pacti iura seruauerint. Eos etiã huius litis vel iactura dignos iubemus esse, vel munere, qui nomina nostra placitis inserentes, salutem Principum confirmationem initarum esse iurauerint pactionum. Dat. V. Id. Octob. Constãtinop. Olybrio, & Probino. CONSS.

DE POSTVLANDO.
Tit. X.

I. Imp. CONSTANTINVS Aug. ad Bassum PF. P.

A Duocatos, qui cõsceleratis depactionibus suę opis egẽtes spoliant atq; nudant, non iure causæ, sed fundorum, pecorum, & mancipiorum qualitate rationéque tractata, dum eorum præcipua poscunt coacta sibi pactione transcribi, ab honestorũ cœtu, iudiciorum conspectu segregari præcipimus. Prop. VIII. Id. Mart. Constantinopoli, Constantino Aug. III. & Constantio. CONSS.

II. Impp. VALENT. & VALENS AA. Olybrio PF. P.

Quisquis vult esse causidicus, ipsam solum sumat in causis agẽdis personam, nec idem in eodem negocio defensor sit & quæsitor: quoniam aliquem inter arbitros & patronos oportet esse delectum. Accepta. XII. Kal. Septemb. Ipsis. AA. CONSS.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Eustasio PF. P.

De re necessaria ad locum altero beneficio non solũ per forũ tuæ magnitudinis, sed in vniuersis iudiciis valituro, vt si filiifamiliâs, quicquid ex huiusmodi profes-

 sione,

sione, vel ipsius occasione cõquisierint, id post patris obitum præcipuum, veluti peculium castrense, proprio dominio valeant vindicare, sub tali forma, qua militãtibus ex iure procinctus cinguli prærogatiua detulit. Dat. X. Kal. April. Constantinop. D D. N N. Honorio. X I I. & Theodosio. X. A A. C O N S S.

DE ERRORIBVS ADVOCAtorum. Tit. XI.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Furio Felici.

*A*duocatorum errores sine cõpetẽti iudicio litigatoribus nõ præiudicãt. Dat. V. Kal. Aug. Constantinop.* A. Constantino. C O N S.*

* A. vj. & Cõstãtio Conss.

DE COGNITORIBVS ET PROcuratoribus. Tit. XII.

I. Imp. IVLIANVS. A. Secundo. P. P.

*N*ulla dubitatio est, post causam in iudicio publicatam, vtpote dominum litis procuratorẽ effectum, etiam post excessum eius qui defensionem mandauerat, posse inchoatam litem iurgiúmque finire: quippe cum & Procuratorem posse eum instituere, & ad hæredes suos inchoata transmittere, veteres iuris voluerunt conditores. Lecta apud acta. Dat. Prid. Non. Feb. Iuliano. A. I I I I. & Sallustio. C O N S S.*

II. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA.

Commune negocium & quibusdam absentibus agi potest, si præsentes rem ratam dominum habiturum cauere parati sunt: vel si quod ab his petitur, iudicatum solui satisdatione firmauerint. * *Dat. V. Id. Decemb.*

* P. P. Vl.

Diuo

Diuo Iouiano, & Varroniano. CONSS.

III. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEODOSIVS. AAA. Pācratio PF.P.

In principio quæstionis persona debet inquiri, & vtrum ad agendum negocium mandato vtatur accepto. Quibus rite & sollēniter constitutis, potest esse sentētia. Præteritis autem his nec dici controuersiæ solent, nec potest esse iudicium. &c. Dat. Prid. Non. April. Constantinop. Antonio & Syagrio. CONSS.

IIII. Imppp. THEODOSIVS, ARCAD. & HONOR. AAA. Victorio Proconsuli Asiæ.

Procurator, licet maritus sit, id solum exequi debet, quod procuratio emissa prescripserit. Dat. XV. Kal. Iul. Theodosio. A. III. & Abundantio. CONSS.

V. Idem AAA. Rufino PF.P.

Nullo pacto feminæ aut amplius quàm sibi competit agere, aut pro aliis possunt interuenire personis. Dat. IIII. Kalend. Octob. Constantinop. Theodosio. A. III. & Abundantio. V. CONSS.

VI. Impp. ARCADIVS & HONORIVS. AA. * Andronico. PF. P. post alia.

Nemo militantum fiat susceptor defensórve causarum, nec ad cognitionem alieni iurgij suffragator accedat. &c. Dat. Prid. Non. Iul. Mediolani, Olybrio & Probino. CONSS.

* Andromacho.

VII. Impp. VALENTINIANVS, & ARCADIVS Asclepiodoto. PF.P.

Si lite contestata procuratorem vel cognitorem, qui litis minister est ordinatus, mori contigerit, minime eius quærātur hæredes: ne superuacuùm domino causæ laboris occasio protendatur, sed statim ad eum migrent omnes, qui dominus causæ fuerat, actiones. Et successorib⁹ procura-

cura-

*curatoris nulla super eo petitio relinquatur, nisi tantum expensarum nomine, vel factorum litis causa sumptuū. Nec sanè videtur incongruum Cognitori, cum manifestū sit, si cognitor, vel præsentis Procurator usus fuerit in iudicio prosperiore * fortuna, vel eadem reclamante deuictus, iudicati actionem sine ulla cunctatione in dominum dari, vel domino. Et hac quidē in Actoris persona de litis ministro edixisse sufficiat. Cæterùm iure ei quoque idem licere nō dubium est: quamuis abunde legum veterum vel nostrarū obseruatione munita sit. Quæ si in rem quoque suam cognitor vel procurator quis fuerit ordinatus, simili modo nihil noui requirere patiuntur. &c. Dat. XVII. Kalend. Decemb. Constantinop. Victore. V. C. CONS.*

*nō flāte

DE ACTIONIBVS AD POTENtes translatis. Tit. XIII.

1. Impp. HONORIVS & THEODOSIVS. AA. Ioani P F. P. post alia.

SI cuiuscunque modi cautiones ad potentium fuerint delatæ personas, debiti creditores iactura multētur. Aperta enim credentium videtur esse voracitas, qui alios actionum suarum redimunt exactores. &c. Dat. V. Id. Iul. Rauē. DD. NN. Honorio. XIII. & Theod. X. AA. CONSS.

DE HIS QVI POTENTIORVM nomina illicite prætendunt, vel titulos prædiis adfigunt. Tit. XIIII.

I. Impp.

I. Impp. ARCADIVS & HONORIVS. AA. Messalæ. PF. P.

Animaduertimus plurimos iniustarum desperatione causarum, potentium titulos, & clarissima priuilegia dignitatis, his à quibus iniuste vocantur, opponere. At ne in fraudem legũ, aduersariorúmque terrorem his nominibus abutantur & titu tulis, qui huiusmodi dolo scientes conniuent, adficiendi sunt publicæ sententiæ nota. Quòd si nullum in hac parte consensum præbuerint, vt libelli aut tituli eorum nominibus ædibus adfigantur alienis, eatenus in eos qui fecerint vindicetur, vt adfecti plumbo, perpetuis metallorum suppliciis deputentur. Quisquis igitur lite pulsatus, cum ipse & rei sit possessor & iuris, & titulum inlatæ solenniter pulsationis exceperit, contradictoriis possessionibus aut titulis alterius nomen crediderit inserẽdum, eius possessionis aut causæ quam sub hac fraude aut retinere, aut euitare tẽtauerit, amißione multetur: nec repetendæ actionis, etiamsi ei vel probabilis negocij merita suffragantur, habeat facultatem. Eos sanè, qui se spõte alienis litibus inseri patiuntur, cum his neq; proprietas, neque possesßio competat, veluti famæ suæ prodigos, & calumniarum redemptores notari oportebit. Dat. V. Kalend. Decẽb. Mediolani, Stilichone. V.C. CONS.

DE DOLO MALO.
Tit. XV.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Symmachũ. v.c.

Optimum duximus, non ex eo die quo se quisque admissum dolum didicisse memorauerit, neque intra anni vtilis tempus, sed potius ex eo die quo adscritur commissus dolus, intra continuum tempus

tempus anni, reis quibus esse decertandi ius inuenitur, eiusmodi actionem causa cognita deferri, ita vt si forte is contra quem res agitur, longius vllo genere discesserit, nec denuntiandi necessitate petitor oneretur, nec eius qui abierit præsentia postuletur. Nec tamen aßistere, si velit, quisquam prohibeatur examini, contra quem decernenda intentio huiusmodi fuerit expetita, ita vt impetrata doli actione, lis ad suum iudicem translata, intra biennij spatium decidatur. Ratione temporis custodita, cum legitimè fuerit apud suum iudicem cœpta, exemplo litium cæterarum, perpetuo verò silentio conquiescat: nisi ex die quo impetrata fuerit actio, intra continuum biennium quod sequitur, omnis litis fuerit decisa. Omnes igitur sciãt, neque incipiendæ post biennium, neque ante completum biennium cœptæ post bienniũ finiẽdæ doli actionis concessam licẽtiam. Dat. VIII. Kal. Aug. Naisso, Cõstantino. A. V. & Licinio CONSS.*

* adsentire.

DE INTEGRI RESTITVTIONE. *Titulus XVI.*

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad populum.

IN integrum restitutione minoribus aduersus commentitias venditiones, & aduersus tutorũ insidias, sanctionum præsidio cautum esse non dubium est: ac si quid forte idem de suo in fraudem tutelæ alienasse docerentur, fraudatorio interdicto prospectum esse minoribus declaratur. Dat. Id. Mar. Sirmio, ipso Augusto VII. et Cõstãtino Cæs. IIII. CONSS.

II. Idem. A. ad Bassum.

Placuit post completum vicesimum & quintum annum, ex

num, ex eo quo vicesimi & sexti anni dies inluxerit, ad interponendam contestationem in vrbe Roma vsque ad anni tricesimi extremum diem spatia prorogari, & intra centesimum vrbis Romæ miliarium, si tamẽ ab his iudicibus qui Romæ sunt, fuerit iudicandum. Per omnẽ verò Italiam vsque ad finem anni vicesimi & noni. In cæteris omnibus prouinciis vsque ad completum annum vicesimum & octauum. Quo transacto tempore manifestè omnes sciant legum sibi deinceps præsidia denegari, quandoquidem contestationis necessitate depulsa, finiendas integri restitutionum decidendasq; causas certo genere clauserimus. Eandem autem custodiri temporum cõuenit rationem, si forte quis beneficio nostro ætatis veniam fuerit consecutus, ex eo die quo indulgentia nostra in iudicio competenti fuerit intimata, eiq; administratio rei propriæ reseruata, vt ad persequendas in integrum restitutiones, finiendasq; causas iuge tempus habeat præstitutum. Si quis sanè in minoris iura successerit minor, minimè probibeatur, cùm quintum & vicesimum annũ ætatis suæ transierit, integri restitutionis beneficio vti tẽpore inlibato: Quòd si maioris fuerit minor iura nãctus, quantum ad eas pertinet actiones quas ex persona maioris fuerit consecutus, tantũ temporis ad exponendas integri restitutiones, decidendásque causas accipere debebit, quantum defuncto, cuius hæres aut bonorum possessor docebitur extitisse, reliquum fuerat. Cùm verò maior successionem fuerit adeptus minoris, si quidem ciuili iure ab intestato vel ex testamento successerit, mox cũ creta fuerit vel adita hæreditas: si verò honorario iure, ex quo bonorum possessio fuerit accepta, examinando integri restitutionis negocio, solida sine vlla deminutione*

*reserata.

tempora

tempora supputentur, quæ non pro locis, regionibus atq; prouinciis, in quibus morantur qui hæredes aut bonorũ possessores sunt, obseruari iubemus, sed in quibus defun cti domicilia cõlocauerãt. Dat. VII. Kal. Aug. Naisso, PF. P. Acc. Nõ. Octob. Constantino. A. VIII. & Cõstantio CONSS.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Iuliano. II. Proconsuli Africæ.

Et mulieribus, & minoribus in his quæ vel prætermiserint, vel ignorauerint, innumeris auctoritatibus constat esse consultum. Dat. Prid. Nõ. Mar. Rau. Cõstantio. A. V. C. CONS.*

*actoribus.

DE HIS QVI VENIAM AETATIS impetrarunt. Titu. XVII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Verinum.

Omnes adulescentes, qui honestate morum præditi, paternam frugem, vel maiorum patrimonia vrbana vel rustica conuersatione rectius gubernare cupiunt, & imperiali auxilio indigere cœperint, ita demum ætatis veniam impetrare audeant, cum vicesimi anni clausa ætas adolescẽtiæ, patefacere sibi ianuam cœperit ad firmißimæ iuuentutis ingressum: ita vt post impetratam ætatis veniam, iidem ipsi principale beneficium allegantes, non solum præscriptorum annorum numerum probent, sed etiam testibus aduocatis, honesta aut simili, aut potiore dignitate præditis, morum suorum instituta, probitatémque animi, testimonio vitę honestioris edoceant. Quod cum ea conditione effecerint, in alienatione prædiorum ius tantum ætatis obtinebunt, quãtum per

tum per annorum dimensiones ac temporum, legis natura singulis quibusque deferre consueuit. Fœminas quoque, quarum ætas biennio viros non sera pubertate præcedit, seruato etiam in hoc temporis interuallo, decem & octo annos egressas, ius ætatis legitimæ mereri posse sanximus. Sed eas quas morum honestas, mentisq́; sollertia, quasi certa fama commendat. Has verò propter pudorem & verecundiam, in cœtu publico demonstrare testibus non cogimus, sed percepta ætatis venia, annos tantum probare tabulis, vel testibus misso procuratore cōcedimus: vt etiam ipsæ in omnibus cōtractibus tale ius habeant, quale viros habere præscripsimus: ita vt Senatores apud grauitatis tuæ officium, de suis moribus & honestate perdoceant. Perfectißimi, apud vicariam præfecturam. Equites Romani, & cæteri apud Præfectum vigilum: Nauicularij, apud Præfectū annonæ. Cui ætati, quoniam inter plenam perfectamq́; adulescentiam, & robustißimam iuuentutem media est, firmatæ ætatis appellationem imponimus: vt prima ætas pueritiæ sit, sequens adulescentiæ, firmata hæc tertia, quarta legitima, quinta senectus habeatur. In ipsis etiam contractibus hac appellatione consignanda, vt non nudum nomen venditoris inseratur in tabulis emptionum: sed ab illo, qui firmatæ ætatis sit, & honestus vir habeatur, emisse illum significetur, & venditorem esse firmatæ ætatis, ita tamen, vt quia spes adempta perfidiæ est, & in vendendis prædiis diligentiores esse persistant, qui beneficium meruerunt principale, nec prædia sine decreto alienent. Dat. VI. Id. April. Thessal. PP. III. Kalen. Iuñ. Romæ, Crispo. II. & Constantio. II. VV. CC. CONSS.

DE IVDI-

DE IVDICIIS. Titu. XVIII.

I. Imp. CONSTANTINVS.A.ad Maximum.

IVdicantem oportet cũcta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere, interrogãdi ac proponendi, adiiciendiq́; patientia prębita ab eo, vt vbi actio partium limitata sit, contentiones non occursu Iudicis, sed satietate altercãtium metas compresserint, sapius requiratur, & crebra interrogatione Iudicis frequentetur, num quid noui resideat, quod annecti allegationibus in iudiciaria contentione conueniat, cum ad alterutrum hoc proficiat, siue definienda sit causa per Iudicem, siue ad nostram scientiam referenda. Nec ad nos mittatur aliquid, quod plena instructione indigeat. Dat. Prid. Id. Iañ. Sirmio, Crispo. II. & Cõstantino. II. VV. CC. CONSS.

II. Idem. A. ad Seuerum. P. V.

Nulli prorsus audientia praebeatur, qui causæ continentiam diuidit, & ex beneficij pręrogatiua id quod in vno eodemq́; iudicio poterat terminari, apud diuersos Iudices voluerit ventilare, pœna proposita si quis contra hãc supplicauerit sanctionem, atque alium super possessione, alium super principali quæstione iudicem postulauerit, vt rei quæ petebatur æstimatione subducta, quintam portionẽ reip. eius ciuitatis inferat, in cuius finibus res de qua agitur, constituta est. Dat. III. Kal. Aug. Iuliano & Paulino CONSS.

DE INOFFICIOSO TESTAmento. Titulus XVIIII.

I. Imp. CONSVANTINVS. A. ad * Lucrium Verinum.

* Lucretio Verino.

Fratres

Fratres vterini ab inofficiosis actionibus arceantur: & germanis tantummodo fratribus aduersus eos dũtaxat institutos heredes, quibus iniustas constiterit esse notas detestabilis turpitudinis, agnatione durante, sine auxilio Prætoris petitionis aditus reseretur. Dat. Id. April. Sirmio, Constantino A. & Licinio CONSS.

II. Idem. A. ad Claudium Præsidem Daciæ.

Licet legum auctoritas, filiorum potius quàm matrũ personis voluit laborem incumbere, vt de inofficioso agentes, intra præfinita tempora doceant nullo suo vitio factum, nec offensionem se parentibus præstitisse, sed iugiter obsecutos, vt naturæ ipsius religio flagitabat, disciplinam inlæsam, inoffensamq́ seruasse, vt his probatis remoueant parentum voluntatem testamẽta: tamen si mater contra filij testamẽtum inofficiosi actionem instituat, inquiri diligenter iubemus, vtrum filius nulla ex iusta causa læsus matrem nouissima læserit voluntate, nec luctuosam ei, nec legitimam reliquerit portionem: vt testamento remoto matri successio deferatur. Si tamen defuncto consanguinei agnati nõ sint superstites, an mater inhonestis factis atque indecentibus votis filium forte obsedit, insidiisque eum vel clandestinis vel manifestis adpetiit, vel inimicis eius suas amicitias copulauit, atque in aliis sic versata est, vt inimica potius quàm mater crederetur, hoc probato inuita etiam adquiescat filij voluntati. Dat. VIII. Id. Feb. Serdica, Crispo. II. & Constantino. II. CONSS.

III. Idem. A. ad concilium *Bizacinorum. *Bizãtinorum.

Seruus necessarius hæres instituendus est, quia non

magis patrimonium quàm infamiam consequi videtur: vnde claret actionem inofficiosi fratribus relaxatam, cum infamiæ aspergitur vitiis is qui hæres extitit: omniaq; fratribus tradi, quæ per turpitudinem, aut aliquã leuem notam capere nõ potest institutus, ita in hac quoq; parte si quando libertis heredibus institutis fratres fuerint alieni, inofficiosi actione proposita, præualeant in omnibus occupãdis facultatibus defuncti, quas ille perperam ad libertos voluerat pertinere. Dat. VII. Kal. Augu. Coloniæ Agrippinæ, Pacatiano & Hilariano CONSS.

IIII. Imp. CONSTANTINVS A. & Cæsar Olybrio.

Cum scribit moriens, vt arbitratu boni viri, si quid minus filiis sit relictum, quàm modus quartæ, quæ per successionem bonis tantum liberis debetur, efflagitat, id ipsum ab hærede eisdem in pecunia compleatur, manifestum est nullam iam prorsus nec super testamento, nec super donationib⁹ querellam remanere, præsertim cũ vniuersam eandem repellat & reprimat, quæ ad pecuniam redigit taxatio iusta. Dat. XIII. Kal. Iuñ. Tauro & Florentio CONSS.

V. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Hypatio. PF. P.

Intra quinquennium quod inofficiosis actionibus constitutum est, liberis quoque parentum iudicia inofficiosa causantibus, eadem tẽporis curricula præstituta sunt. Dat. V. Kal. Iuñ. Patauij, Merobaude. II. & Saturnino CONSS.

VI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Ioanni. PF. P.

Aduersus

Aduersus iudicium omnib⁹ integris atque seruatis, quibus inofficiosi actio, aut de immodicis donationib⁹ cœperit forte competere, vel qui se præteritũ esse testatur. Nos enim ita huiusmodi institutiones firmandas esse cõcessimus, vt cõpetentibus actionibus viam minimè clauderemus. Dat. XVI. Kal. Mar. Rau. Post consulatũ Honorij. VIII. & Theod. V. AA. CC.

VII. Imp. THEODOSIVS. A. Asclepiodoto. PF. P.

Siquis defuncti agnouerit voluntatem, de inofficioso agere prohibetur. Dat. VII. Kal. Mar. Constantp. Victore. V. C. CONS.

DE INOFFICIOSIS DONAtionibus. Titulus XX.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. & Cæs. Olybrio.

ILlud omnino dubitare non cõuenit, quòd immodicarum donationũ omnis querella ad similitudinem inofficiosi testamenti legibus fuerit inducta, & sit in hoc actionis vtriusque vel vna causa, vel similis æstimãda, idem tẽpore & moribus datur. Dat. XIIII. Kal. Iuñ. Tauro & Florẽtio CONSS.

DE INOFFICIOSIS DOTIBVS. Titulus XXI.

1. Imp. CONSTANTINVS, A. ad Maximum Præsidem Ciliciæ.

CVm omnis hereditas dote dicatur exhausta, cõcordare legibus promptum est, vt ad exemplum inofficiosi testamenti aduersus dotẽ im-

modicam exercendæ actionis copia tribuatur, & filiis conquirentibus emolumenta debita deferantur. Data XIII. Kal. Ian. Syrmio, Datiano & Cereale CONSS.

II. Idem. A. & IVLIANVS Cæſ. Pomponiano.

Dote ab vxore marito data, filius ex priori matrimonio, ſi neque vltra dodrantem neque in fraudem legis Papiæ conſtituatur; de hac repetenda nullam habere cōſtat actionem. Dat. XVI. Kal. Mar. Syrmio, ipſo Auguſto & Iuliano CONSS.

DE HEREDITATIS PETItione. Titulus XXII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. & Cæſar ad Maximum. P. V.

SI is qui dignitate Romanę ciuitatis amiſſa Latinus fuerit effectus, in eodem ſtatu munere lucis exceſſerit, omne peculium eius à patrono, vel patroni filiis, ſiue nepotibus, qui nequaquā ius agnationis amiſerint, vindicetur. Nec ad diſceptationem velut hereditariæ controuerſiæ filiis liceat accedere, cùm eius potiſsimum ſtatus ratio tractanda ſit, non quem beneficio libertatis indultæ ſortitus acceperit, ſed is in quo munere lucis exceſſerit. Dat. III. Kal. Febr. Serdicæ, ipſo Auguſto. VII. & Cæſ. CONS.

DE REI VINDICATIONE. Titulus XXIII.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Criſpino* Comiti & magiſtro Equitum.

*Criſpioni.

Quiſquis

Q Visquis armatæ militiæ stipendiis communitus in solo publico vel ædificium aliquod cõstruxerit, vel septis quibuslibet spatia certa cõcluserit, perpetuo iure, & firmo dominio eadem ex nostra generali auctoritate possideat: nec per subreptionẽ aliquis postea eadem loca à nostra clementia audeat postulare. Illud quoque sancimus, si quisquam militum simili conditione ante hoc tempus loca publica possidẽda detinuit, ac postea eadem per alias competitionum nebulas detectus fuerit amisisse, reformari eadem, ita tamen, si probatum fuerit, à nullo antea possessum solũ hac qua ostendimus à milite ratione detẽtum, vel si in alios forte eorum militum voluntate translatum fuisse, quod tenuerat, potuerit perdoceri. Ne quis sanè per hanc definitionem nostri numinis surripiendo postulare audeat hæc spatia de quibus præsens oraculi nostri forma comprehẽdit, pœnam viginti librarum auri iubemus adscribi.

Dat. V. Kal. Mar. Rauen. Asclepiodoto & Mariniano CONSS.

FAMILIAE ERCISCVNDAE.
Titulus XXIIII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Verinum.

C Vm diuidendæ res erunt, dubitari non potest, ab heredibus suis consensum sine vlla controuersia commodandum. Quod verò ad huiusmodi expectat scripturas, in quibus talis defunctorum mens fuisse inuenitur, vt de testamento intellegatur tantummodo cogitatum, etsi repugnare ius videatur, huiusmodi quoq; inscriptiones, inter suos dũtaxat heredes valere oportet, quemadmodum valent scripturæ simpliciter

 inchoatæ,

*inchoatæ, quas nulla sollẽnitatis adminicula defendũt, solis nixæ radicibus volũtatis. Licet enim sub testamẽti vocabulo cœpta, cùm perfectæ non sint, neque appellari aliter vllo modo poßint, euanuisse videntur: tamen dispositiones vltimæ coloratam iuris imaginem referẽtes, iustius in se legum procliuem fauorem debent prouocare. Quamobrem cum filiis ac nepotib⁹, ciuili iure, vel auxilio Prætoris, vt suis hæredibus defuncti succeßio deferatur, etiamsi cœptum, neque impletũ testamẽtum esse memoretur: vel si ab vtilitate verborum, vel sollennitate iuris inanis scriptura esse dicatur, considerari specialiter volũtatem placet, & obsecundari protinus cùm res diuidentur, nec retineri amplius, quàm quod singulorum personis detegatur adscriptũ: vt & memoria defuncti non violetur parentis, & occasiones litium dirimantur. Dat.*III.Kal.Septemb.Crispo.II.& Constantino CONSS.*

* III.

II. Idem. A. ad Constantinum. PF. P.

Nulli quidem de bonis vsurpandis viuorum, nec diuidendi contra bonos mores concessa licentia est. Sed si præcipiente matre bona eius inter se liberi diuiserũt, placuit omnifariam nobis huiusmodi diuisionẽ durare. Si modo vsque ad extremum eius viuendi spatiũ voluntas eadem perseuerasse doceatur. Dat.III.Id.Iun.Constp. Constantio & Maximo.CONSS.

DE COMMVNI DIVIDVNDO.
Titulus XXV.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. *Ierulæ Rationali trium Prouinciarum.

* al. Gerulo.

In Sardinia

IN Sardinia fundis patrimonialib⁹ vel Emphyteuticariis per diuersos nunc dominos distributis, oportuit sic possessionum fieri diuisiones, vt integra apud possessorem vnumquenque seruorum agnatio* permaneret. Quis enim ferat liberos à parentibus, à fratribus sorores, à viris coniuges segregari? Igitur qui dissociata in ius diuersum mancipia traxerunt, in vnum redigere eadem cogantur. Ac si cui propter redintegrationem necessitudinum serui cesserint, vicaria per eum qui eosdem susceperit mancipia reddantur. Et inuigilãdum, ne per prouinciam aliqua posthac querella super diuisis mancipiorum affectibus perseueret. Dat. III. Kal. Maij. Proculo & Paulino. CONSS.

*agnitio.

DE FINIVM REGVNDORVM. Titulus. XXVI.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Bassum. P. V.

SI constiterit eum qui finalem retulerit quæstionem, priusquam aliquid sententia determinetur, rem sibi alienam vsurpare voluisse, non solum id quod male petebat, amittat, sed quo magis vnusquisque contentus suo, rem non expetat iuris alieni, is qui inreptor agrorũ fuerit, in lite superatus, tãtum agri modũ quantum diripere tentauit, amittat. Lecta apud acta. XII. Kal. Iul. Gallicano & Symmacho. CONSS.

SI CERTVM PETATVR CHIROGRAPHIS.* Titulus. XXVII.

* si certũ petitur de chirographis mortuorum.

1. Imppp. HONOR. THEOD. & CONSTANTIVS. AAA. Palladio. P. P.

*SVper chirographis mortuorum hanc seruari volumus perpetua obseruatione sententiam, vt qui inter absentes intra hoc iuge quinquennium, inter præsentes vero biennium, iudiciis competentibus non publicauerit cautiones, nec conuenerit debitoris heredes, actione priuetur. Hic tamen si intra tempora constituta processerit, absque vllo sequestrationis obiectu prius manum defuncti probare iubeatur, hoc enim toto iure cantatum est, vt scripturam prolator affirmet: quam tamen astrui non sola manus collatione conueniet: (quid enim aliud falsarius agit, quàm vt similitudinem veritatis imitetur?) sed aliis multiplicibus documentis, vt probet magnæ securitatis fuisse quod siluit. Nam si publicam iudiciorum aditionem amicitiarum forsitan impediuit affectio, priuatam *saltem conuentionem testes audierint*, libertus aut seruus agnouerit. Admonere etiam potuit sub mortis vicinitate languentem. Quod si se forsitan causetur absentem, maioribus adstrui potest conuentio longinqua documentis, promissæ solutionis epistolare rescriptum. Ac ne idipsum qui cautionem fingit, imitetur, producat in mediũ portitores, qui alternæ partis scripta confirment, à quibus tamen verum vel sacra dignitas, vel suppliciis terror exploret, quamuis ad inluminandam hereditarij debiti fidem, & causas oporteat fœnoris adprobari, & pecuniæ baiulos hinc inde produci. His ac talibus si destituetur taciturnitas longinqua documentis, in euidenti est, veteratorum calumnias non solum repetitione priuandas, verum etiam seueritate cohibendas. Sed si viuentis antèhac lege facta cautio proferatur, quam suam neget ille qui petitur, sequestret pecuniam litigaturus ex falso:Ca-*

*priuat°. *testis audiuit.

ſo: Cauendum eſt enim, ne inficiandi fomitem miniſtremus obnoxiis. Quod tamen tunc conueniet cuſtodiri, ſi inter præſentes vtroſque viuentes necdum viginti anni, inter abſentes necdum triginta doceantur emenſi. Alioqui ſi chirographi fides ſub ſilentio iudiciariæ conuentionis ſtatutum tempus exceſſerit, probari prius debitum conuenit, & tunc repoſci, ſequeſtrationis neceſſitate ſubmota. Si verò ſuam quidem manum fateatur obnoxius, ſed nihil ſibi numeratum pro hac obligatione cauſetur, tunc chirographi diſcuti oportebit ætatem, vt ſi iure delata conteſtationibus tempora debitor taciturnus exegit, cauillationis iſtius perdat obſtaculum. De cetero vero ſancimus, vt omnes deinceps cautiones intra duodecennium vim conteſtationis accipiant, quam debitor facta nouatione promittat. Sed ſi mediis temporibus peregrinetur obnoxius, quo nouationi longior obſiſtat abſentia, volumus creditorem ante duodecennium præſtitum aditus iudicis mereri, auctoritatémque poſtibus debitoris affigere, domeſticas etiam conuenire perſonas: nullus enim per tanta conteſtationum poterit documenta mentiri. Quod ideo ante duodecennium iubemus agitari, vt per interualla temporis longioris inclamatus, aduerſarium confutari debere, ſi fides non agnoſcitur petitorum, nec obeſſe iam poſt aſſcripta tempora creditori, ſi poſt has conteſtationum voces longa debitoris abſentia vel redhibitio protelctur, vel nouatio iuſta ludatur. Et quamuis neſcire promulgata non liceat, per omnem hunc annum pendere iubemus edictum. Dat. V. Kalend. Auguſt. Rauennæ. Euſtaſio & Agricola. CONSS.*

*quã debitę facta nouatiõi promittant.

DE

DE PECVNIAE SEQVESTRAtione prohibita. Tit. XXVIII.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Ioanni. P. P. post alia.

Q Votiens ex quolibet contractu pecunia postulatur, sequestrationis neceßitas cõquiescat: oportet enim debitorem primo conuinci, & sic solutioni succumbere. Quam rem cum iuris ratio, tum ipsa æquitas persuadet, vt probationes secum adferat, debitorémque conuincat pecuniam petiturus. Dat. VII. Id. Iul. Rauennæ. Honorio. XIII. & Theodosio. X. AA. CONSS.

SI CERTVM PETATVR DE suffragiis. Tit. XXVIIII.

I. Imp. IVLIANVS. A. ad Populum.

F Oedis commentis, quæ bonorum merito deferuntur, quam occupare meruerunt, & cum meruissent in Rep. quolibet pacto versari, repetẽdam sibi pecuniam, quã inhoneste soluerant, imprudentius atque inhonestius arbitrantur: Alij etiam quæ tunc donauerant vel potius proiecerant ob immeritas causas, inuadenda denuo crediderunt. Sed quia leges Romanæ huiusmodi contractus penitus ignorant, omnem repetendi eorum quæ prodige nefariéque proiecerint, copiã prohibemus. Qui itaque repetere nititur, vel repetisse conuincitur, & quod dedit, apud suffragatorem eius manebit, vel extortum restituet, & alterum tantum fisci viribus inferre cogetur. Dat. Kalend. Feb. Constantinopoli. Mamertino & Neuitta. CONSS.

II. Imppp.

11. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino. P. P.

Si qui desideria sua explicare cupientes, ferri sibi à quoquam suffragium postularint, & ob referendam vicem se sponsione constrinxerint, promissa restituant, cum ea quæ optauerint consequantur. Si artibus moras nectent, ad solutionem debiti coartandi sunt. Sed si quid eo nomine in auro vel argento, vel in cæteris mobilibus datum fuerit, traditio sola sufficiat, & contractus habebit perpetem firmitatem: Quoniam conlatio rei mobilis, inita integra fide, hac ratione cumulatur. Quod si prædia rustica vel vrbana placitum continebit, scriptura quæ ea in alium transferat emittatur: sequatur traditio corporalis, & rem fuisse completam gesta testentur: aliter enim ad nouum dominum transire non possunt, neque de veteri iure discedere. Quod si quis, dum solo commonitorio de suffragio nititur, bona duxerit occupanda, reus temeritatis ac violentiæ retinebitur, atq; in statũ pristinum possessio reducetur, eo à petitione excluso, qui non dubitauit inuadere quod petere debuisset. Dat. IIII. Noñ. Mart. Constantinop. Arcadio. II. & Honor. II. AA. CONSS.

DE PIGNERIBVS. Tit. XXX.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad vniuersos Prouinciales.

INtercessores à Rectoribus prouinciarum dati ad exigẽda debita, ea quæ ciuiliter poscuntur, seruos aratorios, pigneris causa de possessionibus abstrahunt, ex quo tributorum inlatio retardatur. Si quis igitur intercessor aut creditor, vel Præfectus pacis, vel Decurio in hac re fuerit detectus, à Rectoribus

ctoribus prouinciarum capitali sententiæ subiugetur. Dat.III.Non.Iunias.Sirmio,Constãtino.A.IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

II. Impp. HONORIVS & THEOD. AA. Ioanni.P F.P. post alia.

Nexum non faciat prædiorum, nisi persona quæ iure potuit obligari.Per seruum aut procuratorẽ,colonum vel actorem seu conductorem præiudicium possessioni inuito vel inscio domino imponi non posse, & iuris & legũ auctoritatibus decantatur. Dat.Id.Iul. Rau. Honor. XIII. & Theod.X.AA.CONSS.

QVOD IVSSV. Tit. XXXI.

I. Impp. HONORIVS & THEOD. AA. Ioanni.P F. P. post alia.

D Ominos ita constringi manifestum est actione prætoria quæ appellatur, Quod iussu, si certam numerari præceperint seruo actoríve pecuniam. Igitur in perpetuum edictali lege sancimus, vt qui seruo,colono, conductori, procuratoríve possessionis pecuniam commodat, sciat dominos possessionum cultorésve terrarum obligari non posse: neque familiares epistolas,quibus homines plerumque commendãtur absentium, in id trahere conuenit, vt pecuniam quoque, quam non rogatus fuerat, impẽdisse se pro prædiis mentiatur, cùm nisi specialiter prout pecuniam commodatam dominus fuerit postulatus, idem dominus teneri non poßit, creditáque quantitate multari volumus creditores, si huiusmodi personis non iubente domino, nec fideiussoribus specialiter acceptis, fuerit cõmodata pecunia. Dat.VI. Id.Iul.Rau.Honor XVI. & Theod.X.AA.CONSS.

DE

DE PECVLIO. Tit. XXXII.

I. Impp. HONOR. & THEODOSIVS. AA. Ioanni PF.P. post alia.

HOc quoque creditoribus nõ negamus, vt si liber rationibus fuerit quas regebat, inuentus actor seruus procuratorve prędiorum, vtilis actio pateat de peculio &c. Dat. V. Id. Iul. Honor. XIII. & Theod. X. A A. CONSS.

DE VSVRIS. Tit. XXXIII.

I. Imp. CONSTANTINVS A. ad Dracilianũ* agentem Vicariæ Præfectum.

* Tracilianum Vic.

QVicumque fruges humidas vel arentes indigentibus mutuas dederint, vsuræ nomine tertiam partem superfluam consequantur, id est, vt si summa crediti in duobus modiis fuerit, tertium modium amplius consequantur. Quòd si conuentus creditor propter commodum vsurarum debitũ recipere noluerit, non solum vsuris, sed etiam debiti quantitate priuãdus est. Quæ lex ad solas pertinet fruges, nam pro pecunia vltra singulas centesimas creditor vetatur accipere, P P. Cæsareæ. XV. Kalend. Maias. Paulino, & Iuliano. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, THEODOSIVS, & ARCAD. AAA. Cynegio. PF.P.

Quicumque vltra centesimam iure permissam quicquid sub occasione necessitatis eruerit, quadrupli pœna & obligatione cõstrictus, sine cessatione, sine requie protinus ablata redhibebit. Hi verò qui antea pari furore grassati

grassati vspiam detegentur, in duplum extorta restituat. Dat. VIII. Kalend. Nouemb. Cōstātinop. Honorio. IX. & Euodio. CONSS.

III. Impp. ARCADIVS, & HONORIVS AA. Eutychiano. P. F. P.

Frustra debitores in annis minoribus cōstituti vsuras se restituere non debere contendunt, quia senatoria eos dignitate præditos esse testantur, vnde sortem cum vsuris in stipulationem deductis restituant. Dat. VIII. Kalend. Decembr. Constantinopoli. Cæsario & Attico. CONSS.

IIII. Imppp. ARCADIVS, HONORIVS, & THEODOSIVS. AAA. Optato. P. F. V.

Senatores sub medietate centesimæ vsuræ ad contractum creditæ pecuniæ censemus admitti. Itaque omnes intellegant, nullum florentißimo cœtui sociatum fœnus exercentem, vltra medietatē centesimæ vel iure stipulari, vel petere posse vsuram. Quinetiā si quid præter moderatam nostri numinis definitionē fuerit flagitatum imminuendæ sortis, pro huius legis auctoritate cessurum. Dat. Prid. Id. Iun. Niceæ Stilichone. II. & Anthemio VC. CONSS.

THEODOSIANI CODICIS. LIBER TERTIUS.

DE CONTRAHENDA EMPTIONE. Tit. I.

I. Imp. CONSTANTINUS. ad Profuturum P F. Annonæ.

V Enditiones atque emptiones, id est nulla circumscriptionis violentia factas, rūpi minime decet. Nec enim sola precij vilioris querella contractus sine vlla culpa celebratus, litigioso strepitu turbandus est. P P. Pridie Id. Augu. Constantino. A. V. & Licinio. CONSS.

II. Idem Aug. ad Gregorium.

Qui comparat, censum rei comparatæ cognoscat, neque liceat alicui rem sine censu vel comparare, vel vendere. Inspectio autē publica vel fiscalis esse debebit hac lege, vt si aliquid sine censu vēdiderit, & id ab alio deferetur, venditor quidem possessionem, comparator verò id quod dedit precium fisco vindicante perdat. Id etiam placuit, neminem ad venditionem rei cuiuslibet accedere, nisi eo tempore quo inter venditorem & emptorem cōtractus sollēniter explicatur, vt certa & vera proprietas à vicinis demonstretur, vsque eo legis istius cautione cur rente, vt etiamsi subsellia, vel vt vulgo aiunt scamna vēdantur, ostendendæ proprietatis probatio compleatur. Nec inter emptorem & venditorem sollemnia in exqui-

sitis cuniculis celebrentur, sed fraudulenta venditio penitus sepulta depereat. Dat. Prid. Non. Feb. Constantinop. Feliciano & Titiano. CONSS.

III. Imp. IVLIANVS Aug. ad Iulianũ Cõ. Oriẽtis.

Patrui mei Constãtini constitutionẽ iubemus aboleri, qua praecepit, minores fœminas consortio virorum copulatas, sine decreti interpositionẽ venditiones posse celebrare, si viri earum consensum pariter atq; subscriptionẽ instrumentis putauerint esse praebendam: quoniam absurdum est, maritos eis interdũ inopes obligari, cum possint, venditionis iure ipso non valente, res proprias recipere ab iis qui se inlicitis contractibus miscuerũt. Vetus igitur ius reuocamus, vt omnis venditio, quaecunq; fuerit a minore viro siue fœmina sine decreti interpositione celebrata, nulla ratione subsistat. Dat. VIII. Id. Decẽb. Antiochiae, Mamertino & Neuitta. CONSS.

IIII. Impp. GRATIANVS, VALENT. & THEODOSIVS. AAA. ad Hypatium. PF. P.

Quisquis maior aetate, atque administrandis familiarum suarum curis idoneus comprobatus, praedia etiã procul sita distraxerit, etiam si praedij forte totius quolibet casu minime facta distractio est, repetitionis in reliquum precij nomine vilioris copiam minime consequatur, neque inanibus immorari sinatur obiectis, vt vires sibimet causetur locorum incognitas, qui familiaris rei scire vires vel merita atque emolumenta debuerit. Dat. VI. Non. Maij, Merobaude. II. & Saturnino. CONSS.

Idem. AAA. Cynegio. PF. P.

Ne quis omnino Iudaeorum Christianũ compararet seruum, vel Christianum Iudaicis sacramentis adtaminet: Quod si factum publica indago cõpererit, & serui abstrahi

strahi debent, & tales domini congruæ atque aptæ facinori pœnæ subiaceant, addito eo: vt si qui apud Iudæos vel adhuc Christiani serui, vel ex Christianis serui reperti fuerint, soluto per Christianos competenti precio ab indigna seruitute redimantur. Accepta. X. Kal. Octob. Regio, Richomere & Clearcho. CONSS.

VI. Idem AAA. Flauiano PF. Illyrici & Italiæ.

Dudum proximis consortibúsque concessum erat, vt extraneos ab emptione remouerẽt: neque homines suo arbitratu vendenda distraherent: Sed quia grauis hęc videtur iniuria, quæ inani honestatis colore velatur, vt homines de rebus suis facere aliquid cogantur inuiti, superiore lege cassata, vnusquisque suo arbitratu quærere vel probare possit emptorem. Dat. VI. Kalẽd. Iun. Vincentia, Tatiano & Symmacho. CONSS.

VII. Idem AAA. Remigio. PF. Augustali.

Semel inter personas legitimas initus empti cõtractus & venditi, ob minorẽ adnumeratam precij quantitatem nequeat infirmari. Dat. III. Kal. April. Constantinop. Arcadio. A. IIII. & Honorio. A. III. CONSS.

VIII. Idem AAA. Messalæ. P F. P. post alia.

Qui imposita fuga munera ciuitatis prouinciarúmque destituunt, & ineundos furtim existimant esse contractus, intellegant sibi nihil hæc profutura esse commẽta: & precio emptorem multandũ esse quod dederit. &c. Dat. XII. Kal. Septemb. Theodoro. V C. CONS.

VIIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. ad populũ.

Venditiones, donationes, transactiones, quæ per potentiam extortæ sunt, præcipimus infirmari. Dat. XIII. Kal. Mar. Constantinop. Theod. VI. A. CONS.

dd DE

DE COMMISSORIA RESCINDENDA. Tit. II.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad populum.

Quoniam inter alias captiones præcipue commissoriæ legis crescit asperitas, placet infirmari eam, & in posterum omnem eius memoriam aboleri. Si quis igitur tali contractu laborat, hac sanctione respiret, quæ cũ præteritis præsentia quoq; depellit, & futura prohibet: Creditores *enim re amissa iubemus recipere quod dederũt. Dat. Prid. Kal. Feb. Serdicę, Constantino. A. VI. & Constãtio Cæs.* CONSS.

DE PATRIBVS QVI FILIOS distraxerunt. Tit. III.

1. Imppp. VALENTINIANVS, THEODOSIVS, & ARCAD. AAA. TITIANO. PF. P.

Omnes quos parentum miseranda fortuna in seruitium, dum victum acquirant, addixit, ingenuitati pristinæ reformentur: nec sanè remunerationem precij debet exposcere, cui etiam minimi tẽporis spatio seruitiũ satisfecit ingenui. Dat. Id. Mart. Mediolani, Tatiano & Symmacho. CONSS.

DE ÆDILITIIS ACTIONIBUS. Tit. IIII.

1. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCADIVS. AAA. Nebridio. PF. V.

Habito semel bonæ fidei contractu, mãcipióque suscepto, & precio dissoluto, ita demũ repetendi precij potestas est ei qui mancipium comparauerit, largienda, si illud quod dixerit fugitiuũ potuerit

potuerit exhibere. Hoc enim non solum in Barbaris, sed etiam in Prouincialibus seruis iure præscriptũ est. Dat. III. Kalend. Iul. Constantinopoli, Honorio. IX. & Euodio. V C. CONSS.

DE SPONSALIBVS ET ANTE *nubtias donationibus. Tit. V.*

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Rufinum. PF. P.

P*Ater noster nullã voluit liberalitatẽ valere, si actis inserta non esset. Nos etiã inter sponsos, ac sponsas, omnésq; personas eam solã donationem ex promulgatæ legis tẽpore valere sancimus, quã testificatio actorũ secuta est. Dat. III. Id. Maij. Sirmio, Constantino. A. & Licinio. CONSS.*

II. Idem A. ad Maximum Præfectum. V.

Cum veterum sententia displiceat, quæ donationes in sponsam, nubtiis quoque non secutis, decreuit valere: ea quæ largiendi animo inter sponsos & sponsas iure celebrantur, redigi ad huiusmodi conditiones iubemus, vt siue in potestate patris degere, siue vllo modo proprij videantur esse iuris, & tanquã futuri causa matrimonij * *aliquid sibiipsi vel consensu parentum mutuo largiantur, si quidem spõte vir sortiri noluerit vxorem, id quod ab eo datum fuerit, nec repetatur traditum: & si quid apud donatorem resedit, ad sponsam submotis ambagibus transferatur. Quod si matrimonij non contrahendi causa ab sponsa, vel in cuius agit potestate detegatur extitisse, tunc sponso, eiúsque hæredibus sine aliqua deminutione redhibeantur. Quæ similiter obseruari oportet,*

*mãcipij

& si ex parte sponsæ in sponsum donatio facta sit, nullis causis vlterius requirendis, ne forte mores, aut origo dicatur, vel quicquam aliud opponatur, quod sibi quisquam non conuenire existimat, cum longè antè quàm sponsalia contrahãtur, hæc cuncta perspici debuerint. Sola igitur indagetur voluntas, & mutata animi sententia, ad restitutionem, seu repetitionem rerum donatarum sufficiat: cum vniuersis cautionibus pulsis, nihil amplius constare debeat, nisi vt appareat, qui sibi contrahendum matrimonium dixerit displicere. Et quoniam fieri potest vt moriatur alter adhuc incolumi volũtate priusquam nubtiæ contrahantur, congruum duximus, eo in quem fuerat facta donatio, ante matrimonij diem functo, quæ sponsaliorũ titulo vel data, vel vno genere donata sunt, ad eum qui donauerat, reuocari: Eo etiam qui donauerat, ante nuptias mortuo, mox infirmari donationem, & ad eius heredes sine aliqua difficultate detrahi res donatas. Quod beneficium vsque ad personam patris aut matris, filiorum etiam, si quidem è priore matrimonio fuerint, stare decernimus, si quocunque modo ex his persona aliqua defuncto successerit. Quod si ex his nulla persona defuncti hæres erit, sed ex reliquis gradibus quisquam succedat, donationes conuenit etiam non insecutis ex causa mortis nubtiis conualescere: quoniam illis tantùm personis credimus consulendum. Dat. XVII. Kalend. Nouemb. Prop. VI. Kalend. Septemb. Romæ, Constantino Aug. V. & Licinio. V C. C ONSS.*

* causationibus.

III. Idem A. Valeriano, agenti Vicariam Præfecturam.

Quamuis in lucro nec feminis ignorantibus subueniri soleat, contra ætatem adhuc imperfectam locum hoc non

non habere retro Principum statuta declarant. Ne igitur soluta matrimonij charitate inhumanum aliquid statuatur, censemus: si futuris coniugibus, tempore nubtiarum intra ætatē constitutis, res fuerint donatæ & traditæ, non ideo eas posse reuocari, quia actis consignare donationem quondā maritus noluit. Dat. IIII. Kal. Maij, Gallicano & Symmacho. CONSS.

IIII. Idem A. ad Pacatianum P.V.

Patri, aut puellæ, aut tutori, aut curatori, aut cuilibet eius affini non liceat, cum prius militi puellam desponderit, eandem alij in matrimonium tradere. Quod si intra biennium, vt perfidiæ reus in insulam relegetur. Quod si pactis nubtiis, transcurso biennio, qui puellam desponderit, alteri eandem sociauerit, in culpā sponsi potius quàm puellæ referatur, nec quicquam noceat ei qui post biēniū puellā marito alteri tradidit. Dat. Prid. Id. April. Martianop. Pacatiano & Hilariano. CONSS.

V. Idem A. ad Tiberianum Vicarium Hispaniæ.

Si ab sponso rebus sponsæ donatis interueniente osculo, ante nubtias hunc vel illam mori contigerit, dimidiā partem rerū donatarū ad superstitē ptinere præcipimus, dimidiam ad defuncti vel defunctæ heredes, cuiuslibet gradus sint, & quocunque iure successerint: vt donatio stare pro parte media & solui pro parte media videatur. Osculo verò non interueniente, siue sponsus siue sponsa obierit, totam infirmari donationem, & donatori sponso, siue heredibus eius restitui. Quod si sponsa, interueniente vel non interueniente osculo, sponsaliorum titulo quod raro accidit fuerit aliquid sponso largita, & ante nubtias hunc vel illam mori contigerit, omni do-

natione infirmata, ad donatricem sponsam, siue eius successores donatarum rerum dominiũ transferatur. Dat. Id. Iul. Constantinopoli. Accepta. XIIII. Kalend. Maij Hispali, Nepotiano & Facundo. CONSS.

VI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Eutropio. PF. P.

Patri, matri, tutori, vel cuicumque, ante decimũ puellæ annum datis sponsalibus, quadrupli pœnam remittimus, etsi nuptiæ non sequantur. Et si interea puella decesserit, sponsalia iubemus sponso restitui. Quod si decimo anno vel vltra, pater quisve alius, ad quem puellæ ratio pertinet, ante duodecim annos, id est vsque ad vndecimi metas suscepta crediderit pignera esse retinẽda, deinceps aduentante tempore nubtiarum à fide absistẽs, quadrupli fiat obnoxius. Viduæ autem ratio diuersa est, cui auxilium non suffragatur ætatis, scilicet vt ea matrimoniũ non implens, ad quadruplum ex vetere constitutione teneatur. Duodecimo autem anno impleto, quisquis de nubtiis paciscitur: si quidem pater semetipsum obliget, siue mater, curatórve, aut alij parentes, puella fiat obnoxia. Cui quidem contra matrem, tutorem, curatorẽ, eúmve parentem actio ex bono & æquo integra reseruetur eorum pignerum quę ex propriis iuxta pœnam iuris reddiderit facultatibus, si ad consensum accipiendarum arrarũ ab his se ostenderit fuisse compulsam. Dat. XV. Kal. Iul. Thessa. Gratiano. A. V. & Theod. A. I. CONSS.

VII. Impp. HONORIVS & THEODOSIVS. AA. ad Marinianum. PF. P. post alia.

Si pater pactũ de filiæ nuptiis inierit, & humana sorte consumptus ad vota nõ potuerit peruenire, id inter sponsos firmum

firmum ratumq; permaneat, quod à patre docebitur definitum, nihilq; permittatur habere momenti, quod cum defensore, ad quem minoris commoda pertinebunt, docebitur fuisse transactum: Iniquum est enim, vt contra patriam volũtatem, redempti forsitan tutoris aut curatoris admittatur arbitrium, cum plerũque etiam ipsius familiæ aduersus commoda propria inueniatur laborare cõsilium. &c. Dat. I I I. Nõn. Nou. Rau. DD. NN. Honorio. X I I I. & Theodosio. X. A A. C O N S S.

VIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Hierio Præfecto. post alia.

Si donationis instrumẽtum ante nubtias actorũ sollemnitate firmatum sit, de traditione vtrum nubtias antecesserit, an secuta sit, vel penitus prætermissa, minimè perquiratur in illa donatione quæ in omnibus intra du centorum solidorum est quantitatem, nec actorum confectione quærẽda. Hæc enim commoda nec mariti fraude, nec successorũ eius improbitate, nec scrupulositate iuris, si & imperitè vel callidè rerum offerendarum in dotem habeat donatio mentionẽ, denegari vxoribus deceptis patimur, vel his qui in earũ iura succedũt: sed à marito, vel ab hæredibus eius exacta restitui, illa manẽte lege, quæ minoribus ætate fœminis, etiam actorũ testificatione omissa, si patris auxilio destitutæ sint, iustè consuluit. Dat. X. Kal. Mar. Constp. Tauro & Felice C O N S S.*

* donationem.

SI PROVINCIAE RECTOR, vel ad eum pertinentes sponsalia dederint. Titu. VI.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENT. & THEOD. AAA. Eutropio Præfecto. P. post alia.

SI quis in potestate publica positus, atq; honore administrandarum prouinciarum, qui parentibus, aut tutoribus, aut curatoribus, aut ipsis quæ matrimonium contracturæ sunt, potest esse terribilis, sponsalia dederit, iubemus vt deinceps siue parentes, siue eadem mutauerint voluntatem, nō modo iuris laqueis liberentur, pœnæq; expertes sint, quæ quadruplū statuit, sed extrinsecus data pignera lucratiua habeāt, si ea nō putēt esse reddēda. Quod ita latè patere volumus, vt nō solū circa administrantes, sed & circa administrantium filios, nepotes, propinquos, participes, domesticosq; censeamus: quibus tamē administrator operam dederit. Impleri autem id postea matrimonium non vetamus, quod tempore potestatis ob eas personas de quibus locuti sumus, arris fuerat obligatum, si sponsarum consensus accedat. Dat. XV. Kalen. Iul. Thessal. DD. NN. Gratiano. A. V. & Theodosio. A. I. CONSS.

DE NVBTIIS. Titu. VII.

1. Imppp. VALENT. VALENS, & GRATIANVS. AA. ad Senatum.

VIduæ intra. XXV. annum degentes, etiamsi emancipationis libertate gaudent, tamen in secundas nubtias non sine patris sententia coueniant. In obpugnationem cessent itaque sequestres, atque interpretes, taciti nuntij, renuntiiq; corrupti. Nuptias nobiles nemo redimat, nemo sollicitet, sed publicè consulatur affinitas, adhibeatur frequentia Procerū. Quòd si in conditionis delectu mulieris voluntas certat, sententiæ propinquorum, placet admodum, vt in pupillarum coniunctionibus sanctum est habendum examen, auctoritatem*

*habendo examini.

tatem

tatem quoque iudiciariæ cognitionis adiungi, vt si pares sunt genere ac moribus petitores, is potior æstimetur, quem sibi consulens mulier adprobarit. Sed ne forte ij qui gradu proximo ad viduarum successiones vocãtur, etiam honestas nuptias impediant, si huius rei suspicio processerit, eorum volumus auctoritatem iudiciumq́ succedere: ad quos etiam si fatalis sors intercesserit, tamen hæreditatis cõmodum peruenire nõ possit. Dat. XVII. Kal. Aug. Gratiano. A. II. & Probo CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio Præfecto.

Ne quis Christianam mulierem in matrimonium Iudæus accipiat, neq́ Iudææ Christianus coniugium sortiatur: nam si quis aliquid huiusmodi admiserit, adulterij vicem commissi huius crimen obtinebit, libertate in accusandũ publicis quoq́ vocibus relaxata. Dat. Prid. Id. Mar. Thessal. Theod. XII. & Cynegio CONSS.

III. Impp. THEOD. & VALENTIN. AA. Hierio. PF. P.

Si donationũ ante nuptias, vel dotis instrumenta defuerint, pompa etiam, aliaq́ nuptiarum celebritas omittatur: nullus æstimet ob id deesse, recte aliàs inito matrimonio firmitatem: vel ex eo natis liberis iura posse legitimorum auferri, si inter pares honestate personas nulla lege impediente fiat consortium, quod ipsorum consensu, atque amicorum fide firmatur, &c. Dat. X. Kal. Mart. Constantinop. Felice & Tauro CONSS.

DE SECVNDIS NVPTIIS. Tit. VIII.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Eutropio. P. P.

Siqua

S *Iqua ex fœminis perdito marito, intra anni spatium alteri festinarit nubere: parum enim tẽporis post decem menses seruandum adicimus, tametsi idipsum exiguũ putemus, probrosis inusta notis, honestioris nobilisq́; personæ & decore & iure priuetur, atque omnia quæ de prioris mariti bonis vel iure sponsaliorũ, vel iudicio defuncti coniugis consecuta fuerat, amittat, & sciat, nec de nostro beneficio vel adnotatione sperãdum sibi esse subsidium. Dat. III. Kal. Iañ. Constantp. Eucherio & Syagrio CONSS.*

II. Idem. AAA. Floro. PF. P.

Feminæ, quæ susceptis ex priore matrimonio filiis, ad secundas transierint nuptias, quicquid ex facultatibus priorum maritorum sponsaliorum iure, quicquid etiam nubtiarum solennitate perceperint, quicquid aut mortis causa donationibus factis, aut testamenti iure directo, aut fideicommißi, vel legati titulo, vel cuiuslibet munificæ liberalitatis præmio ex bonis maritorũ fuerint adsecutæ, id totum, ita vt perceperint, integrũ ad filios quos ex præcedente coniugio habuerint, transmittant, vel ad quẽlibet ex filiis: dummodo ex his tãtum, quos tali succeßione dignißimos iudicamus, in quos cõtemplatione meritorum liberalitatis suæ iudicium mater crediderit dirigendum. Nec quicquam eædem feminæ ex iisdẽ facultatibus abalienandi in quãlibet extraneam personã, vel succeßionẽ ex alterius matrimonij coniunctione susceptam præsumant. Atq; habeant potestatem poßidendi tantum in diem vitæ, non etiam abalienandi facultate concessa. Nam si quid ex iisdem rebus per fraudem sauioris auimi in alium quẽlibet fuerit à poßidente trãslatum, maternarum redintegrabitur compensationibus facultatum:

facultatũ: quo inlibata ad hos quos statuimus hæredes bona & incorrupta perueniant. Illud etiã addimus legi, vt si aliquis ex iisdem filiis, quos ex priore matrimonio susceptos esse constabit, forte deesset, qui sorores vel sororem, non etiam fratrem relinquens, Senatusconsulti beneficio matri simul ac sororibus successionis locum fecisse videatur: seu etiam filia, quæ nullo existente fratre, & superstitibus matre ac sororibus tantum, adeũdę hereditatis locũ matri ꝓ dimidia portione seruabit: quod successionis beneficium mater videbitur consecuta, in diem vitæ pro sibi debita portione sola tantũ possessione delata, omne his qui supererunt ex priore suscepti matrimonio filiis relinquat, nec super huiusmodi facultatibus testãdi in quãlibet aliam extraneam personam, vel quicquam abalienandi habeat potestatem. Quòd si nullam ex priore matrimonio habuerint successionẽ, vel natus natíve decesserint, omnem quoquo modo perceperint proprietatem iuris obtineat, atque ex his nãciscendi dominis, & testandi circa quem voluerit liberã habeat potestatem. Similiter etiam admoneri maritos volumus & pietatis & legis exemplo, quos etsi vinculo non adstringimus velut impositæ seuerius sanctionis, religionis tamen iure cohibemus, vt sciant id à se prõptius sperari cõtemplatione iustitiæ, quod necessitate proposita obseruationis matribus imperatur, ne si ita necessitas erit, circa eorũ personas subsidio sanctionis exigi ab eis oporteat, quod obtari interim sperariq; condeceat. Dat. XVII. Kal. Iuñ. Constantp. Antonio & Syagrio CONSS.*

*benefi-cio.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Ioãni. P. P.

Nulli videatur ambiguum, earum quæ nuptiarũ tempore mulieres accipiũt, etiãsi ad secundas nuptias, extãtibus

*tibus ex priore matrimonio liberis, emenso tempore forte migrauerint, in diem vitæ vsum fructum circa eas debere durare, salua his proprietate, quibus ius integrum post earum obitũ leges sacratissimę reseruarunt, vt manifestũ est, quod delatum ex priore cõiugio liberis constat. Dat. X. Kalend. Iul. Rauennæ. DD. NN. Honor. *VIII. & Theod. V. AA. CONSS.*

*VI.

SI SECVNDO NVBSERIT MVlier, cui maritus vsum fructum reliquerit. Titulus. VIIII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Asterio Com. Orientis.

Certa definitione signamus longe aliud esse quod de rebus ante nuptias à nostra mansuetudine constitutum est, aliud quod de his, quæ ex patrimonio proprio vir suo arbitrio ad vsumfructum vxori dereliquit: nam in eo vsufructu, quem vir extremã constituens voluntatem, de rebus propriis vxori dimiserit, statim post secundas nuptias mulieri volumus imminere iacturam, secundum eam legem, quæ de hoc articulo non dubitatur emissa. De vsufructu verò rerum ante nubtias donatarum, ea seruari, quæ saluberrima lex anterior plena definitione decreuit. Dat. XVII. Kalend. Mar. Constantinop. Honorio. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

SI NVBTIAE EX RESCRIBTO petantur. Titulus. X.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Theodoro. P. P.

Quidam

*Q*Vidam vetusti iuris ordine prætermisso, obreptione precum nubtias quas se intellegunt non mereri, de nobis æstimant postulandas, se habere puellę consensum confingentes: quapropter tale sponsaliorum genus præsentis legis definitione prohibemus. Si quis igitur contra hanc definitionem nubtias precum subreptione meruerit, amißionem bonorum, & pœnam deportationis subiturum se esse non ambigat. Et amisso iure matrimonij, quod prohibita vsurpatione meruerit, filios se iustè hac ratione susceptos non habiturum, nec vnquam postulatæ indulgentiæ* adnotationísue, principis indulto efficacem se veniæ effectum meruisse, exceptis his, quos consobrinorum, hoc est quarti gradus coniunctione, lex triumphalis memoriæ patris nostri exemplo indultorum supplicare, non vetauit: exceptísque his, qui parentum sponsione de nuptiis filiarum impleri* desiderant, vel sponsalia, hoc est arrarum data nomine, reddi sibi præcepto legum cum quadrupli pœna deposcunt. Nos enim peti de nobis nubtias supplicatione prohibemus, quas deceat de voluntate parentum, vel de ipsis adultis puellis aut mulieribus impetrari: Nam si negato coniugio, quod fuerat ante promissum, lis aliqua legum præcepto nascatur, de iure nos consuli non vetamus. Dat. Kal. Febr. Rau. DD.NN. Honorio.VIII.& Theod.III.AA.CONSS.

*ad principes vel indultu.

*filiorũ implere.

SI QVACVMQVE PRAEDITUS potestate, nubtias petat inuitæ. Titulus. XI.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Neotherio. P.P.

Si quis

SI quis ordinaria, vel qualibet præditus potestate, circa nubtias inuitis ipsis vel parentibus contrahendas, siue pupillæ, siue apud patres, virgines siue viduæ erunt, siue iuris sui viduæ, denique cuiuscunque sortis, occasione potestatis vtatur, & minacem fauorem suum inuitis his, quorum vtilitas agitur, exhibere, aut exhibuisse detegitur, hunc & multa librarum auri decem obnoxiū statuimus haberi, quē peractam dignitatem vsurpare prohibemus. Tali scilicet pœna, vt si circa honorem eum quo male vsus est, vindicandum, statuti nostri sanctioni parere noluerit, semper eam prouinciam in qua sibi hoc vsurpauerit, habitare per iuge biennium non sinatur. Qui tamen contra latentē malitiā prȩterea quasdā domos, vel quosdā parentes intellegimus muniendos, iubemus, vt quicūq; hu, & quȩcūque erit latentibus per iudicem promißis, minísue tētata ad id matrimoniū, cui aspernatur præstare cōsensum, confestim contestatione proposita, cum sua suorúmque domo ad iurisdictionem eius desinat pertinere. Curaturis hoc vniuscuiusque ciuitatis vindicibus, & eiusdem iudicis apparitoribus. Equidem si hæc prauitas ordinarij iudicis erit, vniuersa eius domus, ratio, atque omnia uel ciuilia vel criminalia negocia, quàm diu idem in administratione fuerit, Vicario† competant. Sin autem Vicarius, vel similis potestatis vim in huiusmodi contrahendo matrimonio molietur, vicißim ordinarius iudex intercessor existat. Si erunt vterque suspecti, ad inlustrem præfecturam specialiter talium domorum, quàm diu idem administrauerit, tutela pertineat. Dat. XV. Kalend. Mai. Theßalonicæ, Gratiano. A.V. & Theod. A.I. CONSS.

† vicariȩ.

DE IN-

DE INCESTIS NVBTIIS. Titulus. XII.

I. Impp. CONSTANTINVS, & CONSTANS. AA.& IVLIANVS.Cęsar, ad Volusianum Vicarium Vrbis.

E Tsi licitum veteres crediderunt, nubtiis fratris solutis ducere fratris vxorem: licitum etiã, pòst mortem mulieris, aut diuortium, contrahere cum eiusdem sorore coniugium: abstineant huiusmodi nubtiis vniuersi, nec æstiment posse legitimos liberos ex hoc consortio procreari: nam spurios esse conuenit, qui nascentur. Dat. Prid. Kalend. Mai. Romæ, Arbitione & Lolliano. CONSS.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Eutychiano. P. P.

Manente circa eos sententia posthac qui consobrinæ suæ, vel sororis aut fratris filiæ, vxorísue eius, postremo cuius vetitum damnatúmque coniugium est, sese nubtiis funestarit, designato quidem legis supplicio, hoc est igniũ & proscriptionis careat, proprias etiam quamdiu vixerit teneat facultates: sed neque vxorem, neque filios ex ea editos habere credatur, vt nihil prorsus prædictis, ne per interpositã quidẽ personam, vel donet superstes, vel mortuus derelinquat. Dos si qua forte sollẽniter aut data, aut dicta, aut promissa fuerit, iuxta ius antiquã fisci nostri commodis cedat: testamento suo extraneis nihil derelinquat, siue testato siue intestato legibus ei, & iure succedant. Qui si forte ex iusto & legitimo matrimonio editi fuerint, hoc est de descendentibus, filius filia: nepos, neptis: pronepos, proneptis. de ascendentibus, pater, mater: auus,

auus, auia. de latere, frater, soror: patruus, amita, testandi sanè ita demum habeat facultatem, vt his tantum personis pro iuris ac legum quod voluerit arbitrio relinquat, quas succedere imperialis praecepti tenore mandauimus: ita tamen, vt hereditate diem functi penitus arceatur, si quis ex his quos memorauimus, in contrahendis incestis nubtiis participatum atque consilium iniisse monstrabitur: successuro in locum illius, qui post eum gradum proximus inuenitur. Id sanè quod de viris cauimus, etiam de fœminis, quæ prædictorum se consortio commaculauerint, custodiatur: memoratis vero personis non extantibus, fisco locus pateat. Ad cuius legis nexum & conditionem pertinere iubemus, si qui forte iamdudum ante promulgationem huiusce legis inlicitis memoratarum nubtiarum sceleribus commaculati, quoquo modo latere potuerunt. Dat. V. Id. Decembr. Constantinop. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Aureliano. P. P.

Tanquam incestũ commiserit habeatur, qui post prioris coniugis amißionem, sororem eius in matrimonium proprium crediderit sociandam. Pari ac simili ratione etiam siqua post interitum mariti in germani eius nubtias crediderit aßpirandum, illo sine dubio insecuturo, quòd ex hoc contubernio nec filij legitimi habebuntur, nec in sacris patris erunt, nec paternam vt sui suscipient hæreditatem. Dat. XVII. Kal. Iañ. Constantino. X. & Theod. VI. AA. CONSS.

IIII. Impp. CONSTANTINVS, & CONSTANS. AA. ad Philippum. P. P.

De moribus actio vltra personam extendi non potest, nec

rest,nec in heredem habetur, nec tribuetur heredi. Dat. XII. Kal.Octob.Limenio & Catulino.CONSS.

DE DOTIBVS. *Titulus.XIII.**

* Hic titul' in nostris codicib' ante legē superiorem De morib' actio &c. positus est.

I. Imp. IVLIANVS. A. ad Mamertinum. P. P.

IN *dote reddenda, & retentiones ex iure venientes,* & pacta quæ legibus consentanea esse monstrantur,placet etiā ex huius sanctionis auctoritate intemerata inuiolatáq; seruari.Dat.IIII. Kal.Mar.Iuliano.A.IIII.& Sallustio.CONSS.*

* venientibus.

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Mariniano. P. P.

Si constante matrimonio maritus fatali fuerit sorte consumptus, dos quæ data dicitur vel promissa ex eius vxoris facultatibus, ad fœminam reuertatur, nihílque sibi ex hoc defuncti heres audeat vindicare, qđ ad mulierem recurrere fecit obitus maritalis. Et si fortasse constante matrimonio à marito vxori dos refusa est,quod legibus stare non potest, quia donationis instar perspicitur obtinere,eadem vxore defuncta, marito ab eius hæredibus cum fructibus ex die refusæ dotis restituatur, ita vt proprietas eiusdem à liberis ex eadem susceptis alienari à marito non possit,&c. Dat.III.Non.Nouemb.Rau. Honor.XII F.& Theod.X.AA.CONSS.

III. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Hierio.P.P. post alia.

Ad exactionem dotis, quam semel præstari placuit, qualiacunque sufficere verba censemus, etiamsi dictio vel stipulatio in pollicitatione rerum dotalium minime

fuerit subsecuta, & cetera. Dat. X. Kalend. Mar. Constantinop. Felice & Tauro. CONSS.

DE NVBTIIS GENTILIVM. Titulus. XIIII.

1. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS, AA. ad Theod. Magistrum equitum.

NVlli prouincialium, cuiuscūque ordinis aut loci fuerit, cum barbara sit vxore coniugium: nec vlli gentilium prouincialis fœmina copuletur, nisi quæ inter prouinciales atque gētiles affinitates ex huiusmodi nubtiis extiterint. Quod in his suspectum vel noxium detegitur, capitaliter expietur. Dat. *XV. *V. Kal. Iuñ. Valent. & Valente. AA. CONSS.*

DE FIDEIVSSORIBVS DOtium. Titulus. XV.

1. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Martiniano Comiti Oriētis.

OMnium sponsorum vel fideiussorum deinceps in cauenda dotis sponsione promißiones absoluimus. Dat. III. Id. Nouemb. Constantinop. Arcad. A. II. & Rufino. CONSS.

DE REPVDIIS. Tit. XVI.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Ablauium. P. P.

PLacet, mulieri non licere propter suas prauas cupiditates marito repudium mittere exquisita causa, velut ebrioso, aut aleatori, aut mulier-

mulierculario: nec vero maritis per quascũque occasiones vxores suas dimittere: sed in repudio mittẽdo à fœmina, hæc sola crimina inquiri, si homicidam, vel medicamentarium, vel sepulchrorum dissolutorem maritum suum esse probauerit, vt ita demum laudata omnem suam dotem recipiat. Nam si præter hęc tria crimina repudium marito miserit, oportet eam vsque ad aciculam† capitis in domo mariti deponere, & pro tam magna sui confidentia in insulam deportari. In masculis etiam si repudium mittant, hæc tria crimina inquiri conueniet, si mœcham, vel medicamentariam, vel conciliatricem repudiare voluerit. Nam si ab his criminibus liberam eiecerit, omnẽ dotem restituere debet, & aliam non ducere. Quod si fecerit, priori coniugi facultas dabitur domum eius inuadere, & omnem dotem posterioris vxoris ad semetipsam transferre pro iniuria sibi inlata. Dat. III.† Nõn. Maij Basso & Ablauio. CONSS.

†acuculam.

†Kal. Iul

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Palladio. P. P.

Mulier quæ repudij à se dati oblatione discesserit, si nullas probauerit diuortij sui causas, abolitis donationibus quas sponsa perceperat, etiam dote priuetur, deportationis addicẽda supplicijs: cui non solũ secundi viri copulam, verũetiã postliminij ius negamus. Sin vero morũ vitia, ac mediocres† culpas mulier matrimonio reluctata conuicerit, perditura dotem, donationem vero† refundat, nullius vnquam penitus socianda coniugio, quæ ne viduitatem stupri procacitate commaculet, accusationem repudiato marito iure deferimus. Restat vt si graues causas, atque inuolutam criminibus magnis conscientiam probauerit, quæ recedit dotis suæ compos, sponsalem

†vitia in medioer.

† periura dotẽ vero donatione ref.

ee ij quoq;

quoque obtineat largitatẽ, atque à repudij die post quinquennium nubendi recipiat potestatem, tunc enim videbitur sui magis viri id execratione, quàm alieni appetitione fecisse. Sanè si diuortium prior maritus obiecerit, ac† mulieri graue crimen intulerit, persequatur legibus accusatam, impetratáque vindicta & dote potiatur, & suam recipiat largitatem, & ducendi mox alteram, liberum sortiatur arbitrium. Si vero morum est culpa non criminum, donationem recipiat, dotem relinquat, aliam post biennium ducturus vxorem. Quod si matrimonium solo maluerit separare dissensu, nullisque vitiis peccatísque grauetur, exclusa, & donationem vir perdat & dotem, ac perpetuo cœlibatu insolentis diuortij pœnam de solitudinis mœrore sustineat, mulieri post anni metas nubtiarum potestate concessa. Super retentionibus autem dotium propter liberos iuris antiqui præcepimus cauta seruari. Dat. VI. Id. Mart. Rauennæ, Eustasio & Agricola. CONSS.

† aut.

DE TVTORIBVS ET CVRAtoribus creandis. Tit. XVII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. & Cæs. ad Bassum. P F. P.

IN vniuersis litibus placet, non prius puberem iustam habere personã, nisi interposito decreto aut administrandi patrimonij gratia, aut ad litem fuerit curator datus, aut iuxta præcedentia nostræ prouisionis statuta legitime initiatæ litis agitatæ in iudiciis controuersiæ finiantur. Dat. IIII. Id. Octob. Aquileiæ. Constantino. A. V. & Licinio. CONSS.

1. Idem. A. & Cæs. ad Populum.

In sæ-

In fœminis tutelam legitimam consanguineus patruus non recuset. Dat. Prid. Kalend. Ianuar. ipso. A. VII. & Cæs. CONSS.

III. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Proculo. P. P.

Inlustris Præfectus vrbis, adhibitis decem viris è numero Senatus amplissimi, & Prætore clarissimo viro, qui tutelaribus cognitionibus præsidet, tutores curatorésue ex quolibet ordine idoneos faciat retentari: & sanè id libero iudicio, expertésque damni constituent iudicantes: & si regendis pupillaribus censibus singuli creandorum pares esse non possunt, plures ad hoc secundum leges veteres conueniet aduocari, vt quem cœtus ille administrandis negociis pupillorum dignissimum iudicarit, sola sententia obtineat præfecturæ. Itaq; hoc modo remoti à metu, qui consilio adfuerint, permanebunt, & paruulis adultísque iusta defensio sub hac prudentium deliberatione proueniet. Quod tamen circa eorum personas censuisse nos palam est, quibus neque testamentarij defensores, neq; legitimi vita, ætate, facultatibus suppetũt: Nam vbi forte huiuscemodi homines offerẽtur, si nihil ad defensionem sui priuilegiis comparabunt, vt teneri possint iure præscribimus. Cæterũ alia quæ in causis minorũ antiquis legibus cauta sunt, manere intemerata decernimus, Dat. VI. Kal. Iañ. Med. Timasio & Promoto. CONSS.

IIII. Idem. AAA. Tatiano. P. P.

Matres quæ amissis viris tutelam administrandorũ negociorum in liberos postulant, priusquam confirmatio talis officij in eas iure veniat, fateantur actis, ad alias se nubtias non venire. Sanè in optione huiuscemodi nulla

cogitur, sed libera in conditiones quas præstituimus voluntate descendat: nã si malunt alia optare matrimonia, tutelas filiorum administrare non debent. Sed ne sit facilis in eas post tutelam iure susceptam irruptio, bona eius primitus, qui tutelam gerentis affectauerit nubtias, in obligationẽ venire, & tenere obnoxia rationibus paruulorum præcipimus: ne quid incuria, ne quid fraude depereat. His illud adiungimus, vt mulier, si ætate maior est, tum demum petendæ tutelæ ius habeat, cum tutor legitimus defuerit, vel priuilegio à tutela excusetur, vel suspecti genere submoueatur, vel ne suis quidem per animi aut corporis valetudinem administrandis facultatibus idoneus inueniatur. Quod si fœminæ tutelas refugerint, & præoptauerint nubtias, neque quisquam legitimus ad pares possit causas vocari, tum demum vir inlustris Præfectus vrbi adscito Prætore, qui impertiẽdis tutoribus præsidet, siue Iudices, qui in prouinciis iura restituunt, de alio ordine per inquisitionem dari minoribus defensores iubebunt. Dat. XII. Kal. Feb. Mediolani, Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. CONSS.

QVI PETANT. *Tit. XVIII.*

1. Imp. CONSTANTINVS. A. & IVLIANVS. Cæs. Haue Orsite. K. N.

* tutelæ.

A Vos quoq; & auias tutoris necessitas postulãdi teneat obligatos, si nepotibus pupillaris ætatis testamẽtaria vel legitima tutela defuerit: nam si tutor forte petitus non fuerit secundum ea, quæ priscis legibus statuta sunt, emolumentum successionis amittant ad quos poterat hæreditas peruenire. Dat. Id. Iul. Constant. A. VIIII. & Iuliano Cæs. II. CONSS.*

DE AD-

DE ADMINISTRATIONE ET *periculo tutorum & curatorũ.* Tit. XVIIII.

I. Imp. CONSTANTINUS & Caeſ.

PRo officio adminiſtrationis tutoris vel curatoris bona, ſi debitores exiſtant, tanquam pigneris titulo obligata, minores ſibimet vindicare minime prohibentur. Dat. VII. Kal. April. Treueris, Voluſiano, & Anniano. CONSS.

II. Idem A. ad Maximum. P. F. P. post alia.

Minorum defenſores, ſi per eos donationum conditio neglecta eſt, rei amiſſæ periculum præſtent. Dat. III. Kal. Nouemb. Romæ, Sabino & Rufino. CONSS.

III. Idem A. Felici.

Quoniam per neglegentiam ſeu proditionem tutorum & curatorum, poſſeſſiones iuris emphyteutici vitio intercedente commiſſi è minorum fortunis auelluntur, placet vt tutor curatórve, cuius officio manente poſſeſſio minoris iuris emphyteutici prærogatiuam commiſſi offenſa perdiderit, tantum de facultatibus propriis cenſura imminente minoribus reſtituat, quanto rem valere potuiſſe conſtabit. Dat. XIIII. Kal. Maij. Conſtantinop. Dalmatio & Zenophilo. CONSS.

IIII. Impp. ARCADIUS & HONORIUS. AA. Eutychiano, P. F. P.

Tutores eodem momento quo fuerint ordinati, mox audiant cognitores, vt præſentibus primatibus, defenſoribus, officiis etiam publicis, inuentario ſollẽniter facto, omne aurum argentúmque, & quicquid vetuſtate temporis non mutatur, ſi in pupilli ſubſtantia reperiatur, iudiciũ ac ſenatorum, officiorúmq; etiã publicorum iuſſũ ſignaculis,

*culis, in tutissima, publicæ auctoritatis sententia, * sine spe aliqua vsurarum, custodia collocetur: non prius quålibet occasione mutilandū, q̄ adultus legitimā ingressus ætatem, non tam litibus vacare incipiat, q̄ integro mox gaudeat se patrimonio restitutum. Et quoniam etiā mediocris pensanda fortuna est, si cui forte in hæreditate mobilia tantum relinquantur, nec aliqui fundorū reditus supputentur, ex quibus vel familia pupilli sustentari valeat, vel pupillus, ex mobilibus aut prædia idonea cō parentur, aut si forte (vt adsolet,) idonea nō potuerint inueniri, iuxta antiqui iuris formā vsurarū capiat accessio, vt & hic vnde fundorū reditus non sperantur, ex incrementis rei mobilis terris necessitas adiuuetur, & ibi sine periculo tutoris vsuræ penitus nō petātur. Dat. VI. Kalend. Mart. Constantinop. Arcad. IIII. & Honor. II. AA. CONSS.*

* publicę auctoritate sētētię.

THEODOSIANI CODICIS LIber quartus.

DE CRETIONE, VEL BONOrum possessione. Tit. I.

1. Impp. THEOD. & VALENTINIA. AA. ad Senatum. post alia.

PAtrem aliqua ex parte minorē esse matribus non sinemus: nam cum etiam infantis filij morientis mater bonorum solatia consequatur, cur de ætate eius pater graues patiatur tendiculas, nō videmus.

demus. Et cum legitima succeßio nō modò in matre, verum etiam in successoribus longius constitutis, non bonorum possessionis petitionem, non cretionis sollemnitatē* cogitur custodire, qualicunq;* contenta aditæ vel* adeūdæ hæreditatis indicio,* quāto magis pater talib⁹ est vinculis exuēdus? Atq; ideo hac ordinatione sancim⁹, vt pater etiā infantis filij succeßionē, siue matre eius moriente, adeundæ hereditatis vel petendæ bonorū posseßionis fuerit executus officium, siue ista neglexerit, morienti filio infanti in qualibet ætate sine ambiguitate succedat. Dat. VIII. Id. Nouemb. Rauennæ, DD. NN. Theodosio. XII. & Valent. II. AA. CONSS.*

* petitiōe
* solēnitate.
* qualēcumque.
* in iudicio.

VNDE LIBERI. Tit. II.

1. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Aureliano. PF. V.

Filia quæ dote à patre suscepta, matrimonio sociata est, ab intestato patre mortuo, si hæreditatem velit adire cū fratribus, dotem quā susceperat, miscere cogatur paternæ substantiæ: atque ita in subeunda hæreditate sociari cum fratribus. Dat. Prid. Non. Octob. Constantinop. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

DE CARBONIANO EDICTO. Tit. III.

1. Imppp. VALENTINIA. THEOD. & ARCAD. AAA. Rufino. PF. P.

Carbo-

Arbonianum edictũ sub personis legitimis, C indubitato matrimonio, custodito partu, & probata legitima successione defertur, scilicet vt in possessione nouus hæres locatus, vsque ad pubertatis annos, sine inquietudine rebus vtatur interdum alienis. Dat. IIII. Kal. Octobr. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

DE TESTAMENTIS ET CODIcillis. Tit. IIII.

I. Impp. CONSTANTINVS. A. & CONSTANS Cæs. P. F. V.

N codicillis quos testamentum non pręcedit, I sicut in voluntatibus testamenti, septem testiũ vel quinque interuentum non deesse oportet: sic enim fiet, vt testantiũ successiones sine aliqua captione seruentur. Si quando igitur testium numerus defecerit, instrumentum codicilli habeatur infirmum. quod & in cæteris voluntatibus placuit obseruari. Dat. XI. Kalend. Ian. Constantino. A. VII. & Constante Cæs. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Proculo. P. V.

Quæ codicillis aut epistulis nobis necessitudinibúsve nostris relinquuntur, non admittimus. sit ille vsus inter priuatos ratus. Et sanè hoc loco præbemus licentiam, vt ciuiliter, siue criminaliter, vt actor elegerit, super prolata epistula requiratur, & incũbat probatio ei primitus, qui scripturã obtulerit. Cæterùm quod ad nostros attinet codicillos & epistulas, adeo refutamus, vt ex illis, etiamsi veras eas esse quæstionum regulas approbarit, quicquid

quicquid nobis relictum, nostrísve constiterit, ad liberos defuncti, vel si hi non sint, ad proximũ quemque iudicij nostri humanitate * *pertineat: testamenti vero scripturam legitimam, vel nuncupationem, quæ in nomen nostrum forte processerit, iure capiemus. In ea re distare ius nostrum à priuatis heredibus profitemur. P P. Mediolan. X. Kal. Feb. Timasio & Promoto. CONSS.*

* hereditate.

III. Impp. ARCADIVS & HONOR. AA. Aeternali Proconſ. Aſiæ.

Testamentũ non ideo infirmari debebit, quòd diuersis hoc deficiens nominibus appellauit, cũ superflua non noceant. prętermissa namq; necessaria, non abundãs cautela, vel contractus imminuit, vel testatoris officit volũtati. Nec patimur fidẽ conditi arbitrij ob hoc debere cõuelli, si aut maiorẽ in principio signatorum, aut minorẽ, aut nullum numerum conditor suæ prædixerit voluntati, cum quinq; huic non ignari subscripserint testamento: licet non eisdẽ series fuerit recensita, sed hic qui extremum disponit arbitriũ, obsignandũ porrexerit testamẽtũ. Nec enim nouũ promulgamus, sed diui Constantini sanctionem, & inclytæ recordationis sententiã patris serenitatis nostræ, nostráq; super huiusmodi causa, quæ sunt ex antiquioribus propagata, secuti decreta, statuimus his qui extremas ordinant voluntates, hæc esse seruãda, vt & præsentes videant subscriptores, & hi cur venerint non ignorent, etiamsi iisdẽ scripturæ continẽtia nõ fuerit intimata: nec si quid ex munificentia moriẽtis fuerint cõsecuti, infructuosum subscribẽtes facient testamentũ, cũ hoc auctorẽ prudẽtissimũ iuris consultorũ non sit ambiguũ Scæuolã cõprobasse. Dat. XII. Kal. April. Arcad. IIII.

IIII.& Honorio.III.AA.CONSS.

IIII. Idem.A.Africano.PF.V.

Testamenta omnium, cæteráque quæ apud officium censuale publicari solent, in eodem referentur, nec vsquã permittatur fieri vlla translatio: mos nãque retinẽdus est fidelißimæ vetustatis, quem si quis in hac vrbe voluerit immutare, irritã mortuorũ videri faciet voluntatẽ. Dat. VI.Kal.Octob.Constp.Cæsario, & Attico CONSS.

V. Impp. HONOR. & THEOD.AA. Edictum ad populum vrbis Constantinopolitanæ, & ad omnes Prouinciales.

Nolumus conuelli deficientium scriptas iure ac sollẽniter voluntates, dum quoddam morientis supremum, & non adscriptũ proceßisse confirmatur arbitrium, tãquam patrimonium suum ad nos deficiẽs maluerit pertinere. Omnibus enim priuatis & militantibus interdicimus, ne huiusmodi perhibeant testimonia: & falsi criminis reos teneri pręcipimus, si cùm scriptę iure ac sollẽniter deficientium extiterint voluntates, non scribtũ aliquid sub nostrorum nominum mentione falsò adstruere moliantur. Nemo itaque relictus [hæres] vel legibus ad succeßionem vocatus, nostrum vel potentium nomen horrescat, nemo ferre testimonia in hunc modum, vel suscipere testes huiusmodi voces audeat nostrorum vel etiam priuatorum potentium nomine. Maneat arbitrium quod vera & sollemnis scriptura commendat: excludatur si quid aduersus eam vel deficientis animum, sub deferẽda hæreditate nostræ perennitatatis per testimonia non scripta, & falso contestata adseuerantur. Nemo scriptis proprium auferat robur, & non scriptis sub prætextu nostri vel*

*si quis aduersus ea.

ſtri vel potentium nominis ingerat firmamentum. Dat. VIII.Id.Mar.Conſtantinop.Theod.A.VI.& Palladio CONSS.

VI. Idem.AA.Palladio.PF.V.

Ne quis poſt diem mortis, ſcribtis ante decenniũ teſtamentis, præſtetur aſſenſus, nulliſq; penitus viribus ſcribtura huiuſmodi tẽpore antiquata taxetur: præſertim ſi cùm voluntas continuata perſtiterit, breuis mora ſit recẽtibus vetuſtatem innouare temporibus. vix enim fieri poteſt, vt per hæc tempora, quæ fidei amore cõtraximus, omnem teſtium conſcientiam mors coniurata ſubripiat: & reuera nefas eſt, vt antiquæ deliberationis ordinatio voluntas poſtrema dicatur. Dat.X.Kalen.Iul. Rauennæ,DD.NN.Honorio.XII. & Theod.VIII. AA.CONSS.

VII. Imp.THEOD.A.Aſclepiodoto.PF.P.

Si quis agere ex teſtamento, quolibet modo ſiue ſcripto, ſiue ſine ſcribtura cõfecto, de hereditate voluerit, ad fideicommiſſi perſecutionem aſpirare cupiens, minimè permittatur. tantum enim abeſt vt aditum cuiquam pro ſuo migrandi deſiderio concedamus, vt etiam illud ſanciamus, vt ſi teſtator faciens teſtamentum, in eodem pro codicillis etiam id valere complexus ſit, qui hæreditatẽ petit, ab ipſis intentionis exordiis vtrum velit eligendi habeat poteſtatem: ſciens ſe vnius electione, alterius ſibi aditum præcluſiſſe, ita vt ſiue bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas, vel ſecũdum nuncupationem, cæteraſq; ſimiles poſtularit, aut certè ex edicto diui Hadriani ſe mitti ad poſſeſſionem ex more petierit, ſtatim inter ipſa huius iuris auſpicia propoſitum ſuæ intentionis explanet. Sicut

net. Sicut enim si quis defuncti agnouerit volútatem, de inofficioso agere prohibetur, & patronus liberti muneribus illectus & operis, contra tabulas bonorum possessione repellitur: sic mulier in edicto quod de alterutro est, cùm suam explanauerit opinionem, ne pœnitentia poßit ad aliud transire, etiam satisdatione cogetur præcauere, nisi si ætatis iuuetur auxilio. Illud quoque pari ratione seruandum est, vt testator qui decreuerit facere testamentum, si id implere nequiuerit, intestatus videatur esse defunctus. Nec traducere liceat ad fideicommißi interpretationem, velut ex codicillis vltimam voluntatem, nisi si id ille complexus sit, vt vim etiam codicillorum scriptura debeat obtinere, illo iure electionis videlicet perdurante, vt qui ex testamento agere voluerit, ad fideicommissum migrare non poßit. Sin verò is à parentibus vtriusque sexus ac liberis vsq; ad gradū quartum agnationis vinculis alligatus, vel cognationis nexu constrictus, ad tertium vsque scriptus heres fuerit vel nuncupatus, in eo videlicet testamento, quod testator vicē quoque codicillorum voluit obtinere, licebit ei si de hereditate ex testamento secundum mortui voluntatem agens fuerit forsitan superatus, vel certè ipse sponte voluerit ad fideicōmißi subsidium conuolare: non enim par eadémque ratio videtur admittere debita, & lucra nō capere. Dat. X. Kal. Mar. Constp. Victore. V. C. CONS.

DE LITIGIOSIS. Titu. V.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Prouinciales. post alia.

Lite pendente, illud quod in controuersiam deuocatur, in coniunctam personam vel extraneam donationibus vel emptionibus vel quibuslibet

buſlibet aliis contractibus minimè transferri oportet, tanquam nihil factum ſit, lite nihilominus peragenda. Quòd ſi tutelæ cauſa vertitur, poſt examẽ iudicis in ſupplementum pronuntiationis dentur arbitri, qui non iam arbitri, ſed executores putandi ſunt. Dat. X. Kal. Aug. Baſſo & Ablauio CONSS.

DE NATVRALIBVS FILIIS, & matribus eorum. Titu. VI.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Ampelium. PF. V.

Placuit, manentibus cunctis quæ de naturalibus liberis Cõſtantinianis legibus cauta ſunt, hæc tãtummodo temperare, vt is qui heredem, heredéſve filios ex legitimo matrimonio, vel nepotes qui filiorum loco habendi ſunt, patrem quoque matrémve dimittit, ſi ex conſortio cuiuſlibet mulieris naturales ſuſceperit, vnam tantum bonorum ſuorũ hereditatis vnciam naturalibus vel mulieri donandi aut relinquendi habeat facultatem. Si quis verò nullo, ex his quos excepimus, ſuperſtite moriatur, atque ex muliere quam ſibi adiunxerat, naturalem, pluréſve dimittat, vſque ad tres tantum ſi voluerit vncias tam in mulierem quàm in naturales quo maluerit iure tranſcribat. Dat. VII. Kal. Sept. Concionati, Gratiano. A. II. & Probo CONSS.

II. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Hierio. PF. P. poſt alia.

Naturales liberi, eorumq́; matres, nec parentum arbitrio in ſucceſſionibus, cæteriſq́; modis, quibus rei mobilis vel immobilis dominium confirmatur, paſſim &

ſine

ſine legis diſtinctione congrua permittantur, nec tamen legis quæ nuper lata eſt aſperitate premantur, cùm ſatis ſit eos ſecundum priorem conſtitutionem, aut extantibus iuſtis liberis, aut etiam non extantibus, id tantum conſequi, ſi patris deferatur arbitrio, quod per eam iuſta moderatione decretum eſt: cæteris quæ de eorum matribus, libertis, libertinisq́ per nouam conſtitutionem decreta ſunt, in ſua manentibus firmitate. Dat. X. Kal. Mar. Cōſtantinop. Tauro & Felice CONSS.

DE MANVMISSIONIBVS in eccleſia. Titu. VII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. Oſio epiſcopo.

Qui religioſa mente in eccleſiæ gremio ſeruulis ſuis meritam conceſſerit libertatem, eandem eodem iure donaſſe videatur, quo ciuitas Romana ſollemnibus decurſis dari conſueuit. Sed hoc duntaxat his, qui ſub aſpectu antiſtitum dederint, placuit relaxari. Clericis autem amplius concedimus, vt cū ſuis famulis tribuunt libertatem, non ſolum in conſpectu eccleſiæ, ac religioſi populi plenum fructum libertatis cōceſsiſſe dicantur, verū etiam cum poſtremo iudicio libertates dederint, ſed quibuſcunque verbis dari præceperint, aut ex die publicæ voluntatis ſine aliquo iuris teſte vel interprete cōpetat directa libertas. Dat. XIIII. Kal. Mai. Criſpo. II. & Conſtantino. II. CONSS.

DE LIBERALI CAVSA. Titulus VIII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Maximum. PF. V.

Si quis

SI quis libertate vtētes, eiúsque cōpotes inopinatos in discrimen ingenuitatis adducat, si in eos forte assertio defecerit, circūductio prebeatur, assertorem queri titulo per literas indicante, ne causa per silentium ignoretur, vel absurde etiam proclametur, vt qui comperisse vellent, vel cunctantes etiā cogerentur: ne si assertor defuerit, vincti multis eos scientibus liberos ad omnes ducantur. ideóq; sancimus: siquis assertori inops adq; ignotus, circūlustratis prouinciæ populis assertus tradatur ei qui seruum dixerit, non infracta sed dilata libertate, assertore inuēto vires recolligat, & suis renouatis defensionibus resistat in iudicio, possessoris iure priuilegiísque subnixus, quamquā è domo illius processerit: neque enim illa possessio est in tēpus accepti, sed expectatio assertoris in tempore non reperti, ita vt si instaurata lite, restitutísq; in sua iura partibus, pro libertate fuerit lata sententia, iniuriæ, impudentiæq; causa aduersarius pari numero seruorum multetur, quot erūt qui in seruitutem petiti sunt: hi vero non condemnantur, qui in ipsa fuerint lite progeniti. Quod si quis ante assertorem repertum, vel ante sententiā fuerit mortuus, hæredibus causam status probantibus multatitius seruus traditur: & hæredes eius, qui libertatē temerabat, si implacabilem animum indicāt, eadem maneat mancipiorum lex adque conditio: Sin liberos sinent, quos clausos reppererint occidant, cum personis delicta minorum defensores eadem manebit mancipiorum multa, ac iudicio his quos defenderant reposcētibus, rei male gestæ dabitur æstimatio, cum id proprio periculo fecerit assertor, vt rem saluā fore ꝓmittat, ita satis accipiat de multæ redhibitione: libertatē victis hostibus victorū dominatio

ff abstulit.

ſtulit. Leges vero iniurioſos pœna afficiunt, & fama ſpoliant, dictúmq; iurgio in aduerſarium immodeſtius iactatum, petulantiúſq; fuſum, pœnam ſubire cogetur, adq; nõ erit impunita labefactatio, adque oppugnatio libertatis, quæ in conuiciis quoque punitur, iniuſtum eſt autem alienum ad ſeruum recepiſſe, & alterius ſerui abductione condemnatur. Dat. XIII. Kalend. Aug. Sirmio, Probiano & Iuliano. CONSS.

II. Idem A. ad Maximum. P. V.

Libertati à maioribus tantum impẽſum eſt, vt patribus, quibus ius vitæ in liberos necíſq; poteſtas permiſſa eſt, eripere libertatem non liceret, ſi quiſquam minor venundatus actum maior adminiſtrauit, quoniã minoris emptio ſcientiam non obligat, eum ad libertatem veniẽtem emptionis actúſq; à maiore adminiſtrati præſcriptio non tenebit. Nec vero ille qui apud quempiam pro ſeruo educatus, ac maior effectus, & vendenti veluti domino acquieuit, actúq; adminiſtrato iam pene extremã relegit libertatem, quoniã neque maior effectus originem ſuam nouerat, neq; eam quam ignorabat venditionẽ patiens deſeruiſſe iudicandus eſt, minori ſimilis, eadẽ emptionis adque actus adminiſtrati præſcriptione non alligabitur, ſed vtique dabitur adſertio. Paria etiam in libertinis erunt, qui quæſtu quodam in eandem rurſum ſeruitutem relabuntur. Sic eorum hac exceptione cauſa diſtinguenda eſt, vt qui impuberes intra annum quartũdecimum manumiſſi, ac deinceps in ſeruitio retẽti, ignorata libertate non vtantur, maioréſque venundati actũ gerant, ab aſſertione non arceantur: cum illi ætati tributę libertati ignorat ius vt abolitio conceſſa eſt. Qui vero memoria firma venditioni poſt factæ non neſcius innectitur

ctitur, huius legis beneficio carebit. Et quoniã vicißim etiã ipsis qui[rem]his cõmiſerunt, medendum eſt, ſi quiſquam omnium qui ſupra comprehenſi ſunt, in libertate proclamauerit, id quod apud ſe eſſe eius qui ſe dominũ dicit profitebitur, quoniam de eo nõ dubitatur, reddi ac referri Iudex protinus pronũtiabit. Quod vero petitur, ſi id fuerit negotiatione controuerſum, per cautionem aſſertoris, vt aliud iuſte comprehẽſum eſt, conſeruabitur, ac petitio differtur, vt ſi fuerit approbata his propriata libertas, geſtarum rerum ab eodẽ ratio, adque omne quod debebitur repoſcatur, vt ſeruitute depulſus, qui pro domino quondam fuerat, habeat quod vt ſeruus domini iure largitus eſt, & quæ ex earum rerum quæſtu ac fructibus cõciliata ſunt, quæ de furtiuis compendiis obſcure capta ac parta ſunt, cum liberum eſſe non oporteat, quod apud ſeruũ dominus peculij nomine collocauerat. Ea vero quæ teſtamento aut donatione quæſita ſunt, aut quæ ex earum rerum emolumẽtis empta confectáq; ſunt, eidem ingenuo deputentur, quæ tamen vniuerſa exacto liberalíque iudicio, quo à ſupradictis rebus diſcernuntur, in ſequeſtri eſſe oportet, vt his ab vtroq; deductis, adq; in medio iure locatis, ad eorum proprietatẽ vterq; contendat. Dat. XV. Kal. Mart. Theſſal. Seuero & Rufino. CONSS.

III. Idem A. ad Baſſum. P. F. P.

Legis promulgatio, quæ per ſedecim annos bona fide in libertate durantes, contra eos qui inquietant, præſcriptione defendit, non opitulatur his qui ex ancillis matribus, & ingenuis patribus orti, per id tẽpus in libertatis affectu cum parentibus perdurarint, quandoquidẽ nullo præcedente iuſto legitimæ poſſeßionis initio, vſurpatio libertatis nuda iactetur, cũ neque redẽptio à ſer-

 uitute,

nitute, neque vicarij traditio serculi, vel peculij assertio valeat demonstrari, qui tituli possint famulatus nexibus liberare eum qui conuenitur: si quo ex his genere visus in libertate esset per annos sedecim demoratus. iure enim cōmuni maternā conditionē natū sequi necesse est, ita vt & si herilem lectulum ancilla ascenderit, non liberorum domino, sed seruorum partum suscipiat. Dat. Prid. Kal. Mart. Basso & Ablauio. CONSS.

IIII. Imppp. VALENT. THEOD. & ARCAD. AAA. Rufino. P. F. P.

Si cui super statu suo quæstio moueatur, qui diuturno tempore, hoc est, per viginti annorum spatia in libertatis possessione durauit, vel cum afferant suffragia munerū, & priuilegia meritorum, quíve his præsentibus qui dominos se esse contendunt, in hominū erit celebritate versatus, nulla ei dādi assertoris necessitas imponatur, sed liber assistat, & statum suum ipse tueatur, calumniantē repellat, redarguat persequentem, ne fluctuet dubius, si de alieno necesse habebit pendere fastidio. De aliis vero quos nec honor aliquis, nec superscriptione prædicti tēporis priuilegium militare defendit, antiqui iuris forma seruetur. Dat. VII. Kal. Octob. Constātinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

DE HIS, QVI NON A DOMINO manumissi sunt. Tit. IX.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Bassum.

SI non à dominis libertas detur mācipio alieno, siquidem ab his iudicibus impetrabitur, quibus dandi ius est, sine vlla trepidatione pœnæ

pœnæ facilis dissolutio est. Si vero iubētib' nobis quicquam lege actum esse doceatur, & nō dominus vt alienum mancipium manumitteretur petisse, tunc eodem qui in conspectu nostro libertatem monstrabitur consecutus, ei protinus ad cuius proprietatē pertinet, restituto, is qui mancipium alienum fallendo principis conscientiā manumisit, mancipia duo cogatur domino eius dare, cuiusmodi sexus ætatis adque artis constiterit esse manumissum, & alia tria, eadémque ratione similia. Quæ multa non semper imponitur, sed potius conquiescit, si forte manumissus inferentem sibi quæstionem status, obiecta legitima præscriptione potuerit excludere, cum sibi amissi mancipij damna debeat imputare, qui in perniciem suā gesta taciturnitate firmauerit. Prop. Id. Iul. Constantino A. V. & Licinio. CONSS.

DE LIBERTIS, ET EORVM moribus. Tit. X.

1. Imp. CONSTANTI. A. ad Concilium Bizacinorū.

LIbertis ingratis in tantū iura aduersa sunt, vt si quadam iactantiā vel cōtumaciā, ceruices erexerint, aut leuis offensæ contraxerint culpam, à patronis rursus sub imperia ditionémque mittātur. Dat. VI. Kalend. Aug. Coloniæ Agrippinæ, Pacatiano & Hilariano. CONSS.

DE VECTIGALIBVS ET commissis. Tit. XI.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Iunium Rufinum Consularem Aemiliæ.

P Enes illum vectigalia manere oportet, qui superior in licitatione extiterit, ita vt nõ minus, quàm triennij fine locatio cõcludatur, nec vllo modo interrumpatur tẽpus exigendis vectigalibus præstitutum. Quo peracto tempore, licitationum iura conductionémque recreari oportet, & hanc simili modo aliis conlocari: capitali sententia subiugando, quem plus aliquid quàm statutũ est, à prouincialibus exegisse constiterit. Dat. X. Kalend. Iul. Crispo. II. & Constantino. CONSS.

DE ACTIONIBVS CERTO *tempore finiendis.* Tit. XII.

1. Imp. THEOD. A. Asclepiodoto. P. P.

S Icut in re speciali, ita ad vniuersitatẽ, ac personales actiones vltra triginta annorũ spatium minime protendantur, sed si qua res, vel ius aliquod postuletur, vel persona qualicunque actione vel persecutione pulsetur, nihilominus erit agẽti triginta annorum præscriptio metuenda. Eodem etiam in eius valente persona, qui pignus vel hypothecam non à suo debitore, sed ab alio possidente nititur vindicare: nam petitio finium regundorum in eo scilicet quo nunc est iure durabit. Quæ ergo antẽ non motæ sunt actiones, triginta annorum iugi silentio, ex quo cõpetere iure cœperunt, mouendi vlterius non habeant facultatem, nec sufficiat precibus oblatis speciale quoddã, licet per aduotationẽ, meruisse responsum, vel etiã iudiciis allegasse, nisi allegato sacro rescripto, aut in iudicio postulatione deposita fuerit subsecuta conuentio. In eandẽ rationem illis proculdubio

recasuris,

recasuris, quæ post litem contestatam in iudicium actione deducta, habitóque inter partes de negocio principali conflictu, triginta denuo annorum deuoluto curriculo, tradita obliuioni ex diuturno silentio comprobantur: nō sexus fragilitate, non absentia, non militia, contra hanc legem defendenda: sed pupillari ætate duntaxat, quam diu sub tutoris defensione consistit, huic eximenda sanctioni: nā cū ad eos annos peruenerit, qui ad sollicitudinē pertinent curatoris, necessario ei similiter vt aliis annorum triginta interualla seruāda sunt. Hæ autē actiones annis triginta continuis extinguantur, quæ perpetuæ videbantur, non illæ quæ antiquitus fixis temporibus limitantur. Annorum autem curricula ita numerari conueniet, vt & illa in dimensionē tempora reducantur, quæ ante nostræ mansuetudinis sanctionem iugi taciturnitate fluxerunt. Verū ne qua ociosa nimis ac desidi querimonia relinquatur, ei qui se fiducia perpetuitatis actionem non mouisse commemorat, decem post hanc legem annorum spatia continua superioribus addi præcipimus, vt si quidem ante sanctionē hac lege præfinitos annos decurrisse patuerit, præter ea tempora quæ manarūt, decem actori annorum spatia prorogentur, ita vt tempus illi hoc continuum ex legis tempore numeretur. Quòd si decem illi anni superesse videbuntur, aut amplius, vlterius eum nihil desiderare conueniet, sed proprio lapsu tēporis decurrente ad triginta vsque consummationē debere suo spatio esse contentum, si annos quidem præstare, non dubium est, sed infra decem eorum interualla cōcludi, nihilominus etiam sic eum spatium oportebit accipere, vt decem integer numerus impleatur, postquam hac definitione nulli mouendi vlterius facultatem patere cē-

suimus, etiamsi se legis ignorantia excusare tentauerit. Dat. XVIII. Kal. Decemb. Constantp. Victore. V.C. & Symmacho CONSS.

DE QVINQVENNII PRAEscriptione. Titu. XIII.

1. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Palladio. PF. P. post alia.

Competitorem quinquennij possessor eliminet: debet enim iuxta Constantinianæ legis indultum, hoc priuilegio petitor arceri, quo fiscus noster excluditur, quod siquando fortaßis emerserit, iudices competitionis obreptione rescissa, tuitionem pulsatis præstare iubemus enixam, quibus tamen lustralis aderit absque interpellatione poßeßio. Dat. VIII. Id. Iul. Rau. Eustasio & Agricola CONSS.

DE RE IVDICATA. Titulus XIIII.

1. Imppp. GRATIANVS, VALENT. & THEOD. AAA. ad Potitum Vic. post alia.

In priuatorum causis huiusmodi forma seruetur, ne quenquam litigatorum sententia non à suo iudice dicta constringat. Dat. X. Kalend. Octob. Rom. Auxonio & Olybrio CONSS.

DE SENTENTIIS EX PERIculo recitatis. Titu. XV.

1. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. Clearcho. PF. V.

Parêre

Arère sublimitatem tuam nostris legibus cõuenit, vt in omnibus negociis ex periculo promatur deliberationis plena sententia. Dat. XVI. Kalend. Ian. Constantinop. Antonio & Syagrio CONSS.

II. Idem. AAA. Timasio Com. & Magistro Equitum.

Conditio præceptorum partibus præsentibus habita non potest immutari. Dat. X. Kal. April. Constantp. Honorio. N. P. & Euodio CONSS.

DE FRVCTIBVS ET LITIS expensis. Titulus XVI.

I. Impp. VALENTINIANVS, & THEOD. AA. Olybrio. PF. V.

Litigator victus, quem inuasorem alienæ rei prædonémve constabit, sed & qui post conuctionem rei incubarit alienę, nõ in sola rei redhibitione teneatur, nec tãtum simplorum fructuum præstationẽ, aut ipsorum quos ipse percepit, agnoscat, sed duplos fructus, & eos quos percipi oportuisse, non quos eũ redegisse constabit, exoluat. Et prædoni quidem ratio à die inuasi loci vsque ad exitum litis habeatur: ei verò qui simpliciter tenet, ex eo quo re in iudicium deducta, scientiam malæ possessionis accepit. Hæredis quoq; succedẽtis in vitiũ par habenda fortuna est. Addemus etiã vt impensas sumptúsque litis re ad finem deducta petitoribus præstent. Ac ne ipsos quidem petitores, qui inanes lites, & iurgia non mouenda ingerunt possidentibus, ab ipsius cautionis merito segregamus. iubemus enim vt

nim vt si intentio petitoris improba iudicetur, prastet possessori sumptus, praestet impensas, quas eum toto litis tempore sustinuisse claruerit, etiã si super hac re expressior cessit sententia iudicantis. Dat. VII. Kal. Maij. Treueris. Valentiniano. N. P. & Victore CONSS.

II. Impp. HONORIVS, & THEOD. AA. Asclepiodoto. PF. P.

Terminato trãsactóque negocio, posthac nulli actio neque ex rescripto super sumptuum repetitione praestetur, nisi cognitor, qui de principali negocio sententiam promulgauit, comminus partibus constitutis iuridica pronunciatione signauerit, victori causae restitui debere expensas, aut super his querelam iure competere. post absolutum enim dimissúmque iudicium nefas est litem alteram consurgere ex litis primae materia. Dat. III. Cal. April. Constp. Asclepiodoto & Mariniano CONSS.

DE VSVRIS REI IVDICATAE. Titulus XVII.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENT. & THEOD. AAA. Eutropio. PF. P.

QVi post iudicij finem, exceptis duobus mensibus, quibus per legis solutionem nonnũquam est concessa dilatio, moram afferent solutioni, à die patrati iudicij, quo obnoxij redditi sunt, in dupli cium centesimarum conueniantur vsuras, extrinsecus scilicet medietatem debiti de quo litigatum est, sicut prius constitutum est, inferentes vsque in id tempus quo debitum solutione diluerint. Quod à nobis exemplo aequabili ex iuris prisci est formulis introductum, vt quia ma

lae fidei

la fidei possessores in fructus duplos cõueniuntur, aquè mala fidei debitores simile damni periculum persequatur. Sed tamen creditor ternis interiectis mensibus post sententiam, contestari moram debebit adhibita tarditatis, vt ei centesimarum duplicium fructus possit acquiri. Cauendum quippe ex diuerso est etiam contra illam malitiam creditorum, ne iudicatis ad solutionem cunctantibus, incipiant spe dupli fœnoris imminere, quidquid iudicatum, si hanc pœnam à se remouere festinent, cõtractam pecuniam vel apud iudices obsignatã locare, vel iudicio cõueniat offerre, vt periculum dupliciũ vsurarũ incurrere ex ea die, qua obnoxius esse cœperit, desistat. Distinguendum verò hoc quoque arbitrati sumus, vt si contractus debiti ex stipulatione descẽdit, & casu vsurę per annorum curricula summam capitis impleuerint, scilicet vt quantitas sortis, quantitati fœnoris adęquetur, post sententiam vsurę duplicis non vtriusque debiti currant, sed capitis quidem duplę, vsurarum verò simplę. Dat. XV. Kal. Iuñ. Thessal. Gratiano V. & Theodosio I. AA. CONSS.

QVI BONIS EX LEGE IVLIA cedere possint. Titu. XVIII.

1. Imppp. GRATIANVS, VALENT. & THEOD. AAA. ad Basilium Consulem.

NE quis omnino vel fisci debitor, vel alienę rei, in auro atque argẽto, diuersisq; mobilibus retentator ac debitor, bonorum faciens cessionẽ, liberum à repetitione plenissima nomen effugiat, sed ad redhibitionẽ debitę quantitatis congrua atq; dignissima suppliciorũ acerbitate cogatur, nisi forte propriorum dilapida-

dilapidatione bonorum, aut latrociniis abrogatam, aut fortasse naufragiis incendioque conflatam, vel quolibet maioris impetus infortunio atque dispendio docuerit afflictam. Prop. Rom. Prid. Id. Octob. Auxonio. & Olybrio. CONSS.

II. Apud Acta. Imp. THEOD. A. dixit.

In omni cessione professio sola quaerenda est. Idem dixit. In omni cessione sufficit voluntatis sola professio. Dat. Kal. Maij. Honorio. Nob. P. & Euodio. CONSS.

QVORVM BONORVM.

Titulus. XVIIII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Petronio Vicario Hispaniarum.

Quid tam planius, quam vt heredibus traderentur, quae in vltimum vsque diem defuncti possessio vindicasset, etiamsi quod possit tribui de proprietate luctamen? Constat autem virum ab intestata vxoris bonis superstitibus consanguineis esse extraneum, cum prudentium omnium responsa, tum lex ipsa naturae successores eos faciat. Insuper etiam mansura perpetua sanctione iubemus, vt omnibus frustrationibus amputatis, in petitorum corpora transferantur, secundaria actione proprietatis non exclusa. Dat. VI. Kalend. Aug. Mediolani, Olybrio & Probino. CONSS.

VNDE VI. *Titulus.* XX.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Seuero.

Iudices, absentium qui cuiuslibet rei possessione priuati sunt, suscipiant in iure personam, & auctoritatis suae formidabile ministerium obiiciant,

obiiciant, atque ita tueantur absentes. Hos tamen Iudices quos absentium iussimus subire personam, intra hos terminos ministerij retinemus, vt inlibatis, atque omnibus integris causæ principalis internis, id solum diligenter inquirant, vtrum eius quolibet pacto qui peregrinatur, possessio ablata est, quã propinquus, vel amicus, vel seruulus quolibet titulo retinebat, ne hos qui deiecti sunt absentiũ nomine possidentes, quia minime ipsis causæ dictio mãdata sit, ab experiundo rei secludant: nec si serui sint, eorũ requirant in iure personã: quia huiuscemodi cõditionis hoĩbus causas orare fas non sit. Sed post elapsa quoq; spatia recuperandæ possessioni legibus præstituta, litigium eis inferentibus largiri cõueniet, vt eos momentariæ perinde possessioni restituant, ac si reuersus dominus litigasset. Cui tamen quolibet tempore reuerso, actionem recuperandæ possessionis indulsimus: quia fieri potest, vt restitutio propter seruulos infideles, vel neglegentes propinquos vel amicos, & colonos interea differatur: absenti enim officere non debet tempus emensum, quod recuperandæ possessioni legibus præstitutum est, sed reformato statu qui per iniuriam sublatus est, omnia quæ superERunt ad disceptationem litigij, inmutilata permaneant, iudicio reseruato iustis legitimísque personis, cum valde sufficiat possessionem tenentibus, absentium nomine contra præsentium violentiam subueniri. Dat. X. Kal. Nou. Mediol. Constant. VII. & Constãtio. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Potitum Vicarium Vrbis.

Quisquis neque vulgato rescripto, neque aduersario sollemniter intimato, possessorem quietum dominio suo huiusmo-

huiusmodi terrore turbauerit, ea in perpetuum lite mulctetur, quam praeoccupauerit violentia, cum precibus popoſciſſet audiri. Quae non minus etiam eum tenebit conditio, qui iudicis interlocutione ſuppreſſa, ſub ſpecie iudicati ius alienum improba temeritate peruaſit, ita vt neuter reparationẽ interfecti hoc pacto ſemel negocij audeat poſtulare. Si autẽ habito plerunq; conludio curatores vel tutores minorum his rem debitã ea occaſione peruadant, vt pupillis vel adultis iurgandi copia & fructus adimatur, his eatenus ſubuenimus, vt eoſdem non atterat damno culpa temeritatis aliena, ſed ilico quidem poſſeſſio ei, à quo eſt ablata reddatur: curatores autem vel tutores aeterna deportatione punitos, bonorum quoque publicatio perſequatur. Dat. Prid. Id. Octob. Syagrio & Eucherio. CONSS.

III. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Meſsianum, cc. sp.

Pleroſque detectum eſt rem priuatam noſtram, quam publicatio celebrata quaeſiuerat, inuaſiſſe, quam nos à retentatoribus ereptam ſociari iubemus aerario, punientes contumacius quàm decus publicum ſinebat ereptos, vt litem inferre potuiſſent, nollent expectare iudicium, ac ſpernerent victoriam quam iuſtitiae praeſcripſiſſet euentus, & amplecteretur quod dediſſet audacia. Cadat igitur lite, quiſquis operiri noluerit litis euentum, & quod recipere lege potuiſſet, contemptor examinis violentus amittat. Illi vero, quos in tantum furor prouexit audaciae, vt quod iurgaturi apud examinis fidem ſperare non poſſent, ante euẽtum iudicialis arbitrij inlicita praeſumptione temerarent, aeſtimationem rei de qua litigari conuenerat, cogantur exoluere. Quod quidem etiam in priuatis ob-

natis obseruandum negociis generali lege sancimus. Illud autem ab officio magnificentiæ tuæ cauendum esse decernimus, vt sacratissima domus nostra litem non inferre cogatur, neque expetat, sed patiatur examen. Dat. XVIII. Kalend. Iul. Treueris, Timasio & Promoto. CONSS.

IIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Ariano Consulari Liguriæ.

Legis iteranda sunt beneficia, quæ tãtum absentibus detulerunt, vt si perturbatus possessionis status sit, vel direptum aliquid, ad repetendum momentum redintegrationémque fortunæ seruis etiam præbeatur facultas: amicis præterea, parentibus, proximis, vel libertis. Iudicem quoque absentium commoda tueri oportet, atque in his quæ comprobantur ablata, celeri redhibitione consulere, nec iudicium dilatione suspendi. Sub quocunque igitur nomine vel titulo possidenti repetendi copia præbeatur, qui vtendæ rei habuit facultatem, vt quæ in militia constitutis, vel absentibus erepta esse constiterit, sub cuiuslibet personæ repetitione reddantur. Dat. XV. Kal. Ian. Mediolani, Arcad. IIII. & Honor. AA. CONSS.

V. Idem. AA. Petronio Vicario Hispaniarum.

Nec imperiale rescriptum, quod supplicatio litigatoris obtinuit: nec interlocutio cognitoris interpolare possessionis statum, eo qui rem tenet absente, permittitur: quia negociorum merita partium assertione panduntur. Vitia autem à maioribus contracta perdurant, & successorem auctoris sui culpa comitatur. &c. Dat. XV. Kal. Ianua. Mediolani, Cæsario & Attico. CONSS.

VI. Impp.

V. Impp. HONOR. & THEOD. AA.
Iuliano. P C. Africæ.

Momenti actio exerceri potest per quamcunque personam: sub colore autem adipiscendæ possessionis obrepta petitio alteri obesse non debet, maxime cum absque conuentione personæ legitimæ initiatum iurgium videatur. Nihil autem opitulatur cōuentio circa minorem habita, cum id rectius circa curatorem debuerit custodiri. Dat. Prid. Non. Mar. Rauennæ. Constantio & Constante. CONSS.

VTRVM VI. *Titulus.* XXI.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA.
Vincentio. P F. Galiarum. post alia.

SI coloni quos bona fide quisque possidet, ad alios fugæ vitio transeuntes, necessitatem conditionis propriæ declinare tentauerint, bonæ fidei possessori primum oportet celeri reformatione succurri, ac causam originis & proprietatis agitari, non expectatis temporibus, nec denuntiatione sollemni, quæ locum in his negotiis non habebunt. Dat. IIII. Id. Iul. Mediol. Stilichone & Aureliano. CONSS.

THEODO-

THEODOSIANI CODICIS LIber quintus.

DE LEGITIMIS HAEREDIBUS: Titulus. I.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Bassum. P F. V.

MAtri ius liberorum non habenti, interueniente licet patruo, cæterísque inter quos agnationis incorrupta iura per ordinem porriguntur, & quicunque deinceps agnati erunt, à quibus consanguinitatis iure mater poterat excludi, placet omnium filij bonorum, quotienscunque ab intestato venitur, deferri tertiam portionem, & tam patruo eiúsque filio, quàm & nepoti, agnatione minime durante, si forte per emancipationem cuiusquam fuerit consanguinitas deminuta, beneficio pari deferri tertiam portionem, licet habeat mater ius liberorum. Nec immerito si quando supradicto subnixa mater fuerit priuilegio, agnatione dirempta vltra nepotis gradum nostrum beneficium minime placuit extendi: ne multis personis vocatis, plus ablatum matri, minus additum videretur. Siue igitur vnus extiterit, pluresue patrui, eorúmque filius aut etiam filij, & nepotes neptésue, non amplius quàm sola tertia vniuersorum bonorum simul omnibus, vel singulis pro suis quibusque gradibus deferenda est. Et eodem genere si plures erunt à quibus mater possit excludi, non plus quàm tertia bonorum ma

tri aduersus omnes competere debebit. Supradictæ ergo originis existentibus personis agnatis in infinitum, matri aduersus omnes censuimus subueniendum: licet non omnibus aduersus matrem, sed certis superius cõprehensis personis hoc auxilium tribuatur, ita vt nec petita bonorum possessione, quoniam huius legis non prætoris est beneficium, ilico vt sibi delatæ portionis dies extiterit, aditione simplici adrepto rerũ quolibet corpore, vel animi destinatione patefacta, plenum dominium delatæ sibi portionis consequentur, facultate eis perpetua dum ad vixerint tribuenda in adeunda concessa sibi parte successionis. Nec enim ad eos qui eorundẽ successores erunt, nisi ipsis prius quos indulgentiæ nostræ ratio complectetur, quæsita fuerit hæreditas, transire quicquam iubemus, sed penes eos manere, apud quos ante istam legem residere potuissent. PP. XIIII. Kal. Ianuar. Rom. Crispo. II. & Cæs. CONSS.

II. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Auxonium. P. P.

Quia non solum filius consanguineus, sed etiam per adoptionem quæsitus, nulla capitis deminutione intercedente, eius matrem excludit, si quidẽ patiatur mater defunctorum excludi à fratribus consanguineis existentibus quibus ipsa præferatur, intercedente capitis deminutione proximior gradus ineatur. Nam cõstitutio diui Cõstantini ad Bassum Præfectum vrbis emissa, patrui tantummodo ius antiquum temperauit, vt si vnus patruus, seu duo pluresue sint, siue filius, filiiue eorum vsque ad nepotem extiterint, beneficio constitutionis in partem tertiam componant. De cõsanguineis vero fratribus nullam fuisse mentionem cognouimus euidẽter, licet antiquo iure seruato,

seruato, ac diualis memoriæ Constantini constitutione cõprobata, prospectum esse videatur à nostra Clementia, vt in huiusmodi litibus qui frater consanguineus debet excludi secundum ius antiquum, præferatur iuxta memoratam destinationem: vel certe si patrui persona intercesserit, vsque ad nepotem ius constitutionis temperatum, suũ teneat robur atque firmitatem. Dat. IIII. Kal. Iañ. Constantinop. Valent. NB. puero, & Victore. CONSS.

III. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Hilarium. P. P.

Quotiens de emancipatæ filiæ successione tractatur, siue eam fiduciæ nomen obstrinxit, seu etiam nulla comitantur suffragia liberorum, filiis ex ea genitis, etiamsi tulis occasus auo viuẽte cõtingat, intacta pro solido successio deferatur, neq; vlla defunctę patri matríq; cõcedatur intestatæ successionis hereditas, cum satis supérque sufficiat aduersus omnes legitimo gradu ad successionem venientes in hereditatibus matrum incolumes ac superstites optabili sorte geniti successio liberorũ. Dat. XI. Kal. Mart. Mediolani, Merobaudc. II. & Saturnino. CONSS.

IIII. Imppp. VALENINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Constantiano. P. P. Galliarũ.

Si defunctus cuiuscunque sexus aut numeri reliquerit filios, & ex filia defuncta cuiuscunque sexus aut numeri nepotes, eius partis quam defuncti filia superstes patri inter fratres suos fuisset habitura, duas partes consequantur nepotes ex eadem filia, tertia pars fratribus, sororibúsue eius quæ defuncta est, id est filiis filiabúsque eius de cuius bonis agitur, auũculis scilicet siue materteris eorũ, quorum cõmodo legẽ sancimus, accrescat. Quod si hic defunctus de cuius bonis loquimur, habebit ex filia nepo-

lia nepotes, praeterea filios non habebit, sed qui praeferri nepotibus possint habebit agnatos, in quãdam falcidiã & in dodrantem nepotes iure succedant. Hac eadẽ quae de aui materni bonis constituimus, de auiae maternae siue etiam paternae simili aequitate sancimus: Nisi forte auia elogia inurenda impiis nepotibus iusta semotis ratione monstrauerit. Non solum autem si intestatus auus auiáue defecerit, haec de nepotibus quae sancimus iura seruam⁹: sed & si auus, vel auia, quibus huiusmodi nepotes erãt, testati obierint, & praeterierint nepotes, aut exhaeredarint eosdem, & de iniusto auorũ testamento, & si quae filiae poterant vel de re, vel lite cõpetere actiones, nepotibus deferimus secundũ iustum nostrae legis modum, quae de parentum inofficiosis testamentis competunt filiis. Dat. V. Kal. Mart. Mediolani, Timasio & Promoto. CONSS.

V. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Aureliano. P. P.

Nepotes ex filia auis pro rata parte hac conditione succedant, qua & matres, si viuerent, hereditatem patrũ sibi cum fratribus vindicarent: scilicet vt mixtis matrũ suarum dotibus, aui hereditatem pro rata parte, quã lex Diualis censuit, cum auunculis partiantur. Nec amplius his quicquam de auitis facultatibus tribuatur, quàm legis dudum latae sanctio comprehendit, scilicet detracta tertia partis eius quae eorum matri, si dotem iungeret, debebàtur. Si vero dotem maternam miscere noluerint, maternis & paternis facultatibus oportet esse contentos, quos constat alienae iam familiae esse procreatos. Dat. Prid. Nõn. Octob. Constantinopoli, Arcadio. IIII. & Honorio. III. AA. CONSS.

VI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Maximino. P. V.

Vbi auia-

Vbi auiarum successio casu interueniente discutitur, capitis deminutio materna quærenda non est: tunc enim in huiusmodi hæreditatibus filiorum status aut persona expectatur, quotiens de eius bonis si potestatem familiæ potuit habere, tractatur. Dat.V.Kal. Octob. Rauennæ, Theodosio.A.IX.& Constantino.III.CONSS.

VII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS.AA. Albino.P.V.

Sicut mater quę liberorum iure subnixa est, patruo capite deminuto, dare iussa est tertiam portionem, ita etiam quæ nullo huiusmodi fulcitur auxilio, patruo quatuor cedat vnciis facultatum. In illa quoque parte matris nō est priuilegium transeundum, in qua Cōstantinianæ legis potissimum constitutum tenendū esse censemus, vt sicuti nulli vnquam vel ex prioris generis parte venietium, vel ex consequenti sanguine probatorum, agnationis cōpositionísue nomine de successione filij iusta cum matre potuit esse contentio, præterquam patruo, filio patrui, & eius nepoti, ita contra omnes reliquos, sicut custoditum hactenus arbitramur, persona potior matris habeatur. Emancipati quoq; fratris merita tractamus, qui vt agnatiōis iure integro matrē in totum à successione filij decedentis excludit, ita capite deminutus nihil penitus consequitur. Exēplo igitur patrui, etiam huic cum matre hāc volumus esse rationem, vt quatuor vncias hæreditatis accipiat. Laxa vero decernimus sanctione, vt statuta nostra non solum futurarum ambigua quæstionum verumetiam pendentiū negociorū hoc ordine facta discinguāt. Dat.III.Kal. Febr.Theod.XII.& Valent.A.A.CONSS.

VIII. Idem.AA.ad Senatum vrbis Rom.post alia.

Mater quæ habens ius liberorum, defuncto filio sine

liberis, filiáue, cum eius sorore succedit patri, sortis paternæ teneatur exemplo, vt si thorum priorem secundo non mutarit amplexu, omnia filij morte delata pleno iure conquirat. Si vero alterius elegerit coniugium mariti, extrinsecus quidem quæsita filio filiæve simili firmitate poßideat. Rerum vero paternarum defuncti solo vsufructu humanitatis contẽplatione potiatur, proprietatem fratribus transmißura defuncti. Si vero filius qui moritur filiúmue vel filiã derelinquit, omnimodo patri suo matríue ipso iure succedant. Quod sine dubio & de pronepotibus obseruandum esse censemus. Dat. VII. Id. Nouembr. Theod. XII. & Valent. AA. CONSS.

VIIII. Idem. A. Hierio. P. P.

Pridem latæ constitutionis pars quidem abroganda est, ne vllis parentibus aut propinquis naturæ legísque pariter prærogatiua donatis, in capiẽdis ab intestato hereditatibus præferantur coniuges, vel etiam comparẽtur: cum si sanctitas inter eos sit digna fœdere coniugali, non ita laboriosa vel sumptuosa est testandi occasio, vt desiderio suo quisquam subuenire differat. Quod interdum ita sensu leuiore concipitur, vt antiqui nec quod extraneis, ac sæpe ignotis in donationibus succeßionibúsque tribuatur, coniugibus concesserint, reprimendum: inter hos potius, vt in loco ancipiti, quàm incitandũ fauorem mutuũ arbitratus fuerit. Verum lex alia, quam pridẽ tulimus, vt matrimoniis auxilium impartiret, deficientis hoc totum credidit arbitrio permittendum. Nunc vero parentibus extantibus vel propinquis, ab intestato venire coniuges prohibemus. Itaque nulla mẽtio prioris legis fit, si quid hoc medio breuíq; tempore contigisse alicui dicatur, cõiugi ab intestato deferatur coniugibus deponendũ, nisi si

nisi si ille casus emerserit, vt nemo de propinquis successionem mortui vindicare possit ex lege, cum fisco nostro qualiacunq; iura matrimonij praeponamus. &c. Dat. X. Kal. Mart. Constantinop. Tauro & Felice. CONSS.

DE BONIS DECVRIONVM. Tit. II.

1. Imp. CONSTANTINVS A. Rufino. P F. P.

SI Decurio sine liberis intestatus diem vitae soluerit, cui neq; voluntas postrema legibus fulta, neque alio iure gradu proximo haeres extiterit, bona eius curiae suae commodis cedant, id est, ordinis vtilitati proficiant, cuius corpori fatali necessitate exemptus est: nulli praebenda licentia postulandi haec bona vt vacantia de nostra clementia, etiamsi reuera & testamentum, & successor deesse legitimus adprobetur, omni etiam beneficio, si quod fuerit impetratum, protinus infirmando. Dat. Kalend. Decemb. Sirmio, Constantino A. V. & Licinio. CONSS.

DE BONIS CLERICORVM ET monachorum. Tit. III.

1. Impp. THEOD. & VALENT. AA. ad Taurum P F. P. & Patric.

SI quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diacon⁹, aut Diaconissa, aut Subdiaconus, vel cuiuslibet alterius loci Clericus, aut Monachus, aut mulier, quae solitariae vitae dedita est, nullo condito testamento decesserit, nec ei parentes vtriusque sexus, vel li-

beri, vel si qui agnationis cognationísve iure iunguntur, vel vxor extiterit, bona quæ ad eũ ptinuerint, sacrosanctæ ecclesiæ, vel monasterio, quo fuerat destinatus, omnifariam socientur, exceptis his facultatibus, quas forte cẽsibus adscripti, vel iure patronatus subiecti, vel curiali conditioni obnoxij Clerici vel Monachi, cuiuscunq; sexus relinquunt. Nec enim iustũ est, bona seu peculia quæ aut patrono legibus debentur, aut domino possessionis, cui quis eorum fuerat adscriptus, aut ad curias pro tenore dudum latæ constitutionis sub certa forma pertinere noscuntur, ab ecclesiis detineri, actionibus videlicet competenter sacrosanctis ecclesiis reseruatis. Si quis forte prædictis conditionibus obnoxius, aut ex gestis negociis, aut ex quibuslibet aliis ecclesiasticis actibus obligatus obierit, ita vt si qua litigia ex huiusmodi competitionibus in iudiciis pendent, penitus sopiantur. Nec liceat petitori post huius legis publicationem iudicium ingredi, vel œconomis, aut Monachis, aut Procuratoribus inferre molestiam, ipsa petitione antiquata, & bonis quę relicta sunt, religiosissimis ecclesiis vel monasteriis, quibus dedicati fuerant, consecratis. Dat. XVIII. Kal. Ian. Ariouindo & Aspere. CONSS.

DE BONIS MILITVM. *Tit. IIII.*

1. Imp. CONSTANT. A. ad Bonosum Magistrum Equitum.

VNiuersis tam legionibus quàm vexillationibus, comitatẽsibus seu cuneis insinuare debebis, vti cognoscant, cum aliquis fuerit rebus humanis exemptus, atque intestatus sine legitimo hærede de-

de decesserit, ad vexillationem in qua militauerit, res eiusdem necessario peruenire. Dat. VII. Id. Maij. Hierapoli, Rufino & Eusebio. CONSS.

DE POSTLIMINIO, ID EST *post captiuitatem regressis.* *Tit. V.*

I. Imppp. VALENT. VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Seuerianum Ducem.

SI quos forte necessitas captiuitatis abduxit, sciant, si nõ transierũt, sed hostilis inruptionis necessitate trãsducti sunt, ad proprias terras festinare debere, recepturos iure postliminij ea quæ in agris vel mãcipiis ante tenuerunt, siue à fisco nostro possideantur, siue in aliquẽ principali liberalitate transfusa sunt, nec timeat quisquã alicuius contradictionis morã, cum hoc solum requirendum sit, vtrum aliquis cum Barbaris voluntate fuerit, an coactus. Dat. XVI. Cal. Iul. Remis, Grat. A. I. & Dagalaifo. CONSS.

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Theodoro. P. F. P.

Diuersarum homines prouinciarum cuiuslibet sexus, conditionis, ætatis, quos barbarica feritas captiua necessitate transuexerat, inuitos nemo retineat, sed ad propria redire cupiẽtibus libera sit facultas, quib⁹ si quicquam in vsum vestium vel alimoniæ impensum est, humanitati sit præstitum, nec maneat victualis sumptus repetitio, exceptis his, quos Barbaris vendentibus emptos esse docebitur, à quibus status sui precium propter vtilitatem publicam emptoribus æquum est redhiberi. Nequando enim damni consideratio in tali necessitate

positis

positis negari faciat emptionem, decet redemptos aut datum pro se pretium emptoribus restituere, aut labore, obsequio, vel opere quinquennij vicem referre beneficij, habituros incolumem eam in qua nati sunt libertatẽ. Reddãtur igitur sedibus propriis sub moderatione qua iussimus, quibus iure postliminij etiam veterum respõsis incolumia cuncta seruata sunt. Si quis itaque huic praecepto fuerit conatus obsistere, actor, conductor, procuratórque dari se metallis cum pœna deportationis non ambigat. Si verò possessionis dominus rem suam fisco nouerit vindicãdam, séque deportandum. Et vt facilis executio proueniat, Christianos proximorum locorum volumus huius rei sollicitudinẽ gerere. Curiales quoque proximarum ciuitatum placuit admoneri, vt emergentibus talibus causis, sciant legis nostræ auxilium deferendũ, ita vt nouerint rectores vniuersi decem libras auri à se, & tantũdem suis apparitoribus exigendas, si praeceptũ neglexerint. Dat. IIII. Id. Decẽb. Rau. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

DE INGENVIS, QVI TEMpore tyranni seruierunt. Tit. VI.

1. Imp. CONSTANTIN. A. ad Volusianum.

VNiuersi deuotionis studio contendant, si quos ingenuis natalibus procreatos, sub tyranno ingenuitatem amisisse, aut propria contẽti conscientia, aut aliorum iudiciis recognoscunt, natalibus suis restituere, nec expectata iudicis interpellatione. Nã si quis contra conscientiam suam, vel certissima testimonia plurimorum, in eadem auaritia tenacitate permanserit,

ſerit, ſeueriſsima pœna multabitur. Placet autem etiam eos periculo ſubiugari, qui ſcientes ingenuos ſeruitutis neceßitatē per iniuriā ſuſtinere, diſsimulāt. Prop. VIII. Kal. Maij. Rom. Voluſiano & Anniano. CONSS.

DE EXPOSITIS. Tit. VII.

I. Idem A. ad Ablauium PF. P.

*Q*Vicunque puerum vel puellam proiectam de domo patris vel domini voluntate ſcientiáque collegerit, ac ſuis alimentis prouexerit, eundem retineat ſub eodem ſtatu quem apud ſe collectū voluerit agitare, hoc eſt, ſiue filium, ſiue ſeruum eum eſſe maluerit, omni repetitionis inquietudine penitus ſubmouenda eorum, qui ſeruos ac liberos ſcientes propria voluntate domo recens natos abiecerint. Dat. XV. Kal. Maij. Baſſo & Ablauio. CONSS.*

II. Impp. HONORIVS & TEBODO. AA. Militio. PF. P.

Nullum dominis vel patronis repetendi aditum relinquimus, ſi expoſitos quodammodo ad mortem voluntas miſericordiæ amica collegerit: nec enim dicere ſuum poterit, quem pereuntem contempſit, ſi modo teſtes epiſcopales ſubſcriptio fuerit ſubſecuta, de qua nulla penitus ad ſecuritatem poßit eſſe cunctatio. Dat. XIIII. Kalend. April. Rauen. Honor. VIII I. & Theod. V. AA. CONSS.

DE HIS QVI SANGVINOLENtos emptos vel nutriendos acceperint. Titulus. VIII.

I. Imp.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Italis suis.

SEcundum statuta priorum principum, si quis à sanguine quoquo modo legitimè comparauerit, vel nutriendum putauerit, obtinendi eius seruitij habeat potestatem, ita vt si quis post seriẽ annorum ad libertatem eum repetat, vel seruũ defendat, eiusdem modi alium præstet, aut pretium quod potest valere exoluat. Qui enim pretium competens instrumento cõfecto dederit, ita debet firmiter poßidere, vt & distrahẽdi pro suo debito causam liberam habeat: pœna subiiciendis his qui contra hanc legem venire tentauerint. PP. XV. Kal. Septemb. Serdicæ, Constantino. VIII. & Constantio. A A. CONSS.

DE FVGITIVIS COLONIS, inquilinis, & seruis. *Tit. IX.*

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Prouinciales.

APud quemcũque colonus iuris alieni fuerit inuentus, is non solum eundem origini suæ restituat, verùm super eodem capitationem temporis agnoscat: ipsos etiam colonos, qui fugam meditãtur, in seruilem conditionem ferro ligari cõueniet, vt officia quæ liberis congruunt, merito seruilis condemnationis compellantur implere. Dat. III. Kal. Nouemb. Pacatiano & Hilariano CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENT. & THEOD. AAA. Cynegio. PF. P.

Quisquis colonum iuris alieni aut sollicitatione susceperit, aut occultatione celauerit, pro eo qui priuat⁹ erit, sex auri vncias: pro eo qui patrimonialis, librã auri co-

gatur inferre. Dat.V I I I. Kal. Nouemb.Constp. Honorio.N.P.& Euodio C O N S S.

DE INQVILINIS ET COLONIS.
Titulus X.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. & IVLIANVS Cæs. Palladio. PF.P.

SI quis colonus originalis vel inquilinus ante hos triginta annos de possessione discessit, neque ad solum genitale silentij cõtinuatione repetitus est, omnis ab ipso, vel à quo fortè possidetur, calumnia penitus excludatur: quem annorum numerũ futuris quoq; temporibus volumus obseruari. Quòd si quis originarius intra hos triginta annos de possessione discessit, siue perfuga lapsus, seu spõte, seu sollicitatione trãsductus, neque de eius conditione dubitatur, eum contradictione submota, loco cui natus est, cum origine iubemus sine dilatione restitui. Quòd si fortè ipse de cuius proprietate certatur, fatali sorte consumptus est, eius posteritatem agrorum iuri cum omni peculio atque mercedibus velut eo superstite qui decessit, celeri iubemus executione reuocari. In fœminis sanè obseruationem volumus esse diuersam. Itaque mulierum, quę fuisse originariæ docebũtur, si ante vicesimum annum de solo cui debebantur, abscesserint, vniuersa repetitio cesset. Earum verò quarum intra comprehensum tempus discessio cõprobatur, ac de cõditione nulla dubitatio est, prorsus dominis perire non sinemus. Ea tamen conditione seruata, vt vicaria cum agnatione partis tertiæ non negetur, quæ de colono suscepta est alieno, ita vt pro filiis quoque cõtrarij præbeantur. Quòd si nõ ad alienum prædium, sed cuiuscũque

cuiuscūque liberi hominis ac sui iuris secuta cōsortium, in vrbibus, vel in quibuscūque locis victura consistit, si modò intra præfinitum tempus reposcitur, eius omnem originem, secundum vetera constituta, conueniet reuocari. Contestatas autem lites, si tamen quisquam docebitur solenniter fuisse conuictus, saluas repetentibus esse decernimus. Dat. VI. Kalend. Iul. Rauennæ, Maximo & Plinta CONSS.

NE COLONVS INSCIO DOMIno suo alienet peculium, vel litem inferat ciuilem. Titu. XI.

1. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS, AA. ad Clearchum. Vic. Asiæ.

NOn dubiū est, colonis arua quæ subigunt, vsq; adeò alienandi ius nōn esse, vt si qua propria habeant, inconsultis atque ignorantibus patronis in alteros transferre non liceat. Dat. VI. Kal. Feb. Valentin. & Valente. AA. CONSS.

DE LONGA CONSVETVDINE. Titulus XII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Maximum.

VEnientium est temporum disciplina, instare veteribus institutis. Ideoq; cùm nihil per causam publicā interuenit, quæ diu seruata sunt, permanebunt. Dat. IIII. Kal. Mart. Constantinop. Iuliano. IIII. & Sallustio CONSS.

THEODO-

THEODOSIANI CODICIS LIber sextus.

VT DIGNITATVM ORDO seruetur. Titulus I.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENT. & THEOD. AAA. ad Clearchum. PF. P.

NIhil est tam iniuriosum in conseruandis & custodiendis gradibus dignitatum, quàm vsurpationis ambitio: perit enim omnis prærogatiua meritorum, si absq; respectu & cõtemplatione, vel qualitate etiam prouectionis emeritæ, custodiendi honoris locus præsumetur potius quàm tenetur, vt aut potioribus eripiatur id quod est debitum, aut inferioribus prosit quod videtur indebitum. Dat. IIII. Kal. Iañ. Const. Merobaude. II. & Saturnino CONSS.

II. Idem. AAA. ad Prætextatum. PF. P.

Cælestis recordationis Valentinianus genitor numinis nostri, singulis quibusque dignitatibus certũ locum meritumq; præscripsit. Si quis igitur indebitum sibi locum vsurpauerit, nulla se ignoratione defendat, sitq; planè sacrilegij reus, qui diuina præcepta neglexerit. Dat. XII. Kal. Iuñ. Med. Richomere et Clearcho CONSS.

THEODO-

THEODOSIANI CODICIS LIBER SEPTIMUS.

DE RE MILITARI.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. & Cęsar.

SI quis Barbaris scelerata factione facultatē deprædationis in Romanos dederit, vel si quo alio modo factam diuiserit, viuus amburatur. Dat. IIII. Kal. Maij, Seuero & Rufino CONSS.

THEODOSIANI CODICIS LIBER OCTAUUS.

DE TABVLARIIS HOLOGRAPHIS, id est censualibus scribis. Tit. I.

1. Impp. ARCAD. & THEOD. AA. Hadriano. PF. P.

GEnerali lege sancimus, vt siue solidis prouinciis, siue singulis ciuitatibus necessarij fuerint tabellarij, liberi homines ordinentur. Neque vlli deinceps ad hoc officium patescat aditus, qui sit obnoxius seruituti. Sed si quis dominorum seruū suum siue colonum chartas publicas agere permiserit: (consensum enim

enim non ignorantium volumus obligari) ipsum quidẽ in quantum interfuerit publicæ vtilitati, pro ratiociniis quæ seruo siue colono agente tractata sunt, obnoxiũ adtineri: seruum autem competẽtibus affectum verberibus fisco addici. In præteritum quoque decernimus, cura dominorũ præsentari eos qui ratiocinia tractauerint, quorũ interfuit ab initio prouidere, ne publicis actibus priuata seruitia immiscerentur, vt temporis sui quisque rationem positus in quæstione depromat. Dat. VIII. Kal: April. Med. Vincentio & Frauitta CONSS.

DE CVRSV PVBLICO, ANGAriis, & parangariis. Titu. II.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. Messalæ. PF. P.

SI quispiam paraueredum aut parangariam, non ostensa euectione, quæ tamen pro publica facta sit necessitate, præsumpserit, periculo curatoris siue defensoris, & principalium ciuitatum ad ordinarium iudicẽ dirigatur, singulas libras auri per singulos parauerodos vel parangarias fisci viribus inlaturus. Qua in parte si rector prouinciæ, atque officiũ eius colludium præbere voluerint, duplum ex suis bonis nouerit exigendum. Dat. XV. Kal. Decemb. Stilichone & Aureliano. II. CONSS.

DE EXECVTORIBVS ET exactionibus. Tit: III.

1. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Præcipuum. PF. P.

Solis die, quem dominicum ritè dixerunt maiores, omnium omnino litium, negociorum, conuentionum quiescat intentio, debitum publicum priuatumq́; nullus efflagitet, nec apud ipsos quidem arbitros vel è iudiciis flagitatos, vel sponte delectos, vlla sit agnitio iurgiorum. Et non modo notabilis, verum etiam sacrilegus iudicetur, qui sanctæ religionis institutum ritúmve deflexerit. Prop. III. Non. Nouemb. Aquil. Acc. VIII. Kal. Decemb. Romæ, Honor. N.P. & Euodio CONSS.

NE QVID PVBLICAE LAETITIAE nuntij ex descriptione vel ab inuitis accipiant. Tit. IIII.

1. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Habetatiano. K.N.

Legem nostram, quâ nihil ab inuitis Prouincialibus gratulationis nomine exigendum esse decreuimus, volumus custodiri. Dat. IIII. Kal. Mai. Med. Timasio & Promoto CONSS.

DE DONATIONIBVS. Tit. V.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Maximum. PF. V.

Donatio siue directa sit, siue mortis causa instituta, siue conditionibus faciendi ac non faciendi suspensa, siue ex alio notato tempore promissa, siue animo dantium, accipientiúmve sententiis quantum ius finit cognominata, sub hac fieri debet obseruatione, vt quas leges indulgent actiones, conditiones, pactionesq́;

ctionesq́; contineat: hisq́; penitus cognitis vel recipiantur si complacitæ sunt, vel reiiciantur si sunt molestæ, ita vt minorum defensores, si per eos donationum conditio neglecta est, rei admissæ periculum præstent. In conscribendis autē donationibus nomen donatoris, ius, ac rem notari oportet, neque id occultè, aut per imperitos, aut priuatim, sed vt tabulæ, aut quodcūque aliud materiæ tempus dabit, vel ab ipso, vel ab eo quem sors ministrauerit, scientibus plurimis perscribatur, & corporalis traditio subsequatur, ad excludēdam vim atque inruptionem aduocata vicinitate, omnibusq́; arbitris adhibitis, quorum postea fide probabitur donatam rem, si est mobilis, ex voluntate traditā donatoris: vel si immobilis abcensu donantis nouo domino patefactam, actis etiā adnectendis, quæ apud iudicem vel magistratus conficiēda sunt. Dat. I I. Nō. Febr. Romæ, Seuero & Rufino CONSS.

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Monaxio. PF. P.

Leges à nobis paulò ante latæ: cætera quidem cautio necessaria nobis admodum visa est, sublata verò in donationibus species traditionis, quā olim retentatio vsusfructus induxerat, nō sine magna ratione desiderata est, cùm obseruationem iuris contrahere potius quàm propagare debeamus. Ideoq́; ius pristinū renouamus, vt quisquis rem aliquam donando, vel in dotem dando, vsumfructum eius retinuerit, etiamsi stipulatus nō fuerit, eam continuò tradidisse credatur, ne quid amplius requiratur, quo magis videatur facta traditio, sed omni modo idem sit in his causis vsumfructum retinere quod tradere. Dat. Prid. Id. Mar. Constantinop. D. N. Honor. A. XI. & Constantio. I I. V. C. CONSS.

DE REVOCANDIS DONAtionibus. Titulus VI.

I. Impp. CONSTANTIVS, & CONSTANS. AA. ad Philippum. PF. P.

Vi nostri pro patribus firma lege sanxerũt, vt si quid patres in liberos munificẽtię titulo cõtulissent, si eos impios in iudicio declarassent, omne id esset reuocandum, ne pietatis præmiũ apud scelestos & flagitiosos animos permaneret. Dat. XII. Kal. Octob. Liminio & Catulino CONSS.

II. Idem. AA. ad Orfitum. P. V.

Si vnquam libertis patronus filios non habẽs, bona omnia, vel partem aliquam facultatum fuerit donatione largitus, & postea susceperit liberos, totum quicquid largitus fuerit, reuertatur, in eiusdem donatoris arbitrio ac ditione mansurum. Dat. V. Kal. April. Arbitione & Lolliano CONSS.

III. Idem. AA. ad Orfitum. P. V.

Si quis forsitan filiorum maternam munificentiã cõsecutus, in matrem impius detegetur, non iam dimidiam portionem (vt antè fuerat iussum) rei donatæ, sed omnẽ substantiam proprietatis amittat. Matres verò quæ in secundas conuenerint nuptias, reposcere vetamus à filiis quæ earum perceperint largitate. Quinetiam identidem commonemus, alia omnia iuxta prioris legis tenorem debere seruari. Dat. VIII. Kal. Iul. Syrmio, Datiano & Cereale CONSS.

IIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. ad Senatum. post alia.

Donationem

Donationem circa filium filiámve, nepotẽ neptémve, pronepotem proneptémve emancipationis tempore deliberatam, pater seu auus vel proauus reuocare nõ poterit, nisi edoctis manifestissimis causis, quibus eam personã, in quam conlata donatio est, contra ipsam venire pietatem, & ex causis quæ legibus cõtinentur, fuisse constabit ingratam: quas tamen causas in cognitione discuti oportebit, & vestro admitti iudicio, cum hoc inter patres cõpetentes visum fuerit cognitori: aliàs iubemus nõ audiri parentis querelas, &c. Dat. VII. Id. Nou. Rau. DD. NN. Theod. XII. et Valẽtiniano. II. AA. CONSS.

DE INGRATIS LIBERIS. *Titulus VII.*

1. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIAN. AAA. ad Prætextatum. P. V.

F *Ilios contumaces, qui patres vel acerbitate cõuicij, vel cuiuscũque atrocis iniuriæ dolore pulsassent, legis emancipatione rescissa, damno libertatis immeritæ multare voluerunt. Dat. XV. Kal. Septemb. Ambianis, Lupicino, & Iouino CONSS.*

DE HIS QVAE ADMINISTRANtibus, vel officium publicum gerentibus tradita sunt vel donata. Tit. VIII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Veranicianum Vic. Asiæ. post alia.

D *Amus prouincialibus facultatem, vt quicũque sibi à nummularis qui diuersis rectorib⁹ obsequuntur, conquesti fuerint aliquas ven-*

 ditiones

ditiones extortas, irritas inanésque efficiat, & male vendita ad venditoris dominium reuertantur, Amißione etiam pretij inlicitis ac detestandis emptoribus puniendis. Dat. XIIII. Kal. Iun. Optato & Paulino. CONSS.

DE MATERNIS BONIS, ET de materni generis, cretione sublata. Titulus. VIIII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. Consulibus Prætorib⁹, Tribunis plebis, Senatui, salutem dicit.

P *Lacuit salua reuerentia, & pietate sacris nominibus debita, vt potestas quidem & ius fruendi res liberorum suorum in sacris constitutorum, in maternis dũtaxat facultatibus, penes patres maneat, destituendorum autem liberorum eis licẽtia derogetur: Cesset itaque in maternis duntaxat succeßionibus cõmentum cretionis, & res quæ ex matris succeßione fuerint ad filios deuolutæ, ita sint in parẽtum potestate atque dominio, vt fruendi pontificium habeãt, alienandi eis licentia derogetur. nam maternum patrimonium, quod filiis in potestate constitutis obuenerit, cum patre mortuo sui iuris fuerint, præcipuum habere eos, & sine cuiusquam consortio placuit. Quod si pater suum filium patremfamiliâs videre desiderans, eum emancipauerit, repræsentare ei maternam debebit substantiam ita vt filius accepto munere libertatis, reíque suæ dominus effectus, ne videatur ingratus, tertiam partem custoditæ sibi rei muneris causa parenti offerat, æstimatione, si res diuidi cœperint, bonorum virorũ arbitrio permittẽda: quam tertiam alienare quoque pater, si hoc maluerit, habebit liberam potestatem. Ante emancipationem autem parẽtes*

penes

penes quos maternarum rerum vtendi fruendíque potestas est, omnem debent tuendæ rei diligentiam adhibere, & quod iure filiis debetur, in examine poscere, & sumpt⁹ ex fructibus impigre facere, & litē inferentibus resistere, atque ita omnia agere, tanquam solidum perfectúmque dominium, & personam gerant legitimam, ita vt si quando rem alienare voluerint, emptor, velis cui res donatur, obseruet ne quam partem earum rerū quas alienari prohibitum est, sciens accipiat, vel ignorans: docere enim pater debet proprij iuris eam rem esse quam donat aut distrahit: & emptori, si velit, sponsorem aut fideiussorem licebit accipere: quia nullam poterit præscriptionem opponere filiis quandoque rem suām vindicantibus. Dat. XV. Kalend. Aug. Aquileiæ. Recitata apud Vectium Rufinum. P F. V. in Senatu Nō. Septemb. Constant. A. & Licinio V. C. C O N S S.

II. Idem. A. Iulio Seuero.

Cum ad patrem aliquid ex materna successione interposita cretione peruenerit, & ad liberos maternarū successiones defluxerint, ita eas haberi placet in parentū potestate, vt dominiū tantum possessionis vsurpent: alienandi vero lecentiam facultatemq́; non habeant, vt cum ætas legitima liberorum ad emancipationem parentes inuitauerit, & patresfamiliâs videre liberos suos voluerint, tertiā partem maternorū bonorum eis filij tanquā muneris causa offerāt. Quam si suscipiendā patres putauerint, faciendæ diuisionis arbitrium permitti oportebit iustitiæ bonorum virorum, per quos facta diuisione, tertiam partem oblatam parentes ita accipiant, vt alienandæ quoq; eius partis habeāt facultatem, si modo vllus potuerit inueniri, cui placeat hanc amplecti licentiā, cum omni modo filios con-

lios conducat adniti, vt pio ſedulitatis affectu mereantur accipere eam quam patribus dederint portionem.

Dat. III. Id. Septemb. Mediolan. Accep. Non. Octob. Conſtant. A. V. & Licinio. CONSS.

III. Imppp. GRATIAN. VALENT. & THEOD. AAA. ad Experium. P F. V.

Quemadmodum maternas facultates venditione vel donatione tranſcribere in alias perſonas patribus nō licet, ita ea quæ pater matri, ac mater, quoque auo matris, aut auia nepotibus pronepotibúſve donauerint, ſiue ab inteſtato reliquerint, patribus alienare non liceat. Delatæ vero ab extraneis, ſiue ex tranſuerſa linea facultates, præterquam ab his neceßitudinibus quas locuti ſumus, patribus conferant, quicquid filiis poſitis in eorum poteſtate detulerint. Dat. Prid. Kal. Aug. Accep. IIII. Kal. Septemb. Auxonio & Olybrio. CONSS.

IIII. Impp. ARCAD. & HONORIVS AA. Florentio. P F. V.

Quicquid auus, auia, proauus, proauia nepoti, nepti, pronepoti, pronepti, cuiuſlibet tituli largitione contulerit, id eſt, teſtamēto, fideicommiſſo, legato, codicillo, donatione, vel etiam inteſtati ſucceſsione, pater filio filiæue integra inlibatáque cuſtodiat: vendere donare, relinquere alteri, aut obligare non poßit: vt quemadmodum ipſe ſuper his licentiam poteſtatis totius habet, defuncto eo filio filiáve præcipua computentur, nec ab illis qui ex patre ſunt conſortibus vindicentur ſupplicandi etiam in futurum contra hæc licentiam ſubmouemus. Dat. Id. Octob. Mediolan. Olybrio & Probino. CONSS.

V. Impp.

v. Impp. THEOD. & VALENT. AA. ad Senatum Vrbis Romæ. post alia.

Si vxor intestata defecerit superstitibus communibus filiis in patria potestate degentibus, vtitur maritus prisco beneficio iuris ac legum circa vsumfructum retinendum, quamdiu filij in potestate consistunt, & in præbenda filiis liberalitate circa trientem sibi ex Constantiniana legis beneficio conquirendum. Si vero viua matre emancipati sunt filij, tunc demum, quoniam omni commodo destituitur pater, nec retinet vsumfructum, virilis ei inter filios, seu vnus seu plures sunt, vsusfructus tribuimus portiones. Si verò mulier moriẽs alios ex filiis emãcipatos à patre, alios in patria potestate dimiserit, in casu dispari vtetur maritus defunctæ beneficio, quod casui vtrique præscribimus, id est, circa eorum quidem portionem quos adhuc in sacris retinet, vsumfructum ex legũ auctoritate retinebit, & præmium debitæ, cum volet, emancipationis accipiet. In eorum vero parte, quos exisse de potestate viua matre constiterit, vsumfructum virilis inter eos portionis secundum præscripta percipiet. Et in nepotibus etiam vel neptibus hoc obseruandum esse cẽsemus, vt maritus, qui vxore mortua non extantibus filiis, cum solis nepotibus vel neptibus ex hac lege ad emolumentum vocãdus est, si vnus vel vna, pluresve nepotes ex filio vno vel pluribus, qui in potestate defecerunt, procreati sunt, hoc iure vtatur, quod de filiis constitutum est: nam licet hoc nouum præsens lex constituat in nepotes, non est tamẽ ab re, vt in hoc casu deteriores esse nepotibus filij non sinantur. Habeat igitur auus veniens cum nepotibus in potestate durantibus vsumfructum bonorum omnium quę ex defunctæ auiæ successione delata sunt.

ta sunt. Cum vero his quoque libertatem emancipatione largitur, similiter & ab ipsis, sicut de filiis constitutum est, trientem pro premio manumißionis accipiat: vel si ex pluribus alteros manumittit, alteros retinet, ex parte manumissorum trientem, ex parte vero in potestate manētium retineat vsumfructum. Quod si nepotes sint neptésve aut ex emancipato filio, aut ex filia procreati, aut ab ipso in sacris auia viuente dimißi, idem auus virilis cum ipsis portionis habeat vsumfructum. Si vero ex nepotibus neptibúsve tempore quo in auiæ successionē vocantur, alij in aui sunt potestate, id est, mariti defunctæ, alij sui iuris sint, circa personā quidem eorum qui in potestate consistunt, & in vsufructu consequēdo, & in triēte ex emancipationis premio conquirendo ratio supradicta seruetur. In his vero qui sui iuris sint, facultas capiēdi vsus fructus virilis inter eos portionis habeatur. Eadem autem & de pronepotibus sexus vtriusq; sancimus, manēte definitione quæ de singulis sancta est si filij sint pariter ac nepotes. Dat. VII. Id. Nouemb. Rau. D. D. N N. Theod. XII. & Valen. II. A A. CONSS.

VI. Iidem AA. ad Senatum. post alia.

Si sine liberis vnus vel vna moriatur è filiis, & superstitem fatrem vel fratres, sororem vel sorores, & patrem relinquat, siue is emancipatus, siue in potestate defecerit, eius portionē quam ex bonis maternis, vel vnde vnde iure quæsiuerit, pater sine dubio cōsequatur iugi dominio poßidendam. Quod si nouercam super duxerit, ea quidem quæ filius defunctus extrinsecus acquisierat, sibi habeat pater, & perpetuo iure dominij poßideat. Bonorum vero ex matris patrimonio filio qui defunctus est

in quæ si

inquæsitorum, solum vsumfructum retentet, ad alios filios ex eodē matrimonio natos post eius obitum proprietate reditura. Et si ante mortem filij domū secundis nubtiis occupauit, similem causam sequatur, vt filio extrinsecus acquisita perpetuo iure possideat: maternarum autē rerum eius solum vsumfructum retentet. Quod si filius filiáve extantibus liberis adhuc positi in potestate defecerint, portionis eorum totius solum vsumfructum morientis retentet, nepotibus, id est, defuncti filiis proprietate seruata. Si vero nepotes tempore mortis maternæ extra aui sint potestatem, ipsi ilico in patris sui matrísve successionem vocentur. Dat. VIII. Id. Nouemb. Rau. Theod. XII. & Valent. II. AA. CONSS.

DE BONIS QVAE FILIISFAMILIAS EX MATRIMONIO ACQUIRUNTUR.
Tit. X.

1. Impp. THEOD. & VALENT. AA. ad Senatum. post alia.

C*Vm venerandæ leges vetuerint patribus iure potestatis acquiri, quicquid eorū filiis, auus, auia, proauus, proauia, à linea materna veniente quocumque titulo contulissent, hoc quoque conuenit obseruari, vt quicquid vel vxor marito non emancipato, vel maritus vxori in potestate positæ quocunque titulo vel iure contulerit seu transmiserit, hoc patri nullatenus acquiratur, adque ideo in eius tantum, cui delatū est, iure durabit &c. Dat. VII. Id. Nouemb. Rauen. DDNN. Theod. XII. & Valent. II. AA. CONSS.*

FINIS.

E LIBRIS CONSTITVTIOnum Theodosii

LIBRI POSTERIORES octo integri, nunc primùm post M. annos in lucem reuocati à Io. Tilio Engolism.

DICATI

IO. BERTRANDO V.C. CVRIAE PArisiorum præsidi, & ab interiori consilio Henrici. II. Galliæ regis optimi maximi.

PARISIIS.

M. D. L.

Errata ſic corrigito.

Pagina.1.verſu.3.fines,pro,fures.
Pag.24.verſu.12.tit.11.lib.12.priuati.
Pag.76.verſ.4.à fine. lege ſynoditas, pro cœnobitas, quã-quam poſſeſſor quondam libri correxerat cœnobitas. te-ſtatur hic ita legendum . conſtitutio huic perſimilis infra lib.11.tit.30.conſtit.57.
Pag.97.verſ.5.templum. reſpexit interpres conſtructionem Græcam,μεταξὺ,non,inter.
Pag.100.verſ.6.μὴ,delendum eſt ſecundum interpretatio-nem latinam.ſed & in exemplari erat ἡ tantum,non μή.
Pag.104.verſu.1.meruerit.
Pag.121.verſ.13.tua ſcribta.& verſ.18.perfecta.
Pag.152.verſ.4.blattæ,non blantæ.
Pag.217.conſtitut.4.dele diſtinctionem poſt,protoſtaſiæ.
Pag.264.verſ.8.à fine,inpertiam.
Pag.272.reſtitue numeros conſtitutionum.
Pag.328.verſ.17.huiuſcemodi.
Pag.329.verſ.11.ſanguinis.
Pag.336.verſ.3.fratris.
Ibidem verſ.penultimo, fortaſsis delendum alterum, ſuis, quod nec geminat Codex Iuſtin.
Pag.352.verſ.10.poreſt.
Pag.361.verſ.11. vini ſuſceptoribus, prius ſcriptum erat in exemplari. poſſeſſor tamen quondam codicis correxerat, binis,tu nunc diſpice.
Pag.369.verſ.9.&.10.fortaſsis legendũ, noſcitur antiquaſ-ſe.ne igitur &c.ſed eſto cuique ſua coniectura libera.
Pag.416.verſu.1.fluctibus.
Pag.461.verſ.23.miles.
Alicubi reperias in quadam epigrapha, cuius inpræſentia-rum non memini, Com. officiorum, corrige Comiti Orientis.
Item alicubi Gratiano & Gadalaipho Conſs. ſcribe Daga-laipho.

Io.Tilius Eng.Io.Bertrando.V.C.Regis consiliario, & summæ Curiæ Præsidi, S.

SI vetusta monumenta tam diligenter exquiruntur, inuentaq; tanto precio habentur: quòd diuturnitas temporis id fere ad nos transmittat quod & perfectius & melius est, imprimis mihi videntur magnifacienda, quæ præter pulchritudinem & inuentionis elegantiam vtilitatem & fructum secũ coniunctum habẽt: in quorum numero primum locum veteres doctorum hominũ libros tenere puto, quanto magis ad Remp.tuendam valent. Prætermissis enim hac in re libris sacris de nostra religione rebúsque diuinis, quibus primus honos debetur, quid commodius vtiliúsque ad hanc vitam nostram, aut iucundius quàm ista veterum monumenta, quæ vel sola secum nobis adferunt rerum præteritarum cognitionem, philosophiæq; de moribus vsum, quem in politicarum rerum administratione maximi quique & sapientissimi hominũ experti sunt, ac literis mandare studuerunt? Quemadmodũ enim Rom. imperio nullum maius, nullum florentius vnquam fuit, ita & à viris ingenio iudicioq; præstantissimis in rerum publ. gubernatione, & tractatum est & administratum. Verũenimuero infelicium temporum iniuria bona pars rerum earum nobis desideratur, scriptis veterum amissis, quorum iacturã nemo doctorum non deplorat, resarcirique magnopere exoptat. Cæterum superioribus his diebus in manus meas inciderũt posteriores integri libri magni illius Codicis Theodosij Imperatoris, quo eius aliorumq; Rom. Imperatorum constitutiones, vt ille colligendas ac disponendas statuerat, continebantur: & ex cuius fontibus Iustinianus codex fere totus confectus est & expletus. In hoc quidem præterquam quòd leges multo sunt auctiores plenioresq;, & non paucæ etiam integræ, tanquam in ipso fonte ac ipsa origine, inuenias & propemodũ infinitas, quas omnino in nostris ingentibus voluminibus iuris non habemus: quæq; multorum locorum tum in historiarum scriptoribus, tum in aliis veteribus auctoribus sensum intelligentiamq; patefacient, & verborum innumerorum, formularum, atque magnarum & difficilium alioqui rerum, in quibus torquentur bona iuris-

consultorum ingenia, copiam suppeditabūt, vberemq; supellectilem. Nam & illic abundè res fisci tractantur: in quo genere multum sudantes, ne docti quidē sese hactenus possunt extricare, nec suo satisfacientes iudicio rem ad exitum certamq; definitionem perducere. Ad finem quoque de rebus ecclesiasticis decreta statutáque dignissima cognitione habentur. Inuento igitur tanto thesauro equidem qui ea semper religione fui, vt minimè occulendum reseruādúmque quod è Repub. sit, crediderim in meos solius priuatos vsus, quod plerique solent: quíque hinc propter editionem in meis studiis nihil vel incommodi vel detrimēti passurum me spero, libros eos in lucem emittere cōstitui: tametsi mihi paratum magnum laborem videam, quātum eiusmodi veterum codicum restitutio requirit: ac huius quidem potissimum, cuius senio iā multis in locis erat species deformata, & pene deleta. Literis autem grandioribus liber erat descriptus, vt fere solebāt, cum quid magnifaciendū, dignúmque iudicabant, in quo labor esset & opera diligentior ponenda. Quamquam autem tecum nō magna mihi esset necessitudo ac vitæ coniunctio, non propterea tamen nō hoc, quicquid est, tibi dedicatum volui, apud me reputans id tibi imprimis deberi, tū propter doctrinam, qua in hoc aliarùmque disciplinarum genere polles, tum propter eius loci dignitatem, quem apud Regem atq; in summa Curia tenes. Accedit etiam, quòd E. Ranconetus, cum quo mihi à puero communia semper fuerunt studia, tecumq; familiaritate & officiis cōiunctus est, affirmauit opus tibi gratū fore. Quod autem ad me attinet, satis mihi factum existimabo, si in tuo nomine liber apparens placeat, tibiq; omnes studiosi legum debere concedant, quod ad eorum & tuenda & amplificanda studia pertineat. Vale Lutetiæ Parisiorum. X I Kal. Decemb. M D X L V I I I I.

Elenchus Titulorum, qui in his octo libris continentur.

LIBER VIIII.

LIBER X.

De domibus

Augustæ.

LIB. XI.

XXIIII

LIB. XII.

LIBER XIII.

LIBER XIIII.

XXVII

LIBER XV.

LIBER XVI.

FINIS.

THEODOSIANI CODICIS LIber nonus.

DE ACCVSATIONIBVS & inscriptionibus. Tit. I.

I. Imp. CONSTANTINVS A. ad Octauianum Com. Hispaniarum.

QVICVMQVE clarissimæ dignitatis virginem rapuerit, vel fures aliquos inuaserit, vel in aliqua culpa seu crimine fuerit deprehensus, statim intra prouinciã, in qua facinus perpetrauit, publicis legibus subiugetur: neque super eius nomine ad scietiam nostram referatur, nec fori præscriptione vtatur. Omnem enim honorem reatus excludit, cùm criminalis causa, & non ciuilis res vel pecuniaria moueatur. Dat. prid. Nõ. Decemb. Serdicæ. Accepta. Nõ. Mart. Cordubæ, Gallicano & Basso CONSS.

II. Idem A. ad Ianuarium.

Quicũque ex eo die, quo reus fuerit in iudicio petitus, intra anni spatiũ noluerit adesse iudicio, res eius fisco vindicẽtur. & si postea repertus, nocens fuerit deprehensus, sæuiori sententiæ subiugetur. Sed & si argumentis euidentibus, & probatione dilucida innocentiam suam purgare suffecerit: nihilominus facultates eius pænes fiscum remaneant. Dat. Id. Ianuar. Acc. V.

Kal. Aug. Corintho, Constantino A. V. & Licinnio Cæs. CONSS.

III. Idem A. ad Africolanum.

Cum euidens adque manifestum sit, vt intendendi criminis publici facultatem non nisi ex certis causis mulieres habeant, hoc est, si suam suorúmque iniuriam persequantur: obseruari antiquitus statuta oportet. neque enim fas est, vt paßim mulieribus accusandi permissa facultas sit, alioquin in publicis olim quæstionibus interdum, aut admissa probatio est, aut accusantis auctoritas. Patroni etiam causarum monendi sunt, ne respectu cõpendij feminas securitate forsitan sexus in actionem inlicitam proruentes temere suscipiant. PP. V. Id. Feb. Probiano & Iuliano CONSS.

IIII. Idem A. ad vniuersos prouinciales.

Si quis est cuiuscũque loci, ordinis, dignitatis, qui se in quemcunque iudicum, comitum, amicorum, vel Palatinorum meorum aliquid veraciter, & manifestè probare posse confidit, quod nõ integrè, adque iustè gessiße videatur: intrepidus & securus accedat, interpellet me, ipse audiam omnia, ipse cognoscam: & si fuerit cõprobatum, ipse me vindicabo: dicat securus, & bene sibi cõscius dicat: si probauerit, vt dixi, ipse me vindicabo de eo qui me vsque ad hoc tempus simulata integritate deceperit. Illum autem, qui hoc prodiderit, & comprobauerit: & dignitatibus & rebus augebo. Ita mihi summa diuinitas semper propitia sit, & me incolumem præstet, vt cupio felicißima & florente republica. PP. XV. Kal. Octob. Nicomed. Paulino & Iuliano. CONSS.

Idem

v. Idem A. ad Maximinum. P. V.

Quodam tempore admissum est, vt non subscribtio, sed professio criminis vno sermone ex ore fugiens, tam accusatorem, quàm reum, sub experiendi periculo de patria, de liberis, de fortunis, de vita denique dimicare cogeret: ideoque volumus, vt remota professionis licentia, ac temeritate ad subscribtionis morem, ordinemq́; criminatio referatur, vt iure veteri in criminibus deferendis, omnes vtantur, id est, vt sopita ira, & per haec spacia mentis tranquillitate recepta, ad supremum actionem cum ratione veniant, adque consilio. Dat. XI. Kal. Iun. Sirmio, Acc. Romae Constantino. A. VII. & Constante. CONSS.

VI. Idem. A. Secundo P. P.

Edi criminalia acta vt ciuilia iubemus his videlicet, quorum salus ad discrimen vocatur: neque expectari deprecationem actorũ, neq; arte accusatoris differri, vt de innocentia iudicantis, adque aequitate consistat. Dat. Kal. Decemb. Ianuarino & Iusto. CONSS.

VII. Imp. CONSTANTIVS A. Dometio Leontio P. P.

Hi, quos custodia delatae criminationis includit, intra vnius mensis spatiũ audiantur inquisitione cõpleta, ne si delati criminis causam segnius iudicantis lenitudo distulerit, reciprocos poenae sortiatur incursus. Dat. XV. Kal. Nouemb. Burso & Polemio. CONSS.

VIII. Impp. VALENTINIANVS & VALENS A A. ad Maximinum correctorem Tusciae.

Non sinẽdum est, vt quisque negotij criminalis strepitu terreatur, nisi inscribtione conscriptus & exhibi-

tionis iniuriam, & rei conditionem sustineat. Dat. XV. Kal. Decemb. Remis, Acc. Florentiæ Gratiano Nob. Cæs. & Gadalaifo. CONSS.

IX. Idem. AA. ad Valerianum.

Non prius quemquam sinceritas tua ad tuæ sedis examen iubebit adduci, quàm sollemnibus satisfecerit, qui nititur fidem doloris adserere: cum iuxta formam iuris antiqui, ei, cui cœperit vrguere, aut vindicta proposita sit, si vera detulerit: aut supplicium, si fefellerit. Dat. VII. Kal. Decemb. Remis. Gratiano & Gadalaifo. CONSS.

X. Idem A. & Gratianus A. ad Florianum Com. post alia.

Vltra prouinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur. oportet enim illic criminũ iudicia agitari, vbi facinus dicatur admissum. Peregrina autẽ iudicia præsentibus legibus cohercemus. Dat. Id. Nou. Marcianop. Valẽtiniano & Valẽte. IIII. AA. CONSS.

XI. Idem AAA. ad Florianum Com. post alia.

Nullus secundum iuris præscribtum crimen, quod intendere proposuerit, exequatur: nisi subeat inscribtionis vinculum. Etenim qui alterius famam, fortunas, caput denique, & sanguinem in iudicium deuocauerit: sciat sibi impendere congruam pœnam, si quod intenderit, non probauerit, & cætera. Dat. Id. Nou. Constãtinop. Valentiniano & Valente. IIII. AA. CONSS.

XII. Idem AAA. Laodicio præsidi Sardiniæ.

Neganda est accusatis licentia criminandi, priusquam

quam se crimine, quo premuntur, exuerint. Nam sanctionum veterum conditores adimẽdam licentiam omnibus censuerunt in accusatores suos inuidiosam dicendi vocem. Nullam itaque optineat in iudiciis auctoritatem periclitantium furor: qui si latius euagetur, ne ipse quidem cognitor tutus erit, aut quæstionem securus agitabit, qui exequendo iuris seueritatem non potest illorum quos punit, odium euitare. Dat prid. Id. Aug. Carnunti, Gratiano. A. III. & Equitio. V.C. CONSS.

XIII. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. ad Senatum. post alia.

Prouincialis iudex, vel intra Italiam cum in eius disceptationem criminalis causæ dictio aduersum Senatorem inciderit, intendendi quidem examinis & cognoscendi causas habeat potestatem. verum nihil de animaduersione decernens integro non causæ, sed capitis statu referat ad scientiam nostram, vel ad inclytas potestates. Referent igitur præsides & correctores, item cõsulares, vicarij quoque, proconsules de capite, vt diximus, senatorio negotio examine habito. Referant autem de suburbanis prouinciis iudices ad præfecturam sedis vrbanæ, de ceteris ad præfecturam prætorio: sed præfecto vrbis cognoscente de capite Senatorum, spectatorum maximè virorum iudicium quinqueuirale sociabitur, & de præsentibus & administratorum honore functis licebit adiungere sorte ductos non sponte delectos, & cetera. Lecta in Senatu. III. Id. Feb. Valente. V. & Valentiniano. A.A. CONSS.

XIIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEODO. AAA. ad Marinum Vic. Hispaniæ.

Qui vel interne ciui exerit actionẽ, vel crimẽ suspecta mortis intendit, non prius cuiuscumque capud accusatione pulset, quàm vinculo legis adstrictus pari cœperit pœnæ conditioni iurgare: ita vt etiã seruos si quis crediderit accusandos, non prius ad miserorum tormẽta veniatur, quàm se accusator vinculo inscribtionis adstrinxerit. ad petendorum enim causa seruorum aut dispendium facultatum est, aut pœna dominorum. Dat. VI. Kalen. Iañ. Pataui, Merobaude iterum, & Saturnino, CONSS.

XV. Idem AAA. Cynegio. P.P.

Concessum singuli vniuersiq; cognoscant non emendicatis suffragiis decretorum, sed lite suis nominibus instituta inlustris & magnificæ celsitudinis tuæ adeũdam potestatem. quoniam accusari vnumquemque per alterum non oportet, videlicet, vt iustitia & æquitate qua notus es in iudices punias: si innoxios verberauit in officio, si fortasse conticuit, quod cedi decuriones innoxios nõ liceret. Dat. Prid. Kal. Mai. Constantp. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.

XVI. Idem. AAA. Tatiano.

Extra prouinciæ terminos accusatori non erit licentia progredi: quia oportet illic criminum iudicia fieri, vbi facinus dicitur admissum. Dat. III. Kal. April. Honorio nobilissimo puero, & Euodio CONSS.

XVII. Idem. AAA. Tatiano P.P. post alia.

Tunc cõuenit potentiores viros adesse iudiciis, cum eorum præsentiam criminalis per inscribtionem causa depo-

deposcat. Dat.XV. Kal. Mar.Med. Valentiniano.A. V.& Neother.CONSS.

XVIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA.

Ne diuersorum criminum rei, vel desidia iudicum, vel quadam lenitatis ambitione per prouincias detenti in carcere crudelius differantur: moneantur omnes iudices pductos è custodiis reos disceptatiõi debitæ subdere: & quod leges suaserint, definire. Dat.III. Non. Augu. Constp. Arcad.IIII. & Honor.III. AA. CONSS.

XVIIII Impp. HONORIVS & THEOD. AA. Cons. prætoribus, tribunis plebis, Senatui, suis, salutem dicunt.

Accusationis ordinem iamdudum legibus institutum seruari iubemus: vt quicumque indiscrimen capitis arceßitur, non statim reus, qui accusari potuit, æstimetur: ne subiectam innocentiam faciamus: sed quisquis ille est, qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, & vinculum inscribtionis accipiat custodiæ similitudinem, habita tamen dignitatis æstimatione, patiatur: nec inpunitam fore nouerit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij. Nemo sibi tamẽ obiectu cuiuslibet criminis blandiatur, de se in quæstione confessus, veniam propter flagitia sperans adiuncti, vel communione criminis consortium personæ superioris optans, aut inimici supplicio in ipsa suppremorum suorum sorte sociandus, aut eripi se posse cõfidens studio, aut priuilegio nominati: cum veteris iuris auctoritas de se confessos, ne interrogari quidem de aliorum conscientia sinat.

Nemo igitur de proprio crimine confitentem, super conscientia scrutetur aliena. Nemo credat spōte fingenti: cōmonito, secretisq́, secreta mandatis fidē penitus abnegamus, &c. Dat. VIII. Id. Aug. Rauennæ, Asclepiodoto, & Mariniano CONSS.

DE EXHIBENDIS, VEL TRANSmittendis reis Titu. II.

I. Imp. IVLIANVS. A. Sallustio P.P.

IVs Senatorum & auctoritatem eius ordinis, in quo nos quoque ipsos esse numeramus, necesse est ab omni iniuria defendere. Si quis ergo Senator socius criminis insimulatus fuerit, ante causæ cognitionem omni terrore calumniæ, omni suspicionis molestia careat, vacuus sit prorsus & liber antè, quàm re conuicta crimen agnoscat, & exuat dignitatem. Dat. Nōn. Feb. Constantinop. Mamertino, & Neuitta. CONSS.

II. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. Valentino consulari Piceni.

Quisquis fuerit, quem crimen pulsat, quem negotium tangit, comprehensum cum iudex sub custodia cōstituat, atque ita vel causæ meritum, vel personæ qualitatem ad nos referat: vel, si longius fuerimus, ad inlustres viros præfectos prætorio, siue ad magistros militum, si militaris fuerit persona, ne sub specie, vel vera, vel ementitæ dignitatis facinora dilabantur. Dabimus enim formam, quam vnusquisque iudex sequetur in eo, qui reus fuerit inuectus: interim ille, qui in suspicionem venerit

nerit negocij criminalis, cuiuscũque honoris esse dicatur, comprehensus ex officio nõ recedat. Dat. XI. Kal. Feb. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

III. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Eutropio. P.P.

Nullus in carcerem prius, quàm cõuincatur, omnino vinciatur. Ex longinquo si quis est acciendus, non prius adsimulanti adcommodetur adsensus, quàm, sollemni lege se vinxerit, & in pœnã reciproci stilo trepidãte recauerit. Eique qui deducẽdus erit, ad disponendas res suas, componendósque mæstos penates, spatium coram loci iudice aut etiam magistratibus dierum xxx. tribuatur, nulla remanente aput eum, qui ad exhibendum missus est, copia nundinandi. Qui postea, quàm ad iudicem venerit, adhibita aduocatione, ius debebit explorare quæsitum: ac tam diu pari cum accusatore fortuna retineri, donec reppererit cognitio celebrata discrimen. Dat. III. Kal. Iañ. Constantinop. Gratiano. V. & Theod. AA. CONSS.

IIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Drepanio Procõs. Afric.

Neminem iudicio exhibendum esse præcipimus, nisi de cuius exhibitione iudex pronũciauerit. Dat. Prid. Noñ. Feb. Med. Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. CONSS.

V. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Cæciliano P.P.

Defensores ciuitatum, curatores, magistratus, & ordines, oblatos sibi reos in carcerem non mittant, sed in ipso

ipso latrocinio, vel congressu violentiæ, aut perpetrato homicidio, stupro, vel raptu, vel adulterio deprehensos, & actis municipalibus sibi traditos expresso crimine prosecutionibus arguentium cum his, à quibus fuerint accusati, mox sub idonea prosecutione ad iudicium dirigant, & cetera. Dat. XII. Kalen. Feb. Rau. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

VI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Cæciliano P.P.

Si quos præcepto iudicũ præmisso inscribtionis vinculo reos factos adminiculũ curiæ proprie dirigere iussum fuerit: municipalibus actis interrogentur, an velint iuxta præceptũ triumphalis patris nostri xxx. diebus sibi concessis sub moderata & diligenti custodia propter ordinationem domus propriæ, parandósque sibi sumptus in ciuitate residere. Quod si fieri voluerint, hoc genus beneficij cupientibus non negetur. Si verò dirigi velint, mox reos cum suis accusatoribus mittant, nec ad arbitrium aduersariorum in ciuitatibus retineri patiantur, &c. Dat. XII. Kalen. Feb. Rau. Honor. VIII. & Theod. AA. CONSS.

DE CVSTODIA REORUM. Titu. III.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Florentium rationalem.

IN quacumque causa reo exhibito, siue accusator exsistat, siue eum publicę sollicitudinis cura perduxerit: statim debet quæstio fieri, vt noxius puniatur, innocens absoluatur. Quod si accusator

ſator aberit ad tempus, aut ſociorum præſentia neceſſaria videatur: id quidem debet quàm celerrime procurari. Interea viro exhibito, non ferreas manicas & inhærentes oſſibus mitti oportet, ſed prolixiores catenas, vt & cruciatio deſit, & permaneat fida cuſtodia. Nec verò ſedis intimæ tenebras pati debebit incluſus, ſed vſurpata luce vegetari: & vbi nox geminauerit cuſtodiam, veſtibulis carcerum & ſalubribus locis recipi, ac reuertēte iterum die ad primum ſolis ortum ilico ad publicum lumen educi, ne pœnis carceris perimatur, quod innocentibus miſerum noxiis non ſatis ſeuerum eſſe cognoſcitur. Illud etiam obſeruabitur, vt neque his, qui ſtratorum funguntur officio, neque miniſtris eorum liceat crudelitatem ſuam accuſatoribus vendere, & innocentes intra carcerum ſepta leto dare, aut ſubtractos audientiæ longa tabe conſumere. Non enim exiſtimationis tantum, ſed etiam periculi metus iudicij imminebit, ſi aliquem vltra debitum tempus inedia, aut quocumque modo aliquis ſtratorum exhauſerit: & non ſtatim eum, penes quem officij cuſtodia eſt, adque eius miniſtros capitali pœna ſubiecerit. Dat. Prid. Kal. Iul. Serdicæ. Conſtātino. A. VI. & Conſtātio Cæſ. CONSS

II. Idem. A. ad Euagrium.

Si quis in ea culpa vel crimine fuerit deprehenſus, quod dignū clauſtris carceris & cuſtodiæ ſqualore videtur: auditus aput acta cum de admiſſo conſtiterit, pœnam carceris ſuſtineat, atque ita poſtmodū eductus aput acta, audiatur. Ita enim quaſi ſub publico teſtimonio commemoratio admiſſi criminis fiet, vt iudicibus inmodicè ſæuientibus freni quædam ad temperies adhibita

hibita videatur. Dat. III. Non. Feb. Heraclea. *Constantino. A. VII. & Constantio Cæs.* CONSS.

III. Imp. CONSTANTIVS, A. Acyndino P.P.

Quoniam vnum carceris conclaue permixtos secum criminosos includit: hac lege sancimus, vt etiam si pœnæ qualitas permixtione iungenda est, sexum tamen disparem diuersa claustrorum habere tutamina iubeatur. Dat. Non. April. *Acyndino & Proculo.* CONSS.

IIII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS, AA. ad Valerianum Vic. Hispaniarum, post alia.

Nullus antè carceris custodiæ mancipetur, quàm ab eo, qui in accusationẽ eius erupit, in codice publico sollemnia inscribtionis impleta sint. Prælata litteris V.C. vicarij. VI. Id. Sept. *Veronæ, Valentiniano & Valente.* AA. CONSS.

V. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Probum P.P.

Ad commentariensem receptarum personarum custodia, obseruatióque pertineat: nec putet hominem abiectum, atque vilem obiciendum esse iudiciis, si reus condicione aliqua fuerit elabsus. Nam ipsum volumus eius pœna consumi, cui obnoxius docebitur fuisse, qui fugerit. Si verò commentariensis necessitate aliqua procul ab officio egerit adiutorem eius pari iubemus invigilare cura, & eadem statuimus legis seueritate constringi. Dat. III. Kalen. Iul. *Contionaci, Gratiano. A. V. & Probo.* CONSS.

VI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Eutropio P.P.

De

De his, quos tenet carcer, id aperta definitione sancimus, vt aut conuictum velox pœna subducat: aut liberandum custodia diuturna non maceret. Temperari autem ab innoxiis austera præceptione sancimus, & prædandi omnem segetem de neglegentia iudicum prouinciarum ministris feralibus amputamus. Nam nisi intra tricensimum diem semper commentariensis ingesserit numerum personarum, varietatem delictorum, clausorum ordinem, ætatémque vinctorum, officium viginti auri libras ærario nostro iubemus inferre: iudicẽ desidem, ac resupina ceruice tantum titulum gerentem, exterrem impetrata fortuna decem auri libris multãdum esse censemus. Dat. III. Kal. Ian. Constantinop. Gratiano. V. & Theod. I. AA. CONSS.

VII. Impp. HONORIVS, & THEOD. AA. Cæciliano. P.P. post alia.

Iudices omnibus dominicis diebus productos reos è custodia carcerali videant, interrogent, ne his humanitas clausis per corruptos carcerum custodes negetur. Victualem substantiam non habentibus faciant ministrari, libellis duobus aut tribus diurnis, vel quot existimauerint vt commentariensi decretis, quorũ sumptibus proficiant alimoniæ pauperum, quos ad lauacrum sub fida custodia duci oportet: multa iudicibus viginti librarum auri, & officiis eorũ eiusdem ponderis cõstituta. ordinibus quoque trium librarum auri multa proposita, si saluberrimè statuta contempserint. nec deerit antistitum Christianæ religionis cura laudabilis, quæ ad obseruationem constituti iudicis hanc ingerat monitionẽ. Dat. VIII. Kal. Feb. Rauẽ. Honor. VIII. & Theod. VI. AA. CONSS.

Si quis

SI QVIS IMPERATORI maledixerit. Titu. IIII.

1. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino. P.P.

SI quis modestiæ nescius & pudoris ignarus, inprobo, petulantíque maledicto nomina nostra crediderit lacessenda, ac temulentia turbulentus obtrectator temporum fuerit: eum pœnæ nolumus subiugari, neque durum aliquid nec asperum sustinere: quoniam si id ex leuitate processerit, contemnendum est: si ex insania, miseratione dignissimum: si ab iniuria, remittendum. Vnde integris omnibus ad nostram scientiam referatur, vt ex personis hominum dicta pensemus, & vtrum prætermitti, an exquiri te debeat, censcamus. Dat. V. Id. August. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. V.C. CONSS.

AD LEGEM IVLIAM maiestatis. Titu. V.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Maximum. P.V.

SI quis alicui maiestatis crimen intenderit, cum in huiuscemodi re conuictus minime quisquam priuilegio dignitatis alicuius ad strictiore inquisitione defendatur: sciat se quoque tormẽtis esse subdendum (si aliis manifestis indiciis accusationem suam nõ potuerit comprobare) cum eo, qui huius esse temeritatis deprehenditur. Illum quoque tormẽtis subdi oportet, cuius consilio, atque instinctu ad accusationem accessisse videbitur, vt ab omnibus commissi

missi consciis statuta vindicta possit reportari. In seruis quoque vel libertis, qui dominos, aut patronos accusare, aut deferre temptauerint, professio tam atrocis audaciæ statim in admissi ipsius exordio per sententiam iudicis comprimatur, ac denegata audiẽtia patibulo adfigatur. PP. Kalen. Ianu. Volusiano & Anniano. CONSS.

NE PRAETER CRIMEN MAiestatis seruus dominum, vel patronum libertus, seu familiaris accuset. Titu. VI.

I. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. ad Maximum. P.P.

C *Essent liberti capitalium criminum tumultu, & nefariæ delationis indiciis auctores libertatis incessere, ita vt tam nefandos conatus ferri aut ignium pœna conpescat. PP. Id. Mart. Valente. V. & Valentiniano. A.A.* CONSS.

II. Idem. AAA. ad Maximum. P.P.

Cum accusatores serui dominis intonent, nemo iudiciorum spectet euentus, nihil quæri, nihil discuti placet, set cum ipsis delationũ libellis, cum omni scripturarum & meditati criminis apparatu nefandarum accusationum crementur auctores: excepto tamen adpetitæ maiestatis crimine, in quo etiam seruis honesta proditio est. Nam & hoc facinus tendit in dominos. Dat. Id. Mart. Valente. V. & Valentiniano. AA. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Eutychiano. P.P.

Si quis

Si quis ex familiaribus, vel ex seruis cuiuslibet domus cuiuscumque criminis delator adque accusator emerserit, eius existimationem, caput, adque fortunas petiturus, cuius familiaritati vel dominio inhaeserit, ante exhibitionem testium, ante examinatum iudicium in ipsa expositione criminum adque accusationis exordio vltore gladio feriatur. Vocem enim funestam intercidi oportet potius, quàm audiri. Maiestatis crimen excipimus. Dat. VI. Id. Noueb. Constantinop. Caesario & Attico. CONSS.

IIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Post alia.

Libertorum aduersus patronos inlicitas adque improbas voces poenae obiectione praecludimus: adque ita vt non modo sponte prodire non audeant, sed ne vocati quidem in iudicium venire cogantur, & cetera. Dat. VII. Id. Aug. Rauen. Asclepiodoto & Mariniano. CONSS.

AD LEGEM IVLIAM, DE adulteris. Titu. VII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Africano.

QVae adulterium commisit, vtrum domina cauponia, an ministra fuerit, requiri debebit, & ita obsequio famulata seruili, vt plerumque ipsa intemperantiae vina praebuerit: Vt si domina tabernae fuerit, non sit à vinculis iuris excepta. Si verò potantibus ministerium praebuit, pro vilitate eius, quae in reatum deducitur, accusatione exclusa, liberi qui accusantur, abscedant: cùm ab his feminis pudicitiae ratio requiratur,

tio requiratur, quæ iuris nexibus detinentur: hæ autem immunes à iudiciaria seueritate præstentur, quas vilitas vitæ dignas legum obseruatione non credidit. Dat. III. Non. Febr. Heracleæ, Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

II. Idem. A. ad Euagrium.

Quamuis adulterij crimen inter publica referatur, quorum delatio in commune omnibus sine aliqua legis interpretatione conceditur: tamen ne volentibus temere liceat fœdare cōnubia, proximus necessariisque personis solummodo placet deferri copiam accusandi: hoc est patri, vel filio, vel consubrino, & consanguineo, maxime fratri, quos verus dolor ad accusationem impellit. Sed & his personis legem imponimus, vt crimen abolitione conpescant. In primis maritum genialis tori vindicem esse oportet: cui quidem ex suspicione etiam ream coniugem facere, nec intra certa tempora inscriptionis vinculo contineri, veteres retrò principes adnuerunt. Extraneos autem procul arceri ab hac accusatione censemus. Nam etsi omne genus accusationis necessitas inscri btionis adstringat; nonnulli tamen proteruè id faciunt, & falsis contumeliis matrimonia deformant. PP. Nicomediæ. VII. Kal. Mai. Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

III. Impp. CONSTANTIVS & CONSTANS. AA. ad populum.

Cum vir nubit in femina, viros proiectura, quid cupiat: vbi sexus perdidit locum? vbi scelus est id, quod nō proficit scire? vbi venus mutatur in alteram formam?

vbi amor quæritur, nec videtur? iubemus insurgere leges, armari iura gladio vltore, vt exquisitis pœnis subdantur infames qui sunt, vel qui futuri sunt rei. Dat. Prid. Non. Decemb. Med. PP. Romæ. XVII. Kal. Ianuar. Constãtio. VIIII. & Constãte. AA. CONSS.

IIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIAN. & THEOD. AAA. Cynegio. P.P.

In adulterij quæstione ab omni familia non solum mariti, sed etiam vxoris (quæ tamen tunc temporis domi fuerit, quo adulterium dicatur admissum) quærendum est, sine defensione cuiusquam. Idem volumus, & si forte mulier marito mortis parasse insidias, vel quolibet alio genere voluntatem occidendi habuisse inueniatur: parem etiam condicionem in interrogatione mancipiorum seruari volumus, si forte maritus eo modo insectetur vxorem. Dat. III. Id. Decemb. Constantinop. Arcad. A. I. & Bautone CONSS.

V. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio. P.P.

Ne quis Christianam mulierem in matrimonio Iudæus accipiat, neque Iudææ Christianus coniugium sortiatur. Nam si quis aliquid huiusmodi admiserit, adulterij vice cõmissi huius crimen optinebit: libertate in accusandũ publicis quoq; vocibus relaxata. Dat. Prid. Id. Mar. Thessal. Theod. A. II. & Cynegio. CONSS.

VI. Idem. AAA. Orontio Vicario Vrbis Romæ.

Omnes quibus flagitij vsus est virile corpus muliebriter constitutum alieni sexus damnare patientia, (nihil enim discretum videntur habere) cum feminis huiusmodi

iusmodi scelus spectante populo flammæ vindices expiabũt. PP. in Foro Traiani. VIII. Id. Aug. Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. CONSS.

VII. Imppp. THEOD. ARCAD. HONOR. AAA. Rufino. P. P.

Adulterij accusatione proposita, pręscribtiones ciuiles, quibus aut dos repeti fingitur, aut ex ratione aliqua debitum flagitatur, quę occurrere adque perstrepere examini consuerunt: iusśimus sequestrari, nec earum obicè aliquid negocio tarditatis adferri, sed accusatione fun data, hoc est cum quo iure, quóve tempore actio fuerit intromissa, constiterit, discutiatur crimen, facti qualitas publicetur, cum & iurgia quæ magnitudine superant, pręponantur, cum & ciuilis actio crimini soli iure postponitur. Idem tamen cum competere cœperit, habitura momenti: dummodo non obsit examini. Dat. VII. Id. Decemb. Constantinop. Arcadio. A. II. & Rufino CONSS.

VIII. Idem. AA. Rufino. P. P.

Si, qui adulterij fuerint accusati, & obtentu proximitatis intentata depulerint, per commemorationem necessitudinis fidem crimini derogando, dum existimatur non debere credi, quod alligatur, non potuisse committi: hi, si postmodum in nuptias suas consortiúmque conuenerint, facinus illud, quo fuerint accusati, manifesta fide, atque indiciis euidentibus publicabunt. vnde si qui eiusmodi repperti fuerint, iusśimus in eosdem seuerisśimè vindicari, & veluti conuictum facinus confessúmque puniri. Dat. Prid. Non. Decembr. Constantinopoli.

Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

VIIII. Idem. AAA. Gildoni Com. & Magistro vtriusque mil. per Afric.

Si quis adulterij reus factus, accusatoris mariti forum declinare temptauerit: in hoc non poßit eludere, nec prærogatiua militari defensetur, ibi confestim audiendus, vbi fuerit accusatus. Dat. III. Kal. Ianuar. Constantinop. Theodosio. A. III. & Abundantio. CONSS.

SI QVIS EAM, CVIVS TVTOR fuerit, corruperit. Titulus. VIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Bassum Vic. Ital.

Vbi puella ad annos adultæ ætatis accesserit, adspirare ad nuptias cœperit: tutores necesse habeant comprobare, quod puellæ sit intemerata virginitas, cuius coniunctio postulatur. quod ne latius porrigatur, hic solus debet tutorem nexus adstringere, vt se ipsum probet ab iniuria læsi pudoris immunem. Quod vbi constiterit, omni metu liber optata coniunctione frui debebit officio seruaturo: vt si violatæ castitatis aput ipsum facinus hæreat, deportatione plectatur, adque vniuersæ eius facultates fisci viribus vindicentur: quamuis eam pœnam debuerit sustinere, quam raptori leges inponunt. Dat. Prid. Non. April. Aquil. Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

DE MV-

DE MVLIERIBVS, QVAE *se seruis propriis iunxerunt.* Titulus.VIIII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad populum.

SI qua cum seruo occulte rem habere detegitur, capitali sententia subiugetur, tradendo ignibus verberone. Sítque omnibus facultas crimen publicum arguendi, sit officio copia nunciandi, sit etiam seruo licentia deferendi, cui probato crimine libertas dabitur: cùm falsæ accusationi pœna immineat, ante legem nuptiali consortio segregetur, non solùm domo, verum etiam prouinciæ communione priuata, amati absceßum defleat relegati. Filij, etiam quos ex hac coniunctione habuerit, exuti omnibus dignitatis insignibus, in nuda maneant libertate, neque per se, neque per interpositam personam quolibet titulo voluntatis accepturi aliquid ex facultatibus mulieris. Succeßio autem mulieris ab intestato, vel filiis, si erunt legitimi, vel proximis cognatísque deferatur, vel ei quem ratio iuris admittit: ita vt & quod ille qui quondam amatus est, & quod ex eo suscepti filij quolibet casu in sua videntur habuisse substantia, dominio mulieris sociatum: à memoratis succeßoribus vindicetur. His ita omnibus obseruandis, & si ante legem decesßit mulier, vel amatus, quoniam vel vnus auctor vitii censuræ occurrit. Sin vero iam vterque decesßit, suboli parcimus, ne defunctorum parentum vitiis prægrauetur. sint filii, sint potiores fratribus proximis adque cognatis, sint relictæ succesßionis heredes. post legem enim hoc cõmittentes morte punimus. Qui vero ex lege disiun

cti clam denuo conuenerint, congressus vetitos renouantes: hij seruorum indicio, vel speculantis officij, vel etiam proximorum delatione conuicti, pœnam similem sustinebunt. Dat. IIII. Kal. Iun. Serdicæ, Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

AD LEGEM IVLIAM DE vi publica & priuata. Tit. X.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Catullinum, P. V. Afric.

QVi in iudicio manifestam detegitur cõmisisse violentiam, non iam relegatione aut deportatione insulæ plectatur, sed supplicium capitale excipiat, nec interposita prouocatione sententiam, quæ in eum fuerit dicta, suspendat: quoniam multa facinora sub vno violentiæ nomine continentur, cum aliis vim inferre temptantibus, aliis cum indignatione repugnantibus verbera, cædésque crebro deteguntur admissæ. Vnde placuit, vt si forte quis vel ex possidentis parte, vel ex eius, qui possessionem temerare temptauerit, interemptus sit: in eum supplicium exeri, qui vim facere temptauit, & alterutri parti causam malorum præbuit. Dat. XV. Kal. Mai. Serdicæ, Gallicano, & Basso, CONSS.

II. Idem A. ad Bassum. P. V.

Si quis per violentiam alienum fundum inuaserit, capite puniatur. Et siue quis ex eius parte, qui violentiam inferre tẽptauerit, siue ex eius, qui iniuriã repulsauerit, fuerit occisus, eũ pœna adstringat, qui vi deiicere possidentem

dentem voluerit. Dat. VI. Id. Mar. Rom. Gallicano & Basso, CONSS.

III. Idem A. ad Bassum. P. V.

Si quis ad se fundum, vel quodcumque aliud adserit pertinere, ac restitutionem sibi conpetere possessionis putat: ciuiliter super poßidendo agat, aut impleta sollemnitate iuris crimen violentiæ obponat: non ignarus eam se sententiam subiturum, si crimen obiectum non potuerit conprobare, quam reus debet excipere. Quod si omissa interpellatione vim poßidenti intulerit, ante omnia violentiæ causam examinari præcipimus, & in ea requiri, quis ad quem venerit poßidentem: vt ei, quem constiterit expulsum, amissæ possessionis iura reparentur: eadémque protinus restituta, violentus pœnæ non immerito destinatus, in totius litis terminum differatur: vt agitato negotio principali, (si contra eum fuerit iudicatum) in insulam deportetur, bonis omnibus abrogatis. Quod si pro eo, quem claruerit esse violentum, sententia proferetur: omnium rerum, de quibus litigatum est, media pars penes eum resideat, cætera fisci viribus vindicentur. PP. Prid. Non. Octob. Rom. Constantino. A. V. & Licin. Cæs. CONSS.

IIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEODO. & ARCAD. AAA. ad Albinum. P. V.

Seruos, qui fecisse violentiam cōfeßionibus testium aut propriis docebuntur, si inscio domino commiserint, postremo supplicio deditos, luere perpetrata censemus. Quod si illi metu atque exhortatione dominorum violentiam admiserint, palam est secundum legem Iu-

liam, dominum infamem pronunciandum, loci aut originis propriæ dignitate non vti. Seruos verò quos furoribus talium paruisse constiterit, metallis per sententiam dedi: Viles autem infamesque personæ, & hi, qui bis aut sæpius violentiam perpetrasse conuincentur, constitutionum diualium pœna teneantur. Iudicem verò nosse oportet, quod graui infamia sit notandus, si violentiæ crimen aput se probatum distulerit, omiserit, vel impunitate donauerit, aut molliore, quàm præstituimus, pœna pertulerit. Dat. Prid. Non. Mar. Med. Valẽtiniano. A. IIII. & Neotherio CONSS.

DE PRIVATIS CARCERIS custodia. Titu. XI.

I. Imppp. VALENTINIANVS, THEODO. & ARCAD. AAA. Erytrio Præf. Augustali.

SI quis posthac reum priuato carceri destinarit, reus maiestatis habeatur. Dat. Prid. Kal. Maij Thessal. Theod. A. V. & Cynegio. V. C. CONSS.

DE EMENDATIONE SERuorum. Titu. XII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Bassum.

SI virgis aut loris seruum dominus adflixerit, aut custodiæ causa in vincla cõiecerit: dierum distinctione siue interpratatione depulsa, nullum criminis metum mortuo seruo sustineat. Nec vero inmoderatè suo iure vtatur: sed tunc reus homicidij sit, si voluntate eum vel ictu fustis, aut lapidis occiderit:

rit: vel certe telo vsus letale vulnus inflixerit, aut suspendi laqueo praeceperit, vel iußione tatra pracipitandum esse mandauerit, aut veneni uirus infuderit, vel di laniauerit poenis publicis corpus ferarum vestigiis latera persecando, vel exurendo admotis ignibus mēbra, aut tabescētes artus atro sanguine permixta sanie defluentes, prope in ipsis adegerit cruciatibus vitā linquere saeuitia immaniū barbarorum. Dat. V. Id. Maij. Rom. Constantino. A. V. & Licinio. CONSS.

II. Idem A. Maximiliano Macrobio.

Quotiens verbera dominorum talis casus seruorum comitabitur, vt moriantur: culpa nudi sunt, qui dum peßima corrigunt, meliora suis adquirere vernulis voluerunt. Nam requiri in huiusmodi facto volumus, in quo intereſt domini incolume iuris proprij habere mancipium, vtrum voluntate occidendi hominis, an vero simpliciter facta castigatio videatur. totiens etenim dominum non placet morte serui reum homicidij pronuntiari, quotiens simplicibus quaestionibus domesticam exerceat potestatem. Si quando igitur serui plagarum correctione inminente fatali neceßitate, rebus humanis excedunt: nullam metuant domini quaestionem.

Dat. XIIII. Kalend. Maij. Constantino. A. VII. & Constante Caes. CONSS.

DE EMENDATIONE PROpinquorum. Titu. XIII.

I. Impp. VALENTINIANVS & VALENS, AA. ad Senatum.

In cor-

IN corrigendis minoribus pro qualitate delicti senioribus propinquis tribuimus potestatem: vt quos ad vitæ decora domesticæ laudis exempla non prouocãt, saltem correctionis medicina conpellat. Neque nos in puniendis morum vitiis potestatem in inmensum extendi volumus, sed iure patrio auctoritas corrigat propinqui iuuenis erratum, & priuata animaduersione conpescat. Quod si atrocitas facti ius domesticæ emendationis excedit, placet enormis delicti reos dedi iudicum notioni. Dat. Prid. Kalen. Decemb. Valentiniano & Valente. CONSS.

AD LEGEM CORNELIAM de sicariis. Titu. XIIII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Probum. P.P.

SI quis necandi infantis piaculum adgressus adgressáve sit: erit capitale istud malum. PP. VII. Id. Feb. Rom. Gratiano. A. III. & Equitio, CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Prouinciales.

Liberam resistendi cunctis tribuimus facultatem, vt quicumque militum, vel priuatorum ad agros nocturnus populator intrauerit, aut itinera frequentata insidiis adgreßionis obsederit: permissa cuicumque licentia dignus ilico supplicio subiugetur, ac mortem, quã minabatur, excipiat: & id quod intendebat, incurrat. melius est enim occurrere in tempore, quàm post exitum vindicari. Vestram igitur vobis permittimus vltionẽ,

& quos

& quos ſerum eſt punire, iudicio ſubiugamus edicto. Nullus parcat militi, cui obuiari telo oporteat vt latroni. Dat. Kalen. Iul. Tatiano & Symmacho. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONOR. A A. Eutychiano. P.P.

Quiſquis cum militibus, vel priuatis, barbaris etiam ſceleſtam inierit factionem, aut factionis ipſius ſuſceperit ſacramenta, vel dederit de nece etiam virorum inluſtrium, qui conſiliis & conſiſtorio noſtro interſunt, ſenatorum etiam (nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt) cuiuſlibet poſtremo, qui nobis militat cogitarit (eadem enim ſeueritate voluntatē ſceleris, qua effectum puniri iura voluerunt) ipſe quidem (vtpote maieſtatis reus) gladio feriatur, bonis eius omnibus fiſco noſtro addictis. Filij verò eius, quibus vitam imperatoria ſpecialiter lenitate concedimus (paterno enim deberent perire ſupplicio, in quibus paterni hoc eſt hereditarij criminis exempla metuantur) à materna vel auita omnium etiam proximorum hereditate ac ſucceſſione habeantur alieni, teſtamentis extraneorum nihil capiant, ſint perpetuò egentes & pauperes, infamia eos paterna ſemper comitetur, ad nullos vmquam honores, nulla prorſus ſacramenta perueniant: ſint poſtremo tales, vt his perpetua ægeſtate ſordentibus, ſit & mors ſolacio, & vita ſupplicio. Denique iubemus etiam eos notabiles eſſe ſine venia, qui pro talibus vmquam aput nos interuenire temptauerint. ad filias ſane eorum quolibet numero fuerint, Falcidiam tantum ex bonis matris ſiue teſtata, ſiue inteſtata deceſſerit, volumus peruenire: vt habeant ingratæ potius

tius filiæ alimoniam, quàm integrè emolumentum ac nomen hæredis. mitior enim circa eas debet esse sententia, quas pro infirmitate sexus minus ausuras esse confidimus. Emancipatio, quæ à prædictis siue in filios post legem dumtaxat latam, siue in filias fuerit conlata: non valeat. Dotes, donationes, quarumlibet postremò rerum alienationes, quas ex eo tēpore qualibet fraude, vel iure factas esse constiterit: quo primū memorati de ineunda factione ac societate cogitauerint, nullius statuimus esse momēti. Vxores sanè prædictorum recuperatas dotes, si in ea condicione fuerint, vt quæ à viris titulo donationis acceperint, filiis debeant reseruare: tempore, quo vsusfructus absumitur, omnia fisco nostro se relicturas esse cognoscant, quæ iuxta legem filiis debebantur. Falcidia etiam ex his rebus filiabus tantùm, non etiam filiis deputata. Id quod de prædictis eorum filiis cauimus, etiam de satellitibus consciis, ac ministris, filiisq́; eorū simili seueritate cēsemus. Sanè si quis ex his in exordio initæ factionis studio veræ laudis accensus, ipse prodiderit factionem: & præmio nobis & honore donabitur. Is verò, qui vsus fuerit factione, si vel serò tamen incognita adhuc cōsiliorum arcana patefecerit: absolutione tātùm ac venia dignus habebitur. Dat. Prid. Non. Septemb. Ancyræ, Cæsario & Attico CONSS.

DE PARRICIDIIS. Titu. XV.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Verinum Vic. Afric.

SI quis in parentis, aut filii, aut omnino affectionis eius, quæ nuncupatione parricidij cōtinetur, fata properauerit: siue clam, siue pa-

làm

làm id fuerit enisus, neque gladio, neque ignibus, neque vlla alia sollemni pœna subiugetur, sed insutus culleo & inter eius ferales angustias conprahensus, serpentum contuberniis misceatur: & vt regionis qualitas tulerit, vel in vicinũ mare vel amnem proiciatur: vt omni elementorum vsu viuus carere incipiat, vt ei cælum superstiti, terra mortuo auferatur. Dat. XI. Kal. Decemb. Licinio. V. & Crispo Cæs. CONSS.

DE MALEFICIIS, ET MATHEmaticis, & his similibus. Titu. XVI.

I Imp. CONSTANTINVS. A. ad Maximum.

N*Vllus aruspex limen alterius accedat, nec ob alteram causam, sed huiusmodi hominum (quamuis vetus) amicitia repellatur: concremando illo haruspice, qui ad domum alienam accesserit, & illo, qui eum suasionibus, vel præmiis euocauerit, post adeptionem bonorum, in insulam detrudẽdo. superstitioni enim suæ seruire cupientes, poterunt publicè ritum proprium exercere. Accusatorem autem huius criminis non delatorem esse, sed dignum magis præmio arbitramur. PP. Kal. Eeb. Romæ. Cõstantino. A. V. & Licinio Cæs. CONSS.*

II. Idem. A. ad populum.

Aruspices, & sacerdotes, & eos, qui huic ritui adsolent ministrare: ad priuatam domum prohibemus accedere, vel sub prætextu amicitiæ limen alterius ingredi, pœna contra eos proposita, si contemserint legem. Qui verò id vobis extimatis conducere, adite aras publicas, adque delubra: & consuetudinis vestræ celebrate sollemnia:

lemnia: nec enim prohibemus præteritæ vsurpationis officia libera luce tractari. Dat. Id. Maij. Cōstantino. A. V. & Licinio CONSS.

III. Idem. A. & Cæs. ad Bassum. P. V.

Eorum est scientia punienda, & seuerißimis meritò legibus vindicanda, qui magicis adcincti artibus, aut contra hominum moliti salutem, aut pudicos ad libidinem deflexisse animos detegentur. Nullis verò criminationibus inplicāda sunt remedia humanis quæsita corporibus, aut in agrestib⁹ locis, ne maturis vindemiis metuerentur imbres, aut ruentis grādinis lapidatione quaterentur, innocenter adhibita suffragia: quibus non cuiusque salus, aut existimatio lęderetur, sed quorum proficerent actus, ne diuina munera & labores hominum sternerentur. Dat. X. Kal. Iun. Aquilino Crispo, & Constantio Cæs. CONSS.

IIII. Imp. CONSTANTIVS. A. ad populum.

Nemo haruspicem cōsulat, aut mathematicum, nemo hariolum. Augurum & vatum praua confeßio conticescat. Chaldæi ac magi, & cæteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnibus perpetuò diuinandi curiositas. etenim supplicium capitis facit gladio vltore prostratus, quicumque iussis obsequium denegauerit. Dat. VIII. Kal. Febr. Mediol. Constantio. A. VIIII. & Iuliano Cæs. II. CONSS.

V. Idem. A. ad populum, post alia.

Multi magicis artibus ausi elementa turbare, vitas insontiū labefactare non dubitant, & Manibus accitis audent

tis audent ventilare, vt quisque suos conficiat malis artibus inimicos. Hos, quoniam naturæ peregrini sunt, feralis pestis absumat. Dat. Prid. Non. Decembr. Mediol. Constantio. VIIII. & Iuliano Cæs. CONSS.

VI. Idem. A. ad Taurum. P. P.

Etsi excepta tormẽtis sunt corpora honoribus præditorum, præter illa videlicet crimina, quæ legibus demõstrantur: etsi omnes magi, in quacumque sint parte terrarum, humani generis inimici credendi sunt: tamen quoniam qui in comitatu nostro sunt, ipsam pulsant propemodum maiestatem: si quis magus, vel magicis contaminibus adsuetus, qui maleficus vulgi consuetudine nuncupatur, aut haruspex, aut hariolus, aut certè augur, vel & mathematicus, aut narrandis somniis occultans artem aliquam diuinandi, aut certè aliquid horum simile exercens in comitatu meo vel Cæsaris fuerit deprehensus: præsidio dignitatis cruciatus & tormenta non fugiat. Si conuictus ad proprium facinus detegẽtibus repugnauerit pernegando: sit æculeo deditus, vngulisq́; sulcantibus latera perferat pœnas proprio dignas facinore. Dat. III. Non. Iul. Arimini, Datiano & Cereale CONSS.

VII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. A A. ad Secundum. P. P.

Ne quis deinceps nocturnis temporibus, aut nefarias preces, aut magicos apparatus, aut sacrificia funestà celebrare conetur. detectum adque conuictum conpetenti animaduersione mactare perenni auctoritate censemus. Dat. V. Id. Septemb. Diuo Iouiano & Varroniano CONSS.

VIII. Idem

VIII. Idem. AA. ad Modestum. P. P.

Cesset mathematicorum tractatus. nam si qui publicè aut priuatim, in die nocteq; deprehensus fuerit in cõhibito errore versari: capitali sentẽtia feriatur vterque. neque enim culpa dißimilis est prohibita discere, quàm docere. Dat. Prid. Id. Decemb. Constantinop. Valentiniano & Valente CONSS.

VIIII. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS & GRATIANVS. AAA. ad Senatum.

Haruspicinam ego nullum cum maleficiorum causis habere consortium iudico, neque ipsam aut aliquã præterea cõcessam à maioribus religionem genus esse arbitror criminis. testes sũt leges à me in exordio imperij mei datæ, quibus vnicuique, quod animo inbibisset colendi libera facultas tributa est. Nec haruspicinam reprehendimus, sed nocenter exerceri vetamus. Data. IIII. Kalend. Iunij Tribero, Gratiano. A. II. & Probo CONSS.

X. Idem. AAA. ad Ampelium. P. V.

Quia nonnulli ex ordine senatorio maleficiorum insimulatione, adque inuidia stringebãtur: idcirco huiusmodi negotia vrbanæ præfecturæ discutienda permisimus. Quòd si quando huiusmodi inciderit quæstio, quæ iudicio memoratæ sedis dirimi vel terminari posse non creditur: eos, quos negotij textus amplectitur, vnà cum gestis omnibus præsentibus adque præteritis ad comitatum mansuetudinis nostræ sollemni obseruationi transmitti præcipimus. Dat. VIII. Id. Decemb. Gratiano A. II. & Probo CONSS.

Imppp.

XI. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCA. AAA. Albino. P.V.

Quicũque maleficiorum labe pollutum audierit, deprehẽderit, occupauerit: ilico ad publicum protrahat, & iudiciorũ oculis cõmunis hostem salutis ostendat. Quòd si quisquam ex agitatoribus, seu ex quolibet alio genere hominũ contra hoc interdictum venire temptauerit, aut clãdestinis suppliciis etiam manifestum reum maleficiæ artis suppresserit: vltimum supplicium non euadat geminæ suspicionis obnoxius, quòd aut publicum reum, ne facinoris socios publicaret, seueritati legum & debitæ subtraxerit quæstioni: aut proprium fortaßis inimicum sub huius vindictæ nomine consilio atrociore confecerit. Dat. XVII. Kal. Septemb. Rom. Timasio & Promoto CONSS.

XII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Cæciliano. P.P.

Mathematicos, nisi parãti sint codicibus erroris proprij sub oculis episcoporũ incendio cõcrematis catholicæ religionis cultui fidem tradere, nũquam ad errorẽ præteritum redituri: nõ solum vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus pelli decernimus. Quòd si hoc non fecerint, & contra clementiæ nostræ salubre constitutũ in ciuitatibus fuerint deprehensi, vel secreta erroris sui & profeßionis insinuauerint: deportationis pœnã excipiãt. Dat. Kalend. Feb. Rauẽ. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONS.

DE SEPVLCHRIS VIOLATIS. Titu. XVII.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Tatianum. P.V.

SI quis in demoliẽdis sepulchris, fuerit adprehensus: si id sine domini cõscientia faciat, metallo adiudicetur: si verò domini auctoritate vel iussione vrgetur, relegatione plectatur. Et si forte detractatũ aliquid de sepulchris ad domũ eius villamq́; peruectũ, post hãc legẽ repperietur: villa siue domus, aut ædificiũ, quodcũq́; erit, fisci viribus vindicetur. Dat. VII. Kal. Iul. Med. Acyndino & Proculo CONSS.

II. Idem. A. ad Limenium. P. P.

Factum solitũ sanguine vindicari, multa inflictione corrigimus: atq́; ita supplicium statuimus in futurũ, vt nec ille absit à pœna, qui ante cõmisit. Vniuersi itaq́; qui de monumentis colũnas, vel marmora abstulerunt, vel coquendæ calcis gratia lapides deiecerunt: ex cõsulatu scilicet. Dalmatij & Zenophili, singulas libras auri per singula sepulchra fisci rationibus inferant, inuestigati per prudentiæ tuæ iudicium. Eadem etiã pœna, qui dissiparunt, vel ornatũ minuerunt, teneantur: & qui posita in agris suis monumenta calcis coctoribus vẽdiderunt, vnà cũ his, qui ausi sunt cõparare. quidquid enim attingi nefas est, nõ sine piaculo cõparatur. sed ita, vt ab vtroq́; vna libra postuletur. Sed si & præcepto iudicum monumenta deiecta sunt, ne sub specie publicæ fabricationis pœna vitetur: eosdem iudices iubemus hãc multã agnoscere. nã ex vectigalibus, vel aliis titulis ædificare debuerunt. Quòd si aliquis multã metuens, sepulchri ruinas terræ cõgestione celauerit, & non intra statutum ab excellentia tua tempus cõfessus sit, ab alio proditus duas auri libras cogatur inferre. Qui vero libellis datis à põtificibus impetrarunt, vt reparationis gratia labẽtia sepulchra deponerent: si vera docuerũt, ab inlatione

multæ

multæ separentur. At si in vsum alium depositis abusi sunt, teneãtur pœna præscribta. Hoc in posterũ obseruãdo, vt in prouinciis locorum iudices, in vrbe Roma cum pontificibus tua celsitudo inspiciat, si per sarturas succurrendum sit alicui monumẽto: vt ita demũ data licentia, tempus etiam cõsummando operi statuatur. Quòd si aliquis contra sanctionẽ clementiæ nostræ sepulchrũ læsurus attigerit. xx. libras auri largitionibus nostris cogatur inferre. locorum autẽ iudices, si hæc obseruare neglexerint, non minus nota, quàm statuta in sepulchrorum violatores pœna grassetur. Dat. V. Kal. April. Limenio & Catullino CONSS.

III. Idem. A. & Iulianus Cæs. ad Orfitum.

Quosdam comperimus lucri nimium cupidos, sepulchra subuertere, & substantiam fabricãdi ad proprias ædes transferre: hii detecto scelere animaduersionẽ priscis legibus definitã subire debebunt. PP. in Foro Traiani Cõstantio. A. VIII. & Iuliano Cæs. CONSS.

IIII. Idem. A. ad populum.

Qui ædificia manium violant, domus (vt ita dixerim) defunctorum: geminũ videntur facinus perpetrare. nam & sepultos spoliant destruendo, & viuos polluunt fabricando. Si quis igitur de sepulchro abstulerit saxa, vel marmora, vel colũnas, aliámve quamcũque materiã fabricæ gratia: siue id fecerit venditurus, decem pondo auri cogatur inferre fisco: siue quis ꝓpria sepulchra defendens, hanc in iudicium querellã detulerit, siue quicũque alius accusauerit, vel officiũ nuntiauerit: quæ pœna priscæ seueritati accidit. nihil enim derogatum est illi supplicio, quod sepulchra violantibus videtur impositum. Huic autem pœnæ subiacebũt & qui corpora sepulta,

pulta, aut reliquias contrectauerint. Dat. Id. Iun. Med. Cõstãtino. A. VIIII. & Iuliano Cæs. II. CONSS.

V. Imp. IVLIANVS. A. ad populum.

Pergit audacia ad busta diem functorum, & aggeres cõsecratos cũ & lapidem hinc mouere, terram sollicitare, & cespitem vellere proximam, sacrilegio maiores semper habuerint: sed ornamenta quidam tricliniis, aut porticibus auferunt de sepulchris. Quibus primis consulentes ne in piaculum incidant contaminata religionẽ bustorum: hoc fieri prohibemus, pœna manium vindicẽ cohibentes. Secundum illud est, quod efferri cognouimus cadauera mortuorum per confertam populi frequẽtiam, & per maximam insistentium densitatem. quod quidem oculos hominum infaustis incestat aspectibus. qui enim dies est bene auspicatus, à funere, aut quomodo ad deos & templa venictur? Ideoque quoniã & dolor in exsequiis secretum amat, & diem functis nihil interest, vtrũ per noctes, an per dies efferantur: liberari cõuenit populi totius aspectus, vt dolor esse in funeribus non põpa exsequiarũ, nec ostẽtatio videatur. Dat. Prid. Id. Feb. Antiochiæ, Iuliano. A. IIII. & Sallustio CONSS.

VI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIA. & THEOD. AAA. Pancratio. P. V.

Oĩa, q̃ supra terrã vrnis clausa, vel sarcofagis corpora detinẽtur: extra vrbẽ delata ponãtur, vt & humanitatis instar exhibeãt, & relinquant incolarũ domicilio sanctitatẽ. Quisqs autẽ hui⁹ pcepti neglegẽs fuerit, adq; aliquid tale ab huius interminatiõe præcepti ausus fuerit moliri: tertia in futurũ patrimonij parte multetur. Officiũ quoq; quod sibi paret, quinquaginta librarũ auri

affectum

affectũ dispoliatione mærebitur. Ac ne alicuius fallax & arguta sollertia ab huius se præcepti intẽtione subducat, atq; apostolorũ vel martyrũ sedẽ humãdis corporib⁹ æstimet esse cõcessam. Ab his quoq; ita vt à reliquo ciuitatis nouerint se atq; intellegant esse submotos. Dat. IIII. Kal. Aug. Heracl. Eucherio et Syagrio CONSS.

VII. Idem. AAA. Cynegio. P.P.

Humatum corpus nemo ad alterum locũ transferat, nemo martyrẽ distrahat, nemo mercetur. Habeat vero in potestate, si quolibet in loco sanctorũ est aliquis conditus, pro eius veneratione, quod martyriũ vocãdũ sit. addant, quod voluerint fabricarũ. Dat. IIII. Kal. Mar. Constantinop. Honor. N. P. & Euodio CONSS.

AD LEGEM FABIAM. Tit. XVIII.

I. Imp. CONSTANTIN. A. ad Domitiũ Celsũ Vic. Afric.

Plagiarij, qui viuentium filiorũ miserãdas infligunt parentibus orbitates, metalli pœna cũ cæteris antè cognitis suppliciis tenebantur. Si quis tamen eiusmodi reus fuerit oblatus postea, q̃ super crimine patuerit: seruus quidẽ vel libertate donatus, bestiis primo quoque munere obiciatur: liber autẽ sub hac forma in ludũ detur gladiatorium, vt anteq̃ aliquid faciat quo se defendere possit, gladio consumatur. Eos autem qui pro hoc crimine iam in metallũ dati sunt, nunquam reuocari præcipimus. Dat. Kal. Aug. Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

AD LEGEM CORNELIAM de falso. Titu. XVIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Mechilio Hilariano correctori Lucaniæ & Brittiorum.

SI quis decurio testamētum, vel codicillos, aut aliquā deficientis scribserit voluntatē, vel cōscribēdis publicis priuatisq; instrumētis præbuerit officiū: si falsi quæstio moueat, decurionat⁹ honore sepo sito, quæstioni (si ita poposcerit causa) subdatur. Sed nō statim desinit esse decurio, qui in huiusmodi facto fuerit deprehēsus. quantū enī ad municipales pertinet necessitates, decurio pmanet: quantū ad rem gestā & veritatē seruandā, vti decurionatus honore nō poterit. Nec verò is, qui antè fuerit tabellio, ad eludendā quæstionē super his, quæ ante cōscribsit, fact⁹ decurio, defendi hac poterit dignitate: quoniā scripturæ veritas (si res poposcerit) per ipsum debet ꝓbari auctorē. Dat. III. Kal. Feb. Acc. Kal. Aug. Sabino & Rufino CONSS.

II. Imp. CONSTANTINVS A. ad Maximū. P. V.

Cū in præterito is mos in iudiciis seruaretur, vt prolatis instrumētis, si ea falsa quis diceret, à sententia iudex ciuilis cōtrouersiæ tēperaret: eoq; contingeret, vt imminēs accusatio nullis clausa tēporibus petitorem possessorémve deluderet: cōmodum duximus, vt etsi alteruter litigantiū falsi strepitū intulisset, petitori tamē possessoríve momentū prolatorum instrumētorum conferret auctoritas: vt tunc ciuili iurgio terminato, secūda falsi actio subderetur. Volumus itaq; vt primū cesset inscribtio. Sed vbi falsi examen inciderit, tūc ad morē pristinum quæstione ciuili per sententiā terminata acerrima fiat indago argumentis, testibus, scribturarū conlatione, aliisq; vestigiis veritatis, nec accusatori tantum quæstio incumbat. nec probationis ei tota necessitas indicatur, sed inter vtrāq; personā sit iudex medius, nec vlla quę sentiat interlocutione diuulget, sed tanquā ad imitationem re-

nem relationis, quæ solùm audiendi mandato officium præbeat notionem, postrema sententia quid sibi liqueat, proditurus. Vltimum autem finem strepitus criminalis, quem litigantem disceptantémque fas non sit excedere, anni spatio limitamus, cuius exordium testatę aput iudicem conpetentem actionis nascetur auspicium capitali post probationem supplicio (si id exigat) magnitudo cōmissi, vel deportatione ei, qui falsum commiserit imminente. PP. VIII. Kal. April. in Foro Traiani Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

III. Impp. VALENTINIANVS & VALENS AA. ad Festum. P. V. Afric.

Serenitas nostra prospexit inde cælestiū litterarū cœpisse imitationem, quod his apicibus tuæ grauitatis officium consultationes relationésque complectitur, quibus scrinia nostræ perennitatis vtuntur. quamobrem istius sanctionis auctoritate præcipimus, vt posthac magistra falsorum consuetudo tollatur & communibus litteris vniuersa mandentur, quę vel de prouincia fuerint scribenda, vel à iudice, vt nemo stili huius exemplum, aut priuatim sumat aut publice. Dat. V. Id. Iuñ. Treu. Lupicino & Iouino. CONSS.

IIII. Imppp. VALENS, GRATIANVS & VALENTINIANVS. AAA. ad Maximinum. P. P.

Damus copiam iurgātibus, si aput iudicem proferatur scribtura, de qua oritur aliqua disputatio, spatium vt habeat, qui perurgeat profitendi, vtrum de falsò criminaliter, an de scribturæ fide statuat ciuiliter experiri. Quod si expetens vindictam falsi crimen intenderit, erit in arbitrio iudicantis, an eum sinat etiam sine inscri-

btione certare. Iudicis enim potestati committi oportet, vt de eo, qui obiecta non probauerit, sumat propositum antiquo iure suppliciũ. Rationi quoq; huiusmodi plenissime suffragatũ antiquitas, quę nequissimos homines & accusari voluit & coherceri legib⁹ variis, Cornelia de veneficiis, sicariis, parricidiis: Iulia de adulteris, ambitúsve criminib⁹, cæterísve ita promulgatis, vt posit etiã sine inscribtione cognosci: pœna tamẽ accusatorem etiam sine sollemnibus occuparet. de qua re & diuus Antoninus rescribsisse docetur, id in iudicis potestate constituẽs, quod nosmet in legibus insseramus. Remouebitur itaque istius leuitate rescribti, præceptis superioris austeritas, vt si quis deinceps tabulas testamẽti, chirographa, testationésq;, necnon etiã rationes priuatas, vel publicas, pacta, & epistulas, vel vltimas voluntates, donationes, venditiones, vel si quid prolatum aliud insimulare conabitur: habeat prætermissis sollẽmnibus accusandi facultatem, pro iudicis motu sententiam relaturus. Ciuiles autem inquisitiones inter vtrasque confligentium partes æquali motu ingruit, & recurrit humanitas cum his, qui præerit quæstioni intentiones falsas, aut conuicta crimina ex legibus pœnis conpetentibus posit vlcisci. PP. Romæ. XVI. Kal. Mai. Valente. V. & Valẽtiniano CONSS.

VICTVM CIVILITER, AGERE criminaliter posse. Tit. XX.

I. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. ad Antonium. P.P.

Plerísque prudẽtium generaliter definitũ est, quotiens de re familiari & ciuilis, & criminalis conpetit actio, vtraque licere experiri: nec si

nec si ciuiliter fuerit actum, criminalẽ posse consumi. Sic denique & per vim possessione deiectus, si de ea recuperanda interdicto Vnde ui erit vsus, nõ prohibetur tamẽ etiã lege Iulia De ui, publico iudicio instituere accusationem. Et suppresso testamento, cum ex interdicto de tabulis exhibendis fuerit actum, nihilominus ex lege Cornelia testamentaria poterit crimen inferri. Et cum libertus se dicit ingenuum: tam de operis ciuiliter, quàm etiam lege Visellia criminaliter poterit perurgeri. Quo in genere habetur furti actio, & legis Fabiæ constitutum. Et cum vna excepta sit causa, de moribus, sexcẽta alia sunt, quę enumerari non possunt: vt cum altera prius actio intentata sit, per alteram quę supererit, iudicatum liceat retractari. Qua iuris definitionę, non ambigitur, etiam falsi crimen, de quo ciuiliter iam actum est, criminaliter esse repetendum. Dat. Prid. Id. Ianuar. Treu. Valente. VI. & Valentiniano. II. AA. CONSS.

DE FALSA MONETA. Tit. XXI.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Verinum.

Qvicumq; adulterina fecerit nomismata, pœnã pro discretione sexus & cõdicionis suæ diuersitate sustineat: hoc est, vt si decurio, vel decurionis sit filius, exterminat⁹ genitali solo ad quamcũque in longinquo positam ciuitatem sub perpetui exilij condicione mittatur, ac super facultatibus eius ad nostrã scientiam referatur. Si plebeius, vt rebus amissis, perpetuæ dãnationi dedatur: si seruilis conditionis, vltimo supplicio subiugetur. Dat. & Acc. XV. Kal. April. Constantino. A. V. & Licinio. Cæs. CONSS.

II. Idem. A. ad Ianuarium.

Quoniam

Quoniam nõnulli monetarij adulterina moneta clandestinis sceleribus exercent, cuncti cognoscant, necessitatem sibi incumbere huiusmodi homines inquirẽdi, vt inuestigati tradantur iudiciis, facti conscios per tormenta ilico prodituri, ac sic dignis suppliciis addicendi. Accusatoribus etiam eorum immunitatem permittimus, cuius modus quoniam dispar census est, à nobis per singulos statuet. Seruos etiã, qui hoc detulerint, ciuitate Romana donamus, vt eorũ domini pretiũ à fisco percipiãt. Si quis autẽ militũ huiusmodi personã susceptã de custodia exire fecerit, capite puniatur: appellãdi etiã priuato licẽtia denegetur. Si verò miles, aut promotus, huiusmodi crimẽ incurrerit, super eius nomine & gradu ad nos referatur. Si dominum fundi, vel domus cõscium esse probabitur: deportari eum in insulam oportebit, cunctis eius rebus protinus cõfiscandis. Si verò eo ignaro crimen cõmissum est, possessionem, aut domũ debet amittere, in qua id scelus admissum est. Actor fundi, vel seruus, vel incola, vel colonus, qui hoc ministerium præbuit: cum eo, qui fecit supplicio capitali plectetur. Nihilominus fundo, vel domo, fisci viribus vindicãda. Quod si dominus antè ignorans, vt primum repperit, scelus prodidit perpetratum: minime possessio, vel domus ipsius proscribtionis iniuriæ subiacebit, sed auctorẽ ac ministrum pœna capitalis excipiet. Dat. XII. Kal. Decemb. Rom. Crispo. II. & Constantino. II. CC. CONSS.

III. Idem. A. ad Tertullum. P. V. Afric.

Si quis nummum falsa fusione formauerit: vniuersas eius facultates fisco addici præcipimus, atque ipsum seueritate legitima coherceri, vt in monetis tantum nostris cudendæ pecuniæ studium frequẽtetur. Dat. Prid. Non. Iul. Med.

Iul. Med. Constantino. A. VII. & Constantio Caes. CONSS.

IIII. Idem. A. Helpidio.

Pridem statutum fuit, vt si ignorante quoque domino in fundo eius, vel domo figuratus clam nummus cuderetur, sedem flagitij suo fiscus dominio vindicaret: nunc discretionem fieri placet, vt si dominus in proximo constitutus sit, cuius incuria, vel neglegentia punienda est, praeceptum prius valeat. Sin verò longissimè ab ea domo, vel possessione afuerit: nullum sustineat detrimentum. Viduas autem ac pupillos speciali dignos indulgentia credidimus, vt viduae nec in proximo cõstitutae, domo sua, vel possessione careant, si nulla apud ipsas tam grauis cõscientiae noxa resideat. Pupilli verò etiamsi conscij fuerint, nullum sustineant detrimentum, quia aetas eorum (si tamen fuerint inpuberes) quid videat ignorat. Tutores tamen eorum si in proximo sint, quoniã ignorare eos, quid in re pupilli geritur, non oportet: haec poena expectabit, vt ex rebus eorum si idonei fuerint, tantum fisco inferatur, quantum pupillo fuerat auferendũ. Quibus ita emendatis omnibus capitulis, lex pridem lata seruabitur.

Dat. IIII. Nõ. Mai. Constantino. A. VIII. & Constantio. IIII. CONSS.

V. Imp. CONSTANTIVS. A. Leontio. P. P.

Praemio accusatoribus proposito, quicumque solidorũ adulter potuerit repperiri, vel à quoquã fuerit publicatus: ilico omni dilatione submota, flammarum exustionibus mancipetur. Dat. XII. Kal. Mar. Antiochiae, Placido & Romulo. CONSS.

VI. Idem.

v. Idem A. Limenio. P.P.

Comperimus nonnullos flaturarios maiorinam pecuniam non minus criminosè, quàm crebre separato argento ab ære purgare. Si quis igitur post hæc fuerit in hac machinatione deprehensus, capitaliter se fecisse cognoscat. Verum & eos, qui domum, agrúmque præbuerint, relatis in largitionibus facultatibus esse plectendos, nostra scilicet super eorum nominibus edocenda clementia. P P. Prid. Id. Febr. Limenio & Catullino. CONSS.

VI. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Archelaum Com.S.L.

Quidquid ex auro hominum priuatorum in monetis publicis reppereris figuratum, id omne nostris scias largitionibus vindicandum. si quidem ipse se dignum condemnatione indicauit, quisquis aurum proprium nō coactus monetis fiscalibus sponte credidit inferendum. Dat. V. Id. Mar. Marcianop. Valentiniano. N.P. & Victore. CONSS.

VII. Idem AAA. Tatiano Com.S.L.

Solitæ moderationis arbitrio superiorem sententiam mitigamus, qua omne aurum, quod à priuatis pro figuratione monetus dicebatur, inlatum fisci iusseramus commodis vindicari, vt pro omni summa, quæ breuibus tenetur inserta, binæ per singulas libras omissa frustratione vnciæ conferantur. Dat. XII. Kalen. Iun. Antiochiæ Gratiano. A. III. & Equitio CONSS.

VIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Haue Tatiane. K. N B.

Falsæ

Falsæ monetæ rei, quos vulgò paracharactas vocãt, maiestatis crimine tenentur obnoxij. Dat. V. Kalẽ. Iul. Constantinop. Timasio & Promoto. CONSS.

VIIII. Idem AAA. Rufino. P.P.

Si quis super cudẽdo ære, vel rescribto aliquo, vel etiã adnotatione nostra sibi eripuerit facultatem, non solum fructum propriæ petitionis amittat, verumetiam pœnam quam meretur excipiat. Dat. IIII. Id. Iul. Constantinop. Theod. A. III. & Abund. CONSS.

SI QVIS SOLIDI CIRCVLVM exteriorem inciderit, vel adulteratum in vendendo subiecerit. Tit. XXII.

I. Imp. CONSTANTINVS A. Leontio. P.P.

Omnes solidi, in quibus nostri vultus ac veneratio vna est, vno pretio æstimãdi sunt atque vendendi, quamquã diuersa formæ mensura sit. Nec enim qui maiore habitu faciei extenditur, maioris est precij: aut qui angustiore expressione concluditur, minoris, habere credendus est: cum pondus idem existat. Quod si quis aliter fecerit: aut capite puniri debet, aut flãmis tradi, vel alia pœna mortifera. Quod ille etiam patietur, qui mensuram circuli exterioris adroserit, vt ponderis minuat quantitatem, vel figuratum solidum adultera imitatione in vendẽdo subiecerit. Dat. VII. Kalen. Aug. Gallicano & Basso. CONSS.

SI QVIS PECVNIAS CONflauerit, vel mercandi causa transtulerit, aut vetitas contrectauerit. Tit. XXIII.

1 Imp. CONSTANTINVS A. & IVLIANVS Cæs. ad Rufinum. P.P.

Qvicumque vel conflare pecunias, vel ad diuersa vendendi causa transferre detegitur, sacrilegij sententia subeat, & capite plectatur. Portus enim litoráque diuersa, quo facilior esse nauib⁹ consueuit accessus, & itineris tramites statuimus custodiri per idoneos officiales ac præpositos à præsidib⁹ & nõnullis præditis dignitate, vt cognita veritate, prouinciarum rectores obnoxios legibus puniant. Officia quoque immenso periculo subiacebunt. Nec vero aliquis negotiatorum plus mille follibus pecuniæ in vsu publico constitutæ animalibus propriis sumptuum gratia portare debebit. At si ampliorem modum quisquam vehere detegatur, facultates eius fisci dominio vindicẽtur, & ipse adficiatur exilio. Nam pecunias nauib⁹ vectas non omnes iudicamus mercatores debere promere, quippe in vsu tantum publico pecunias constitutas permittimus conuehi: itidemque eas solas species emi, quæ mercatoribus more solẽni ad diuersa portãtur. Pecunias verò nulli emere omnino fas erit, nec vetitas contrectare: quia in vsu publico constitutas pretium oportet esse non mercem. Placet denique, vt si quis forsitan nummus præter eum, qui in vsu publico perseuerat, aput aliquem mercatorem fuerit inuentus, fisci dominio cum omnibus delinquentis facultatibus vindicetur. Et si fortè cum mercibus ad quascumque prouincias venerint naues, cuncta solita licentia mercabuntur præter pecunias, quas more solito maiorinas, vel centenionales communes appellant, vel ceteras, quas vetitas esse cognoscunt. Acc. VIII. Id. Mar. Constantina, Constantio. A. VIII. & Iuliano

Iuliano Caſ. CONSS.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. A A. Dextro P.P.

Centenionalem tantum nummum in conuerſatione publica tractari præcipimus, maioris pecuniæ figuratione ſubmota. Nullus igitur decargyrum nummum alio audeat commutare, ſciens fiſco eandem pecuniam vindicãdam, quæ in publica potuerit conuerſatione deprehendi.

Dat. Prid. Id. April. Med. Olybrio & Probo. CONSS.

DE RAPTV VIRGINVM, VEL *viduarum.* *Tit.* XXIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad populum.

SI quis nihil cum parentibus puellæ ante depectus, inuitam eam rapuerit, vel volentem abduxerit, patrocinium ex eius reſponſione ſperãs, quam propter vitium leuitatis, & ſexus mobilitatem, atque conſilia, poſtulationibus & teſtimoniis omnibus quæ rebus iudiciariis antiqui pænitus arguerũt: nihil ei ſecundum ius vetus proſit puellæ reſponſio, ſed ipſa puella potius ſocietate criminis obligetur. Et quoniam parentum ſæpe cuſtodiæ nutricum fabulis, & prauis ſuaſionibus deludũtur, his primum, quarum deteſtabile miniſterium fuiſſe arguimus, redemptique diſcurſus pœna immineat, vt eis meatus oris, & faucium, qui nefaria hortamenta protulerit, liquentis plumbi ingeſtione claudatur. Et ſi voluntatis adſenſio detegitur in virgine, eadem qua raptor, ſeueritate plectatur: cum neque his impunitas præſtanda ſit quæ rapiuntur inuitæ, cum & domi ſe vſque ad coniunctionis diem ſeruare potuerint. Et ſi fores raptoris frangerentur audacia, vicinorũ

opem

opē clamoribus quærere, seque omnibus tueri conatib⁹. Sed his pœnam leuiorem inponimus, solamque eis parentum negari successionem præcipimus. Raptor autem indubitatè cōuictus, si appellare voluerit, minime audiatur. Si quis verò seruus, raptus facinus dissimulatione præteritum, aut pactione transmissum detulerit in publicū, latinitate donetur: aut si Latinus sit, ciuis fiat Romanus, parentibus, quorum maxime vindicta intererat, si patientiam præbuerint, ac dolorem conpresserint, deportatione plectendis. Participes etiam & ministros raptoris citra discretionem sexus, eadem pœna præcipimus subiugari: Et si quis inter hæc ministeria seruilis condicionis fuerit deprahensus, citra sexus discretionem eum concremari iubemus. Dat. Kalend. April. Aquil. Constantino. A. VI. & Constantio. C. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS A. ad Tatianum.

Quamuis legis prioris extet auctoritas, qua inclytus pater noster contra raptores atrocissime iusserat vindicari: tamen nos tantummodo capitalem pœnam constituimus, videlicet ne sub specie atrocioris iudicij aliqua in vlciscendo crimine dilatio nasceretur. In audaciam vero seruilem dispari supplicio mensura legum inpendēda est, vt perurendi subiciātur ignibus, nisi à tāto facinore saltem pœnarum acerbitate reuocētur. Dat. II. Id. Nouemb. Limenio & Catullino. CONSS.

III. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS AAA. ad Maximinū. P. P.

Qui coniugium raptus scelere contractum voluerit accusare, siue propriæ familiæ dedecus eum mouerit, seu commune odium delictorum, inter ipsa statim exordia

insignem

insignem recenti flagitio vexet audaciam. Sed si quo casu quis, vel accusationem differat, vel reatum, & opprimi è vestigio atrociter commissa nequiuerint: ad persecutionem criminis ex die sceleris admißi quinquennij tribuimus facultatem, quo sine metu interpellationis & complemento accusationis exacto, nulli deinceps copia patebit arguendi, nec de coniugio aut subole disputandi. Dat. XVIII. Kalen. Deceb. Gratiano. A. III. & Equitio. CONSS.

DE RAPTV, VEL MATRImonio sanctimonialium, virginum, vel viduarum. Tit. XXV.

I. Imp. CONSTANTIVS, A. ad Orsitum.

EAdem vtrumque raptorē seueritas feriat, nec sit vlla discretio inter eum, qui pudorem virginum sacrosanctarum, & castimoniā viduę labefactare scelerosi raptus acerуitate detegitur. Nec vllus sibi ex posteriore consensu valeat raptæ blandiri. Dat. XI. Kalen. Septemb. Constantio. VII. & Constāte. C. CONSS.

II. Imp. IOVIANVS A. ad Secundum. P.P.

Si quis non dicam rapere, vel adtemptare matrimonij iungendi causa sacratas virgines, vel inuitas ausus fuerit: capitali sententia ferietur. Dat. XI. Kalen. Mar. Antiochiæ Iouiano. A. & Varroniano. CONSS.

III. Impp. HONOR. & THEOD.
A A. Palladio. P.P. post alia.

Si quis dicatam deo virginem prodigus sui raptor ambierit: publicatis bonis, deportatione plectatur, cun-

ctis accusationis huius licentia absque metu delationis indulta. Neque enim exigi conuenit proditorem, quem pro pudicitia religionis inuitat humanitas. Dat. VIII.Id.Mar.Rau.Theod.A.VIIII.& Cōstātio. II.V.C.CONSS.

AD LEGEM IVLIAM DE *ambitu.* Tit. XXVI.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad Cæsarium.P.P.

SI quis ad inlustrē palatij nostri ambierit dignitatem, atque ad eos honores ascēdere ambitione temptauerit, qui non nisi probatis nobis viris nostro iudicio deferuntur: cuiuslibet ille sit loci, ordinis, dignitatis, amißis bonis, & fisco nostro protinus vindicatis, deportationis multetur exilio: neque aliud inter cœpetum ambitum atque perfectum esse arbitretur, cùm pari sorte leges scelus, quàm sceleris puniant voluntatem. Dat. XIIII. Kalen. Mar. Constantinop. Cæsario & Attico. CONSS.

II. Idem AA. Pompeiano.P.V.Afric.

Nullus omnino principatum, ceteráque officia repetere audeat: cum publicæ disciplinę semel gesta sufficiāt. At si quispiam promotorum denuo ad id munus inrepserit, quod docebitur ante geßisse, affectus grauißimis suppliciis, pœnam deportationis excipiat: ita vt primates officij, quorum interest, ambientibus obuiare hāc propositam pœnam non dubitent. Dat. Prid. Kal. Iun. Med. Stilichone & Aureliano. C.CONSS.

III. Idē AA. & THEODO. A. Strategio Vic. Afric.

Non

Non absque publicæ dilacerationis incommodo officia peractare petuntur. Quare huius præcepti auctoritate censemus, vt eadem rursus officia subrepticiis nemo supplicationibus admittatur, sed cassatus, quæ hoc modo sunt impetrata, ad solutionem debiti primitus artẽtur. Et qui contra fecerint, pœnam in futurum deportationis excipiant. Dat. III. Kal. Iuñ. Rau. Theod. A. I. & Rumorido. CONSS.

IIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Palladio. P.P.

Si quis proconsularem aut vicariam potestatem, vel consularitatis fasces aut vexilla præsidalia, adque in discußionibus comitiuas, vel officia principatus contra definitionem nostram ititare temptauerit: fisco eius omne patrimonium sociari decernimus. Dat. Id. Mar. Rau. DN. Theod. A. VII. & Palladio. V. C. CONSS.

AD LEGEM IVLIAM REpetundarum. Tit. XXVII.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Neotherio. P.P.

IVdices, qui se furtis & sceleribus fuerint maculasse cõuicti: ablatis codicillorum insignibus, & honore exuti, inter peßimos quosque & plebeios habeantur. Nec sibi posthac de eo honore blandiantur, quo se ipsi indignos iudicauerunt. Dat. XVIII. Kalẽ. Feb. Thessal. Gratiano. V. & Theod. I. AA. CONSS.

II. Idem AAA. Eutropio. P.P.

Hij, qui in republica versati sinisterius sunt, perpetuo sibi omnes dignitates, vel legitimas, vel hono-

rarias sciant esse præclusas. Quocirca iubemus, vt inlustris magnificentia tua nullum omnino, qui superiore tempore malè vsæ administrationis crimen excepit, ad prouincias patiatur accedere, sed de his ad nos referat.

Dat. XV. Kalend. Iul. Thessal. Gratiano. V. & Theod. I. AA. CONSS.

Idem AAA. Matroniano duci & Præsidi Sardiniæ.

Vt vnius pœna metus possit esse multorum, Natalem quondam ducem sub custodia protectorum ad prouinciam, quam nudauerat, ire præcipimus, vt non solum quod eius, non dicam domesticus, sed manipularius & minister accepit, verumetiam quod ipse à prouincialibus nostris rapuit, ac sustulit, in quadruplum inuitus exsoluat. Dat. Prid. Id. Iun. Constantinop. Antonio & Syagrio. CONSS.

IIII. Idem AAA. Floro. P.P.

Sciant iudices super admissis propriis, aut à se, aut ab heredibus suis, pœnam esse repetendam. Dat. X. Kal. Septemb. Antonio & Syagrio. CONSS.

V. Idem AAA. Haue Marcelline. K. N B.

Omnes cognitores & iudices à pecuniis atque patrimoniis manus abstineant: neque alienum iurgium putet suam prædam. Etenim priuatarum quoq; litium cognitor idemque mercator parem capitis ac vitæ, quæ peculatus reos consueuit inuoluere, cogetur subire iacturam. Dat. Prid. Non. April. Med. Merob. II. & Saturnino. CONSS.

VI. Idem AAA. & ARCAD. A. Edictũ ad Prouinciales.

Iubemus, hortamur, vt si quis forte honoratorum, decurionum

curionum, possessorum, postremo etiam colonorum, aut cuiuslibet ordinis à iudice fuerit aliqua ratione concussus: si quis scit venalem de iure fuisse sententiam: si quis pœnam vel precio remissam, vel vitio cupiditatis ingestam: si quis postremo quacumque de causa inprobum iudicem potuerit adprobare: is vel administrante eo, vel post administrationem depositam in publicum prodeat, crimen deferat, delatum adprobet: cum probauerit, & victoriam reportaturus, & gloriam. Dat. X. Kalend. Iul. Constantinop. Honorio. N. P. & Euodio. CONSS.

VII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA Seuerino. Com. R. P.

Vnusquisque procurator, præpositus gynæcio, tabularius, susceptor, colonus, vel quicumque se à comite domorum meminerit esse concussum: cum ipse, cui pecuniam numerauerit, administratione decesserit: intra anni spatia ad iudicium spectabilitatis tuæ quicquid dederit, repetiturus adcurrat: vt prosit pensionibus, quidquid ille reddiderit. Sin vero ex tempore depositæ administrationis præstituti temporis curricula transfluxerint: nulla vox aduocationis emergat, sed ipsos procuratores, præpositos, colonos, tabularios, susceptores obnoxios ad solutionem iubemus artari. Dat. Prid. Non. Iun. Med. Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. CONSS.

DE CRIMINE PECVLATVS. Titu. XXVIII.

Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino. P. P.

P*Ridem fuerat constitutum, vt hi iudices, qui peculatu prouincias quassauissent, multæ dispendio subiacerent: sed quoniam nec condigna crimini vltio est, nec par pœna peccato, placuit tã seueram animaduertendi esse censuram, vt cum vix par pœna his poßit flagitiis inueniri, neque condignis tantum nefas cruciatibus expiari, capitale hoc esse præcipiamus adque animaduersione seuerißima coherceri. Dat. IIII. Id. Septẽb. Constantinop. Arcad. A. II. & Rufino. CONSS.*

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Aureliano. P. P. II.

Non est sanctitatis negotium rapinis & prædis fidem adhibere: quandoquidem hæc scelera velut contagium quoddam funestæ pestis debeant declinari. nec enim crimen difficile est rapere. & ei, qui rapuerit, rapta seruare. Dat. III. Non. Mar. Constãtinop. Honorio. X. & Theod. VI. A A. CONSS.

DE HIS, QVI LATRONES, vel aliis criminibus reos occultauerint. Titu. XXVIIII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS AAA. Simplicio Vic.

E*Os, qui secum alieni criminis reos occulẽdo sociarũt: par atque ipsos reos pœna expectet. PP. Rom. X. Kalẽ. Apri. Gratiano. A. III. & Equitio. V. C. CONSS.*

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Flauianũ. P. P. post alia.

Latro-

Latrones quisquis sciens susceperit, vel offerre iudiciis supersederit: supplicio corporali, aut dispendio facultatum, pro qualitate personæ, & iudicis æstimatione plectatur. Si verò actor, siue procurator latronẽ domino ignorante occultauerit, & iudici offerre neglexerit: flãmis vltricibus concremetur. Dat. III. Kalend. Mar. Merob. II. & Saturnino CONSS.

QVIBVS, ET QVORVM VSVS concessus est, aut denegatus. Titu. XXX.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Mamertinum. P. P.

Exceptis senatoribus atque honoratis, sed & his, qui prouincias administrant, veteranis etiã, qui sub armis militia functi sunt, & decurionibus, cęteris omnibus per Picenum atq; Flamminiam, necnõ etiã Apuliam & Calabriam, Brittios, & Lucaniam, atque Samniũ habendi equi, vel equæ copiã præclusam esse sancimus. Hii vero, qui minime animos ab huiusmodi vsurpatione deflectunt, ab actorum supplicio teneantur. Dat. Prid. Kal. Octob. Altino, diuo Iouiano, & Varroniano CONSS.

II. Idem. AA. ad Buleforum Conf. Campaniæ, post alia.

Vt omnes latronum conatus debilitati conquiescãt, pastoribus rei nostræ, id est lanigerarum ouium, pecudumq; custodibus, necnon etiã procuratoribus, & actoribus senatorum habendi equini pecoris licentiã denegamus, sub hac videlicet interminatione, vt hii, qui no-

stræ mansuetudinis statuta tẽptauerint violare, abacto-rũ supplicia tolerare cogantur. Dat. I I. Non. Octob. Altino, diuo Iouiano, & Varroniano CONSS.

III. Idem. AA. Rufino. P. P.

Cum omnifariã vrbicarias regiones ab omni crimine & adsiduis abactorum rapinis quietas esse cuperemus, eousque intentio nostra prospexit, vt istis in locis equo vehi his tantũmodo liceret, quos ab huiusmodi sceleris suspicione locus, aut dignitas vindicauit. sed postea sanximus, vt suarij equis quidem vterentur, verũ ad periculum suum pertinere cognoscerent, si quid in his regionibus sceleris esset admissum. Nũc quia aduertimus à suariis, qui propriis officiis occupantur, hanc necessitatem alienam esse debere: excellentia tua ita his sedẽdorum equorum potestatem datam esse cognoscat, vt nullo prioris sanctionis timore teneantur per ea sane loca, quæ neque abactoribus, neq; aliis criminationibus infamata sunt. Dat. XI. Kal. Iul. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

IIII. Idem. AA. ad Valentinum Conf. Piceni.

Palatini vtendorum equorũ per Picenum ad itinerũ necessitatem habeant facultatem. Dat. XVII. Kal. Iañ. Med. Valẽtiniano & Valente. AA. CONSS.

V. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Benigno Vic. vrbis Romæ.

Pastores Valeriæ prouinciæ, vel Piceni, vti equinis animalibus non iubemus. alioquin, si interdictus vsus animalium vindicetur, conscios vsurpationis huius, seu dominos vel procuratores relegationis pœna retinebit.

Dat.

Dat. Kal. Decemb. Med. Theodoro. V.C. CONS.

NE PASTORIBVS DENTVR filij nutriendi. Titu. XXXI.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Cæciliano. P.P. post alia.

NEmo curialium, plebeiorum, possessorúmve filios suos nutriendos pastoribus tradat. aliis verò rusticanis, vt fieri solet, nutriendos dari non vetamus. Si verò post istius legis publicationē quisquam nutriendos pastoribus dederit: societatem latronū videbitur confiteri. Dat. XII. Kalend. Feb. Rau. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

DE NILI AGGERIBVS NON corrumpendis. Titu. XXXII.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

SI quis posthac per Aegyptum intra duodecimum cubitum fluminis Nili vlla fluenta de propriis ac vetustis vsibus præter fas, præterq; morem antiquitatis vsurpauerit: flammis eo loco consumatur, in quo vetustatis reuerentiam, & propemodum ipsius imperij adpetierit securitatem: consciis & consortibus eius Oasenæ deportationi cōstringendis, ita vt nūquam supplicandi eis, vel recipiendi ciuitatem, vel dignitatem, vel substantiam licentia tribuatur. Data X. Kal. Octob. Constantinop. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONS.

DE HIS,

DE HIS, QVI PLEBEM AVDENT contra publicam colligere disciplinam. Titu. XXXIII.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Florentio. P F. Augustali.

SI quis cōtra euidentißimam iußionem suscipere plebem, & aduersus publicam disciplinam defendere fortasse temptauerit: multam grauißimam sustinebit. Dat. XIII. Kal. Iañ. Constp. Richomere & Clearcho CONSS.

DE FAMOSIS LIBELLIS. Titu. XXXIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Verinum Vic. Afric.

SI quando famosi libelli repperiantur, nullas exinde calumnias patiantur hij, quorū de factis, vel nominibus aliquid continebunt, sed scribtionis auctor potius requiratur, & repertus cū omni vigore cogatur his de rebus, quas proponendas credidit, conprobare. nec tamen supplicio, etiam si aliquid ostēderit, subtrahatur. PP. IIII. Kal. April. Karthag. Constantino. A. V. & Licinio. C. CONSS.

II. Idem. A. ad Helianum Proc. Afric.

Licet seruentur in officio tuo & vicariis exemplaria libellorum, qui in Africa oblati sunt: tamē eos, quorum nomina continent, metu absolutos securitate perfrui sinas, solumq́, moneas, vt ab omni non solum crimine, sed etiam suspicione verisimili alieni esse festinent. nam qui accusandi

accusandi fiduciam gerit, oportet conprobare, nec occultare quæ scierit, quoniam prædicabilis erit ad dicationem publicam merito perventurus. PP.V. Kalē.Mar. Carthagine. Constantin. A. VI. & Constantio. C. CONSS.

III. Idem. A. ad Ianuarium agentem vicariam præfecturam.

Vt accusatoribus patientia præbenda est, si quem persequi in iudicio volunt, ita famosis libellis fides habenda non est, nec super his ad nostram scientiam referendum, cùm eosdem libellos flammis protinus conducat aboleri, quorū auctor nullus existit. PP.Prid.Nō. Decemb.Rom. Constantino. A. VI. & Constantio Cæs. CONSS.

IIII. Idem. A. ad Dionysium.

Famosa scribtio libellorum, quæ nomine accusatoris caret, minimè examinanda est, sed pænitus abolenda. nam qui accusationis promotione cōfidat, libera potius intentione, quàm captiosa atque occulta cōscribtione alterius debet vitam in iudicium devocare. PP. Tyro. XII. Kal.Nou.Ianuarino & Iusto CONSS.

VI. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Afros.

Libellis, quos famosos vocant, si fieri posit, abolendis inclytus pater noster providit: & huiusmodi libellos, ne in cognitionem quidem suam, vel publicam iussit admitti. Non igitur vita cuiusquam, non dignitas concussa his machinis vacillabit. Nam omnes huiusmodi libellos concremari decernimus.

Kal.

Dat. XIIII. Kal. Iul. Vrso & Polemio CONSS.

VI. Idem. A. ad populum.

Nemo prorsus de famosis libellis, qui neque aput me, neque in iudiciis vllum obtinet locum, calumniam patiatur. Nam & innocens creditur, cui defuit accusator, cum non defuerit inimicus. Dat. Prid. Kal. Nou. med. Arbitione & Lolliano CONSS.

VII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Edictum.

Famosorum infame nomen est libellorum. Ac si quis vel colligendos, vel legendos, putauerit, ac non statim chartas igni consumpserit: sciat se capitali sententia subiugandum. Sane si quis deuotionis suæ ac salutis publicæ custodiam gerit, nomen suum profiteatur, & ea, quæ per famosum prosequenda putauit, ore proprio edicat: ita vt absque vlla trepidatione accedat, sciens, quod si adsertionibus veri fides fuerit opitulata, laudem maximã ac præmiũ à nostra clemẽtia consequetur. Dat. XIIII. Kal. Mar. Constantinop. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

VIII. Idem. AA. ad Florianum Com.

Iampridem aduersus calũnias firmissima sunt præsidia comparata. Nullus igitur calumniam metuat. Contestatio verò, quæ caput alterius contra iuris ordinẽ pulsat, depressa nostris legibus iaceat, intercidat furor famosorum, sæpe vt constituimus, libellorum & cetera. Dat. V. Id. Nou. Martianop. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

VIIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio. P. P.

Si quis

Si quis famosum libellum, siue domi, siue in publico, vel quocunq; loco ignarus offenderit: aut discerpat prius, quàm alter inueniat, aut nulli cōfiteatur inuentum. Nemini denique, si tam curiosus est, referat, quid legendo cognouerit. Nam quicumque obtulerit inuentum, certum est ipsum reum ex lege retinendum, nisi prodiderit auctorem, nec euasurum pœnam huiusmodi criminibus constitutam, si proditus fuerit cuiquam rettulisse quod legerit. Dat. XIIII. Kal. Feb. Constantinop. Honor. Nob. P. & Euodio. CONSS.

X. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Anthemio. P. P. & Patricio.

Vniuersi, qui famosis libellis inimicis suis velut venenatum quoddam telum iniecerint: hij etiam, qui famosam seriem scribtionis inpudenti agnita lectione non ilico discerpserint, vel flammis exusserint, vel lectorem cognitum prodiderint: vltorem suis ceruicibus gladium reformident. Dat. IIII. Kal. Mai. Constantinop. Arcad. A. VI. & Probo. CONSS.

DE QVAESTIONIBVS.
Titulus. XXXV.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Olybrium. P. V.

N*Vllas omnino ob fidiculas perferendas inconsultis ac nescientibus nobis vel militiæ auctoramento, vel generis, aut dignitatis defensione, nudetur: excepta tamen maiestatis causa, in quo sola omnibus equa condicio est. Hij quoque citra consul-*

tationis

tationis modum ſubiciantur quæſtioni, qui euidentibus argumentis ſubſcribtiones noſtras finxiſſe prodentur: qua in re ne palatini quidem nominis adſumptionem huius eſſe volumus quæſtionis exortem. Dat. VIII. Id. Iul. Valentiniano Nob. P. & Victore CONSS.

II. Idem. AAA. ad Antonium. P. P. Gall.

Decuriones ſiue ob alienum, ſiue ob ſuum debitum exortes omnino earum volumus eſſe pœnarum, quas fidiculæ, & tormenta conſtituunt. Quod quidem capitale iudici erit, ſi in contumeliam ordinis exitiúmque temptetur. Maieſtatis tantummodo reos & quæ neſanda dicto ſunt conſcios, aut molientes ex ordine municipali maneat tam cruenta condicio. Debitores vero, & quos allectos, aut ſuſceptores memorant, à ſummo vſque ad infimum ordinem curiales exortes talium volumus eſſe pœnarum. Habet ſeueritas multa quæ ſumat ad ſanciendam publici officij diſciplinam, vt abſtineant tam cruentis. Plumbatarum vero ictus, quos in ingenuis corporibus non probamus, non ab omni ordine ſubmouemus, ſed decemprimos tantum ordinis curiales ab immunitate huiuſmodi verberum ſegregamus: ita vt in ceteris animaduerſionis iſtius habeatur moderatio commonentis. Dat. XV. Kal. Octob. Treu. Valente. V. & Valentiniano. AA. CONSS.

III. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. ad Gracchum. P. P.

Seueram indagationem per tormenta, quęrendi à ſenatorio nomine ſubmouemus. Dat. Prid. Non. Ianuar. Treu. Gratiano. A. IIII. & Merobaude. CONSS.

IIII. Imppp.

IIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Albuciano Vic. Macedoniæ.

Quadraginta diebus, qui auspicio cærimoniarum paschale tempus anticipant: omnis cognitio inhibeatur criminalium quæstionum. Dat. VI. Kal. April. Thessal. Gratiano. A. VI. & Theod. A. I. CONSS.

V. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Tatiano. P. P.

Sacratis quadragensimę diebus nulla supplicia sint corporis, quibus absolutio expectatur animarum. Dat. VIII. Id. Septemb. Foroflamini, Timasio & Promoto. CONSS.

VI. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad Messalam. P. P.

Nihil sibi deflectens à iustitia indignatio cognitorum, nihil venalis exigentium terror in eas quæ aut innocentiæ auctoritate securæ, aut principalitatis sunt honore munitæ, intellegat licere personas ad inferendas iniurias corporales. Habeat hanc mercedem laboris multorum munerũ testimoniis cõmendata deuotio, & cetera. Dat. XII. Kal. Septemb. Theodoro. V. C. CONS.

VII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. ad Anthemium. P. P.

Prouinciarum iudices moneantur, vt in Isaurorũ latronum quæstionibus nullum quadragensimæ, nec venerabilem pascharum diem existiment excipiendum, ne differatur sceleratorum proditio consiliorum, quæ per latronum tormenta quærẽda est, cum facillime in hoc summi nu-

mi numinis speratur venia, per quod multorum salus & incolumitas procuratur. Dat. V. Kal. Mai. Constātinop. Basso & Philippo. CONSS.

VT INTRA ANNVM CRIminalis quæstio terminetur. Titulus. XXXVI.

I. Imppp. VALENTINIANVS, THEODOSIVS, & ARCAD. AAA. Desiderio Vic. Asiæ.

Q Visquis accusator reum in iudicium subscribtione detulerit, si intra anni tempus accusationem cœptā prosequi supersederit, vel (quod est cōtumacius) vltimo anni die adesse neglexerit: quarta bonorum omnium parte multatus, aculeos consultissimæ legis incurrat, scilicet manente infamia, quam veteres iusserant sanctiones. Dat. IIII. Id. Iul. Treu. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Cæciliano. P. P. post alia.

Nouerint iudices cuilibet culmini honoríue præsidētes, necessariis vtrique parti (si petantur) dilationibus non negatis, à die inscribtionis intra anni curricula criminales causas limitādas: quo emēso, habeat accusator, quia destitit, pœnam sibi legibus constitutam. Et si persona vilior fuerit, cui damnum famæ non sit iniuria, pœnam patiatur exilij: nisi forsitan intra anni metas consensus partium abolitionem poposcerit. In iudicum autē debet esse diligentia, vt si nulla rationabilis à reo, vel accusatore dilatio postuletur: vrgeant talium causarum notionem, non exspectatis anni moris. Si verò accusator, vel reus

vel reus propter documenta forsitan sibi necessaria annum voluerint custodiri, dare adsensum debet patientia cognitoris in alteram partem seueriorem formatura sententiam, & cetera. Dat. XII. Kal. Feb. Rauen. Honorio. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

DE ABOLITIONIBVS. Titulus. XXXVII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Ianuarinum. P. V.

SI post strepitum accusationis exortæ abolitio postuletur, causa nouæ miserationis debet inquiri, vt si citra depectionem id fiat, postulata humanitas præbeatur. Sin aliquid suspicionis extiterit, quod manifestus reus depectione celebrata, legibus subtrahatur, redemptę miserationis vox minime admittatur, sed aduersus nocentem reum inquisitione facta pœna conpetens exeratur. Dat. VI. Kal. Decemb. Serdicæ Constantino. A. V. & Licinio. C. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Probum. P. P.

Accusator, qui se laqueo legis adstringit, agnoscat nullum sibi fore ad latebram abolitionis recursum, postquam aliquid iniuriæ merito scribtionis inlatæ tolerarit inscribtus, id est, si vel carcerem sustinuerit, vel tormēta; vel verbera, vel catenas: nisi forte ille, qui hæc pertulit, cōtemnat, & donet ipse, quod pertulit. ac par fuerit tam petitoris, quàm petiti in accipienda abolitione consensus. Prius tamen, quàm aliquis de quæstione liberetur, sequitur illud, vt plerisque criminibus ne consentien-

tibus quidem partibus præstetur abolitio: vt sunt illa, in quibus aut violata maiestas, aut patria obpugnata, vel prodita, aut peculatus admissus, aut sacramenta deserta sunt, omniáque ea, quæ iure veteri continentur. In quibus iudex non minus accusatorem ad docenda quæ detulit, quàm reum ad purganda, quæ negat, debet vrguere. Dat. Prid. Id. Octob. Treu. Valentiniano, Nob. P. & Victore. CONSS.

III. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Floro. P. P.

Fallaciter incusantibus maximè post exhibitionem accusati nullius iuris color, vel vt deriuata excusatione proficiat, non publica abolitio, non priuata, talibus prospiciat, subueniátque personis, non specialis indulgentia, ne beneficium quidem eos generale subducat: sciant cuncti, præmeditentur, ante præcaueant, eam se rem deferre debere in publicam notionem, quę munita sit testibus, instructa documentis, signis ad probationem luce clarioribus expedita. Dat. XV. Kal. Iuñ. Constantinop. Antonio, & Syag. CONSS.

IIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Cæciliano. P. P.

Abolitionem inuito reo postquam fuerit officij custodiæ traditus, intra dies .xxx. accusatori petẽti dari permittimus, post hoc tempus, nisi reus consentiat, censemus nõ esse tribuendã. Si vero ingenuos aliquos, velut testes criminis petitos ab accusatore deductos esse constiterit, solam custodiæ iniuriam tolerasse, qui testes dicantur esse non conscij, eorum ab accusatore sumptibus consulendum est. Quod si ingenuorum, licet plebeiorum, corpora fuerint

fuerint læsa verberibus, tormentisque vexata, abolitionem etiam duarum partium consensu petitam, iubemus vigore iudicum denegari, & crimen propositum, cuius examen tormentis iam cœperat agitari, nec ante à iudice dimitti, quàm in reum probato crimine vindicetur, aut in accusatorem pari forma sententiæ damnatio referatur, & cetera. Dat. VIII. Kal. Feb. Rauen. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

DE INDVLGENTIIS CRIMINUM. Titulus. XXXVIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Maximum. P. P.

Propter Crispi adque Helenæ partum omnibus indulgemus, præter veneficos, homicidas, adulteros. Acc. III. Kal. Nouemb. Rom. Probiano & Iuliano. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Cerealem. P. V.

Omnia pœnitus amputentur, quæ tyrannicum tempus poterat habere tristißima. Vniuersos ergo præcipimus esse securos, exceptis quinque criminibus, quæ capite vindicantur. Dat. VIII. Id. Septemb. Lygduni. Constantio. A. VII. & Constante. C. CONSS.

III. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Viuentium. P. V.

Ob diem paschæ, quem intimo corde celebramus, omnibus, quos reatus adstringit, carcer inclusit, claustra dissoluimus. Adtamen sacrilegus in maiestate reus, in mortuos veneficus, siue maleficus, adulter, raptor, homicida, cõmunione istius muneris separentur. Dat. III. Non.

 Mai.

Mai.Rom.Lupicino & Iouiano. CONSS.

IIII. Idem. AAA. ad Olybrium.P.V.

Paschæ celebritas postulat, vt quoscumque nunc ægrá exspectatio quæstionis, pœnæq́; formido sollicitat, absoluamus: decretis tamen veterum mos gerendus est, ne temere homicidij crimen, adulterij feditatem, maiestatis iniuriam, maleficiorum scelus, insidias venenorum, raptúsq; violentiã sinamus euadere. Lecta.VIII.Id.Iuñ. Valentiniano & Valente.II.AA.CONSS.

V. Idem AAA. ad Senatum.

Indulgentia, patres conscribti, quos liberat, notat, nec infamiam criminis tollit, sed pœnæ gratiam facit: in vno hoc, aut in duobus reis ratum sit. Qui indulgentiam senatui dat, damnat senatum. Dat. XIIII.Kal. Iuñ. Treu.Gratiano.A.II.& Probo.CONSS.

VI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Antidium.v.c.Vicarium.

Paschalis lætitiæ dies ne illa quidem temere finit ingenia, quæ flagitia fecerunt. pateat insuetis horridus carcer aliquando luminibus. Alienum autem censemus ab indulgentia, qui nefariam criminum conscientiam in maiestatem superbè animauerit, qui parricidali furore raptus, sanguine proprio manum tinxit, qui cuiusque præterea hominis cæde maculatus est, qui genialis tori ac lectuli fuit inuasor alieni, qui verecundiæ virginalis raptor extitit, qui venerandum cognati sanguinis vinculũ profano cæcus violauit incestu, vel qui noxiis quæsita graminibus, & diris inmurmurata secretis mentis, & corporis venena conposuit: aut quis acrioris imitator & diuinorum

diuinorum vultuum adpetitor, venerabiles formas sacrilegio eruditus inpreßit. His ergo tali quoque sub absolutione damnatis, indultum nostrę serenitatis eo pręcepti fine concludimus, vt remißionem veniæ crimina, nisi semel commiſſa, nō habeant: ne in eos liberalitatis Augustæ referatur humanitas, qui inpunitatem veteris admißi nō emendationi potius, quam consuetudini deputarunt. Recitata. XII. Kal. Aug. Rom. Syagrio & Eucherio. CONSS.

VII. Idem. AAA. ad Marcianum. Vic.

Religio anniuersariæ obsecrationis hortatur, vt omnes omnino periculo carceris metúque pœnarū eximi iuberemus, qui leuiore crimine rei sunt, postulat. Vnde apparet, eos excipi, quos atrox cupiditas in scelera compulit sæuiora, in quibus est primum crimen, & maxime maiestatis, deinde homicidij, veneficiíque, ac maleficiorum, stupri atq; adulterij, pariq; immanitate sacrilegij, sepulchriq; violatio, raptus, monetęq; adulterata figuratio. Dat. XI. Kal. April. Med. Richomere & Clearcho. CONSS.

VIII. Idem. AAA. ad Neotherium. P.P.

Nemo deinceps tardiores fortaßis affatus nostræ perennitatis exspectet: exsequantur iudices, quod indulgere consueuimus. Vbi primùm dies paschalis extiterit, nullum teneat carcer inclusum, omnium vincla soluātur. Sed ab his secernimus eos, quibus cōtaminari potius gaudia lætitiámque communem, si dimittantur, aduertimus. Quis enim sacrilego dieb9 sanctis indulgeat? quis adultero, vel incesti reo tempore castitatis ignoscat? quis non raptorem in summa quiete & gaudio cōmuni persequatur instantius? Nullam accipiat requiem vinculorum,

qui quiescere sepultos quadam sceleris immanitate non sinit, patiatur tormẽta veneficus, maleficus, adulteratórq; monetæ: homicida quod fecit, semper expectet: reus etiam maiestatis, de domino aduersum quem talia molitus est, veniam sperare non debet. Dat. V. Kal. Mar. Med. Arcadio. I. & Bautone. CONSS.

VIIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA.
ad Cæsarium. P. P.

Deuotissimæ nobis prouinciæ Lyciæ priorem famam meritúmque inter ceteras renouari censemus. Idque excellens eminentia tua, edictis propositis, cunctis faciat innotescere, ne quis posthac ciuẽ Lyciũ cõtumelioso nomine iniuriæ audeat vulnerare. Teneãt honores suos, quos meritis ac laboribus perceperunt, & à nostra serenitate sumpturi sunt. Habeant præteritas dignitates, sperẽntque sui deuotione venturas, nec vnius viri inlustris Tatiani tantum valuerit temporalis offensio teterrimi iudicis inimici, vt athuc macula in Lycios perseueret, quæ in ipso iam temporis absolutione consumpta est. Dat. Prid. Kal. Septemb. Constantinop. Arcad. A. IIII. & Honor. A. III. CONSS.

X. Idem. AA. & THEOD. A. Romulo. P. P.

Omnes omnium criminum reos vel deportatione depulsos, vel relegatione, aut metallis deputatos, quos insulæ variis seruitutibus, aut loca desolata susceperunt, hac nostra indulgẽtia liberamus: separatis illis, qui ad locum pœnæ destinatum contra iudicum sententias ire noluerunt. indignus est enim humanitate, qui post damnationem commisit in legem. Dat. VIII. Id. Aug. Rauennũ. Stilichone. & Aureliano. CONSS.

XI. Impp.

XI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Gaisoni. Com. & Magistro Offic. post alia.

De his, qui tyrannicæ præsumptionis sacramenta sectati, ad nostrum imperium redierunt, hanc volumus esse sententiam, vt quos inter incendia tyrannidis adsumptæ fidelis pænitudo reuocauit, ordinem & fructum militiæ non amittant. Eos verò, quibus lentum regressum necessitas desperationis indixit, soluto cingulo matricula conuenit aboleri, ita vt illud quoque par reuerẽtiæ forma custodiat, ne redire ei ad pristinam militiam liceat, qui aliud militandi genus elegerit. Dat. Prid. Id. Feb. Rau. Varana. CONS.

XII. Idem AA. Palladio. P.P.

Liberata republica tyrannidis iniuria, omnium criminũ reos relaxari præcipimus. Dat. VIII. Id. Aug. Rau. Varana. V.C. CONS.

DE CALVMNIATORIBVS. Titu. XXXVIIII.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS & THEOD. AAA. Hellebico Cõ. & Magistro vtriusque mil.

NOn est ratio, qua manifesti calũniatoris supplicium differatur. Nec enim patimur frequẽter iterari, quæ consistere prima actione non quiuerint, atque alienam innocentiam securitatemq́; sine crimine dãnabili adpetitione terreri. Dat. III. Kal. Iañ. Constantinop. Merobaude. II. & Saturnino. CONSS.

II. Idem. AA Menandrio Vic. Asiæ.

Nostris, & parentum nostrorum constitutionibus cõprehensumest, eos qui accusationem alienis nominibus

præsumpsissent, delatorum numero esse ducendos: atque ideo calumniosissimum caput & personam iudicio inrita delationis infamem deportatio sequatur: quo posthac singuli vniuersique cognoscant non licere in eo principum animos conmouere, quod non possit ostendi. Dat. VIII. Id. Maij. Constantinop. Arcadio. A. I. & Bautone. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONO. AA. Victuro. P. V. Afric.

Innocentes sub specie falsæ criminationis non patimur callidorum inpugnatione subuerti: qui si temptauerint, intellegant sibimet seueritatem legum pro commissis facinoribus incumbere. Dat. III. Id. Mart. Med. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

DE POENIS. Tit. XL.

I. Impp. CONSTANTINVS A. ad Catullinum.

Qui sententiam laturus est, temperamentum hoc teneat, vt non prius capitalem in quempiam promat seuerámque sententiam, quàm in adulterij, vel homicidij, vel maleficij crimen, aut sua confessione, aut certe omnium, qui tormentis, vel interrogationibus fuerint dediti, in vnum conspirantem concordantemque rei finem, conuictus sit: & sic in obiecto flagitio deprehensus, vt vix etiam ipse, ea quæ cõmiserit, negare sufficiat. Dat. III. Non. Nou. Treu. Acc. XV. Kalend. Maij. Hadrumeti, Volusiano & Anniano. CONSS.

II. Idem A. Eumelio.

Si quis in ludum fuerit, vel in metallum pro criminũ deprehensorum qualitate damnatus, minimè in eius facie scri-

cie scribatur: dum & in manibus & in suris possit pœna damnationis vna scribtione conprehendi: quo facies, quæ ad similitudinem pulchritudinis cælestis est figurata, minimê maculetur. Dat. XII. Kal. April. Cabilluno, Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

III. Idem A. ad Festum Præsidem Sardiniæ.

Quicumque cohercitionem mereri ex causis non grauibus videbuntur, in vrbis Romæ pistrina dedantur. Quod vbi tua sinceritas cœperit obseruare, omnes sciāt eos, qui (sicut dictum est) ex leuioribus causis huiusmodi meruerint subire sententiam, ergastulis vel pistrinis esse dedendos, adque ad vrbem Romam, idest, ad præfectum annonæ sub idonea prosecutione mittendos. Dat. IIII. Kalē. Aug. Constantino. A. V. & Licinio. CONSS.

IIII. Imp. CONSTANTIVS. A. Theodoro. V. P. Præsidi Arabiæ.

Dum reis manifesta probatione cōuictis spatium ante sententiam temporis datur, facultas supplicandi criminosissimis patet, cū in homicidij crimine & in aliis detecti grauioribus causis vltio differenda non sit. igitur quidem qui iam inpetrauerunt, ad veniā pertineant. de cetero verò iuxta criminis qualitatem legem oportet seruari & in scelerosos & in noxios pferri iuris sentētiā. Dat. Id. Octob. Cōstātio. A. IIII. & Cōstāte. C. CONSS.

V. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. A A. ad Symmachum. P. V.

Leuiorum criminum reos excellens auctoritas tua pistrinis iubebit legum æquitate seruata damnari, sub hac videlicet obseruantia, vt sub obtutibus tuis semper pistori-

ſtoribus præcipiantur adſignari, ne dum occultè per nequiſſimos commentarienſes traduntur, gratia venalis exiſtat. Dat.V.Id.Iun.Naiſſo, Diuo Ioviano & Varroniano CONSS.

VI. Idem AA. Arthemio.

Omnes, qui in leuioribus criminibus rei deteguntur, piſtrinorũ exercitio vrbis Romæ damnare debebis ita, vt tranſmiſſio eorum ad officium præfecti annonæ ſine aliqua tergiuerſatione celebretur. Dat. III. Id.Iuñ. Naiſſo, Diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

VII. Idem AA. Arthemio.

Nullum ex his, quos piſtrinis qualitas condemnationis addixerit, inpertita ceteris reis indulgẽtia relaxari oportet, niſi aliquis ſpeciali ſerenitatis noſtræ meruerit reportare reſcribtum. Dat. VIII.Id. Octob. Altino, Diuo Iouiniano, & Varroniano. CONSS.

VIII. Idem AA. ad Symmachum.P.V.

Quicumque chriſtianus ſit in quolibet crimine deprehenſus, ludo non adiudicetur. Quod ſi quiſquam iudicum fecerit: & ipſe grauiter notabitur, & officium eius multæ maximæ ſubiacebit. Dat. XVIII. Kal.Feb. Valentiniano & Valente AA. CONSS.

VIIII. Idem AA. ad Olybrium.P.V.

Ne quis pro cohercitione delicti, vel piſtoribus, vel cuicumque alteri corpori, cum alterius ſit corporis, addicatur: ſed vnuſquiſque pro crimine in quo fuerit deprehenſus, motũ congruæ ſeueritatis excipiet. Dat.III. Id. April. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

X. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS AAA. ad Prætextatũ.P.V.

Quo-

Quotiens in senatorij ordinis viros pro qualitate peccati austerior fuerit vltio proferenda, nostra potißimum explorentur arbitria, quo rerum adque gestorum tenore comperto eam formam statuere poßimus, quam modus facti contẽplatióque dictauerit. Dat.V I I I.Id.Octob. Remis, Gratiano. A.I.& Gadalaifo CONSS.

XI. Idem AAA. ad Viuentium.P.V.

Neminem de numinis nostri sacrario prodeuntem harẽna suscipiat, lanista doceat, sæua meditatio & pugnatrix exerceat. multa siquidem possunt esse supplicia, quibus culpa plectatur. Dat.V.Id.April.Lupicino.& Ioiiano CONSS.

XII. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIA. AAA. ad Antonium.P.P.

Campaniæ consularibus formam iudicationis adscribimus, ne in loco certa condicione finito modum animaduersionis excedant, neque extra prouinciam suam ius relegationis exerceant. Dat.Prid.Kalend.Decemb. Treũ Valẽte.V I.& Valẽtiniano.I I.A.A.CONSS.

XIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIAN. & THEOD. AAA. Flauiano.P.P. Illyrici & Italiæ.

Si vindicari in aliquos seuerius contra nostram consuetudinẽ pro causæ intuitu iusserimus, nolumus statim eos aut subire pœnam, aut excipere sententiam: sed per dies. xxx. super statu eorum sors & fortuna suspensa sit. Reos sanè accipiat, vinciátque custodia, & excubiis sollertibus vigilanter obseruet. Dat.X V. Kalend. Septemb. Verona, Antonio, & Syagrio. CONSS.

XIIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Principium. P.P.

Ne diu

Ne diu apparitorum praua admodum venalísque perfidia in publica impunè commoda desæuiret, censuimus etiam in absentes pro conpetenti vltione debere consurgi. Dat.Kalend. Iuñ. *Arcad. A. &* Bautone CONSS.

XV. Idem.AAA.Tatiano.P.P.

Si quis conuictus reus maximi criminis fuerit, subiectusq́; sententiæ:conpetens iudicium cōpleatur,nec exquisita commentis ars eiusmodi subornetur, vt direptus à clericis adferatur, vel appellasse simulctur. Quòd si quisquam post iudicium vendibili conhibētia licentiæ huic præstiterit assensum: haut leuia sustinebit. nā proconsules, comites orientis, præfecti Aug. vicarij, etiam adfecti nota deformi, tricenas auri libras conpendiis fiscalibus conferent. Iudices autem ordinarij similiter deformati, quinas denas cogentur exsoluere. officia vero eorundem hisdem, quibus iudices sui dispendiis subiacebunt, si in suggestione cessauerint, ac non præceptum legis ingesserint, atque iniecta manu ne rei auferantur, obstiterint, ac nisi id, quod fuerit cōstitutum, in effectum exsecutionemq́; perduxerint. Dat.III. Id. Mar. Constantinop. *Arcad. A.II. & Rufino* CONSS.

XVI. Impp.ARCAD.&HONOR.AA.
post alia, Eutychiano.P.P.

Addictos supplicio & pro criminum immanitate damnatos, nulli clericorum, vel monachorum, eorum etiā quos cœnobitas vocant, per vim adque vsurpationem vindicare liceat ac tenere. Quibus in causa criminali humanitatis consideratione si tempora suffragantur, interponendæ prouocationis copiam non negamus, vt ibi

diligentius

diligentius examinetur, vbi cōtra hominis salutem, vel errore, vel gratia cognitoris obpressa putatur esse iustitia: ea conditione, vt siue proconsul, comes orientis, præfectus Augustalis, vicarij, fuerint cognitores: non tam ad clementiam nostram, quàm ad amplißimas potestates sciant esse referendum. Eorum enim de his plenum volumus esse iudicium, qui si ita res est, & crimen exegerit, rectius poßint punire damnatos. Reos etiam tempore prouocationis emenso ad locum pœnæ sub prosecutione pergentes, nullus aut teneat, aut defendat, sed sciat se cognitor. xxx. librarum auri multa, primates officij capitali esse sententia feriendos, nisi vsurpatio ista, aut protinus vindicetur. Aut si tanta clericorum ac monachorum audacia est, vt bellum potius, quàm iudiciū futurum esse existimetur, ad clementiam nostram commissa referantur, vt nostro mox seuerior vltio procedat arbitrio. Ad episcoporū sanè culpam, vt cetera, redundabit, si quid forte in ea parte regionis, in qua ipsi populo Christianæ religionis doctrinæ insinuatione moderantur, ex his, quæ fieri hac lege prohibemus, à monachis perpetratū esse cognouerint, nec vindicauerint. Ex quorum numero rectius si quos forte sibi deesse arbitrantur, clericos ordinabunt, & cetera. Dat. VI. Kalen. Aug. Mnyzo, Honorio. A. IIII. & Eutychiano CONSS.

XVII. Idem. AA. Aureliano. P. P.

Omnes res Eutropi, qui quōdam præpositus sacri cubiculi fuit, ærarij nostri calculis adiunximus, erepto splendore eius & consulatu à tætra inluuie & à cōmemoratione nominis eius, & cænosis sordibus vindicato, vt eiusdem vniuersis actibus antiquatis, omnia mutescant tēpora, nec eius enumeratione sæculi nostri labes appareat,

appareat, nec ingemescat, aut qui sua virtute ac vulneribus Romanos fines propagant, vel qui eosdem seruādi iuris æquitate custodiunt, quod diuinum præmiū cōsulatus lutulentum prodigium contagione fœdauit, patriciatus etiā dignitate atque omnibus inferioribus spoliatum se esse cognoscat, quos morum polluit sæuitate, omnes statuas, omnia simulacra tam ex ære, quàm ex marmore, seu ex fucis, quàm ex quacumque materia, quæ apta est effingēdis, ab omnibus ciuitatibus, oppidis, locisq́ priuatis ac publicis præcipimus aboleri, ne tanquā nota nostri sæculi obtutus polluat intuentum. Adhibitis itaque fidis custodibus, ad Cyprum insulam perducatur, in qua tua sublimitas relegatum esse cognoscat, vt ibidem peruigili cura vallatus, nequeat suarum cogitationum rabie cuncta miscere. Dat. XVI. Kal. Feb. Constantinop. Theodoro. V.C. CONS.

XVIII. Idem. AA. Eutychiano. P.P.

Sancimus ibi esse pœnam, vbi & noxa est. Propinquos nostros, familiares procul à calūnia submouemus, quos reos sceleris societas non facit. nec enim adfinitas, vel amicitia nefarium crimen admittūt. Peccata igitur suos teneant auctores, nec vlterius progrediatur metus, quam repperitur delictum. Hoc singulis quibúsque iudicibus intimetur. Dat. VIII. Kal. Aug. Constantinop. Theodoro. V.C. CONSS.

XVIIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Donato. P.V. Afric.

Satellites Gildonis custodiis mancipentur, & proscribtione damnentur. Dat. III. Id. Nouēb. Basso & Philippo CONSS.

XX. Idem.

XX. Idem. AA. Theodoro. P. P.

Si quis ex proscribtorum numero comitatũ nostræ serenitatis siue mœnia æternæ vrbis intrauerit, deportatione plectetur. Dat. X. Kal. Octobr. Basso & Philippo CONSS.

XXI. Idem. AA. honoratis, & prouincialibus Afric.

Heraclianum hostem publicum iudicantes digna cẽsuimus auctoritate puniri, vt eius resecẽtur infaustæ cervices: eius quoque satellites pari intentione persequimur. Sed hanc omnibus priuatis atque militantibus licentiã damus, vt omnes prodendi in medium habeãt liberam facultatem: nec inuidiam metuat, qui ad publicum deduxerit criminosum, cùm illud specialiter caueamus, ne vllus aliquem eorum aut subtrahendum iudicet, aut celandum, néve ex eorum facultatibus, vel deposita deneget, vel accepta, non prodat. Dat. III. Nõn. Iul. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

XXII. Idem. AAA. ad Anthemium. P. P.

Omnes, quos damnationis condicio diuersis exiliis destinatos metas temporis præstituti in carceris implesse custodia deprehendit: solutos pœna vinculisq́; laxatos custodia liberari præcipimus, nec vllas exilij postmodũ miserias formidare. Sit satis immẽsorum cruciatuum semel eluisse supplicia, ne qui auræ communis haustu & lucis aspectu diu priuati sunt, intra breue spatium catenarum ponderibus prægrauati etiam exilij pœnam sustinere iterum conpellantur. Dat. XIIII. Kal. Maij. Constantio & Constante. VV. CC. CONSS.

XXIII. Idem. AA. Monachio. P. P.

Rectores prouinciarum conueniri pręcipimus, vt hij,

qui

qui pro suo crimine pœnam exilij sub certo temporis spatio subire decreti sunt, exacto præfinito tempore, nec claustris carceralibus, nec in locis, in quibus exules versati sunt, teneantur. Dat. III. Kal. Sept. Eudoxiopoli. D N. Theod. A. VII. & Palladio. V. C. CONSS.

XXIIII. Idem. AA. Monaxio. P. P.

His, qui conficiendi naues incognitam ante peritiam barbaris tradiderunt, propter petitionem viri reuerentißimi Asclepiadis Cersonæsitanæ ciuitatis episcopi imminenti pœna & carcere liberatis capitale tam ipsis, quàm etiam ceteris supplicium proponi decernimus, si quid simile fuerit in posterum perpetratũ. Dat. VIII. Kal. Octo. Cõstantinop. Monaxio & Plinta CONSS.

NE SINE IVSSV PRINCIPIS certis iudicibus liceat confiscare.
Titu. XLI.

I. Imp. THEOD. A. & VALENTINIANVS, Cæs. ad Hierium. P. P.

NVlli iudicum (exceptis his, qui in summa administrationis sunt positi potestate, vitæ quoque noxiis ius adimendæ sortiti sunt) quemquam omnino inconsulta nostra clementia in vllo genere criminationis tristi liceat proscribtionis tẽpestate percellere. Ad nos simulationum genera, quæstionis ordo, criminum moles, documentorum, probationumq; pensanda libramenta mittantur. Nemo sibi præsumat moderatorum, prouinciarumq; rectorum, sub quibuscũque insulis potestatis quemquam patrimonij vniuersis priuare subsidiis, in illos gladij sui & ius seueritatis exerceant,

ceant, in quo statim destringi ferrum iura præcipiunt; quorumq́; differri supplicium materia est interitus plurimorum. Dat. X. Kalē. Feb. Cōstantinop. D N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. CONSS.

DE BONIS PROSCRIBTORUM, *seu damnatorum.* Titu. XLII.

1. Imp. CONSTANTINUS. A. Petronio Probiano.

R*Es vxoris, quæ vel successione qualibet, vel emptione, vel etiam largitione viri in eam ante reatum iure peruenerant: damnato marito inlibatas esse præcipio, nec alieni criminis infortunio stringi vxorem, cum paternis maternísve, ac propriis frui eam integro legum statu religiosum sit. Et donatio maritalis ante tempus criminis ac reatus conlata in vxorem (quia pudicitiæ præmio cessit) obseruanda est, tamquam si maritos eis natura non pœna subduxerit, capacitatis priuilegio videlicet & modo inspecto, vt consideretur, quid capere potuit. Si quid etiam in emancipatos liberos ante tempus criminis ac reatus patrem cōtulisse claruerit, integrum hisdem & citra inquietudinem reseruetur. Quod verò nec vxor, nec emancipati liberi potuerint vindicare, captum & incorporatum ita ad me referri specialiter censeo, vt illud quoque addatur, vtrum filios habeat, qui damnatus est: simúlque adiciatur, vtrum idem apud se ex causa donationis aliquid vindicarint. Sed in his, qui fiscalibus actibus nexi sunt, & pro ratiociniis proscribuntur, & condemnantur: placuit, si quid proprium vxor habuit, vel à marito datum, in quantum capere potuit ante initium*

actum, ex quo origo fraudis ac vitij in iudicium deducta est. Si quid deinde in emancipatos filios donatione conlatum antè, quàm orto nexu, suffugium potius, quàm munificentia, fraúsque temptetur intemeratum aput accipientium iura persistere, nec quicquam fisco in qualibet causa teneatur obnoxium, nisi quod in dominio proprio cùm obligari ortus est, habuit, vel quod agens tam suo, quàm vxoris, vel filiorum, vel cuiuscumque prætereà nomine conparauit, exceptis dumtaxat Cæsarianis, qui ab omni iuris beneficio excluduntur, nisi probata à me purgatáque ratiocinia fuerint, vt quod innoxie habuerint, transmittendi copiam habeant. Dat. II. Kal. Mart. Serdicæ. Crispo. II. & Constantino. II. CC. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. & IVLIANVS Cæs. ad populum.

Si quem fortè gladius vltor adflixerit, aliáve qualibet vitam adimens pœna consumpserit: vsque ad tertium gradum generis, copulationis eiusdem successio deferatur: fisco penitus quiescente, vt accipiat hereditatem, qui eam iure ciuili, vel prætorio poterat vindicare, de numero videlicet personarum, quas legis huius excepit auctoritas: sed ita, vt alia sit condicio damnatorum ex crimine maiestatis, aut magicæ. in his enim etiam si liberos damnatus habeat, vel parentes: non cōdentes pœnam, sed relinquentes antiquam, fisco fieri locum præcipimus. Dat. VIII. Id. Mar. Med. Constantio. A. VIII. & Iuliano Cæs. CONSS.

III. Idem. A. & Cæs. Cælestino Cons. Beticæ.

Vbi

Vbi aliquis pro qualitate criminis viuendi sententiam passus, fisco fecerit locum super occupandis rebus eius: statim officium procuratoris patrimonij litteris tuis conueniatur, vt eadem corpora fisci viribus vindicentur: & protinus super occupatione eorum scribtis competentibus intimetur. Dat. V. Kalend. Septembris, Constantio. A. VIIII. & Iuliano Cas. II. CONSS.

IIII. Idem. A. ad Taurum.

Vetueramus bona capite damnatorum fiscali dominio vindicari, excepto crimine maiestatis & magicæ, vt ea haberent vsque ad gradum tertium successores eorum, quorum vitam seueritas ademisset: nunc verò bona capite damnatorum fiscali dominio vindicari decernimus, sanctione illà, quam certa condicione dederamus, quiescente. Data Prid. Non. Ianuar. Sirmi. Acc. VI. Kalend. Septemb. Datiano & Cereale CONSS.

V. Imp. IVLIANVS. A. ad Felicem Com. S. L.

Quidam sceleratè proscribtorum facultates occultant. hos præcipimus, si locupletes sint, proscribtione puniri, si per ægestatem abiecti sunt, in fæcem, vilitatémque plebeiam damnatione capitali debita luere detrimenta. PP. Rom. VII. Id. Mart. Mamertino & Neuitta CONSS.

VI. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Symmachum P. V.

Substantiam damnatorum integram ad liberos peruenire, & in qualibet causa positus parentibus, liberos heredes esse præcipimus, excepta sola maiestatis quæstione: quam si quis sacrilego animo adsumit, iustè pœnam ad suos etiam posteros mittit. Dat. VII. Kalend. Decemb. Mediol. diuo Iouiano & Varroniano CONSS.

VII. Idem. AA. & GRATIANVS. A. ad Probum. P.P.

Si qui intra prouinciam pro qualitate delicti stilum proscribtionis incurrerit, per ordinarij officij sollicitudinem, bonorum eius indago diligentißimè celebretur, ne quid rei priuatæ commodis per gratiam atque conludium furto subducatur: Et plena describtio conprehendat, quod spatium, & quod sit ruris ingenium, quid aut cultum sit, aut colatur, quid in vineis, oliuis, aratoriis, pascuis, siluis, fuerit inuentum, quæ etiam gratia, & quæ amœnitas sit locorum, quis ædificiis ac poßeßionibus ornatus, quódve mancipia in prædiis occupatis, vel vrbana, vel rustica, vel quarum artium generibus inbuta teneantur, quot sint casarij, vel coloni, quid boum exercitiis, quid terrarum atque vomeribus instruentium, quot pecorum & armentorum greges, & in qua diuersitate numerati sint, quantum auri & argenti, vestium ac monilium, vel in specie, vel in pondere, & in quibus speciebus, quídve in enthecis sit repertum: tum demum omnia ea, quæ velle nos perspicis, inquisitione constricta rationalis rei priuatæ tradantur officio, nostro nectenda patrimonio. Mox verò ad nos sub litteris publicis indices singillatim de omnibus nominatimq;

minatímque perferatur, procul dubio neglegentia multanda. Nam si quid post factam à prædicto officio inuestigationem rationalis rei priuatæ, cui inquisitio secunda mandata est, amplius fortaßis inuenerit, officium fraudulentum ea condemnatione ferietur, vt aliud tantum, quantum fuerat subtractum, ex propriis facultatibus inferat. Dat. III. Non. Mai. Trev. Valentiniano. NB. P. & Victore CONSS.

VIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA.
Eutropio. P. P.

Deportato si erunt liberi, nepotésve sui, seu emancipati, nepotes quoque ex filia: semissem tantum bonorum fiscus vsurpet, semißis ipsis ac liberis hac distributione seruetur, vt sextantem ipse ad fortunam ab extrema inopia vindicandam suæ habeat potestatis, trientem liberi, nepotésve scilicet indifferenter, siue hij ex filio siue filia erunt. Quod si idem, & emancipatos, & suæ potestatis filios, nepotésve habuerit: beneficium tantum ad eos, qui in potestate sunt, transferatur, si emancipati ea, quæ consecuti erant emancipationis tempore, damnose existimant conferenda. Sin autem confusionem bonorum & donationis elegerint: omnia ea, quæ fiscus concedit, æquæ diuisionis partibus sortiantur. Quæ regula etiam in dote filiæ, vel neptis ex filio conferenda custodienda erit. Et si filius quidem erit aut filij, ex filio autem alio filiíve aut filia nepotes: triens hic in stirpes non in capita diuidatur. Quod si deportatus sine liberis, vel nepotibus patrem habebit ac matrem, vel etiam vtrumque: non semißis à fisco, sed bensis patrimonij vindicetur. triens residuus in duos sextantes

tantes redactus inter parentes ac deportatum æqualiter diuidatur: ita vt vnciam mater, si ius liberorum habuerit, vsurpet. Sin fecunditatis priuilegium non habebit, patri vnciam iam habenti mater semunciam ex vncia sua cedat. Idem seruabitur, si deportato ex duobus parentibus vnus superarit, vt sextantem sine aliqua malignitatis interpretatione præsumat. Tunc quidem mater etiam si ius non habuerit liberorum, quam superstes vir, vt sanximus, semper excludet. Quòd si deportato nec libri fuerint, nec parentes, dextantem fiscus accipiat, sextans ei ad vitæ adflictæ adminicula reseruetur. exceptis his, qui crimine fuerint maiestatis adflicti. nam in eo casu solum sextantem iubemus filiis ac nepotibus reseruari. his regulis, quibus supra est constitutum, dextantem fisco vsurpante. Ipsum verò in tam atroci facinore conuictum, non solum deportatione, sed ægestate puniri conueniet. Dat. XV. Kal. Iul. Thessall. Gratiano. V. & Theod. I. AA. CONSS.

VIIII. Idem. AAA. Eutropio. P. P.

Si aliquis supplicio fuerit adflictus, filiis quidem omnium facultatum deferatur prima successio. Nepotes verò ex filia gradus secundus admittat: si tamen nullus suorum fuerit inuentus, qui eos antecedat hæreditate, in stirpes non in capita diuidenda. Quod æquè obseruabitur, si erit filius ac nepotes, qui ab intestato successuri defuncto, vel ex duodecim tabulis, vel per rescißionē capitis prætorio vocabuntur edicto emancipatis & filia neceßitate conlationis adstrictis. Progredietur tamē beneficiū etiā ad tertij gradꝰ liberos, si modo

ex

ex virili stirpe descēdunt. Ita dumtaxat, vt sub hoc casu ipsi semissem, semissem fiscus vsurpet, ea distributiōe partium, quam ius ciuile disponit. Quod si supplicio huiusmodi adflictus comprehensorum graduum liberos non habebit, tum capite secundo pater ac mater in trientem dumtaxat vocetur, bense ad ærarium publicum transferendo, atque ita, si matri ius fuerit liberorum, partes inter vtrumque parentem sextantibus impleantur. Sin deerit, quadrantem pater, vnciam mater accipiat. Quod si interfectus patrem tantum reliquerit: nihilosetius vindicatione trientis vtatur. Item si matrem, modo ea ius habeat liberorum. Sin autem sola superesit mater: Papiæ tamen legis priuilegiis destituta, neque trino partu fecunditati publicæ gratiosa sextante contenta sit, fisco dextantem vsurpante. Tertij capitis hæc erit regula, vt secundi quoque gradus parentes auum scilicet atque auiam paris beneficij foueat sanctio. paternus tamen hoc casu nō & maternus auus & auia quærētur: vt quadrantē ex defuncti accipiat bonis ea diuisiōis lege, quæ circa patrem ac matrem diuersis est casibus explicata. Iungimus tamen capite tertio auo auiæque fratrem perempti ac sororem, ita vt in capita diuidi quadrantem hisdem existentibus sanciamus, ac si cui perempto cum fratre ac sorore manserit consanguinitatis agnatio. Sit duodecim tabulis locus ac ius ciuile præualeat, vt auus atque auia cognatorum gradu inuitati vinci se à legitimis adquiescant. Quoquidem casu tres vnciæ inter sororem ac fratrem æqualiter diuidentur. Vterinus autem frater ac soror eodem gradu, quo auus & auia vocabuntur. Sin omnes hæ deerint punito neceßitudines, fisco omnia vindicentur. Dat. XV. Kal. Iul. Theßal. Gratiano.

V.& Theod.I.AA.CONSS.

X. Idem.AAA. Postumiano. P. P.

Ad beneficium legis Valentinianæ pertineant posthumi quoque puniti patris, vt bona faciant non caduca, & ne quis partum qui fuerit, vel subpositum arguat, vel non subpositum mentiatur. Si fortè eo tempore, quo maritum seueritas rapiet ad pœnam(excepto tamen maiestatis reatu, sicut ante præceptũ est) grauidam se vxor aduerterit: mittat ad iudicem, conueniat magistratus, maneat deposita de conceptione testatio, petantur futuræ partitudinis testimonia, adhibitísque custodibus fecunditas pudica seruetur. Quippe illam fidem solam generis fisco nostro volumus essé potiorem, de cuius minime natiuitate dubitetur. Dat. VIII.Id. April. Constantinop.Merob.II. & Saturnino.CONSS.

XI. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA.Rufino. P. P.

Si qui pro atrocitate commissi formam eiusmodi sustinebunt, vt bona eorum proscribtionis nomine vindicata fiscalibus sint sociãda corporibus: cõmemorationem nostrorum nominum in his titulis nolumus fieri, qui eorum postibus adfigentur, vel his, quorum ius ac proprietas auferetur officium. etenim palatinum decem librarum auri multa dispẽdióque vexabitur, si hoc deinceps crediderit neglegendum. Dat. die Kal. Mai. Cõstantinop.Theod.A.III.& Abundantio.V.C.CONSS.

XII. Idem. AAA.Rufino. P. P.

Omnia proscribtorum bona, quæ fisco iusserat Tatianus adnecti, vel ipsis, qui propriam nuditatem, vel illis, qui

lis, qui suorum mortem in extrema positi egestate lugent, sine dubitationis obstaculo reddi praecipimus. Dat. Prid.Id.Iun.Constantinop.Theod.A. III.& Abundantio.V.C. CONSS.

XIII. Idem.AAA. Drepanio.Com.R.P.

Omnia proscribtorum bona, quae fisci nomine singulis quibúsque Tatianus eripuit, vel ipsis, qui gladio aceruiorem stilum passi erumnas suas nuditatem fleuerunt, vel eorum filiis, ac propinquis, qui cruentas excepere sententias: restitui mox iubemus, ita vt omnes, qui aliquid ex huiusmodi bonis nostra liberalitate meruerunt, restituere indepta cogantur. Dat. Prid.Id.Ianuar.Constantinop.Theod.A.III.& Abundantio.CONSS.

XIIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Caesario. P.P.

Serenitatis nostrae prouisione solita commonemus, vt ea, quae Rufinus quondam, cum viueret, quoquo pacto possedit, in eodem statu interim maneant, nec quisquam sibi post eius obitum spontaneam vindicandi tribuat potestatem. Nam qui transacto tempore siluit, ac Rufinum tenere concessit, fiscum quoque nostrum sine praeiudicio possidere patiatur. Hoc edictis propositis per omnes prouincias praecipimus diuulgari, quod cuncti sciant iacturam se perpessuros grauiorem, totiúsque rei familiaris periculum, nisi ante praeceptum nostrum manus ab his, quae Rufinus viuus possederat, voluerint abstinere. Dat.Id.Feb.Constantinop.Arcad.A.IIII. & Honor.III. AA.CONSS.

XV. Idem. AA. Caesario.P.P.

Si quis

Si quis posthac stilum (quod absit) proscribtionis exceperit: solus criminis sui soluat pœnas, neminem habeat in bonorum amißione consortem. Sit à proscribti mariti sorte vxor aliena, quo (vt adsolet) proscribto, vxor proprias velut manu iniecta mox vindicet, aut certè quoquomodo occupatas statim recipiat facultates. Dos etiam non quæ aliquotiens inaniter dotalium instrumentorum tenore conscribitur, sed quam se corporaliter tradidisse docuerit, præsentetur. Ea etiam si fortè cum proscribti bonis mixta sunt, non negentur, quæ ab innoxio athuc marito ante nuptias titulo donationis acceperit. Sin verò frater, soror, propinquus, adfinis, & quicumque proscribto qualibet sorte sociantur, tam longe enim vnusquisq; à metu ac pœna abesse debet, quàm alienus à crimine est. Dat. III. Non. Aug. Constantinop. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

XVI. Idem. AA. ad Peregrinum. Com. & procuratorem diuinæ domus.

Ex possessionibus Gildonis, quæ ad nostrum ærarium sunt deuoluta, canonem omnium titulorum ex integro solemni more inputata cautione solui præcipimus. Dat. Kal. Decemb. Altino, Theodoro. V. C. CONS.

XVII. Idem. AA. Studio Com. R. P.

Ne quis proscribtorum bona, vel eorum, qui publicam videntur excepisse sententiam, intra biennium æstimet postulanda. Abstineant facultatibus intra id temporis expetendis, vt aut proprias quis recipiat, si vt nobis ingenitum est, duriores casus & tristiorem fortunam imperatoria humanitate molliamus: aut tum demum po-

mum postulet, cum iam fiscalem potius, quàm proscribtorum expetisse noscatur. Si quis autem petendas proscribti, vel deportati intra biennium crediderit facultates: careat fructu liberalitatis Augustæ: ita, vt nec instruantur huiusmodi petitiones, nec si temere instructæ fuerint, & sub specialis beneficij munificentia nostra prouocauerit: liberalitatem habeant aliquas vires indulta. Dat. XIIII. Kal. Feb. Constantinop. Vincentio & Frauitto. CONSS.

XVIII. Idem. AA. Bathanario Com. Afric.

Marcharidus proscribtus plurima rerum pænes diuersos reliquit, sicut quæstio habita patefecit. vt quisque igitur aliquid ex eius facultatibus retinet, si intra duos menses spontanea restituat voluntate: sciat se ad veniam pertinere, si quæ susceperat fideliter, repræsentet. Alioquin patrimonio suo fisco sociato, pœnam se deportationis nouerit subiturum. Dat. III. Id. Iul. Med. Vincentio & Frauitto. CONSS.

XVIIII. Idem. AA. & THEOD. A. Vrsicino Com. S. L.

Possessiones, quæ ex bonis Gildonis, aut satellitum eius in ius nostræ serenitatis retentæ sunt, ab occupatoribus nostro patrimonio adgregentur, ita vt ab his ex eo tempore, quo indebitè retentarunt, præstationum simplum inferatur. Qui si conuenti intra Kalendas Octobres possessiones putauerint retinendas: sciant se ad dupli restitutionem cohartandos, & duplos fructus esse reddendos. Dat. XII. Kal. Mai. Rauẽ. Stilichone. II. & Anthemio. CONSS.

XX. Impp.

XX. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Theodoro. P.P.

Proscribtorum satellitúmque fortunas ærario nostro iubemus accedere. Ideoque per agros, per cuncta domicilia titulos nostræ serenitatis adfigi præcipimus. Quidquid sanè ab eorum procuratoribus ex prædiorum fructibus congregatum est, largitionibus nostris protinus copuletur, ne si iussa nostra, aut dissimulatione neglexerint, aut cõludio prætermiserint, supplicium exilij pariter & proscribtionis sustineant. Dat. VIII. Kalend. Octob. Med. Basso & Philippo. CONSS.

XXI. Idem AA. Theodoro. P.P.

Qui in facultates Stilichonis, & actus videntur esse versati, vel ex hisdem facultatibus aliquid subtraxisse, vel aliquid rapuisse: omnifariam reddant. Dat. VIII. Kalend. Nouemb. Basso & Philippo. CONSS.

XXII. Idem Theodoro. P.P.

Qui suas opes prædoni publico, vel eius filio, cæterisque satellitibus dederunt, vel iure, vel corpore, quibus ille vsus est ad omnem ditandam inquietandãque barbariem: his omnem repetendi viam iubemus esse præclusam. Dat. X. Kalend. Decẽb. Rau. Basso & Philippo. CONSS.

XXIII. Idem AA. Palladio. P.P. post alia.

Eorum facultates, qui pro criminibus suis meruere puniri, omni penitus competitione submota, fisco nostro iubemus addici. Si nullos tamen liberos, patrem, ma-

trem-

trémve derelinquunt, quibusdam natorum bona legum seruauit humanitas : scelere maiestatis excepto, cuius atrocitas nihil relinquit heredibus. Dat.VIII.Id.Iul. Rau.Eustathio & Agricola.CONSS.

XXIIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS, AA. Hierio. P.P.

Sentiat latro nefarius, aut huiusmodi quis professis testatisque sceleribus inuolutus, vltionem suam non posse tardari. Damnato etiam ita, proscribtio infligenda est, vt dimidia parte ærario vindicata, alia damnati filiis reseruetur. Decurioni verò, qui hoc incurrerit, si liberos non habeat: succedat curia, bonáque vniuersa detineat, aut ipsa per se, aut sua ordinatura periculo munera subiturum. Sin erit suboles curiali, quam municipales sibi vindicent functiones: integris fortunis fulciatur. Si filia, vel filiæ fuerint, quod pro certa legis sanctione defixum est, pars dimidia ad eas deueniat facultatum: sin mares curiales fuerint intermixti, dimidia pars eis curiæ nomine deferatur, & aliam quam in cõmune omnibus tribuit indulgentia principalis pro virili diuidant portione. Dat.X.Kalend. Febr. Constantinop. D N. Theod. XII. & Valentiniano. II. A A. CONSS.

DE SENTENTIAM PASSIS, & restitutis, & liberis eorum. Tit. XLIII.

I. Imp. CONSTANTINVS A. ad Maximum. P.V.

IN quæstione testamenti, quod deportati filius remeãte patre fecisset, remotis Vlpiani atque Pauli notis, Papiniani placet valere sententiam,

tiam, vt in patris sit filius potestate, cui dignitas ac bona restituta sunt: ita tamen, vt gesta per filium, cuius consilia legitima ætas firmauerat, rata sint, eodem in potestatē patriā redeunte. Nec eorū resciß io efficiat, quod est maxime absurdum, eodem tempore, nec in patris, nec in sua quemquam fuisse potestate. minores enim ætate iure quicquam agere prohibentur. Quibus si damnato patre tutor datus est, necesse est, vt ab officio recedat, regresso eo, quem non solum nomine redire, sed etiam officium suum nulla prauitate corruptum liberis præbere oportet, vt eorum bona tueatur & augeat. Nam si patria potestate ad corrumpendi atque effundendi patrimonij licentiam abutetur, vt furioso ac dementi, item prodigo, libidinum omnium vitiorúmque seruo non est eorum pecunia cōmittenda. Ab administratione fugiat, neque tutor esse desinat, omniaque minoris dispendia suis ipse damnis præstet. Sententia verò deportationis nullo patrem præiudicio deminuat. Quem si conperta integritas vt natura, ita officio liberis restituerit, ei gubernacula rerum tradenda sunt, cuius ad imitationem publici iuris prouisa custodia est. Quæ nisi bonis patribus detur, luctuosior erit reditus, quàm discessus. Ideoque tantum ad restitutionem indulgentia valeat, quantum ad correctionem sententia valuit. Vtque deportationis ipsum per se nomen rerum omnium spoliatio est, ita indulgentiæ reditus bonorum ac dignitatis vno nomine amissorum omnium sit recuperatio. & filij emancipationem à patribus officiis petant, vt libertatem nō damnationis, sed lenitatis paternæ testem habeant.

Dat. XVIII. Kalē. Octob. Sirmi, Crispo. II. & Constantino. II. CC. CONSS.

DE HIS,

DE HIS, QVI AD STATVAS confugiunt. Titu. XLIIII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA Cynegio. P. P.

Eos qui ad statuas, vel euitandi metus, vel creandæ inuidiæ causa confugerint: ante diē decimum neque auferri ab aliquo, neque discedere sponte perpetimur. ita tamen, vt si certas habuerint causas, quibus confugere ad imperatoria simulacra debuerint: iure ac legibus vindicentur. sin vero proditi fuerint artibus suis inuidiam inimicis creare voluisse: vltrix in eos sententia proferatur. Dat. Prid. Noñ. Iul. Constantinop. Honor. N P. & Euod. V C. CONSS.

DE HIS, QVI AD ECCLEsias confugiunt. Titu. XLV.

I. Imppp. THEODO. ARCAD. & HONOR. AAA. Romulo Com. S. L.

Publicos debitores, si confugiendum ad ecclesias crediderint, aut ilico extrahi de latebris oportebit, aut pro his ipsos, qui eos occultare probantur, episcopos exigi. Sciat igitur præcellens auctoritas tua neminem debitorum posthac à clericis defendendum: aut per eos eius, quē defendendum esse crediderint, debitum esse soluendum. Dat. XV. Kalend. Noū. Constantinop. Arcad. A. II. & Rufino. CONSS.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Archelao. P. F. Aug.

Iudæi,

Iudæi, qui reatu aliquo, vel debitis fatigati, simulant se christianæ legi velle coniungi, vt ad ecclesias confugientes vitare possint crimina, vel pondera debitorũ: arceantur, nec ante suscipiantur, quàm debita vniuersa reddiderint, vel fuerint innocentia demonstrata purgati. Dat. XV. Kalend. Iul. Constantinop. Cæsario & Attico. CONSS.

III. Idem AA. Eutychiano. P. P.

Siquis in posterum seruus, ancilla, curialis, debitor, publicus procurator, murilegulus, quilibet postremò publicis priuatísve rationibus inuolutus, ad ecclesiam confugiens, vel clericus ordinatus, vel quocumque modo à clericis fuerit defensatus: nec statim conuentione præmissa pristinæ cõditioni reddatur. Decuriones quidem, & omnes, quos solita ad debitum munus functio vocat, vigore & sollertia iudicantum ad pristinam sortem, velut manu mox iniecta reuocentur. quibus vlterius legem prodesse non patimur, quæ cessione patrimonij subsecuta, decuriones esse clericos non vetabat. Sed etiam hij, quos œconomos vocant, hoc est, qui ecclesiasticas consuerunt tractare rationes, ad eam debiti, vel publici, vel priuati redbibitionem, amota dilatione cogantur. in qua eos obnoxios esse constiterit, quos clerici defensandos receperint, nec mox crediderint exhibendos & cetera. Dat. VI. Kal. Aug. Mnizo Honorio. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

IIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Antiocho. P. P.

Pateant summi dei templa timentibus, nec sola altaria & oratorium templi circumiectum, qui ecclesias qua-

quadripertito intrinsecus parietum sæptu concludit, ad tuitionem confugientium sancimus esse proposita. sed vsque ad extremas fores ecclesiæ, quas oratum gestiens populus primas ingreditur, confugientibus aram salutis esse præcipimus, vt inter templi quod parietum describsim' cinctu, & post loca publica & ianuas primas ecclesiæ, quidquid fuerit interiacens siue in cellulis, siue in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueatur. Nec in extrahēdos eos conetur quisquam sacrilegas manus inmittere, ne qui hoc ausus sit cum discrimen suum videat, ad expetendam opem, ipsi quoque confugiant. Hanc autem spatij latitudinem ideo indulgemus, ne in ipso dei templo, & sacrosanctis altaribus confugientium quemquam mane, vel vespere cubare, vel pernoctare liceat, ipsis hoc clericis religionis causa vetantibus: ipsis, qui confugiunt, pietatis ratione seruantibus. Arma quoque in quouis telo, ferro, vel specie, eos, qui confugiunt, minime intra ecclesias habere præcipimus, quæ non modo à summi dei templis ac diuinis altaribus prohibentur, sed etiam cellulis, domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus. Proinde hij, qui sine armis ad sanctißimum dei templum, aut ad sacrosanctum altare, siue vsquam gentium, siue in hac alma vrbe confugiunt, somnum intra templum, siue ipsum altare, vel omnino cibum capere absque aliqua eorum iniuria, ab ipsis clericis arceantur, designantibus spatia, quæ in ecclesiasticis sæptis eorum tuitioni sufficiant, abducentibus capitalem pœnā esse propositam, si qui eos conentur inuadere. Quibus, si perfuga non adnuit, neque consentit, præferenda humanitati religio est, & à diuinis ad loca, quæ diximus

turbanda temeritas. Hos vero, qui templa cum armis ingredi audent, ne hoc faciant, præmonemus: dein si telis cincti, quouis ecclesiæ loco, vel ad templi septa, vel circa, vel extra sint: statim eos, vt arma deponant, auctoritate episcopi à solis clericis seuerius conueniri præcipimus, data eis fiducia, quod religionis nomine melius, quàm armorum præsidio muniantur. Sed si ecclesiæ voce moniti post tot tantorúmque denunciationes noluerint arma relinquere: Iam clementiæ nostræ aput deum & episcopũ causa purgata, armatis, si ita res exegerit, intromißis, trahendos se abstrahendósque esse cognoscant, & omnibus casibus esse subdendos. Sed neque episcopo inconsulto, nec sine nostra siue iudicum in hac alma vrbe, vel vbicumque iußione armatum quemquam ab ecclesiis abstrahi oportebit, ne si multis paßim hoc liceat, confusio generetur. Dat. X. Kalend. April. Constantinop. Antiocho. V C. C O N S. & qui fuerit nuntiatus.

v. Idem. AA. Ἀντιόχῳ μεγαλοπρεπεστάτῳ
ἐπάρχῳ καὶ ὑπάτῳ.

Ἀνεῴχθωσαν τοῖς αἰδέουσιν οἱ ναοὶ τοῦ μεγάλου θεοῦ. οὐ γὰρ μόνα τὰ θεῖα θυσιαστήρια, καὶ τὸ εὐκτήριον ναὸν τῶν τεττάρων τῶν τειχῶν περιβολῇ τειχιζόμενον, εἰς ἀσφάλειαν συντελεῖν τῶν προσφευγόντων θεσπίζομεν, ἀλλ' εἴ τι καὶ περαιτέρω τούτου τυγχάνει, ἄχρι τῶν τελευταίων θυρῶν τῆς ἐκκλησίας, ἐλέου βωμὸν τοῖς προσφυγοῦσιν εἶναι προστάττομεν. ὥστε μεταξὺ τοῦ ναοῦ, ὃν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ περιπεφράχθαι διεγράψαμεν, ἄχρι τῶν πρώτων μετὰ τοὺς δημοσίους τόπους τῆς ἐκκλησίας θυρῶν, πᾶν τὸ παρεγκείμενον εἴτε ἐν οἰκίαις, ἢ κή-

ποις

ποις, ἢ αὐλαῖς, ἢ λούτροις, ἢ ἐν στοαῖς τυγχάνει, τοὺς εἰσιόντας πρόσφυγας, καθ' ὁμοιότητα τοῦ ναοῦ, φυλάττειν, καὶ μηδένα τούτοις ἱεροσύλους ἐπιβάλλειν χεῖρας, ἵνα μὴ ὁ τοῦτο τολμῶν ἐν συμφορᾷ σεαυτὸν εἰδὼν, καὶ αὐτὸς ἐξαιτῶν βοήθειαν, καταφύγῃ. τοῦτο δὲ τῶν διαστημάτων πλάτος διὰ τοῦτο συνεχωρήσαμεν, ἵνα μή τινι τῶν προσφευγόντων ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ ναῷ, ἢ ἐν τοῖς ἄγχος θυσιαστηρίοις μένειν, ἢ ἐσθίειν, ἢ καθεύδειν, ἢ παννυχίζειν ἐξῇ, τῶν μὲν κληρικῶν τῆς θρεσκείας χάριν τοῦτο κωλυόντων, τῶν προσφυγῶν δὲ τῆς εὐσεβείας ἕνεκα φυλαττόντων. ὅπλα δὲ ἢ ἐν σιδήρῳ, ἢ ἐν ἑτέρῳ ἀμυντήρια τοὺς προσφεύγοντας οὐδαμῶς ἔχειν ἢ ἐπιφέρεσθαι ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας προστάττομεν, οὐ μόνον ἐκ τῶν θείων ναῶν καὶ θυσιαστηρίων, ὡς τὰ λοιπὰ, ταῦτα κωλύοντες, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκημάτων, καὶ διαιτῶν, καὶ κήπων καὶ λούτρων καὶ αὐλῶν, καὶ στοῶν. τοὺς τοίνυν δίχα ὅπλων τῷ ἁγίῳ οἴκῳ τοῦ θεοῦ, εἰ καὶ εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ἐν οἱῳδήποτε ἔθνει, ἢ κατὰ ταύτην τὴν πόλιν προσφεύγοντας ὑπνοῦν ἐν τῷ ναῷ ἤτοι τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ τροφῆς μεταλαμβάνειν παρὰ τῶν κληρικῶν προσήκει κεκωλῦσθαι ἐκτός τινος ὕβρεως, δεικνύντων τὰ διαστήματα ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς περιβόλοις διὰ τὴν τῶν προσφυγῶν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν ἀφορισθέντα, καὶ διδασκούντων τιμωρίαν κεφαλικὴν κατὰ τῶν προπετῶς ἐπιόντων αὐτοῖς ὡρίσθαι οἷς ὁ προσφεύγων εἰ μὴ πείθοι, τότε προτιμάσθω τῆς φιλανθρωπίας ἡ θρεσκεία, καὶ ἐκ τῶν θείων εἰς τοὺς προλεχθέντας τόπους χωριζέσθω θρασύτης. τοὺς δὲ μετὰ ὅ-

πλωῦτας ἁγίας ἐκκλησίας καταλαμβάνοντας προηγουμένως μὲν μὴ ποιεῖν τοῦτο ὑπομιμνήσκομεν. ἐὰν δὲ ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ τῆς ἐκκλησίας ἢ ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἢ περὶ τὸν ναὸν, ἢ καὶ ἐκτὸς τούτου τυγχάνωσιν, παραχρῆμα τὰ ὅπλα αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπισκόπου παρὰ μόνων τῶν κληρικῶν μὴ αὐστηρότερον ἀναγκαζομένους ἀποτίθεσθαι προστάττομεν, διδομένης αὐτοῖς ἐλπίδος καὶ ὅρκου ὡς τῇ θρησκείᾳ μᾶλλον ἢ τῇ τῶν ὅπλων ἐπικουρίᾳ ὀχυρωθήσονται. ἐὰν δὲ τῇ ἐκκλησιαστικῇ φωνῇ ὑπομνηθέντες μετὰ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας παραγγελείας τὰ ὅπλα μὴ ἀποθῶνται, ἐξευμενισθείσης τῆς θρησκείας, παρά τε τῆς ἡμετέρας γαληνότητος, καὶ τῶν ἐπισκόπων τῷ θεῷ τῆς ἀπολογίας δοθείσης, ἐνόπλων εἰσπεμφθέντων ἀποσπασθήσονται, καὶ πάσαις ταῖς συμφοραῖς ὑποβληθήσονται. οὐ μὴν δίχα γνώμης ἢ κελεύσεως τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἡμῶν, τῶν τε δικαστῶν τῶν κατὰ τὴν δεῖνα πόλιν, καὶ ὁπουδήποτε τυγχανόντων, τὸν ὡπλισμένον ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν χρὴ παραδιδόσθαι, ἵνα μὴ πολλοῖς κατὰ τῶν ἀθλίων τοιαύτης ἀδιαφόρως ἐξουσίας δοθείσης, σύγχυσίς τις ἐκ τούτου γίνεσθαι μέλλῃ, καὶ ταραχή. *Dat. X. Kalend. April. Constantinop. Antiocho, & qui fuerit nuntiatus.*

VI. Idem AA. Hierio P.P.

Super confugientibus, ad sancta religionis altaria sanctionē in perpetuum valituram credidimus promulgandam, vt si quidem seruus cuiusquam ecclesiam altariáve loci tantum veneratione confisus sine vllo telo petierit: is non plus vno die ibidē dimittatur, quin domino eius,

ne eius, vel cuius metu pœnam imminẽtem visus est declinasse, à clericis, quorum interest, nũtientur. Isque eum impertita indulgentia peccatorum, vt nullis residentibus iracundiæ menti reliquiis in honorem loci, & eius respectu, ad cuius auxilium conuolauit abducat. Quod si armatus nullis hoc suspicantibus inopinus inruerit, exinde protinus abstrahatur, vel certè continuo domino, vel ei, vnde eum tam furiosa formido proripuit, indicetur: eíque mox abstrahendi copia non negetur. Sed si armorum fiducia resistendi animos insania inpellente conceperit, abripiendique eum domino, quibus potest id efficere viribus, concedatur. Quod si illum etiam confici in concertatione pugnáque contigerit: nulla erit eius noxa, nec conflandæ criminationis relinquetur occasio, si is, qui ex statu seruili in hostilis, & homicidæ conditionem transiuit, occisus sit. Quod si quæ tam sunt vtiliter constituta, eorum, qui huic rei pro suo præficiuntur officio, aut neglegentia, aut conhibentia, vel aliqua ratione fuerint deprauata: animaduersio iusta nõ deerit, vt sub episcopalis diiudicationis arbitrio, loco eo, quem tueri nequiuere, submoti & reiecti in ordinem plebeiorum motum, iudiciarij vigoris excipiant. Dat. V. Kal. April. Constantinop. Valerio, & qui fuerit nuntiatus.

THEODOSIANI CODICIS LIber decimus.

DE IVRE FISCI. Titulus. I.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. & Cæſ. ad populum.

SI quid à fiſco fuerit occupandum, vel à nobis de cetero pro vnius cuiuſque meritis obſequiiſque donandum, vel ab eodem diſtrahendum: intra annum omnibus, vel à petitione, vel à conparatione ſe abſtinentibus, hij qui putant iniuſtè res proprias à fiſco eſſe comparatas, contra eundem agere contendant, ſcientes, gratulantéſque, quòd annua ſpatia, intra quæ ſuum repetant, ſint indulta. Ac ſi probauerint iuſtitiam petitioni ſuæ adeſſe, recipiant, & noſtro beneficio habeant reſtituta. Dat. Id. Septemb. Rom. Conſtantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

II. Idem A. ad Seuerum rationalem Afric. poſt alia.

Poſſeßiones atque mancipia exempta fiſci patrimonio, quibuſdam donauimus. Hæc directo iure atque perpetuo abſque omni quæſtione volumus obtineri, pœna contra rationales & magiſtros priuatæ rei atque officiales propoſita, ſi quid contra temptauerint, & cetera. P P. XVI. Kalend. Iulias. Rom. in Foro Traiani, Conſtantino. A. V. & Licinio. C. CONSS.

Idem.

III. Idem. A. ad prouinciales.

Iustas etiam, & quæ locum habēt fisci actiones, præcipimus concremari ob hoc solum, qꝫ suis tēporibus prolatæ non sunt. Iam calumniæ priuatorum eos saltem arceantur exemplo, quo iustas fisci lites silere præcipimus. Dat. III. Kal. Iuñ. Constantino. A. V. & Licinio Cæs. CONSS.

IIII. Idem. A. ad Dometium Dracontium magistrum priuatæ rei Afric.

Cùm fiscus litem patiatur, aut inferat, anni spatium ad determinandam causam spectari oportet: quia hoc ad instruendum satis est. Et diutius non oportet priuatorum, siue fisci emolumenta fatigari. Dat. XIIII. Kalend. Iuñ. Serdicæ, Constantino. A. VI. & Constante Cæs. CONSS.

V. Idem. A.

Defensionis facultas danda est his, quibus aliquam inquietudinem fiscus infert, cùm facultates eorūdem adhuc controuersia pendente inquietari describiq́; fas non sit. Vbi ergo controuersia extiterit fisco alicuius patrimonium vindicante, aput eum, omnibus facultatibus constitutis, cognitio ventiletur, vt cum rei exitus debere eas vindicare probauerit, tum demum res persequi liceat, & super modo facultatum ac rerum interrogationem haberi, quæ per condicionales seruos inuestiganda est, vt si quid subtractum fuerit, exigatur, & extrinsecus tantum aliud multæ nomine, quantū fuerat per fraudem ablatum. Sanè in huiuscemodi quæstione si Cæsariani nomen inciderit, ad vsurpationem constitutionis istius non debebit accedere siquidem consuetudo fraudium, quibus prædicti omnia temerare cōsuerunt exce-

ptionem eorundē meruerint. Dat. Prid. Kal. Iañ. Sirmio, Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

VI. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Hieroclem Cons. Syriæ Cœles.

Secundum legem, quam dudum promulgauimus, vanam appellationem rectè non suscepisti, de cetero quoque in causis rebusq́; fiscalibus huiusmodi prouocationes non debebis admittere. Dat. VIII. Kalend. Mai. Philippo & Sallia CONSS.

VII. Idem. A. & IVLIANVS Cæs. Verecundo rationali summarum.

Ab edicti nostri tenore, quo tempore à negotiis sancienda esse censuimus, fiscales causæ seiunctæ sunt: quoniam fieri potest vt per innumeras occupationes tui officij vel fortè fraudulentam astutiam & venale silentium fiscalis petitio omni iustitiæ rationem subnixam propter temporis angustias perimatur. PP. VI. Kal. Iul. Vallis, Cõstãtio. A. VIII. & Iuliano Cæs. CONSS.

VIII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Cæsarium com. rerum priuatarum.

Vniuersa loca vel prædia, quæ nunc in iure templorum sunt, quæque à diuersis principibus vẽdita vel donata sunt retracta, ei patrimonio, quod priuatum nostrũ est, placuit adgregari. Dat. Prid. Non. Feb. Med. diuo Iouiano & Varroniano CONSS.

VIIII. Idem. AA. ad Symmachum. P. V.

Obseruet in posterum eminentia tua, ne quid de rebus rei priuatæ violetur, nisi prius comes rerum priuatarum fuerit gnarus. Dat. VII. Id. Mar. Med. Valentiniano

tiniano & Valente. AA. CONSS.

x. Idem. AA. ad Dracontium Vic. Afric.

Qui in contractibus scelestis ac fisco perniciosis interuersorum maculosis sese fraudibus inplicuerunt: in quadrupli redhibitionem teneantur. Dat. XV. Kalen. Decemb. Adrumeto Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XI. Idem. AA. & GRATIANVS. A. Alexandriano Com. R. P.

Vt perspicuè colonorum vtilitatibus consulatur, decima indictione singulas tantum dependant centesimas, qui reditus domui nostræ debitos quotannis iuxta consuetudinem arcariis tradunt: ita tamen, vt singularū quoque centesimarum ratio semper euidens scientiæ tuæ digesta referatur: videlicet, vt erogationibus cunctis aperta instructione patefactis, reliquorum ratio ex centesima poßit agnosci. Dat. VII. Kal. Octob. Dorostori, Lupicino & Iouiano CONSS.

XII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, THEOD. AAA. Pancratio com. R. P.

Et more veteri, & constitutis nos maiorum acceßisse cognoscas; & alytarchæ vrbis Antiochenæ plantandi plures excidendæ vnius cupreßi iubemus tribui facultatem. Dat. XV. Kalend. Iul. Theßal. Ausonio & Olybrio CONSS.

XIII. Idem. AAA. ad Meßianum Proconſ. Afric.

In omnibus fiscalibus causis quisquis iudicum cognitor resederit, exceptis magnificis viris largitionum nostrarum

nostrarum comitibus, quos extra ordinem negotia desinire non multo ante latam secundum veteres mores constitutionem præcipimus, si intra eandem prouinciam res agatur, duos menses satis abundéque sufficere censemus: si ex contigua persona atque instructiones necessariæ putabuntur, quattuor: si ex trāsmarina, sex. Cùm verò de causæ meritis interposita prouocatione tractabitur in eadem prouincia partibus cōstitutis, intra viginti: si ex contigua, intra quadraginta dies negotium terminetur. Dat. XV. Kal. Octob. Aquil. Arcad. A. I. & Bautone CONSS.

XIIII. Idem. AA. Hyperechio Com. R.P.

Auri atque argenti maximum pondus plurimis diuersisq; temporibus vsurpatum & ad ærarij nostri rationes non relatum cognouimus. quod ne in dispendium rei priuatæ procedat, vt facilius accepti expensiq; ratio clarescat, nihil volumus de conlatione prædicta absque nostri auctoritate in quibuscumque prouinciis vsurpari, quo facilior sit discußio pecuniæ, cuius nobis fuerit summa testatior. Dat. XVI. Kal. Iañ. Med. Cæsario & Attico CONSS.

XV. Impp. ARCAD. & HONOR. AAA. ad Paulum.

Si qua vsquam loca ad sacrum dominium pertinentia cuiuslibet temeritas occupauit, secundum veteris cēsus fidem in sua iura retrahentur. Rescribta igitur obreptionibus inpetrata cum præscribtione longi temporis & noui cēsus præiudicio submouebit auctoritas tua, atq; ita omnia suo corpori quæ sunt auulsa, restituet. neque enim

que enim aut precatio colorata, aut incubatio diuturna, aut nouella profeßio proprietatis nostræ priuilegium abolere potuerint. Dat. V. Kal. April. Constantinop. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

XVI. Idem. AA. Apollodoro.

Omnium prædiorum, quæ rei nostræ adgregata sunt, in diuersis speciebus maxima pars paßim ab inprobis direpta est. Et quamuis secundum iuris ordinem, ea quę erepta sunt, in quadruplum oportuerit postulari: clementiæ tamen nostræ moderationem secuti, decernimus ex eo die, ex quo iußio nostra fuerit celebrata, cessantib⁹ frustratoriis defensionibus, quibus in exactorum personam refertur commissa direptio, intra tres menses ea tantum, quæ constiterit per vasa restitui. Quod si quispiam ingratus nostro beneficio solutionem distulerit, in dupli pœna teneatur obnoxius. qua condicione eos quoque volumus adstringi, qui in fugam versi esse dicuntur: vt nisi intra constitutum tempus quæ sunt direpta, reddantur: vt ad modum dupli rei nostræ eorum prædia vindicentur. Officio quoque iudicum diuersorum, si non exactores & cõpulsores, quorum direptio arguitur, repræsentauerint: tempore superius constituto eadem pœna retinebit, ipsis aduersus fugientes actione seruata. Iudicum quoque segnitiam in hac parte grauißima multa feriẽdam esse censemus. Dat. XII. Kalend. Decemb. Med. Theodoro. V.C. CONS.

XVII. Impp. HONORIVS & THEOD. AA. Patricio com. R.P.

Super creandis susceptoribus dispositionẽ tuæ sublimitatis firmam esse præcipimus periculo procuratorum

rei

rei dominicæ, ita vt omni ambitione cessante, quæ statuta sunt, quæque antiqua consuetudine commendantur, in pabulis, vel sumptu familiæ ministrãdo intemerata permaneant, super hircnarcho & optione omnia antiqua cõsuetudine obseruanda. Dat. I I. Kal. Ianuar. Constantinop. Theod. A. V I I I I. & Constantio. I I. C O N S S.

DE DOMIBVS AD REM PRIuatam pertinentibus distrahendis vel pratoriis iudicum reseruandis. Titulus. II.

I. Imppp. VALENS, GRATIANVS & VALENTINIANVS. AAA. Com. Largitionum.

Rationales, vel ordinarij iudices earum domorum, quas procuratorum nequitia & rationalium neglegentia labi patitur in ruinas, instituant auctionem hastis habitis ex licitatione currẽte. Sane si quæ sunt per varias prouincias huiuscemodi domus, quales esse in Augustensi Suitrãnea ciuitate suggeritur, vel aliis in locis præstantes, & priuatis vsibus ampliores, vt seruari forsitan oportebit iudicum mansionibus deputandas prouincialium, & eorum cura reficiendas. Dat. V I I. Kal. Octob. Valente. V I. & Valentiniano. I I. A A. C O N S S.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Firmino Com. Sac. Larg.

Ne domus ad nostrum patrimonium pertinentes, quæ sunt in diuersis vrbibus, ex neglegentia nostro ærario adferant detrimentum, omnes licitatione habita volumus venundari. Palatinos autem fide probatos ire præcipimus.

cipimus. Ordinarios quoque iudices tua sublimitas admonebit, vt certa prætiorum fides, & domorum sit iusta in auctione taxatio. Dat. Kal. Nouemb. Med. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

DE LOCATIONE FVNDORVM iuris emphyteutici, & reip. & templorum. Titulus. III.

I. Imp. IVLIANVS. A. Secundo. P. P. post alia.

Possessiones publicas ciuitatibus iubemus restitui, ita vt iustis æstimationibus locetur, quo cunctarum posit ciuitatium reparatio procurari. PP. Id. Mar. Constantinop. Mamertino & Neuitta. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS & GRATIANVS. AAA. ad Probum. P. P.

Curialibus omnibus conducẽdorum reipublicæ prædiorum ac saltuũ inhibeatur facultas: illo etiam obseruando, ne quis curialiũ vel de extraneis ciuitatibus fundos, aut loca huiusmodi conditione suscipiat. Dat. VI. Kal. Iul. Triberio, Modesto & Arintheo. CONSS.

III. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Pancratio. Com. R. P.

Secundum legem diui Valentiniani, quæ semel conductas possessiones nulla ad alios constituit ratione transferri, nullum priorem cõductorem à secundo patiaris excludi, sed pænes eos iugem permanere iubeas possessionem, quos priore conductionis iure eandem meruisse constiterit.

ſtiterit. Dat. Prid. Id. Iun. Theſſal. Gratiano. V. & Theod. I. AA. CONSS.

IIII. Idem. AAA. Nebridio Com. R.P.

Vt quiſque conductor, fuerit inuentus poſſeſſor fundi, qui ex publico vel templorum iure deſcendit, huic cum augmento oblato ager iungatur inutilior. Quod ſi contra id reluctandum exiſtimauerit, alius poſſeſſor ſub eadem præſtatione, quæratur: vel ſi voluntarius quis conductor non inuenietur, tunc ad poſſeſſores antiquos, id eſt, decuriones, vel quoſlibet alios loca iuris prædicti, adiunctis inutilibus reuertantur ſine adiectione tertia, idoneis fideiuſſoribus præbitis. Dat. XV. Kal. Feb. Conſtantinop. Merobaude. II. & Saturnino. CONSS.

V. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Meſſalæ. P. P.

Ædificia, hortos, adque areas ædium publicarum, & ea reipublicæ loca, quæ aut includuntur mœnibus ciuitatum, aut pomeriis ſunt connexa, vel ea, quæ de iure templorum, aut per diuerſos petita, aut æternabili domui fuerint congregata, vel ciuitatium territoriis ambiuntur, ſub perpetua conductione, ſaluo dumtaxat canone, quem ſub examine habitæ diſcuſſionis conſtitit adſcriptum, penes municipes collegiatos, & corporatos vrbium ſingularum conlocata, permaneant, omni venientis extrinſecus, atque occulte conductionis adtemptatione ſubmota. Officia etiam Palatina decem librarum auri multæ ſubiaceant, ſi cui aduerſus præcepta huius ſanctionis veniendi aditum adſentatione præſtiterint. Dat. VI. Kal. Decemb. Med. Stilichone & Aureliano. CONSS.

VI. Idem. AA. Neſtorio Com. rei priua.

Nullus

Nullus Palatinorum, qui in officio rei priuatæ nostræ militat, conductoris nomine, vel per se, vel per quamlibet personam possessionum huiusmodi conducendarum habeat facultatem. Dat. VI. Kal. Aug. Vincentio & Frauitta. CONSS.

VII. Impp. HONOR. & THEOD. AA.
Vrsacio Com. R. P. post alia.

Emphyteutici iuris prædia ita locari præcipimus, vt cessante inlustris priuatarũ comitis iussione, quãta sors in aliis functionibus fuerit subleuata, tanta etiam in pensione dematur. Illut quoque pari diligentia statuimus, vt si quis etiam rescribtum de nostris altaribus meruerit alium inspectorem, loca debere discutere: subrebtio ista vacuetur, & illut valeat, quod probatissimi peræquatoris generalis electio non specialis & gratiosa forsitan definiuit ambitio. Dat. Prid. Id. Mai. Raũ. Honor. A. XI. & Constantio. II. CONSS.

DE ACTORIBVS, ET PROCVratoribus, & conductoribus rei priuatæ. Titulus. IIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A.
ad Philippum Vic. Vrb.

Si quis ab actore rerum priuatarum nostrarum, siue à procuratore fuerit vexatus: super eius calumniis, vel deprædationibus deferre querimoniam nõ dubitet. Quæ res cum fuerit conprobata, sancimus, vt idem qui contra prouincialem quidquam moliri fuerit ausus, publice concremetur: quoniam grauior pœna constituenda est in hos, qui nostri iuris sunt, & nostra debent custodire mãdata.

Dat. III.

Dat. III. Non. Mar. Heraclea Constantino. A. III. & Licinio. CONSS.

II. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS, AA. ad Seuerum Vic. Vrb.

Diuum Iulianum hoc conpetitißime decreuisse conperimus, vt actores rei priuatæ nostræ minime necessitatibus terrerentur adque adflictarentur iniuriis, quas sæpenumero rectores prouinciarum, vel adrogatione inlicita principalium, vel propriis decretis ordinis fieri censuissent. quod adeò nos probamus, vt ratum esse iubeamus. Dat. XI. Kal. Aug. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

III. Idem. AA. ad Crescentem Vic. Afric.

In negotio criminali per rationalem colonos, vel conductores rei priuatæ nostræ, quorum repræsentatio posciur, exhibendos esse sinceritas tua cognoscat. In ciuili vero causa defensorem domus nostræ adesse debere. Dat. Prid. Non. April. Altcio, Valẽtiniano & Valẽte. AA. CONSS.

QVI CONDVCTORES REI PRIuatæ fideiussores exigi non debent. Titulus. V.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Eulogio Com. R. P.

Quidquid diui parentis nostri Valentiniani senioris iußio de fundis priuatæ rei continebat, nostra etiã auctoritate firmamus. Vt igitur ille præceperat, ne consistoriani comites fideiussores in suscipiendis possessionibus darent (quod etiam diuus Gratianus

Gratianus secutus est) custodiri oportet. Dat.III.Kal. Mai.Med.Honor.A.IIII.& Eutychiano.CONSS.

DE GREGE DOMINICO. Titulus. VI.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Cæsario. P. P.

PRopositis sublimis magnificentiæ tuæ minimi maximíque moneantur edictis, vt sciant singulas auri libras ex propriis facultatibus eruendas pro singulis equis vel equabus, siue Hermogenianis, siue palmatis: nisi eas sponte obtulerint, in his vero, quos ex aliis gregibus occupatos esse constiterit, sex auri vncias fisci viribus inferendas. Dat. Prid. Kal. Decemb. Constantinop. Olybrio & Probino. CONSS.

DE CAESARIANIS. Titulus. VII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Bithynos.

CAEsarianos in actu dumtaxat constitutos, ad perfectißimatus, vel ducenæ, vel centenæ, vel egregiatus dignitates non oportet admitti: sed si inculpatè conpleuerint suum officium, & ab omni vacent ratione, fiscali iudicio datã huiusmodi dignitatem prodesse eis oportet. Dat. XII. Kal. Aug. Gallicano & Basso. CONSS.

II. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS, AA. ad Mamertinum. P.P.

Non conuenit Cæsarianos inconsultis nobis ad ali-

cuius corporis molestiam deuocari. Quapropter si alicui corpori necessarij fuerint visi, ad nostram mansuetudinem referatur, vt nobis decernentibus, his iubeantur adiudicari, quibus eos rectissima ratione postulari nostra mansuetudo perspexerit. Dat. X. Kal. Mai. Sirmio, diuo Iouiano & Varroniano Consulibus.

DE BONIS VACANTIBVS. Titulus. VIII.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. ad AEmilium. V. P.

R*ationalem si quando adnotationes nostræ contineant possessionem, siue domum, quam donauerimus, integro statu donatam: hoc verbo ea vis continebitur, quam antea scribebamus, cum adiacentibus & mancipiis, & pecoribus, & fructibus, & omni iure suo: vt ea, quæ ad instructum possessionis, vel domus pertinent, tradenda sint. Dat. VI. Id. Mar. Med. Constãtino. A. III. & Licinio. C. CONSS.*

II. Idem. A. ad Priscum rationalem.

Ne principali liberalitate præuenta dominium quis rei alienæ affectet, iubemus, quotiens iure suadente aliquorum bona ex officio tuo fuerint occupata, breues eorum plenissimos ad virum perfectissimum comitem & amicum nostrum mitti, ne fraudibus Cæsarianorum minuantur, vel petentibus aliquid abiuretur: pœna contra rationalem & officium eius proposita, si petitorem ante possidere permiserit id, quod ei donatum est prius, quàm prædicti breues commeauerint. Dat. V. Id. Mar. Sirmio, Constantino. A. V. & Licinio, Cæs. CONSS.

III. Idem,

III. Idem. A. ad Seuerum. P. V.

Nec interpellatis his, quibus pro laboribus suis ac meritis aliquid donauerimus, sed in iure suo, hoc est sine molestia litis manentibus, concitatorem iudicij, qui inquietudinem inferre temptauerit, examini tuo præsentari oportet, vt citra molestiam poßidentis ius suum manifestis probationibus doceat, in quo partes reluctan tis ipse suscipies, quoniam fructus liberalitatis nostræ pulsatur. Hac enim lege sancimus, vt quicunque in tales venient querellas, secundum prædictam formam ius suum ostendant, his, quæ comperta fuerint ad nostram scientiam referendis, vt salua poßidentium proprietate, quibus (vt dictum est) in perpetuum quæsita est, firmitas poßidendi deliberationis nostræ sit, qualiter his, qui allegationes suas probauerint, beneficio lenitatis nostræ extrinsecus debeat subueniri. Recitata III. Non. Aug. in palatio, Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

IIII. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Iuuenalem rationalem Numidiæ.

Quamuis plurimis petentibus facultates eorum, qui sub hoste publico egerunt, adque in prælio pœnas debitas pependerunt, liberalitas nostra largita sit: tamen volumus, vt aurum, argentum, & mancipia vrbana, & vestes, ceteráque mobilia petitores habeant, qui iam meruerunt, vel postea impetraturi sunt. Mancipia autem rustica, & poßeßiones, & domos ad fiscum pertineant officij tui instantia. his etiam reddituris, qui hæc percepisse noscuntur, vt cõstitutio & de præterito, & deinceps habeat firmitatem. Dat. Id. Iun. Constantio. A.

IIII. & Constante. III. CONSS.

V. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Hieritocrati Com. R. P.

Si vacantia vel caduca bona delata legibus ad ærarium in Achia prohibeantur, certi Palatini electi & iureiurando obstricti, vt eorum instantia. V. S. proconsule præsente fisci patrono diligenter inquirant, cuius vacans caducúmque fuerit patrimonium, quantúmque, vel quale videatur. Et cùm data reclamandi copia, nullum id iure poßidere, vel vindicare constiterit, locúmque ærario factum esse, tam ipsius relatione quàm publicorum monumentorum fide constiterit, rerum nobis notitia intimetur, vt iussu nostro vacantia, vel caduca nomine occupentur ærarij, quo petentes à nobis huiusmodi res sic demum (si ita visum fuerit) responsum legitimum mereantur, quorum petitiones antequam res prædicto ordine procuretur, nec accipiendas, nec instruendas eße censemus. Quæ forma etiam in parte bonorum in vna alteráve re, seu actione vna, vel iam pluribus seruetur. Nam si quid fraude in dispendium ærarij fuerit admissum, mißi quidem exsecutores non vitante indignatione proconsule, parte facultatum dimidia multabuntur. Fisci vero patronus detrimento, quod vitio eius fisco ingeritur, resarcire vrguebitur: aut si litem inprobe cuiquam intenderit, redhibitione sumptuum damnorúmque cohercebitur. Petitores autem bonorū omni petitionis emolumento carebunt. Dat. VII. Id. Octob. Cōstantinop. DN. Theod. A. XV. & qui fuerit nuntiatus, CONSS.

DE

DE INCORPORATIONE. Titulus. VIIII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Florentinum Com. rerum priuatarum.

SI quando aut alicuius publicatione, aut ratione iuris aliquid nostræ addendum est rei, rite adque sollemniter per comitem rerum priuatarum, dein rationales in singulis quibúsque prouinciis commorantes incorporatio compleatur, & diligens stilus singillatim omnia adscribat. Tituli verò quorum adiectione prædia nostris sunt consecranda nominibus, non nisi publica testificatione ponantur: grauißimis statim subdendis suppliciis, qui huiusmodi aliquid propria vsurpatione temptauerint. Dat. IIII. Kal. April. Valentiniano nobilißimo puero, & Victore. CONSS.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Eulogio Com. R. P.

Quicúmque à nobis caducas vacantésue meruerit facultates, siue cum auro siue cum argento, quod specialiter rarum erit (nam sæpius habita horum exceptione præstatur) post allegationem beneficij principalis omnem bonorum, id est, mobilium, mouentium, vel (vt plenißime loquamur) prædiorum vrbanorum, ædium, manciporum, animalium, argenti, auri, ornamentorum, vestium, pecuniæ, fiscus incorporationem traditionémque percipiat. Et cum officij Palatini breuibus fuerint cuncta competenter inserta, omne illud, quod ex quibuslibet corporibus est repertum, nostris auribus intimetur.

Nec quicquam horum ad petentem ante perueniat, quàm suggestione sublimitatis tuæ informata mansuetudo nostra traditionem secundario præcepto prioris liberalitatis impertiat: vt nisi denuo à nobis fuerint confirmata, quæ videntur inpetrata, nihil valeant. Dat. XVIII. Kal. Decemb. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Largo. P. V. Afric.

Et moris veteris instituto incorporationem bonorum anteferri competitionis effectui decernimus, & de possessore iam fiscor referri ad viri inlustris priuatarum largitionum comitis scientiam censemus: illud conpetitoribus conpendium relaxantes, vt quod à mansuetudine nostra iterata supplicatione poscendum fuerat, ab eius sublimitate non expectato imperiali beneficio postuletur, & cetera. Dat. V. Id. Octob. Rauē. Honor. XII. & Theod. VIII. AA. CONSS.

DE PETITIONIBVS, ET VLtro datis, & delatoribus. Titulus. X.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad populum, post alia.

De delatoribus iam certa statuimus: quibus, si quis contra fecerit, pœnam capitalem excipiet. PP. XV. Kal. Feb. Constantino. A. III. & Licinio. III. CONSS.

II. Idem. A. ad populum.

Conprimatur vnum maximum humanæ vitæ malum delatorum exsecrāda pernicies, & inter primos conatus in ipsis

in ipsis faucibus stranguletur, & amputata radicitus inuidiæ lingua vellatur, ita vt iudices nec calumniam, nec vocem prorsus deferentis admittant. Sed si quis delator exstiterit, capitali sententiæ subiugetur. Dat. & P P. in Foro Traiani. Kal. Decemb. Constātino. A. V. & Licinio Cæs. CONSS.

III. Idem A. ad prouinciales.

Omnes iudices inuigilare præcipimus, & delatores pœnis adficere. apertissimi enim iuris est, vt quod ex cuiuscumque patrimonio ceciderit in casum, & legibus, & recto iuris ordine fisci aduocatis agentibus vindicetur. Sed quia nonnulli præcipites secundum ius possessa patrimonia deferre non cessant damus omnibus, qui se læsos existimant, contra delatores seueritatem iudicum inplorare ferro destrictam. Nemo enim potest delatorem plus agnoscere, quàm ille, qui iniuriam per eius nequitiam sustinuit. Dat. XI. Kalend. April. Constantinop. Constantio, & Albino. CONSS.

IIII. Imp. CONSTANTIVS. A. Celsino. P. P.

Innocentiam securitate firmantes, & quorundam audaciam prohibentes, edictum promulgauimus, ne quid occultis delationibus possit in hominum licere fortunas. Dat. Prid. Id. Iun. Viminaci, Vrso & Polemio. CONSS.

V. Idem A. Callepio Rationali trium prouinciarum.

Donatarum rerum dominium his tradatur, quos anteriores tempus imperialis donationis ostenderit. Dat. IIII. Non. Febr. Naisso, Acyndino & Proculo. CONSS.

VI. Idem A. ad Eusebium Com.R.P.

Donationes à diuo genitore nostro ex priuatis rebus factas valere præcipimus. Dat. VIII. Id. April. Sabariæ, Constantio. A. III. & Constante iterum. CONSS.

VII. Idem A. ad Eustathium Com.R.P.

Nulli Palatino delatorios libellos de competẽtibus rei priuatæ nostræ rebus accipere liceat, nec delatori ad comitatum nostrũ, vel officium sublimitatis tuę pateat accessus prius, q̃ ordinarius iudex cognitiõe suscepta verã esse delatoris adsertionem probauerit, adque ad tuam sublimitatem rettulerit. Dat. Id. Maij. Treu. Amantio & Albino. CONSS.

VIII. Idem A. ad Orionem Com.R.P.

Qui largientibus nobis aliquid fuerint consecuti, cũ delatoribus suis ad iudicia veniant, in iure consistant, negotia persequantur, vt adseueratio delatorum prodat fisco debitas facultates. In eos autem, qui aliquorum detulerint patrimonia, adfirmantes ad fisci nostri dominium pertinere: si non potuerint ostendere, quod adstruxerant, seueritas conpetens exeratur. Cõsequens igitur erit petitiones legibus minime consentaneas à iudiciis remoueri, nec eos adfici metu, qui legibus poßident proprias facultates. Dat. III. Non. Mart. Sirmio, Constantio. A. VI. & Constante. Cæs. CONSS.

VIIII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS, AA ad Prouinciales Byzacenos, post alia.

De munificentia principali qualibet bona tamquam caduca poscentes, non aliter adipiscantur petitionis effectum,

fectum, nisi delatores valuerint publicare. Dat. Prid. Id. Septembr. Aquil. Diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

X. Idem AA. ad Prouinciales Afros.

Intantum humani generis inimicos arbitra æquitate persequimur, vt delatores pronuntiatos puniri gladio iusserimus. Dat. Prid. Non. Feb. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XI. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA.
Alexandriano Com. R. P.

Super vacantibus ac caducis cum fortè largitatē nostram auiditas circuit postulantium, prius tua scribta mittantur. Certi etiam dirigantur, qui cuncta sollerter inquirant, & cuius fuerint facultates. Et si nemo eas sibi iure nititur retentare, ac si locum fisco factum esse claruerit, occupatis prius bonis, & rerum omnium descriptione perfecta, serenitatis nostræ scientia protinus instruatur, vt quid statuendum sit pro legum ordine terminemus. Dat. III. Id. Decemb. Marcianop. Valentiniano. N. B. P. & Victore. CONSS.

XII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Pancratio Com. R. P.

Qui cum ex præsenti die vt caducas poposcerit facultates, ex consensu nostræ liberalitatis acceperit: non ante allegare rescribtum, non prius obtinere sententiam, non denique effectū exsecutionis debebit accipere, quàm eū iudiciis introducat, à quo sibi id quod poposcerit, delatum adserit esse patrimonium. Quod quidem non solum in

lum in generali iubemus bonorum petitioni seruari, vt rum etiam si carptim fundos, vel vacantia rura, aliqua denique prædia, vel rustica, vel vrbana poscentur, aliqua etiam huiusmodi quæ viritim solent obtentu liberalitatis inuadi, vt si causam non tenuerit, cautum legibus supplicium delator excipiat. Neque sanè introduci eum satis erit eo tempore, quo rescribtum allegatur, ac liberalitas intimatur, verum dirigendus is erit ad eam prouinciam prouinciásve, in quibus patrimonia delata consistunt, vt eius instruat actiones, qui nostra liberalitate nitetur, & cuius se honestati per blandum ministerium iniustæ delationis inmersit: vt scilicet maiore omnium plausu detecta, ibi calumnia eius supplicio publicæ seueritati litetur, vbi securi ac tuti domini trepidauêre fortunæ. Illud etiam ad professionem odij, quo vniuersas delationes exsecramur, adiungimus, vt si idē delator etiam in bonis causis tertio tamen fuerit inuentus, post victoriam tertiæ proditionis capitali supplicio coherceatur. Dat. III. Kalend. Feb. Thessal. Gratiano. V. & Theod. I. AA. CONSS.

XIII. Idem AA. Edictum ad prouinciales.

Delatores ab ipsis, qui bona à nobis delata, vel carptim suscipiunt, fundos, vel vacantia rura tam rustica quàm vrbana, cū rescribtum allegatur, primū apud virū clariss. Com. inducantur, deinde ad prouinciam prouinciásve ducantur, vt præsentibus ibidem probationibus, quæ detulerant indicarent. Illud etiam odio eorum ducti decernendum esse censuimus, vt & si vera in delationem negotia detulissent, post victoriam tertiæ delationis delator capite plecteretur. Dat. Prid. Kal.

Kalend.Sept.Thessall. Gratiano.V.& Theod.I.A A. CONSS.

XIIII. Idem AA. Pancratio Com.R.P.

Nemo poßit ad indultum à nobis beneficium pertinere, nisi qui aute instructionem ab officio, quod tuis meritis paret adnuentibus nobis fuerit cõsecutus. Dat. XII.Kalend. Octob.Thessall. Gratiano.V.& Theod. I. A A. CONSS.

XV. Idem AA. Eutropio.P.P.

Quisquis in crimine maiestatis deprahensus fuerit, & punitus, bonáque eius (sicut plectendi consuetudo criminis habet) fiscus inuaserit: nullus easdem sub spe munificentiæ tuæ principalis audeat proprio iuri poscere. qui contra legem id ausus fuerit sperare quod non licet, reus violatæ legis habeatur. Sed quoniam plerumque ita in nonnullis inuerecunda petentum inhiatione constrigimur, vt etiam non concedenda tribuamus: ne rescribto quidem nostro aduersum formam latæ legis loci aliquid relinquatur. Si quid autem ex bonis talibus nostro iudicio, nullo tamen desiderante atque poscente concedi cuiquam voluerimus: huiusmodi tantum valeat liberalitas. Dat. XVI. Kalend. Decembr.Thessall. Gratiano. V. & Theod. I. A A. CONSS.

XVI. Idem AA. Nebridio Com.R.P.

Nemo eas sine summo sacrilegio possessiones existimet postulandas, quæ cum magno censu tectorum, ambitu palatiis sint magis aptæ quàm prædiis. Adeóque hoc nomen refugiendum sibi esse cognoscat, vt sacri-

ſacrilegij vereatur inuidiam, etiam ſi laqueos deceptæ ignorationis inciderit, cùm ſemper in petendo debeat eſſe ſollicitus, quicumque eſt in inpetrandi occaſione curioſus. Laudanda igitur experientia tua officio graue pœnam tali lege conſtituat, ſi vmquam inſtructione deceperit, & petenti nefaria conluſione conſenſerit, illi etiam vt deprehenſo beneficij adimat poteſtatem. Dat. XIII. Kalend. Iun. Conſtantinop. Antonio & Syagrio. CONSS.

XVII. Idem. AAA. Pallio Conſ. Lydiæ.

Seruum domini delatorem iubemus in exemplum omnium proditorum ſeuerißimæ ſententiæ ſubiugari, etiã ſi obiecta probauerit. Dat. VII. Kalen. Nou. Conſtantinop. Antonio & Syagrio CONSS.

XVIII. Idem. AAA. Nebridio com. R. P.

Et ſi color petitionis aut ratione aliqua, aut tempore poßit admitti, ſecundum noſtras leges non debet audiri prius, quàm proditum delatorem conpetens pœna conſtrinxerit. Dat. III. Kal. Septemb. Merob. II. & Saturnino CONSS.

XIX. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad ſenatores ciuitatis Alexandrinæ.

Securitati veſtræ ſtudentes, & iuſtitia neceſſariæ legationis animati, dedimus litteras ad virum clarißimũ & inluſtrem Cynegium præfectum pretorio, quibus iuſſimus, vt delatores, quos iam etiam ſua ſententia meritis pœnis adfecit, vbi repperit, pari ſupplicio perſequatur. fundatis omnibus quæ ſuper poſſeßionibus ac terris, quas

ris, quas hoc nomen hucusque vexauit, idem vir inlustris constituit. Agite igitur securi, atque ita patrimonia vestra tenete, colite, frequentate, vt boni saeculi poscit affectio. Dat. XVI. Nō. Mar. Constp. Valentiniano A. III. & Eutropio CONSS.

XX. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Flauiano. P. P.

Plerisque mācipia vaga, tacita fideicommissa, bona vacantia & caduca mōstrantibus, quies posidentibus abnegatur: ideoq; praecipimus, vt omnium officiorū periculo custodiatur. Vicarij etiam, adque ordinarij cognitores moneantur ea animaduersione proposita, quae non facultates eorum sit expetitura, sed sanguinem: vt nullū huiusmodi rescribtum mansuetudinis nostrae, nec si specialis super hoc adnotatio proferatur, nisi vnà cum delatore suscipiant de animo eius & facto vel impletis probationibus, vel desertis iuxta constituta legum, quae super hoc iamdudum à diuis principibus lata sunt, iudicetur. PP. VI. Id. April. Arcad. A. II. & Rufino CONSS.

XXI. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Laurentio Com. R. P.

Sit haec mensura bona poscentium, ne quis oblatis precibus, in petitione bonorum auri atque argēti faciat mentionem. Ac ne generaliter in omnes haec fuerit constituta, summis dignitatibus vsque ad secundiceriū notariorum hoc seruari decernimus, ceteris ab hac licentia retentatis, ne dum nimia largitas tenditur, publica cōmoditas neglegatur. ita vt si qui post hāc legem textum impetratae petitionis adtulerit, effectu denegato frustretur. Dat. VIII. Kalen. Mai. Constp. Arcad. IIII. &

Honor.

Honor. III. AA. CONSS.

XXII. Idem. AA. Firmino Com. R. P.

Diui patris nostri statuta renouantes, æterna lege sancimus officium Palatinũ quinquaginta auri libras de suis facultatibus exigi, si prius allegari diualia rescribta permiserit, quàm delator in iudicio fuerit constitutus. Dat. VI. Kalend. Nou. Med. Honor. A. IIII. & Eutychiano CONSS.

XXIII. Idem. AA. Studio Com. R. P.

Ne quis proscribtorum bona, vel eorũ, qui publicam videntur excepisse sententiam, intra biennium æstimet postulanda: abstineant facultatibus intra id temporis expetendis, vt aut proprias quis recipiat, si vt nobis ingenitum est, duriores casus & tristiorem fortunam imperatoria humanitate molliamus: aut tum demum postulet, cùm iam fiscalem potius, quàm proscribtorum expetisse noscatur. Si quis autem petẽdas proscribti vel deportati intra biennium crediderit facultates, careat fructu liberalitatis Augustæ, ita vt nec instruantur huiusmodi petitiões, nec si temere instructæ fuerint, & sub specialis beneficij munificentiam nostram prouocauerit, liberalitatẽ habeãt aliquas vires indulta. Dat. XIIII. Kal. Feb. Constp. Vincentio & Frauitto CONSS.

XXIIII. Idem. AA. & THEOD. A. Anthemio. P. P.

Pro inclyti principis Constantini sanctione, quã nos etiam hac lege roboramus in his possessionibus quę velut de patrimoniali vel reipublicæ, aut templorum, aut cuiuslibet huiusmodi tituli iure subtractæ à nostra liberalitate poscuntur, cesset penitus delatorum nomen infestum,

festum, omnésque se ab hac nefaria petitione retineant, scientes nullum ex hoc posse fructum adquiri, sed huius decreti violatores sacrilegij pœnam contrahere. Dat. VIII. Id. Nou. Stilichone. II. et Anthemio CONSS.

XXV. Idem. AA. ad Theodorum. P. P.

Cum per Illyrici partes barbaricus speraretur incursus, numerosa incolarũ manus sedes quæsiuit externas, in cuius ingenuitatem adsidua petitorum solet libido grassari, eiq́; inlicitè iugum seruitutis inponere. Igitur præscribtum tua sublimitas recognoscat, vt Illyricianos omnes, quos patria complectitur, vel alia qualibet terras susceperit, petere non liceat. Dat. III. Id. Decẽb. Rau. Basso & Philippo CONSS.

XXVI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Maximo Com. R. P.

Antecedentium tẽporum constituta firmamus, vt carere se fructu impetrati nouerint, qui contra geminatam præceptionem contenderint. Nec cuiquam liberum permittatur arbitrium instructionis sollemnitate transgressa, quicquam inprobum de nostra clementia flagitare, cùm oporteat instructionis luce euidenter agnosci, cuius æstimatio meritum ponderandum sit, quod nostra munificentia relaxatur. Dat. VIII. Kal. Aug. Honor. X. & Theod. VI. AA. CONSS.

XXVII. Idem. AA. Largo. P. V. Afric.

Quicũque ex præsenti die sub specie caducorũ quæcũque bona putauerit postulanda, eadémque consensu nostræ liberalitatis acceperit, siue supplicis rescribti auctoritate nitatur, siue elicitis specialiter apicibus adnotationis expressæ: cùm ad trãsmarinam prouinciam vel prouincias,

prouincias, in quibus sunt patrimonia constituta, peruenerit, & contradictionem domini per quamcumque personam rem propriam defendentis acceperit, effectũ adepti beneficij suspensa exsecutione non peragat, & ad cõmitatum spondentem venire immatura profectione non vrgeat. immo ille, qui pulsatus fuerit, institutum sibi integri anni spatium recognoscat idoneum satis tempus muniendæ congruæ tractatibus litis, & instruendi, quẽ deserit, laris habiturus, nec ad iacturam veteris dominij sub iniuria properæ festinationis artandus, omnium iudicum, quos locorum ratio exegerit implorari, publicò muniendus auxilio, vt prædę inhiantium non dedatur. Quem si mora forsitan pro voluntate prolixior delectarit, nec intra anni metas, quas fiximus, ad inlustris viri priuatę rei comitis examen occurrerit: sciat seipsum in se tulisse sententiam, nec subeundi vltra certaminis experiendam esse fortunam. Cui si per impugnantium profectionem circumdato ad comitatum pergere, aut peruenire liberum intra curricula præfinita non fuerit, apud quemcumque iudicem contestatis querellis, & euidenter probatis, præiudicio contractæ non suo vitio tarditatis exutus, & de factionis auctore vindictam congruam prosequatur. Illud sanè præ ceteris prouidæ cautionis habiturus, vt statuto tempore legitimam personam sui probaturus adueniat non inlusor vtilitatis alienæ, nec futuræ disceptationis circumscribtor occurrat. Cum verò intra contiguas vicinásque prouincias bona aliqua expetuntur, quorum cõtradictor potuerit inueniri, ad præbendam inter legitimas personas audientiam & exercendum inter partes iure conflictum, ex die conuentionis perlatæ in notitiam pulsatorum sex mensium spatiũ pręcipimus

cipimus custodiri, cuius euentum examinis adsertor iuris proprij debeat præstolari. Viuetium quoque bona cõpetendi licentia vindicamus, qui criminibus, in quibus videntur argui, nec iudicio conuicti, nec sententia probantur addicti, & cetera. Dat. V. Id. Octob. Rau. Honor. X. & Theod. VI. AA. CONSS.

XXVIII. Idem. AA. Largo. P. V. Afric. post alia.

Delatores, sine quibus petitionem nullã, aut inchoari, aut peragi iubemus: certa denuntiatæ auctoritatis cõdicione constringimus, vt ignoscẽdum sibi, si semel probauerint delata, non ambigãt. Periculosam verò sibi futuram esse victoriam iteratæ proditionis abrupto periculo recognoscant. Sin verò tertia voce detulerint, non probandum, sed pœnam sibi protinus nouerint potius subeundam, & cetera. Dat. V. Id. Octob. Rau. Honor. XII. & Theod. VIII. AA. CONSS.

XXVIIII. Idem. AA. & CONSTANTIVS. A. Palladio. P. P.

Nullum patimur conpetitioni subiacere viuẽtem, nisi quem crimini obnoxium capitalis sententia deportationi addixerit, vt ademptio facultatum pœnam præmissæ indignationis adcumulet. De quibus tamen, sicut diuali sanctione decretum est, competi per biennium nihil iubemus. vno tamen petitorio singulorum bonuscula iubemus adscribi; nefas esse censentes, plurimorum vno pittacio postulari sub inlicita cupiditate fortunas. Ex edictis etiam pẽdentibus nullas conpetitionis causas, iubemus inferri, cùm vix sub iurgij sit contumeliis edictũ, nec existimationẽ latẽtis incesset. Criminalis verò programmatis tenor hanc tantum ferat de iure censurã, vt

i inter

inter reos adnotato nõ tam censum debeat trãsferre, sed famam. Ex priuatorũ quoque sollicitudine cõtractuum, qui frustra negantur, illis plerumque personis, à quibus publici muneris iniuncta curantur: nullum fomitem calumniæ patimur litis accendi. Cur enim continentiam venditionis alienæ inquisitio palatina rimetur? Quinquaginta sanè libris auri multandum se palatinum discat officium, nisi legis huius salubre decretum perpetua exsecutione seruauerit. Dat. VIII. Id. Iul. Rau. Eustathio & Agricola CONSS.

XXX. Idem AA. & CONSTANTIVS A. Palladio P. P. post alia.

Caduca mortuorum bona tunc ad conpetitores iubemus ex nostra largitate trãsferri, si nullum ex qualibet sanguinis linea, vel iuris titulo legitimum reliquerit intestatus heredem. Eorum verò patrimonia mortuorũ, qui vitæ suæ tempore diuersis cõscientiam suã dicuntur polluisse criminibus, conpeti nequaquam debere censemus, nisi quos publica accusatione cõstiterit fuisse cõuictos, dummodo inpetrationis huiusce rescribtum non prius liceat allegari, quàm delator palatino fuerit adsignatus officio, nulli penitus satisdationi credendus. In quem si concessa titubauerint, calumniæ pœna referatur, quãuis hoc ipsum quod voluit esse delator, pœnæ iam sit ex iure mancipiũ. Vbi tamen impetratæ conpetitionis auctoritas possessorem conuenerit, sicut iam generali lege decretum est, per hunc vnum annum conueniendi ad inlustre iudicium intemeratis facultatibus præstamus indutias, vt cognitione suscepta, substantiam sui iuris alliget. Qui si per anni metas dissimulatis his suo vitio non fortunæ casibus aduersantis fraude defuerit: in se videbitur

tur tulisse sententiam, & cetera. Dat. VIII. Id. Iul. Rau. Eustathio & Agricola CONSS.

XXXI. Idem. AAA. Proculo Com. R. P.

Edictali lege sancimus, vt sicut possessori vnius anni spatia præstita sunt, intra quę proprius allegationibus adfuturus adsit examini: ita his, qui caduca, vel vacãtia bona, vel quocũq; nomine tamq̃ fisco nostro quæsita crediderit postulãda, simili sorte teneatur. Quod nisi intra anni metas ex die auctoritatis intra prouinciã publicatæ petitionis suæ demonstrauerit æquitatẽ: careat impetratis ac possessori ad propria reuertendi facultas libera tribuatur. Cui desistente cõpetitore, consuli volumus etiam de sumptibus & litis expensis. PP. in Foro Traiani. VIII. Kal. Septẽb. Honor. XIII. & Theod. X. AA. CONSS.

XXXII. Impp. THEOD. A. & VALENTINIANVS, Cæs. Valerio Com. R. P.

Petitores bonorũ partiri cum ærario nostro præcipimus, ac si quis, exceptis iuris templorum possessionibus, vel patrimonialibus, qualitercũq; aliquid ad nostrum æráriũ pertinens, nostræ nutu clementiæ meruerit, postq̃ efficax quod impetrauerat postulatum rei ipsius eũctum constiterit, ex æqua cũ ærario diuidere parte non dubitet, videlicet impẽsis omnibus litis & sumptibus inputatis, ac petitori dein summa integra tribuẽdis, vt quod purè ad quæstus eius cõpendiumq; deuenerit, in eius proculdubio societatẽ admittat ærarium: nullo ex his, quæ de tẽporibus possidẽtis, vel aliis, veteri obseruatione & cõpetitionum auctoritate sunt tradita, deminuto, sed in sua omnibus stabilitate durantibus, vt in delatores quę est nihilominus pœna, & si fieri potest, aceruior exerat.

Quin & iudex, siue vir inlustris comes rei priuatæ is fuerit, seu prouinciæ moderator, integritatis procul dubio erit vehemens obseruator, quãdiu priuato iurgio æquis cõflictibus decertatur. Fisci etiã aduocati præcipimus voce in suo manere silentio, nec partem ærario vindicandis admitti prius, q̃ iure cognitionali sentẽtia, quã quidem præsente fisci patrono proferri ac tractari præcipimus, petitor certißimam victoriã fuerit cõsecutus: etiã si lis ex transactione, aut qualibet alia ratione fuerit sopita, modis omnibus suã à petitore vindicaturo ærario portionẽ: quãuis etiam beneficio quis speciali sibi de vniuersitate præcauerit: alioquin titubet in petitore perceptio, si ius suum nõ constet ærario. Dat. III. Id. Mai. Cõstãtinop. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. CONSS.

XXXIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. ad Senatum.

Nusquam calũnia perstrepet, nullus innocentium fortunarum delator occurret, stabit legitima seruitutis libertatisq́; discretio, iura dominorũ seruorum non impune rebelliũ restitutione sancimus, patricij fori solidantes priuilegia, inuiolabilem manere decreuimus trabeatam quietem cõpetitorum non tantũ vitia conprimimus, sed ipsum etiã nomẽ abolemus, & cetera. Dat. VI. Kal. Iañ. Rom. Theod. XII. et Valẽtiniano. II. AA. CONSS.

XXXIIII. Idem. AA. Thalaßio Com. R. P.

Si quis ex his, qui sacro nostro cubiculo seruiunt, ad petitionem caducorũ ad fiscum pertinentiũ adspirauerit, cũ impetrabile huius fuerit postulatum, lege, qua pars dimidia vindicatur, ærario protinus absoluatur, primoq́; nuto nostræ clemẽtiæ statim integro perfruatur: nec laboret ad partis alterius, quæ fisco videtur addicta, prorsus

petitionem

petitionem attingi, norma legis antea promulgatæ in ceteris omnibus custodita. Dat.VIII.Kal.Mar.Constãtinop.Theod.A.XIII.& qui fuerit nuntiatus.

DE HIS QVI SE DEFERVNT. Tit.XI.

1. Imp. CONSTANTINVS. A.Rationalibus Hispaniarum.

SI cuius tacitæ fidei cõmissa fuerit hereditas, statim officio grauitatis tuæ nũtietur, & gesta prodat,& continuò,quod actum fuerit, renũtiet,& post hanc fidẽ,tertiam ab omnibus defuncti bonis percipiat portionẽ. Quod si ab vxore defuncti istud officio deuotionis tuæ fuerit reuelatum,ipsam etiã quam defunctus esse voluit heredẽ,si gesta aperuerit,tali præmio mancipetur,vt ex omni patrimonio medium consequatur,& eã fisco nostro celebret diuisionem, id etiã habitura priuilegium,vt prior eligat portionẽ,& tunc occultator ille gestorum fisci & mulieris pariter inimicus exutus omni patrimonio suo ac fisco vindicato in insulã deportet. Dat.Id.Mar.Gallicano & Basso CONSS.

SI VAGVM PETATVR MANcipium. Titu. XII.

1. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Probum. P.P.

QVi vaga mancipia iuris alieni petunt,si iustitia eadẽ probant, impetrati beneficij auctoritate potiantur,vendendiq́; cõcessa,aliis,quàm delatoribus, habeant facultatẽ. Si verò aut his,qui detulerint,distracta fuerint, aut ab his, qui ante possederint,detinentur:nõ effugiatur vltio, quæ est legibus constituta.Sed & dominis propriorũ vindicatio cõpetat,&

eadem pœna, quæ de occultatoribus & fugitiuariis data est, vnusquisque teneatur.. Dat. XII. Kalen. April. Treu. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

II. Idem. AA. ad Probum. P.P.

Quicúque habuerit super vagi mancipij postulatione rescribtum, non prius quicquã inquietudinis moliatur, quàm facta eius allegatione, sollemniter delatorẽ, à quo fuerit instructus, expresserit: careat etiã, si eum prodere superſederit, fructu & cõmoditate beneficij: nec antè aliquis quẽ poposcerit per manus iniectionẽ æstimet vindicãdum, quàm definitiua inter partes fuerit dicta sententia. Has verò cognitiones ad ordinarios volumus pertinere rectores, vt delatoribus primitus in medio cõlocatis, his etiam, qui quasi vagi sacro nominabũtur indulto, ad iudicia productis, totius causæ interna discutiant, solliciteq́; ac diligenter interrogent, de quorũ dominio, fuga vel quo alio genere discesserint, qui petũtur: vt is in quo vitiũ deprehẽderint ad dominum sub prosecutione reuocetur. Si quis etiã vel tributarius repperitur, vel inquilinus ostenditur, ad eũ protinus redeat, cuius se esse ꝓfitetur. Nihilominus etiã eò pergat indago, vt cuncta rimando cognoscat, vtrum is fuerit petitionis hortator, qui iniquæ retentionis inuidiã aliquo necesse habuerit colorare velamine, vt si colonus eadẽ occulere arte quæsiuerit, indẽnitatem sarciat tributorũ, si seruus ad eam pœnã quæ dudum est legibus constituta teneatur. Quisquis autem plebeium se adserit esse, vel liberũ, fide rei ostensa, ab omni molestia vindicetur, & ad ea loca, ex quib⁹ eũ esse claruerit, remittatur. Cõtrà in his, qui aut dominis sine herede defunctis, inueniẽtur dominos nõ habere, aut serui pœnę aliquãdo facti ac postmodũ li-

berati

berati iudicialib⁹ dominos amisere sẽtẽtiis: postremò in vniuersis de quibus iniectio manus fisco ritè præbetur, munificentiæ principali congruus patebit effectus. Sanè quia in petitione deceptis conuenit prouideri, quotienscumque fuerit circumscribta simplicitas, ex delatorũ hisdem re atque substantia, ad eum modum, quem habitæ concertationis impẽdia supputata collegerint, postulatiq; hominis æstimatio cõprehenderit, consulatur. Dat. XV. Kal. Iul. Treũ. Valẽtiniano & Valẽte. AA. CONSS.

DE PETITORIBVS ET DEsistentibus. Titulus. XIII.

1. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Gorgonium Com. R. P.

SI quispiam alienæ substantię petitor mora ludificante in longum protrahere cœperit possidentem, & tertiò conuentus, cum delatore noluerit adesse iudiciis, non solùm iurgij, quod exortum est, amißione multetur, verumetiam sumptus & litis expensas ei reddere compellatur, quem superfluo litigio credidit esse vexandum. Quod quidem etiam in absentem contumacem post trinam, vt dictum est, conuentionem, statuendum esse censemus. Dat. VIII. Id. Iuñ. Med. Honor. NB. P. & Euodio. CONSS.

SI PETITIONIS SOCIVS SIne herede defecerit. Titu. XIIII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Mygdonium Castrensem Palatii.

SI quis fortè decesserit eorum, qui communi nomine donatum aliquid à nostra impetrauerũt clementia, nec superstites dereliquerit succes-

ſores, placet non ad extraneam quamcumque perſonam, ſed ad ſocium, vel conſortem peruenire portionem illius, qui inteſtatus aut ſine liberis diem functus eſt. Dat. XII. Kal. April. Antiochiæ, Conſtantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. Orioni. v.c.

Nonnulli in noſtro vel patris noſtri obſequio conſtituti, nominibus iunctis profeſſionem ſibi largientibus nobis tribui popoſcerunt. Iubemus itaque, vt, ſi qui forſitan ex his, qui communiter aliquid impetrauerint, nullo herede derelicto deceſſerit, ad cõſortem potiùs ſolacium, quàm ad perſonam aliam pars perueniat decedentis. Dat. XV. Kal. Iul. Med. Philippo & Sallia. CONSS.

DE ADVOCATO FISCI.
Titulus. XV.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Aeliano. P. V. Afric. poſt alia.

FIſci aduocatus pœnam metuens caueat, ne fiſcalia commoda occultet, néue, nullo negotio exiſtente, fiſci nomine priuatis audeat calumnias commouere. Dat. VI. Id. Nouemb. Treũ. Conſtantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

II. Idem. A. ad Pacatianum. P. P.

Etſi potior aput nos priuatorum cauſa eſt, quàm fiſci tutela, præcipimus tamen, ſi à nobis plures defenſacula fiſci meruerint, eum præponi ceteris, qui melior, innocentia potior, litteris pollentior reliquis, examinata fide eſſe noſcetur: etiam ſi poſt alios hoc beneficium à noſtra clementia reportabit. Dat. III. Nõ. Iul. Singinduno,

Optato

Optato & Paulino. CONSS.

III. Imp. CONSTANTIVS.A.ad Petronium Vic. Afric.

Patroni fiscalium commodorum fidem cum veritate tueantur, nisi fortè intra praescribtas causae cognoscendae metas, fiscus aliqua circumscribtione fuerit inretitus, con lusionis fraude vulgata ex eorum facultatibus recuperet quidquid calliditate praeuaricationis perdiderit. Subscribta. V. Id. April. Aquil. Acyndino & Proculo. CONSS.

IIII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS.AA.ad Rufinum.P.P.

*Vicarios praefecturae ordinarióque rectores praecelsa sinceritas tua istius sanctionis auctoritate commoneat, vt priuatae rei nostrae quotienscumque aliquas vel denuntiauerit, vel exceperit actiones, idoneos tribuant aduocatos. Dat.XIIII.Kal.Iun. Remis Lupicino & Iouino.*CONSS.

DE FISCI DEBITORIBVS. *Titulus. XVI.*

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Auxonium. P.P.

De diacathocis quosdam comperimus ita fiscales lacerasse rationes, vt satisfieri aerario nostro sine patrimonij eorum venditione non possit, sed eorundem bonis propositis, nonnulli fiscalem refugiant functionem, metuentes, ne si aliquam bonorũ emerint portionẽ, etiam ad reliqua debita inferenda teneantur. Nihil igitur ab his amplius flagitetur, quàm pro

rerum

rerum viribus generaliter comparatarum discursis hastis voluntaria fuerint pretij oblatione polliciti. Dat. Kal. Septemb. Valētiniano & Valente. AA. CONSS.

II. Idem. AA. & GRATIANVS. A. ad Archelaum. Com. OR.

Hij, qui fisco nostræ mansuetudinis obnoxij sunt, omissa frustratione teneantur, vt quod suis nominibus, debēt, de suis facultatibus cogantur exsoluere: seruatis cum com pleuerint, allegationibus proprijs si quas aduersus quoscumque ex suis contractibus debitores competere sibi ex iure crediderint: ita vt aduersus eos, quos sibi obnoxios adseuerant, legibus & iudicijs experiendum esse cognoscant. Dat. III. Noñ. Iul. Nouioduno Valentiniano. NB. P. & Victore. CONSS.

III. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. Fortunatiano. C. R. P.

Inter chartulas deportati breuis quidam adseueratur inuentus, qui nomina continebat debitorum seu contractorum, cum tamen neq; testibus credita pecunia probaretur, neque cautionibus quæ inserta sunt doceantur, facile esse perspeximus, vt sub propriæ adnotationis manu vnusquisque faciat debitorē. Occasionis igitur huius calumniam præsenti volumus iussione cohiberi, vt breuis vanitate reiecta, nullus ad redhibitionē de his quorum noīa conscribta sunt, vrgeatur. Dat. Prid. Noñ. Iul. Hierap. Gratiano. A. IIII. & Merobaude. CONSS.

IIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Florentio. P. V. Palęstinæ.

Nemo susceptor, vel exactor, vel debitor fisci dumtaxat ces-

rat cessionem bonorum faciens intentionē publicæ necessitatis euadat: sed omnes omnino, quos fisci nostri esse cõstiterit debitores, ad solutionē ea seueritate, quam vigor iudiciarius postulat, vrgeātur. Dat. VIII. Kal. Septēb. Constantinop. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.

DE FIDE ET IVRE HASTAE. Titulus. XVII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Viuentium. P. P. Gall.

Quæcumque pro reliquis prodigorum in annonario titulo ceterísue fiscalib⁹ debitis in quibuscumque corporibus, sub auctione licitanda sunt, fisco auctore vendantur, vt perpetuo pænes eos sint iure dominij, quibus res huiusmodi sub hastę sollemnis arbitrio fiscus addixerit: & si quid vnquam vt à fisco facta venditio possit infringi, auctoritate rescribti fuerit impetratum, nullus obtemperet. Cum etiam minoribus si quando aliquid ex rebus eorum pro fiscalibus debitis adiudicatur emptoribus, repetitionis facultas in omnem intercipiatur ætatem. Dat. III. Noñ. Nouemb. Treũ. Valentiniano. NB. P. & Victore. CONSS.

II. Idem. AAA. ad Felicem Com. S. L.

Si qui proscribente ac distrahente fisco, debitorum fiscalium emerint facultates, pro earum rerum tantum pretij obnoxij sint, quas eos patuerit decursis hastis & proscribtione habita comparasse. Nam ita eos munimus, vt nullius conuentioni patiamur extrinsecus subiacere.
Dat. VII. Id. Mart. Marcianop. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

III. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Magnillum Vic. Afric.

Si quos debitorum mole depressos necessitas publicę rationis adstringat proprias distrahere facultates, rei qualitas & redituum quantitas æstimetur, nec sub nomine subhastationis publicæ, locus fraudibus relinquatur. & possessionibus viliore distractis plus exactor ex gratia quàm debitor ex pretio cõsequatur. Hij postremo sub empti titulo perpetuo dominij iure potiãtur, qui tantum adnumerauerint fisco, quantum exegerit vtilitas priuatorũ. etenim periniquum est, vt alienis bonis sub gratiosa auctione distractis parum accedat publico nomini, cum totum pereat debitori. Dat. XIII. Kalend. Iul. Aquil. Acc. Id. Ian. Hadrumeti, post conf. Tatiani & Symmachi. VV. CC.

DE THESAVRIS. Tit. XVIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Rationales.

Q Vicũque thesaurum inuenerit, & ad fiscum spõte detulerit: medietatẽ consequatur inuenti, alterũ tantum fisci rationibus tradat: ita tamen, vt citra inquietudinẽ quæstionis omnis fiscalis calumnia conquiescat. haberi enim fidẽ fas est his, qui spõte obtulerint, quod inuenerint. Si quis autem inuentas opes offerre noluerit, & aliqua ratione proditus fuerit: à supradicta venia debebit excludi. Dat. III. Kal. April. Cõstãtino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS & THEOD. AAA. ad populum Vrb. Constantinopolitanæ.

Quisquis thesauros & condita ab ignotis dominis tem-

tempore vetustiore, monilia quolibet casu reppererit: suę vindicet potestati, neque calumniæ formidinem fiscali, aut priuato nomine vllis deferentibus pertimescat. Non metalli qualitas, non repperti modus sub aliquo periculum quæstionis incurrat. in hac tamen naturali æquitate animaduertimus quoddam temperamentum adhibendum, vt si qui in solo proprio huiusmodi contigerit: integro id iure præsumat, qui in alieno in quartam reppertorum partem eum, qui loci dominus fuerit, admittat. Ne tamen per hanc licentiam quisquam aut aliena effodiat, aut in locis non sui iuris per famam suspecta rimetur. Dat. VII. Kalend. Feb. Thessal. Gratiano. A. V. & Theod. A. I. CONSS.

III. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Neotherio. P.P.

Eos, qui suadente numine, vel ducente fortuna, thesauros reppererint: reppertis lętari rebus sine aliquo terrore permittimus. Dat. VI. Non. Mart. Constātinop. Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. CONSS.

DE METALLIS ET METALLARIIS. Tit. XVIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Maximum rationalem Afric.

Secandorum marmorum, ex quibuscumque metallis volentibus tribuimus facultatem, ita vt qui cædere metallum, atque ex eo facere quodcumque decreuerint, etiā distrahendi habeant liberam potestatem. Dat. Prid. Kalend. Octob. Constātino. A. VI. & Constante Cæs. CONSS.

II. Imp. IVLIANVS. A. ad Rufinū Com. Officiorū.

Quo-

Quoniam marmorum cupiditate in immẽſum quoddam ſaxorum pretia aucta ſunt, vt ſumptuoſa voluntas copia relaxetur, permittimus omnibus, vt qui volũt cædere, habeant licentiam adtributam. fore enim arbitramur, vt etiam conplures ſaxorum nitentium venæ in lumen vſúmque perueniant. Dat. XI. Kale. Noũ. Antiochiæ, Iuliano. A. IIII. & Salluſtio. CONSS.

III. Impp. VALENTINIANVS & VALENS. AA. ad Creſconium Com. metallorum.

Perpenſa deliberatione duximus ſanciendũ, vt quicumque exercitium metallorum vellet adfluere, is labore proprio & ſibi & reipublicæ commoda compararet. Itaque ſi qui ſponte confluxerint, eos laudabilitas tua octonos ſcripulos in balluca cogat exſoluere. Quidquid autem amplius colligere potuerint, fiſco potiſſimũ diſtrahant, à quo conpetentia ex largitionibus noſtris precia ſuſcipient. Dat. IIII. Id. Decemb. Pariſis, Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

IIII. Idem. AA. ad Germanianum Com. s. l.

Ob metallicum canonem, in quo propria conſuetudo retinenda eſt, quattuordecim vncias ballucæ pro ſingulis libris conſtat inferri. Dat. VI. Id. Ian. Rom. Lupicino & Iouiano. CONSS.

V. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS & GRATIANVS. AAA. Fortunatiano Cõ. R. P.

Nullam partẽ Romani orbis credidimus relinquẽdam, ex qua non metallarij, qui incolunt latebras, producantur, & quos domus noſtræ ſecreta retinent, & inconprehẽdendis eis inueſtigatores eorũ rectores congruis auxiliis proſequantur. Dat. Prid. Kalend. Maij. Antiochiæ,

tiochiæ, Valentiniano N B. P. & Victore. CONSS.

VI. Idem AAA. ad Probum. P. P.

Si qua nauis metallarium ad Sardiniam trāstulerit, gubernator ipsius, vel magister, quinos pro singulis hominibus solidos cogatur inferre. Dat. Prid. Non. Iun. Martiatici, Valētiniano N B. P. & Victore. CONSS.

VII. Idem AAA. ad Probum. P. P.

Quemadmodum dominus noster Valens per omnem orientem eos, qui ibidem auri metallum vago errore sectantur, à possessoribus cunctis iussit arceri: ita sinceritas tua vniuersos per Illyricum & diœcesim Macedonicā prouinciales edicto cōueniat, vt nemo quēquā Thracem vltra in possessionem propria putet esse celandum, sed vt singulos potius regredi ad solum genitale conpellant, quos inde venisse cognoscūt. Alioquin grauis in eum animaduersio proferetur, qui latebram huiusmodi hominibus post hæc interdicta præbuerit. Dat. XIIII. Kalend. April. Treu. Valentiniano & Valente. A A. CONSS.

VIII. Imppp. VALENS, GRATIANVS & VALENTINIANVS, AAA. ad Senatum.

Potestatem eruendi vel exsecandi de priuatis lapidicinis iampridem per Macedoniam & Illyrici tractum certa sub condicione permisimus: sed vobis, patres conscribti, volentibus liberalius deferetur, suo vt quisque sumptu, suóque emolumento vectigalis operas & portorij damna non metuens pariat eam copiam, & cetera. Lecta in senatu. Id. Aug. Valente. V. & Valentiniano. A A. CONSS.

VIIII. Idem AAA. ad Vindicianū. v. c. Vicarium.

Datis

Datis ad inluſtres viros præfectos Galliarum & Italiæ litteris, primùm metallarios præcipim⁹ admoneri, ne eis nouelli ſtatuti, quod fuerat elicitum, priuilegio tranſeundi ad Sardiniam ſpes inprobà blãdiatur. Deinde prouinciarum, quæ mari alluuntur, iudices ſcientes fieri, vt vniuerſorum nauigatio huiuſmodi hominum generi clauderetur: ita, vt ſi aurileguli transfretare temptaſſent, ſeueritate iudicis audaciæ ſuæ ferrent digna ſupplicia. adficiendis etiam pœna cuſtodibus; ſi neglegentia nauigandi hiſdem copiã præbuiſſent; ita vt hæc non ſine periculo ſuo rectores prouinciarum neglegenda meminerint. Dat. XVIII. Kal. Septemb. Valente. VI. & Valentiniano. II. AA. CONSS.

X. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Floro. P. P.

Cuncti, qui per priuatorum loca ſaxorum venam laborioſis effoßionibus perſequuntur, decimas fiſco, decimas etiam domino repræſentent, cetero modo ſuis deſideriis vindicando. Dat. III. Kal. Septemb. Conſtantinop. Antonio & Syagrio. CONSS.

XI. Idem AAA. Cynegio. P. P.

Hij, quibus ad exercẽda metalla priuata diues marmorum vena conſentit, excidendi exſecãdique iuxta legem dudum latam habeant facultatem, ita vt decima pars fiſci noſtri vtilitatibus, decima ei, cuius loc⁹ eſt, deputetur. Quidquid verò reliquum fuerit, id iuxta eiuſdem legis tenorem exercentibus cedat, habituris licentiam vendendi, donandi, & quò voluntas ſuaſerit, transferendi. Dat. II. Non. Octob. Conſtantinop. Richomere & Clearcho. CONSS.

XII. Imppp.

XII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Romulo Com. S. L.

Per annos singulos septeni per hominem scripuli largitionibus inferantur ab aurilegulis non solum in Pontica diœcesi, verumetiā in Asiana. Dat. XI. Kal. Mar. Constantinop. Arcad. A. II. & Rufino. CONSS.

XIII. Idem. AAA. Rufino. P. P.

Priuatorum manus ab exercendo quolibet marmoreo metallo prohiberi præcipimus, vt fiscalibus instātia locis liberior relaxetur. Si qui verò clandestino opere vetita deinceps exercere tēptauerit, omne id, quidquid exciderit, iuri fisci & publico vindicandum. Dat. Prid. Id. Feb. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

XIIII. Idem AAA. Paterno.

Quosdam opertà humo esse saxà dicentes, id agere cognouimus, vt defossis in altum cuniculis, alienarum ædium fundamētà labefactent: qua de re, si quando huiusmodi marmora sub ædificiis latere dicantur, perquirendi eadem copia denegetur, nedum cautium ementita nobilitas, cum ædificiorum qualitate taxatur, & pretiū domus, ne diruatur, offertur, non tam publicæ rei studiū quàm priuati causa videatur fuisse dispendij. Dat. XVII. Kalend. April. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

XV. Imp. THEOD. A. Maximino Com. S. L.

Metallarij, qui ea regione deserta, ex qua videntur oriundi, ad externam migrarunt, indubitanter ad propriæ originis stirpem larémque reuocentur. Eorum autem

earũmque progenies, qui ex domibus priuatorum eligere maluerunt consortia nuptiarum, de qua inter fiscum meum, & parẽtes suos æqua lance diuidatur: ita vt qui singulorum tantummodo filiorum probabuntur esse genitores, ex integro vnicis fisco affectibus cedant in posterum cunctis metallariorum condicionem necessario securis, quicumque ex ipsis & ex quocumque fuerint latere procreati. Qui verò metallica loca prædicta obnoxia functioni emisse perhibentur, hisdem proculdubio, quæ auctores eorum implere consueuerant, muniis subiacebunt. Nam de his qui ad census annonarios transierunt, obseruandum est, vt illi, qui ante quinquennium tantummodo nexibus priuatorum videntur inpliciti, sine dubio ad originem propriam redire cogantur, ex æquo cum publicis fundis eorum subole diuidenda, & vnico filio metallariorum origini vindicando, omni tamen ceteris in futurum huiuscemodi licentia arte præclusa. Quòd si quis postea illud quod nunc prohibetur, fecerit: sciat nullum exinde præiudicium fisco esse generandum, etiam si is, quem metallicum esse constabit, priuatis censibus suum nomen indiderit. Dat. V. Id. Iul. Constantinop. Victore. V. C. CONS.

DE MVRILEGVLIS ET GYnæcëariis & monetariis & bastagariis. Tit. XX.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Bithynos.

MOnetarios in sua semper durare conditione oportet, nec dignitates eis perfectißimatus tribui, vel ducenæ, vel centenæ, vel egregia

giatus. Dat. XII. Kalend. August. Gallicano & Basso. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Taurum. P.P.

Quinque auri librarum multam exigatur, qui mancipium gynaecei, quod celat, non intra Kalend Septemb. prodiderit. Dat. XIIII. Kalend. April. Med. Datiano & Cereale. CONSS.

III. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS AA. ad Germanum Consularem.

Ingenuae mulieres, quae se gynaeceariis sociauerint, si conuentae denuntiatione sollemni splendorem generis contuberniorum vilitati praeferre noluerint: suorum maritorum conditione teneantur. Dat. IIII. Kalend. Iul. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

IIII. Idem AA. ad Auxonium. P.P.

Quod ad praesens remedium pertinet, decimum animal bastagariis pro reparatione praebeatur. Dat. Id. Decembr. Marcianop. Valentiniano & Valente AA. CONSS.

V. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. Filematio Com. S.L.

Si quis vxorem de familiis cōchylegulorum acceperit, sciat cōdicioni eorundē se esse nectendū. Dat. IIII. Kal. Iul. Treu. Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

VI. Idem AAA. ad Modestum.

Opifices vestis linteae contexendae in vsu erogationum nostrarum operam dantes, sollicitatos à plurimis esse cognouimus. igitur & eos, penes quos sunt, & textores ipsos terna auri pondo thesaurorum commo-

dis inferre præcipimus. Quinetiam opifices ipsos textrinis linteæ vestis vindicari conueniet. Quòd si aliquis detegetur in eadem insolentia permanere, & iugiter opificem detinuerit: non iam multam, vt præterito tempore iusseramus, sed proscribtionem subire debebit. Dat. V. Kalend. Iul. Modesto, & Arintheo. CONSS.

VII. Idem AAA. ad Filematium Com. S. L.

Qui aliquem ex familiis gynæcei in latebris habere conperti sunt: quinque librarum auri damno subicientur. Dat. XII. Kalend. Septembr. Ciliciæ, Modesto & Arintheo. CONSS.

VIII. Idem AAA. ad Tatianum Com. S. L.

Intra Kalendarum Augustarum diem, qui linteones retentare dicuntur, antiquis eos condicionibus reddant, aut se pro ingentis audaciæ contumacia quinis auri libris per singulos eorum pœnæ nomine sciant esse feriendos: non minore circa eos etiam multæ comminatione proposita, qui obnoxios Scythopolitanos lynifos publico canoni inposterum suscipere conabuntur. Dat. XIIII. Kalend. Mart. Antiochiæ, Gratiano. A. III. & Equitio. CONSS.

VIIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Eucherium.

Qui textrini nostri mancipia occultatione celauerit: ternis libris auri pro singulorum hominum suppreßione plectatur. P P. Karthag. III. Kal. Mar. post consulatum Auxoni & Olybri.

X. Idem AAA. ad Hesperium. P. P.

Edicimus, ne qua mulier splendidioris gradus monetarij

netarij adhærens consortio, decus natiuæ libertatis amitat. Quòd si quam ab hac præceptione statutũ nostræ perennitatis abduxerit: ea secundum auctoritatem senatusconsulti Claudiani, vel legitima admonita conuentione discedat, vel si conplexui monetarij putauerint inhærendum, non ambigat se & liberis præiudicaturam, & eius condicioni esse nectendam. nihilominus autem & eas, quæ ante legem nostram monetariis videntur esse coniũctæ, placuit prædicto titulo conueniri, scientes nisi interdicta coniunctione discesserint, mutasse se statum. Si qua verò originalia seu colona possessionis alienæ ignaro domino, seu sciente, monetario adsociabitur: hij conuenti mox iuri agrorum debitas personas retrahere festinẽt: vel de cetero sciant repetendi facultatem, silentij sui conhibentiam perdidisse. Sed vt monetario nullam necti volumus, ita & monetario patre susceptas prohibemus extraneis copulari. Dat. Prid. Id. Mart. Aquil. post consulatum. Auxoni, & Olybri.

XI. Idem AAA. Trifolio Com. S. L.

Aeternam fiximus legem, ne vmquam bastagariis militiam vel suam deserere liceat, vel aliam subreptiuam inpetratione temptare. Et tribuni, qui scientes huiusmodi milites ad numerum receperint, per singulos bastagarios singulas auri libras fisco cogantur inferre, & super hoc dedim⁹ litteras ad inlustres magistros vtriusque militiæ. Dat. VIIII. Kalen. Aug. Heraclea, Richomere, & Clearcho. CONSS.

XII. Idem AAA. ad Principium. P. P.

Si quis nauiculam functioni muricis & legendis cõchyliis deputatam ausus fuerit vsurpare, duarum li-

-brarum auri inlatione teneatur. Dat.V I. Kalē.Octob. Aquil.Arcad.A.& Bautone.C O N S S.

XIII. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Filometori Com.s.l.

Lotas inposterum sericablatta ac mataxa huiusmodi species inferri pracipimus, viginti librarum auri condemnatione proposita his, qui scrinium canonum tractant, prioribus etiam eiusdem officij, si statuta calestia à quoquam paßi fuerint temerari. Dat.V.Kalend.Iul. Constantinop.Arcad.A.V I.& Probo. C O N S S.

XIIII. Imp. THEOD. A.& VALENTINIANVS Cæs. Maximino Com. s. l.

Murileguli, qui relicto adque despecto propria condicionis officio, vetitis se infulis dignitatum & cingulis panitus denegatis munisse dicuntur: ad propria artis & originis vincla reuocentur. Ab illis autem, qui rebus eorum videntur inhiasse, quos in sua origine permanere & sollemnibus ministeriis inseruire manifestum est, omnia quacumque constiterit, ex quocumque titulo possessa antiquis possessoribus restituantur. Quod si alienigena detentatores oneribus condicionis externa maluerint subiacere, quam restituere facultates, & futura deinceps agnoscant munia sibi esse subeunda, & de praterito, si qua ipsis poßidentibus reliqua colligũtur, à semetipsis sciant sine aliqua excusatione soluenda. Dat. X V I I. Kalend. Nou. Constantinop. Victore. C O N S.

XV. Idem A. & Cæs. Maximino Com. s. l.

Hij, qui ex filiabus murilegulorum & aliena originis

ginis patribus sunt vel fuerint procreati, iura maternæ condicionis agnoscant. Dat. VIIII. Kal. Iun. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. CONSS.

XVI. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Acacio Com. s. l.

Si quis ex corpore gynæcearioriorum vel lineariorũ, siue lynifiariorum, monetariorum, ac murilegulorum, vel aliorum similium ad diuinas largitiones nexu sanguinis pertinentium, voluerint posthac de suo collegio liberari, non quoscumque nec facile in locum proprium freti dexteræ triumphalis absolutione substituant, sed eos quos omnibus idoneos modis sub ipsis quodammodo amplissimæ tuæ sedis obtutibus adprobarint. Ita tamen, vt is qui ab huiusmodi cõdicione iuxta formam cælitus datã beneficio principali fuerit absolutus, vniuersam generis sui prosapiã in functionẽ memorati corporis permanẽtem cum omnibus eius qui absoluitur rebus obnoxiam largitionibus sacris futuram esse non dubitet. Dat. VII. Kal. Mar. Constantinop. DD. NN. Theod. XII. & Valentiniano. II. AA. CONSS.

XVII. Idem. AA. Valerio Com. s. l.

Placet si cõchyliolegulorum filiæ condicionis alienæ nubserint viris, qui ex ipsis fuerint procreati, ab eo tempore nexum maternæ adscribtionis agnoscant, ex quo promulgatam super hoc cognouerint legem. De his verò, quos ante eam natos esse constiterit, huiusmodi forma seruetur, vt siue cõchyliolegulorum, seu adscribtorum progenies fuerit colonorum, paternam tantùm condicionem sequantur. Si qui verò post legem aut patre cõchyliolegulo geniti probabuntur, aut matre, memoratæ adscri-

btioni obnoxios se esse non ambigant. Dat.X.Kalend. April.Constp.Hierio & Ardabure CONSS.

XVIII. Idem.AA.Apollonio Com.s.l.

Quoniam trecentas pæne libras blattæ sericæ clandestina fucatione, non sine læsæ maiestatis crimine coloratas, & adæratum conchylij non minimum pondus, patefactum est, quæstione prodente, quibus sollemniter artibus, quibus consciis, ac ministris metaxa tinguebatur, cum priuata fiscalis æqualiter publico murice tinguebatur, purpuræ nundinas, licet innumeris sint constitutionibus prohibitæ, recenti quoque interminatione vetamus, & dispositione inlustris memoriæ Synesij reuocata, quæ perperam infirmata est ab inlustri memoriæ Anysio, à quo subreptum nobis est veritate celata septimum de scrinio canonum, quintum de scrinio tabulariorum ad basia Fœnicis per certum tẽpus mitti præcipimus, vt fraus omnis eorum prohibeatur sollertia timentium, ne quæsitis multo sudore stipendiis careant etiam viginti librarum auri condemnatione proposita. Dat.VIII.Id.Mar.Constantinop. Isidoro & Senatore CONSS.

DE VESTIBVS OLOVERIS & auratis. Titu. XXI.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. Archelao Com.s.l.

Auratas ac sericas paragaudas auro intextas tam viriles, quàm muliebres priuatis vsibus contexere conficereq́; prohibemus; sed gynæceis tantùm nostris fieri præcipimus. Dat.V.Non. Iul. Nebiodumi,

Nebiodumi Acc. XV. Kal. Aug. Marcianop. Valentiniano N P. & Victore CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Floro. P. P.

Nemo auratas habeat, aut in tunicis, aut in lineis paragaudas. Non enim leui animaduersione plectetur, quisquis vetito se, & indebito non abdicarit indutu. Dat. III. Kal. April. Constantinop. Antonio & Syagrio CONSS.

III. Imp. THEOD. A. Maximino Com. S. L.

Temperent vniuersi, qui cuiuscumque sunt sexus, dignitatis, artis, professionis & generis, ab huiusmodi speciei possessione, quæ soli principi eiúsque domus dedicatur. Nec pallia tunicásque domi, quis serica contexat aut faciat, quæ tincta cōchylio nullius alterius permixtione subtexta sunt, proferātur ex ædibus, tradātúrque tunicæ & pallia ex omni parte texturæ, cruore infecta cōchylij, nulla stamina subtexantur tincta conchylio, nec eiusdem infectionis arguto pectine solidāda fila decurrant, reddenda ærario olouera vestimenta protinus offerantur: nec est, vt quisquam de abiurata pretio conqueratur. quia sufficit calcatæ legis inpunitas, nec vacet illi curare de quæstu, cui sua salus esse nō debet in pretio. Ne quis verò hunc huiusmodi suppreßione in laqueos nouæ constitutionis incurrat: alioquin ad similitudinem læsæ maiestatis periculum sustinebit. Dat. XVII. Kalend. Febr. Constantinop. Victore. V. C. CONS.

DE FA-

DE FABRICENSIBVS.
Titulus XXII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. Tatiano Com. S. L.

Cum senæ per tricenos dies ex ære, tam aput Antiochiam, quàm aput Constantinop. à singulis barbaricariis caßides, sed & bucculæ tegerentur, octo verò aput Antiochiã caßidas totidémque bucculas per dies triginta, & tegerent argento & deaurarent, aput Constantinop. autem tres solas statuimus, vt Constantinopoli quoque non octonas singuli caßidas per tricenos dies, sed senas si pari numero buccularũ auro argentoq; condecorent. Dat. V. Id. Mar. Antiochiæ, Gratiano. A. I I I. & Equitio CONSS.

I I. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Tatiano. P. P.

Omnibus fabricis nõ pecunias pro speciebus, sed ipsas species sine dilatione inferri in perpetuum seruanda hac forma præcipimus, vt venæ nobiles, & quæ facilè deducatur ignibus seu liquescat ferri materies, præbeatur, quò promptius adempta fraudibus facultate, commodo publico consulatur. Dat. X V. Kal. Non. Theod. A. I I. & Cynegio CONSS.

I I I. Idem. AAA. Rufino Magistro officiorum.

Primicerium fabricæ post biennium non solum vacatione, verumetiam honore donari præcipimus, ita vt inter protectores adoraturus æternitatem nostram suo quisque tempore dirigatur. Dat. V I I I. Id. Mar. Med. Valentiniano. A. I I I I. & Neotherio CONSS.

IIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Osio Magistro officiorum.

Stigmata, hoc est, nota publica fabricēsium brachiis ad imitationem tironum infligatur, vt hoc modo saltem possint latitantes agnosci his qui eos susceperint, vel eorum liberos sine dubio fabricæ vindicādis, & qui subreptione quadam declinandi operis, ad publicæ cuiuslibet sacramenta militiæ transierunt. Dat. XVIII. Kalen. Iañ. Constantinop. Honorio. A. IIII. & Eutychiano CONSS.

V. Idem. AA. Anthemio Magistro officiorum.

Si quis posthac fabricēsem admiserit procuratorem, vel cultorem sui prædij detinuerit, conductorémve susceperit rei, quam contra vetitum fabricēsi crediderit iniungendam, proprietate priuetur, ea videlicet fiscalibus calculis socianda. Ipse verò fabricensis qui contraxerit legis offensam, multa duarum librarum auri feriatur. Dat. III. Kal. Augu. Constantinop. Honor. A. VI. & Aristeneto CONSS.

VI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

Si quis consortium fabricensium crediderit eligendum in ea vrbe qua natus est, vel in qua domiciliū cōlocauit, his quorum interest conuocatis primitus acta conficiat, sese doceat non auo, non patre curiali progenitum, nihil ordini ciuitatis debere, nulli se ciuico muneri obnoxium, atque ita demum gestis confectis vel aput moderatorem prouinciæ, vel, si is absit, aput defensorem ciuitatis, ad militiam quam optauerit suscipiatur. Quod si absq; hac cautione quispiā ad fabricensiū

consortium

consortium obrepserit, sciat se ad ordinis cui debetur patriaeque suae munera esse reuocandum: ita vt nulla eum nec temporis, nec stipendiorum praerogatiua defendat. Dat. XV. Kal. Iun. Constantinop. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

DE CLASSICIS. Tit. XXIII.

I. Impp. VALENTINIANVS & VALENS. AA. Auxonio. P.P.

Classem Seleucenam, aliásque vniuersas ad officium, quod magnitudini tuae obsequitur, volumus pertinere, vt classicorum numerus ex incensetis vel adcrescentibus conpleatur, & Seleucena ad auxilium purgandi Orontis aliásq; necessitates orientis comiti deputetur. Data indictione. XII.

DE HIS, QVI CVM DISPENSATORE CONTRAXERUNT. Tit. XXIIII.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Probum. P.P.

Si quis ab exactoribus tabulariis, arcariis, officiísue rationũ vel alio cui fiscalium thesaurorum tutela mandetur, fenebrem pecuniam sumpserit, detectus in eodem ad quadrupli poenam ex hac auctoritate teneatur. Dat. IIII. Id. Mart. Treu. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Palladio. Com. S. L.

Sciant omnes neque dandi neque accipiendi mutuo ex largitionibus sacris auri patere cuiquam facultatem.

Quòd

Quòd si quis aurum ex nostro ærario priuatis commodis profuturum occultè aut cautionis aut sponsionis fide, vt debitor redditurus, acceperit, ablatis bonis omnib⁹ perpetuæ deportationis subdetur exilio. Is etiam qui ex memoratis thesauris sub specie publici creditoris aurũ cuiquam commodarit, ac dederit, capitali substantia subiugetur. Dat. XII. Kal. Aug. Heracleæ Eucherio & Syagrio. CONSS.

III. Idem. AA. Palladio Magistro officiorum.

Aurum quod à prouincialibus sine cunctatione persoluitur, nundinatione consumitur. Pœnis itaque se vltimis quicumque harum machinatores prædarum detegi prodíque potuerint, se nouerint subiugandos: nisi dimenso itineris spatio suceptum à prouinciali officio aurum traditum sacris largitionibus nuntiarint. Insuper si decem vltra diebus aurum quod percurso itinere potuerit inferri detẽtum, vel à prosecutoribus vel à palatinis fuerit deprehensum binarum ex toto centesimarum inlationi se sentiãt obligatos. PP. Prid. Kal. Decemb. Byrito, Eucherio, & Syagrio. CONSS.

DE PRIVILEGIIS DOMVS *Augustæ.* *Titulus. XXV.*

I. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Anthemio. P. P.

AD omnem fraudem amputandam, procuratores per singulas quásque prouincias nobilissimarum puellarum filiarum mearum aput fidem gestorum præsentibus censualibus ac principalibus, quos huius imminutionis oneribus premi non dubiũ est,

exponant

exponant numerum iugorum ad memoratarum domus pertinentium, & pro eo tantum inlustribus priuilegiis ac debitis potiantur, ita vt ex veri fide breuibus præbitis & à rectoribus prouinciæ mox relatis, quæ eos excusare debere conueniat, conlatis rationibus cognoscant. Dat. Kal. Decemb. Constantinop. Arcad. A. VI. & Probo. V.C. CONSS.

DE CONDVCTORIBVS ET HOminibus domus Augustæ. Tit. XXVI.

I. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Basso. P. P.

Conductores hominésue augustißimæ domus nostræ nullum cuiuslibet nomen militiæ vsurpent, nullius cingulo dignitatis vtantur, ne ex hoc sibi erigendi supercilij fastus sacro nomini nostræ pietatis oriatur inuidia: sed quotiens de causa ad domũ regiam pertinente aliquid quæstionis emergit non aliter quàm ex legum ordine quibus similiter omne hominum genus tenetur, vel excipiant, vel inferant actionem, nec aliorum litigatorum negotio intercedant, nec sententiam iudicantum aut inlicito patrocinij sui fomite iura conturbent; nullíque exsecutionis suæ turbulentum ministerium audeant commodare, non priuatis se negotiis, non publicis misceant, nec quiescentem domum delatio vlla sollicitet, ne eos incõsultæ pertinaciæ serò pœniteat. Dat. Prid. Nõ. Mart. Rauẽ. Theod. XII. & Valentiniano. II. AA. CONSS.

II. Idem. AA. ad Senatum Vrb. Romæ. post alia.

Conductores domus nostræ ab omni militiæ priuilegio submouemus. Viuant æqua sorte cum ceteris, nec vmquam

vnquam si ratio poscat examinis seueritatem iudiciariam, vllo cinguli frustrabuntur obiectu, sed potiùs pari disceptationis euentu in omnibus causis legibus seruiãt, quibus tenentur & principes. Dat. III. Noñ. Ianuar. Rom. DDNN. Theod. XII. & Valentiniano. II. A A. CONSS.

THEODOSIANI CODICIS LIber vndecimus.

DE ANNONA ET TRIBVtis. Titulus. I.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Proclianum.

PRæter priuatas res nostras, & ecclesias catholicas, & domum clarissimæ memoriæ Eusebij exconsule, & exmagistro equitum, & peditum, & Arsacis regis Armeniorũ, nemo ex nostra iussiõe præcipuis emolumentis familiaris iuuetur substantiæ. Datianus enim. V. C. patricius, qui hanc olim gratiam fuerat consecutus, auferri sibi id cum tanta instantia depoposcit, cum quanta alij poscere consuerunt. Ideoque omnes pensitare debebunt, quę manu nostra delegationibus adscribuntur, nihil amplius exigendi. Nam si qui vicarius aut rector prouincię aliquid iam cuiquam crediderit remittendum, quod aliis remiserit, de propriis dare facultatibus cõpelletur. Dat. XV. Kal. Iul. Constãtinop. Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

II. Idem.

II. Idem. A. ad Aelianum Proc. Afric.

Possessores cum satisfecerint publicæ conlationi, cautiones suas ad tabularios publicos deferant, vt eas tabularij siue sexaginarii periculi sui memores suscipiant à conlatoribus ipsas species quæ debentur ex horreis suis ad ciuitates singulas per menses singulos perlaturis: ne inlatio tributorũ ex solis apochis falsis vel imaginariis cognoscatur, & cetera. Dat. Kal. Nouẽb. Treu. Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

III. Idem. A. Gregorio. P.P.

Manu propria iudices vniuersi periculo suo annonarias species & cetera, quæ indictione penduntur, definitis quãtitatibus & comprehensis modis facta adscribtione designent: cuius obseruantiæ illa erit commoditas, vt post successionem quoque eorum facilè requiratur, an exactores, vltrà quàm oportuit, de fortunis prouincialium aliquid exculpere voluerunt. Dat. VII. Id. Octob. Nepotiano & Facundo. CONSS.

IIII. Imp. CONSTANTIVS. A.

Si quis ab emphyteuticariis seu patrimoniali possessore priuati iuris quippiam comparauerit, cuius substantia alias possessiones sustentare consueuerat, & succisis quasi quarundam virium neruis reliquã lababunture arum possessionum onera subiturus est, quæ pænes distractores inutiles permanebunt. Dat. VIII. Id. Decemb. Thessall. Feliciano & Titiano. CONSS.

V. Idem. A. ad Vranium.

Omnes omnino ad oblationem pecuniarum oportet vrgueri. Lege enim nostra signatum est necesse extraordinaria nec vocari, quæ specialiter à prouincialibus deuotissimis

uotißimis conferenda sunt. Dat.I I I. Non. Feb. Constantio.A.I I.& Constante.C O N S S.

VI. Impp. CONSTANTIVS & CONSTANS. AA. Ordini Cæsinatium.

Vinum, quod ad cellarii vsus ministrari solet, cuncti Italiæ possessores iuxta statutum Constantii fratris mei conparent. Quod vt fieri faciliùs poßit ab omnibus Italis nostris, conferatur pecuniæ quantitas ea, quam Rufini viri clarißimi & inlustris præfecti prætorio parentis amicíque nostri moderatio dandam esse censuerat. Dat. XI. Kal. Iun. Med. Constantio. V I I. & Constante. I I I. AA. C O N S S.

VII. Idem. AA. ad Senatum.

Conpertum est pro colonis profugis ad exsoluenda vos fiscalia conueniri. Iubemus igitur si nihil ex eorundem terris senatorum quemquam poßidere cõstiterit, vt nulla cuiquã pensitandi pro his, qui aufugerint neceßitas inponatur. Dat. V. Non. Mai. Tauro & Florẽtio. C O N S S.

VIII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS, AA. ad Symmachum. P.V.

Nemini aurum pro speciebus vrbis Romæ liceat exigere de futuro. Dat. Id. Iun. Naißi diuo Iouiano & Varroniano. C O N S S.

VIIII. Idem. AA. ad Mamertinum. P.P.

Tabulariorum fraudes se resecasse per suburbicarias regiones vir clarißimus Anatolius cõsularis missa relatione testatus est: quòd pabula, quæ hactenus ex eorũ voluntate atque arbitrio ad mutationes mansionésque singulas animalibus cursui publico deputatis repẽte atque inprouise solebant cõuehi, nunc in cõsilio, ratione tracta-

ta,pro longinquitate vel molestia itineris ab vnoquoque oppido, certo ac denuntiato tempore deuehi ordinauit:quod iubemus,vt etiam per omnes Italiæ regiones pari ratione seruetur. Dat.Prid.Non.Mar.Treu.Valentiniano & Valente.AA.CONSS.

X. Idem. AA.ad Dracontium. Vic.Afric.

Omnes,qui per Africam opulentas desertásue centurias possident,ad integrum professionis modum necessitati publicæ satisfaciant. Dat.XVI.Kal.Iun.Med.Valentiniano & Valente.AA.CONSS.

XI. Idem. AA.ad Dracontium.Vic.Afric.

Pro loco ac proximitate possessionum annona ad limitem transuehatur: quæ iussio haut difficile capit effectum, si tabularii metu præsentium tormentorum à consuetis fraudibus arceantur. Dat.XV.Kal.Iul.Med.Valentiniano & Valente.AA.CONSS.

XII. Idem.AA. ad Fauentium.Vic.Ital.

Quisquis ex desertis agris veluti vagos seruos liberalitate nostra fuerit consecutus,pro fiscalibus pensitationibus ad integram glebæ professionem, ex qua videlicet serui videantur manere,habeatur obnoxius.Id etiam circa eos obseruari volumus, qui ex huiusmodi fundis seruos ad possessiones suas transire permiserint,etiam si militares viri aliquos ex his pænes se retentant, conueniendi primitus sunt,vt aut restituant,quos perperam petiuerunt,aut sciant pro tributis obnoxios se futuros.Dat. Prid. Kal. Aug. Med. Valentiniano & Valente.AA. CONSS.

XIII. Idem. AA.ad Dracontium.Vic.Afric.

Placuit per singulos quósque annos reliqua eorum, qui Ro-

qui Romæ consistentes in Africa possident missis breuibus indicari, eosdémque compelli, vt procuratores instructos ad officium tuæ sinceritatis pro celebranda solutione transmittant. Vt autem nihil de transmissione ac peruectione obscuritatis oriatur, tabularios præfecti annonæ Afric. sed & Vrb. Romæ ad officium, quod sollertiæ tuæ paret, deduci præcipimus, conlaturos aput acta quid transmissum, quid peruectum sit: cuius rei indicia manere & perferri ad scrinia nostra debebunt, eo nihilominus curando, vt plena instructio ad officium inlustris præfecturæ prætorianæ deferatur. Dat. X V. Kal. Nou. Parisis. Acc. X V. Kal. Feb. Karthag. post Cons. Valentiniani & Valentis. A.A.

XIIII. Idem. AA. ad Modestum. P.P.

Penes quos fundorum dominia sunt pro his colonis originalibus, quos in locis hisdem censos esse constabit, vel per se, vel per actores proprios, recepta conpulsionis sollicitudine, implenda munia functionis agnoscant. Sanè quibus terrarum erit quantulacumque possessio, qui in suis conscripti locis proprio nomine libris censualibus detinentur, ab huius præcepti commonitione discernimus. Eos enim conuenit propriæ commissos mediocritati annonarias functiones sub solito exactore cognoscere. Dat. Kal. Mai. Constantinop. Gratiano. A. & Dagalaifo. CONSS.

X V. Idem. AA. ad Probum. P. P.

Vnusquisque annonarias species pro modo capitationis & sortium præbituris (per quaternos menses anni curriculo distributo) tribus vicibus summã conlationis implebit. Si verò quisque vno tẽpore oĩa sua debita optat

expendere, proprio in adcelerandis necessitatibus suis vtatur arbitrio. Dat.XIIII.Kal.Iuñ.Remis,Gratiano.& Dagalaiso.CONSS.

XVI. Idem. AA.ad Dracontium.

Prouinciales nostri tributa fiscalia per anni curriculũ tripertita satisfactione restituãt. Dat.VIII.Kal.Nouẽ. Nicomediæ, post consulatũ Gratiani. A.& Dagalaifi.

XVII. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Crescenté.Vic.Afric.

Heredes scribti etiam pro min⁹ idoneis fundis fiscale onus cogantur agnoscere: vel si renunciandum hereditati putent, cedant his omnibus rebus, quas ex hisdem bonis quocunque titulo & iure perceperint. Dat.IIII. Id.Iul.Cõtionaci, Gratiano.A.II.& Probo.CONSS.

XVIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS & THEOD. AAA. ad populum.

Quisquis possessor, aut maximæ dignitatis, aut infimæ annonæ vrbis æternæ annuam pensitationem soluendo moram dilationis adtulerit, eius anni atq; indictionis exordio, quę nouum denuo annonę commeatibus poscit obsequium, duplum protinus etiam graui coactus incommodo restituere cogatur, aut si forte non profecerit, etiam geminati debiti in adceleranda solutione correctio quadrupli deinceps etiam proprij dilapidatione patrimonij vestræ liberorúmque vestrorum alimoniæ profuturis ingratus & degener ciuis exsoluat. Dat. VII. Kal.Ianuar.Aquil.Syagrio & Eucherio.CONSS.

XVIIII. Idem. AAA.post alia.

Id quod in titulis debitis sub præstatione confertur,

auraria

auraria non aliter nisi scientibus defensoribus detur, quo sub eorum conscientia (sicut & antè praeceptum est) soluantur debita, securitatésque reddantur, custodita sanctione emissę primitus legis, quo apocharum vel securitatum, quę restituentur, digesta signatio cùm à susceptoribus dabitur, & formam indictionis teneat, & manifestationem eius, quae fuerit exacta, praestationis ostendat.

Dat. Prid. Kal. Febr. Byritho, Richomere & Clearcho. CONSS.

XX. Idem. AAA. ad Principium. P.P.

In fraudem annonariae rei, ac deuotionis publicę elicitum damnabili obreptione rescriptum manifestum est vires non posse sortiri. Circa omnes igitur par atque aequalis inlationis forma teneatur. Dat. VIII. Kal. Octob. Aquil. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.

XXI. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio. P.P.

Nemo possessorum ad instruendas mansiones vel conferendas species excepta limitaneorum annona longiùs delegetur: sed omnis itineris ac necessitatis habita ratione. Dat. X. Kal. Ianuar. Constantinop. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.

XXII. Idem. AAA. Cynegio. P.P.

Mediterraneae ciuitates antea maritimis & maritimae mediterraneis onerabantur expensis, vt plus haberet dispendij translatio, quàm deuotionis inlatio. Hoc non solùm in praesens, verum etiam in posterum prohibemus ea lege, vt se vltimo nouerint supplicio puniendos, qui ista commiserint. Dat. III. Non. Septemb. Valentiae, Honor. Nob. P. & Euodio. CONSS.

XXIII. Impp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino. P. P.

AErariæ præstationis adiectio quam citra priscam cõsuetudinem prouincialium humeris Tatianus inposuit, à cunctis pœnitus salubri moderatione remouenda est. Dat. Prid. Id. Iun. Constantinop. Theod. A. IIII. & Abundantio. CONSS.

XXIIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Ennoio suo Sal.

Textrinis vel gynæceis ex more à corporatis Karthaginis species solitas præstari cognouimus, sed inmodica pro hisdem reddi pretia, quod in dispendium nolumus fieri corporatorum: atque ideo sublimitas tua pretiorum modum statuat. Dat. XII. Kal. Ian. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

XXV. Idem. AA. Mineruio Com. R. P.

Obsistere commodis publicis & statutis necessitatibus non possunt priuilegia dignitatum, vnde vt quisque prædij emolumenta consequitur, si non euoluto anni spatio intra sex menses omnem, cui esse constrictus dicitur, reliquorum intulerit cumulum, ad ipsos qui sunt domini prædij, exactionem volumus pertinere. PP. in programmate Vari viri clarissimi vicarij Vrb. Rom. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

XXVI. Idem. AA. Vincentio. P. P. Gall.

Omni amoto priuilegio beneficiorum, possessores sublimitas tua præcipiet vniuersos muneribus adstringi earum scilicet prouinciarum, ex quibus orta querimonia est, aut in quibus hæc retinendæ plebis ratio adscribtióque seruatur: nullum gratia releuet, nullum iniquæ

partitionis

partitionis vexet incommodum: sed pari omnes sorte teneantur: ita tamen vt si ad alterius personam transferatur prædium, cui certus plebis nu̅merus fuerit adscribtus, venditi onera nouellus possessor conpellatur agnoscere: cum plebem constet non tam in omnibus prædiis adscribendam, neque auferendam ab eo, cui semel posthac deputata fuerit & cetera. Dat. XIII. Kalend. Iul. Med. Theodoro. V C. CONS.

XXVII. Idem. AA. Saluino Com. R. P.

Opulentos, quos annua solutione debitas inferre conuenerat pensiones, cum eo quod resedit indebitum, quadruplum iubemus inferre. hij verò, quos fortè mediocritas à contumaciæ huius excusat inuidia, simplam debiti summam omni maturitate redhibere cogantur. quos tamen oportuerat pro media saltem præceptionis condemnatione retineri, qui ad soluenda rei nostræ debita extiterunt. Dat. Id. Nou. Rau. Stilichone & Aureliano. CONSS.

XXVIII. Idem AA. Pompeiano Proconf. Afric.

Veterani terras ce̅sibus obligatas, vt cognouimus, vindicarunt, pro quibus tributum soluere dedignantur. Quoscunque igitur insertas censibus terras tenere fuerit deprehensum, ilico ad soluenda tributa conpelli præcipimus. Dat. Prid. Kalend. Ian. Med. Stilichone & Aureliano. CONSS.

XXVIIII. Idem AA. Prouincialibus prouinciæ Proconsularis.

Perpensa cura statuimus, vt non amplius vobis aliud extra ordinem indicetur, quàm rei annonariæ ne-

cessitas, ac deuotio postularit. Si quid verò de eodem modo diuersarum specierum potuerit redundare, futuræ iussimus inlationi proficere, scilicet vt in locis propriis conlata frumenta possessor dependat, vt vicenis solidis, qui in præteritum pro equis curatoriciis petebantur, duo solidi detrahantur, ita vt proconsularis Numidiæ cognoscat octonos & denos solidos pro singulis equis debere persoluere. Byzaceni etiam Tripolitaníque cognoscant quinos denos pro singulis equis se debere præstare. sportularum autem nomine, quæ comiti sacri stabuli præstabantur, nihil pænitus inferendum.

Dat. Prid. Kalend. April. Med. Vincentio, & Frauito. CONSS.

XXX. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Sapidiano Vic. Afric.

Super mutando canone à quolibet inpetrata rescribta vacuentur: & si quid deinceps ausus fuerit, quæ prohibemus, postulare: in duplum teneatur obnoxius. Nam cum in priuatis causis quæ contra leges fuerint elicita, cassentur: rectius in publicis negotiis quæ aduersum vetera decreta extorta fuerint, submouemus. Dat. Prid. Non. Septembr. Altino, Arcad. A. VI. & Probo. CONSS.

XXXI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Seleucho. P. P.

Possessor Africanus pro destitutis possessionibus cogetur tributa dependere: quod ne accidat, hac definitione sancimus, nullum possessorem neque munificum prædium pro alienis debitis, vel destitutione esse detinendum. Neque eorum prædiorum depectione prægrauari, quæ ex hisdem bonis, quæ retinent, nequaquam

esse

esse monstrantur: ne vllis præstigiis atque commentis exactio mutiletur. Electos igitur inspectores iam nunc censuimus esse mittendos, vt eorum relatione integro canoni & inlibatę pensitatione sollemni, quatenus prouideri debeat, æstimetur. Dat. Prid. Kalen. Feb. Rau. Honor. VIII. & Theod. V. AA. CONSS.

XXXII. Idem AA. Euchario Proconſ. Afric.

Inlationem omnem auri vel argenti à possessoribus in Karthaginiensi vrbe poscendam esse decernimus, in qua oportunitas est (si deprædator fraudium pareat) iudicis adeundi, ne cui sit facultas apochas abnegari, cũ deuotio cognitori potuerit aperiri, scilicet remotis omnibus, qui ad exactionem prouincialium exquisita lucra captare festinant. Dat. Prid. Kalen. Mart. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

XXXIII. Imp. THEOD. A. Isidoro. P. P. Illyrici.

Id ab vnaquaque prouincia censuimus expetendum, quod ab hisdem nuper esse promissum tua sublimitas indicauit. Vt verò nullus deceterò ad possessiones eorum (quod maximè reformidant) inspector accedat, Macedonum reliqui exemplum secuti mediæ quantitatis, vt obtulisse noscuntur, tributa suscipiant. Sed Achiui, qui protestati sunt nihil à se vltra tertiam partem posse conferre, illud exsoluant, ad quod se indubitanter fore idoneos pollicentur. Quæ dispositio in perpetuum obseruanda, initio indictionis octauæ congruum sumere debebit exordium, sacrosancta Thessalonicensis ecclesia ciuitatis excepta: ita tamen vt apertè sciat propriæ tantummodo capitationis modum beneficio mei numinis

nis ſubleuandum: nec externorum grauamine tributorum rempublicam eccleſiaſtici nominis abuſione lædendam. Dat. VI. Id. Octobr. Conſtantinop. Victore. V.C. CONS.

XXXIIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS, AA. Celeri ſuo Sal.

Numquam pro diſsimulatione iudicum conpulſore aut opinatore Africanus poſſeſſor mittatur in prædam: ſed quattuor menſiũ ab edicti publicati die indutiis datis, aurum à poſſeſſore capitolio ſtudio ſpontaneæ deuotionis ſancimus inferri. Vltra id tempus ſi tarditas adferatur, tunc militi debiti poſtulati delegandam eſſe rationem, quæ pietatem noſtram viri ſpectabilis bubuli comitis & legati decernere coegit eloquium. Dat. V. Kalend. Mart. poſt conſ. Felicis, & Tauri.

XXXV. Idem AA. Voluſiano. P.P. poſt alia.

Ne prouinciales (ad quorum vtilitates ſpectat omnis hæc noſtra prouiſio) à deuotione reuocet nimia ſecuritas & ſoluendi voluntas, ceſſent neceſsitates ſubmota ea quæ noſtro ærario penſitantur, hac ratione diſſoluent, vt omni modo antè, quàm elabatur indictio, annua tributa gratus beneficiis noſtris poſſeſſor exſoluat. Si quis verò ſolutionem voluerit in tempora longiora differre, hunc prouinciæ rector omni exactionis acerrimitate conpellat, & cetera. Dat. XVI. Kalẽ. Mart. Rau. poſt conſ. Felicis, & Tauri.

XXXVI. Idem AA. Flauiano. P.P.

Excepto patrimonio pietatis noſtræ (cuius quidem reditus

reditus necessitatibus publicis frequentissime deputamus) vniuersos possessores functionis in canonicis & superindictiis titulis absq; vllius beneficij exceptione agnoscere oportere censemus. Igitur tua sublimitas pragmatici nostri statuta custodiens indifferenter cunctum possessorem, obnoxium videlicet publicæ functioni, ad subeunda designatione distributa conpellet. Dat. III. Kalend. Maij. Rau. Basso & Antiocho. CONSS.

XXXVII. Idem AA. Dario. P. P.

Præteritis vtcumque impetrata sunt in suo statu manentibus, quoniam munificentiam principalem nefas est reuocari in posterum (excepto Cyro reuerentissimo Afrodisiensium ciuitatis episcopo, cuius tanta sunt merita, vt etiam contra generalem huiusmodi sanctionem speciali beneficio perfrui non vetetur) quicumque per adnotationem nostram in auro voluerit tributa dependere, communicata æstimatione quinquennij sterilitatis ac fecunditatis, pro foro rerum venalium habita ratione, ex eadem summa, quæ eiusdem quinquennij perpensis frugibus colligitur, partem quintam pro annis singulis soluere conpellantur. Dat. V. Kalend. Septembr. Apameæ, Isidoro & Senatore. CONSS.

TRIBVTA IN IPSIS SPEciebus inferri. Tit. II.

I. Impp. VALENTINIANVS. & VALENS, AA. ad Symmachum. P. V.

Scias

Cias inhibitam esse apochãdi licentiam, ita
S *vt ne ex præsenti aut futuro vel præterito sub hoc titulo nummus à prouincialibus postuletur.* PP.Prid.Id.Aug.Valẽtiniano & Valente. AA. CONSS.

II. Idem.AA.ad Symmachum.P.V.

Commoda cogitantes vrbis æternæ, vini speciem ita prouinciales statuimus cõportare, vt apochãdi præsumptione damnata vina Romam portentur, intantumq́; populi vsibus profutura prouisionis nostræ emolumenta porreximus, vt etiam pretio laxamenta tribuantur. Sanximus quippe, vt per vini singulas qualitates detracta quarta pretiorum quæ habetur in foro rerum venalium, eadem species à mercantibus conparetur. Dat.X. Kal. Nou.Med.Valentiniano & Valente.AA. CONSS.

III. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS.AAA. ad Probianum.P.V.

Vinum quod sollemnis expreßio popularibus commodis ex prouincialium collectione desiderat, ilico suscipiatur aduectum, vt erogationis pro tempore cura præstetur, vt ea vina populi vsibus erogentur, quæ natura sua processu temporis ferre non possunt, quod peræq; in omni vino, quod ex vrbicaria regione confertur, obseruandum esse censemus. Dat.XV.Kalend.Octob.Treu. Gratiano.A. IIII.& Merobaude CONSS.

IIII. Imppp.GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD.AAA.

Earum rerũ, quę in præbitionibus canonicis vel debitis ex more poscuntur, non sunt pretia specierum, sed ipsæ

ipſę, quæ poſtulantur ſpecies inferendæ: ſcilicet, vt (quod maximum eſt, & vnde omnis ſolet querella procedere) in annonario quoque titulo ſpecies annonarias ſoluant: neque ſubtaxationibus pretiorum diſpendioſis occaſionibus adquieſcant. Nam & accipientem & dantem inlicitæ trāſactionis reatus inuoluet, & cetera. Dat. Prid. Kal. Feb. Byritho Richomere, & Clearcho CONSS.

V. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio. P. P.

Ne quis pro ſpeciebus annonariis pecunias exiſtimet inferendas, ſcientibus cunctis, quòd ſi quis contra hanc ſerenitatis noſtrę legem captioſum aliquid putauerit perpetrandum, ſecuritatibus hoc modo editis eos eſſe carituros. Dat. XV. Kalend. Iañ. Conſtantinop. Timaſio & Promoto CONSS.

SINE CENSV VEL RELIQVIS fundum comparari non poſſe. Tit. III.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Antonium Marcellinum Præſidem prouinciæ Lugdunenſis primæ.

Ei annonariæ emolumenta tractantes, vt cognoſceremus, quanta reliqua per ſingulas quaſque prouincias, & per quæ nomina ex huiuſmodi penſitationibus reſediſſent, cognouimus hanc eſſe cauſam maximè reliquorum, quod nonnulli captati aliquorum nomen momentarias neceßitates ſub hac cōdicione fundos opimos conparent, & electos, vt nec reliqua eorum fiſco inferant, & immunes eos poßideant. Ideoq; placuit, vt ſi quem conſtiterit huiuſmodi habuiſſe

contra,

contractum, atque hoc genere possessionem esse mercatum, tam pro solidis censibus fundi conparati, quàm pro reliquis vniuersis eiusdem possessionis obnoxius teneatur. Dat. Kal. Iul. Agrippinæ, Constantino. A. V. & Licinio. C. CONSS.

II. Idem. A. Acacio Com. Macedoniæ.

Mancipia adscribta censibus intra prouinciæ terminos distrahantur, & qui emptione dominiũ nancti fuerint, inspiciendum sibi esse cognoscant, id quod in possessione quoque seruari rationis est, sublatis pactionibus eorundem onera ac pensitationes publicæ ad eorum sollicitudinem spectent, ad quorum dominium possessiones eædem migrauerunt. Dat. III. Kal. Mar. Thessall. Constantio & Maximo CONSS.

III. Idem. A. IVLIANVS. A. ad Secundum. P. P.

Omnes pro his agris, quos possident, publicas pensitationes agnoscant, nec pactionibus contrariis adiuuentur, si venditor aut donator aput se conlationis sarcinã pactione inlicita voluerit retinere: & si necdum translata sit professio censualis, sed aput priorem fundi dominium fortè permaneat, dissimulantibis ipsis, vt non possidentes pro possidentibus exigãtur. Dat. XIIII. Kalen. Mar. Antiochiæ, Iuliano. A. IIII. & Sallustio CONSS.

IIII. Idem. A. Edictum post alia.

Dominum, qui fructus capit, tributa exigi iustum est. Dat. III. Kalen. Mar. Iuliano. A. IIII. & Sallustio CONSS.

V. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Tatiano. P. P.

Quisquis

Quisquis alienæ rei quoquomodo dominium consequitur, statim pro ea parte, qua possessor fuerit effectus, censualibus paginis nomen suum postulet adnotari, ac respondeat soluturum, ablatáque molestia de auctore in succedentem capitatio transferatur. Dat. XV. Kalend. Octob. Consp. Tatiano & Symmacho CONSS.

NE CONLATIO PER LOGOGRAFOS *celebretur.* *Titu. IIII.*

1. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Modestum. P. P.

SI quis cōlator iugationem suam logografo cōmiserit, eam fisco nouerit vindicandam: quidquid etiam, vel in pretiis, vel in speciebus, aut aurum ordinem delegationis oblitus prætermißis susceptoribus aut horreis ad logografos detulerit, omne hoc amissurum se esse cognoscat, & exactionem à se debito ordine deposcendam. Officiales autem qui ex huiusmodi cōmerciis aliquid fuerint accepisse detecti, quæ auaritia præcipitante captarant, exerta dupli animaduersione redhibebūt: ipsis dumtaxat logografis in pristinæ condicionis discrimine permansuris, si quidem his pro omnibus pœnis sufficiat adsiduo tormentorum periculo subiacere. Dat. Prid. Nōn. April. Seleucia, Modesto & Arintheo CONSS.

DE INDICTIONIBVS. *Titulus V.*

1. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Pompeiano Proconf. Afric.

Id tantùm

ta, pro longinquitate vel molestia itineris ab vnoquoque oppido, certo ac denuntiato tempore deuehi ordinauit: quod iubemus, vt etiam per omnes Italiæ regiones pari ratione seruetur. Dat. Prid. Non. Mar. Treu. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

X. Idem. AA. ad Dracontium. Vic. Afric.

Omnes, qui per Africam opulentas desertásue centurias poßident, ad integrum profeßionis modum neceßitati publicæ satisfaciant. Dat. XVI. Kal. Iun. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XI. Idem. AA. ad Dracontium. Vic. Afric.

Pro loco ac proximitate poßeßionum annona ad limitem transuehatur: quæ iußio haut difficile capit effectum, si tabularii metu præsentium tormentorum à consuetis fraudibus arceantur. Dat. XV. Kal. Iul. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XII. Idem. AA. ad Fauentium. Vic. Ital.

Quisquis ex desertis agris veluti vagos seruos liberalitate nostra fuerit consecutus, pro fiscalibus pensitationibus ad integram glebæ profeßionem, ex qua videlicet serui videantur manere, habeatur obnoxius. Id etiam circa eos obseruari volumus, qui ex huiusmodi fundis seruos ad poßeßiones suas transire permiserint, etiam si militares viri aliquos ex his pænes se retentant, conueniendi primitus sunt, vt aut restituant, quos perperam petiuerunt, aut sciant pro tributis obnoxios se futuros. Dat. Prid. Kal. Aug. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XIII. Idem. AA. ad Dracontium. Vic. Afric.

Placuit per singulos quósque annos reliqua eorum, qui Ro-

qui Romæ consistentes in Africa poßident mißis breuibus indicari, eosdémque compelli, vt procuratores instructos ad officium tuæ sinceritatis pro celebranda solutione transmittant. Vt autem nihil de transmißione ac peruectione obscuritatis oriatur, tabularios præfecti annonæ Afric. sed & Vrb. Romæ ad officium, quod sollertia tuæ paret, deduci præcipimus, conlaturos aput acta quid transmissum, quid peruectum sit: cuius rei indicia manere & perferri ad scrinia nostra debebunt, eo nihilominus curando, vt plena instructio ad officium inlustris præfecturæ prætorianæ deferatur. Dat. X V. Kal. Nou. Parisis. Acc. X V. Kal. Feb. Karthag. post Cons. Valentiniani & Valentis. A A.

XIIII. Idem. AA. ad Modestum. P.P.

Penes quos fundorum dominia sunt pro his colonis originalibus, quos in locis hisdem censos esse constabit, vel per se, vel per actores proprios, recepta conpulsionis sollicitudine, implenda munia functionis agnoscant. Sanè quibus terrarum erit quantulacumque poßeßio, qui in suis conscripti locis proprio nomine libris censualibus detinentur, ab huius præcepti commonitione discernimus. Eos enim conuenit propriæ commissos mediocritati annonarias functiones sub solito exactore cognoscere. Dat. Kal. Mai. Constantinop. Gratiano. A. & Dagalaifo. CONSS.

X V. Idem. AA. ad Probum. P. P.

Vnusquisque annonarias species pro modo capitationis & sortium præbituris (per quaternos menses anni curriculo distributo) tribus vicibus summã conlationis implebit. Si verò quisque vno tẽpore oĩa sua debita optat

expendere, proprio in adcelerandis necessitatibus suis vtatur arbitrio. Dat. XIIII. Kal. Iun. Remis, Gratiano. & Dagalaifo. CONSS.

XVI. Idem. AA. ad Dracontium.

Prouinciales nostri tributa fiscalia per anni curriculũ tripertita satisfactione restituãt. Dat. VIII. Kal. Nou. Nicomediæ, post consulatũ Gratiani. A. & Dagalaifi.

XVII. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Crescentẽ. Vic. Afric.

Heredes scribti etiam pro min⁹ idoneis fundis fiscale onus cogantur agnoscere: vel si renunciandum hereditati putent, cedant his omnibus rebus, quas ex hisdem bonis quocunque titulo & iure perceperint. Dat. IIII. Id. Iul. Cõtionaci, Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

XVIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS & THEOD. AAA. ad populum.

Quisquis possessor, aut maximæ dignitatis, aut infimæ annonæ vrbis æternæ annuam pensitationem soluendo moram dilationis adtulerit, eius anni atq; indictionis exordio, quę nouum denuo annonę commeatibus poscit obsequium, duplum protinus etiam graui coactus incommodo restituere cogatur, aut si forte non profecerit, etiam geminati debiti in adceleranda solutione correctio quadrupli deinceps etiam proprij dilapidatione patrimonij vestræ liberorúmque vestrorum alimoniæ profuturis ingratus & degener ciuis exsoluat. Dat. VII. Kal. Ianuar. Aquil. Syagrio & Eucherio. CONSS.

XVIIII. Idem. AAA. post alia.

Id quod in titulis debitis sub præstatione confertur,

auraria

auraria non aliter nisi scientibus defensoribus detur, quo sub eorum conscientia (sicut & antè praeceptum est) soluantur debita, securitatésque reddantur, custodita sanctione emissę primitus legis, quo apocharum vel securitatum, quę restituentur, digesta signatio cùm à susceptoribus dabitur, & formam indictionis teneat, & manifestationem eius, quae fuerit exacta, praestationis ostendat. Dat. Prid. Kal. Febr. Byritho, Richomere & Clearcho. CONSS.

XX. Idem. AAA. ad Principium. P.P.

In fraudem annonariae rei, ac deuotionis publicę elicitum damnabili obreptione rescriptum manifestum est vires non posse sortiri. Circa omnes igitur par atque aequalis inlationis forma teneatur. Dat. VIII. Kal. Octob. Aquil. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.

XXI. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio. P.P.

Nemo possessorum ad instruendas mansiones vel conferendas species excepta limitaneorum annona longiùs delegetur: sed omnis itineris ac necessitatis habita ratione. Dat. X. Kal. Ianuar. Constantinop. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.

XXII. Idem. AAA. Cynegio. P.P.

Mediterraneae ciuitates antea maritimis & maritimae mediterraneis onerabantur expensis, vt plus haberet dispendij translatio, quàm deuotionis inlatio. Hoc non solùm in praesens, verum etiam in posterum prohibemus ea lege, vt se vltimo nouerint supplicio puniendos, qui ista commiserint. Dat. III. Non. Septemb. Valentiae, Honor. Nob. P. & Euodio. CONSS.

XXIII. Impp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino.P.P.

Aerariæ præstationis adiectio quam citra priscam cõsuetudinem prouincialium humeris Tatianus inposuit, à cunctis pænitus salubri moderatione remouenda est. Dat. Prid. Id. Iun. Constantinop. Theod. A. IIII. & Abundantio. CONSS.

XXIIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Ennoio suo Sal.

Textrinis vel gynæceis ex more à corporatis Karthaginis species solitas præstari cognouimus, sed inmodica pro hisdem reddi pretia, quod in dispendium nolumus fieri corporatorum: atque ideo sublimitas tua pretiorum modum statuat. Dat. XII. Kal. Ian. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

XXV. Idem. AA. Mineruio Com. R. P.

Obsistere commodis publicis & statutis necessitatibus non possunt priuilegia dignitatum, vnde vt quisque prædij emolumenta consequitur, si non euoluto anni spatio intra sex menses omnem, cui esse constrictus dicitur, reliquorum intulerit cumulum, ad ipsos qui sunt domini prædij, exactionem volumus pertinere. PP. in programmate Vari viri clarissimi vicarij Vrb. Rom. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

XXVI. Idem. AA. Vincentio. P. P. Gall.

Omni amoto priuilegio beneficiorum, possessores sublimitas tua præcipiet vniuersos muneribus adstringi earum scilicet prouinciarum, ex quibus orta querimonia est, aut in quibus hæc retinendæ plebis ratio adscribtióque seruatur: nullum gratia releuet, nullum iniquæ

partitionis

partitionis vexet incommodum: sed pari omnes sorte teneantur: ita tamen vt si ad alterius personam transferatur prædium, cui certus plebis nũmerus fuerit adscribtus, venditi onera nouellus possessor conpellatur agnoscere: cum plebem constet non tam in omnibus prædiis adscribendam, neque auferendam ab eo, cui semel posthac deputata fuerit & cetera. Dat. XIII. Kalend. Iul. Med. Theodoro. V C. CONS.

XXVII. Idem. AA. Saluino Com. R. P.

Opulentos, quos annua solutione debitas inferre conuenerat pensiones, cum eo quod resedit indebitum, quadruplum iubemus inferre. hij verò, quos fortè mediocritas à contumaciæ huius excusat inuidia, simplam debiti summam omni maturitate redhibere cogantur. quos tamen oportuerat pro media saltem præceptionis condemnatione retineri, qui ad soluenda rei nostræ débita extiterunt. Dat. Id. Nou. Rau. Stilichone & Aureliano. CONSS.

XXVIII. Idem AA. Pompeiano Proconf. Afric.

Veterani terras cẽsibus obligatas, vt cognouimus, vindicarunt, pro quibus tributum soluere dedignantur. Quoscumque igitur insertas censibus terras tenere fuerit deprehensum, ilico ad soluenda tributa conpelli præcipimus. Dat. Prid. Kalend. Ian. Med. Stilichone & Aureliano. CONSS.

XXVIIII. Idem AA. Prouincialibus prouinciæ Proconsularis.

Perpensa cura statuimus, vt non amplius vobis aliuid extra ordinem indicetur, quàm rei annonariæ necessi-

cessitas, ac deuotio postularit. Si quid verò de eodem modo diuersarum specierum potuerit redundare, futuræ iussimus inlationi proficere, scilicet vt in locis propriis conlata frumenta possessor dependat, vt vicenis solidis, qui in præteritum pro equis curatoriciis petebantur, duo solidi detrahantur, ita vt proconsularis Numidiæ cognoscat octonos & denos solidos pro singulis equis debere persoluere. Byzaceni etiam Tripolitaníque cognoscant quinos denos pro singulis equis se debere præstare. sportularum autem nomine, quæ comiti sacri stabuli præstabantur, nihil penitus inferendum.

Dat. Prid. Kalend. April. Med. Vincentio, & Frauito. CONSS.

XXX. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Sapidiano Vic. Afric.

Super mutando canone à quolibet inpetrata rescribta vacuentur: & si quid deinceps ausus fuerit, quæ prohibemus, postulare: in duplum teneatur obnoxius. Nam cum in priuatis causis quæ contra leges fuerint elicita, cassentur: rectiùs in publicis negotiis quæ aduersum vetera decreta extorta fuerint, submouemus. Dat. Prid. Non. Septembr. Altino, Arcad. A. VI. & Probo. CONSS.

XXXI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Seleucho. P.P.

Possessor Africanus pro destitutis possessionibus cogetur tributa dependere: quod ne accidat, hac definitione sancimus, nullum possessorem neque munificum prædium pro alienis debitis, vel destitutione esse detinendum. Neque eorum prædiorum depectione prægrauari, quæ ex hisdem bonis, quæ retinent, nequaquam

esse

esse monstrantur: ne vllis præstigiis atque commentis exactio mutiletur. Electos igitur inspectores iam nunc censuimus esse mittendos, vt eorum relatione integro canoni & inlibatę pensitatione sollemni, quatenus prouideri debeat, æstimetur. Dat. Prid. Kalen. Feb. Rau. Honor. VIII. & Theod. V. AA. CONSS.

XXXII. Idem AA. Euchario Proconſ. Afric.

Inlationem omnem auri vel argenti à possessoribus in Karthaginiensi vrbe poscendam esse decernimus, in qua oportunitas est (si deprædator fraudium pareat) iudicis adeundi, ne cui sit facultas apochas abnegari, cũ deuotio cognitori potuerit aperiri, scilicet remotis omnibus, qui ad exactionem prouincialium exquisita lucra captare festinant. Dat. Prid. Kalen. Mart. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

XXXIII. Imp. THEOD. A. Iſidoro. P. P. Illyrici.

Id ab vnaquaque prouincia censuimus expetendum, quod ab hisdem nuper esse promissum tua sublimitas indicauit. Vt verò nullus deceterò ad possessiones eorum (quod maximè reformidant) inspector accedat, Macedonum reliqui exemplum secuti mediæ quantitatis, vt obtulisse noscuntur, tributa suscipiant. Sed Achiui, qui protestati sunt nihil à se vltra tertiam partem posse conferre, illud exsoluant, ad quod se indubitanter fore idoneos pollicentur. Quæ dispositio in perpetuum obseruanda, initio indictionis octauæ congruum sumere debebit exordium, sacrosancta Thessalonicensis ecclesia ciuitatis excepta: ita tamen vt apertè sciat propriæ tantummodo capitationis modum beneficio mei numinis

nis subleuandum: nec externorum grauamine tributorum rempublicam ecclesiastici nominis abusione lædendam. Dat. VI. Id. Octobr. Constantinop. Victore. V.C. CONS.

XXXIIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS, AA. Celeri suo Sal.

Numquam pro dissimulatione iudicum conpulsore aut opinatore Africanus possessor mittatur in prædam: sed quattuor mensiũ ab edicti publicati die indutiis datis, aurum à possessore capitolio studio spontaneæ deuotionis sancimus inferri. Vltra id tempus si tarditas adferatur, tunc militi debiti postulati delegandam esse rationem, quæ pietatem nostram viri spectabilis bubuli comitis & legati decernere coegit eloquium. Dat. V. Kalend. Mart. post cons. Felicis, & Tauri.

XXXV. Idem AA. Volusiano. P.P. post alia.

Ne prouinciales (ad quorum vtilitates spectat omnis hæc nostra prouisio) à deuotione reuocet nimia securitas & soluendi voluntas, cessent necessitates submota ea quæ nostro ærario pensitantur, hac ratione dissoluent, vt omni modo antè, quàm elabatur indictio, annua tributa gratus beneficiis nostris possessor exsoluat. Si quis verò solutionem voluerit in tempora longiora differre, hunc prouinciæ rector omni exactionis aceruitate conpellat, & cetera. Dat. XVI. Kalẽ. Mart. Rau. post cons. Felicis, & Tauri.

XXXVI. Idem AA. Flauiano. P.P.

Excepto patrimonio pietatis nostræ (cuius quidem reditus

reditus necessitatibus publicis frequentissime deputamus) vniuersos possessores functionis in canonicis & superindicticiis titulis absq; vllius beneficij exceptione agnoscere oportere censemus. Igitur tua sublimitas pragmatici nostri statuta custodiens indifferenter cunctum possessorem, obnoxium videlicet publicæ functioni, ad subeunda designatione distributa compellet. Dat. III. *Kalend. Maij. Rau. Basso & Antiocho.* CONSS.

XXXVII. Idem AA. Dario. P. P.

Præteritis vtcumque impetrata sunt in suo statu manentibus, quoniam munificentiam principalem nefas est reuocari in posterum (excepto Cyro reuerentissimo Afrodisiensium ciuitatis episcopo, cuius tanta sunt merita, vt etiam contra generalem huiusmodi sanctionem speciali beneficio perfrui non vetetur) quicumque per adnotationem nostram in auro voluerit tributa dependere, communicata æstimatione quinquennij sterilitatis ac fecunditatis, pro foro rerum venalium habita ratione, ex eadem summa, quæ eiusdem quinquennij perpensis frugibus colligitur, partem quintam pro annis singulis soluere conpellantur. Dat. V. *Kalend. Septembr. Apameæ, Isidoro & Senatore.* CONSS.

TRIBVTA IN IPSIS SPEciebus inferri. Tit. II.

I. Impp. VALENTINIANVS. & VALENS, AA. ad Symmachum. P. V.

Scias

Cias inhibitam esse apochādi licentiam, ita S vt ne ex præsenti aut futuro vel præterito sub hoc titulo nummus à prouincialibus postuletur. PP.Prid.Id.Aug.Valētiniano & Valente. AA. CONSS.

II. Idem.AA.ad Symmachum.P.V.

Commoda cogitantes vrbis æternæ, vini speciem ita prouinciales statuimus cōportare, vt apochādi præsumptione damnata vina Romam portentur, intantumq́; populi vsibus profutura prouisionis nostræ emolumenta porreximus, vt etiam pretio laxamenta tribuantur. Sanximus quippe, vt per vini singulas qualitates detracta quarta pretiorum quæ habetur in foro rerum venalium, eadem species à mercantibus conparetur. Dat.X.Kal. Nou.Med.Valentiniano & Valente.AA.CONSS.

III. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS.AAA. ad Probianum.P.V.

Vinum quod sollemnis expreßio popularibus commodis ex prouincialium collectione desiderat, ilico suscipiatur aduectum, vt erogationis pro tempore cura præstetur, vt ea vina populi vsibus erogentur, quæ natura sua processu temporis ferre non possunt, quod peraq; in omni vino, quod ex vrbicaria regione confertur, obseruandum esse censemus. Dat.XV.Kalend.Octob.Treu. Gratiano.A. IIII.& Merobaude CONSS.

IIII. Imppp.GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD.AAA.

Earum rerū, quę in præbitionibus canonicis vel debitis ex more poscuntur, non sunt pretia specierum, sed ipsæ

ipsę, quæ postulantur species inferendæ: scilicet, vt (quod maximum est, & vnde omnis solet querella procedere) in annonario quoque titulo species annonarias soluant: neque subtaxationibus pretiorum dispendiosis occasionibus adquiescant. Nam & accipientem & dantem inlicitæ trãsactionis reatus inuoluet, & cetera. Dat. Prid. Kal. Feb. Byritho Richomere, & Clearcho CONSS.

V. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio. P. P.

Ne quis pro speciebus annonariis pecunias existimet inferendas, scientibus cunctis, quòd si quis contra hanc serenitatis nostrę legem captiosum aliquid putauerit perpetrandum, securitatibus hoc modo editis eos esse carituros. Dat. XV. Kalend. Iañ. Constantinop. Timasio & Promoto CONSS.

SINE CENSV VEL RELIQVIS fundum comparari non posse. Tit. III.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Antonium Marcellinum Præsidem prouinciæ Lugdunensis primæ.

R *Ei annonariæ emolumenta tractantes, vt cognosceremus, quanta reliqua per singulas quasque prouincias, & per quæ nomina ex huiusmodi pensitationibus resedissent, cognouimus hanc esse causam maximè reliquorum, quod nonnulli captati aliquorum nomen momentarias necessitates sub hac cõdicione fundos opimos conparent, & electos, vt nec reliqua eorum fisco inferant, & immunes eos possideant. Ideoq; placuit, vt si quem constiterit huiusmodi habuisse*

contra,

Quisquis alienæ rei quoquomodo dominium consequitur, statim pro ea parte, qua possessor fuerit effectus, censualibus paginis nomen suum postulet adnotari, ac respondeat soluturum, ablatáque molestia de auctore in succedentem capitatio transferatur. Dat. XV. Kalend. Octob. Constp. Tatiano & Symmacho CONSS.

NE CONLATIO PER LOGOgrafos celebretur. Titu. IIII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Modestum. P. P.

SI quis cõlator iugationem suam logografo cõmiserit, eam fisco nouerit vindicandam: quidquid etiam, vel in pretiis, vel in speciebus, aut aurum ordinem delegationis oblitus prætermißis susceptoribus aut horreis ad logografos detulerit, omne hoc amissurum se esse cognoscat, & exactionem à se debito ordine deposcendam. Officiales autem qui ex huiusmodi cõmerciis aliquid fuerint accepisse detecti, quæ auaritia præcipitante captarant, exerta dupli animaduersione redhibebũt: ipsis dumtaxat logografis in pristinæ condicionis discrimine permansuris, si quidem his pro omnibus pœnis sufficiat adsiduo tormentorum periculo subiacere. Dat. Prid. Nõ. April. Seleucia, Modesto & Arintheo CONSS.

DE INDICTIONIBVS. Titulus V.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Pompeiano Proconſ. Afric.

D tantùm, quod est necessarium, intra Africã
I militibus consistentibus prouincialibus iubemus indici, ac iuxta matricularum fidẽ quod exigit ratio, postulari, ita vt si quid erogationibus redũdarit in speciebus diuersis, vel præbitiõe vecturisq́, id futuræ indictioni conlationiq́, proficiat. Dat. V. Kalen. April. Vincentio & Frauito CONSS.

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Palladio. P. P.

Omnes omnino quocũque ex titulo possidentes quod delegatio superindicti nomine videtur amplexa, velut canonem cogantur inferre: &, ne qua sit dubietas, hac aperta definitione decernimus, vt id potius canonis vocabulo postuletur. Nulla igitur domus vel sacri patrimonij, vel enphyteutici iuris, vel hominum priuatorum, etiam si priuilegium aliquod habere doceantur, ab hac necessitate seiuncta sint, quæ iam non extraordinarium (vt hactenus) sed ipsis facientibus canonicum nomen accepit. Dat. VII. Id. Iañ. Rau. Theod. A. VII. & Palladio CONSS.

III. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Isidoro. P. P.

Cùm omnis hoc Aegyptiaci tractus possessoribus cõducibile videatur, vt ante Kal. Mai. prædelegatio manifestetur in locis: ne per ignorantiam conlatores ad anni prioris exemplum ante delegationẽ missam ea cogantur exsoluere, quæ postmodũ indebita missa delegatione forsitan prouocauit euentus, scriniariis videlicet sedis excelsæ modis omnibus ordinata salubriter impleturis, ita vt augustaliani officij, & cohortalis, & defensoris discrimine in locis celeberrimis per dismẽstrum tempus ad omnium

ad omnium perueniat notionem. Dat. Prid. Non. Iun. Constantinop. Isidoro & Senatore CONSS.

IIII. Idem. AA. Dario. P.P.

Particulari delegationum notitia ante indictionis exordium singulis transmissa prouinciis conlationis modum à possessoribus multo ante prospectum deuotionis solitę non subitis calumniis tua sublimitas faciat imputari, vt & prouincialibus subeundi dispendia necessitas auferatur, & officiis ingerendi damna licentia denegetur. Dat. V. Kal. Septemb. Apamiæ, Isidoro & Senatore CONSS.

DE SVPERINDICTO. Tit. VI.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Proconsules vicarios, omnésque rectores.

N*Ihil superindictorum nomine ad solas præfecturæ litteras quisquam prouincialis exsoluat: neque vllius omnino indictionis titulis etiam sollemnis immineat, nisi eum nostro confirmata iudicio & imperialibus nexa præceptis sedis amplissimæ deposcat indictio, & cogat exactio. Dat. VII. Kalen. Iun. Med. Antonio & Syagrio CONSS.*

DE EXACTIONIBVS. Tit. VII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Aelianum P.V. Afric. post alia.

D*Vcenarij & centenarij, siue sexagenarij, non prius debent aliquem ex debitoribus conuenire, quam à tabulario ciuitatis nominatim breues acci-*

piant debitorum. quam quidem exactionem sine omni fieri cõcussione oportet, ita vt si quis in iudicio questus, quod indebitè exactus est, vel aliquam inquietudinem sustinuit, hoc ipsum probare potuerit: seuera in exactores sententia proferatur. Dat. Kal. Nou. Treu. Constantino A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

II. Idem. A. ad Pacatianum Vic. Britanniarum.

Vnusquisque decurio pro ea portione conueniatur, in qua vel ipse, vel colonus, vel tributarius eius conuenitur, & colligit: neque omnino pro alio decurione, vel territorio cõueniatur. Id enim prohibitum esse manifestum est, & obseruandum deinceps, quo iuxta hanc nostram prouisionem nullus pro alio patiatur iniuriam. Dat. XII. Kal. Dec. Cõstantino. A. & Licinio. C. CONSS.

III. Idem. A. ad populum.

Nemo carcerem plumbatarumq; verbera, aut pondera, aliáque ab insolentia iudicum repperta supplicia in debitorum solutionibus, vel à peruersis, vel ab iratis iudicibus expauescat. carcer pœnalium, carcer hominũ noxiorum est officialium, & cum denotatione eorum iudicum, quorum de officio coherciti citatiores esse debebunt, qui contra hanc legem admiserint, securi iuxta eam transeant solutores, vel certè si quis tam alienus ab humano sensu est, vt hac indulgentia ad contumaciam abutatur, cõtineatur aperta & libera & in vsus hominum constituta custodia militaris, si in obdurata nequitia permanebit, ad res eius omnemq; substantiam ciues eius accedant, solutionis obsequio cũ substãtiæ proprietate suscepto: qua facultate præbita, omnes fore credim⁹

proniores

proniores ad soluenda ea, quæ ad nostri vsus exercitus pro communi salute poscuntur. Dat. Kal. Feb. Cōstantino. A. VI. & Constantio Cæs. CONSS.

IIII. Idem. A. ad Afros.

Quoniam sub clamatione vestra meritò postulastis, ne qua his, qui præstationes fiscales differunt, reliquorū laxitas proueniret, specialiter præcipimus obseruari, vt res eorum, qui fiscalibus debitis per cōtumaciā satisfacere differunt, distrahantur, cōparatoribus data firmitate perpetua possidēdi, & cetera. Dat. XV. Kal. Iun. Serdicæ, Constantio & Maximo CONSS.

V. Imp. CONSTANTIVS. A. Nemesiano. V. P. Com. larg.

Quotiens quis & priuati debitor inuenitur, & fisci arreptus ab vno officio, teneatur ad vniuersi debiti solutionem, qui eum abstulit, cohartetur, ac totius summæ exactionem in se suscipiat, qui eundem auellēdum abstrahendumq; crediderit. Dat. IIII. Id. Mai. Nizibi, Amantio & Albino CONSS.

VI. Idem. A. ad Eustathium. P. P. post alia.

Actores ceteriq; rei priuatæ nostræ ad solutionē specierum sollemnium debiti vigoris auctoritate cogantur, ne prouinciales rei priuatæ nostræ fatiget immunitas. Dat. VIII. Id. Mar. P P. Rom. Limenio & Catullino CONSS.

VII. Impp. CONSTANTIVS, & CONSTANS. AA. Bibulenio Restituto præsidi Sardiniæ.

Prouinciales pro debitis, plumbi verbera, vel custodiam carceris minimè sustinere oportet: cùm hos cruciatus non

tus non insontibus sed noxiis constitutos esse noscatur. Satis verò sit debitorem ad soluēdi necessitatem capione pignorum conueniri. Dat. VIII. Id. Decemb. Thessall. Constantio. V I. & Cōstante. I I I. AA. CONSS.

VIII. Idem. AA. ad Taurum. P. P.

Exactiones prouinciarum, quas rectores, aut præfecti annonæ, aut rationales per Africam sustinent, à maioribus iudicibus vsurpari non debēt: sed ab his solis impleri, quibus cura exactionis imminet. Data. IIII. Nōn. Septemb. Dinummæ, Acc. Prid. Id. Nou. Karthag. Arbitione & Lolliano CONSS.

VIIII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Dracontium Vic. Afric.

Ducenarios ab exactione prouincialium, secundum cōstitutionem sacræ memoriæ Constantij, probabilis sinceritas tua iubebit arceri. Dat. III. Id. Mai. Hadrianop. Acc. VIII. Kal. Octob. Karthag. diuo Ioniano & Varroniano CONSS.

X. Idem. AA. ad Florianum Cons. Venetiæ.

Die solis, qui dudum faustus habetur, neminem Christianum ab exactoribus volumus conueniri, contra eos, qui id facere ausi sunt hoc nostri statuti periculum sancientes. Dat. XI. Kal. Mai. Treu. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XI. Idem. AA. ad Florianum Com. R. P.

Omnes prouinciis præsidentes iussimus conueniri, vt à rei nostræ conuentione cessarent, ne principales necessitates in publicum proferentes eadem, qua hactenus in colonos iniquitate sæuirent. Illud etiam moderationi adiecimus,

adiecimus, vt tripertita esset inlatio fiscalium pēsionum, sinceritas tua rationales procuratorésque commoneat, vt quidquid pro iugatione, vel capitatione deposcitur, certantibus studiis deuotionis exsoluant. Dat. VIII. Kal. Iun. Med. Valentiniano & Valēte. AA. CONSS.

XII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Constantiano Vic. Ponticæ.

Potentiorum possessorum domus officium prouinciæ rectoris exigere debet. Decurio verò personas curialium conuenire, minores autem possessores defensor ciuitatis ad solutionem fiscalium pensitationum spectata fidelitate compellere. Dat. V. Nō. Mai. Merob. II. & Saturnino CONSS.

XIII. Idem. AAA. ad Principium. P. P.

Solis die, quem dominicum ritè dixere maiores, omnium omnino litium & negotiorum quiescat intētio: debitum publicum priuatúmque nullus efflagitet, ne aput ipsos quidem arbitros, vel è iudiciis flagitatos, vel sponte delectos vlla sit agnitio iurgiorum, & non modo notabilis, verùm etiam sacrilegus iudicetur, qui à sanctæ religionis instinctu ritúve deflexerit. PP. III. Nō. Nou. Aquil. Honor. NB. P. & Euodio CONSS.

XIIII. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AA. Rufino. P. P.

Apparitores quicumque in conlatione auri præcepti fuerint officij sui adhibere seruitium, titulorum debita, & conlationum summas relationis suæ fide, & adnotatione prescribant: sitq́, ex officialis instructione officium conscium, quid exactum, quídve perlatum esse videatur:

tur: ne longinqui itineris diuersitate susceptor abductus & curiæ suæ desit, & rei familiaris detrimenta sustineat. Dat. Prid. Id. April. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio CONSS.

XV. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Messalæ. P. P. post alia.

Quoniam plerique callidis precibus rescribta impetrasse dicuntur, ne à solitis conpulsoribus exigantur: præsenti iussione monemus, ne prætento, velut quodam beneficio clementiæ nostræ quidquam in exactione celebranda vetustati & consuetudini derogetur. Data. IIII. Kalend. Octob. Altini, Theodoro. V. C. CONS.

XVI. Idem. AA. Hadriano. P. P.

Missi opinatores cum delegatoriis iudicibus eorumque officiis insistant, vt intra anni metas, id quod debetur accipiant. Nihil his sit cum possessore commune, cui non militem, sed exactorem, si sit obnoxius, conuenit imminere. Iudices itaque, qui prouinciales passi fuerint opinatoribus delegari, eiusdem quantitatis duplex pœna retinebit: & apparitores ex quolibet officio sententiam deportationis excipient, si per semet exigendos voluerint delegare militibus: & curiales temporale manebit exilium, si eos, quos sollemniter exigere consuerunt, opinatoribus putauerint esse tradendos: cum iudicem oportet inquirere debitores tabularios, fideliter prodere nomina dominorum, apparitores siue curiales consuetudine seruata regionum conuictis debitoribus imminere, vt perceptis congruis emolumentis, opinatores impleto anno ad proprios numeros

meros valeant remeare. Qui si vltra annum protracti iudices fuerint & officia, absque vlla mora de proprio cogentur exsoluere militibus, quod debetur, ipsis aduersus obnoxios repetitione seruata. Quod si ad nos aliqua de retentis opinatoribus querella peruenerit, in duplum ab his protinus exigetur, vt partem debitam miles, reliquum fiscus accipiat. Iudicibus quoque eorúmque officiis eatenus subuenimus, vt in contumaces debitores cuiuslibet dignitatis auctoritatem suam exerant: ac si inpudenter solutio differatur, actores procuratores eorúmq; prædia persequantur, de eorum quoque nominibus ad nostram scientiam relaturi. Dat. III. Id. Iul. Med. Vincentio & Frauitto. CONSS.

XVII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

Neque agentes in rebus, neque sacrarum priuatarum, vel largitionum palatina officia, ex quacumque causa, ex quocúmque titulo fiscalis debiti, cum ad prouinciam mittuntur, possessores per se audeant conuenire: siue id ex præterito reliquum trahatur, seu præsentis temporis tributo solui conueniat: Sed rectores prouinciarum frequenter adeundo commoneant, eorúmq; officiis incumbant. Quod si rector prouinciæ imminentem sibi memoratorum declinare molestiam quæret, vel qualibet alia ratione hisdem propria auctoritate publicæ exactionis permiserit curam, tam ipse, quàm officium eius vicena auri pondo fisco dependent. Dat. VII. Id. Decemb. Constantinop. Basso & Philippo. CONSS.

XVIII. Idem. AA. Anthemio. P. P.

Largitionalium titulorum exactionem palatinorum obsequiis vetustatis more consecratum iuxta priscam

 consuetu-

consuetudinem celebrari censemus, recens conditæ legis in hac parte auctoritate sequestrata, quæ ritu vetustatis neglecto, palatinę munera dignitatis intempestiua legatorum Achiuorum admonitione abstulerat. Ideóque huius statuti præceptionem, per quam palatinos veteri exigendi functioni constrinximus, commoniti rectores obseruent. Dat. V. Kal. Octob. Constãtinop. Honor. V I I I. & Theod. I I I. A A. C O N S S.

x v i i i i. Idem. a a. Euchario Proconſ. Afric.

Tertiam partem canonis fundorum priuatorum, vel sextam emphyteuticorum ex Kal. Mart. (sicut consuetudo deposcit) reliquam verò canonis summam ex Kal. Iul. par erit postulari: ne præpostera exactione possessor ad redimendam conuentionis cogatur iniuriam, & cetera. Dat. Prid. Kal. Mart Raũ. Honor. V I I I I. & Theod. V. A A. C O N S S.

x x. Idem. a a. Euchario Proconſ. Afric. poſt alia.

Constituto tempore publicè aput Karthaginem in secretario admisso populo exactorum ordinabuntur idoneæ strenuæque personæ. De quibus si popularis accusatio vlla processerit, in eorum locum alios par erit destinari: ita vt seuera indagatione, si in cõcußione possessorum deprehensi fuerint, ilico & capitali periculo subiaceant, & direptorũ quadrupli pœna ex eorũ patrimonio eruetur. Iudices autem triginta librarum auri multæ aceruitate sciant se esse plectẽdos: nisi ea, quæ salubriter ordinata sunt, necessaria deuotione cõpleuerint. Dat. Prid. Kal. Mart. Raũ. Honor. VIIII. & Theod. V. A A. C O N S.

x x i. Idem. a a. Euchario ſuo ſal.

Graue & contra rerum ordinem iudicamus, vt idem municeps

municeps & ciuitatis neceßitatem,& exactoris publici subire cogatur officium. Quod ne contingat, generali lege sancimus cognitoris cuius intereſt iußioni ad prædia manſuetudinis noſtræ,vel quæ ſub fiſci nomine cœperint retineri moderanda, vel ex ſuo corpore idoneos quóſque dare debere,vel ex his ſi qui perfuncti ſacramento militiæ abſolutione potiuntur. Ab his namque conuenit, à quibus ratio ob prædam diſcuti conſueuit, adminiſtrationem ſuſtinere huiuſcemodi prędiorum. Iudicibus itaq; atque officiis pœnã quinquaginta librarũ auri inponimus,niſi cõmodè obtẽperauerĩt definitis. Dat. Prid. Kal. Mart. Rauẽ. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONS.

DE SVPEREXACTIONIBVS. Titulus. VIII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Cæſario. P. P.

SI quis exactorum ſuperexactionis crimen fuerit confutatus,eandem pœnam ſubeat, quæ diui Valentiniani ſanctione dudum fuerat definita. Capitis namque periculo poſthac cupiditas amouenda eſt, quæ prohibita totiens in hiſdem ſceleribus perſeuerat. Dat. Prid. Noñ. Mart. Conſtantinop. Cæſario & Attico. CONSS.

II. Idem. AA. Apollodoro Proconſ. Afric.

Quidquid vltra debitũ elicitum fuerat, eruatur: quod prouinciæ reſtitui protin⁹ oportebit. Dat. Prid. Id. Mart. Stilichone & Aureliano. CONSS.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Cæciliano. P. P. poſt alia.

Velut licito committi frequenti læſorum deploratione didicimus,

didicimus, vt maioribus subiectis mensuris atque ponderibus graui possessor damno quatiatur. Iubemus vt cura & sollertia defensorum hoc fieri à susceptoribus nõ sinant, deprehensósque ad iudicium dirigant, cùm ipso commissæ fraudis indicio idem fieri notum est: vt prouincialibus nostris contestari iniurias suas cupiētibus actorum confectio à defensoribus, ordinib⁹, curatore & magistratib⁹ denegetur. Idque gratia tribuatur eorum, quos rationabiliter ītellexerint arguēdos. quod ne accidat, nouerint cuncti prouinciales, quotiens petitam sibi actorum copiam à memoratis viderint denegari, querellæ propriæ libellum conscriptum, eo tenore, quo fuerat, contestandum, in frequentioribus ciuitatum locis adfigendum, conueniendósque scribas, tabularios, & cetera officia publica commonēda, per quæ libellum colligi oportebit, atque inuitis suprà memoratis personis sub actorum confectione ingeri, quorum quæstione fides posit inquiri, quæ probata in eos, quos gestorum petitam confectionē negasse constiterit, vigor iudicarius exeratur. Dat. XII. Kal. Feb. Rau. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

DE DISTRAHENDIS PIGNOribus, quæ tributorum causa tenentur. Titulus. VIIII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A.

QVoniam decessoris tui litteræ missæ ad Proculianum tribunum & magistrū officiorum continent quorundam prouincialiū mancipia abducta pro pignore sub officio retineri, eo quòd vestes canonicas, vel equos minimè intulerunt, atq; hæc mancipia neq; dominos solutis debitis recepisse, neque alios cōparasse veritos, ne hæc rescinderēt distractio: iubemus duorum men-

rum mensium spatium ad soluenda debita mancipiorum dominis indulgeri: quo transactionis debita fuerint persoluta firmiter mancipia comparabũt, quicunque ad emptionem accesserint. PP. Prid. Kal. Ian. Castulone, Seuero & Rufino. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Egnatium Faustinum præsidem Beticæ.

Si quis fundum, vel mancipia ob cessationem tributorum, vel etiã ob vestium, auri, argentíque debitum, quæ annua exactione soluuntur, occupata, conuento debitore, & aput iudicem interpellatione celebrata, cũ solutio cessauerit, sub hasta distracta comparauerit: perpetuam emptionis accipiat firmitatem. Cum si minoris fortè persona fuerit inserta, necesse sit quempiam legitimæ defensionis indiguisse persona, præsertim cùm ad iuris etiam præsentis & veteris æquitatem, illud quoque indulgendum esse ducamus, vt scilicet par condicio etiam in hac pignorum capione seruetur, quæ ob fiscale debitum fuerint occupata, nihílque intersit, vtrúmne officium summę rei vel procuratoris, an certè rector prouinciæ id, quod debitum fuerit, deleget, si etiã in hac debitores fortè cessauerint condicione iuris expressa. Dat. Prid. Id. Decemb. Feliciano & Titiano. CONSS.

NE OPERAE A CONLATORIbus exigantur. Titulus. X.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Viuentium. P. P.

Operarum prębitionẽ, quę inlicitè à prouincialibus hactenus expetita est, sinceritas tua cessare pracipiat. Nullum autẽ qui caupona, vel propola,

propola, vel tabernaria lucrum familiare sectetur, cum animalia, quibus prosecutio debeatur, aduenerint, si collegiati numero inpares videbuntur, ab hoc obsequio esse patiatur. Melius enim est, vt otiosorum sit ista sedulitas, quàm ipsas quoque perdat vrbes tristis abductio rusticorũ. Dat. X. Kalend. Mart. Treu. Valentiniano. N B. P. & Victore. CONSS.

II. Idem AAA ad Catafronium Vic. Italiæ, post alia.

Operas ad prosecutionem equorum, vel diuersorum neminem prouincialium præbere permittimus, quia non ignoramus per vniuersas Italiæ ciuitates esse quamplurimos, & hunc esse morem, vt quotiens inpares videtur, qui prosecutionis officio maiore animalium numero repente veniente tabernariis oppidorum hoc iniungatur obsequium. Causam verò pontis Liquentiæ nolumus nostris præiudicare decretis, videlicet, ob reparationem eiusdem aliquis numerus excusatus habeatur, sed ita cũ instaurari oportet, vt à possessoribus ciuitatis eius territorio suo, quotiens vsus poposcerit, reformetur. Dat. XVIII. Kal. Septẽb. Valentiniano & Valente. III. AA. CONSS.

NE DAMNA PROVINCIAlibus infligantur. Tit. XI.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS, AA. ad Probum. P. P. Illyrici.

SI qui eorum, qui prouinciarum rectoribus obsequũtur, quíque in diuersis agunt officiis principatus, & qui sub quocumque prætextu muneris publici possunt esse terribiles rustricano cupiã, neces-

neceßitatem obſequij, quaſi mancipio ſui iuris, inponat, aut ſeruum eius vel forſitan bouem in vſus proprios neceßitatéſque conuerterit, ſiue xenia aut munuſcula, quæ canonica ex more fecerunt, extorſerit, vel ſponte hæc, quæ inprobata ſunt, oblata non refutauerit: ſublatis omnibus facultatibus, vltimo ſubiugetur exitio: & nihilominus ruſticanum, qui ſe in eiuſdem operas ſponte propria detuliſſe reſponderit, par pœnæ ſeueritudo conſtringat. Eadẽ verò circa eos cenſura ſeruetur, qui xenia aut munera deferri ſibi à poſſeſſoribus cogunt, aut oblata non reſpuunt. Dat. Prid. Kal. Octob. Agrippinæ, Valentiniano & Valente. A A. CONSS.

DE IMMVNITATE CONceſſa. Tit. XII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Marcellinum.

PVblicus ac noſter inimicus diuerſis immunitatẽ dederat iugorum capitationibus, & profeßionibus amputatis. Iubemus ergo, vt omnibus omnino hæc priuilegia derogentur. Dat. III. Kalend. Maij. Acyndino, & Proculo. CONSS.

II. Imp. IVLIANVS. A.

Omnes omnino, quicumque capitationis indulgentiã immunitatémque meruerunt, non ſolùm ex annonario titulo, verumetiã ex ſpeciebus ceteris, atque largitionibus excepti ſunt, immuneſque erunt. Neque enim præſtanda diuidimus. Meliùs quippe eſt munificentiæ compendium integrum conpetere, q̃ ſæpius poſtulari. Dat. Prid. Kalend. Maij. Conſtantinop. Mamertino & Neuitta. CONSS.

CONSS.

III. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS AA. ad Florentium Com. s. l.

Omnium rerum, ac personarum, quæ priuatam degūt vitam, in publicis functionibus æqua debet esse inspectio. Hoc ideo dicimus, quia nonnulli priuatorum elicitas suffragio proferunt sanctiones, quibus vectigalia, vel cetera eiusmodi, quæ inferri fisco moris est, sibi adserant esse concessa. Hoc si quando militibus nostris, hísve, qui in palatio nostro degunt, præstamus adprobantibus se sacramentis militaribus adtineri: quod concessimus firmum sit adque robustum. Ceterum si quis priuatorum eiusmodi rescribtione nitatur, cassa eadem sit. Vectigalium enim non parua functio est, quæ debet ab omnibus, qui negotiationi, seu transferendarum merciū habent curam æqua ratione dependi. Dat. X. Kalend. Mart. Med. Valentiniano & Valēte. A A. CONSS.

IIII. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Basilio. Com. s. l.

Salubribus licet antè prospectum meminerimus oraculis, vt eorum pænitus vacuaretur obreptio, qui largitionalibus quippiam cōmodis derogantes, absque palatini' officij notione veniam debitæ quantitatis mansuetudinis nostræ absolutione meruerunt: iterandæ tamē copiam præceptionis amplectimur, vt præiudicio segregato non triplum modò, cui primitus videbatur obnoxius, verumetiam quadruplum dispendio digniore exsoluat. Prælata literis viri inlustris Com. sacrarum largitionum. III. Id. Iun. Honor. VII. & Theod. II. A A. CONSS.

SI PER

SI PER OBREPTIONEM FVErint impetrata. Tit. XIII.

1. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Probum. P.P.

P Riuilegia omnia paucis concessa personis in perniciem plurimorum, in irritum deuocētur: omnesque huiusmodi inmunitates, quacumque ambitione meruerunt, ad æquale prouincialium ceterorum consortium reducantur: prositque iugatio reipublicæ hactenus suspensa, & in quo libentiùs adquiescant, proprio æquanimitatem docemus exemplo, id contemptui haberi quod inmune hactenus habeatur, facilè persuademus ab omnibus faciēdum esse quod fecimus. Igitur sinceritas tua idipsum per omnem Italiam, tum etiam per vrbicarias Africanasque regiones, ac per omne Illyricum prælata oraculi huius auctoritate firmauit. Dat. IIII. Kalend. Febr. Med. Merob. II. & Saturnino. CONSS.

DE CONDITIS IN PVBLICIS horreis. Tit. XIIII.

1. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Volusianum. P.V.

C Auens ne vrbaniciani officiales annonariis necessitatibus misceantur, omnia participe præfectura annonaria disponas, ac iubeas ad curam propria reuocari. Ante omnia autem, quæ in horreis habentur, expendi volumus, ita vt non priùs ad id frumentum tendatur expensio, quod sub præfectura tua vrbis horreis infertur, quàm vetera condita fuerint erogata.

erogata. Si fortè vetustate species ita corrupta est, vt per semet erogari sine querella nõ possit, eidem ex noua portione misceatur, cuius adiectione corruptio velata damnum fisco non faciat. Ad istud autem negotium arbitratu ac tuo iudicio nobilis, prudens, fidelis, optimè sibi conscius, pro integritatis meritis adponatur custos ac mensor, qui vel frumenta modio metiatur, vel iustis æstimationibus colligat, quanta habeantur in condito.

Dat. VI. Id. April. Diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Florẽtino. P. V.

Nihil priùs ex horreis consequantur, quã omnis canon, qui antiquitus est institutus, fuerit conpletus, cognoscente officio vrbicariæ præfecturæ decẽ libris auri esse multãdũ, si quæ decreuim⁹ fuerĩt temerata. Dat. VI. Kal. Ian. Med. Arcad. III. & Honor. III. AA. CONSS.

III. Idem AA. Anatolio. P. P. Illyrici.

Nulli posthac horreaticas species cõtingẽdi copia præbeatur. Sin verò quisquã temerator horreorum extiterit, qui sibi ex prædictis aliquid audeat vsurpare, hanc pœnam sciat nostro arbitrio definitã, vt deportationis pœnæ subiectus, totius substãtiæ cogatur subire iacturam. Dat. VII. Id. Iul. Constantinop. Cæsario & Attico. CONSS.

DE PVBLICA COMPARAtione. Titu. XV.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Senatum.

A D comparationẽ diuersarum specierũ, quod synoncton appellatur, actores procuratorẽsque senatorũ per diuersas prouincias nullam inquietudi

quietudinem tolerent. Dat. V. Non. Maij. Tauro & Florentio. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA.

Cunctos formari plenius conueniet, vt in speciebus etiam annonariis, quæ à prouincialibus sub trãsactione comparationis precio expeti solent, sciant nullam sibi necessitatem indictionis inponi, sed huius adscribtionis necessitatem sublatam mox ab amplissima præfectura pretiis conpetentibus destinandis, vt nihil trahatur in debitis, quod aut speretur, aut promittatur, quando soluendum vnusquisque prouincialium nostrorum arbitratu proprio, & mente deuota species petitas hisdem pretiis, quæ in foro rerum venalium habebuntur, libens præstet, ac distrahat, ita vt prius vendendas det species, quàm omne, quod in ratione distractionis venerit, aurum fuerit consecutus, potiorum tantum, id est, possessorum domibus delegatis. Quibus tamen cohortatio inponitur, non necessitas imperatur, vt consensum facilem præbeant super speciebus annonariis distrahendis. Hæc autem adscribtio inferiores, vel plebeios non tenebit, vt vsibus publicis profutura distrahant fruges. P.P. Prid. Kalend. Febr. Byritho, Richomere & Clearcho. CONSS.

DE EXTRAORDINARIIS siue sordidis muneribus. Tit. XVI.

I. Imp. CONSTANTIN. A. ad Catullinũ. P.V. Afric.

PAtrimoniales fundos extraordinariis oneribus, vel mediæ, aut tertiæ portionis obsequiis fatigari non conuenit: cum eosdẽ & auri speciem

ciem, & frumenti plurimum modum constet persoluere, ita vt qui violare statuta tẽptauerit, puniatur. P P. V I. Kal. Septemb. Karthagini, Constantino. A. V. & Licinio CONSS.

II. Idem A. ad Vlpium Flauianum cons. Aemiliæ & Liguriæ.

Ab extraordinariis omnibus fundi patrimoniales adque emphyteuticarij per Italiam nostram cõstituti habeantur immunes, vt canonica tantùm, & consueta dependant, ad similitudinem per Africam possessorum. Dat. X I I. Kalen. Iun. Lecta aput acta, Seuero & Rufino. CONSS.

III. Idẽ A. ad edictũ Chalcedoniẽsiũ, & Macedoniẽsiũ.

Quotienscumque aliquam adscribtionem fieri necesse est, rectorum consiliis & dispositione vniuscuiusque ciuitatis fiat adscribtio, ne libidini & cõmodo potiorum multitudo mediocriũ subiecta grauibus & iniquißimis adficiatur iniuriis. Acc. V I I I. Kalend. Maij. Crispo. I I I. & Constantino. I I I. A A. CONSS.

IIII. Idem A. ad Aemilianum. P. P.

Extraordinariorum munerũ distributio non est principalibus committenda. Ideoque rectores prouinciarum monendi sunt, vt eam distributionem ipsi celebrent, manuque propria perscribãt, adque encauto nomina adnectant, ea forma seruata, vt primò à potiorib⁹, dein à mediocribus adque infimis, quæ sunt danda, præstẽtur: neque vmquam rationibus, vel colligendis frugibus insistens agricola ad extraordinaria onera trahatur: cùm prouidentiæ sit oportuno tempore his neceßitatibus satisfacere, quæ res neglecta vicariorum tuorum verecundiam tãgit. Ad rectorum autẽ officiorum capita venietur.

tur. Manu autem sua rectores scribere debebunt, quid opus sit, & in qua necessitate per singula capita, vel quãtæ angariæ, vel quantæ operæ, vel quæ aut in quanto modo prębendæ sint: vt recognouisse se scribant exactionis prædicto ordine inter ditiores, mediocres, atque infimos obseruando. Lecta. V I I. Id. Maij. Rom. Ianuarino & Iusto. C O N S S.

V. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Italicum.

Priuatas res nostras ab vniuersis muneribus sordidis placet esse immunes. Neque earũ cõductores, nec colonos ad sordida, vel extraordinaria munera, vel superindictiones aliquas conueniri, et cetera. Dat. V I I I. Kalen. Feb. Bononiæ, Placido & Romulo. C O N S S.

VI. Impp. CONSTANTIVS & CONSTANS. AA. ad Beronicianũ Vic. Asiæ.

Palatini & Constantinopolitani ciues pro capitibus seu iugis suis tantùm pensitationem atque obsequia recognoscant, extraordinariis & temonariis oneribus liberati. Dat. Non. Maij. Constantinop. Constantio. IIII. & Constante. I I. A A. C O N S S.

VII. Idem AA. & IVLIANVS C. ad populum.

Sola iubemus exigi quæ factis à nobis indictionibus aliísve præceptis continentur, & quæ anniuersaria consuetudine antiquitus postulãtur, aut si inexcusabilis necessitas quiddã nouum exigat, nec dilationem publica vtilitas patiatur, referri à ceteris iudicibus ad viros clarissimos præfectos pretorio, & eorum arbitrio flagitanda deposci, statímque id nostræ intimari clementiæ. Itaque iudicẽ, qui vltra iussa aliquid postulauerit, duplum iubemus inferre, officium verò eius quadruplum,

viro clarißimo largitionum comite huic exactioni imminente, cùm primùm ad nos, vel præfectos prætorio fuerit querella delata, & facinus reuelatum, vt & læsi nobis auctorib⁹ aut præfectis, recipiant quod per arbitriũ iudicis amiserant. Dat. I I I I. Non. April. Med. Constantio. A. V I I I. & Iuliano. C. C O N S S.

VIII. Idem A. & Cæs. ad Taurum. P. P.

Placet nullum omnino iudicem decetero prouincialibus inferendum aliquid indicere, vt ea tantùm sedulò cunctorum studio pensitetur, quæ canonis instituti forma complectitur, vel nostra clementia decernit inferenda, vel delegatione sollemniter sanciente, vel epistulis præcedentibus. Sed si quid vrguere forsitan cœperit, referri ad celsitudinem tuam statuimus, & auctore te fieri, & eo persolutore ferri ad scientiam nostram: vt nobis iubentibus roboretur, de ceteris quæ prospici oportet ante plurimum temporis, insinuetur nobis tempore indictionis ex more promendæ. Quippe suggerit ratio eius omnia serie contineri. Ideoque tituli pensitandi semper ad nostram scientiam perferantur, vt indictione anniuersariis vicibus emissa, iubeamus inferri meritò pensitanda. Si quid autem arbitrio suo describserit prouinciales, vel exegerit, in duplum inferet, & officium eius quadruplum cogetur expendere super exigenda condẽnatione comite largitionum curante. Dat. Kalẽ. April. Med. Cõstãtio. A. VIIII. & Iuliano. Cæs. II. C O N S S.

VIIII. Idem A. & Cæs. ad Taurum. P. P.

Exemplo Afric. debent fundi patrimoniales & enphyteutici per Italiam constituti, ab extraordinariis omnibus excusari. Non enim per Italiã tantùm, sed etiã per vr-

per vrbicarias regiones, & Siciliam patrimonialium, & enphyteuticorum fundorum vires seruanda esse perspeximus. P P. Rom. VII. Kalend. Mart. Eusebio & Hypatio CONSS.

X. Imp. IVLIANVS. A. Secundo. P. P.

Nihil prouincialibus indici sine nostra scientia fas est. Neque rursus ex his, quæ sunt indicta, referri. Omnia igitur, quæ consuetudo, vel dispositio nostra amplectitur, hoc est cursum publicum, translationes, itinerũ sollicitudines, ceteraque similia cuncti possessores implere pariter conpellantur, et cetera. P P. III. Id. Mart. Cõstantinop. Mamertino & Neuitta. CONSS.

XI. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS AA. Secundo. P. P.

Nihil à prouincialibus extraordinaria patimur indictione deposci. Caueat igitur magnifica auctoritas tua, ne præter ea, quæ à mansuetudine nostra patuerit indicta, tenuiorum oneret functionem. Vt si quis vsurpatoria temeritate amplius aliquid fuerit conatus exigere, obnoxius quadrupli repetitione teneatur: quæ seueritas iussionis ad ordinariorum iudicum officiorumque terrorem debebit excutere: vt si eorum, vel gratiosa conhibentia, vel ignobili dissimulatione temeritas admiserit curiali. eos quoque damni similis pœna castiget. Dat. XIIII. Kalend. April. Constantinop. Valentiniano, & Valente. A A. CONSS.

XII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIAN. & THEOD. AAA. ad Theodorũ. C. R. P.

Ad virum clarissimum & inlustrem præfectũ prætorio Italiæ scribta porreximus, vt ab actoribus & conductoribus patrimonij nostri, atque ab his, qui iure per-

petuo poſſederunt, extraordinarij muneris ceſſaret iniuria: neque ſuburbicariis partibus tironum immineret exactio. ſanè præſtantia tua prouidere debebit: quatenus frumenti & equorum maturetur exactio. Dat. XV. Kal. April. Treu. Gratiano. V. & Theod. I. AA. CONSS.

XIII. Idem AAA. ad Hypatium. P.P.

Priuata rei noſtræ priuilegiis permanentibus, nihil extra ordinē prædia iure perpetuo conſignata ſuſtineāt. Neque abiectis ſæpius, ac præter primum delegationis canonē poſtulatis, adficiantur impendiis. Quādoquidē neq; aurario canoni ſub priuilegiis æſtimato aliquid ex ea iubentibus nobis præbitionū diuerſitate decutitur, & pari cum ceteris æſtimari ſorte non conuenit, quos præter annonarias functiones æſtimata perpetuò penſionū prærogatiua nexuerint. P P. Karthag. Id. April. poſt conſ. Syagrij & Eucherij.

XIIII. Idem AAA. ad Syagrium. P.P.

Eos, qui cum honore, comitū nomine magiſtrorū memoriæ præfuerint, vel epiſtulis, vel libellis: item eos, qui ibidē peragendis ſignandiſq; reſponſis noſtræ māſuetudini obſecundant, omniū vilium munerū, ac totius capitulariæ, ſiue (vt rem, quam volumus intellegi, communi denuntiationi ſignemus) temonariæ functionis fieri iubemus exſortes: ita vt eorum vniuſcuiuſque adſcribtio excuſetur, non, vt vnus alterius excipiat, ſi etiam eius ſummæ ſit, vt recipere poßit adiunctos: ſed, aut ſuum tantùm munus agnoſcat, aut ſi conplacito opus eſt, magis alteri ipſe ſocietur, quàm eidem altera nectatur. Hij igitur qui ex eo gradu è palatio noſtro abſceſſerint, adeſſe ſibi conpetentia priuilegia glorientur.

Qui

Qui verò superioribus dignitatibus creuerint, nihilominus huius loci priuilegia præsto sibi fuisse lætentur.
Lecta.I I.Kal.Septemb.Capuæ, Antonio & Syagrio CONSS.

XV. Idem. AAA. ad Hypatium. P.P.

Maximarum culmina dignitatum, cõsistoriani quoque comites, notarij etiam nostri, & cubicularij omnes, atq; excubiculariis ab omnibus sordidis muneribꝰ vindicentur. Ceteros autem palatina, vel militari intra palatium prærogatiua munitos ita demum priuilegium simile contingat, si prioribus statutis se ad eiusmodi exactionẽ docuerint pertinere: vt nõ singulis indulta personis, sed in cõmune dignitati, vel corpori eiusmodi beneficia doceantur fuisse concessa, circa ecclesias, rhetores, atq; grammaticos eruditionis vtriusq; vetusto more durante. Sanè rerũ extraordinariarũ munus ab omnibus omnino magnificentia tua sciat esse poscẽdum, nec posthac, aut petitionem, aut vsurpationem cuiquã meminerit profuturam. Sordidorum verò munerum talis exceptio: sic vt patrimoniis dignitatum superius digestarum nec conficiendi pollinis cura mandetur, aut panis excoctio, aut obsequium pistrini, ne paraueredorũ huiusmodi viris, aut parangariarum præbitio mãdetur, exceptis his, quibꝰ ex more Rheticus limes includitur, vel expeditionis Illyricæ pro necessitate vel tẽpore vtilitas adiuuatur operarum, atq; artificum diuersorum excoquendæ etiam calcis obsequia nulla de talibus adiumenta poscantur, materiam, lignũ, atque tabulata exceptorũ virorum patrimonia non præbeant. Carbonis quoq; (nisi eũ, quem moneta sollemniter, vel fabricatio secundũ veterem morem poscit armorum) ab huiusmodi viris præ-

bitio desistat. Publicis vel sacris ædibus construendis, atque reparandis hospitalium domorum minimè cura subiaceant. Viarũ & pontium talis sollicitudo non oneret. Capituli atq; themonis necessitas nulla mandetur. Legatis atque allectis sumptus possessio huiusmodi priuilegiis munita nõ ferat. Hoc tamẽ his patrimoniis prosit, quæ dignitatem proprio videntur nomine possidere, ita vt personis, ac dignitatibus indulta beneficia tãdiu vnicuiq; quãdiu superfuerit suffragentur. Omnes autem quorum dignitates atq; personas hac lege perstringimus, non solum quãdiu militauerint, verum etiã post missionem, atq; etiã eos, qui simili honore perfuncti sunt, generali prærogatiua à præbitione sordidorũ munerũ vindicamus. Dat. V. Id. Dec. Antonio & Syagrio CONSS.

XVI. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Neotherium. P. P.

Sordidorũ munerum excusatione delata personis, ad haredẽ successorémve transire non potest. Neque enim potest esse perpetuũ, quod non rebus, sed personis cõtẽplatione dignitatis adque militiæ indulsisse nos cõstat. Igitur ne superindictorum nomine cuiusuis domus minus præstet, névc quis id audeat postulare oraculi nostri definitione sancimus. Dat. XVIII. Kal. Mai. Med. Arcad. A. I. & Bautone CONSS.

XVII. Idem. AAA. ad Principium. P. P.

Cogendarum intuitu pensionũ à fundis patrimonialibus, vel emphyteuticis extraordinaria functionũ sarcina remoueatur, capitis atque fortunis eorũ iudicũ atq; officiorum, qui priuilegia tanta temerauerint, discrimine minimè defuturo, si similem rursus inquietudinẽ mouere

uere temptauerint. fundos enim tã patrimonialis iuris, quàm emphyteutici, absque his, quæ diuali lege præcepta sunt, ad alia iubemus onera non vocari. Dat. III. Id. Dec. Aquil. Arcad. A. I. & Bautone CONSS.

XVIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Tatiano. P. P.

Extraordinariorum munerum beneficiis nullum omnino potiri iubemus, sed quidquid talis obsequij cõmunis omnibus populis functio postularit, id ab omnibus indiscretum meritis atq; personis iubemus impleri. Neq; sanè deest, vbi vel meritorum priuilegia, vel dignitatũ à cõmunione vindicemus, siquidem ea munera, quæ sordida nuncupãtur, excepta lege prohibeamus obire personas scilicet, ne ad eorum obsequia amplißimarũ etiam militari fastigio nomina dignitatum, vel consistoriani comites deuocentur, quæ simili priuilegio ecclesiis, rhetoribus adque grãmaticis institutionis vtriusq; largimur. Ac ne in occulto lateat, quæ sit munerũ enumeratio sordidorũ, vocabulis ipsis signata respondet. Eius igitur patrimonium, quem ab his obsequiis lex nostra defendit, cura conficiendi pollinis nõ habebit, nullam excoctionẽ panis agnoscet, nulla pistrinis obsequia depẽdet, operas atque artifices nõ præbebit, excoquẽdæ ab eo calcis sollicitudo cessabit, non conferendis tabulatis obnoxia, nõ lignis, indultã quoque materiem sub eadem exceptione numerabit, nulla parauueredorũ & parangariarum præbitione pulsabitur, exceptis his, quas Rhetiarum limes, expeditiones Illyricę, quas pastus, trãslatio militaris, vel pro neceßitate, vel pro sollemnitate deposcunt: carbonis ab eo inlatio nõ cogetur, nisi vel monetalis cusio, vel antiquo more necessaria fabricatio poscit armorum: nullam

sollicitudinem

ſollicitudinem publicarũ ædium vel ſacrarũ conſtituendarum reparandarúmve ſuſcipiet, nulla pontiũ, vel viarum cõſtructione retinebitur: themonis ſiue capituli onera non ſentiet, allectis atq; legatis nihil in ſumptuũ cõlatione numerabit. Quæ vniuerſa ita enumerati viri ad ſuum nouerint priuilegiũ pertinere, vt ea nec vxorum facultatibus indulta cognoſcant, & ſuis patrimoniis cum viuendi circũſcribta temporibus. Neque enim ea, quæ laborum cõtemplatione ſingulis ſunt delata perſonis, heres poterit vindicare ſecurus. Dat. I I. Nõ. Iul. Med. Valentiniano. A. I I I I. & Neotherio CONSS.

XVIIII. Idem. AAA. Tatiano. P. P. Orient.

Eam legem, quã de extraordinariis ſordidisq; muneribus expreßis vocabulis functionum, & inſignibus dignitatũ, ſine vlla ambage preſcribſimus: ita circa eos, in quos noſtra munera redundarunt, ſeruandã eſſe præcipimus, vt hiſdem beneficiis non quãdiu militauerint, ſed quamdiu vixerint, perfruantur. Dat. X I. Kalend. April. Med. Tatiano & Symmacho CONSS.

XX. Impp. ARCAD. & HONOR. AA.
Meſsiano Com. R. P.

Euidenter atque abſolutè iubemus, ne fundi ad patrimoniũ noſtrum pertinentes, ſeu cõductionis titulo, ſeu perpetuo iure tenẽatur aliquid præter ordinem, ſuperindicti vel pretij petiti nomine, vel de ſordidis quibuſcũque muneribus agnoſcãt. nam hoc & à diuis principibus impetratum eſt, & à noſtra ſerenitate reparatum. Quiſquis igitur iudicũ cõtra fecerit, quinq; põdo auri de facultatib⁹, alia de officiis ſuis, totidẽ & de curialib⁹, qui exſequi malè iuſſa feſtinãt, nouerit eruenda. Dat. X V I I. Kal. Iul. Med. Olybrio & Probino CONSS.

XXI. Idem. AA. Theodoro. P. P.

Priuilegia venerabilis ecclesiæ, quæ diui principes contulerunt, inminui non oportet. proinde etiam, quæ circa vrbis Romæ episcopum obseruatio intemerata custodiet, ita vt nihil extraordinarij muneris ecclesia, vel sordidæ functionis agnoscat, & cetera. Dat. Prid. Kalen. Feb. Med. Cæsario & Attico CONSS.

XXII. Idem. AA. Theodoro. P. P.

Priuilegia venerabilis ecclesiæ inminui nõ patimur, ita vt nihil extraordinarij muneris ecclesię, vel sordidę functionis agnoscant. Quidquid igitur præceptis veteribus reuerentia religionis obtinuit, mutilari etiam pœnæ interminatione prohibemus, ita vt hi quoque qui ecclesiæ obtẽperant, his, quibus cautum est, beneficiis perfruantur. Dat Prid. Id. Iuñ. Med. Cæsario & Attico CONSS.

XXIII. Idem. AA. & THEOD. A. Melitio. P. P. post alia.

Ab inlustribus personis sordida munera & extraordinariæ neceßitates damna remouemus, & cetera. Dat. XV. Kal. Mar. Rau. D D N N. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

DE EQVORVM CONLAtione. Titu. XVII.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. Alexandrino Com. R. P.

Iceni & terni solidi per singulos equos, qui à V colonis atque ab obnoxiis exiguntur, ipsi magis iugiter, quàm fraude procuratorum nostrorum equi offerantur. Dat. III. Kalend. Iuñ. Marcianop.

cianop.Lupicino & Iouino.CONSS.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Pompeiano Proc. Afric.

Sicut dudum præceptum est, quamprimum equorum qui curatoricio nomine flagitantur, in pretio maturetur exactio, ita vt viceni quidem solidi pro singulis equis à prouincialibus exigantur, septeni verò contubernalibus ministrentur. Dat.Id.Feb.Med.Vincentio & Frauitto.CONSS.

III. Idem. AA.P.P.& Com.S.L.

Equos canonicos militaris diœceseos Africanæ secundum subiectam notitiam singularum prouinciarum ex præsenti duodecima indictione iussimus adærari, in tribuendis viris clarissimis comitibus stabuli sportulis in binis solidis pro singulis equis seruari consuetudinem decernentes. quam formam quotannis obseruari præcipimus, vt secundum postulationem Gaudenti viri clarissimi comitis Afric.deuotissimo militi septeni solidi pro equis singulis tribuantur. Dat.XII.Kal.April. Med.vincentio & Frauitto.CONSS.

IIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Herculio. P.P.

Constructioni murorum, & conparationi transuectionique specierum vniuersi sine vllo priuilegio cohartentur ad necessitates Illyricianas.nam in his dumtaxat titulis nullum sub quodam cessare priuilegij velamento censemus.sed sub hac condicione,cum tempus exegerit, huiusmodi conlationi subcumbant, vt non tantum requiratur idoneus,verùm vniuersi proportioni suæ possessionis iugationisque ad hæc munia cohartētur, & à summis sarcina ad

cina ad infimos vsque decurrat. Dat. III. Id. April. Constantinop. Basso & Philippo. CONSS.

QVI A PRAEBITIONE TIronum & equorum excusentur. Titulus. XVIII.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Melitio. P. P.

TIrones, quorum pretia exhausti ærarij necessitas flagitauit, præbere nolumus inlustres viros præfectos, cum gerunt infulas dignitatis, vel cum sublimem egerint præfecturam, non magistros militum, vel comites domesticorum simile munus adstringat (neque enim tirones de facultatibus eorum poscendi sunt, quorum virtus triumphis nostris subiugat de hoste captiuos) non præpositum vel primicerium sacri cubiculi, non castrensem, non comitem sacræ vestis, non ceteros cubicularios, non magistrum officiorum, quæstorem, vel comites sacri ac priuati ærarij inlustres, non virum spectabilem primicerium notariorum, non consistorianos comites, ac scriniorum magistros, vel tribunos, & notarios eadem damni multa percellet, non viros spectabiles comites archiatrorum, nō comites stabuli cura palatij, scholares, proximos scriniorum, eadémque scrinia, comites dispositionum, decuriones, magistrum admissionum, & ceteras similes comitum laboribus nostris socias dignitates eiusdem præstationis sors teneat: non tribunos, vel prępositos militares post testimonium inueteratæ militiæ habeant in cōmune omnes, siue dum administrant, seu postquàm administrauerint, debitum regiæ liberalitatis officium, nemo tirones, equos, vel præstationem aurariam vereatur,

vereatur, quem sub legis nostræ sanctione prosequimur: illos tantùm tironum atque auri munus adstringat, quos honorarios vocauit antiquitas, vel qui fasces ciuilium partium consecuti, nullâ prius laboribus rudimenta posuerunt. De ipsis etiam militaris nominis viris eos præpositos, vel tribunos à priuilegiis esse conuenit alienos, qui castrorum expertes habentur, nec in hostem martio ære caluerunt. Dat. XV. Kal. Mart. Rauē. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

DE CONLATIONE FVNDORUM patrimonialium, vel emphyteuticorum & rei priuatæ. Tit. XVIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Dometium Dracontium.

Quotiens plures fundum patrimonialem possident, pro portionibus fieri à singulis non vetetur inlatio. quorundam enim probata industria, ceterorum culpa poterit coherceri. Dat. XV. Kal. Mai. Sirmi. Accep. XV. Kal. Iuñ. Karthag. Crispo. II. & Constantino. II. CONSS.

II. Imp. IVLIANVS. A.

Omnes, qui patrimoniales fundos retinent, pro his conueniendi sunt ad vniuersorum munerum functiones sicut vnumquemque priuatorum necessitas publicæ pensitationis adstringit, & cetera. Dat. V. Kal. April. Mamertino & Neuitta. CONSS.

III. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. Prouincialibus Byzacenis.

Ab emphyteuti-

Ab emphyteuticariis possessoribus annonariã quidẽ solutionem per quattuor menses ita statuimus procurari, vt circa vltimos anni terminos paria concludantur: aurum verò non ex die. X. Kal. Decemb. in Prid. Kalendarum Ianuariarum, sed per annum solidum, prout quisque pendere potuerit, inferetur. Dat. Id. Septemb. Aquil. diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

IIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Firmino. C. S. I. post alia.

Qui prædia patrimonialia, & emphyteutica, priuatæ quoque rei perpetuo iure retinent, & dominici actores augmenti & superindictitij, & onerum Rheticorum dicuntur mediam nolle soluere pensionem: igitur iubemus, vt moniti rationales, sciant ea, quæ à diuæ memoriæ Valentiniano constituta sunt, quamprimitus esse seruanda. Dat. VIIII. Kal. Iuñ. Med. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

DE CONLATIONE DONATARUM vel releuatarum possessionum. Titulus. XX.

I. Imp. IVLIANVS. A. Aginatio Conf. Byzacenæ.

ADmodum nobis videtur absurdum, & à nostrorum temporum tranquillitate submotum, vt hij, qui proscribtionis sortem pertulerunt, ad exemplum eorum, qui fundos donatos sacra liberalitate tenuerunt, auri atque argenti conlationibus redderentur obnoxij, quæ sub diuæ memoriæ Cõstantio adscribta est, cùm multum intersit inter eum, qui principali munificentia

munificētia perfruitur, & eos, qui propria recuperare meruerunt. Dat. Prid. Id. Nouemb. Mampsystæ, Iuliano A. IIII. & Sallustio. CONSS.

II. Impp. VALENTINIANVS & VALENS. AA. ad Mamertinū. P. P.

Eos, qui rem paternam, vel suam à fisco recuperare meruerunt, à conlatione auri atque argenti, quæ adscribta est, & his, quia aliquid à sacra liberalitate meruerunt, tutos defensósque seruari præcipimus. Dat. VI. Kal. Mai. diuo Ioniano, & Varroniano. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Hadriano. P. P.

Exigua quodammodo ædificiorum pensitatio nullum erga possessiones suas superindicti oneris pondus agnoscat, per omnes autem ciuitates, municipia, vicos, castellos, ex horreis, balneis ergasteriis, tabernis, domibus, cœnaculis, salinis etiam omnibus, præter mancipium, quæ populi Romani lauacris inseruiunt, vel his, quæ in memoratis locis sub pensionis locatione retinentur, nullius excepta persona, vnius anni hoc est tertiæ indictionis deuotione congrua locorū dominis pensio conferatur, excepta scilicet æternabili vrbe, quam ab huiusmodi munere reuerentia propriæ maiestatis excusat, ea videlicet ratione seruata, vt si qui dominorum defuerit, vel à procuratoribus, vel ab his, qui hæc loca sub cōductione detentant, id quod præceptum est inferatur, dominorum rationibus inputādum, ea conditione seruata, vt sciant tantum, quantum ipsi percipere consuerunt, omni maturitate oportere conferre. Dat. III. Non. Octob. Rau. Stilichone & Aureliano. CONSS.

IIII. Impp.

IIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Trygetio Com. R. P.

Largitates tam nostræ clementiæ, quàm retro principum ex eo tempore, quo in bene meritos de republica cōferuntur, tenere perpetem firmitatem præcipimus: vt quod vnusquisque meruit, & rectè transmisit, nec ad heredem, nec ad originem filiorum, nepotúmve sollicitudinem reuocetur: nec quicquam pro his possessionibus, quæ largitate principali iamdudum in singulos quosque conlatæ sunt, damnosæ contuentionis molestiam pertimescat. Sanè (quod non optamus) si vmquam extiterit tanta necessitas, vt aliquid in adiumentum ærarij nostri publica requirat expensa, adiuuari nos biennali pensione præcipimus, quæ non grauat possessorem, vt & temporum rationem, & possessionis, de cuius non potest soliditate dubitari, ante oculos conlocemus. Ideóque si quando in dono datis intra quinquennium possidentem necessitas dandi fortè reppererit, hunc à conlatione esse iubemus alienum. Si verò post quinquennium intra decem annorum spatia fuerit possessor inuentus, mediam biennalis pensionis inferat portionem. Hij verò, qui supra decennium dono data inuenti fuerint prædia possidere, si emerserit vlla necessitas integra biennali nos adiuuent pensione. Quod si contra hanc formam scientia iudicis, vel exsecutoris cōuentio pulsandum intra hæc tempora iudicauerit possessorem: ad multam sexaginta librarum auri persoluēdam se nouerint adstringendos. Nec officium palatinum hac excusatione vtatur, vt paucos esse adserat, ad quorum partes & scrinium hæc cura pertineat. Sed omnes omnium scriniorum totius militiæ quod sub priuato maret, ærario ad præscriptam pœnam se nouerint adtinendos,

ita vt primates præter damnum, etiam cinguli amißione multentur, si cuiquam prouidentiam simulanti consensum in hac suggestione, aut instructionem præbuerint. ipsum enim codicem causa concußionis, & fraudis & vniuersa scribturarum genera tali connexa negotio, ne vestigia timoris posthac vlla remaneant, in conuentu prouincialium flammis iubemus exuri, eadémque pœna, si posthac vlla extiterit, quod in ipsa aliáue prouincia huiusmodi adserat se proferre documentum, pro publica quiete deperire. PP. in Foro Traiani. XIIII. Kal. Iun. Asclepiodoto & Mariniano. CONSS.

V. Imp. THEOD. A. Asclepiodoto. P. P.

Ab vniuersis, qui post obitum diui aui clementiæ meæ ex munificentia tam diuæ recordationis patris ac patrui mei, quàm etiam serenitatis meę fundos cuiuslibet iuris petiuerunt, sub hac dispositione reditus cõferantur, vt quicumque à præsenti die triennio poßident, vnius anni habentes immunitatem, pro reliquo biennio medij anni conferant reditus, ex triennio verò vsque quinquennium vnius anni, à quinquennio vsque ad decennium, biennij: à decennio & vltra triennij. in qua dispositione etiam hij habebuntur, qui dempto canone possessioneis cuiuslibet iuris donationis obtinent titulo: aut cum essent domini poßeßionum, canonē ex parte vel integrum adimi exorauerunt. Ita tamen, vt qui fundum dempto canone accepit, reditus vniuersos quos ipse percepit, iuxta datam dispositionem temporis soluat. Qui verò dominus constitutus poßeßionis tantùm canonis promeruit releuationem, canonem tantum prodat à forma, hoc est, aut dimidij anni, aut vnius, aut biennij, aut triennij soluat, eadem ratione etiam illis tenendis, qui releuationem iugationis

gationis ex simplici beneficio meruerunt. Sanè qui inspectorem speciale ac si de ieiunis, ac desertis possessionibus accepisse dicuntur, electionem à sede culminis tui propositam amplectantur, & aut soluant, vt dictum est, quod nunc consequũtur lucri, pro rata temporum ratione, aut, si hoc molestè tulerint, patiantur denuo alios inspectores dirigi. Quòd si qui ex possessionib⁹ principali sibi quondam liberalitate donatis, postmodum quasdam aliis, aut venundedit, aut & ipse donauit, pro his quidẽ, quæ venditæ probabuntur, ille se statutis præsentibus obnoxium esse cognoscat, qui videtur pretium consecutus. Cui verò non vendita, sed legitimè donata, vel iure successionis adquisita possessio est, is profectò debebit iustiùs adtineri ad illa præstanda iuxta tempora præfinita, qui adipisci in præsenti ex donata sibimet possessione monstratur. Qui verò alterius nomine ex munificentia principali donatos obtinet fundos, quíque releuationis, vel peræquationis beneficium simili modo cõsecutus ostenditur: ipse ad huiusmodi solutionem debebit adstringi, qui non vt petitor, sed vt dominus, & possessor rei poterit adprobari. vel certè, si hoc casu quodam patere forsitan nõ valebit, ab ipsa possessione, quæ vel donata, vel peræquata, aut releuata est, supradictis fructus beneficij conferantur: sciturus cunctis quòd quisquis prædictam præstationem intra quattuor menses, ex quo fuerit admonitus, inferre distulerit, ipsas possessiones, quæ donatæ eidem videntur, amittet. Hij verò, qui certum quid conlationis, seu functionis indictæ pro temporali possessione præstiterint, pleno in posterum beneficio principali quod aliquando meruerunt, munere perfruentur. Dat. III. Id. Mai. Constantinop. Victore. V.C. CONS.

VI. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Antiocho. P. P.

Eorum iugorum, siue capitum, siue quo alio nomine nuncupantur, priuati iuris, vel patrimonialis, siue ciuilis, siue templorum, quæ à principio imperij diuæ recordationis Arcadij genitoris mei ex petitionibus diuersorum, vel vltro datis adnotationibúsq; in præsentem diem qualitercumque releuati sunt, vel adærata leuius, vel de patrimoniali iure ad priuatam, vel in aurariam, ærariam, atque ferrariam pręstationem translata, quinta pars commodi, quod ex eo beneficio ad dominos fundorum peruenit, ex eodem tempore exacta pro æstimatis per singulos annos habitis arcæ & sacrarum largitionum viribus ex æquo societur: exceptis his, quæ in capitatione humana, atque animalium diuersis qualicumque concessa sunt, ita vt omnium, quæ prædicto tempore, atq; etiam sub inclytæ recordationis auo nostro in terrena siue animarum descriptione releuata sunt vsque ad quadringentorum iugorum, siue capitum quantitatem pars dimidia publicis censibus adiungatur, vt si quidem vsque ad quadringenta iuga vel capita releuatio facta est, dimidia tantùm pars fisco reddatur. Si verò amplius aliquid releuatum est, vtque ad ducentorum iugorum, vel capitum aput beneficium consecutos releuatio firma permaneat, reliqua omnia publicis censibus refundantur. Aut enim intra ducētorum numerum pro rata partis dimidiæ portione vnumquemque releuari conueniet, aut vltra eundem minimè ad dispendium publicum præstita releuatione abuti, siue in vna, siue in diuersis prouinciis, vel suo, vel interposito nomine, huiusmodi beneficium impetrabit. nisi si quis se pro fundis sterilibus, ac desertis,

maioris

maioris etiam adscribtionis, releuationem iustè meruisse firmauerit, & inspectore, seu peræquatore misso ꝓbauerit, non iam secundum nostrum beneficium (quod vsque ad ducenta iuga, vel capita pro dimidia parte indulsimus) sed pro inspectionis futuræ veritate, ac fide, tributa publica soluturus: adæratis etiā & qualitercumque trāslatis ex quarta decima feliciter futura indictione translatione vel adæratione seruata modum conlationis inponi, qui consecutis partem quandam beneficiis reseruabit, pro regionum diuersitate factæ adærationis modum, atque omniū, quæ in huiusmodi rebus consideranda sunt, qualitate præfecturæ amplißima disponente: illis solis ab hac descriptione à sublimitate tua, sicut visum fuerit, disponente pænitus eximendis, & in præsenti conlationis modo mansuris, quæ ciuitatibus, vel curiis, vel officiis in cōmune remissa sunt, vel aliquando personarum magis indulta, sed ex dispositione amplißimæ sedis tuæ, si quā sit de releuatione suspicio inspectioni verißimæ subiciēdis. Exactionem verò quintæ partis conlationum ab exordio imperij diuæ memoriæ patris mei, vt dictum est, iam nunc fieri ab his, qui emerunt, vel eorū heredibus, si soluendo sint, vel detentatoribus, pro quo quisq; possedit tempore obiit, posterioribus vel nouis dominis ad quos releuata prædia deuenerunt contra suos auctores actoribus legitimis reseruandis, neque pænitus vllo sub quocumq; priuilegio dispositione hac eximēdo firmiter in futurū, & sine vlla discribtionis molestia aput eos, qui meruerunt, diuina indulgētia permansura, ita vt ne retractari quidē, nec proferri in medium has rursus liceat rationes, cōpletis his, quę ī præsenti de causis singulis, aut personis, pro rerū necessitate statuta sunt. Dat. Prid. Kal. Iañ. Constātinop.

DD NN. Theod. XIII. & Valentiniano. III. AA. CONSS.

DE CONLATIONE AERIS. Titulus. XXI.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. Modesto. P. P.

AEs, quod dichoneutum vocatur, non modò deinceps largitionibus inferatur, verùm de vsu pænitus, & cōuersatione tollatur, ac nemini publicè hoc habere liceat. Et conflatores figurati æris, adulteratores etiam monetæ capitalis animaduersio persequatur. Dat. VII. Id. April. Constantinop. Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Hilario.

AEris pretia, quæ à prouincialibus postulantur, ita exigi volumus, vt pro viginti quinque libris æris solidus à possessore reddatur. Dat. V. Kal. Ianuar. Med. Arcad. IIII. & Honor. II. AA. &c. CONSS.

III. Imp. THEOD. A. Maximino. C. S. L.

Perpetuo sancimus generalique decreto, ne cui deinceps ex præcepto comitiuæ sedis, vel per oraculum sacrū, vel per diuinas adnotationes numinis nostri in nummo, vel in specie, (nisi ita publica necessitas postularit) propria liceat tributa persoluere, sed vt magis aut ipsam speciem, si hoc vsus exegerit, aut aurū, quod æstimatio certa cōstituit, pro cētenario æris huiusmodi possessor exsoluat. Dat. V. Id. Decēb. Constātinop. Victore. V. C. CONS.

NE CONLATIONIS TRANSlatio postuletur. Tit. XXII.

I. Impp. CONSTANTIVS & CONSTANS. AA. Philippo. P. P.

Plerique.

Lerique censum fundorum suorum iugorũ ad alias ciuitates transferre curarunt. Vniuscuiusque itaq; ciuitatis censum in omnibus prouinciis ad proprias ciuitates redire censuimus. Dat. V. Kal. Aug. Constantino. III. & Constante. II. A A. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Neotherium. P. P.

Habeat vnaquæque ciuitas consortem munerum, quẽ habuit in professione collegã. Iugatio omnis vbi est antiquitus adscripta permaneat, redeat ad se aliò in fraudem munerum translata iugatio. Discant ordines, discant reliqui possessores mutato eo, quod non rectè est impetratum, quem participem poßidendi cognouerint esse etiam in omnibus socium functionibus. P P. IIII. Non. Maij. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.

III. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Eusignium. P. P.

Transferat, qui orando meruerit ex iudicio tuæ magnitudinis in annonariis dumtaxat commeatib⁹, ex alio loco ad vrbem aliam professionem publicæ functionis. Qui diuersis in vrbibus non sufficiet respõdere exactorum numero crebriori, ad vnum vbi magis poßidet iugationis reliquum modum, sine publico detrimẽto exactorum, transmittat. Dat. XVIII. Kal. Maij. Valentiniano. A. tertium & Eutropio. CONSS.

IIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. ad Anthemium. P. P.

Nonnullos possessores, exactionis consuetæ more dissimulato, eò temeritatis procedere cognouimus, vt quiddam auctoritate rescribtionis elicita instantiam conpul-

ſorum eludant, ſub eo obtentu, quòd ſponte pronius inferant expetenda. Qua vſurpatione patefacta, promulgamus, vt huiuſmodi impetrationis nouitate ſupploſa (quę vulgò auctopractorum vocatur) vniuerſa penſitationis pro ſtigandę quę fuit, reuiueſcat ſollemnitas, & curiales, vel apparitio prouincialis huius muneris vota procurent, exceptis his quos eminentiſſimæ tuæ ſedis ſpecialiter conſideratio digeſſit. Dat. XIIII. Kalend. Iun. Honor. VIII. & Theod. III. A A. CONSS.

v. Idem A. Herculio. P. P. Illyrici.

Quod olim meminimus conſtitutum, hac generali denuo legis præceptione ſancimus, ne cuiquam liceat præſtationes poſſeſſionum ad aliud territorium ex alio tráferre, ſed omnibus modis in eo loci tributaria agnoſcatur inlatio, quem fides cenſum retinet, & neceſſitas publicæ adſcribtionis adſtringit. Quòd ſi vlterius ab officio præfecturæ præſentia, vel priora ſtatuta fuerint temerata, centum librarum auri multa ferietur. Sed & ſinguli qui nequaquam prohibitis temperabunt, viginti librarum auri diſpendia ſuſtinebunt. Dat. VIII. Kal. Iul. Conſtantinop. Varana. V. C. CONS.

DE PROTOSTASIA.
Tit. XXIII.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Senatum.

PRotoſtaſiæ munus hactenꝰ ſenatores impoſita neceſſitate ſuſtentẽt, vt hiſdem ſenatorum cẽſus implendæ neceſſitatis contemplatione ſocientur, ne cuiuſquã alterius iuga, aut capita ſenatorum cenſibus adgregentur: cùm protoſtaſiæ munus ita debeãt ſuſti-

ſuſtinere, vt ad eum numerum quem ipſi cenſuali ſorte ſuſtentant, ſenatorum tantum cenſibus nexis eandem neceßitatem debeant explicare. Dat. V. Non. Maij. Tauro & Florentio. CONSS.

II. Imp. IVLIANVS. A. Salluſtio. P. P.

Prototypias & exactiones in capitatione plebeia curialium munera, & quidem inferiora eſſe minimè dubitatur. Atque ideo à ſenatoriis eaſdem domibus ſubmoueri oportet, & cetera. Dat. III. Id. Mart. Conſtantinop. Mamertino & Neuitta. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. præſidi Frygiæ Palęſtinæ.

Ceſſantibus his, quæ quibuſdam cuniculis & ſubreptionibus impetrata noſcuntur, & ſaluis priuilegiis dignitatum, grauitas tua vniuerſos faciat protoſtaſiæ ſubcumbere functioni, vt & officia publica maturiùs peragãtur, & priuatorum merita ex hac diſtributione prouidentißimè conſeruentur. Dat. Prid. Kal. Iul. Conſtãtinop. Arcad. A. IIII. & Honor. A. III. CONSS.

IIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Euthymio. Vic. Aſiæ.

Qui ex primipilaribus ſunt protoſtaſiæ, neceßitatib⁹ obedire cogantur: nec aliqua ſe obreptione ſubtrahere. Dat. XII. Kal. Ian. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

DE PATROCINIIS VICORVM. Titu. XXIIII.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. & IVLIANVS Cæſ. Helpidio.

Colo-

Olonorũ multitudinem indicasti per Aegyptum constitutorum ad eorum sese, qui variis honoribus fulciuntur, ducum etiam patrocinia contulisse. Vniuersos itaque, quos tantùm sibi claruerit temeritatis adsumere, vt præbeant latebram, & defensione repromissa aditum implendæ deuotionis obcludant, iubemus vrgeri, vt debita quæcumque vicani, quorum consortio recesserunt, è propriis facultatibus fisci docebuntur commodis intulisse, idem cogantur expendere. Eos quoque, quos in defensionem suam videntur suscepisse, ab corũ patrocinio facias separari. Dat. Prid. Non. Feb. Constantinop. Constantio. A. X. & Iuliano Cæs. III. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS & GRATIANVS AAA. ad Auxonium. P. P.

Abstineant patrociniis agricolæ subiugandi supplicio, si talia sibimet adiumenta commentis audacibus conquisierint. Hij verò, qui propria patrocinia largiuntur, per singulos fundos, quotiens repperti fuerint, viginti & quinque auri libras dare debeant: & non quantum patroni suscipere consuerant, sed dimidium eius fiscus adsumat. Dat. Prid. Id. Nouemb. Marcianop. Valentiniano & Valente. III. AA. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Heracliano Com. Aegypti.

Quicumque ex officio tuo, vel ex quocumque hominũ ordine vicos in suum detecti fuerint patrocinium suscepisse, constitutas luent pœnas. Possessores autem competẽter coherciti etiam inuiti statutis imperialibus obœdire, & muneribus publicis satisfacere cogantur. Quoscumque autem vicos aut defensionis potentia, aut multitudine sua fretos publicis muneribus constiterit obuiari, vltioni,

tioni, quam ratio ipsa dictabit, cõueniet subiugari. Dat. Prid. Kal. Octob. Olybrio & Probino. CONSS.

IIII. Idem AA. Eutychiano. P.P.

Censemus, vt qui rusticis patrocinia præbere temptauerit, cuiuslibet ille fuerit dignitatis, siue magistri vtriusque militiæ, siue comitis, siue ex proconsulibus, vel vicariis, vel augustalibus, vel tribunis, siue ex ordine curiali, vel cuiuslibet alterius dignitatis, quadraginta librarum auri se sciat dispendium pro singulorum fundorum præbito patrocinio subiturum: nisi ab hac postea temeritate discesserit. Omnes ergo sciant, non modò eos memorata multa feriendos, qui clientelam susceperint rusticorum, sed eos quoque qui fraudandorum tributorum causa ad patrocinia solita fraude confugerint, duplum definitæ multæ dispendium subituros. Dat. VI. Id. Mart. Constantinop. Theodoro. V. C. CONS.

V. Idem AA. Eutychiano. P.P.

Excellentia tua his legibus, quæ de prohibendis patrociniis aliorum principum nomine promulgatæ sunt, seueriorem pœnam nos addidisse cognoscat: scilicet, vt si quis agricolis, vel vicanis propria possidentibus patrociniũ reppertus fuerit ministrare, propriis facultatibus exuatur. His quoque agricolis terrarum suarum dispendio feriẽdis, qui ad patrocinia quæsiti cõfugerint. Dat. VIII. Kal. Iun. Constantinop. Theodoro. V. C. CONS.

VI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Aureliano. P.P.

Valerij Theodori & Tharsacij examinatio conticescat, illis dũtaxat sub augustaliano iudicio pulsãdis, qui ex Cæsarij & Attici cõsulatu possessiões sub patrocinio possidere

posßidere cœperunt. Quos tamē omnes functionibus publicis obsecundare censemus, vt patronorū nomē extinctū pęnitus indicetur. Possessiones autē athuc in suo statu constitutæ pænes priores possessores residebunt, si pro antiquitate cēsus functiones publicas & liturgos, quos homologi coloni pręstare noscūtur, pro rata sunt absque dubio cognituri. Metrocomię verò in publico iure & ītegro perdurabūt: ne quisquā eas, vel aliquid in his possidere temptauerit, nisi qui ante consulatum præfinitum cœperit ꝓculdubio posßidere, exceptis cōnicanis, à quibus pensitanda pro fortunæ condicione negare non possunt. Et quicumque in ipsis vicis terrulas contra morem fertiles possederunt, pro rata posseßionis suæ glebā inutilem & conlationem eius & munera recusent. Hÿ sanè qui vicis, quibus adscribti sunt, derelictis, & qui homologi more gentilicio nuncupantur, ad alios seu vicos, seu dominos transierunt, ad sedem desolati ruris cōstrictis detentatoribus redire cogantur. Qui si exsequenda protraxerint, ad functiones eorum teneantur obnoxÿ, & dominis restituant, quæ pro hīs exsoluta constiterit, & in earum metrocomiarum locum, quas temporis labsus, vel destituit, vel viribus vacuauit, ex florentibus aliæ subrogentur, à rure quoque & possesßiones, quas curiales quolibet pacto publicatis aput acta prouincialia desideriis suis, vel reliquerunt, vel posßidere alios permiserunt, pænes eos, qui eas excoluerunt, & functiones publicas recognoscunt, firmiter perdurabunt, nullam habentibus curialibus copiam repetendi. Quidquid autem in tempus vsque dispositionis habitæ auro inlustri decessore sublimitatis tuæ ecclesiæ venerabiles, id est Constātinopolitana atque Alexādrina possedisse deteguntur,

id pro

id pro intuitu religionis ab his præcipimus firmiter retineri sub ea videlicet sorte, vt in futurum functiones omnes, quas metrocomiæ debent, & publici vici pro antiquæ capitationis professione debent, sciant proculdubio subeundas, nequaquam, cephalgotis, hirenarchis, logographis Chomatum, & ceteris liturgis, sub quolibet patrocinij nomine publicis functionibus denegatis, nisi quid ex his, quæ exigenda sunt, vel neglegentia, vel cōtemptus distulerit, metrocomias poßidere nostro beneficio meruerunt, & publicos vicos committere compellantur. Dat. III. Non. Decemb. Honor. X. & Theod. VI. AA. CONSS.

DE QVADRIMENSTRVIS breuibus. Titu. XXV.

1. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino. P. P.

QVotiensc̄uque quadrimenstrui breues ab apparitoribus ducianis ad sedem vestræ celsitudinis destinantur, parilis notitia prouinciali quoque tradatur officio, vt prius, quàm ad iudiciū vestrum examinanda mittantur, ibidem sub vtrorumque præsentia conferantur, vt qui perperam vel petita, vel erogata notauerit, confutetur, ne discordanti breuium modo in eorum damnum expensa reuocetur, qui susceptionibus, vel nominationibus obligati, quæ militum nomine petuntur, exsoluant, nec inputari sibi, quod exsoluerint, congemescant. Dat. XII. Kal. Iuñ. Cōstantinop. Theod. A. III. & Abundantio CONSS.

DE DIS-

DE DISCVSSORIBVS. Tit. XXVI.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS, AAA. ad Arthemium Vic. Hispaniarum.

Q Votiens in disceptatione cõstiterit iniquè discußionem fuisse confectam, & fidem facti nõ poterit adprobare discussor: ipse in eodem titulo, & in eodem modo ad soluendum protinus vrgeatur, in quo alterũ perperã fecerit debitorem. Dat. Prid. Id. Mai. Valentiniano. N B. P. & Victore CONSS.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Messalæ. P. P.

Maximas prædas hoc pacto agi de prouincialibus certum est, vt acceptæ semel securitates, & regestæ polypticis à discussoribus vel apparitoribus denuo postuletur, non quòd vtilitas publica flagitat, sed vt si casu est amissa securitas, maior prȩda nascatur. Decernimus itaque, vt quando insertæ securitates ratiociniis publicis continentur, rursus per iniuriam non petantur. Dat. V. Kal. Dec. Stilichone & Aureliano CONSS.

DE ALIMENTIS, QVAE INopes parentes de publico petere debent. Titulus XXVII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Ablauium.

A Ereis tabulis, vel cerussatis, aut linteis mappis scribta per omnes ciuitates Italiæ proponatur lex, quæ parentum manus à parricidio arceat, votumq; vertat in melius: officiumq; tuum hæc curaperstringat, vt si quis parens adferat subolem, quam pro

pro paupertate educare non poßit, nec in alimentis, nec in veste inpertienda tardetur, cùm educatio nascẽtis infantiæ moras ferre non poßit, ad quã rem & fiscum nostrum, & rem priuatam indiscreta iußimus præbere obsequia. Data. III. Id. Mai. Naisso, Constantino. A. IIII. & Licinio. III. AA. CONSS.

II. Idem. A. Menandro.

Prouinciales ægestate victus atque alimoniæ inopia laborantes, liberos suos vendere, vel obpignorare cognouimus. Quisquis igitur huiusmodi repperietur, qui nulla rei familiaris substantia fultus est, quiq; liberos suos ægrè ac difficile sustentent: per fiscum nostrum antequàm fiat calamitati obnoxius, adiuuetur: ita, vt proconsules, præsidesq; & rationales per vniuersam Africam habeant potestatem, & vniuersis, quos aduerterint, in ægestate miserabili constitutos, stipem necessariam largiãtur, atque ex horreis substantiam protinus tribuant cõpetentem. abhorret enim nostris moribus, vt quemquã fame confici, vel ad indignum facinus prorumpere concedamus. Dat. Prid. Nonn. Iul. Romę, Probiano & Iuliano CONSS.

DE INDVLGENTIIS DEBITORUM. Titu. XXVIII.

I. Imp. IVLIANVS. A. ad Auitianum Vic. Afric.

EXcepto auro & argento cuncta reliqua indulgemus. Dat. VII. Kal. Nouẽb. Antiochiæ, Acc. XV. Kal. April. Karthag. Iuliano. A. IIII. & Sallustio CONSS.

II. Impp.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Dextro. P. P.

Quingenta vigintiocto milia quadragintaduo iugera, quæ Campania prouincia iuxta inspectorum relationem, & veterum monumēta chartarum in desertis & squalidis locis habere dignoscitur, hisdem prouincialibus concessimus, & chartas superfluæ describtionis cremari censemus. Dat. VIIII. Kal. April. Med. Olybrio & Probino CONSS.

III. Idem. AA. Ardromacho. P. V.

Omnium titulorum, siue qui ad inlustres viros præfectos prætorio, siue qui ad largitiones nostras pertinēt, vsque in consulatum primum clementiæ nostræ, id est, vsque indictionem quintamdecimam, quæ proxima fuerit, reliqua vniuersa concedimus. Atque vt ipsa memoria reliquorum intercidat, chartas omnes, siue quas tabularij ciuitatum, siue officia iudicum, siue officium palatinum, siue discussores habent, quibus tamen eius temporis & debitorum nomina, & debita continentur, vndique in medium congregatas palàm flammis iubemus aboleri. Post consulatum verò mansuetudinis nostræ, id est, à prima indictione in consulatum Olybrij & Probini omnium reliquorum: exactionem suspendi oportere censemus, donec admoniti ordinarij iudices nominatarios breues absque vlla cōscribtos fraude transmittant, quibus apertè liqueat, quæ pænes minuscularios, quę pęnes curiales debita, quæ tā in defectis domibus habeātur. his enim præcipuè consulēdum est, qui iusto remedio indigent. Nouerint igitur officia ad se omne dispēdium rediturum, si occultatis idoneis, in eorum locum fæneos defectósve subiecerint. ex cōsulatu sanè Olybrij & Probini,

bini, id est, ex nona indictione in præsentem diem accelerari solutionem omnium cõueniet debitorum. Eos etiã, qui personalibus debitis sacro ærario tenẽtur adstricti, id est, conductores diuersorum portuum ac vectigalium volumus esse securos. Publicani etiam & telonarij, præpositi thesaurorum adque basyorum, procuratores gynæcearioriorum ac monetariorum, ceteriq́; quos omnes in chartis suis officium palatinum sine vllo ætatis fine custodit, decernimus, vt quæcũque per eos debita contracta sunt, submoueãtur ab heredibus, etiam memoratorũ exactionis atrocitas cõquiescat. Dat. VII. Kal. Iul. Med. Vincentio & Franitto CONSS.

IIII. Idem. AA. Theodoro. P.P.

Ab omni intra Italiam iugatione, quã munere annonariæ functionis absoluimus, etiam glebalem pensionem iubet serenitas nostra remoueri. Dat. Id. Septemb. Med. Basso & Philippo CONSS.

V. Impp. HONOR. & THEOD. AA. honoratis & possessoribus per Africam.

Reliquorum ex fiscalibus titulis cuncta debita nostræ mansuetudinis indulgentia subsequatur, & cetera. Dat. VII. Kal. Decemb. post Cons. Honor. VIII. & Theod. III. AA.

VI. Idem. AA. Macrobio Procons. Afric.

Considerantes Africæ deuotionem vsque in initium fusionis quintæ vniuersa reliqua, quæ tam ad arcã sublimium potestatum, quàm ad largitiones pertinent, relaxari præcipimus. Priuatæ quoq; rei debita similiter relaxamus, chartis abolitis, quibus debita publica con-

p tinentur.

tinentur. Dat.VII. Kal.Iul.Rau.Varana CONS.

VII. Idem.AA.Iohanni.P.P.

Campaniæ, Tusciæ, Piceno, Samnio, Apuliæ, Calabriæ, sed & Britiis, & Lucaniæ, ex omni præstationis modo, quem antiqua sollẽnitas detinebat, quattuor partes iubemus auferri, ita vt ex indictione decima, quinq; annorum indulgentia contributa, partem soluant publicæ functionis. Ad reparationẽ sanè cursus intra indulgentiæ tempus, quidquid fuerit postulatum, id solũ conferri censuimus. Dat. VIII. Id. Mai. Rauẽ. Lucio V.C. CONS.

VIII. Idem.AA.Seleucho.P.P.

Nauicularius intra Africam ex quartadecima indictione consulatus Valentiniani Aug. III. & Eutropi.V.C. vsque ad indictionem quartam consulatus nostri septies, & Theodosi iterum, omnia reliqua indulgemus. Dat.III. Nõ. April. Rau. Constantio & Constante CONSS.

VIIII. Idem.AA.Anthemio.P.P.

Per omnes prouincias orientis ex indictione vndecima Valẽtiaca in quintã vsq; nuper trãsactã indictionẽ, annorũ scilicet quadraginta, id est, ex consulatu diuorũ Valẽtiniani & Valentis iterum Augustorũ vsque ad consulatum inuictißimi Honorij patrui mei septies, & meum iterum, omnium generalium titulorum sub æqua lance tam curiis, quàm conlatori priuato & patrimoniali, diuinæ quinetiam domui, omniq; iuri munifico, necnõ & cellariis præter trium metallorum debitoribus Docimeni, Proconensis, & Troadẽsis cõceßimus reliqua, siue species, siue æs, pecunia, aurum, argentúmque

debetur,

debetur, ita vt nec horreis & præfectoriæ arcæ, nec nostro aliquid ex his ærario debeatur, sequentis temporis debitis ex indictione sexta vsque ad præsentem duodecimam emergentibus necessitatibus reseruatis. Dat. V. Id. April. Constantinopol. Constantio & Constante CONSS.

De eadem re scribtum edictum ad populum, ad Marcianum Com. S. L. Musellio præposito sacri cubiculi de titulis ad domum sacram pertinentibus, ad rectores prouinciarum, & de metallariis edictũ ad populũ per prouincias Illyrici, & ad rectores prouinciarum.

X. Idem. AA. Aureliano. P. P.

Indulgentiam, quam ex vndecima indictione Valẽtiaca in quintam vsque nuper transactã generaliter per omnes prouincias & populos sparsimus, nõnulli visi sunt in suum conpendium rapinámque conuertere, vt fierent priuata debita, quæ fuerant publica. Ideóque vt largitatem nostram non nomine, sed re ipsa prouinciales experiantur, à nullo ordine obtentu anticipatæ per se inlationis vlterius aliquid exigantur, cum eis sufficere debeat ad medellam quidquid & ipsi ex eadem indulgẽtia meruerunt, quam sacrilego animo temerare conati sunt. Dat. V. Id. Iul. Constantinop. Honor. X. & Theod. VI. AA. CONSS.

XI. Idem. AA. Monaxio. P. P.

Primipili reliqua tamquam ad nuper emissam generalem indulgentiam minimè pertineant, flagitari cognouimus. ideoq; sancimus primipili quoque reliqua eiusdem temporis relaxari, nec quẽquam debere pro eo tempore, quod indulgẽtia definiuit, primipili vel cuiuslibet

alterius tituli gratia conueniri præter Docimeni, Proconensis, & Troadensis metallorum debitores, quos & dudum latæ indulgentiæ series conprehendit. Dat. V. Id. Sep. Heraclea, Theod. A. VII. & Palladio CONSS.

XII. Idem. AA. Palladio. P. P.

Præter cēsuales functiones Campania, quam & vetustatis grauior onerat adscribtio, & pòst hostium vastauit incursio, peræquatis territoriis nonam partem tantummodo præteriti aßis publicarum toleret punctionū. Picenum verò & Tusciam suburbicarias regiones septimam tributorum ad supputationem profeßionis antiquæ per vniuersos titulos iubemus agnoscere, vt reciso antiqui census onere, is tantum modus, quē superius cōprehendimus, chartis publicis inseratur, hac condicione, vt omnis super desertorum nomine querella in posterum conquiescat. Dat. XVII. Kal. Dec. Rau. Honor. XII. & Theod. VIII. AA. CONSS.

XIII. Idem. AA. Venantio Com. R. P.

Breues, quos spectabiles ac probatißimi nobis viri ac Palatinorum sacrarū vel ad prætoriana scrinia detulerūt, & profeßionis modum eum, qui breuibus sedit, scribi volumus. Eum verò, qui recisus est de chartis publicis, iubemus auferri. Vnde secundum fidem polypticorum per prouincias proconsularem nouem milia duas cēturias iugera centumquadragintaunum in soluendo, & quinque milia septingentas centurias, iugera centum quadragintaquattuor semis in remouendis: per prouinciam verò Byzacenam in præstanda functione septem milia quadringentas sexaginta centurias iugera centum octogintaseptem milia sexcentas, quindecim verò centurias

centurias iugera tria semis in auferenda constat adscribta, vt circa eos, quibus conlocata ac releuata sunt prædia, ad securitatem perpetuæ proprietatis intermina possint ætate seruari. De his verò, quæ edictis pendentibus nondum sunt certis adsignata personis, rectores prouinciarum decernimus prouidere, vt manentibus remediis, quæ fides supradicta adtribuit idoneis conlocentur. Dat. X. Kalend. Mar. Rau. Honor. XII. & Theod. X. AA. CONSS.

XIIII. Idem. AA. Rufino. Com. s. l.

Quod de annonariis functionib9 per vrbicarias regiones clementia nostra concessit, etiam in largitionalibus titulis & emphytheuticis reipublicæ prædiis custodiri mandamus. Amotis igitur reliquis, etiam circa largitionales titulos debita ex præsenti indictione constituet, chartis abolitis debitorum capitali sanè supplicio percelletur quisquis prouincialem supra constitutum hac auctoritate modum debitæ functionis adstrinxerint. Regesta. VI. Id. Febr. Rauen. Asclepiodoto & Mariniano CONSS.

XV. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Tauro præposito & patricio.

Quicumque ex inposita describtione donatis releuatísque per sacram liberalitatem obnoxiũ se esse ex parte vel ex integro cognoscit, nostri numinis beneficio liberetur, & cetera. Dat. XII. Kal. Iul. Constantinop. Hariobindo & Aspare CONSS.

XVI. Idem. AA. Tauro. P. P.

A sexta indictione ad quam superior indulgentia

vsque processit, ad vndecimam nuper transactam sub æqua dimensione tam curiis, quàm possessori priuato ac patrimoniali, diuinæ quinetiam domus ex omni iure munifico, necnon & in speciebus cellariensibus reliqua indulgemus, ita vt quæ in istis viginti annis à sexta, qua dictum est, indictione, vndecimam vsque per omnes titulos siue in speciebus, siue pecunia, auro argentóque debentur, nomine reliquorum omnibus conceduntur, nihil de his viginti annis speret publicorum cumulus horreorum, nihil arca amplissimæ præfecturæ, nihil vtrũque nostrum ærarium. Dat. X. Kalend. Mai. Theod. A. XIIII. & Maximo. V. C. CONSS.

XVII. Idem. AA. Isidoro. P. P.

Debita susceptoribus ante decimam indictionẽ congregata, quę sedes excelsa pretiis humanioribus adærauit, ex parte dimidia condonamus, arcæ cetera inferri præcipimus. Dat. Prid. Id. Iul. Constantinop. Isidoro & Senatore CONSS.

DE RELATIONIBVS. Titulus XXVIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Claudium Plotianum correctorem Lucaniæ & Brittiorum, post alia.

Vper paucis, quæ iuridica sententia decidi nõ possunt, nostram debes consulere maiestatem, ne occupationes nostras interrumpas: cùm litigatoribus legitimum remaneat arbitriũ à sententia prouocandi. Dat. VI. Kal. Iañ. Treu. Acc. VIII. Id. Feb. Regio, Constantino. A. III. & Licinio. III. CONSS.

II. Idem

II. Idem. A. Profuturo. PF. Annonæ.

Si quis iudicum duxerit esse referendum, nihil pronuntiet, sed magis, super quod hæsitandum putauerit, nostram consulat scientiam: aut si tulerit sententiam, minimè postea, ne à se prouocetur, relatione promissa terreat litigantes. Dat. III. Id. Feb. Sirmio, Constantino. A. V. & Licinio. C. CONSS.

III. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Viuentium. P. P.

Super delictis prouincialium, numquam rectores prouinciarum ad scientiam principum putent esse referendum, nisi ediderint prius consultationis exemplum. Quippe tunc demum relationibus plena maturitas est, cùm vel allegationibus refelluntur, vel probantur adsensu. Dat. II. Kal. Ian. Treu. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

IIII. Idem. AA. & GRATIANVS. A. ad Apodemiū.

Si quando ratio, aut necessitas est in negotiis nostra iudicia requirendi, exspectandíque responsa, omnem omnino causam relationis series conprehendat, vt recitata consultatione, quę ita est dirigenda, propemodū auctorum recensione non opus sit, actis etiam necessariò sociandis. Dat. VI. Id. Mai. Treu. Valentiniano. NB. P. & Victore. CONSS.

V. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Eupraxium. P. V.

Quicumque iudicum, vel appellatione interposita, vel ipse dubitans, relationem in causa, vel ciuili, vel criminali spopōderit sese missurum, exemplū opinionis edēdę, refutatoriorúmque dandorum, sed & transmittendæ relationis

tionis intra eum diem seruet, qui Cõstantiana lege decretus est: ita vt simul omnia ad eã, de qua refertur, causam pertinentia acta transmittat. Quòd si qui iudicum posthac non ita obseruauerint cuncta in relationibus dirigẽdis, quę iampridem statuta sunt, eo crimine tenebũtur vnà cum officio, quod ordinem seruandorum suggerere neglexerit, quo tenẽtur, qui sacrilegium admiserint, & cetera. PP. XVI. Kal. Mart. Gratiano. A. II. & Equitio. CONSS.

VI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Palladio. P. P.

Numquam ad vnius litigatoris querimoniam nostris altaribus suggestio offeratur, ita vt si cuiusquam ambitione plectenda inportunitas id fortè meruerit, ei, cuius intentione cõtra generale factum fuerit, cõstitutum damnum litis iudex infligat, nec vmquam in rediuiuum statum negotiũ redigatur, quod hac fuerit condicione præsumptum. Dat. V. Id. Septemb. Raũ. DN. Theod. A. VII. & Palladio. CONSS.

DE APPELLATIONIBVS, ET pœnis earum, & consultationibus. Titulus. XXX.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Claudium Plotianum correctorem Lucaniæ & Brittiorum.

SI in negotio ciuili cognitis vtrisque actionibus pronuntiaueris te ad nostram scientiam relaturum, consultationis exemplum litigatoribus intra decem dies edi aput acta iubeas: vt si cui fortè relatio tua minùs plena, vel contraria videatur, is refutatorias preces similiter tibi aput acta offerat intra dies quinq;, quàm illi exemplum consultationis tuæ obtuleris.

tuleris. Iam dicationis tuę est omnia quę aput te, vel aput alios gesta fuerint in eo negotio consultationi tuę cum refutatoriis litigãtis adnectere, ita vt scias & decem dies intra quos edi consultationem oportet, & quinque intra quos preces refutatoriæ offerendæ sunt, continuos debere seruari. Nam quinque diebus transactis, nec offerentem preces refutatorias litigatorem debebis audire, sed sine his, quoniam intra statutum tempus oblatæ non sunt, gesta omnia ad nostram referre scientiam, & cetera. Dat. III. Kal. Iañ. Treũ. Constantino. A. III. & Licinio. III. CONSS.

II. Idem. A. ad Catullinum. post alia.

Minimè fas est, vt in ciuili negocio libellis appellatoriis oblatis, aut carceris cruciatus, aut cuiuslibet iniuriæ genus seu tormenta, vel etiam contumelias perferat appellator, absque his criminalibus causis in quibus etiam si possunt prouocare, eum tamen statum debent obtinere, vt post prouocationem in custodia perseuerent: ea custodita moderatione, vt eorum prouocationes recipiãtur, qui easdem non à præiudicio interposuisse noscuntur, aut etiam ante causam examinatam, & determinatam, sed vniuerso negotio peremptoria præscribtione finito, vel per cũcta membra decurso contra iudicem interpositæ esse noscantur, & cetera. Dat. III. Noñ. Noũ. Treũ. Acc. XV. Kal. Mai. Hadrumeto, Volusiano & Anniano. CONSS.

III. Idem. A. ad Probianum Proc. Afric.

Appellationum causas, quæ per vos in auditorio nostro, quibus vicem nostri mandamus examinis, diiudicãtur, id audire debes, vt edicto, quod super appellationũ negotiis finiendis iam generaliter constitutum est, pareas, atque

atque eadem negotia quàm maturißimè explices. Dat. VIII. Kal. Septemb. Rom. Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

IIII. Idem. A. Amabiliano. PF. Annon. Afric.

Officij cura est, vt omnes omnino appellationes, quæcumque fuerint interpositæ, sollemniter curet accipere: nec in recipiendis libellis aliquod genus iniuriæ inferēdum cuipiam existimet. PP. III. Kal. Ianuar. Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

V. Idem. A. Petronio Probiano. suo sal.

Ex illo tempore, quo in ciuilibus causis, quæ inter priuatos mouentur, consulturum, vel relaturum te esse promiseris, vel appellationis à te interpositæ sollēnia completa fuerint, nihil posthac tibi quodlibet speciale, ac requisitum, vel quibuscumque modis fauoris gatiam præferens audiendum est: sed obseruandum, vt iuxta priora statuta sollemnitatis more expleto gesta ad comitatū omnia dirigantur, & cetera. Dat. Id. Aug. Arelato. PP. Id. Octob. Thebeste, Sabino & Rufino. CONSS.

VI. Idem. A. Petronio Probiano suo sal.

Supplicare causa pendente non licet, nisi fortè ei cui opinionis exemplum negatum est, vel instructionis vniuersæ subpressa transmißio. Quo facto crimen iudici sacrilegij imminebit, qui hoc commisso litigatori supplicandi necessitatem inponit: cui aliter supplicanti dimidiæ partis rei, de qua agitur, inponenda est multa, vt pro iudicis æstimatione fisco pretium inferat: eo etiam, qui terminatam rescribto, vel consultatione quæstionem exquisito suffragio refricare conabitur (quoniam maius crimē admittit) in omnem litis æstimationem protinus condemnando,

demnando, & sub sacramenti obseruatione omni venia denegāda, si quis contra hæc supplicare tēptauerit. Dat. Id.. Aug. Arelato. PP. Id. Octob. Thebeste Sabino. & Rufino. CONSS.

VII. Idem. A. ad Bassum. P. V.

Litigatoribus copia est, etiam non conscribtis libellis, ilico appellare voce, cùm res poposcerit iudicata. Dat. VIII. Id. Iuñ. Sirmio, Gallicano & Basso. CONSS.

VIII. Idem. A. ad Bassum. P. V.

Manente lege, qua præscribtum est intra quot dies opinionis siue relationis exemplum priuatis iudex debeat exhibere, & refutatorij libelli intra quot dies rursum iudicibus offerendi sunt, tam in priuatis, quàm etiā in fiscalibus causis, ex eo die, quo fuerit quæstio terminata, vel ex quo relationem iudex per sententiam promiserit, intra vicēsimum diem quęcumque ad instructionem pertinent causæ, ad comitatum nostrum properantissimè volumus adferri. Quod nisi factum fuerit, ab vniuerso officio viginti transactis diebus, quos post latam sententiam placuit supputari, intra viginti alios dies, qui sequuntur, tantum fisco nostro præcipimus inferri, quanti per æstimationem rationalis emolumentum litis (cuius suppressa fuerat instructio) fidelissimè potuerit æstimari. Cui capitale supplicium imminebit, si rigorem legis quocumque modo mollire temptauerit. eadem pœna officio imminente, si quando appellatione, vel consultatione pendente, vel post decisas nostris responsionibus causas, ei quod vllo modo fuerit impetratū, damnabilem voluerit conhibentiam commodare. nam decreta nostra debet ingerere iudicantia, vt ipso etiam dissimulante

mulãte iudice, reluctari, & tamquam manibus iniectis eos de iudicio producere, ac rationum officio traditos statuti prioris nexibus obligare, quorum desideriis violari nostras prospexerit sanctiones. P P. IIII. Kalend. April. Rom. Constãtino. A. V. & Licinio. C. CONSS.

VIIII. Idem A. ad Seuerum Vicarium.

Ne causas, quæ in nostram venerint scientiam, rursus trãsferri ad iudicia necesse sit, instructiones, necessarias plenè actis inseri præcipimus. Nam cogimur à proferẽda sentẽtia temperare, qui sanximus retractari rescribta nostra ad opiniones, vel etiã relationes iudicum data, non oportere: quoniam verendum est, ne lis incognito negotio dirimatur adempta copia conquerendi. Quare perennibus inuretur iudex notis, si cuncta, quæ litigatores instructionis probationisque causa recitauerint, indita actis vel subiecta non potuerint inueniri. Dat. X. Kal. Iul. Aquil. Constãtino. V. & Licinio. C. CONSS.

X. Idem A. ad Crispinum.

Si quis per absentiam nominatus ad prouocationis auxilium cucurrerit, ex eo die interponendæ appellationis duum mẽsum tempora ei conputanda sunt, ex quo cõtra se celebratam nominationem didicisse monstrauerit. Nam præsenti qui factam nominationem cognouit, & appellare voluerit, statim debet duorum mensum spatiũ conputari. Dat. VIII. Id. Iul. Constantino. A. VI. & Constantio. C. CONSS.

XI. Idem A. ad Maximum post alia.

Nemo in refutatione aliquid congerat, quod adserere intẽtione neglexerit. Quod quidem sæpe fit industria, si quod

si quod quis probari posse desperet in præsenti disceptatione dissimulet,certus se esse reuincendum,si commenticia & ficta suggesserit. Propter quod cogi etiam singulos oportebit,ad proferenda in iudicio vniuersa,quæ ad substantiã litigij proficere arbitrantur,adque ea ratione vrgeri,vt sciant sibi ex auctoritate legis istius non licere refutatoriis tale aliquid ingerere, quod aput iudicem non ausi fuerint publicare. Nam si plena, vt iubemus, adsertio per litigatorem in iudiciis exeratur,& integra instructio in consulti ordinem conferatur, stabit ratum ac fidele,quod iudicia nostra rescribserint. Neque vllus querimoniæ locus dabitur, nec occasio supplicandi, vt conuelli labefactaríque iubeamus,quæ ad relationem eius sanximus,qui neque vera,neque vniuersa suggessit. Omnes igitur partiũ allegationes, acta vniuersa, scribturarumque exempla omnium dirigãtur. Quod cùm vniuersos iudices tunc præcipuè sublimitatem tuam, qui cognitionibus nostram vicem repræsentas,seruare conueniet. Sanè etiam ex eo querimoniæ litigantium oriuntur, quòd à vobis, qui imaginem principalis disceptationis accipitis, appellationum adminicula respuuntur. Quod inhiberi necesse est. Quid enim aceruius indigniúsque est, quàm indulta quempiam potestate ita per iactantiam insolescere,vt despiciatur vtilitas prouocationis,opinionis editio denegetur, refutandi copia respuatur? Quasi verò appellatio ad contumeliam iudicis non ad priuilegium iurgantis inuenta sit, vel in hoc non æquitas iudicãtis,sed litigantis debeat considerari vtilitas.

Dat. Prid. Id. Ian. Sirmio, Crispo. II. & Constantino. II. CC. CONSS.

XII. Idem A. ad Florentinum.

Si no-

Si nominatus magistratus aliquis refragetur, non appellatio, sed querimonia hoc dicetur. appellationis enim verbum in maioribus rebus dici oportet. Similiter & si ad exactionem annonariã nominatus de iniustitia queratur, non appellatio, sed querella hoc esse videbitur. Ideoque nec tempora appellationum seruanda sunt, sed mox super huiusmodi querimoniis disceptandum. Dat. Id. April. Constantinop. Seuero & Rufino. CONSS.

XIII. Idem A. Ad Iulianum. P. V.

Nonnulli iudicum inferioris gradus à sententiis suis interponi prouocationis auxilium ægreferentes, id efficiunt, vt nobis eorum relationes non necessariæ, & insolentes ingerantur. Igitur volumus cùm ab eorum sententiis fuerit prouocatum, super ea quæstione, cuius appellatione interposita iudices esse desierunt, minimè eos ad nostram referre clementiam, sed grauitatis tuæ, cui nostram vicem commisimus, sacrum auditorium expectari. Dat. III. Non. Aug. Heracleæ, Constantino. A. VII. & Constantio. C. III. CONSS.

XIIII. Idem A. Victori rationali Vrb. Rom.

Quoniam nonnulli fisci debitores, cum iußi fuerint debitam summam exsoluere, interposito prouocationis auxilio vim exsecutionis eludunt, nec iam opinionis exemplum, nec refutatorias preces curant petere vel offerre: Placuit vt si intra dies complendis sollemnitatibus præstitutos ad facienda hæc, appellatoris cura defuerit, deserta ab eo prouocatio æstimetur, móxque debitũ exigatur. Dat. Prid. Kalend. Aug. Constantio, & Maximo. CONSS.

XV. Idem A. ad concilium prouinciæ Afric.

Non

Non rectè iudices iniuriam sibi fieri existimant, si litigator cuius negotium sententia vulneratum est, à principali causa prouocauerit. Quod neque nouum, neque alienum à iudiciis est. Ideoque post negotium principale discussum, litigatori liceat litem iuris remedio subleuare, & iudices obseruare debebunt, ne appellatores, vel in carcerem redigant, vel à militibus faciant custodiri. P P. IIII. Kalend. Aug. Karthag. Constantino. A. VIII. & Constantio. C. IIII. CONSS.

XVI. Idem A. ad vniuersos prouinciales.

A procõsulibus, & comitibus, & his, qui vice præfectorum cognoscunt, siue ex appellatione, siue ex delegato, siue ex ordine iudicauerint, prouocari permittimus, ita vt appellanti iudex præbeat opinionis exemplum, & acta cum refutatoriis partium suísque litteris ad nos dirigat. A præfectis autem prætorio, qui soli vice sacra cognoscere verè dicendi sunt, prouocari non sinimus: ne iam nostra contingi veneratio videatur. Quòd si victus oblatam nec receptam à iudice appellationem adfirmet, præfectos adeat, vt aput eos de integrò litiget, tamquàm appellatione suscepta. Superatus enim si iniustè appellásse videbitur, lite perdita notatus abscedet: aut si vicerit contra eum iudicem, qui appellationem non receperat, ad nos referri necesse est, vt digno supplicio puniatur. Dat. Kalen. Aug. P P. Kalend. Septembr. Constantinop. Basso, & Ablauio. CONSS.

XVII. Idem A. ad vniuersos prouinciales.

Qui licitam prouocationem omiserit, perpetuò silere debebit, nec à nobis inpudẽs petere per supplicationem auxilium.

auxilium. quod si fecerit, deportationis pœna plectẽdus est. Dat. Kalen. Aug. P P. Kalend. Septemb. Basso, & Ablauio. CONSS.

XVIII. Imp. CONSTANTIVS. A. Anicio Iuliano. P. V.

Quotiens rationalis, vel officij necessitate poscente, vel ex prærogatiua rescribti inter priuatos iudicauerit, si à sententia fuerit prouocatum, non ad nostram scientiam referendum est, sed apostolis datis, quod iuxta obseruatam rationem postulari sufficiet, & ad auditorium grauitatis tuæ, cui ad vicem nostram delata iudicatio est, partes peruenire oportet: in fiscalibus causis seruato priscæ consuetudinis more, vt opinione edita vniuersa ad nostram scientiam referantur. Dat. XIII. Kalend. Iul. Serdicæ. P P. VI. Kalend. Aug. Rom. Constantio. A. II. & Constante. CONSS.

XVIIII. Idem A. ad Anatoliũ Vic. Asię post alia.

Si ad curiam nominati vel ad duumuiratus, aliorúmque honorum infulas, vel munus aliquod euocati, putauerint appellandum, intra duos menses negotia perorentur. Dat. VI. Kalend. Decemb. Constantio. A. II. & Constante. CONSS.

XX. Impp. CONSTANTIVS. & CONSTANS. AA. Philippo. P. P.

Iudices cùm in ciuilibus causis, tum etiam in criminalibus, in quibus vitæ hominum salutísque quodammodo fata tractantur, appellationes admittant, nec denegent vocẽ in supplicium sentẽtia destinatis. P P. V. Id. Iun. post Cons. Constantij iterum & Constantis. A A.

XXI. Idem AA. ad Proculum Proconf. Afric.

Si qui

Si qui fiscale debitum per sententiam luere iussi, appellationem frustrationis commento crediderint obponendam, ne moris tergiuersantibus abutantur, ilico ad eum missi, cuius vice nostra cognitio est, intra viginti dies appellationis substantiam persequatur, vt vel probata appellatione ad dicationis tuæ officium reuertantur, vel inprobata, vt legis istius contemptores ad præfectorum prætorio commentarios destinentur: eadem forma seruanda etiam, si pessima conscientia fortè grauati appellandi causa intra diem supersederint perorare. Dat. IIII. Kalend. Decemb. Acyndino & Proculo. CONSS.

XXII. Idem AA. ad Scyllacium.

Omnes præsides moneantur, vt si quis prouocatione sibi opus esse cognoscit, iuxta morem ordinémque legum accipiant libellos, & ad eos, qui consuerunt audire, transmittant: nec appellãtes iniuriarũ adflictatione deterritos à suffragio necessariæ defensionis expellant. Inponimus enim præsentis multæ fascem, vt iudex qui suscipere neglexerit, auri libras. X. & officium eius quindecim pendat. PP. Cyzico. VI. Kalend. Mart. Placido & Romulo. CONSS.

XXIII. Idem AA. ad Rusticum. P.V.

Dudum meminimus sancientibus nobis esse decretũ, vt iuris veteris auctoritate submota, nullus clarissimus à præfecti vrbis sententia prouocandi vsurparet licentius facultatem, sed cunctas nobis partes publicæ vtilitatis atque communis iuris volentibus præstare, visum est, vt vetustatis auctoritas, & appellandi facultas & origo repetatur; scilicet consenescente priore lege qua istiusmodi potestas videatur exclusa. PP. Rom. VI. Non.

Iul. Amantio & Albino. CONSS.

XXIIII. Idem AA. Procopio præsidi Ciliciæ.

Cum in cõtrouersia criminali siue ciuili iudex ad nos existimauerit referẽdum, acta, vt gesta sunt, refutatorios libellos, vt oblati sunt, referri oportet. Quos quidẽ exigi & intra præscribtum patria constitutione tempus à iurgantibus flagitari iubemus, ac pronunciamus grauissimam notam esse subiturum, quisquis hæc à nobis constituta neglexerit. P P. V I. Id. Nouemb. Philippo & Sallia. CONSS.

XXV. Idem AA. ad Lollianum. P. P.

Quoniam iudices ordinarij prouocationes æstimant respuendas: placet, vt si quis appellationem suscipere recusauerit, quæ non ab exsecutione, vel à præiudicio, sed à sententia iurgium terminante fuerit interposita, triginta pondo auri cogatur fisco inferre. X X X. alias libras auri officio eius itidem soluturo. Dat. V I I I. Kalend. Aug. Messadensi. P P. Capuæ, Arbitione, & Lolliano. CONSS.

XXVI. Idem AA. ad Volusianum P. P. post alia.

Lata sententia, quæ pertinent ad bona vacantia & caduca, & ad ea quæ indignis, legibus cogẽtibus, auferuntur: si quis putauerit prouocandũ, vox eius debebit admitti. Dat. I I I. Kalend. Aug. Arbitione & Lolliano. CONSS.

XXVII. Idẽ AA. & IVLIANVS Cæs. ad Taurũ. P. P.

De Sardinia, Sicilia, Campania, Calabria, Brittiis & Piceno, Aemilia & Venetia, & ceteris interpositas appellationes laudabilis sublimitas tua more sollemni debebit audire conpetenti appellatione terminandas.

Nec

Nec verò vlla poterit esse confusio. Præfectus enim vrbis nostra responsione conuentus prædictis cognitionibus temperandum sibi esse cognouit. Dat Sirmio, Constantio. A. VIIII. & Iuliano. II. C. CONSS.

XXVIII. Idem AA. ad Taurum.

Patris nostri salutaribus imperatis cõperimus dudum esse preceptum, vt si à rationali, vel comite, vel alio, qui curam fiscalis commodi gerit, fiscale debitum postulante, fuerit prouocatum, ad eos, qui vice nostra huiusmodi cognitionibus præsident, appellatores intra diem tricensimum perducantur, aduersus sententias, quas iniquas esse contendunt, exsecuturi proprias actiones. Quapropter viginti sufficit dies intra eandem prouinciam custodiri, intra quam fuerit prouocatum, sicut ex aliis quadraginta seruentur: adque intra eorum terminos quod patris nostri constitutio statuit, explicetur. Dat. XIIII. Kalend. Iul. Singiduno. P P. X. Kalen. Aug. Rom. Eusebio & Hypatio. CONSS.

XXVIIII. Imp. IVLIANVS. A.
ad Hymetium Vic. Vrb.

Omnes legitimæ appellationes, quæcunque fuerint contra audientiam tuæ grauitatis interpositæ, indubitanter suscipiantur, & post latam sententiam intra triginta dies vniuersa, quæ in eiusmodi negotio geruntur, cum refutatoriis precibus, seu libellis ad nostrum comitatum mittantur: strenuo videlicet officiali ex his, qui tibi parent, ad hanc sollicitudinem electo, ita vt publicis monumentis confectis dies quo gerulis gesta tradantur, fideliter designetur. nam. X. librarum auri multæ constituetur officium obnoxium, si statuta nostra aliqua fuerint dissimulatione violata. Dat. X. Kalend. Octobr.

Antiochiæ, Mamertino & Neuitta. CONSS.

XXX. Idem A. ad Germanianum. P. P.

His, qui tempore conpetenti non appellant, redintegrandæ audientiæ facultas denegetur. Omnes igitur, qui contra præfectos vrbi, seu proconsules, seu comites orientis, seu vicarios sub specie formidinis prouocationem non arbitrantur interponendam, à renouanda lite pellantur. Nobis enim moderantibus rempublicam, nullum audebit iudex prouocationis perfugium iurgantibus denegare. Qui verò vim sustinuerint, contestatione publicè proposita intra dies videlicet legitimos, quibus appellare licet, causas appellationis euidenti adfirmatione distinguant, vt hoc facto tamquam interposita appellatione hisdem æquitatis adminicula tribuantur. Emissa. XV. Kalend. Ian. Mamertino, & Neuitta. CONSS.

XXXI. Idem A. ad Mamertinum. P. P.

Quoniam plerique rectores relationes, quas ad nostræ tranquillitatis comitatum destinare promittunt, supprimere, vel differre conantur, praua id conscientia faciente, conueniri eos ab inlustri auctoritate tua præcipimus, vt intellegant sibi quidem denarum librarum auri, officiis verò suis vicenarum imminere condemnationem, si promissa relatio intra triginta dies non fuerit sine aliqua ambiguitate transmissa his officialibus, per quos conuenit gesta transmitti. Et quia plerumque contingit, vt gerulis litterarum, aliquo casu existente, tarditatis obstaculum videatur adferri, ne id quod necessitate contingit, ad culpam rectorum redundare videatur, actis aput se confectis diem designare

gnare debebunt, in quo transmißio gestorum committitur his, qui huic neceßitati deputantur. Dat. X. Kal. April. Iuliano. A. IIII. & Sallustio. CONSS.

XXXII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. salutem dicunt ordini ciuitatis Karthaginis.

Iudicibus non solum appellationis suscipiendæ neceßitas videtur inposita, verum etiam triginta dierum spatia definita sunt, intra quæ negotij merita ad mansuetudinis nostræ scrinia conueniat destinari: Iudice & officio, si statuta fuerint aliqua parte mutilata, multa subiacente. Dat. Prid. Non. Febr. Med. Diuo Ioniano & Varroniano. CONSS.

XXXIII. Idem AA. ad Dracontium Vic. Afric.

Quicumque iudicum aduersus auctoritatem legis appellationes neglexerit, protinus officio tuo non rationalis imminente ad viginti librarum auri exsoluendā multam cogetur, ita vt & officium eius triginta simili celeritate dissoluat. Dat. Prid. Id. Septēb. Aquil. Acc. XVIII. Kalend. Decembr. Tacapisdiuo, Ioniano & Varroniano. CONSS.

XXXIIII. Idem AA. ad Symmachum. P.V.

Si quisquā ausus consultationem sequi circa limina palatij nostri comitatúmve fuerit deprehensus: æstimatæ litis, quæ in controuersiam venit, medietatem in auro adque argento fisci viribus inferre cogetur: Iudex sanè, qui relationem promiserit, nisi intra triginta dies dictæ sententiæ promissam relationem ad nostra scrinia destinarit, ipse quidem notabili sententia reprehen-

 sus,

tionis intra eum diem seruet, qui Cōstantiana lege decretus est: ita vt simul omnia ad eā, de qua refertur, causam pertinentia acta transmittat. Quòd si qui iudicum posthac non ita obseruauerint cuncta in relationibus dirigēdis, quę iampridem statuta sunt, eo crimine tenebūtur vnà cum officio, quod ordinem seruandorum suggerere neglexerit, quo tenētur, qui sacrilegium admiserint, & cetera. PP. XVI. Kal. Mart. Gratiano. A. II. & Equitio. CONSS.

VI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Palladio. P. P.

Numquam ad vnius litigatoris querimoniam nostris altaribus suggestio offeratur, ita vt si cuiusquam ambitione plectenda inportunitas id fortè meruerit, ei, cuius intentione cōtra generale factum fuerit, cōstitutum damnum litis iudex infligat, nec vmquam in rediuiuum statum negotiū redigatur, quod hac fuerit condicione præsumptum. Dat. V. Id. Septemb. Rauē. DN. Theod. A. VII. & Palladio. CONSS.

DE APPELLATIONIBVS, ET pœnis earum, & consultationibus. Titulus. XXX.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Claudium Plotianum correctorem Lucaniæ & Brittiorum.

SI in negotio ciuili cognitis vtrisque actionibus pronuntiaueris te ad nostram scientiam relaturum, consultationis exemplum litigatoribus intra decem dies edi aput acta iubeas: vt si cui fortè relatio tua minùs plena, vel contraria videatur, is refutatorias preces similiter tibi aput acta offerat intra dies quinq;, quàm illi exemplum consultationis tuæ obtuleris.

tuleris. Iam dicationis tuę est omnia quę aput te, vel aput alios gesta fuerint in eo negotio consultationi tuę cum refutatoriis litigãtis adnectere, ita vt scias & decem dies intra quos edi consultationem oportet, & quinque intra quos preces refutatoriæ offerendæ sunt, continuos debere seruari. Nam quinque diebus transactis, nec offerentem preces refutatorias litigatorem debebis audire, sed sine his, quoniam intra statutum tempus oblatæ non sunt, gesta omnia ad nostram referre scientiam, & cetera. Dat. III. Kal. Iañ. Treũ. Constantino. A. III. & Licinio. III. CONSS.

II. Idem. A. ad Catullinum. post alia.

Minimè fas est, vt in ciuili negocio libellis appellatoriis oblatis, aut carceris cruciatus, aut cuiuslibet iniuriæ genus seu tormenta, vel etiam contumelias perferat appellator, absque his criminalibus causis in quibus etiam si possunt prouocare, eum tamen statum debent obtinere, vt post prouocationem in custodia perseuerent: ea custodita moderatione, vt eorum prouocationes recipiãtur, qui easdem non à præiudicio interposuisse noscuntur, aut etiam ante causam examinatam, & determinatam, sed vniuerso negotio peremptoria præscribtione finito, vel per cũcta membra decurso contra iudicem interposita esse noscantur, & cetera. Dat. III. Noñ. Noũ. Treũ. Acc. XV. Kal. Mai. Hadrumeto, Volusiano & Anniano. CONSS.

III. Idem. A. ad Probianum Proc. Afric.

Appellationum causas, quæ per vos in auditorio nostro, quibus vicem nostri mandamus examinis, diiudicãtur, id audire debes, vt edicto, quod super appellationũ negotiis finiendis iam generaliter constitutum est, pareas,

atque

atque eadem negotia quàm maturißimè explices. Dat. VIII.Kal.Septemb.Rom. Constantino.A.IIII.& Licinio.IIII.CONSS.

IIII. Idem.A.Amabiliano.PF. Annon.Afric.

Officij cura est,vt omnes omnino appellationes, quæcumque fuerint interpositæ,sollemniter curet accipere: nec in recipiendis libellis aliquod genus iniuriæ inferēdum cuipiam existimet.PP.III.Kal.Ianuar. Constantino.A. IIII.& Licinio.IIII.CONSS.

V. Idem.A.Petronio Probiano.suo sal.

Ex illo tempore,quo in ciuilibus causis, quæ inter priuatos mouentur,consulturum, vel relaturum te esse promiseris,vel appellationis à te interpositæ sollēnia completa fuerint,nihil posthac tibi quodlibet speciale,ac requisitum, vel quibuscumque modis fauoris gatiam præferens audiendum est: sed obseruandum, vt iuxta priora statuta sollemnitatis more expleto gesta ad comitatū omnia dirigantur,& cetera.Dat.Id.Aug.Arelato.PP.Id. Octob.Thebeste,Sabino & Rufino.CONSS.

VI. Idem.A.Petronio Probiano suo sal.

Supplicare causa pendente non licet, nisi fortè ei cui opinionis exemplum negatum est, vel instructionis vniuersæ subpressa transmißio.Quo facto crimen iudici sacrilegij imminebit,qui hoc commisso litigatori supplicandi neceßitatem inponit: cui aliter supplicanti dimidiæ partis rei,de qua agitur,inponenda est multa, vt pro iudicis æstimatione fisco pretium inferat:eo etiam, qui terminatam rescribto, vel consultatione quæstionem exquisito suffragio refricare conabitur(quoniam maius crimē admittit) in omnem litis æstimationem protinus condemnando,

demnando, & sub sacramenti obseruatione omni venia denegāda, si quis contra hæc supplicare tēptauerit. Dat. Id. Aug. Arelato. PP. Id. Octob. Thebeste Sabino. & Rufino. CONSS.

VII. Idem. A. ad Bassum. P. V.

Litigatoribus copia est, etiam non conscribtis libellis, ilico appellare voce, cùm res poposcerit iudicata. Dat. VIII. Id. Iun. Sirmio, Gallicano & Basso. CONSS.

VIII. Idem. A. ad Bassum. P. V.

Manente lege, qua præscribtum est intra quot dies opinionis siue relationis exemplum priuatis iudex debeat exhibere, & refutatorij libelli intra quot dies rursum iudicibus offerendi sunt, tam in priuatis, quàm etiā in fiscalibus causis, ex eo die, quo fuerit quæstio terminata, vel ex quo relationem iudex per sententiam promiserit, intra vicēsimum diem quęcumque ad instructionem pertinent causæ, ad comitatum nostrum properantissimè volumus adferri. Quod nisi factum fuerit, ab vniuerso officio viginti transactis diebus, quos post latam sententiam placuit supputari, intra viginti alios dies, qui sequuntur, tantum fisco nostro præcipimus inferri, quanti per æstimationem rationalis emolumentum litis (cuius suppressa fuerat instructio) fidelissimè potuerit æstimari. Cui capitale supplicium imminebit, si rigorem legis quocunque modo mollire temptauerit. eadem pœna officio imminente, si quando appellatione, vel consultatione pendente, vel post decisas nostris responsionibus causas, ei quod vllo modo fuerit impetratū, damnabilem voluerit conhibentiam commodare. nam decreta nostra debet ingerere iudicantia, vt ipso etiam dissimulante

mulãte iudice, reluctari, & tamquam manibus iniectis eos de iudicio producere, ac rationum officio traditos statuti prioris nexibus obligare, quorum desideriis violari nostras prospexerit sanctiones. P P. I I I I. Kalend. April. Rom. Constãtino. A. V. & Licinio. C. C O N S S.

VIIII. Idem A. ad Seuerum Vicarium.

Ne causas, quæ in nostram venerint scientiam, rursus trãsferri ad iudicia necesse sit, instructiones, necessarias plenè actis inseri præcipimus. Nam cogimur à proferẽda sentẽtia temperare, qui sanximus retractari rescribta nostra ad opiniones, vel etiã relationes iudicum data, non oportere: quoniam verendum est, ne lis incognito negotio dirimatur adempta copia conquerendi. Quare perennibus inuretur iudex notis, si cuncta, quæ litigatores instructionis probationisque causa recitauerint, indita actis vel subiecta non potuerint inueniri. Dat. X. Kal. Iul. Aquil. Constãtino. V. & Licinio. C. C O N S S.

X. Idem A. ad Crispinum.

Si quis per absentiam nominatus ad prouocationis auxilium cucurrerit, ex eo die interponendæ appellationis duum mẽsum tempora ei conputanda sunt, ex quo cõtra se celebratam nominationem didicisse monstrauerit. Nam præsenti qui factam nominationem cognouit, & appellare voluerit, statim debet duorum mensum spatiũ conputari. Dat. V I I I. Id. Iul. Constantino. A. V I. & Constantio. C. C O N S S.

X I. Idem A. ad Maximum post alia.

Nemo in refutatione aliquid congerat, quod adserere intẽtione neglexerit. Quod quidem sæpe fit industria, si quod

si quod quis probari posse desperet in præsenti disceptatione dissimulet, certus se esse reuincendum, si commenticia & ficta suggesserit. Propter quod cogi etiam singulos oportebit, ad proferenda in iudicio vniuersa, quæ ad substantiã litigij proficere arbitrantur, adque ea ratione vrgeri, vt sciant sibi ex auctoritate legis istius non licere refutatoriis tale aliquid ingerere, quod aput iudicem non ausi fuerint publicare. Nam si plena, vt iubemus, adsertio per litigatorem in iudiciis exeratur, & integra instructio in consulti ordinem conferatur, stabit ratum ac fidele, quod iudicia nostra rescribserint. Neque vllus querimoniæ locus dabitur, nec occasio supplicandi, vt conuelli labefactaríque iubeamus, quæ ad relationem eius sanximus, qui neque vera, neque vniuersa suggeßit. Omnes igitur partiũ allegationes, acta vniuersa, scribturarumque exempla omnium dirigãtur. Quod cùm vniuersos iudices tunc præcipuè sublimitatem tuam, qui cognitionibus nostram vicem repræsentas, seruare conueniet. Sanè etiam ex eo querimoniæ litigantium oriuntur, quòd à vobis, qui imaginem principalis disceptationis accipitis, appellationum adminicula respuuntur. Quod inhiberi necesse est. Quid enim aceruius indigniúsque est, quàm indulta quempiam potestate ita per iactantiam insolescere, vt despiciatur vtilitas prouocationis, opinionis editio denegetur, refutandi copia respuatur? Quasi verò appellatio ad contumeliam iudicis non ad priuilegium iurgantis inuenta sit, vel in hoc non æquitas iudicãtis, sed litigantis debeat considerari vtilitas.

Dat. Prid. Id. Ian. Sirmio, Crispo. II. & Constantino. II. CC. CONSS.

XII. Idem A. ad Florentinum.

Si no-

Non rectè iudices iniuriam sibi fieri existimant, si litigator cuius negotium sententia vulneratum est, à principali causa prouocauerit. Quod neque nouum, neque alienum à iudiciis est. Ideoque post negotium principale discussum, litigatori liceat litem iuris remedio subleuare, & iudices obseruare debebunt, ne appellatores, vel in carcerem redigant, vel à militibus faciant custodiri. P P. I I I. Kalend. Aug. Karthag. Constantino. A. V I I I. & Constantio. C. I I I I. CONSS.

XVI. Idem A. ad vniuersos prouinciales.

A procõsulibus, & comitibus, & his, qui vice præfectorum cognoscunt, siue ex appellatione, siue ex delegato, siue ex ordine iudicauerint, prouocari permittimus, ita vt appellanti iudex præbeat opinionis exemplum, & acta cum refutatoriis partium suísque litteris ad nos dirigat. A præfectis autem prætorio, qui soli vice sacra cognoscere verè dicendi sunt, prouocari non sinimus: ne iam nostra contingi veneratio videatur. Quòd si victus oblatam nec receptam à iudice appellationem adfirmet, præfectos adeat, vt aput eos de integrò litiget, tamquam appellatione suscepta. Superatus enim si iniustè appellasse videbitur, lite perdita notatus abscedet: aut si vicerit contra eum iudicem, qui appellationem non receperat, ad nos referri necesse est, vt digno supplicio puniatur. Dat. Kalen. Aug. P P. Kalend. Septembr. Constantinop. Basso, & Ablauio. CONSS.

XVII. Idem A. ad vniuersos prouinciales.

Qui licitam prouocationem omiserit, perpetuò silere debebit, nec à nobis inpudẽs petere per supplicationem auxilium.

auxilium. quod si fecerit, deportationis pœna plectēdus est. Dat. Kalen. Aug. P P. Kalend. Septemb. Basso, & Ablauio. CONSS.

XVIII. Imp. CONSTANTIVS. A.
Anicio Iuliano. P. V.

Quotiens rationalis, vel officij necessitate poscente, vel ex prærogatiua rescribti inter priuatos iudicauerit, si à sententia fuerit prouocatum, non ad nostram scientiam referendum est, sed apostolis datis, quod iuxta obseruatam rationem postulari sufficiet, & ad auditorium grauitatis tuæ, cui ad vicem nostram delata iudicatio est, partes peruenire oportet: in fiscalibus causis seruato priscæ consuetudinis more, vt opinione edita vniuersa ad nostram scientiam referantur. Dat. XIII. Kalend. Iul. Serdicæ. P P. VI. Kalend. Aug. Rom. Constantio. A. II. & Constante. CONSS.

XVIIII. Idem A. ad Anatoliū Vic. Asię post alia.

Si ad curiam nominati vel ad duumuiratus, aliorúmque honorum infulas, vel munus aliquod euocati, putauerint appellandum, intra duos menses negotia perorentur. Dat. VI. Kalend. Decemb. Constantio. A. II. & Constante. CONSS.

XX. Impp. CONSTANTIVS. & CONSTANS. AA. Philippo. P. P.

Iudices cùm in ciuilibus causis, tum etiam in criminalibus, in quibus vitæ hominum salutísque quodammodo fata tractantur, appellationes admittant, nec denegent vocē in supplicium sentētia destinatis. P P. V. Id. Iun. post Cons. Constantij iterum & Constantis. A A.

XXI. Idem AA. ad Proculum Proconſ. Afric.

Si qui

Si qui fiscale debitum per sententiam luere iussi, appellationem frustrationis commento crediderint obponendam, ne moris tergiuersantibus abutantur, ilico ad eum missi, cuius vice nostra cognitio est, intra viginti dies appellationis substantiam persequatur, vt vel probata appellatione ad dicationis tuæ officium reuertantur, vel inprobata, vt legis istius contemptores ad præfectorum prætorio commentarios destinentur: eadem forma seruanda etiam, si peßima conscientia fortè grauati appellandi causa intra diem superſederint perorare. Dat. I I I. Kalend. Decemb. Acyndino & Proculo. CONSS.

XXII. Idem AA. ad Scyllacium.

Omnes præsides moneantur, vt si quis prouocatione sibi opus esse cognoscit, iuxta morem ordinémque legum accipiant libellos, & ad eos, qui consuerunt audire, transmittant: nec appellãtes iniuriarũ adflictatione deterritos à suffragio necessariæ defensionis expellant. Inponimus enim præsentis multæ fascem, vt iudex qui suscipere neglexerit, auri libras. X. & officium eius quindecim pendat. P P. Cyzico. V I. Kalend. Mart. Placido & Romulo. CONSS.

XXIII. Idem AA. ad Rusticum. P.V.

Dudum meminimus sancientibus nobis esse decretũ; vt iuris veteris auctoritate submota, nullus clarißimus à præfecti vrbis sententia prouocandi vsurparet licentius facultatem, sed cunctas nobis partes publicæ vtilitatis atque communis iuris volentibus præstare, visum est, vt vetustatis auctoritas, & appellandi facultas & origo repetatur, scilicet consenescente priore lege qua istiusmodi potestas videatur exclusa. PP. Rom. V I. Non.

Iul. Amantio & Albino. CONSS.

XXIIII. Idem AA. Procopio præsidi Ciliciæ.

Cum in cõtrouersia criminali siue ciuili iudex ad nos existimauerit referẽdum, acta, vt gesta sunt, refutatorios libellos, vt oblati sunt, referri oportet. Quos quidẽ exigi & intra præscribtum patria constitutione tempus à iurgantibus flagitari iubemus, ac pronunciamus grauissimam notam esse subiturum, quisquis hæc à nobis constituta neglexerit. P P. V I. Id. Nouemb. Philippo & Sallia. CONSS.

XXV. Idem AA. ad Lollianum. P. P.

Quoniam iudices ordinarij prouocationes æstimant respuendas: placet, vt si quis appellationem suscipere recusauerit, quæ non ab exsecutione, vel à præiudicio, sed à sententia iurgium terminante fuerit interposita, triginta pondo auri cogatur fisco inferre. X X X. alias libras auri officio eius itidem soluturo. Dat. V I I I. Kalend. Aug. Messadensi. P P. Capuæ, Arbitione, & Lolliano. CONSS.

XXVI. Idem AA. ad Volusianum P. P. post alia.

Lata sententia, quæ pertinent ad bona vacantia & caduca, & ad ea quæ indignis, legibus cogẽtibus, auferuntur: si quis putauerit prouocandũ, vox eius debebit admitti. Dat. I I I. Kalend. Aug. Arbitione & Lolliano. CONSS.

XXVII. Idẽ AA. & IVLIANVS Cæs. ad Taurũ. P. P.

De Sardinia, Sicilia, Campania, Calabria, Brittiis & Piceno, Aemilia & Venetia, & ceteris interpositas appellationes laudabilis sublimitas tua more sollemni debebit audire conpetenti appellatione terminandas.

Nec

Nec verò vlla poterit esse confusio. Præfectus enim vrbis nostra responsione conuentus prædictis cognitionibus temperandum sibi esse cognouit. Dat Sirmio, Constantio. A. VIIII. & Iuliano. II. C. CONSS.

XXVIII. Idem AA. ad Taurum.

Patris nostri salutaribus imperatis cõperimus dudum esse preceptum, vt si à rationali, vel comite, vel alio, qui curam fiscalis commodi gerit, fiscale debitum postulante, fuerit prouocatum, ad eos, qui vice nostra huiusmodi cognitionibus præsident, appellatores intra diem tricensimum perducantur, aduersus sententias, quas iniquas esse contendunt, exsecuturi proprias actiones. Quapropter viginti sufficit dies intra eandem prouinciam custodiri, intra quam fuerit prouocatum, sicut ex aliis quadraginta seruentur: adque intra eorum terminos quod patris nostri constitutio statuit, explicetur. Dat. XIIII. Kalend. Iul. Singiduno. PP. X. Kalen. Aug. Rom. Eusebio & Hypatio. CONSS.

XXVIIII. Imp. IVLIANVS. A. ad Hymetium Vic. Vrb.

Omnes legitimæ appellationes, quæcunque fuerint contra audientiam tuæ grauitatis interposita, indubitanter suscipiantur, & post latam sententiam intra triginta dies vniuersa, quæ in eiusmodi negotio geruntur, cum refutatoriis precibus, seu libellis ad nostrum comitatum mittantur: strenuo videlicet officiali ex his, qui tibi parent, ad hanc sollicitudinem electo, ita vt publicis monumentis confectis dies quo gerulis gesta tradantur, fideliter designetur. nam. X. librarum auri multæ constituetur officium obnoxium, si statuta nostra aliqua fuerint dissimulatione violata. Dat. X. Kalend. Octobr.

Antiochiæ, Mamertino & Neuitta. CONSS.

XXX. Idem A. ad Germanianum. P. P.

His, qui tempore competenti non appellant, redintegrandæ audientiæ facultas denegetur. Omnes igitur, qui contra præfectos vrbi, seu proconsules, seu comites orientis, seu vicarios sub specie formidinis prouocationem non arbitrantur interponendam, à renouanda lite pellantur. Nobis enim moderantibus rempublicam, nullum audebit iudex prouocationis perfugium iurgantibus denegare. Qui verò vim sustinuerint, contestatione publicè proposita intra dies videlicet legitimos, quibus appellare licet, causas appellationis euidenti adfirmatione distinguant, vt hoc facto tamquam interposita appellatione hisdem æquitatis adminicula tribuantur. Emissa. XV. Kalend. Ian. Mamertino, & Neuitta. CONSS.

XXXI. Idem A. ad Mamertinum. P. P.

Quoniam plerique rectores relationes, quas ad nostræ tranquillitatis comitatum destinare promittunt, supprimere, vel differre conantur, praua id conscientia faciente, conueniri eos ab inlustri auctoritate tua præcipimus, vt intellegant sibi quidem denarum librarum auri, officiis verò suis vicenarum imminere condemnationem, si promissa relatio intra triginta dies non fuerit sine aliqua ambiguitate transmissa his officialibus, per quos conuenit gesta transmitti. Et quia plerumque contingit, vt gerulis litterarum, aliquo casu existente, tarditatis obstaculum videatur adferri, ne id quod necessitate contingit, ad culpam rectorum redundare videatur, actis aput se confectis diem designare

gnare debebunt, in quo transmissio gestorum committitur his, qui huic necessitati deputantur. Dat. X. Kal. April. Iuliano. A. IIII. & Sallustio. CONSS.

XXXII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. salutem dicunt ordini ciuitatis Karthaginis.

Iudicibus non solum appellationis suscipiendæ necessitas videtur inposita, verùm etiam triginta dierum spatia definita sunt, intra quæ negotij merita ad mansuetudinis nostræ scrinia conueniat destinari: Iudice & officio, si statuta fuerint aliqua parte mutilata, multa subiacente. Dat. Prid. Non. Febr. Med. Diuo Ioniano & Varroniano. CONSS.

XXXIII. Idem AA. ad Dracontium Vic. Afric.

Quicumque iudicum aduersus auctoritatem legis appellationes neglexerit, protinus officio tuo non rationalis imminente ad viginti librarum auri exsoluendã multam cogetur, ita vt & officium eius triginta simili celeritate dissoluat. Dat. Prid. Id. Septẽb. Aquil. Acc. XVIII. Kalend. Decembr. Tacapis diuo, Ioniano & Varroniano. CONSS.

XXXIIII. Idem AA. ad Symmachum. P. V.

Si quisquã ausus consultationem sequi circa limina palatij nostri comitatúmve fuerit deprehensus: æstimata litis, quæ in controuersiam venit, medietatem in auro adque argento fisci viribus inferre cogetur: Iudex sanè, qui relationem promiserit, nisi intra triginta dies dictæ sententiæ promissam relationem ad nostra scrinia destinarit, ipse quidem notabili sententia reprehen-

sus, X. librarum auri condemnatione quatietur. officium verò eius, quod non suggesserit, nec commonuerit de relationis necessitate, viginti libris auri fiat obnoxium. Dat. V. Id. Nou. Med. Diuo Ioniano & Varroniano. CONSS.

XXXV. Idem AA. ad Modestum. P.P.

Cuncta instrumenta, quæ iudiciis offeruntur, subiecta consultationi gesta continere debebunt. Sed & acta, quæ sint antè habita, & monumenta transmittenda sunt, hísque adnectenda sunt testimonia, vel confessiones partium, & omnia huiusmodi, in quibus causa consistit, & habere exitum videatur. Dat. Kalend. August. Marcianop. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XXXVI. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS AAA. ad Eupraxium. P.V. post alia.

Cùm ex causis iustis aliquid quo minus iudicari statim poßit, repperietur incertum, ac debitor aduersus discussoris statum cœperit reluctari, dilatione postposita super eo quod exorietur ambiguũ, vel sublimitas tua, vel vicarius, prout quisque vestrum proximus erit, adhibeat examen. PP. XVI. Kalen. Mart. Gratiano. A. III. & Equitio. CONSS.

XXXVII. Imppp. VALENS, GRATIANVS & VALENTINIANVS. AAA. ad Thalassium Proc. Afric. post alia.

Cùm de præscribtionibus peremptoriis agitatur examen, si eas præscribtiones iudex, vt leues, putauerit improbandas, & ab eius interlocutione fuerit appellatum, prouocatio huiusmodi recipiatur. Cùm perempto-

ptoria præscribtio, & definitiua sententia eadem vi vel consumptæ causæ, vel non admittendæ videantur operari. Sed quoniam euenire potest, vt multæ præscribtiones peremptoriæ litigatoribus conpetant, ne in vno eodemq; negotio per singulas necesse sit sæpius prouocari totiens ad nos referri omnes peremptorias præscribtiones, quas sibi quisque putauerit conpetere, cogatur expromere: & ita demũ si à cognitore fuerint repudiatæ, vtatur, si placet, prouocationis auxilio, & cetera. Dat. III. Kalend. Septemb. Treu. Valente. VI. & Valentiniano II. AA. CONSS.

XXXVIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Syagrium. P. P. post alia.

In cõdemnationibus appellationes iubemus admitti. Dat. XIIII. Kal. Iul. Gratiano. V. & Theodosio. I. AA. CONSS.

XXXVIIII. Idem. AAA. ad Macedonium. C. S. L.

Quotiẽs fiscalibus causis controuersiæ alicuius dubitatione pendentibus summam sententiæ comes ærarij nostri inposuisse detegitur, & cogendis obuiũ debitis prouocationis suffugium fuerit obiectum, proprium super eo esse tribuendum præstantia tua discat examen, modò vt frequentibus statuta præceptis eos præter debiti modum pœna comitetur, quos executionẽ veteris iudicati superfluæ appellationis obiectu suspendisse claruerit. PP. Karthag. XV. Kalend. April. Syagrio & Eucherio CONSS.

XL. Idem. AAA. ad Basilium Com. S. L.

Omnem, quæ de libello scribta recitatur, dici volumus, atque esse sententiã, atque ab ea prouocationis auxilia quisquis efflagitat, ad auditorij sacri venire iudicium, neque illic ex præiudicio pœnam vereri, sed appellationis iniustæ iustęve discrimen cõpetenti subire luctamine. Præterea quidquid in cunctis cognitionibus, atque conflictibus libelli absque documento & recitatione decernitur, præiudicij loco iustè ac probabiliter putatur, atque ab eo si vel vocem quisquam prouocationis obiecerit, vel libellum, disputatione non indiget, qui incerta atque manifesta præiudicij condicione teneatur, eúmque confestim ab eodem cognitore exigi conueniet, ac teneri. Dat. Prid. Kal. Septemb. Merob. I I. & Saturnino CONSS.

XLI. Idem. AAA. ad Ammianum. Com. R. P.

Rationales priuatæ rei causis, vel sacri ærarij præsidentes, examen præsente fisci aduocatione suscipiant, ac si eorum sententia fortè fuerit appellatione suspensa, ad eos iudices disceptationis fata transeant, ad quos priuatorum hominum causæ referri ex prouocatione consuerunt, ita vt si ab illis quoque fuerit prouocatum, mansuetudinis nostræ expectetur arbitrium; vel sinceritate tua, vel sacrarum remunerationum comite, prout ad quẽ negotium pertinebit, quid super his de quibus referatur gestum sit scribtis currentibus instruente, vt siue athuc superest nostra cognitio, mansuetudinem nostram facta suggestione commoneat, siue adquiescentibus partibus terminum negotio datum esse constiterit, plenam rei inquisitionem notitiámque eius accipiat. Sanè tempora tantùm volumus priuatis fiscalibúsque causis non

esse

esse communia, vt antiquo iure fiscalia negotia intra duos menses in eadem prouincia, intra quattuor in contigua, intra sex in transmarina, dicantur. PP. XVII. Kal. Ian. Merob. II. & Saturnino CONSS.

XLII. Idem. AAA. ad Agrestium Procons. Palestinæ.

Probamus verecundiam iudicantis, si superfluam quoque recipiat prouocationem, ne interim reliquum negotium audiret. Dat. Prid. Kal. April. Constantinop. Richomere & Clearcho CONSS.

XLIII. Idem. AAA. Merobaudi duci Aegypti.

Prouocantibus multas, nisi ex nostris decretis, non patimur imponi. Dat. XIII. Kal. Nou. Constantinop. Richomere & Clearcho CONSS.

XLIIII. Idem. AAA. ad Symmachum P V. post alia.

Obiecta appellatione, etiam si à præiudicio interposita dicatur, vel ad nos, vel ad cognitorem sacri auditorii sollemniter causa mittatur. Cùm si ea prouocatio aduersum leges fuerit emissa, facilè post iudicium sacri examinis ab huiusmodi litigatoribus multa possit exculpi. Dat. III. Kal. Decẽb. Med. Richomere & Clearcho CONSS.

XLV. Idem. AAA. & ARCAD. A. ad Pelagium. C.R.P. post alia.

Cùm post sententiam discussoris, vel rationalis fuerit prouocatum, ad sinceritatem tuam negotium transferatur, vt si mediocritas negotij, aut longinquitas regionis ad iudicium tuum litigatores venire non patitur, iudici

dici

dici prouinciæ, quem ipse probaueris, negotium deleges. Appellationes verò transmarinæ in iudicio tuo intra anni agantur spatium. De contiguis, & non longè positis prouinciis appellationes intra constituta iure tempora peragatur. Dat. XV. Kal. Mar. Med. Arcad. A. I. & Bautone CONSS.

XLVI. Idem. AAA. ad Florentium Com. s. L. post alia.

Cùm super fiscali debito emerserit prouocatio, in eadem prouincia vicensimo die negotij merita noscenda sunt, ita vt secundum generalis arbitrium sanctionis XL. dierum ex contigua prouincia spatia sufficiant. Dat. VII. Kal. Decemb. Aquil. Arcad. A. I. & Bautone CONSS.

XLVII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio. P. P.

Cùm ante a sit constitutum, vt consultationem iudicis ad comitatum sacrum missam litigatorum nemo sequeretur, hoc integra deliberatione sancimus, vt si ad consultationem anno decurso non fuerit aliqua ratione responsum, litigatores, quorum interest collectis omnibus gestis, & ipsius relationis exemplis veniendi ad comitatum nostræ serenitatis habeant liberam facultatem. Dat. VII. Kalend. Feb. Constantinop. Honor. N B. P. & Euodio CONSS.

XLVIII. Idem. AAA. ad Eusignium, P. P.

Reuocare appellationẽ suam vnicuique minimè permittatur, sed sacro auditorio totius negotij examinatio reseruetur. Quòd si hac lege neglecta gratiam fuerit appellationis,

pellationis, & ipse quinquaginta libras argenti, & eius officium parem summam condemnationis inferre cogetur. Dat. XIIII. Kal. Iun. Med. Valentiniano. A. III. & Eutropio CONSS.

XLVIIII. Idem. AAA. Albino. P. V. Rom.

In negotiis quæ in vrbe venerabili nostri patrimonij nomine ventilātur, id iuris tulimus, vt si ducentarum librarum argenti negotium, quod agitur, summam æstimationemq́; transcendit, à rationalis sententia prouocātes, comitiuæ priuatarum sequantur examen. Si verò intra præstitutum modum litigij summa se cohibet, sublimi eminentiæ tuæ sacrum nostri numinis iudicium delegamus. Dat. VIII. Kalend. Aug. Rom. Timasio & Promoto CONSS.

L. Idem. AAA. Victorio Proconſ. Aſiæ.

Eum, qui procuratorem suum cum appellatione ante sententiam aduersum se latam ad iudicium dirigit, iudiciaria auctoritate iubemus præiudicialis multę excipere, ac sustinere iacturam. Emissa Prid. Non. April. Constp. Theod. A. III. & Abundantio CONSS.

LI. Idem. AA. Apodemio. P. P. Illyrici & Ital. II.

Quib^9 causis nō est prouocatio respuēda, iubemus respuentem iudicem triginta librarū auri, obsecūdantem officij gratiam, quinquaginta esse feriendam. Dat. V. Id. Iun. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio CONSS.

LII. Idem. AAA. Haue Rufine. K. N B.

Nihil sub sacri iudicii examine de ea parte negotii debet definiri, de qua nihil in exordio aput præsidē, aut institutum

institutum fuerit, ac probatum. Dat.III.Kal. Octob. Cōstātinop. Theod. A. II. & Abundātio. CONSS.

LIII. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AA. Ennoio. Proc. Afric. post alia.

Libellis vel edictis factæ citra consilium publicum non valeant nominationes, de quibus nec appellari, necesse est, si sollemnitas deest. Dat. XVII. Kal. Iuñ. Med. Olyb. & Probino. CONSS.

LIIII. Idem. AAA. Andromacho. P.V.

Si ante annum relationi missæ responsum sacra scrinia non dedissent, causæ litigatoris commonitio non nocebit. Post quod etiam si aliqua constitutio manasse monstratur, quæ venientes rei, de qua agitur, (vt dudum) amißione constringit, in quo ei, quæ tempus designat nihil intellegitur detraxisse, quia nullam indulti anni nec attigit, nec sustulit mentionem. Atque ideo positum vigorem legum scitáque seruabunt, si intra annum missæ relationis inpatientia litigatoris eruperit, vel condicio præstituta, vel pœna. Transacto autem anni curriculo, nemo venire prohibebitur, quominus à clementia nostra repetat oraculum, quod lex præscribta anni definitione distulit, non ademit. Dat. VIII. Kal. Iuñ. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

LV. Idem. AAA. Messalæ. P.P.

In negotiis ciuilibus cùm nihil sit quod ante appellationem iudicio principali indigeat, agnitis partium allegationibus, atque pensatis, terminari oportet controuersias, nō dumtaxat consultatione differri. Neque enim fas est, quod aput infirmum disceptatorē definiendi constantiam

tiam

tiam prouocantis trepidatio retardauit, litigatorem sub consultationis ambiguo iugi expectatione pendere. Dat. XIIII.Kal. Iuñ. Arcad. IIII. & Honor. III. A CONSS.

LVI. Idem.AAA.Nebridio Proconſ. Aſiæ.

Repugnantes priscorũ sententias nostra serenitas tẽperauit. Si quis itaq; libellos appellatorios ingesserit, sciat intra triduum post oblationem legitimam, non ex quo est sententia deprompta, appellatorem habere licentiam arbitrium commutandi, ne iustæ pænitudinis humanitas amputetur. Dat. XI.Kal. Aug. Constantinop. Arcad. IIII.& Honor.III.AA.CONSS.

LVII. Idem.AAA.ad Eutychianum. P.P. poſt alia.

Addictos supplicio, & pro criminum immanitate damnatos, nulli clericorum, vel monachorum eorũ etiam, quos synoditas vocant, per vim atq; vsurpationẽ vindicare liceat, ac tenere, quibus in causa criminali humanitatis consideratione si tẽpora suffragantur, interponendæ prouocationis copiam non negamus, vt ibi diligentiùs examinetur, vbi contra hominis salutem vel errore vel gratia cognitoris obpressa putatur esse iustitia: ea conditione, vt siue proconsul, comes Orientis, Augustalis, Vicarij fuerint cognitores, non tam ad clementiam nostram quàm ad amplißimas potestates sciant esse referendum. Eorum enim de his plenum volumus esse iudicium, qui, si ita res est, & crimen exegerit, rectiùs poßint punire damnatos, & cetera. Dat. VI. Kal. Aug. Mnizo Honor. A.IIII. & Eutychiano. CONSS.

LVIII. Idem.AAA.Theodoro.P.P.

Multorum

Multorum querellis excitati hac lege sancimus, vt si-quis prouocatione interposita suspecti iudicis velit vitare sentẽtiam, in hac voce liberam habeat potestatem: nec timeat contumeliam iudiciorum: cùm & ab ipsa iniuria possit facilè prouocare: maximè cùm à solis tantũ præfe-ctis nõ sine dispendio causæ ꝓuocare permissum sit. Sciãt igitur cuncti sibi ab iniuriis & suspectis iudicib⁹, & à capitali supplicio, ac fortunarum dispendio prouocatio-nem esse concessam. Quòd si quis posthac iudicum ap-pellatione emissa libellos quoque ablatos audire nolue-rit, viginti librarum auri dispendio multabitur. Officiũ verò eius nisi huic pertinaciter restiterit, atque actis ita contradixerit, & quid iure sit constitutum ostenderit, vi-gintiquinque libras auri largitionibus nostris inferre cogetur. Dat. VII. Id. Iuñ. Med. Theodoro. V. C. CONS.

. LVIIII. Idem. AAA. Simplicio Præsidi Trip.

Nullum ita credimus contumacem, vt appellationem interpositam legibus audeat recusare. Quamobrem te-neat apparitio veterem disciplinam, nec à suggestioni-bus necessariis metu eius, cui ad tempus paret, retraha-tur. XXX. autem libras auri ærario nostro cogetur infer re, qui obiectam prouocationem iure neglexerit, & eadẽ officium, si conhibentiam præstet iudici, pœna retinebi-tur. Dat. Prid. Id. Iuñ. Verona & Theodoro. V. C. CONSS.

LX. Idem. AAA. Pompeiano. P. P. Afric.

Cùm de appellationibus recipiendis necne promulga tarum legum sufficiat auctoritas, atque his, qui ritè ab iniusta sententia prouocantes audire noluissent, sit pœna proposita, pœna etiam officio constituta, siue in crimina-

libus,

libus, siue in ciuilibus causis fuerit iudicatum: adtamen nostro etiam motu decernimus, vt veterum statuta seruentur, quæ nullum patimur vmquam inpunè violare. Dat. Kal. Iun. Med. Stilichone & Aureliano. CONSS.

LXI. Idem. AAA. Flauiano. P. V.

Quotiens vir spectabilis vicarius venerandæ vrbis negotiũ aliquod pręmissa inscribtione cognoscit, atq; ab eius sententià fuerit prouocatũ, ad nostram clementiã referri decernimus. Sin verò huiusmodi examẽ arripuerit, in quo sine vllo legis vinculo non tam crimen obicitur, q̃ cuiusdam criminis conflatur inuidia, latáque sententia appellatione suspenditur, inlustrem sedem tuam, editis ex more apostolis, sacra vice audientiam præbere sancimus. Dat. XIIII. Kal. Septemb. Brixiæ, Stilichone & Aureliano. CONSS.

LXII. Idem. AAA. & THEOD. A. ad Diotimum Proconf. Afric.

In negotiis, quæ ex appellatione descendunt, veterem consuetudinem volumus custodiri, illud addentes, vt si quando à gentilibus, vel à præfectis eorum fuisset interposita prouocatio, sacrum sollemniter hoc est proconsularis cognitionis præstoletur examen. Dat. XI. Kal. Aug. Raũ. Stilichone. II. & Anthemio. CONSS.

LXIII. Idem. AAA. Anthemio. P. P.

In his causis, quæ præsentes arbitros ex sententia vestræ magnitudinis sortiuntur, vel in ea ciuitate, seu prouincia qua degetis, siue in proximis atque contiguis prouinciis lex antiqua propriam obtineat firmitatem: vt duobus exactis mensibus dies sit vltimus temporalis, &

intra

intra triginta dies reparatio postuletur. Vbi verò in longioribus ac remotis prouinciis eadem litis ac dilationis ratio pensabitur, ad eorum instar, quos à rectoribus prouinciarum eorúmque sententiis conuenit appellare, sex mensum temporalis diei, trium reparationis nomine, dilatio præbeatur. Dat. XIIII. Kal. Ian. Constantinop. Stilichone. II. & Anthemio. CONSS.

LXIIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Iuliano Proconſ. Afric.

Non ignoramus post interpositam prouocationem in causis fiscalibus antiquitus constitutum, vt viginti dies constituti intra prouinciam videantur, & vt sacri auditorij cognitores diuinæ domus negotia terminarent: ex contingua verò prouincia intra quadraginta dies negotia vniuersa discingerent. Verùm serenitas nostra certum moderamen inuenit. Præcipimus itaque, vt prçter hos viginti dies, quos lex Augusta constituit, viginti alios iam geremus. Quorum quidem omnium hæc erit forma seruanda, vt quocumque die ex adiectis viginti diebus fuerit negotium peroratum, sacri auditorij habere reuerētiam iudicetur: sitq; vltimus etiamsi nō quadragensimus conprobatur. Quæ idcirco ita custodienda sancimus, ne si vnius tantum obseruabitur dies, aut ægritudo iudicantis, aut litigātis fuerit occupatio rectè præfinitum tempus interdum distulisse videatur. Ideóque hanc reuerentiam cunctis his, qui superadditi sunt, diebus statuēdam esse censuimus, vt nihil postea excusationis occurrat. Labsos enim post hoc tempus, reparationem præcipimus non habere: ac ne medio tempore officij colludium differat litigantem, viginti librarum auri multam præcipimus imminere, vt si eorum culpa atque colludio, quos suggerendi

cura constringit, negotium claruerit fuisse dilatum, praescribta multa teneantur obnoxij. Si in tot diebus vtilitatibus suis non adfuerit litigator, cui aduersus fiscũ nostrum iurgium manet, emenso iam tempore nullius reparationis beneficium speret, solam fisco exsecutionẽ superesse iam nouerit. In cõtiguis quoq; prouinciis, in quibus quadraginta dies dedit antiquitas, sub simili cõditione alios triginta dies iungi praecipimus, vt adiecti tẽporis spatiũ sub ea definitione custodiãt, & omni adiecto tempore, sit dies vltimus quocumq; potuerit definiri. emenso tamen tẽpore litiganti reparationem paenitus iußimus inhiberi. Officium sanè ad cãdem multam praecipimus retineri, si eius dißimulatione actum esse cõnstiterit, quominus negotium peroretur. Dat. Id. Octob. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. A.A. CONSS.

LXV. Idem. AA. Symmacho. Proc. Afric.

Praescribtiones fori in principio à litigatoribus obponendas esse legum decreuit auctoritas, nec ab interlocutionibus appellandũ esse duxerunt. Quòd si quis id fecerit, praeiudicialẽ multam subire cogetur, quae priscis sanctionibus cõtinetur. Hac igitur lege sancimus, vt appellatio litigantiũ intra tẽpus iure prescribtũ suscepta nectatur annalibus, & promissa relatio intra triginta dies legibus definitos ad sacra scrinia destinetur. Quam legem nisi in omnibus causis vniuersorum iudicũ, & officiorũ executio deuota seruauerit, statutum priscis sanctionibus multę modum ab his mox iubemus exculpi. Dat. V. Kal. Septemb. Rau. Honor. X. & Theod. VI. A.A. CONSS.

LXVI. Idem. AA. Monaxio. P.P.

Omnes, quorum in causis sententiae iudicũ vel appellationes suspensae sunt, vel medio tempore transegisse de-

monstrent, vel si non transegerunt, consultationes eorum quantocius nostris auribus intimare cogantur, vt responsa legibus competentia mereantur: illa videlicet lege seruanda, qua cauetur neminē litigātium post interpositam appellationem intra annum ad sacrum comitatum nostrę maiestatis accedere. Dat. VIII. Id. Mart. Constantinop. Monaxio, & Plinta. CONSS.

LXVII. Idem. AA. Asclepiodoto. P. P. post alia.

Si appellationem oblatam, in qua, vel tuę amplitudinis, vel vrbanæ præfecturæ sacrum auditorium postulatur, iudex non susceperit, vel suscepta appellatione apostolorum copiam denegauerit, ad deponendam super hac iniquitate querimoniam, necnon etiam conueniendū aduersarium ex prolata sententia, iuxta antiquum ius anni metas habeat litigator: vel si huiusmodi appellatio suscepta nō fuerit, in qua inferiorū iudicum sacra desideratur auditio, ad hæc eadē faciēda sex mēses habeat litigator. Si verò arbiter appellationem suscipere, aut relationē da re contempserit, quattuor mensum tempora obseruētur, vt his, quæ statuimus actitatis, pareat appellator temporibus, quę de appellationibus definita noscuntur, & cetera. Dat. II. Kal. April. Constantinop. Asclepiodoto, & Mariniano. CONSS.

LXVIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Celeri suo sal.

In priuatæ rei causis præter pensionū & competitionū negotia de ceteris titulis ex appellatiōe à rationalis iudicio proconsulē oportet cognoscere. Salua enim nostræ reuerentia maiestatis, ius nobis cum priuatis nō dedignamur esse commune. Dat. V. Kal. Mart. Rauē. post Cons. Felicis & Tauri. VV. CC.

. DE RE-

DE REPARATIONIBVS APpellationum. Titulus. XXXI.

I. Impp. VALENTINIANVS & VALENS. AA. ad Mamertinũ. P. P.

SI possessor in iudicio superatus, prouocationis auxilio se defenderit, & tẽporibus fuerit euolutus, intra mẽsem tertiũ redintegrari sibi exhaustum postulet spatium. Id ni fecerit, dictã in eum volumus manere sententiam. Similis etiam ratio ex iudicio magistratuum esse debebit, tamen vt in eo artiores metæ tẽporum seruentur: intra triginta enim illic dies reparationem poterit adipisci, ne sententiam inpositam rerum effectus conpetens subsequatur. Dat. Id. Octob. Veronæ, diuo Ioniano & Varroniano. CONSS.

II. Idem. AA. ad Symmachum. P. V.

Etsi post iteratum temporis labsum nulli reparationem præscribtio legis indulgeat, tamen his iuris beneficia subueniunt, quorum non studio, aut culpa, sed ægritudo iudicis vel reipublicæ interueniens negotium, ne persequerentur, obstiterit. Dat. XIIII. Kal. Mart. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

III. Idem. AA. ad Olybrium. P. V.

Si in sacræ cognitionis examine audientiam necessitas publica vel ægritudo iudicis abnegauerit, intra tres menses reparatio postuletur: atque in aduersariorum notitiam impetrata reparatio perferatur. Ac ne vtrumque intra hos tres menses fuerit effectum, sententia, quam appellator prouocatione suspenderat, conualescat. Quotiens vero à magistratibus, pedaneísque iudicibus dicta sen-

cta sententia appellatione suspenditur, super qua disceptatio non auditorij sacri, sed ordinariorum iudicum cognitione tractanda est, cuique duo ad peragendum menses causarum vrgentium conclusione tribuuntur, si fortè sine appellatoris studio prędictus labsus inciderit, intra triginta dies reparatio postuletur. Dat. XIIII. Kal. April. Treū. Valētiniano & Valente. AA. CONSS.

IIII. Idem. AA. & GRATIANVS. A. ad Olybrium. P. V.

Si qui ex iustis causis, quæ diuorum parentum nostrorum constitutionibus conprehensæ sunt, per occupationem eius iudicis, qui est in sacro auditorio cogniturus, ad reparationis possunt beneficium pertinere, trium mensum tempus in vtroque custodiant: scilicet vt priùs, quàm id posśit elabi, & redintegrent euoluta curricula, & redintegrata denūtiēt, aut certè, cauillatione submota, his, quę statuta sunt, obsecundent. Dat. XIII. Kal. Iul. Altaripa, Valentiniano. N. P. & Victore. CONSS.

V. Idem. AAA. ad Olybrium. P. V.

In speculis agat is, aduersus quem in sacro auditorio causa reparanda est: & an intra tres menses reparationem aduersarius mereatur, exploret ac statutum scitis triumphalib⁹ diem sedulus in iudiciis litigator obseruet. Incumbat quoque appellatori, cur aut si aduersarius ex loco, quem habitare consueuit, fortè subterfugiat, pergat cum officio publico, hominíque eius, quem in loco repperit, conuentionem tradat ad aduersarium perferēdam. Idque ita gestum esse curator aut magistratus rescribti publici vel actorum testificatione confirmet. Quibus impletis, si is, cuius conuentio curata est, iudicium obire neglexerit, ferat hanc desidia contumaciaque multam, vt

vrguens

vrguens negotium ipso quoque absente dicatur, diligentíque iudicantis examini sententia proferatur ea, quam æquitatis ratio & iuris præscribta dictauerint. Dat. XVIII.Kal.Septemb. Altino, Valentiniano & Valente.IIII.AA.CONSS.

VI. Idem.AAA. ad Modeſtum.P.P.

Reparatis intra mensem tertium ex priore lege tempo ribus, in notitiam hoc ipsum aduersarij per denuntiationem ex more celebrandam iubemus sine dilatione perferri, scilicet vt interiectorum spatiorum dinumeratione seruata, ad debitum partibus iudiciũ reuertantur. Quod si is, cui reparata sunt tempora, vltra dinumerationem crediderit differendum, lata aduersus eum sentẽtia roboretur, atque in exsecutionem semel iudicata ducantur. Dat. VI.Id.Decemb.Constantinop. Valentiniano, & Valente.IIII.AA.CONSS.

VII. Imppp. GR TIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD.AAA. ad Siburium.P.P.

Si possessor primis dicendi negotij temporibus excussus intra tres menses instaurationem nõ potuerit postulare ob id, quod copiã ad iudicia veniendi hostis obrepserat, iuris beneficiũ eiusmodi occasionẽ nõ perdat, sitq́; depulsis perduellionib⁹ hæc prima litium rerúmq; reparatio, vt cũprimũ adiri potuerit, sacræ cognitionis auditor cognitis causis præsidiũ amissæ instaurationis indulgeat. Dat.III.Nõ.Dec.Treũ.Auxonio & Olybrio.CONSS.

VIII. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Victorio Proconſ. Aſiæ.

Quotienscumque in his negotiis, quibus aliqui ad curiam deuocantur, primus temporũ labsus inciderit, intra

triginta dies ſub ea definitione, qua cautũ eſt, reparatio poſtuletur, & petitæ reparationis tenor in aduerſæ partis notitiam perferatur. Dat. VIII. Kal. Mai. Conſtãtinop. Arcad. A. II. & Rufino. CONSS.

VIIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Aſclepiodoto. P. P. poſt alia.

Appellatoribus, qui præfinito tẽpore iudicia non obſeruauerint, hęc tẽpora cuſtodienda ſunt, vt ſi contra arbitri definitionẽ fuerit appellatum, labſumq́; prouocator incurrerit, tempora priſcis ſtatuta legibus obſeruentur, ſecunda reparatione, quam prouocanti ab arbitro ſerenitas noſtra concedit, in ea quidem prouincia, in qua iurgium ventilatur, & in cõtigua tres menſes, in vlteriore autem, quattuor menſes habitura. Si verò ſententiam iudicis prouocatio obiecta ſuſpenderit, cùm ſacri cognitoris tribunal appellatur, poſt labſum ad primam reparationem petendam tribus menſibus ſtatuendis, ſi in eadẽ vel proxima prouincia eius aduerſarius commoretur, quattuor verò, ſi in vlteriore conſiſtet. In ſecũda verò reparatione, quam à iudice appellantibus ſerenitas noſtra præſtare conſueuit, illi quidem, qui poſt labſum intra tres quattuórue menſes, ſicut ſtatuimus, non popoſcerit reparationem ab eo, cui ſacri auditorij cognitio debetur, tranſacto dierum ſpatio deſignato, tres alios menſes indulſimus ad impetrandum allegandúmque reſcribtum, & ad conueniendos eos, quos pulſat intentio: ita tamen, vt tam in prima, quàm in ſecunda reparatione, ſicut iã diximus, cauſę idoneæ cõprobentur, hoc eſt, ægritudo, vel occupatio actuũ publicorum, áliáque neceſſitas, quam iudex aut litigator differre non potuit, vel ſi negotij patronus cognitis adſertionibus temporali die adeſſe non potuit. Clarum autem fieri vo-

fieri volumus post secundam reparationem aliam vlterius nullo modo posse deposci, & in omnibus reparationum generibus formam custodiri, quam super his dedimus, qui se ne conueniãtur, ex reparatione subtraxerint.
Dat.III.Kalẽd. April.Constantinop.Asclepiodoto & Mariniano CONSS.

DE SECVNDO LABSV. Titú. XXXII.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Volusianum. P.V.

SI culpa iudicis gemino labsu causa fuerit euoluta, iuxta diui Constantini pręceptum ipse ad redhibitionẽ eius æstimationis, quanto res valet, de qua iurgium est, debet adtineri. Dat.III. Non.Sept.Med.Valẽtiniano & Valẽte.AA.CONSS.

DE DILATIONIBVS EX consensu. Tit. XXXIII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA.Africano.P.V.

COgnitiones omnes, quotiens consensu partium differuntur, vltra duos menses differendi non habeant potestatem, ne paulatim libera dilatione concessa, ætates plerumque iurgantium veternosis litibus consenescant. Dat.III. Kalend. Maij.Constantinop.Arcadio.III.& Honorio.III. AA.CONSS.

DE HIS, QVI PER METVM iudicis nõ appellauerunt. Tit. XXXIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad vniuersos prouinciales.

IN insulam deportandi sunt cum amißione omnium facultatum, quæ fisco addicendæ sunt, hij, qui prouocatione omissa litem reparare temptauerint contra comitum ceterorúmque sententias, qui vice nostra iudicauerint firmantes se per metum appellationis omissæ auxilium in qua re vel nostrum, vel præfectorum prætorio ex nostra erit iußione iudicium. Dat. Kalend. Aug. P. P. Kalend. Septembr. Basso, & Ablauio. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Volusianum. P. P.

Si à præfecto vrbi, vel à proconsule fuerit dicta sententia, eandémque prouocatio minimè fuerit subsecuta, præsidium postulare fas erit imminente iudicum metu territos se esse firmantibus. nam quicumque neceßitatis huiuscemodi laqueis beneficio meo eximi postulauerit, aut per me cognoscam, aut excellentiæ tuę inpertiam notionem, hac videlicet condicione, qua vicariorum sententiæ, quas appellatio non suspenderit, ex diui patris mei sanctione retractantur. Cum vero consularium ac pręsidum aliorúmve sententiæ in querimoniam deducentur, prioris legis statuta sectãda sunt, quæ similiter certo terrore proposito, auxilium poscentibus detulit. Dat. Kal. Ian. Med. Arbitione & Lolliano. CONSS.

SI PENDENTE APPELLAtione mors interuenerit. Tit. XXXV.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Bassum. P.V. post alia.

Consulentibus iudicibus, si debeant, cum de appellatione cognoscunt, litigatoris heredibus, qui ante labsum negotium in lite defecit, noua tempora prorogare, an eos cogere intra dies reliquos, etiam incognitum negocium perorare: placuit, cùm de appellationibus iudicatur, altero ex litigatoribus in lite defuncto, menses quattuor innouare, & noua tempora prorogari, ne ignorantes negotia vel etiam super adeunda hereditate dubitantes prius, quàm aliquod commodum sentiant, damnis adfici compellantur. P P. XIII. Kalend. Iun. Sirmi, Crispo. II. & Constantino. II. CC. CONSS.

QVORVM APPELLATIONES non recipiantur. Tit. XXXVI.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Catullinum,

Moratorias dilationes frustratoriásque non tam appellationes, quàm ludificationes, admitti non conuenit. nam sicut bene appellantibus negari auxilium non oportet, ita his, contra quos merito iudicatum est, inaniter prouocantibus differri bene gesta non decet. Vnde cùm homicidam, vel adulterum, vel maleficum, vel veneficum, quæ atrocissima crimina sunt, confessio propria, vel dilucida exprobatissima veritatis quæstio probationibus adque argumentis detexerit: prouocationes suscipi non oportet,

quas

quas constat non refutandi spem habere, quæ gesta sunt, sed ea potius differre temptare, quæ de variis litibus causísque dissentiunt, nec temere, nec ab articulis præiudiciísque, nec ab his, quæ iuste iudicata sunt, prouocare debebunt. Quòd si reus in homicidij, vel maleficij, vel adulterij, vel veneficij crimine partem pro defensione sui ex testibus, quæstionéque proposita poßit arripere, parte verò obrui accusaríque videatur: tunc superinposita appellatione ab eodem, qui sibi magis, quæ pro se faciant, testimonia prodesse debere adfirmat, quàm ea, quæ aduersus ipsum egerint, nocere deliberationi nostræ plenum arbitrium relinquatur. Dat. IIII. Non. Nouembr. Hadrumeti, Volusiano & Anniano. CONSS.

II. Idem A. ad Volusianum. P. V.

Qui à præiudicio appellauerit, vel ab executoribus rerum antea statutarũ, adque alterius auditorij præproperè iudicia poposcerit, triginta follium pœna multetur, ita vt omnẽ causam ipse sine dilatione discingas, quippe cùm & causam tuam videaris esse facturus, si per cõhibentiam huiusmodi appellationem admiseris. Si quas sanè de omni causa interpositas esse prouocationes perspexeris, in earum disceptatione obseruare debebis, quod iampridem à nobis est euidentißimè constitutum. P P. V. Kalend. Mart. Rom. Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

III. Idem A. ad Aelianum proconf. Afric.

Cũ antehac lege de appellationibus data statutũ sit, ne quis à præiudicio, vel ab executione interponeret prouocationem, néve huiusmodi appellatio ab his, qui vice nostra iudicant, admittatur, ne in perniciem plurimorum inter-

interpositis à præiudicio appellationibus, vel moratoriis quibusdam frustrationibus interiectis, litigia protrahantur: tamen nunc pœnam addi placuit, vt intelligant vniuersi principalis negotij disceptationes, causas suas munire debere, & non ab ipsis quodammodo primæ interlocutionis exordiis, vel ab executionibus prouocare, cum & illis, qui inpatienter ab articulo appellandū putauerint, post cognitionē totius causæ liceat appellare, & his, qui serò ab exsecutionibus prouocant, facultas appellādi minimè fuerit denegata. Si quis igitur tali vsus appellatione fuerit in tuo iudicio deprehēsus, ipsum quidem triginta follium pœna multes: causam autē vniuersam eius dumtaxat, qui à præiudicio, vel ab executione temere appellauerit, sine vlla dilatione discinguas, cùm in nostro auditorio dari minime dilationem oporteat interpositæ appellationis tempore sufficiente litigatoribus ad perferendam instructionem plenißimam. PP. VI. Kalend. Maij. Karthag. Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

IIII. Impp. CONSTANTIVS & CONSTANS. AA. ad Catullinum.

Oportuerat te publici instituti respectu cōfeßione detectos legum seueritate punire, nec frustra vitam differentum moratorias prouocationes admittere, sed delatum adulterij crimen, & quæstionibus adhibitis adprobatum pari sceleris immanitate damnare, quod deinceps in huiusmodi criminibus conuenit obseruari, vt manifestis probationibus adulterio probato frustratoria prouocatio minime admittatur, cum pari similíque ratione sacrilegos nuptiarum tamquam manifestos parricidas insuere culleo viuos, vel exurere iudicantem oporteat.

teat. Dat. III. Kal. Septemb. Constantio. A. II. & Constante Cæs. CONSS.

v. Idem. AA. ad Albinum Vic. Hispaniarum.

Cùm maior substantia litigii sit à præiudicio, prouocans triginta librarũ argenti põdere plectatur: in minoribus etiam negotiis quindecim pondo argenti exsoluat. Dat. VII. Id. April. Marcellino et Probino CONSS.

vi. Idem. AA. ad Leontium.

In ciuilibus causis appellationis beneficiũ sæpe sanximus non oportere differri. In fiscalibus verò vel rei priuatæ causis, hoc est ob debitum renuendum, vel munera respuenda, si quis appellare voluerit cõtra vtilitatem fisci vel rei priuatæ, appellationem oblatam cessare oportet, nec libellos huiusmodi suscipi, qui in damna fiscalia commodum sententiæ latæ aut dilatione suspendant, aut terrore detorqueant. Dat. V. Id. Mai. Antiochiæ, Cõstantio. II. & Cõstante. II. AA. CONSS.

vii. Idem. AA. ad Hieroclen Cons. Syriæ Cœles.

Obseruare curabis, ne quis homicidarũ, veneficorum, maleficorum, adulterorum, itemq; raptorum argumento conuictus, teste superatus, voce etiam propria vitium, scelusq; confessus, audiatur appellans. Vt enim æquum est non conuictos, neque confessos (quia plerũque accidit, vt fortuna iudicii argumenta conglutinet, quorũ similitudine opprimatur reus, qui non possit vera ratione conuinci, vel aduersarii calliditas testes subtrahat, qui veritatem audacia vel acrimonia superet) vel confessos neque conuictos, quod sæpe vel repentinæ formidinis, vel inpositorum tormentorum cogit immanitas, vt in ap-

in appellando ceteris etiam reis iure communi, ita & aliena & propria voce depressum non oportet, quòd cõtempserint æquitatem, ac moram tantum vsurpandæ lucis indebitæ rursus inportunitates arripere. Dat.V.Id. Decemb.Leontio & Sallustio CONSS.

VIII. Idem.AA.Theodoro Conf. Syriæ Cœles.

In fiscalibus debitis nullius prouocationem tua grauitas censeat admittendam.nec enim commodum publicum fas est diuturna frustratione suspendi,nec eludendi licentiã callidis fraudatoribus relaxari. Dat.VIII. Id.Mar.Ancyræ,Eusebio & Rufino CONSS.

VIIII. Idem.AA.ad Cerealem.P.V.

Calliditatis auxilio perspicui debitores rei priuatæ nostræ solutionem cupiunt euitare frustratoriis prouocationibus interpositis: ideoq; decreuimus minimè conuenire huiuscemodi vocem appellationis admitti. Dat.X. Kal.Aug.Constãtio.A.VI. & Cõstante.C. CONSS.

X. Idem.AA.ad Proclianum Proconf.Afric.

Placuit quinquaginta pondo argenti fisco inferre prudentiam tuam, si frustratoriam prouocationem contra commodum fisci susceperis, solutionemq; vitanti prębueris culpabilem conhibentiam. Dat.XV. Kal.Feb. Constantinop. Acc.X.Kal.Aug. Karthag. Constantio. A.VII. & Constante Cæs. CONSS.

XI. Idem.AA.ad Lollianum.P.P.

Ab exsecutione vel à pręiudicio appellationem oblatam suscipi non oportet. Dat.VIII. Kal.Aug. Arbitione & Lolliano CONSS.

XII. Idem

XII. Idem.AA.ad Volusianum.P.P.

Publica vtilitate suadente, in causis pensitationum debitorúmque fiscalium inhibitum est prouocationis auxilium, & cetera. Dat.IIII.Kal.Aug.Arbitione & Lolliano CONSS.

XIII. Idem.AA.ad Probum Proconf.Afric.

Cùm constet iamdudum esse nostra sanctione praeceptum, ne aliquis cum fiscale debitum postulatur, audeat prouocare: proconsulare officium si patientiam cõmodauerit, triginta pondo auri fisco cogatur inferre. Data VIIII.Kal.Iul.Sirmio, Datiano et Cereale, CONSS.

XIIII. Idem.AA.ad Flauianum Proconf. Afric.

Grauis ista commotio est, ac non ferenda iracundia iudicis, quae effusione humani sanguinis expiatur, sed ad fucum iniquitatis augendum lex nostri genitoris adscita est, scilicet, vt diceretur genitor noster conuictis in quaestione violentiae appellationis perfugia decerpisse, plectatur, inquit, qui manifestam detegitur commisisse violentiam. Quae legis suae verba aliis quoque scitis clemens conditor explanauit. Etenim vigorem vindictae differri post totius negotij exitum noluit, scilicet vt si procacem vesaniam principalis negotij discussio publicasset, conuictum reum aut medietatis amissio, aut sors deportationis adfligeret. Dat.III. Non.Aug. Tauro & Florentio CONSS.

XV. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS, AA. salutem dicunt ordini ciuitatis Karthaginiensium. post alia.

Ab executione, vel à praeiudicio prouocantes decreuimus non admitti, intantum, vt contra definita facientes, quin-

tes,quinquaginta libras argenti condemnatione ferian-tur. Dat.Prid.Non.Feb.Med.diuo Iouiano,& Varro-niano CONSS.

XVI. Idem.AA.ad Symmachum.P.V.

Interpositas appellationes à præiudicio, vel ab exse-cutione damnantes,& eũ,qui ab istiusmodi titulis pro-uocauerit,& officium,quod non renuntiarit, quinquage nas argenti libras fisco nostro iubemus inferre:litẽ suam faciente iudice,qui recepit. Dat.VIII.Id.Octob.Al-tino,Acc. XVI. Kal.Nouemb. diuo Iouiano & Var-roniano CONSS.

XVII. Idem.AA.ad Modestum.P.P.

Nulli officialium à sententia proprij iudicis prouo-catio tribuatur,nisi in eo tantum negotio, quod ratione ciuili super patrimonio forsitan aput proprium iudicem inchoarit,scilicet vt in eo tantũ negotio à sententia eius, cui paret iudici,quisquis velit officialis appellet. quod per procuratorem persequi iure tribuitur. Dat.IIII. Id.Iuñ.Cyzico,Valẽtiniano et Valẽte.A.A.CONSS.

XVIII. Idem.AA.ad Symmachum.P.V.post alia.

Nullum audiri prouocantem ante definitiuam sen-tentiam volumus: si tamen in iudicio conpetenti nego-tium fuerit inchoatum, salua scilicet iuris antiqui mo-deratione, atque sententia, cùm vel exceptio obponitur, vel ad agendum locus poscitur, vel dilatio instrumẽto-rum causa,aut testium postulatur, atque hæc inpatientia vel iniquitate iudicum denegantur, similiter ne ab ex-secutione quidem prouocantem admitti conuenit: si ta-men executoris vitio minimè modus sententiæ transea-tur.In fiscalibus quoque,vel manifestis debitis, & cri-minalibus

minalibus confeßis negotiis, necnon etiam præiudiciis omnis praua repugnantium amputetur intentio. Postremò vniuersas appellationes, quas iura inprobant, non oportet audiri. Dat. XII. Kal. Ian. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XVIII. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Olybrium. P. V.

Abstinendū prorsus appellatione sancimus, vt quotiens fiscalis calculi satisfactio postulatur, aut tributariæ functionis sollemne munus exposcitur, aut publici, vel etiam priuati (dummodo euidentis, atque conuicti) redhibitio debiti flagitatur: vt necessariò in cōtumacem vigor iudiciarius excitetur. PP. Rom. XV. Kal. Septēb. Valentiniano & Valente. II. AA. CONSS.

XVIIII. Idem. AAA. ad Claudium. P. V.

Quoniam Chronopius ex antistite idem fuit in tuo qui fuerat in septuaginta episcoporum antè iudicio, & eam sententiam prouocatione suspendit, à qua non oportuit prouocare, argentariam multam quam huiusmodi facto sanctio generalis inponit, cogatur expendere. Hoc autem non fisco nostro volumus accedere, sed his, qui indigent fideliter erogari. Quod in hac causa & ceteris ecclesiasticis fiat. Data. VIII. Id. Iul. Valentiniano N.P. & Victore CONSS.

XX. Idem. AAA. ad Eupraxium. P. V. post alia.

A discussorib⁹ obseruari iubemus, vt manifesti debitores prouocationis suffragio minimè subleuentur, & cetera. PP. XVI. Kalend. Mar. Gratiano. A. III. & Equitio

Equitio CONSS.

XXII. Idem. AAA. ad Claudium. P. V.

In interdicto, Quorum bonorum, cessat licentia prouocandi, ne quod beneficio celeritatis inuentum est, subdatur iniuriis tarditatis. Dat. XII. Kalen. Iun. Treu. Gratiano. III. & Equitio CONSS.

XXIII. Imppp. VALENS, GRATIANVS & VALENTINIANVS. AAA. ad Thalassium Proconf. Afric.

Exceptis præscribtionibus peremptoriis, si quis ab articulo appellare temptauerit, non audiatur: sed neglecta appellatione, iudex discussis omnibus tendat ad finem, reseruata post vltimum facultate partibus appellandi, si displicuerit definitiua sententia. Neque tamen sit iudici potestas inrogãdæ multæ. Satis enim pœnæ videtur, non audiri ab articulo prouocantem; & cetera. Dat. II. Kal. Febr. Treu. Acc. VI. Kal. Mai. Valente VI. & Valentiniano. II. AA. CONSS.

XXIIII. Idem. AAA. ad Thalassium Proconf. Afric. post alia.

Si quis post susceptam super præscribtionibus peremptoriis appellationem, & responsum à nobis redditum, aliam peremptoriam præscribtionem obposuerit, nõ admittatur. Et si propter eam non admissam prouocare voluerit, refutetur. Sanè volumus ei iuxta ordinẽ iuris defensionis loco præscribtiones peremptorias, quibus ante vti debuerat, reseruari. Quam formam ab his cognitoribus volumus obseruari, quibus necesse est, interposita prouocatione, nostræ insinuare clementiæ. In ceteris verò iudiciis eadem, quæ dudum statuta fuerant, forma ser-

uetur, & cetera. Dat. III. Kal. Feb. *Valẽte.* VI. & *Valentiniano.* II. AA. CONSS.

XXV. Idem. AAA. ad Thalassium Proc. Afric. post alia.

Ab exsecutione appellari non posse, satis & iure, & constitutionibus cautum est, ita vt appellantem etiam nostris sanctionibus statuta multa compescat: nisi fortè executor sententiæ modum iudicationis excedat, à quo si fuerit appellatum, executione suspensa decernendum putamus, vt si res mobilis est, ad quam restituendam exsecutoris opera fuerit indulta, appellatione suscepta possessori res eadem detrahatur, & idoneo collocetur, reddẽda ei parti pro qua sacer cognitor iudicauerit. Quòd si de possessione, vel fundis exsecutio concessa erit, & eam suspenderit prouocatio, fructus omnes, qui tempore interpositæ prouocationis capti, vel postea nati erunt, in deposito conlocentur iure fundi, vel pænes eum, qui appellauerit cõstituto. Sciant autem se prouocatores, vel ab exsecutione appellantes, vel ab articulo, ex his dumtaxat causis, ex quibus recipi iussimus prouocationem, si eos perperam intentionem cognitoris suspendisse claruerit, quinquaginta librarum argenti animaduersione mul tandos. Dat. II. Kal. Feb. Treu. *Valente.* VI. & *Valentiniano.* II. AA. CONSS.

XXVI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Hypatium. P. V.

Quisquis, ne voluntas diem functi testamento scribta referetur, vel ne hij, quos scribtos putauerit, heredes edicti per diuum Hadrianum conditi beneficium consequantur, ausus fuerit prouocare, interpositámque appellationem

pellationem (cuius de ea re notio erit) recipiendam esse crediderit: viginti librarum auri multa & litigatorem, qui tam inportunè appellauerit, & iudicem, qui tã ignauè conhibentiam adhibuerit, inuoluat. Dat. Non. April. Treu. Auxonio & Olybrio CONSS.

XXVII. Idem. AAA. Hypatio. P. F.
Augustali.

Vniuersi, quos in publicis contractibus manifestißimos debitores cognitio inquisitióque conuicerit, statim, vt sententia fuerit promulgata, obnoxij redhibitione teneantur: nec illis aliquid, ad excogitandas fraudes & versutias exerendas, moræ ac temporis relaxetur. Dat. VIII. Id. Mai. Constantinop. Merob. II. & Saturnino CONSS.

XXVIII. Idem. AAA. Euchario Proconf.
Palæstinæ.

Propter neglectorum contumaciam præceptorum, obnoxios, beneficio prouocationis excluso, pœnam inferre sine aliqua procrastinatione præcipimus. Dat. X. Kal. Decemb. Constp. Merob. II. & Saturnino CONSS.

XXVIIII. Idem. AAA. ad Pelagium Com. R. P.

Ante certum sententiæ tempus & ordinem euentus, à discussore, vel à rationali appellare non liceat, & cetera. Dat. XV. Kalend. Mar. Med. Arcad. A. I. & Bautone CONSS.

XXX. Idem. AAA. ad Florentinum Com. S. L.

Sæpe cautum est euidentißimos debitores appellantes audiri nullatenus oportere: deinde ab exsecutione adeò posse neminem prouocare, vt si hoc fortè temptaue-

rit, vt postea à præiudicio appellans ad quinquaginta librarum argenti multam iure retinendus sit, & cetera. Dat. VII. Kalend. Decemb. Aquil. Arcad. A. I. & Bautone CONSS.

XXXI. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Hypatio. P. F. Augustali.

Officiũ, quod rettulit prouocare conuictos, vel appellare confessos, triginta auri libras inferat fisco: nec vlla episcoporum, vel clericorum, vel populi suggeratur interuenire, aut interuenisse persona. Nec enim eos fas est adimi debitæ seueritati, qui pacem publicam actuum perturbatione confusam rebelli contumacia miscuerunt. Non ignaro ipso etiam iudicante, (nisi post sententiam dictam impleuerit suas partes) eadem se multa, qua officium, esse plectendum. Dat. V. Id. April. Constp. Arcad. A. II. & Rufino CONSS.

XXXII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Apollodoro Com. R. P.

Et publicarum necessitatum, & priuati ærarij poscit vtilitas, ne commoda, quæ domui nostræ debentur, callidis debitorum artibus differantur. Quamobrem eorum appellatione reiecta, qui aperte manifesteq́; conuicti sunt, hoc obseruari præcepti huius auctoritate censemus, vt ei, quem constiterit esse publicum debitorẽ, appellationis beneficium denegetur. Dat. IIII. Id. Aug. Med. Arcad. IIII. & Honor. III. CONSS.

XXXIII. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Nestorio com. & duci.

Aliquantos in Tripolitana prouincia reos temere ad appellationis cõperimus auxilium conuolare, vt pœnam

nam prouocatione diffugiant. Ideóque decernimus, vt manentibus his, qui de audientiæ discretione superioribus sunt decreta præceptis, in conuictos tamquam confessos sententia proferatur: ea nihilominus condicione seruata, vt nullus prius, quàm iudicij formam examen susceptæ cognitionis inueniat, appellandi habeat facultatem. Dat. VII. Id. Decemb. Rauen. Arcad. A. VI. & Probo V.C. CONSS.

SI DE MOMENTO FVERIT *appellatum.* Titu. XXXVII.

1. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Eusignium. P.P.

Cvm de possessione & momẽto causa dicitur, etsi appellatio interposita fuerit, tamen lata sententia sortiatur effectum, atque ita demum ad nostram scientiam referatur. Ita tamen possessionis reformationem fieri oportet, vt integra omnis proprietatis causa seruetur. Dat. XIIII. Kal. Dec. Med. Honor. N.P. & Euodio CONSS.

DE POSSESSIONE AB EO, QVI *bis prouocauerit, transferenda.* Titu. XXXVIII.

1. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Proculo. P.V.

Qvi gemino iudicio fuerit superatus, nec tamen obstinatam illam peruicaciam putauerit relinquẽdam, sed iterum prouocandũ esse crediderit, ab eo ad petitorem mox possessio transferatur. Dat. XVI. Kal. Iul. Aql. Tatiano et Symmacho CONSS.

DE FIDE TESTIVM ET INstrumentorum. Tit. XXXVIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Aurelio Helladio.

Etsi veteris iuris definitio & retro principum rescribta in iudicio, petitori eius rei, quam petit, necessitatem probationis dederunt: tamen nos æquitate & iustitia moti iubemus, vt, si quando talis emerserit causa, in primordio iuxta regulam iuris petitor debeat probare, vnde res ad ipsum pertineat. sed si deficiat pars eius in probationibus, tunc demum possessori necessitas inponatur probandi, vnde possideat, vel quo iure teneat: vt sic veritas examinetur. Dat. Naisso XV. Kal. Octob. Paulino & Iuliano CONSS.

II. Idem. A. & Cæs. ad Seuerum Com. Hispaniarum.

Scribturæ diuersæ & fidem sibi inuicem derogātes, ab altera parte prolatæ, nihil firmitatis habere potuerūt. Dat. IIII. Non. Mai. Constantp. Dalmatio & Zenofilo CONSS.

III. Idem. A. ad Iulianum præsidem.

Iurisiurandi religione testes prius quàm perhibeant testimonium, iamdudum artari præcipimus, & vt honestioribus potius fides testibus habeatur, simili more sanximus, & vnius testimonium nemo iudicum in quacūque causa fiscali patiatur admitti. Et nūc manifestè sancimus, vt vnius omnino testis responsio non audiatur, etiā si præclaræ curiæ honore præfulgeat. Dat. VIII. Kal. Sept. Naisso, Optato & Paulino CONSS.

IIII Impp.

IIII. Impp. CONSTANTIVS, & CONSTANS. AA. Aurelio Mimenio.

Quotiens scriptura aliqua profertur, eáque ab eo, aduersus quem facere videtur, suspecta dicitur, non solum is, qui de ea dubitat, falso conscribtam cogatur ostendere, verùm etiam ille qui eadem vtitur, veritate subnixã probare cogatur. Dat. VI. Kal. Septemb. Constantinop. Constantio. III. & Constante. II. AA. CONSS.

V. *Pars actorum habitorum aput imperatorem Iulianum Augustum Mamertino & Neuitta. CONSS. X. Kal. April. Constantinop. in Consistorio, adstante Iouio viro clarißimo quæstore, Anatolio magistro officiorũ, Felice Com̃. sacrarum largitionum, & cetera. Imp. Iulianus. A. dixit.* τηνικαῦτα γραμμάτια μεγάλην ἰσχὺν ἔχει, ὅταν περὶ αὐτῶν τῶν γραμματίων μὴ ἀμφισβήτησις ἐξ ἄλλων ὤφειλε βεβαιοῦσθαι.

VI. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Olybrium. P. V.

Cùm res agatur ex scribto, aut infirmari scribturam conuenit, aut probari. Infirmari autem quæ potest, nisi falsa doceatur? falsa porro à quibus aliis demonstrãda est, quàm ab illis, qui negant ei esse credendum? Dat. Prid. Id. Mart. Treũ. Valentiniano. NB. P. & Victore. CONSS.

VII. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. ad Antonium. P. P. post alia.

Iubemus omnes deinceps, qui scribturas nefarias comminiscuntur, cũ quid in iudicio promiserint, nisi ipsi adstruxerint veritatem, vt suspectæ scribturæ & falsi reos

esse detinendos. Dat, Prid. Id. Ian. Treũ. Valente. VI. & Valentiniano. II. AA. CONSS.

Pars actorum habitorum in consistorio aput imperatores Gratianum, Valentinianum, & Theodosium CONSS. Syagri & Eucheri, die. III. Kal. Iul. Constantinop. in consistorio. Imp. Theod. A. dixit: Episcopus nec honore, nec legibus ad testimonium flagitatur. Item dixit: Episcopum ad testimonium dicendum admitti non decet. Nam & persona dehonoratur, & dignitas sacerdotis excepta confunditur.

VIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Florentium. P. F. Augustalem.

Non oportet in absentem, quasi in præsentem, atque conuictum, verum statim putari, quidquid ab eo solo dicitur, qui accusat. Dat. XIII. Kal. Ianuar. Richomere, & Clearcho. CONSS.

VIIII. Idem. AAA. Paulino. P. Augustali.

Presbyteri citra iniuriam quæstionis testimonium dicunt, ita tamen, vt falsa non simulent. Ceteri verò clerici, qui eorum gradum, vel ordinem consecũntur, si ad testimonium dicendum petiti fuerint, prout leges præcipiunt, audiãtur. Saluá tamen sit litigatoribus falsi actio, si fortè presbyteri, qui sub nomine superioris loci testimonium dicere citra aliquam corporalem iniuriam sunt præcepti, hoc ipso, quòd nihil metuãt, vera suppresserint. multò magis etenim pœna sunt digni, quibus cùm plurimum per nostram iußionem delatũ fuerit, occulto inueniuntur in crimine. Dat. VIII. Kal. August. Arcadio. I. & Bautone. CONSS.

XI. Imppp.

XI. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD, & ARCAD. AAA. Flauiano. P. P.

Hi, qui sanctam fidem prodiderint, & sacrum baptisma profanarint, à consortio omnium segregati sint, à testimoniis alieni, & cetera. Dat. V. Id. Mai. Concordiæ, Tatiano & Symmacho. CONSS.

XII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. AEternali Proconsuli Asiæ.

Cogi possessorem ab eo, qui expetit, titulum suæ possessionis edicere, quæ tanta erit amentia, vt ratione præpostera petitor ab eo, quem pulsat, informari suas postulet actiones, cùm omnem probationẽ exigi oporteat ab eo, qui indicare nititur, non ab eo qui se iustè tenere contendit? Intentanti namque, non suscipienti probationum necessitas inponenda est, præter eum, qui edicere cogitur, vtrum pro possessore, an pro herede possideat. Dat. XII. Kal. April. Arcadio. VII. & Honorio. III. AA. CONSS.

XIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Cæciliano. P. P. post alia.

Quoniam ingenui testes ad causas postulantur alienas, si socij & participes criminis non dicantur, sed fides ab his notitiæ postuletur: in exhibitione necessariarũ personarum, hoc est, testium, talis debet esse cautio iudicantis, vt his venturis ad iudicium per accusatorem, aut ab his, per quos fuerint postulati sumptus competentes, dari præcipiat, & cetera. Dat. XII. Kal. Febr. Rauennæ, Honorio. VIII. & Theodosio. IIII. AA. CONSS.

THEODO-

THEODOSIANI CODICIS LIber duodecimus.

DE DECVRIONIBVS. Titulus. I.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Euagrium.

Nemo iudex ciuilium munerũ vacationem cuiquam præstare curiali conetur, vel aliquem suo arbitrio de curia liberet. Nam si quis fuerit eiusmodi infortunio deprauatus, vt debeat subleuari, de ei⁹ nomine ad nostram scientiã referri oportet, vt certo temporis spatio ciuilium munerũ ei vacatio porrigatur. PP. Id. Mart. Constantino. A. III. & Licinio. III. CONSS.

II. Idem. A. ad Crispinum.

Quoniam dubitasti, vtrum ex numero dierum, an ex nominatione Kalendarum conputari duum mensum spatia debeant, forma publici iuris obseruanda est, quæ manifestè declarat, quid pro dierum diuersitate præceperit conprehendi. Dat. Kal. Octob. Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

III. Idem. A. Mechilio Hilariano correctori Lucaniæ, & Brittiorum.

Vniuersos decuriones volumus à tabellionum officiis temperare. Nemo autem ad decurionatum vocatus excusare se poterit, eo quòd fuerit tabellio, cum & huiusmodi homines,

homines, si sint idonei vocari ad decurionatum oporteat. Lex enim, quæ decuriones à tabellionum officiis voluit submouere, ad decurionatum tabelliones vocari non prohibet. Dat. III. Kal. Feb. Sabino & Rufino. CONSS.

IIII. Idem. A. ad Octabianum comitem Hispaniarum.

Hij, qui honoris indebiti arripere insignia voluerũt, cum in consilium primates municipésque cogũtur, adsistunt, sedentibus his, quibus emeritis, omnis honor iure meritóque debetur. Ideóque sublimitas tua nullum omnino faciet præsidatus prærogatiua lætari, nisi qui cunctos in patria gradus egressus ordinem venerit, ita vt illi etiam, qui præsidatum ante tempus reportarunt, post expletos honores ciuicos honestamẽtis præstitis potiantur. PP. XIII. Kal. Feb. Gallicano & Basso. CONSS.

V. Idem. A. ad Bithynos.

Eos, qui in palatio militarunt, & eos, quibus prouinciæ commissæ sunt, quiq; meritò amplissimarum administrationum honorẽ perfectissimatus, vel egregiatus adepti sunt, necnõ & illos, qui decuriones, vel principales cõstituti cuncta suæ patriæ munera impleuerunt, frui oportet dignitate indulta. Si verò decurio suffragio comparato perfectissimatus, vel ducenæ, vel centenæ, vel egregiatus meruerit dignitatem, declinare suam curiam cupiens, codicillis amissis, suæ conditioni reddatur: vt omnium honorum & munerum ciuilium discussione perfunctus iuxta legem municipalem aliquam prærogatiuam obtineat. Eum quoque, qui originis gratia, vel incolatus, vel ex possidendi conditione vocatur ad curiam, perfectissimatus suffragio impetrati dignitas non defendit.

Quare-

Qua remota tradi eum curiæ oportebit. Dat. XII. Kal. *Aug. Gallicano & Basso.* CONSS.

VI. Idem A. Patroclo.

Nulla præditos dignitate ad sordida descendere cõnubia seruularum & si videtur indignũ: minimè tamen legibus prohibetur. Sed neque cõnubiũ cum personis potest esse seruilibus, & ex huiusmodi contubernio serui nascũtur. Præcipimus itaque, ne decuriones in gremia potentißimarum domorum libidine ducente confugiant. Si enim decurio clam actoribus atque procuratoribus nescientibus alienæ fuerit seruæ coniunctus, & mulierem in metallum trudi per sententiam iudicis iubemus, & ipsum decurionẽ in insulam deportari bonis eius mobilibus, & vrbanis mancipiis confiscandis. Prædiis verò & rusticis mancipiis ciuitati, cuius curialis fuerat, mãcipandis, si patria potestate fuerit liberatus, nullósque habeat liberos, vel parentes, vel etiam propinquos, qui secundum legum ordinem ad eius succeßionem vocantur. Quòd si actores, vel procuratores loci in quo flagitium admissum est, fuerunt conscij, vel compertum facinus prodere noluerunt, metallo eos conuenit inplicari. Si verò dominus hoc fieri permisit, vel postea cognitum celauit. si quidẽ in agro id factum est, fundus cum mancipiis & pecoribus ceterisque rebus, quæ cultui rustico sustinentur, fisci viribus vindicetur. Si verò in ciuitate id factum est, dimidiam bonorum omnium partem præcipimus confiscari: pœnam augentes quoniam intra domesticos parietes scelus admissum est, quod noluit mox cognitum publicare. Igitur si legis latæ die repperietur quisquam patrimonium suum alienasse, atque in dominum seruulæ contulisse, ordini liceat diligenter inquirere,

vere, vt ita reipublicæ ciuitatis quod de facultatibus su prædicti fuerit deminutum in pecunia sarciatur. Dat. Kalend. Iul. Aquil. Constantino. A. V. & Licinio. C. CONSS.

VII. Idem A. ad Edictum.

Filios decurionum, qui decem & octo annorum ætate vegetantur, per prouinciam Karthaginem muneribus ciuicis adgregari præcipimus. Neque enim opperiendũ est, vt soluantur familia, & sacris explicentur. Cùm voluntates patrum præiudicare non debeant vtilitatibus ciuitatum. P P. X. Kalend. Mart. Constantino. A. VI. & Constantio. C. CONSS.

VIII. Idem A. ad Florentium.

Decuriones ad magistratum, vel exactionem annonarum ante tres menses, vel amplius nominari debẽt: vt si querimonia eorum iusta videatur, sine impedimento in absoluendi locum alius subrogetur. Dat. Id. April. Cõstantinop. Seuero & Rufino. CONSS.

VIIII. Idem A. ad Hilarianum proconſ. Afric.

Si quis decurio, vel propriæ rei causa, vel reipublicæ cogatur nostrum adire comitatum, is non antè discedat, quàm insinuato iudici desiderio proficiscendi licentiam consequatur. Quòd si pro sua audacia parùi aliquis hãc fecerit iussionem, deportationis exitum sortiatur. P P. VII. Id. Iul. Karthag. Crispo. III. & Constantino. III. CONSS.

X. Idem A. ad Maximum.

Quoniam diuersis præstitimus, vt legionibus, vel cohortibus deputentur, vel militiæ restituantur, quisquis huiusmodi beneficium proferat, requiratur, vtrum ex genere

nere decurionum sit, vel antè nominatus ad curiam, vt si quid tale probetur curiæ suæ & ciuitati reddatur. Quā formam circa omnes, qui iamdudum probati in militaribus officiis agunt, vel restituti militiæ sacramento muniantur, vel posteà per suffragia probabuntur, obseruari conueniet. P P. V. Id. Iul. Antiochiæ Paulino & Iuliano. CONSS.

XI. Idem A. ad Constantium. P. P.

Quoniam relictis curiis nonnulli ad militiæ præsidia confugiunt: omnes, qui nondum primipilo inueniuntur obnoxij, solutos militia ad eandem curiam reuerti præcipimus, his solis in militia permansuris, qui pro loco, adque ordine iam pars tui adtinentur. Dat. Non. Octob. Paulino, & Iuliano. CONSS.

XII. Idem A. ad Maximum Vic. Orient.

Si qui vel ex maiore, vel ex minore ciuitate originem ducit, si eandem euitare studens ad alienam se ciuitatem incolatus occasione cōtulerit, & super hoc vel preces dare temptauerit, vel qualibet fraude niti, vt originē propriæ ciuitatis eludat: duarum ciuitatum decurionatus onera sustineat, in vna volūtatis, in vna originis gratia. P P. VIII. Kal. Ian. Paulino & Iuliano. CONSS.

XIII. Idem A. ad Euagrium. P. P.

Quoniam curias desolari cognouimus, his qui per originem obnoxij sunt, militiam sibi per supplicationem poscentibus, & ad legiones, vel diuersa officia currētibus, iubem⁹ omnes curias admoneri, vt quos intra vigīti stipendia in officiis deprehenderit, vel originem defugisse, vel, spreta nominatione, militię se inseruisse, hos ad curiam retrahant, & decæterò sciant esse seruandum. &

qui de-

qui derelicta curia militauerit, reuocetur ad curiam: nõ solum si originalis sit, sed & si substantiam muneribus aptam poßidens ad militiam confugerit, vel beneficio nostro fuerit liberatus. Dat. X V I. Kal. Iun. Constantino. A. V I I. & Constantio. C. C O N S S.

XIIII. Idem A. ad * P. P.

Dudum lege promulgata sanxit nostra clementia, vt filij comitum, & præsidum, & rationalium, magistrorúmque priuatæ, qui tamen ex origine curialium descendunt, ordinibus necterentur. nunc præcipimus, vt qui perfuncti muneribus idonei reperti sint, iudicio clementiæ nostræ accedere ad honores præcepti ad honestas promotiones perueniãt. Eos verò, quos nescit principalis auctoritas, iudicio præfecturæ commisimus, vti eos, qui ex genere videntur esse curialium, & minùs apti iudicio principali, ordinibus propriis restituãt. Illos verò, quos iudicio nostro proueximus, intactos esse perficiant: ita tamen, vt heredes eorum curiis mancipentur. Si quis sanè decurio euertens fiscalia commoda, fugiens curiam, ambitu ad senatum orbis inclytum peruenerit, minime admittatur. Dat. V I I I. Kalend. Decẽb. Constantino. A. V I I. & Constantio. C. C O N S S.

XV. Idem A. ad Annium Tiberianum Com.

Vniuersis prouinciarum rectoribus intimato nostram clementiam statuisse, veteranorum filios curialibus muniis innectendos, ita vt & hij, qui perfectißimatus sibi honore blandiuntur, trusi in curiã, necessariis officiis publicis inseruiant. P P. X I. Kal. Maij. Karthag. Constantio, & Maximo. C O N S S.

XVI. Idem A.

Si ad

Si ad magiſtratum nominati aufugerint, requirãtur: & ſi pertinaci animo latere patuerint, his ipſorum bona permittantur, qui præſenti tempore in locum eorum ad duumuiratus munera vocabuntur. Ita vt ſi poſteà reppertiſuerint, biennio integro onera duumuiratus cogantur agnoſcere. Omnes enim, qui obſequia publicorũ munerum declinare temptauerint, ſimili condicione teneri oportet. Dat. I I. Kal. Octob. Serdicæ, Conſtantino. A. V I I I I. & Conſtantio. I I I. CONSS.

XVII. Idem A. ad Lucretium Paternum.

Vacuatis reſcribtis, per quæ munerum ciuilium nonnullis eſt vacatio præſtituta, omnes ciuilibus neceſſitatibus adgregentur: ita vt nec conſenſu ciuium, vel curiæ præſtita cuiquam immunitas valeat: ſed omnes ad munerum ſocietatem conueniantur. Dat. V I I I. Kal. Nouemb. Heracleæ, Conſtantino. A. V I I I. & Conſtantio. I I I I. CONSS.

XVIII. Idem A. ad V V. C C. P. P. poſt alia.

Ad ſenatum decurio nõ adſpiret, manentibus athuc his, qui eandem dignitatẽ conſecuti ſunt. Filios ſanè militarium iuxta prius præceptum aut patris militiã adſequi volumus: aut ſi detrectauerint militare, & trigĩta quinque annos impleuerint, curiis mãcipari. Dat. VII. Kalend. Decemb. Conſtãtino. A. V I I I. & Conſtantio. I I I I. CONSS.

XVIIII. Idem A. ad Euagrium.

Quoniam nonnulli diuerſarum ciuitatum curiales intemperanter minores, quibus publica tutela debetur, ad curiæ conſortium deuocarunt, vt ſeptem, vel octo annorum conſtitutos nonnullos nominaſſe firmentur, decernimus, vt omnino nullus in curiam nominationibus deuocetur,

nocetur, nec functionum obsequia subire cogatur, nisi qui decimũ & octauum annũ ætatis fuerit ingressus. Quod & in futurũ arceri volum⁹, & eos eximi, qui infra eius ætatis terminos constituti iam nominati sunt, curialibus vt vinculis absoluantur. Cùm enim decimum & octauũ annum ætatis intrauerint, si militiæ nomẽ inserere iuxta legem datam nõ potuerint, vel supersederint, municipali poterunt dari obsequio. Dat. Prid. Non. Augu. Basso & Ablauio. CONSS.

XX. Idem A. ad Euagrium. P.P.

Nullus decurionum ad procurationes, vel curas ciuitatum accedat, nisi omnibus omnino muneribus satisfecerit patriæ, vel ætate vel meritis. Qui verò per suffragiũ ad hoc peruenerit administrare desiderãs, nõ modò ab expetito officio repellatur, sed epistula quoq;, vel codicilli ab eo protin⁹ auferãtur, & ad comitatũ destinẽtur. Dat. Prid. Id. Aug. Basso & Ablauio. CONSS.

XXI. Idem A. ad Felicem. P.P.

Quoniam Afri curiales conquesti sunt quosdam in suo corpore, post flamonij honorem, & sacerdotij, vel magistratus decursa insignia, præpositos conpelli fieri mansionum, quod in singulis curiis sequentis meriti & gradus homines implere consueuerunt: iubemus, nullum prædictis honoribus splendentem ad memoratum cogi obsequium, ne nostro fieri iudicio iniuria videatur. Dat. Prid. Non. Aug. Viminacio, Constantio & Albino. CONSS.

XXII. Idem A. ad Euagrium. P.P.

Cùm decuriones decurionũq; filij, déque his geniti ad diuersas militias confugiant: iubemus eos in quibuscũ-

que officiis militantes exẽptos militia, restitui curiæ: exceptis his, qui in palatij nostri iam habẽtur officiis. Dat. XI. Kalend. Septemb. Constantinop. Nepotiano & Facundo. CONSS.

XXIII. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Iulianũ.

Quamuis eos, qui tertio edicto vocati minimè respõdere voluerunt, legum seueritas obnoxios faciat cœtibus curiarum: tamen humaniorem placuit sequi viam, & eos admonere edicto, vt intra triginta dies sui præsentiam faciant. Quòd si intra hoc tempus neglexerit, vel sui præsentiã facere, vel defensorem ad iudicia mittere, qui absentiæ eorum iustas allegationes deponat, sententia super his lata sine aliquo cunctamine conualescat. Dat. V. Id. Octob. Antiochiæ, Vrso & Polemio. CONSS.

XXIIII. Idem A. Aconio Catullino Vic. Afric.

Quicumque fugientes obsequia curiarum affectauerint adumbratæ nomina dignitatis, & si eos spes falsi honoris inluserit, triginta argenti libras inferre cogãtur. Acc. Karthag. Prid. Id. Decembr. Vrso & Polemio. CONSS.

XXV. Idem A.

Quoniam emptæ dignitatis obtentu curias vacuefactas esse non dubium est, placuit vt cuncti qui suffragiis dignitatum insignia consecuti sunt, inmeriti honoris splẽdore priuati, ciuilium munerum sollemnitate fungantur. Eorum sanè intemeratas inconcussásque dignitates volumus permanere, qui vel iudicio prouinciarum in officium legationis electi sunt, vel honestis testimoniis adminiculis enitentes talium dignitatum priuilegia insigniáque meruerunt. Dat. V. Kalend. Nouemb. Emesa, Vrso

Vrso & Polemio. CONSS.

XXVI. Impp. CONSTANTIVS, & CONSTANS. AA. ad Catullinum Vic. Afric.

Cunctos ex comite cuiuslibet ordinis, & ex præsidibus, & rationalibus, & magistris studiorum, denique ex perfectißimis honorariis, vel affectus eorum ad ciuica onera constringes, si quidē rectius patriæ, vel honoribus, vel magistratibus expendere debuissent, quæcūque ab his fœdātibus honores consumpta sunt. Dat. Kal. Nouēb. Vrso & Polemio. CONSS.

XXVII. Idem AA. Haue Celsine. K. NB.

Rarum Karthaginis splendidissimæ senatum, & exiguos admodum curiales residere conquestus es, dum vniuersi indebitæ dignitatis infulas fœda familiaris rei vexatione mercantur. Igitur istiusmodi viri demptis honoribus imaginariis, huiuscemodi illi erunt, quos fuerant consecuti ciuicis muneribus subiugentur. Quod quidem per omnem Africā sollertißimè seruari oportet. Dat. VI. Id. Ian. Treu. Constantio. II. & Constante. A.A. CONSS.

XXVIII. Idem AA. ad Anatolium Vicariū Afric.

Constitutionibus perspicuè definitum est, Kalendis Martiis nominationes fieri, vt splendidorum honorum munerūmque principia primo tempore procurentur, & cetera. Dat. VI. Kalend. Decemb. Constantio. II. & Constante. A.A. CONSS.

XXVIIII. Idem AA. Ordini ciuitatis Constantinæ Circensium.

Magistratus desertores ad eam grauitas tua faciat neceßitatem condicionis vrgeri, vt quascumque pro his

expensas ciuitas prærogauit, refundere protinus, ac repræsentare cogantur. Et deinceps tenaciter obseruabit, ne qui derelicta curia in ordinem veniant senatorium, priusquàm cunctas functiones ciuicus honoribus pensitauerint. Dat. XIIII. Kalend. Febr. Naisso, Acindyno, & Proculo. CONSS.

XXX. Idem AA. Nemesiano Com.

Curiales omnium ciuitatū nullā pro re priuata nostra debent inquietudinē sustinere, nec huiusmodi oneribus, veluti extraordinariis occupari: quoniam satis est, si ciuitatum munera per eos congrua conpellantur, & cetera. Dat. Prid. Id. August. Bessæ, Acindyno & Proculo. CONSS.

XXXI. Idem AA. ad Catullinum. P. P.

Nullus omnino ex tabulariis, vel scribis, vel decurionibus eorúmque filiis in quocūque officio militet, sed ex omnibus officiis, necnon etsi intra nostrum palatium militent, necdum impleto quinquennio repperti & retracti protinus curiis officiísque municipalibus reddātur. Dat. VIII. Kalend. Iul. Lauriaco, Marcellino & Probino. CONSS.

XXXII. Idem AA. ad Hilarianum.

Militarium filios, qui gestandis armis idonei nō esse dicuntur, curiis iamiamq; tradi oportet. Nam reipublicę incommodum est curias hominum paucitate languescere. Dat. XVI. Kalend. Septemb. Marcellino & Probino. CONSS.

XXXIII. Idem AA. Rufino Com. Orient.

Quoniam sublimitas tua suggeßit, multos declinātes obsequia, machinari, vt priuilegia rei priuatæ nostræ colona-

colonatus iure sectantes, curialium nominationes declinent: sancimus, vt quicumque vltra vigintiquinque iugera priuato dominio possidens, ampliorē ex re priuata nostra iugerationis modum cultura & sollicitudine propria gubernauerit, omni priuilegiorum, vel originis, vel cuiuslibet excusationis alterius frustratione submota, curiali consortio vindicetur. Illo etiam curiæ similiter deputando, qui minùs quidem quàm vigintiquinque iugerorum proprietatem habeat, ex rebus verò nostris, vel paruum, vel minorem iugerationis modum studio cultionis exercet, ita vt omni fraude submota, si qui venditione simulata præscribtas legi minuat facultates, omne, quod simulata venditione ad alium transtulit, fisci nostri viribus vindicetur. Quam pœnā illi etiam sustinebūt, qui captiosa supplicatione delata, speciale rescribtū in fraudē sanctionis extorserint. Dat. Non. April. Antiochiæ, Cōstātio. II. & Constāte. II. AA. CONSS.

XXXIIII. Idem AA. ad Auxentium præsid. Aug. Tamnice.

Eos, qui curialibus muneribus obnoxij honorariis dignitatibus gaudent, iuxta legem nostram remoto hoc patrocinio publicis vtilitatib⁹ obœdire, ac satisfacere prudentia tua decernat. Dat. VI. Id. April. Antiochiæ, Cōstantio. II. & Constante. II. AA. CONSS.

XXXV. Idem. AA. Leontio. P.P.

Iterata lege sancimus, vt veteranorum filij, si post sedecim annos militiæ munus subire nō possint, vel armis gestandis habiles non existant, curiis mancipētur. Dat. V. Kal. Iul. Hierapoli, Placido & Romylo. CONSS.

XXXVI. Idem AA. ad Titianum.

Vniuersi omnino ex comitibus, vel ex præsidibus, qui

suffragio perceperint dignitates, ciuilibus oneribus muneribúsque teneantur adstricti. Plebeiam quoq; sustineāt capitationem, ne commoda publica sub vmbratili suffragiorum pactione lacerentur. Eos tamē à prædictis oneribus excipi oportebit, qui vel in administratione, vel in legationibus publicis versati sunt, ita vt si quis contra interdictum legis nostræ precationem obtulerit, eius patrimoniū fisci nostri viribus protin⁹ vindicetur. Dat. Prid. Kal. Iul. Triueros, Placido. & Romylo. CONSS.

XXXVII. Idem A. ad Placidum. P.P.

Cautum est, vt quicumque orti ex decurionibus sese ad militiam contulissent, in quibuscūque stipendiis deprehensi nulla absolui prærogatiua temporis possint: sed ordinib⁹ quos reliquerāt, traderentur. Hoc & in calcariensibus & fabricensibus, & argentariis obseruetur, vt quicumque obnoxij officiis, vel muneribus ciuilibus ex supradictis fabricis fuerint, curiæ restituti nec impetrato rescribto liberentur. Dat. V. Kalend. Iun. Leontio & Sallustio. CONSS.

XXXVIII. Idem A. ad Anatolium. P.P.

Quoniam nōnulli curiis derelictis, domesticorum seu protectorum se consortio copularunt, scolarij etiam quidam nomen dederunt militiæ, aut palatinis sunt officiis adgregati: cunctos iubemus, omni frustratione submota, ad curias reuocari. Ne tamen diuturnitatis ratio videatur esse neglecta, quicumque sub armis militiæ munus comitatense subierunt, si necdum quinque stipendia compleuerunt, nec pro publica defensione prœliis adfuerunt, reddantur. Qui verò palatini nominis præferunt dignitatem, si curialem trahunt originem, infra tot annos militiæ nudati præsidiis, oppidancis

danicis restituãtur obsequiis. De qua re magistros equitum, ac peditum & .V.C. comitem domesticormu, necnon etiam sacrarum largitionũ comitem, & magistrum officiorum & castrensem (sub quibus cuncti esse noscũtur) credidimus commonendos: vt tua insistente prudentia & scribente de nominibus singulorum vnusquisque propriæ condicioni reddatur. Dat. X. Kal. Iuñ. Cæsenę, Constantio. I I I. & Constante. I I. A A. C O N S S.

XXXVIIII. Idem. A. ad Anatolium. P. P.

In perpetuum obseruandum esse sancimus, vt citra iniuriam corporis, quod in seruis etiam probrosum, atq; postremum est, cũcti primarij, & curiales præcepta à iudicibus exequantur. Frequenti ergo monitione, atq; hortatu tam primarios curiarũ, quàm hos, qui magistratus gerunt, atque gesserũt, sinceritas tua incitare debebit, vt promptius præcepta suscipiant, omni corporalis cõtumeliæ timore sublato. Dat. Kal. April. Antiochiæ, Limenio & Catullino C O N S S.

XL. Idem. A. ad Taurum. P. P.

Curiales plerique ad inane vocabulũ militiæ cucurrerunt, ac tanta arte rem gerunt, vt nec muniis militaribus obsequãtur, nec oneribus oppidaneis prosint. Igitur vniuersi nulla pręrogatiua de vocabulo dignitatis in militia conquisitæ, nulloq; stipendiorum numero suffragante restituantur ciuitatibus. Dat. X I I. Kal. Aug. Rau. Constantio. V I. & Constante. I I. A A. C O N S S.

XLI. Idem. A. ordini Carthaginiensium.

Ex comitibus, & ex pręsidibus vniuersi ceteriq; qui sine administratione adumbratarum dignitatum codi-

cillos honorarios meruerint, si ex vestro eos de numero fuisse claruerit, in vestro consortio perseuerent. Fungantur oneribus, & honoribus vniuersis, quos ratio municipalis exposcit, permanentibus dignitatum titulis, quas eisdem constat indultas. Dat. X. Kal. Aug. Cōstantino. A. V I. & Constantio. I I. C O N S S.

XLII. Idem. A. ordini Cæsenatium salutem dicit.

Si qui ex præsidibus, vel perfectissimatus accessione cumulati esse noscuntur, manentibus dignitatibus, quas suffragio meruerunt, nihilominus in sui ordinis cōsortio perseuerēt: fungantur officiis curialibus, ac municipaliū munerū cura partita vobis cū obsequio capiātur.

Si quis autē clarissimæ meruerit insulas dignitatis, nec indulti muneris gratiam codicillorū allegatione percepit, impetratæ fructum dignitatis amittat, & cuncti, qui per officia diuersa nomina dederunt militiæ, si de curialium numero originem trahunt, soluti sacramentis vestris cœtibus adgregentur. Dat. X I. Kal. Iun. Med. Constātino. A. VII. & Constantio. I I. Cæs. C O N S S.

XLIII. Idem. A. ad Taurum. P. P.

Inludere commodis curiarum decurionibus, ac decurionum filiis cautum est non licere. Et si verò adfectu militiæ se obsequiis traderent, tum verò idcirco tantummodo ad militiæ sacramenta confugiunt, vt commodis oppidaneis obsequium denegetur. Fraudis huius commenta facilè comprimētur: comperimus nāque plurimos prædictorum nomen militiæ tradidisse, vel ad suffragia cucurrisse, ita vt post tempus exiguum honesta missione donentur, & muneribus patriæ perferendis curam

sedulæ

sedulæ mentis intendant. Dat. X V I. Kal. Aug. Med. Arbitione & Lolliano C O N S S.

XLIIII. Idem. A. ad Martinianum Vicarium Africæ.

Quicũque intra palatium perfectißimus, aut comes prouectus suffragio est, spolietur honoris indebiti dignitate. & si intra prouinciam reppertus fuerit otiosus, cuius munia vitare studebat, obsequiis competẽtibus subiugetur. Dat. X I. Kalend. Iuñ. Sirmio, Datiano & Cereale C O N S S.

XLV. Idem. A. ad Martinianum Vic. Afric.

Parui habito generis, & originis nexu, plerique (muniis oppidaneis inprobè destitutis) ad militiam confugisse dicuntur. Ideóque non eos tantum, qui etiam nunc in militia perseuerent, sed veteranos etiã statuimus euocari, executuros proprias allegationes in iudiciis competentibus. Aequum est namque nullum se nomine honestæ mißionis tueri, vt etiam nunc in militia permanentes, vel iam otium consecutos recipiant curiæ, si sibi obnoxios esse monstrauerint. Elicitas quoque epistulas adimi volumus veteranis, curiæ decernentes esse reddẽdos, quos obnoxios esse claruerit. Dat. X. Kal. Iul. Sirmio, Datiano & Cereale C O N S S.

XLVI. Idem. A. ad Martinianum Vic. Afric.

A solis pręcipimus aduocatis eorumq́, consortio dari prouinciæ sacerdotem. Nec aliquis arbitretur ita esse aduocationis neceßitatem inpositam sacerdotio, vt & ab eo munerum oppidaneorum functio secernatur: cùm nulla vnquam iura patronis forensium quæstionum vacationem ciuilium munerum præstituerint. Nullum igitur

tur aduocatum à curia (cui tenetur obnoxius) patimur excuſari: videlicet, ſi ciuico nomine, aut vinculo incolatus oppidanea neceßitas eum detinet obligatum. Itaque aput alios etiã iudices operam dantes negotiis perorãdis, obnoxios eſſe decernimus ſacerdotio: ſic videlicet, & vt intra eam prouinciam huiuſmodi honoribus mãcipentur, vbi eos neceßitas curialis detinet obligatos. Dat. V. Kal. Iul. Murſæ. Datiano & Cereale CONSS.

XLVII. Idem. A.

Oppidaneis ordinibus conſulentes dudum iußimus ab iniuriis corporalibus tutam eſſe debere ordinis dignitatem. Condemnationibus etiam modum inpoſuimus, qui legibus deſignatur. Ideóque ſancimus, vt ſi iudex, vel in condemnationibus exprimendis, vel in corporalibus iniuriis vltra licitum contra curialem exarſerit, ipſe quidem auri põdo quinque, officium verò eius decem fiſco inferat. Dat. XVIII. Kal. Iul. Euſebio & Hypatio CONSS.

XLVIII. Idem. AA. ad Senatum.

Si qui fortè decuriones munia detrectantes, ad ſenatus noſtri ſeſe conſortium contulerunt, exempti albo curię propriis vrbibus mancipandi ſunt. Qui verò prætorum honore perfuncti ſunt, reſidentes in ſenatu redhibere debebunt quæ ex rationibus fiſci, aut vrbium viſceribus abſtulerunt: ita vt omnibus deinceps adipiſcendi honoris huiuſce aditus obſtruatur. Dat. V. Non. Mai. Tauro & Florentio CONSS.

XLVIIII. Idem. AA. ad Taurum. P. P.

Solum epiſcopũ facultates ſuas curiæ, ſicut ante fuerat conſtitutum, nullus adigat mancipare: ſed antiſtes

maneat,

maneat, nec faciat substantiæ cessionem. Sanè si qui ad presbyterorum gradus, diaconum etiam, seu subdiaconum, ceterorúmque peruenerint, adsistente curia, ac sub obtutibus iudicis promente consensum (cũ eorum vitam insignem, atq; innocentem esse omni probitate cõstiterit) habere debet patrimonium probabilis instituti, vt retineat proprias facultates: maximè si totius populi vocib9 expetatur. Quòd si qui fortè, non curialibus aput iudicẽ profitentibus, nõ deniq; expetẽte populo, ad eos (quos diximus) gradus adspirent, aut studio fraudulẽtę artis inrepserint, patrimonium suũ liberis tradant ad curialia obsequia subrogatis. Quòd si suboles defuerit ꝑpinquis suis (quos tamen gradus poterant legitimæ successionis adtingere) duas tradat propriæ substãtiæ portiones, sibi tertiam reseruaturus: scilicet, vt per propinquos (si tamen curiales sunt, aut etiam, si curiæ nunq̃ antea obsequiũ præbuerunt) præbeatur susceptis facultatibus obsequella. Quòd si filios aut propinquos nõ habuerint hij, qui derelicta curia ad cultum diuinæ reuerentiæ existimauerint transeũdum, duas portiones curia debebit accipere, relicta penes eum tertia, quem antè diximus ad ecclesiasticorum cõsortium insidiosis artibus adspirasse. Ea verò quæ ad curiam ex eorum iure transierint, curiæ esse oportet, nec ex eius iure transferri. Sed quoniã verẽdum fuerit, ne alienatis facultatibus, aut in aliorũ iura antè trãscribtis, nulla ex parte possit curiæ vtilitatibus consuli, obseruari oportet, vt si patefacta fuerint fraudulenta consilia, qui qualibet necessitudine copulatus est, cũ id potuerit demonstrare, easdẽ percipiat facultates, curiæ muneribus præbiturus obsequia. Vel si propinquorũ cessèt indago, cũcta ad curiã trãsferantur, quæ quolibet

titulo

titulo alienata probabuntur, ex eo tempore, ex quo curiæ munia cœperit detrectare, qui viam diuinæ cultionis affectat. Si præpositi horreorum hiique, qui suscepturi sunt magistratum, prępositi etiam pacis, seu susceptores diuersarum speciérum ad ecclesiam crediderint adspirandum, postquam officia inpositæ sollicitudinis, aut honoris adgressi sunt, ipsos primùm antistites supernæ legis conueniet reluctari, ipsísque primùm adnitentibus, eosdem ad obsequia cõgrua reuocari: aut si hoc neglexerint, à curialibus, iudiciali officio suffragante, retrahẽdi sunt, & cetera. Dat. IIII. Kal. Septembr. Tauro, & Florentio CONSS.

L. Imp. IVLIANVS. A. Secundo. P. P. post alia.

Decuriones, qui vt christiani declinant munia, reuocentur: & ab auri, atque argenti præstatione, quod negotiatoribus indicitur curiæ immunes sint: nisi fortè decurionem aliquid mercari constiterit, ita vt ordines ciuitatum ex huiusmodi reliquis sarcinarum (vt iam diximus) amoueantur. Et quoniam ad potentium domus confugisse quosdam relatum est curiales: vt tam fœda perfugia probibeãtur, multam statuim⁹, vt per singula capita singulos solidos dependat, qui ad potentis domum confugerit, & tantumdem, qui receperit, multæ nomine inferat. Nam si seruus inscio domino susceperit, capite punietur: & ingenuus, qui inuito patrono hoc fecerit, deportabitur. PP. III. Id. Mar. Constantinop. Mamertino, & Neuitta. CONSS.

LI. Idem. A. Iuliano Com. O R.

Eos indulserunt veteres principes, qui materno genere cu-

re curialibus Antiochenis adſcribi, quos patris dignitas nullius vindicaret iure ciuitatis. Dat. V. Kal. Septemb. Antiochiæ, Mamertino & Neuitta. CONSS.

LII. Idem. A. ad Iulianum Conſ. Fœnicis.

Non obſtat curialium petitioni, quòd hij, quos incolas dixerunt, alibi decuriones eſſe dicuntur. Poterunt enim & aput eos detineri, ſi eorum patitur ſubſtantia, & ante conuentionem incolatui renuntiare noluerunt. Sola verò poſſeſſiōe ſine laris cōlocatione prædictos onerari iuris ratio non patitur: quamuis res decurionum cōparaſſe dicantur. Sanè in colonatus iure tunc detinendi ſunt, ſi non aut arma geſſerunt, aut expeditioni militari præfuerunt, aut ſub præcone adminiſtrationis facti ſunt ſenatores. Dat. III. Non. Septemb. Antiochiæ, Acc. Id. Octob. Tyro, Mamertino & Neuitta. CONSS.

LIII. Idem. A. ad Salluſtium. P. P.

Quoniam ex paucis plurima commiſſa non abſurdè ſuſpicamur, ex die. Kal. Septembrium omnes omnino preter ſollemnes nominationes factas à curiis in irritum deuocamus: de præcedentibus porrò iuſtum agitabis examen. Placuit etiam deſignare, quę corpora ſunt, in quibus nominationis iuſtè ſollemnitas exercetur. Decurionum enim filios necdum curię mancipatos, & plebeios eiuſdem oppidi ciues, quos ad decurionū ſubeunda munera ſplendidior fortuna ſubuexit, licet nominare ſollemniter. Dat. XIIII. Kal. Octob. Antiochiæ, Mamertino & Neuitta. CONSS.

LIIII. Idem. A. ad Iulianum Com. O R.

Prouidendum eſt eorum nouitati decurionum, qui nuper no-

per nomen curiis addiderunt, ne praeteritis debitis susceptorum onerentur, sed conuĕtis propter haec debita, qui ea praecedentibus delegationibus contraxerunt, nullam molestiam pro sarcina nominationis alienae sustinere patiaris. PP. Byritho, Kal. Nouembr. Mamertino, & Neuitta. CONSS.

LV. Idem. A. Leontio Consul. Palęstinae.

Qui pater sit. XIII. liberorum, non modò ad curiā non vocetur, verum etiam, si sit decurio, honoratissima quiete donetur. Dat. Kal. Mart. Antiochiae, Iuliano. A. IIII. & Sallustio. CONSS.

LVI. Idem. A.

Qui nati origine curiali militare munus adamauerunt, vbi decem annorum stipendia confecta sunt, iussionum nostrarum auctoritate erunt curia immunes. Si verò intra decĕnium recens athuc erit ratio militiae limitaneae causa generis praeponderauit, & originis. Curiis enim adgregabuntur. Dat. XII. Kal. Ianuar. Antiochiae, Iuliano. A. IIII. & Sallustio. CONSS.

LVII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Mamertinum. P. P.

Nemo ad ordinem senatorium ante functionem omnium munerum municipalium senator accedat. Cùm autem vniuersis transactis patriae stipendia fuerit emensus: tum eum ita ordinis senatorij complexus excipiet, vt reposcentium ciuium flagitatio non fatiget. Hij autem, qui legem nostram neglexerint, exempti senatorio albo, quoad municipalibus necessitatibus satisfaciant, non capiant cassi honoris augmentum. nam qui cupiunt incrementum

mentum honoris adipisci, persunctos se esse muneribus actis debẽt ordinarij iudicis adprobare, in locũ suum scilicet filius subrogatis, si eos successio familiæ ad exsequẽdam vniuersam legis nostræ mẽtem docebitur adiuuare. Dat. Nõn. Mai. diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

LVIII. Idem. AA. ad Mamertinum. P. P.

Qui curiali ortus familia ante completa munera patriæ senator factus est, fructu careat, quousque muneribus absoluatur: quibus expletis, si velit sumptuosum ordinem senatorium vitare, denuntiet. dignitati si permanserit, liberos, quos pòst ediderit, habeat senatores, prætores iam, quæstorésque non muneri decurionum obnoxios. Militiæ verò nullus gradus, nulla diuturnitas defendet eum, qui vt curialem contrahens originem, repetetur. Sed & qui nexum curialem nascendi oportunitate vitauerit, nisi cùm duodeuiginti annos expleuerit, militiam exerceat, per quam parentibus eius immunitas quæsita est, securus esse non poterit propter sortem originis. Dat. III. Id. Mai. Hadrianop. diuo Iouiano, & Varroniano. CONSS.

LVIIII. Idem. AA. ad Byzacenos.

Qui partes eligit ecclesiæ, aut in propinquũ bona propria conferendo eum pro se faciat curialem, aut facultatibus curiæ cedat quam reliquit ex necessitate reuocando eo, qui ne vtrum fecit, cum clericus esse cœpisset, & cetera. Dat. IIII. Id. Septemb. Aquil. diuo Iouiano, & Varroniano. CONSS.

LX. Idem. AA. ad Byzacenos.

Sacerdotes vel curiales vltra terminos propriæ ciuitatis

tatis

tatis non iubeantur sui exhibere præsentiam: in sacerdotibus creandis, & in priuilegiis, quę hisdem deferebantur, veteri more seruando. Dat. Prid. Id. Septemb. Aquil. diuo Iouiano, & Varroniano CONSS.

LXI. Idem. AA. ad Terentium Corr. Tusc.

Vrbis Vulsiniensium principales, qui tamen patronorum adepti fuerint dignitatem, hanc prærogatiuam laborum atque officiorum ferant, ne interdum ad libidinem praue consulentium iudicum grauibus adficiantur iniuriis. Dat. V. Kal. Nouemb. diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

LXII. Idem. AA. ad Symmachum. P. V.

Municipalis, qui ad fabrorum collegium, alia officia inlusurus inrepsit, statui pristino reformetur, nec inposterum decurionum quis originem trahens ad hoc officium adspirare audeat. Dat. IIII. Id. Decemb. Med. diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

LXIII. Idem. AA. ad Modestum. P. P.

Quidam ignauiæ sectatores, desertis ciuitatum muneribus, captant solitudines, ac secreta, & specie, religionis cum cœtibus monazonton congregantur. Hos igitur atque huiusmodi intra Aegyptum deprehēsos per comitem orientis erui è latebris consulta præceptione mandauimus: atq; ad munia patriarū subeūda reuocari, aut pro tenore nostræ sanctionis familiarium rerum carere inlecebris: quas per eos censuimus vindicandas, qui publicarū essent subituri munera functionū. PP. Byritho, Kal. Ianuar. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

LXIIII. Idem. AA. Mauris Sitifensibus.

Priuilegio

Priuilegio militię paternæ se non vindicet, quem auitus curiæ nexus adstringit, & patrem sine dubio receptura curia, si intra prædicti temporis calcem suis partibus adfuisset. quòd si militari auo & patre decurione nascetur, paternæ erit succedaneus functioni. Dat. VIIII. Kal. Mai. Treũ. Valẽtiniano & Valẽte. A A. CONSS.

LXV. Idem. AA. ad Terentium Corr. Tusc.

Omnes curiales, qui qualibet gratia prius ad altiorem gradum properauerint, quàm munia vniuersa percurrerint, ad ordinem necessitatum suarum reuocentur, nec ante ad vsurpatam dignitatem admittantur, quàm quæ patriæ debentur, impleuerint. Non difficilè autem intellegitur id, quod senatorio ordini concessum non est, concedi non posse ordinibus ciuitatum. Dat. V. Kal. Iuñ. Med. Valentiniano, & Valente. AA. CONSS.

LXVI. Idem. AA. ad Rufinum. P. P.

Ordinibus curiarum, quorum nobis splendor vel maximè cordi est, nõ adgregentur, nisi nominati, nisi electi, quos ipsi ordines cœtibus suis duxerint adgregandos, nec quis ob culpam, ob quam eximi deberet, ex ordine mittatur in curiam. Dat. XI. Kal. Iul. Rauen. Valentiniano, & Valente. AA. CONSS.

LXVII. Idem. AA. ad Volusianum. P. V.

Nullus, exceptis palatinis, qualibet prærogatiua fultus à debitis muneribus habeatur immunis. Dat. IIII. Kal. Iul. Med. Valẽtiniano, & Valẽte. AA. CONSS.

LXVIII. Idem. AA. ad Seuerum. P. V.

Quæ cum in perniciem ordinis Auellinatium sine auctoritate ac iudicio principali ordinarij iudicis

nimia arrogatione gesta sunt, neque vetustæ consuetudini præiudicare debebunt, neque in futurum quandam necessitatem legis inponere. Dat. Prid. Non. Octob. Veronæ, Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

LXVIIII. Idem. AA. ad Auxonium. Vic. Diœceseos Asianæ.

Vniuersi, qui præmatura cupiditate senatorios cœtus honoribus patriæ prætulisse noscuntur, habeant quidem incolumem statum senatoriæ dignitatis, verùm fungantur his honoribus, quos patriæ nondum reddiderunt. Quinetiam liberos suos indicent, quos ante senatoriam dignitatem quisque suscepit. Dat. Prid. Non. Octobr. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

LXX. Idem. AA. ad Mamertinum. P. P.

Quisquis ex hoc corpore, quod susceptioni deputatũ est, honorem quemlibet suffragio meruit: etiamsi nostras purpuras adorauit, meritis careat dignitatis. Dat. III. Kal. Feb. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

LXXI. Idem. AA. & GRATIANVS. A. ad Amphilocium Conf. Campaniæ, siue ad Sophronium Conf. Piceni.

Qui præterito aliquo vel honore vel munere ad locum indebitum tetenderunt: etiamsi conhibente curia, vel aliquibus in iudiciũ causis tamquã probabilibus allatus valuit obreptio, ad ea, quæ fugerãt retrahantur. quiescat autem illa interlocutio, quæ cum huiusmodi querimoniæ deferantur, pronuntiet iudex curiam suum nosse discrimen. Dat. III. Non. Mai. Treu. Valentiniano & Valente. III. AA. CONSS.

LXXII. Idem. AA. ad Olybrium Conf. Tusc.

Si quis

Si quis negotiator fundos comparauerit, & vt aliquorum possessor prædiorum vocetur ad curiam, ei necessitatis vmbra non adsit, quod propterea pecunia quam habet, in conuersatione mercatoribus indictum aurum argẽtúmque agnoscit, sed nominatione facta, eius pareat functionibus, cui se sponte dedit, pecuniæ vsum in glebæ cõmodum conferendo. Dat. III. Non. Mai. Treu. Valentiniano & Valente. III. AA. CONSS.

LXXIII. Idem. AA. ad Symmachum Proconf. Afric.

Qui nullo administrationis honore fultus, nullis vel palatini laboris insignibus, vel meritis iustis militiæ in consortium senatus nititur peruenire: missa in hanc rem legatione reuocetur, eíque reddatur curiæ, quam voluit declinare. Dat. Prid. Kal. Decemb. Treu. Valentiniano & Valente. IIII. AA. CONSS.

LXXIIII. Idem. AAA. ad Modestum. P.P. post alia.

In his, qui ex curiis ad senatus consortia peruenerunt, hæc forma seruetur, vt si perfunctus quispiã muneribus, & filij subole nixus fuerit, quem senatorio necdum indepto honore suscepit filium suum, curiæ functionibus tradat, ipse optata clarissimatus dignitate potiatur. Quòd si ei gemina vel numerosa suboles erit: tunc discrimen promptè dudum diualis legis adhibendũ est, vt de duobus eius liberis, ac pluribus sortiendi vnius filij ad collegium senatus habeat optionem, ita vt ei, qui cum patre, vel post patrem ad cõsortium senatus legetur, diuisio cum fratribus per sortẽ successionis patrimonij idonea solius glebæ substantia congregetur. Planè si quis curialis fa-

ctus senator, & vnius filij posteritate subnixus ipsum senatui popofcerit cõnecti, seque promittat ad curiæ munera regressurum, eiusmodi captio minimè admittatur. Ceterùm si de numero curialium factus senator, filium non habebit, quem functionibus patriæ heredem generis ac munerum derelinquat: glebæ senatoriæ breuibus eximatur, circa eos forma data, qui intra annos quadraginta consulatus Constantij decimi, & Iuliani. III. amplißimi ordinis participasse collegiũ monstrabuntur. Ceterùm anteriore tempore adscitos ipsa æquum est antiquitate defendi. Si quis igitur curialis prosapię senatorio adepto vel à nobis, vel à diuis principibus honore subnixus sit, quantum ad liberos, quidem pertinet, eadem quæ superiùs comprehẽsa est, forma seruetur, excepto scilicet eo, qui sine filio sit. & vt statuimus, retrahendus est, nisi vel antiquitate participati senatus, vel pręstituti temporis prærogatiua muniatur, vel ius gladij habuit, vel præconum, qui honores conceßi ceteris & antiquum instar senatorij nominis fuerint consecuti. his veræ dignitatis titulis & iudicibus adiungendis, qui propriũ decus senatum indepti pręturę insignibus fuerint & honoribus ampliati, vel quos veteris tribunorum plebis appellatione resperfos vmbra nominis nobis annuentibus cõstiterit populo præfuisse. Inanes verò vmbras & cassas imagines dignitatum codicillis honorarias sectantes nihil adiuuari præcipimus, exceptis eminentium clatis titulis dignitatum, si & honorario nomine à summo gradu vsq; ad consularitatem haut exiguis profectò meritis amplißima sibi honestamenta pepererũt, ceteris inferioribus dumtaxat honorariis dignitatibus ad ea officia, quæ reliquerant, deducẽdis, hac super obnoxiis curiali origine. Ceterùm suæ potestatis, &

nullis

nullis per prouincias functionibus obligatis, vel longæ militiæ labore, vel proximis erga nos iuuantibus codicil los senatorios reportauerint, nisi vitiis, aut acta vitæ obprobriis amplißimo ordine deprehẽdantur indigni, indepti semel clarißimatus dignitatem perpetuo manebũt in ordine senatorum. Dat. Kal. Mart. Constantinop. Gratiano. A. I I. & Probo. C O N S S.

LXXV. Idem. AA. ad Viuentium. P. P.

Qui ad sacerdotium prouinciæ, & principalis honorem gradatim, & per ordinẽ muneribꝰ expeditis, nõ gratia, emendicatisq́; suffragiis, & labore peruenerint, probatis actibus, si consona est ciuium fama, & publicè ab vniuerso ordine comprobantur, habeantur immunes, otio fruituri, quod continui laboris testimonio promerentur, libérumque sit corpus eorum ab his iniuriis, quas honoratos nõ decet sustinere. honorem etiã eis excomitibus addi censemus, quem hij consequi solent, qui fidem, diligentiámque suam in administrandis rebus publicis adprobarint. Dat. I I I I. Kal. Iul. Treũ. Gratiano. A. I I. & Probo. C O N S S.

LXXVI. Idem. AA. ad Modestum. P. P.

Ex omnibus domibus producti, qui origine sunt curiali, ad subeundã publicorum munerũ functionem protrahantur: quippe cum occultatoribus talium, præter iacturam existimationis, etiam rerum discrimen incumbat, si vlterius progreßi, vtilitatem publicã priuatis studiis, & patrociniis postponant. Dat. I I I. Id. Iul. Ancyræ, Gratiano. A. I I. & Probo. C O N S S.

LXXVII. Idem AA. ad Probum Vicarium Vrb.

Nemo originis suæ oblitus, & patriæ, cui domicilij iure de-

iure deuinctus est, ad gubernacula prouinciæ nitatur ascendere prius, quàm decursis gradatim curiæ muneribus, subuehatur. Nec verò à duumuiratu, vel à sacerdotio incipiat, sed seruato ordine, omniũ officiorũ, sollicitudinem sustineat. quod nec his deferri per gratiam, aut conhibente iudice patimur, qui aduocationis prærogatiua nitũtur. Nec verò principaliũ, vel sacerdotalium, cum nullam curialium officiorum agnouerint functionẽ, in honores primos inrepant. Post munera verò & magistratus gradatim patriæ persolutos, aditus singulis ad administrationes publicas, nobis quoque adsistentibus recludatur, & cetera. Dat. VII. Kal. Mart. Treũ. Modesto & Arintheo. CONSS.

LXXVIII. Idem. AAA. ad Probum. P. P.

Ad inlustres comites & magistros equitum ac peditum scribta porreximus, vt scirent ab omnibus his veteranorum filiis, qui vel curiæ addicti sunt, vel ciuilibus muneribus, aliisque necessitatibus obsecũdant, pænitus abstinendum: vel si qui forte retracti essent, eos ita protinus officiis anterioribus redderent, nec pro his vicarios expeterent iuniores. Dat. XVII. Kal. Iuñ. Patauione, Modesto & Arintheo. CONSS.

LXXVIIII. Idem. AAA. Modesto. P. P.

Quicumque per Osdroenam primipilarium maiore lætatur numero filiorum, vnum loco suo veluti hereditario iure substituat, alterum pro amore patriæ Aedesenæ curiæ tradat obsequiis, ceteris quam voluerit militiã prouisurus. Sin autem duos tantùm procreauerit, cohorti satisfacere cogatur & curiæ. Quòd si vnum procreauerit, eundem ordini patriæ restituat, nullo contra hanc formam beneficio valituro. Damus sanè licentiam tam

patribus

patribus eorum, quàm ipsis, qui huius legis auctoritate ciuitatum obsequio adgregantur, vt si quos curiales patrocinio principalium inuenerint excusari, in medium proferant, vt & ipsi similibus officiis deputati pareant impetratis. Dat. I I. Non. Decẽb. Antiochiæ, post cons. Gratiani. A. I I I. & Equiti. V. C.

LXXX. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Iuliano P F. Aegypti.

Omnis ordo curialis à tormentis his, quæ reis debita sunt, & ab ictibus plumbatarum habeantur immunes, scituro iudice, quòd si vel ipse, vel eius officium contra vetitum legis aliquid vsurpare temptauerit, grauißimo se supplicio esse subdendũ. Grauitas igitur tua sanctionis maiestate perspecta, nõ solùm à corporalibus curialium iniuriis temperabit, verum etiam tota obseruatione prouidebit, vt si aliquid temerarium ab officio aliquo fuerit perpetratum, seuerioris pœnæ discrimine vindicetur. Dat. X V I. Kalẽ. April. Gratiano. V. & Theod. I. A A. CONSS.

LXXXI. Idem AAA. ad Neotherium. P. P.

Fabricenses ordinibus restituãtur, qui originẽ curialem & propria munera declinauerint ciuitatis. Reliqui ne leui quidem inquietudine pulsentur. Dat. X V I. Kal. April. Thessall. Gratiano. V. & Theod. I. A A. CONSS.

LXXXII. Idem AAA. Neotherio. P. P.

Omnes ad curiam præcipimus reuocari, qui ad munera subeũda originalibus vinculis occupati officia conantur exhibere maiora, siue se splendidißimo senatui tradiderunt, siue per officia militantes obsequia patriæ denegarunt, si tamen allegationum meritis deseruntur.

Dat. XVI. Kalē. April. Thessalonicæ, Gratiano. V. & Theodosio. I. A A. CONSS.

LXXXIII. Idem AAA.

Si quis militaris ꝓsapiæ se officio cohortis adgregarit, & si infractis viribus grandæuā præferat senectutem, aut debilitatis obtentu bellico incōueniens operi iudicetur, de ignauiæ latebris, vel sera indagatione retractus curiarum functionibus mancipetur. Scribta Petro consulari Fœnicis Damasco, Prid. Id. Maij. Cōstātinop. Gratiano & Theod. I. A A. CONSS.

LXXXIIII. Idem AAA. ad Camenium Vic. Afric.

In nominationibus à singulis, quibus ordinibus celebrandis dudum expressæ quantitatis modum eatenus volumus custodiri, vt eorū in duabus, quæ concilio adesse debent, partibus numerus derogetur, quos aut obiectus debilitatis alienat, aut senectus pigra remoratur, aut clericatus obsequia vindicarunt, aut crimen desertionis absentat, vt ex reliquo numero duobus tertiis supputandis. P P. Karthag. XV. Kalend. Mart. Syagrio & Eucherio. CONSS.

LXXXV. Idem AAA Eutropio. P. P.

Omnes iudices prouinciarúmque rectores à consuetudine temerariæ vsurpationis abstineāt, sciántque neminem omnino principalium ac decurionum sub qualibet culpæ aut erroris offensa plumbatarum cruciatibus esse subdendum. Quòd si quis fortè iudicum in hanc pertinaciam inliciti furoris eruperit, quod audeat principalē ac decurionem & suæ (si sic dici oportet) curiæ senatorē plumbatarum ictibus subdere, viginti librarum auri inlatione multatus, & perpetua infamia inustus, vt nec speciali quidē rescribto notā vel eruere, mereat, & offi-

cium

cium quinquaginta librarum auri multam fisco nostro cogetur inferre: quoniam, vt pertinaciæ iudicis resistat, liberam eidem contradicendi permittimus facultatem.

Dat. XII. Kalend. Aug. Heraclea Eucherio & Syagrio. CONSS.

LXXXVI. Idem AAA. Eutropio. P. P.

Qui laborem curialis officij declinantes, per inlicitæ ambitionis compendia prouecti non meritò probantur esse, sed precio: nulla debēt ratione defendi, sed functionibus debitis redhiberi. Super eorum autem filiis reuocandis, nullius dubietatis exstet ambiguum. Dat. XII. Kal. Aug. Heracleæ Eucherio & Syagrio. CONSS.

LXXXVII. Idem AAA. ad Florum. P. P.

Vniuersos, qui se tam causarum actionibus, quàm etiam sacramētis militaribus cessantes, ac stipendiis mācipar ūt, ad obsequium sublimitas tua iubeat redire curiale. Eos verò quos emptæ defensionem præferre conpererit dignitatis, cunctas, quas crediderāt subtrahendas, complere præcipiat functiones. Dat. III. Kal. Aug. Heracleæ, Eucherio & Syagrio. CONSS.

LXXXVIII. Idem AAA. ad Syagriū. P. P. post alia.

Curiales, nisi per quinquēniū armata militia, vel per triginta annos dignitas palatina defendat, certum est origini esse reddendos: ita vt seruata quinquennij de preterito condicione, & in posterū istiusmodi personis à consortio militiæ celsioris exclusis, omnes, qui intra præscribtum tempus inter palatinos habentur, seu inter protectores, aut domesticos, restituantur suæ fortunæ. P P. V. Id. April. Karthag. post cons. Syagri & Eucheri. V V. C C.

LXXXIX. Idem AAA. ad Syagrium. P. P.

Omnes omnino, quos paterna obsequia municipes fecerunt,

cerunt, resultandi curiæ nexibus (qualibet auorum, atque maiorum stemmata referant) licentiam pænitus amittant: non minore rectoribus (si hoc concesserint) periculi denunciatione constrictis. Veteranorum quoque filios armis inpares, séque otio, vel debilitate membrorum, vel meritis torpore, donantes, vindicet curiarū necessitas. Dat. III. Non. Iul. Viminacio post cons. Syagri & Eucheri. VV. CC.

XC. Idem AAA. Proculo Com. Or.

Vniuersos, qui ex consulatu diui Pij Constāti decimi & Iuliani tertij (hoc enim tēpus est quod Diuorū parentium nostrorum Valentiniani, & Valentis decreta signarunt) ex genere curiali ad senatoriam dignitatē adspirasse constiterit: vel restituēdis omnibus functionib⁹, quas debebunt curabis addicere, vel si cūctis functionib⁹ obsecuti sunt, in substituēdis quāmaximè idoneis obnoxios facere non desistas. Dat. VIII. Id. Mart. Constantinop. Antonio & Syagrio. CONSS.

XCI. Idem AAA. Dario conf.

Si qui curiales curia derelicta, neque debitas patriæ reddiderint functiones, nec, cùm ipsi discederēt, idoneos subrogarunt, ita eos constringi oportet, vt & agēda persoluant, & in locū suū idoneos pro publica vtilitate cōstituant. Dat. VIII. Id. Aug. Constantinop. Antonio & Syagrio. CONSS.

XCII. Idem AAA. Floro. P. P.

Si quis procurationem facultatum suarum curiali crediderit esse mandandam, totius dignitatis exceptione depulsa, patrimonium eius, quod crediderat curiali, proscribtio fiscalis inuadat. Ille verò, qui immemor libertatis, & generis, infamissimam suscipiēs vilitatem, existimatio-

mationem suã seruili obsecũdatione damnauerit, deportationis incommodo subiugetur. Dat. X. Kalen. Nouẽ. Constantinop. Antonio & Syagrio. CONSS.

XCIII. Idem AAA. Clearcho. P. P.

Cuncti, qui ex decurionibus senatorum se splendori, & collegio miscuerunt, eorúmque omnes suboles, vel quę prius edita est, vel quæ postmodum docetur esse suscepta, remittatur ad curiam. Dat. VII. Kalend. Decemb. Antonio & Syagrio. CONSS.

XCIIII. Idem AAA. Constantiano Vic. Diœce. Pontic.

Vniuersos, quos furtiuam militiã, & fraudẽs varias dignitatum obsequia ciuitatum grauitas tua conpererit refugisse, ac per ambitum honoris indebiti, necessarium patriæ ministerium denegasse, ad collegium ordinum, & consortium functionum amota reuocare dilatione contẽdat: neque eos sub excusatione alicuius officij, vel honoris permittat euagari, qui tunc demum libero poterunt honore gaudere, si vniuersis muneribus nominationibúsque completis, absolutam possidere cœperint dignitatem. Dat. Prid. Kalend. Feb. Constantinop. Merob. II. & Saturnino. CONSS.

XCV. Idem AAA. ad Eusignium proc. Afric.

Viri ordinibus nati ad militię non debent sacramãta confugere. Post quindecim verò stipendia, vinculo prioris ordinis liberetur, qui se tribus lustris adsiduè militasse, & neque bellicis, necessitatibus, neque muneribus militaribus ostenderit defuisse. Dat. IIII. Kal. Mart. Med. Merob. II. & Saturnino. CONSS.

XCVI. Idem AAA. Floro. P. P.

Conces-

Concessum curialibus prouinciæ Mysiæ, vt si quos è plebe idoneos habent, ad decurionatus munia deuocēt: ne personę famulantium facultate locupletes, onera, pro quibus patrimonia requiruntur, obscuritate nominis vilioris euadant. In quorum desiderio etiā istud adiectum est, vt originales, qui ad diuersa prouinciarum officia confugerunt, ex diui Iuliani tempore, ad curiales functiones, sublata omni ambiguitate retrahantur. Data III. Nonā. Mar. Constantinop. Merob. II. & Saturnino CONSS.

XCVII. Idem. AAA. Cynegio Com. S. L.

Scias, excepta diœcesi Aegyptiaca, vbique seruandū esse, ne vsquā pænitus in susceptionem, vel minimi vectigalis decurio conductor accedat, sed eorum professionibus, & personis omnis hæc diuersarum locationum summa credatur, qui ad exhibendam publicis rationibus fidem, periculo & fortunæ coguntur, & vitæ. Dat. VIII. Id. Mar. Constantinop. Merob. II. & Saturnino CONSS.

XCVIII. Idem. AAA. Postumiano. P. P.

In muneribus peragendis, si qua soluta antè non fuerant, vel in substituendis idoneis, ne quid patriæ perisse videatur, vel in filiis retinendis priorū præceptorū decreta sublimitas tua custodiat. Eos quoq; qui aduocationis obtentu curialia onera declinant: onera vniuersa cōpellat, quæ, etsi necessitas non exigit, tamen patria non remittit ipsos. Quinetiam filios magistrorum, qui ex curiali stirpe descēdunt, simili modo obnoxios esse decernat. Dat. VIII. Id. April. Constantinop. Merob. II. & Saturnino CONSS.

XCVIIII. Idem. AAA. ad Hypatium. P. P. post alia.

Iussio, qua sibi Iudaæ legis homines blandiuntur, per quam eis curialium munerum datur immunitas, rescindatur: cum ne clericis quidem liberum sit prius se diuinis ministeriis mãcipare, quàm patriæ debita vniuersa persoluant. Quisquis igitur verè deo dicatus est, alium, instructus facultatibus suis, ad munera pro se cõplenda constituat. Dat. XIIII. Kal. Mai. Med. Merobaude. II. & Saturnino CONSS.

C. Idem. AAA. ad Hypatium. P. P.

Omnes, qui ex origine curialiũ se diuersis gradibus inseruere militiæ, reddi propriis ordinib⁹ oportebit: exceptis his, quibus legis vetustæ (quæ certum numerum stipendiorum, vel palatinæ militiæ viris statuit) opitulatur auctoritas. Dat. XIII. Kal. Mai. Med. Merobaude. II. & Saturnino CONSS.

CI. Idem. AAA. ad Basilium Com. S. L.

Exemplo senatorij ordinis, patris originem municeps vnusquisque sequatur: nec valeant specialiter delata rescribta, si quis se matris origine defendens, à maiore curia ad minorem trãsferri fortasse promeruerit: neque vlla pro more prouinciæ referri sinatur exceptio. Dat. XVI. Kalend. Iul. Rom. Merobaude. II. & Saturnino CONSS.

CII. Idem. AAA. Postumiano. I I. P. P.

Quotiensćũque se ex rescribtis nostris aliquid impetrasse contendent, hij, quos obnoxios curiæ, vel origo fecerit, vel latum inter partes iudicium designarit, nullam prorsus spem curias declinandi ex colore sacræ iussionis accipiant.

accipiant. Dat. XIIII. Kal. Aug. Constantinop. Merob. II. & Saturnino CONSS.

CIII. Idem. AAA. ad Proculum Com. Or.

Voluntate propria vnusquisque syriarchiæ munus suscipere debet, non necessitate inposita. Dat. VI. Kal. Aug Salamariæ, Merob. II. & Saturnino CONSS.

CIIII. Idem. AAA. Postumiano. P.P.

Curiales, qui ecclesiis malunt seruire, quàm curiis, si volunt esse quod simulant, contemnant illa, quæ subtrahunt. Nec enim eos aliter, nisi contemptis patrimoniis liberamus. Quippe animos diuina obseruatiõe deuinctos non decet patrimoniorũ desideriis occupari. Dat. VII. Id. Nou. Constp. Merob. II. & Saturnino CONSS.

CV. Idem. AAA. Cynegio. P.P

Ob penuriam Aedesenorũ municipum, diui parẽtes nostri statuerunt, vt officij præsides Osdroenæ prouinciæ principum liberi, si singuli essent memoratę ciuitatis, curialibus iungerentur. sin verò bini, diuisa fecunditate singuli militiæ, singuli verò curiæ nectcrentur. Quod cũ ita sit, iubemus & præsenti lege, & superiore seruata, vt omnes omnino, qui ordinę militiæ ad principatum venturi sunt, vel venisse monstrantur, (etiam si aliqua calliditatis arte se à principatus munere putauerint subtrahẽdos) memoratæ curiæ suos liberos tradant: diuidántque cum Aedesena ciuitate subolem rei publicę profuturam. Hij quoque, qui iam contra legem, ante principatũ patrũ, quibuslibet sacramentis innexi sunt, retracti memoratæ curiæ congregentur. Dat. Prid Noñ. Mai. Constantinop. Richomere & Clearcho CONSS.

CVI. Idem

CVI. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

Curiales, quicũque perfuncti prouincialibus dignitatibus fuerint, ad persoluenda ea, quæ debent patriæ, detinentur. Dat. VIII. Id. Iul. Heracleæ, Richomere & Clearcho CONSS.

CVII. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

Quicũque heres curiali, vel legitimus, vel electus testamẽto gradúve successerit, quique fideicommissarius, aut legatarius eiusdem arbitrio morientis extiterit, vel si quem liberalitas locupletauerit fortè viuentis, quos à curiæ nexu condicio solet dirimere, sciant pecuniariis describtionibus, pro ea tantùm parte patrimonij, in quã quisque succeßit, ad denarismum, siue vncias sese auctoris sui nomine retinendum. Dat. Prid. Kal. Septemb. Veronæ, Richomere & Clearcho CONSS.

CVIII. Idem. AAA. ad Cynegium. P. P.

Ne quis officialium curiæ, pœnæ specie, atq; æstimatione edatur. nisi si quis fortè curiam diffugiens ob hoc cœperit militare, ne ingenitis fungatur officiis. Omnes itaq; omnino iudices tuæ censuræ subditos admonebis, ne quis æstimet curiæ, loco supplicij, quemquam deputãdum. Cùm vtique vnũquemque criminosum non dignitas debeat, sed pœna comitari. Dat. VIII. Id. Nou. Constp. Richomere & Clearcho CONSS.

CVIIII. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

Nec cogi ad agonothesiam volumus inuitos, & ad eum statum cuncta referenda sunt, in quo inueniuntur. Atque ideo curiales, qui vniuersa persoluerint, nihilq; iam, vel ex honoribus reliquum habeant, quod debere videantur,

videantur, dumtaxat huius, ac similiũ pro qualitate generis functionum, postquam patriæ cuncta reddiderint, quæ publica poscit vtilitas. Et si præsentare forsitan nolunt, tamen propter personarum condicionem præstare cogendi sunt: & concessa sibi generaliter, atque in perpetuum ex comitibus dignitate lætentur. Osculum quoq; his in prouincia iudicantum, & consessus indultus sit.
Dat. VI. Kal. Mai. Arc. A. I. & Bautone CONSS.

CX. Idem. AAA. ad Neotherium. P. P.

Vniuersos municipes sibimet debitos ordo aput proprium repetat cognitorem. Siquidẽ nullum magis vniuscuiusque forum cõpetens poterit appellari, quàm patriæ. Si quis tamen prouinciam rexerit curialis, aditum sibi interclusum senatoriæ dignitatis intellegat: nisi patriæ quidquid debet antè dissoluerit. Et ne cõludio fortè municipum, quæ sunt iussa frustrentur: sciant singularum ordines ciuitatum triginta libris auri se esse multãdos, nisi ad reposcẽdos proprios, sedulis institerint querellis.
Dat. V. Kal. Iuñ. Med. Arc. A. I. et Bautone CONSS.

CXI. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

Nemo prorsus curialium substituto filio, vel quolibet alio, deserendorum munerum patriæ habeat facultatem. Sed vnusquisque qui relicto in aliqua ciuitate, vel filio, vel vicario, ordini se inplicat senatorio, tam suis, quàm subrogati muneribus obligatos, sub specie munerum publicorum enormia vtrubique cogatur patrimonij subire dispendia. Dat. Prid. Kal. Mai. Constantinop. Honor. N. P. & Euodio CONSS.

CXII. Idem. AAA. Florentio. P. F. Augustali.

In consequenda archierosyna ille sit potior, qui patriæ plura

plura præstiterit: nec tamen à templorum cultu, obseruatione Christianitatus abscesserit. Quippe indecorum est, immo (vt verius dicamus) inlicitum, ad eorum curam templa, & templorum sollemnia pertinere, quorum consciētiam vera ratio diuinæ religionis imbuerit, & quos ipsos decebat tale munus (etiamsi non prohiberentur) effugere. Emissa. XVI. Kal. Iul. Constantinop. Honor. N.P. & Euodio CONSS.

CXIII. Idem. AAA. vniuersis Com. & Magistris equitum & peditum.

Admonitis VV.CC. ducib⁹, tribunis, præpositis, cūctos trāsfugas statuat inlustris magnificentia vestra ad originē pristinam reuocari, seu qui diuersis officiis dedicati, seu qui sacramētis militaribus mancipati sunt. Nemo se annositate tueatur. Nemo (si tamen eius pater, aut auus decuriones fuerunt) factū suum incongrua vsurpatione defendat. ordine quoque meminerint se condemnationi obnoxios, & periculo quibuscūque in locis reppertos, nō etiam renitentes, ac repugnantes huius statuti auctoritate reddiderint. Dat. III. Nō. Sept. Valentiæ, Honor. N.P. & Euodio CONSS.

CXIIII. Idem. AAA. ad Eusignium. P.P.

Curiales, qui sese priuilegio domus nostræ defendi posse crediderint, ad curiam retrahantur, & vt propriis functionibus mancipentur, & publica damna sarciant. Tamē si quis ex his domui diuinæ detectus fuerit quippiam debere, exsoluat. Dat. VIII. Kal. Iañ. Honor. N.P. & Euodio CONSS.

CXV. Idem. AAA. Cynegio. P.P.

Clerici ad curiam pertinentes sciant ex patrimonio

x suo

ſuo, ſi ipſi inmunes cupiũt permanere, alios idoneos eſſe faciendos, qui recedentum præſentiam perſonámque reſtituant in publicis muneribus ſubeundis. Dat. Prid. Kalend. Iañ. Conſtantinop. Honorio. N.P. & Euodio CONSS.

CXVI. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio. P. P.

Omnes, qui ex origine decurionum, ad perorandas cauſas laudum, atque induſtriæ amore ducuntur, reddant patriæ, cui nati ſunt, debitas functiones. Nec eſſe ſuperflui nominis prærogatiua defendant. Quãdoquidem facilius parere muniis poßint, ſi neceßitatem publicam eo tempore, quo ſtudent cauſis, induſtriæ fauore tolerauerint. Dat. VI. Kal. April. Conſtantinop. Valẽtiniano. A. III. & Eutropio CONSS.

CXVII. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

Quilibet principalium, vel decurionum, vel decoctor pecuniæ publicæ, vel fraudulentus in adſcribtionibus inlicitis, vel inmoderatus in exactione fuerit inuentus, iuxta priſtinam cõſuetudinem non ſolùm à vobis (quibus, propter loci dignitatem, rerum ſumma cõmiſſa eſt) verùm à iudicibus ordinariis, plumbatarum ictibus ſubiciatur. Dat. die Kal. April. Conſtantinop. Valentiniano. A. III. & Eutropio CONSS.

CXVIII. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

Decurio fortunam, quam naſcendo meruit, ſuffragiis, atque ambitione non mutet. Et ſi vacare per ſenectutem potuerit propter ordinationẽ, quæ per plurimos citò definiri ſolet curiam non relinquat. Illud verò iterata lege præcipimus, ne in locũ proprium homo curialis filiũ ſuũ ſubſtituat,

substituat, & ipse otiosus defendatur senatorij nominis dignitate. Si quis verò ad indebitum honorem posthac adspirare ausus fuerit, auctoritate ordinarij iudicis remotus, patriæ reddatur, & ciuibus. Dat.Prid. Non. Iul.Cōst.p.Valētiniano.A.I I I.& Eutropio CONSS.

CXVIIII. Idem.AAA.Tatiano.P.P.

Claudiopolis, Prusiadis, ac Tottai, & Veridis oppidorum, siue mansionum per Bithyniam, curiales publicis inludere functionibus per suā fugam cognouimus: iubemusq́, vt edictis primitus euocati, vtilitatibus se patriȩ & ei cui nati sunt restituant ciuitati. Quòd si etiam post publicam admonitionē fugæ, & indeuotionis vita præfertur, tūc ex idoneis quibusq́ corporibus, ac potissimū ex his, qui in sublimitatis tuæ officio probatā militiam peregerunt, in locum fugaciū subrogentur: ita vt quorum subeunt necessitates, & patrimonia consequantur: illis, qui sponte patriā reliquerūt, id necessitatis habituris, vt perpetuò careant, cui nihil cōmodi cōtulerunt. Dat.XI. Kal.Iul.Scupis, Theod.A.I I.& Cynegio CONSS.

CXX. Idem.AAA.Tatiano.P.P.

Vniuersos, qui ad indebitam militiam similiter adspirarunt, datis litteris ad inlustrem virum magistrum officiorum, comitem sacrarum ac priuatarum, solutos militia, ordinibus ꝓpriis, atq; officiis iussimus subrogari. Da.XVI.Kal.Iañ.Med.Timasio et Promoto CONSS.

CXXI. Idem.AAA.Tatiano.P.P.

Qui ante secundum consulatum mansuetudinis meæ ex ordine curialis, vel presbyteri fastigium, vel ministerium diaconi, vel exorcistæ suscepit officium, omne eius patrimonium immune à curialibus nexibus habeatur ac liberū. Is verò, qui se ad religiosa diuini cultus obse-

quia, quocūque sub nomine, post memorati consulatus tempora præscribta contulerit, omni sciat cedendum esse patrimonio. Dat.XV. Kal.Iul.Med.Valentiniano.A. IIII.& Neotherio CONSS.

CXXII. Idem.AAA.Tatiano.P.P.

Hij, quibus detulimus splēdidos magistratus, quosq; etiam ornauimus insignibus dignitatum, si non habent curiam, cui, aut necessitudinis fœdere, aut nexu sanguinis teneantur, in splendidißimū ordinem senatorium, & illam nobilißimā curiam cooptentur. His verò ratio di uersa sit, qui statim vt nati sunt, curiales esse cœperint: Hij nāque prærogatiua quidē concessæ dignitatis vtātur: atq; eos præstiti honoris splēdor exornet, sed maneāt in sinu patriæ, & veluti dicati infulis, mysterium perenne custodiāt: sit illis piaculū inde discedere. De filiis verò eorum, vti natiuis curiis debeant permanere, adfatim cautum est: cū adempta sit patribus licentia discedēdi. Dat.III.Nō̄n.Septemb.Veronæ, Valentiniano.A. IIII.& Neotherio CONSS.

CXXIII. Idem.AAA.ad Tatianum.P.P.

Dudum super his, qui relicta curia, vel senatoriā dignitatem adepti sunt, vel Christianitatis obtentu curialium se consortio separarunt, euidens sanctionū nostrarū processit auctoritas, vt si eorum personas, vel honor, vel religio defenderet, quod ex curiali substātia, vel ipsi retinerēt, vel in alios transtulissent, obnoxiū publicis describtionibus haberetur. Euidens etiam præcepto nostro tempus expressum est, ex quo consulatu, si qui de curialibus ad ecclesiā confugissent, omni scirent patrimonio curiæ esse cedendum: quidquid ex substātia curialium ad vnumquēq; diuersa largiendi occasione peruenerit, denarismo,

narisimo, vel vnciis habeatur obnoxium, in ea parte, in qua auctoris sui nomine fuerat retentatum. Eos verò, qui honores aliquos consecuti, naturale nomen dignitate mutarũt, hos etiam post honorẽ muneribus obligamus, quibus debitores patriæ monstrabuntur. Super filiis autem eorum euidens sanctionis definitũ est, quæ cũ patres patria non cõcedat excedere, non potest filios curię muneribus liberare. Si qui autem diuino cultu occupati, & sacrosanctis mysteriis seruiẽtes, legitima filiorũ successione nituntur, si nullũ filij eorum adhuc in ecclesia locum tenentes, vel his, quæ per leges cõprehensa sunt, non defendantur, officiis hos, cũ patrum facultatibus curiæ inseruire decernimus. Vacuas verò & inanes sine naturali successione fortunas (vt euidẽter expressimus) sibi curia vindicabit: habitura solacium facultatum, cui desit in functionibus numerus personarum. Dat. V. Kal. Aug. Constantinop. Tatiano & Symmacho CONSS.

CXXIIII. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Filoxeno Vic. Thraciar.

Si quis filiam decurionis, vel principalis suo iũctam consortio, nullis exstãtibus liberis, fatali sorte perdiderit, atq; eius vltimo hereditatẽ fuerit adeptus arbitrio, si ab omnibus alienus officiis est, & nullis (quibus merito excusari posit) priuilegiis adiuuatur, eius mox ciuitatis curiæ mancipetur in qua antea vxore viuẽte sine rerum dominio & proprietate liber curiæ obnoxias facultates heres cœperis vxoris possidere. Dat. III. Non. April. Constp. Arcad. A. II & Rufino CONSS.

CXXV. Idem. AAA. Victorio Proc. Asiæ.

Submoto priuilegio militari, quo sibi auctuarij blan

diuntur, eum, qui euidenter ostẽditur curiali patre genitus, mox necessariis, atq; origini suæ debitis functionibus mancipari præcipimus. Dat. VIII. Kal. Mai. Cõstantinop. Arcad. A. II. & Rufino CONSS.

CXXVI. Idem. AAA. ad Potamium. P F. Augustalem.

Principales deuoti, & nihil debentes habeant priuilegium, vt nihil corporalium molestiarum patiãtur: scitura experientia tua, nisi præceptionis nostræ forma seruetur, & officium, & ipsam sedis tuæ iudiciariã potestatem propositæ multæ esse subdendam. Dat. X. Kal. Iul. Constp. Arcad. A. II. & Rufino CONSS.

CXXVII. Idem. AAA. Tatiano. P. P.

Quicũque decursis perfunctis officiis, primũ obtinuerit in sua curia, sequentibus ceteris locum, comitiuæ tertij ordinis habeat dignitatem, vt ab omnibus cũ iniuriis dignitas concessa defendat: ita tamẽ, vt hoc honore donatus à nexu propriæ originis non recedat. Dat. Prid. Kal. Iul. Cõstp. Arca. A. II. & Rufino CONSS.

CXXVIII. Idem. AAA. Abundantio Com. & Magistro vtriusque mil.

Militaribus viris nihil sit commune cum curiis. Nihil sibi licitum sciat, quod suæ non subiectum est potestati. Nullum iniuria, nullum verbera, nullum graui pulsatione tribunus, dux ille, an comes sit, curialem principalem contingat. Si quis posthac temerario & inconsiderato ausu vllum ex principalibus viris vsurpata adtrectauerit iniuria, sciat se decem auri libris esse multandum. Dat. Prid. Kal. Aug. Constantinop. Arcad. A. I. & Rufino CONSS.

CXXVIIII. Idem

CXXVIII. Idem. AAA. Rufino. P.P. post alia.

Quicumque est è curia senator effectus, quicumque militiam cùm esset curialis adgressus est, restituatur: obstringendus ei, quam declinauerat, functioni. Quinetiam iubemus eos ad munera relicta, & ad cognoscenda constringi, quos administrationum honor diuersa suffragiorum ambitione pronexit, vt eo quidem, quem adepti sunt, honore non careant, sed ab ea, quam reliquerant functione non absint: prouidendo, ne quispiam curiæ natus ad consortium senatoriæ dignitatis adspiret: Cum ita sibi videat, & præterita, & præsenti iussione præscribtum, vt ei, vel affectata, vel emendicata huius ordinis gratia prodesse non possit. Dat. X. Kal. Decembr. Constantinop. Arcad. A. II. & Rufino. CONSS.

CXXX. Idem. AAA. Aureliano. P.V.

Si quis municipum ad senatorium transire ordinem omnibus muniis perfunctus optauerit, bona sua, quibus substitui idoneus possit, sciet curiæ semper esse obnoxia. Dat. III. Kal. Mart. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

CXXXI. Idem. AAA. Aureliano. P.P.

In calefaciendis aput Antiochiam thermis, veterem præstationis consuetudinem seruari placet. Constat enim meritò submouẽdum quidquid à Tatiano probatur adiectum. Dat. III. Kal. Mart. Constantinop. Theod. A III. & Abundatio. CONSS.

CXXXII. Idem. AAA. Aureliano. P.P.

Si quis curialis tres mares filios susceperit, vnum dare senatui non vetetur. Dat. III. Id. Mart. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

CXXXIII. Idem. AAA. Siluano duci & Corr. Limitis Tripolitani.

Quicumque ex numero plebeiorum præsentibus singulorum ordinibus ciuitatum agro, vel pecunia idonei conprobantur, muniis curialibus adgregentur. Qui verò nullam rei familiaris substantiam habent, militare in apparitorum numero non vetentur. Dat. VI. Kal. April. Constantinop. Theod. A. III. & Abund. CONSS.

CXXXIIII. Idem. AAA. Rufino. P. P.

Omnes, qui curiali obstricti sanguine, diuersis se officiorum priuilegiis, & actuum prçiudiciis adgregarunt, reddendos muniis esse non ambigas. Eos etiam, qui adepti honores esse dicuntur, debitis statuas functionibus subrogandos, manente priuilegio dignitatis. Ac ne ab his sententia promenda se temperet, quos præsidalis officij defendit obscuritas, quósue nullum munus allegat nauiculariæ functionis, vsque eo super hac re iudicantis est sententia porrigenda, vt quoniam curialium fundos, diuersis titulis huiscemodi homines tenere cœperunt, intellegant sese, quos nulla militiæ priuilegia, nulla honorum suffragia, non ætatis defensabit infirmitas, in eorum locum suscipiendis functionibus subrogandos, quorum, vel habendo, vel habitando sibi patrimonia præsumpserunt. Dat. Prid. Id April. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

CXXXV. Idem. AAA. Rufino. P. P.

Nullus vacationem temporariam curialis accipiat: nisi id fortè veris ac probatis causis adnotatio nostra concesserit. Dat. Prid. Non. Iun. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

CXXXVI. Idem. AAA Rufino. P. P.

Nec debitis curiæ licitum potest esse negare, aut vitare.

tare quod declinare non possunt, nec curiis esse liberum debet eos expetere, quos iustis adsertos priuilegiis non poterunt obtinere. Dat. VIIII.Kal.Iul.Constantinop. Theod.A.II I.& Abundantio.CONSS.

CXXXVII. Idem.AAA.Rufino.P.P.

Omnes qui municipibus genere aut actu tenentur obnoxij, à militia, vel à quibuslibet retrahi mandamus officiis, nec rescribta, aut adnotationes ad munerum fugam prodesse permittimus. Incolas etiam & vacantes (qui tamen idonei sunt) iubemus adstringi. Nullus sanè solis materni sanguini vinculis inligetur: quia mulierũ infirmitas nunquã huiusmodi functionib⁹ reddit obnoxios, à quibus ipsa habeatur immunis. Dat.V.Id.Aug. Constantinop.Theod.A.III.& Abundantio.CONSS.

CXXXVIII. Idem.AAA.Aureliano.P.P.

Curiales, qui gradu meritorum vsque ad honorariam peruenerint dignitatem, nulla equorum præstatio maneat: ne gleba senatoria ab his poscatur, quos non ita fecit obligatos. Dat.VI.Id.Decemb. Constantinop. Theod. A.III.& Abundantio.CONSS.

CXXXVIIII. Idem.AAA.Rufino.P.P.

Omnes ilico, qui curiis debiti militarint, patriis muneribus restitui oportet. In qua re sublimis auctoritas tua prouidebit, vt de singulorum nominibus ad sedem vestrã singulæ quæque referant ciuitates, ne quis dissimulatione suggerentium delitescat, vt cuncti sine frustratione aliqua restituti curiarum munus cum omni posteritate deseruiant. Quod ita fixum volumus intemeratũmque seruari, vt aduersum hoc potestas nulla denique adnotatio audiatur.

diatur. Quòd si quis ex illis in officia externa transierit, omnis eius substantia iure curiæ, & possessione teneatur. Dat. III. Kal. Iuñ. Constantinop. Arcad. III. & Honor. II. AA. CONSS.

CXL. Impp. ARCAD. & HONOR. AA.
Theodoro. P. P.

Ad subeunda patria munera dignißimi, & meritis, & facultatibus eligantur: ne tales fortè nominentur, qui functiones publicas implere non poßint. Dat. XIII. Kal. Feb. Olybrio & Probino. CONSS.

CXLI. Idem. AA. Ennoio.
Proconſ. Afric.

Inconcussa volumus permanere, quæ de incolatus iure antiquitus sunt constituta. Dat. XVII. Kal. Iuñ. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

CXLII. Idem. AA. Ennoio. Proconſ. Afric.

Nominationum forma vacillare nõ debet, si omnes, qui albo curiæ continentur, adesse non possunt, ne paucorum absentia siue necessaria, siue fortuita debilitet, quod à maiore parte ordinis salubriter fuerit cõstitutum. Cùm duæ partes ordinis in vrbe positæ totius curiæ instar exhibeant, & cetera. Dat. XVII. Kal. Iuñ. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

CXLIII. Idem. AA. Ennoio Proconſ. Afric.

Fraudem ciuium non ferendam, in dispendium ire ciuitatum animaduertimus, cùm municeps, aut peregrinando, munera ciuitatum, aut militiæ ambitione, declinant. Intra quinquennium igitur, nisi ad curiam reuerterint, facultates eorum pro muneribus & oneribus curiæ addici de-

ci decernimus. Dat. X V I I. Kalē. Iuñ. Mediol. Olybrio & Probino. C O N S S.

CXLIIII. Idem. AA. Ennoio Procons. Afric.

Ne diu in fraudem ciuitatum municipes euagentur, vel ad militiam socientur: nisi intra quinquennium ad ciuitates proprias reuertantur, facultates eorum pro muneribus, & oneribus curiæ addicantur. Dat. X V I I. Kal. Iuñ. Med. Olybrio & Probino. C O N S S.

CXLV. Idem. AA. Ennoio Procons. Afric.

Africani sacerdotales Karthagini restitui ibíque ar bitratu suo agere cum fauorabili editione placuit. Quod facientes, diui patris nostri beneficium renouamus. Dat. X V I I. Kal. Iuñ. Med. Olybrio & Probino. C O N S S.

CXLVI. Idem. AA. Dextrō. P. P.

Multos animaduertimus, vt debita præstatione patriam defraudarent, sub vmbra potentium latitare. oportet igitur statui multam, vt quisquis in præscribti iuris formam inciderit, pro curiali quinque auri libras fisco nostro cogatur inferre: pro collegiato, vnam. Omnes igitur, quos tegunt, expellant, ne clementia nostra ob contumaciam dissimulantium in maiorem indignationem exurgant. Dat. X V I I. Kal. Iul. Med. Olybrio & Probino. C O N S S.

CXLVII. Idem. AA. Palladio. P. P.

Quicumque decuriones patre, atque maioribus adprobantur, & armatam quacumque occasione adepti docentur esse militiam absoluti sacramento militari (vt constitutum est) ad munia ciuilia reuocantur. Si quos etiam huiusmodi homines palatinorum officiorum consortia re-

tinent,

tinent, exempti matriculis, ad propriam vrbem sub prosecutione dirigantur. Ac si in apparitione prætoriana aliquis inuentus fuerit decurio, inmorari pari condicione ad ciuitatem originariam dirigatur. reliqua quoque ministeria, adque officia palatina pari forma legis adstringimus, vt quisquis municeps deprehẽsus fuerit, absolutus militari cingulo, reddatur muneribus ciuitatis, & cetera. Dat. V. Id. Septemb. Rau. D N. Theod. A. VII. & Palladio. CONSS.

CXLVIII. Idem AA. Theodoro. P.P.

Cùm super ordinando sacerdote prouinciæ publicus esset ex more tractatus, idem nostra auctoritate decretũ est, vt ad subeunda patriæ munera dignißimi, & meritis, & facultatibus eligantur, nec huiusmodi nominẽtur, qui functiones debitas implere non poßint. Dat. IIII. Kal. Octob. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

CXLVIIII. Idem AA. Ennoio suo sal.

Curiales in exitium curiarum, se conãtur exuere quacumque occasione patrimonij, qualitercumque quæ sit in nauiculariorum onere, volentes suam originem commutare. Qua in re quia tõtum inbibere non possumus, ratione diuidimus. Ciuitas ergo, quem genuit non amittat: patrimonium, quod ex ordine nauiculariorum aduenerit, prodat pro moderatione quem ditat: quia nec emere, nec donatũ adsequi, nec damnosam quisque hereditatem adire conpellitur: cùm & in deliberationibus cõiũctionum futurarum commodis prospiciatur heredum. neminem igitur sublimitas tua ad expediendas publicas neceßitates, parenti curiæ se permittat auferre, detq; operam, vt & ordines curiarum nostrarum reddantur indemnes, & patrimonia nauiculariorum non pereant,

sed fun-

sed functionis vterque status habeatur incolumis. Dat. VII.Kal.Ian. Olybrio & Probino.CONSS.

CL. Idem AA. Cæsario.P.P.

Curiales,qui honorariam adepti sunt comitiuam,formidare debent eos,quorum sunt moderationi commißi, nec se existimare ideo meruisse dignitatem, vt iudicum præcepta despiciant.Quòd si in eadem culpa perseuerēt, quinque librarum auri multæ obnoxius subiugetur,honore quoque,quem prodit,spoliandus. Dat.IIII.Kal. Ian.Constantinop.Olybrio & Probino.CONSS.

CLI. Idem AA. Petronio Vic. Hispaniar.

Municipalia gesta non aliter fieri volumus,quā triū curialium præsentia,excepto magistratu,& exceptore publico: Sempérque hic numerus in eadem actorum testificatione seruetur. Sic enī & fraudi nō patebit occasio,& veritati maiore scit auctoritas. Dat.Non.Maij.Med. Arcad.IIII. & Honor. III. AA.CONSS.*

CLII. Idem AA. Africano.P.V.

Ne quis ex corpore togatorum prouinciales suscipiat functiones: scilicet vt & ambientibus claudatur ingressus, & inuitis necesßitas auferatur. PP. Constantinop. III.Non.Aug. Arcad.IIII.& Honor.III. AA. CONSS.

CLIII. Idem AA. Florentino.P.V.

Nonnulli decurionum honorarias ex protectoribus, vel domesticis,vel quaslibet alias obtinēt mißiones.vnde licet superiore præcepto consultū sit, vt sic pænes eosdem emendicata dignitas permaneret,nec quicquam ob hoc patriæ negaretur,nunc altiùs intuentes, honoris eius ab his pænitus amouemus vmbracula: ita vt si quis id meruit, ac si nihil impetrauerit,habeatur: neque ob hoc sordido

sordido quolibet minimóve tueatur, vel à verberibus (si id modò personæ eius qualitas patitur) iudiciariæ emendationis excusetur. Dat. XII. Kalend. Ian. Med. Cæsario & Attico. CONSS.

CLIIII. Idem AA. Florentino. P. V. post alia.

Si qui municipum, vel palatinam, vel armatam aliquando militiam debitis prætulerit functionibus, nullis priuilegiis, nullis postremò tẽporibus exuatur: nec ei annorum spatia stipendiorúmque merita supputẽtur: sed teneat suum curia, & perpetua sibi obnoxiũ vindicatione defendat, & cetera. Dat. XII. Kal. Iañ. Med. Cæsario & Attico. CONSS.

CLV. Idem AA. Florentino. P. V. post alia.

*Quia * ex * splendidissimum ordinem submoueri dignitatibus non oportet, quisquis honorum emẽsus curialia onera, vel * honestis, * vel administrationis, vel quarumcumque aliarum dignitatum infulas inpetrauerit, ipse quidẽ decoretur insignibus, sed liberi omnísque successio paternæ dignitatis obiectu curialia vincula non exuant, nisi fortè quis iam senatore susceptus cõsortio curiæ nobilioris adnectitur. Inlustrium quoque virorum liberos, si non otio, & torpore degeneri paternam exuêre virtutem, fas erit excusari. In his tamen, qui ante expletas curialium munerum functiones, meruerint dignitates, speciali humanitate tribuimus, vt quæ illis inponentur à patria, per substitutos præbere simulauerint: nõ vetentur, nec agentis persona queratur, dummodo debiti * enim * negetur officij, & cetera. Dat. XII. Kalend. Ian. Med. Cæsario & Attico. CONSS.*

CLVI. Idem AA. Florentino. P. V. post alia.

Omnes ordines, collegia, centuriones, ac si qui cuiusque mu-

que muneribus, vel officiis vbicumque sunt corporati, ita generaliter inligentur, vt testimoniales impetratas sciant sibi nihil honoris priuilegij excusationísve conferre, & cetera. Dat. XII. Kalen. Ian. Med. Cæsario, & Attico. CONSS.

CLVII. Idem AA. Theodoro. P.P.

Omnes, qui quolibet curiæ iure debētur, cuiuscumque superstitionis sint, ad implenda munia teneantur. Dat. Id. Feb. Med. Hon. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

CLVIII. Idem AA. Theodoro. P.P.

Vacillare per Apuliā Calabriámque plurimos ordines ciuitatum comperimus, quia Iudaicæ superstitionis sunt, & quadam se lege, quæ in Oriētis partibus lata est, necessitate subeundorum munerum æstimant defendēdos. Itaque hac auctoritate decernimus, vt eadem, si qua est, lege cessante (quam constat meis partibus esse damnosam) omnes, qui quolibet modo curiæ iure debētur, cuiuscumque superstitionis sint, ad conplenda suarum ciuitatum munia teneantur. Dat. Id. Septemb. Med. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

CLIX. Idem AA. Eutychiano. P.P.

Omnes omnino curiales in originalibus, ac debitis perpetuò curiis perseuerent, & qui ex his ad prouinciarū regimen, adque administrationum qualibet fraude, adque ambitione peruenerint, sciant se eo, quem meruerant, honore priuandos: & non solum ad curiam, velut manu mox iniecta, reuocandos, & cunctis rursus ab exordio muneribus seruituros, verumetiā media patrimonij parte multandos. Dat. VIII. Kal. Nou. Constantinop. Honor. A. IIII. & Eutychiniano. CONSS.

CLX.

CLX. Idem AA. Optatio.P.V. post alia.

Si quis ex curia vsque ad diem Iduum Nouembriũ Conſ. D N. Hon. Augusti fractis æternitatis meæ quarti & Eutychiani. V. C. adminiſtratione donatus, ſenatorio eſt ordini mancipatus, ſenator quidem eſſe non deſinat, neq; ad nouellæ legis vincula pertineat, ſed de ſubſtituto, & rebus (vt antea caueramus) omnia incunctãter quæ ſunt iuſſa cuſtodiant. Dat. VII I. Kal. Decẽb. Conſtãtinop. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS

CLXI. Idem AA. Meſſalæ. P.P. poſt alia.

Plectibili ſeueritate eorum fraudibus obuiandũ eſt, qui genitalem curiã deſerentes, ad indebita officia fraude callidæ molitionis irrepunt. Et quãuis prouiſum fuerat congruæ emendationis occurſu, quemadmodum iſti, militiæ nomine, & honore ſuſpenſo, officiis redderentur: tamen quia hoc callido conſilio reppererunt, vt ciuitatis prouinciæ ſuæ finibus, tamquam his eorum tantùm interdictus fuiſſet acceſſus, peregrinos expeterent commeatus: ne diutiùs in perniciem curiarum latitandi ſpes & ſolacium eos inpunitatis exacuat, horum cupiditatibus obuiamus, vt ex eorum bonis, qui ſe, vel proſecutioni, vel muniis ciuitatum, interdictæ dudum ambitione militiæ, vel qualibet fraude ſubtraxerint, curiis quas deſeruerãt, conſulatur. Itaque, ſi vocati edictis intra anni metas, hij tamen, qui manifeſtis curiæ nexibus inligantur, latere potiùs quàm redire maluerint, nec ſuffecerint, qui ad vicem eorum munera patriæ poſt emenſum annum (vt ordinis ratio poſtularit) exſoluant; ſciant interpellatis prouinciarum moderatoribus, ex facultatibus ſuis, ſuis curiis (quas deſtituerunt) conſulendum. Neque enim de inmaturo præiudicio tempo-

ris

ris possunt breuitate causari.& cetera. Dat. XVII. Kalend.Septemb.Theodoro.V.C. CONS.

CLXII. Idem AA. Benigno Vic. Vrb.Rom.

*Ne relictis vrbibus, plures sese ad corpus centenariorum transferant, spectabilitas tua, quoscumque, & vbicumque latentes curiis adque collegiis debitis adprobarit, matura exsecutione restituat. Siquidem tot existētibus legibus, quæ occultatores certa ferri pœnam * luerunt, exsecutiones præstare iudices conueniat, nō referre. Dat.Kal.Decemb.Med.Theodoro.CONS.*

CLXIII. Idem AA. Eutychiano.P.P.

Si qui ex secundo diui patris nostri consulatu curiam relinquentes, clericorum se consortio manciparunt, si iam episcopi, vel presbyteri diaconos esse meruerunt, in sacris quidem & secretioribus dei mysteriis perseuerent; sed aut substitutos pro se curiæ offerre cogantur, aut iuxta legem dudum latam, tradant curiæ facultates. Residui omnes lectores, subdiaconi, vel hij clerici, quibus clericorum priuilegia non debentur, debitis mox patriæ muneribus presententur. Dat. III.Id.Decemb.Theodoro. CONS.

CLXIIII. Idem AA. Eutychiano.P.P.

Si quis vmquam natus patre curiali, vel initis muneribus curiæ affectata militia, à suis consortibus in iudicio rectoris prouinciæ lite pulsabitur, nullo fori præscribtionis obice, quæ quidē habeat locum, [vti] licebit. In aliis actionibus, aput eundem prouinciæ moderatorē suis allegationibus vtatur. Dat.V.Kalend.Ian. Theodoro.V.C.CONS.

CLXV. Idem. AA. Eutychiano.P.P.

Quicũq; ex Iudæis obnoxij curiæ conprobãtur, curię mãcipẽtur. Dat.III.Kal.Ian.Theodoro.V.C.CONS.

CLXVI. Idem AA. Pompeiano procons. Afric.

Iuxta veterem morem Mecilianus legatus adstruxit, vt sacerdotum filij inuiti ad sacerdotium non cogantur. Antiquam igitur consuetudinem laudabilitas tua pręcipiat custodiri, ita vt neque vllus indebitè teneatur, & tam idonei sacerdotes deesse non poßint. Dat. Prid. Kal.Iul.Med.Stilichone & Aureliano. CONSS.

CLXVII. Idem AA. & THEOD.A. Anthemio.P.P.

Ne quis curialium per substitutionem muneribus se patriæ, quibus natus est, abstrahat, intercludi curialibus iußimus licentiã supplicandi. Dat.III. Non. Octob. Constantinop.Arcad.A.VI. & Probo.CONSS.

CLXVIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio.P.P.

Vniuersarum ciuitatum ordinibus consulentes, retrò principum statuta firmamus, vt nemo nexui curiæ mancipatus ad cuiuslibet militiæ sacramentum audeat adspirare, vel hoc admisso, mox abstractus militia, obsequiis oppidaneis mancipetur. Dat.XV.Kal.Iun. Constãtinop.Honor.VIII.& Theod.III.A A. CONSS.

CLXIX. Idem AA. Anthemio.P.P.

Sexcentorum solidorum præbitionem, quam magistratuum census Antiochenæ per Syriam ciuitatis, cum frequẽter nutaret, erectus est, gratanter admisimus. Fruatur itaque decora ciuitas tua prouisionis iugiter incrementis, & largitione nostræ clementiæ, vt sub hac oblectatione populus sua tristitia cõsoletur. Dat.V.Kal.Octob.Constãtinop.Honor.VIII.& Theod.III.A A. CONS S.

CLXX. Idem AA. Liberio. P. P. post alia.

Eos curiales, qui non expletis muneribus, declinarunt esse quod nati sunt, reddi vrbibus debita censura præcipimus, & cetera. Dat. VI. Kal. Decemb. Rau. Honor. VIII. & Theod. III. A A. CONSS.

CLXXI. Idem AA. Dardano. P. P. Gall.

Placuit principales viros è curia in Galliis non antè discedere, quàm quindecennium in ordinis sui administratione compleuerint: per quæ annorũ moderata curricula impleant patriæ gratiam. Et quamuis cũctos deceat reuocari, qui breui tempore videntur elabsi, sectandam tamen moderationem esse censuimus, vt eos tantùm ad declinatas necessitates nunc redire iuberemus, qui ante hoc recessisse sexsennium deteguntur. Nec quemquã conuenit constituta salubriter annorum spatia recusare, quando expletis omnibus, splendoris & honoris ornamenta succedunt. Sanè quoniam principalem locum, & gubernacula vrbiũ probatos administrare ipsa magnitudo deposcit, sine ordinis præiudicio consensu curiæ eligendos esse censemus, qui contemplatione actuũ omniũ possint respondere iudicio. Cùm verò, qui vsque ad secũdum euectus locum administrationem, aut ętate implere, aut debilitate nequiuerit, suffragium meritorũ, & trãsactæ testimonium vitæ, tamquã primus constituto tempore curiam rexerit, obtinere conuenict. Dat. VII. Id. Decẽb. Rau. Hon. VIII. & Theod. III. A A. CONSS.

CLXXII. Idem AA. Herculio. P. F. Illyrici.

Sententiæ conquiescant, quæ in præiuditium curiarũ transactis temporibus sub examine magnificæ sedis tuę contra rationẽ veritatis prolatæ, curiæ debitos per gratiam absoluerunt. Vniuersiq́;, quos sors nascendi munici-

palibus muneribus obligauit, fortunam propriam subire cogantur. Eos autem, qui sub patrocinio clericatus muneribus debitis patriam fraudauerunt, reddi sub ea condicione præcipimus, vt pro temporis consideratione, & gradu, quem in ecclesiis obtinent, vel ipsi ad statum pristinum redeant, & functionibus municipalibus obsecundent, vel eorum patrimonia curiis consignentur: his etiam, qui vltro se curiarum cœtibus inseruerunt, in ea, quam elegerunt fortunam à residentibus, circa eorum filios legum auctoritate seruata. Dat. VIIII. Kalend. Iun. Costantinop. Varana. V. C. CONS.

CLXXIII. Idem AA. Anthemio. P. P.

Ad inferiorum curialiũ releuandas fortunas, & inpressionem potentium cohibendam, placuit, vt ab instãti octaua ĩdictione describtiones, quæ per singulos ordines agitantur, cogentibus diuersis negotiis non sumant antè principium, quàm aput acta prouinciarum rectoribus intimẽtur, & ex eorum fuerint auctoritate firmatæ. Sed & aurum, quod ex huiusmodi contributione redigitur, ita debet susceptori aurario consignari, vt securitatibus nomen inferentis, dies, consul, mensis, causa, & summa comprehendatur: quò & describtionis æquitas inlustretur, & describtus documentis euidentibus fulciatur. Hoc etiam obseruando, vt quadrimenstruis quoque breuibus, qui ab excellentiæ tuæ officio sollemniter diriguntur, celebratæ descriptionis dispunctio societur: vt vestræ potestatis scientiam formidantes, nihil ad releuationem locupletum, adque inopum perniciem, audeant pertemptare. Quod & circa hos optimum est custodiri, quibus lucratiuæ facultates ex bonis curialium obuenerunt, & ipsi fructu prouisionis simillimæ potiantur.

Quam

Quam dispositionem si quis iudicum numerariorum, vel curialium mutilandam crediderit, interminationi, quam vestra sedes statuerit subiacebit. Dat. VII. Kal. Sept. Constantinop. Varana. V.C. CONS.

CLXXIIII. Idem AA. Euchario proc. Afric.

Duumuirum impunè non liceat extollere potestatem fascium extra metas propriæ ciuitatis. Curiales etiam sacerdotio prouinciæ, sed & filios reddi præcipimus propriæ ciuitati. Dat. VI. Id. Mart. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

CLXXV. Idem AA. Lupiano Com. & Mag. mil. per Orient.

Hij, quos moderatores prouinciarũ maximéque Fœnices, ordinibus ciuitatum prosequentibus, docti ex consortio curiali, ad officium culminis tui demigrasse suggesserint, mox sub fida prosecutione ad eiusdem iudicis transmittantur examen, qui super eorum nominibus rettulerint, vel sponte ciuilia munera subituri, vel si litigãdum putauerint, post sententiã cognitoris, si id ea suggesserit, ordini mancipandi. Dat. XV. Kal. Iun. Constantinop. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

CLXXVI. Idem AA. Iuliano. II. proconf. Afric.

Exceptis his, qui Karthaginiẽsi curiæ munus sacerdotij transegerunt, omnes, quicũque ex aliis prouinciis, adque ciuitatibus hoc honore decorantur, ad proprias vrbes redire præcipimus. Quidquid sanè prouinciarũ nomine agi sacerdotalium superflua turba consueuit, id ab eo, qui sacerdotium reddet, suo tempore iubemus impleri. Ac ne quid festis ac legitimis diebus subtraxisse videamur, etiam illud definiendum esse censemus, vt quicumque propter pompam illius diei Karthaginẽ forte cõ-

uenerit, intra quinq; dies ad propria rediturus, ex eadẽ vrbe discedat. Ne autem certa statuta inpune vllus audeat violare, triginta librarũ auri multa statim à proconsulari officio exigi se cognoscat, qui in Karthaginiẽsi vrbe (excepto ipsius decuriæ viro) habitandi gratia voluerit residere, cùm dierũ numerum qui est statutus excesserit: ipsius quoque dignitatis priuilegio spoliandum esse non dubitet. Inhiberi autẽ etiam illas occasiones præsenti auctoritate censemus, ne cõparatis sacerdotalibus aliquis subitò ædibus, domiciliũ se habere confingat: cùm specialiter statuisse videamur, vt quisq; illo redeat, vnde eum ducere originẽ constat. Dat. VI. Kal. Feb. Rau. post cons. Honor. VIIII. & Theod. V. A. A.

CLXXVII. Idem AA. Leontio. P. P. Illyrici.

Etsi veterum principum sanctiones, eos qui nullis curiæ nexibus obligati, soli genitalis amore, vel liberalitatis cupiditate suadente, munus curiale subierint, obligari neceßitatibus curiarum præcipiunt: tamen vastato Illyrico consulẽtes, aput omnes dumtaxat Illyrici ciuitates præcipimus obseruari, vt quisquis posthac integræ opinionis, à cõsortio curiæ penitus alienus, vltro munus curiale putauerit subeundum, vel oblata dumtaxat pecunia, per quam id ex integro poterit experiri, vel actu muneris ipsius, vel insignibus subeundis, idest, siue cum populi plausu, siue etiam verecundæ, & tacitæ conscientiæ remuneratione contentus, à debito ordine, vel maiore eius parte, illius videlicet ciuitatis, in qua munus spontaneum crediderit explicandum in iudicio rectoris prouinciæ, vel absente eo, aput duumuiros, siue defensorem eiusdem ciuitatis, primò se curiæ non teneri incorrupta ordinis adstipulatione perdoceat.

Dein

Dein si certum munus se explicaturum promiserit, curialium præsentium responsione munitus, quod nec ipse, nec facultates eius aut successores vtpote curialis inquietudine sustinebũt, liberet ab omni securus molestia curiali, promissum munus adsoluat. Nec enim quod cœperit, semiplenum deserere permittatur: ita vt pro hac liberalitate peracto munere, quod sponte promisit, cum honorem in ea ciuitate habeat, quem curialis habet, eodem munere suscepto pariter & impleto. Sed si quis ex curiali prosapia, vel gratia, vel angustiis ordinis abusus, prætextu legis per munus aliquod se putauerit curia liberãdum, post expletũ munus, & gratiosam, vel necessitate expressam professionem ordinis, nihilominus pulsetur à curia, vtpote curialis. Quam legẽ, ex quo lata est, videlicet valituram per omnem dũtaxat Illyricum præcipimus obseruari. Dat. XVI. Kal. Mai. Constantinop. Lucio. V. C. CONS.

CLXXVIII. Idem. AA. Seleucho. P. P.

Omnes, qui curiali genere origine, vel stirpe gignuntur, curiarum nexibus obligentur. Aequum est enim, vt ingenua matre nascentes, & quorum natales origo demonstrat, ex matre ingenua nati maiorum suorũ dignitatibus socientur. Nec quisquam priuatorum suorũ iuri lege nostra putet aliquid derogatum, qua eorum morem secuti, reipublicæ nostræ ex feminis cupimus esse consultum, & cetera. Dat. XII. Kal. Feb. Rau. Honor. X. & Theod. VI. AA. CONSS.

CLXXVIIII. Idem. AA. Seleucho. P. P. post alia.

Senatusconsulti Claudiani auctoritatẽ firmantes, ingenua stirpe creatos, quorum maiores curiæ seruierunt, ciuitatibus iussimus redhiberi. Quod non solũ de futuris,

sed etiam de præteritis obseruandum esse censemus. Vacantes quoq;, & nulla veterum dispositione vllius corporis societate coniunctos, curiæ, atque collegiis singularum vrbiũ volumus subiugari. Eos etiã, qui ad militiæ cuiuslibet sacramenta venerunt, cõuentos propriis volumus inseruire muneribus: ita vt si quis de reddendis, ac iungendis eligendísve curialibus vocem reluctationis obiecerit, quinque librarum auri multa protinus feriatur, fisci nostri cõpendiis profutura. Seruus verò actor, siue procurator flammis detur vltricibus: obnoxiis curialibus nihilominus restitutis. Dat. XII. Kal. Feb. Rau. Honor. X. & Theod. VI. AA. CONSS.

CLXXX. Idem. AA. Vrso. P. V.

Licet augeri cœtum amplißimũ cupiamus, cuius cõsortio gratulamur, tamẽ si quis functionibus inuolutus, & nexib⁹ municipalis ordinis innodatus codicillos clarißimat⁹ potuerit inpetrare, nec suscipiẽdos eos tua sublimitas, nec penitus allegandos esse cognoscat. Nec enim credimus vtrũque per vnum, prout conuenit, posse compleri. Dat. XIIII. Kal. Mar. Constantinop. Theod. A. VII. & Palladio CONSS.

CLXXXI. Idem. AA. Palladio. P. P.

Saluis his, quæ iãdudum tam à nobis, q̃ à retrò principibus parentibus nostris super curialibus statuta noscuntur, hac etiã generali lege sancimus, vt si quis suum decuriomẽ vindicare voluerit: si iudicis desit copia, in cũdem manus iniectione cõcessa, sciet ad examẽ cognitoris resultantẽ esse deducendũ: ità vt moderator prouinciæ, si quæstio fortaßè fiducia defensionis vlla generatur, nisi intra tres menses causam originis cõpetenti disceptatione cognouerit, atq; conuictũ cum pœna restituerit debitis

muneribus,

muneribus, vel liberum ab inquietudine vindicauerit, decem librarũ auri multam cogatur exsoluere. eius etiã officium pari dãni inrogatione teneatur. Si quos sanè curiæ obnoxios, in diuersis officiis, atq; militia subterfugientes decurionatũ ante esse claruerit, si per suffectam personã, & periculo suo idoneam, originis nexum procurare noluerint, exutos sacramento militiæ, ad ciuitates proprias dirigi conuenit, sub prosecutione idonea: ita vt de eorũ nominibus qui armatũ adpetierit sacramẽtum, ad viros inlustres magistros militum scribta mittantur, vt eorum auctoritate soluto cingulo militari, reddantur muniis ciuitatum. Dat. V. Noñ. Mai. Rau. D N. Theod. A. V I I. & Palladio CONSS.

CLXXXII. Idem. AA. Monaxio. P. P.

Nemo posthac, munerũ ordine transcurso, ad altioris curiæ honores audeat peruenire, sed prius vniuersis functionibus per ordinẽ propriæ ciuitatis expletis, tum demum ad cõpetentem honorem singuli venire deproperẽt. Dat. V I I. Kal. Septemb. Eudoxiop. Theod. A. V I I. & Palladio CONSS.

CLXXXIII. Idem. AA. Monaxio. P. P.

Neminem obnoxium curię, & publicis functionibus inuolutum ad incongruã sibi fortunam deinceps adspirare, elicitus codicillis clarissimatus, magnitudo tua permittat: vt singulæ ciuitates retineãt obnoxios suis muneribus. Super hoc enim etiã & inlustris præfectura vrbana nostra est commonita sanctione. Dat. X V. Kal. Mai. Constp. Hoñ. X I I. & Theod. V I I I. A A. CONSS.

CLXXXIIII. Idem. AA. Asclepiodoto. P. P.

Liberos curialium, vel cohortalinorum quandoq; susceptos, siue ante prærogatiuã & tempora expressa præsumptæ

ſumptæ militiæ, ſiue poſt decurſa ſtipendia, originalem ſequi condicionem oportet: quoniam ſatis eſt parentibus eorum, vacationem à noſtra clementia pro remuneratione fuiſſe conceſſam. Dat. XVII. Kal. Mai. Conſtantp. Aſclepiodoto & Mariniano CONSS.

CLXXXV. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Celeri Proc. Afric.

Semel ſecuritatem de refuſione munerum emiſſam ab alio proconſule non liceat refricari. Et ideo ſpectabilitas tua ſaluberrimæ, ac iuſtiſſimæ præceptionis formã ſecuta prohibebit in poſterum eos ad diſcuſſionem trãſacti muneris conſtringi, quos claruit acceptæ ſecuritatis proſperitate lætari. Dat. V. Kal. Mai. Rau. poſt conſ. Felicis & Tauri. VV. CC.

CLXXXVI. Idem. AA. Celeri Proc. Afric.

Legatio proconſularis prouinciȩ per Bubulcũ ſpectabilem virum comitẽ curiales pro aliis, qui in eodem territorio poſſidẽt, defleuit adſtringi, quòd ab obnoxiis ſȩpe debetur, deuotiſſimi quiq; cogantur exſoluere. Quæ res pro arbitrio cõpulſorum, vel opinatorum, ſiue iudicũ in eam famam mali iugitate peruenit, vt nullus pæne curialis idoneus in ordine cuiuſquã vrbis valeat inueniri. Cuius præſumptionis abolita conſuetudine iubemus neminem curialẽ pro alieni territorij debitis adtineri, ſed tãtùm municipem pro gleba propria conueniri ſpectabilitas tua ſalubrem ſanctionẽ ſecuta, vnumquęque debitorẽ ſuo deinceps nomine faciet adtineri. Dat. V. Kal. Mai. Rau. poſt cõſ. Felicis et Tauri. VV. CC.

CLXXXVII. Idem. AA. Iſidoro. P. P.

Qui ante hanc legem ſpectabiliũ, vel inluſtriũ quocũque

cũque modo sortiti sunt dignitatem, parto semel honore & priuilegiis perfruantur. Si qui verò postea ex decurionibus, vel subiectis curiæ ad spectabilium gradum processerint, per se tã curialia, quàm senatoria subeant munera, eorumq́; liberi post senatoriam susceptí dignitatem patrũ obstringãtur exemplo. Quòd si qui inter inlustres etiã viros locum occupauerint, nõ laborioso administrationis actu, sed honorario titulo dignitatis senatui quidẽ per se respondeant: curiæ verò per substitutos suarum periculo facultatũ statim faciant, quorũ liberos, & post eorũ inlustrem dignitatem progenitos, nõ solum senatorum, sed etiã decurionum munia per se non per subrogatos subire conueniet, & cetera. Dat. III. Nõ. April. Constantinop. Isidoro & Senatore CONSS. eodem exemplo Eubulo. P. P. Illyrici.

CLXXXVIII. Idem. AA. Isidoro. P. P. post alia.

Si quis decurio, aut subiectus curiæ vllam ante hanc legem gessit militiam, aut cœptam dudum etiã nunc gerit, aut causidici (nam in foro amplissimæ præfecturæ orientis, atq; Illyrici, vel vrbano profitetur iudicio,) in eodem latarum pridẽ constitutionũ sanctio obseruetur. post hanc verò legem si quis ex his ausus fuerit vllam affectare militiam, nulla præscribtione tẽporis muniatur: sed ad condicionẽ propriam retrahatur: ne ipse, vel eius liberi post talem ipsius statũ procreati, quod patriæ debetur valeant declinare, & cetera. Dat. II. Nõ. April. Constp. Isidoro & Senatore CONSS.

CLXXXVIIII. Idem. AA. Isidoro. P. P.

Alexãdrinis principalibus etsi aduocatione fungantur, nihilominus onus peregrinationis incũbat, nec cura publica, nisi in sua tãtũ ciuitate cõmittatẽ. Et prim⁹ curię qui in

qui in muneribus vniuersis expletis ad summum peruenerit gradum, comitiuę primi ordinis frui per quinquenniũ dignitate præstita, nec senatoriis minime functionibus obstringatur, in curia tamen permaneat. Dat. Prid. Noñ. Iuñ. Constantinop. Isidoro & Senatore. CONSS.

CXC. Idem. AA. Isidoro. P. P.

Quinque primates ordinis Alexandrini à corporalibus iniuriis immunes esse censemus, vt voce libera cõmoditates patriæ defendant, cùm possint: si quid egerint criminosè pecuniariis coherceri dispendiis. Aestimabuntur autem præsente curia viri spectabilis Augustalis iudicio. Dat. Prid. Noñ. Iuñ. Constantinop. Isidoro & Senatore. CONSS.

CXCI. Idem. AA. Isidoro. P. P.

Eum, qui triginta annos in Alexandrina ciuitate ciuilibus inhæserit muneribus, corporalibus muniis, nõ pecuniariis excusari conueniet: habita consideratione videlicet meritorũ, vt hoc bene cognitum priuilegiũ cõsequãtur, nec eo passim fruantur indigni. Dat. Prid. Noñ. Iuñ. Constantinop. Isidoro & Senatore. CONSS.

CXCII. Idem. AA. Isidoro. P. P.

Si quos spõtaneos Hypomnematografi munificos suis exhortationibus ad publicas nominauerint functiones: Augustalis iubemus non expectandum esse consensum, qui fit plerunque venalis, sed vtriusque partis sufficere volũtatem, vt incipiat functio quam nullus incusat: tum ad memoratum iudicem tam nominati quàm etiam creatores consona relatione currente, quam si suscipere, vel cõfirmare distulerit, sciat se vigintiquinque auri librarum condem-

*condemnatione plectendum. Dat.Prid.Nō.Aug.Constantinop.Isidoro & Senatore.*CONSS.

DE PRAEBENDO SALARIO. *Titulus.* II.

1. Imp. CONSTANTINVS. A.ad Marcellinum Corr. post alia.

N*Vlli salarium tribuatur ex viribus reipublicæ, nisi ei qui iubentibus nobis specialiter fuerit cōsecutus. Grauitas igitur tua placitis obsequatur, & cetera. Dat.V.Nō. Octob. Constantinop. Limenio & Catullino.*CONSS.

DE PRAEDIIS ET MANCIPIIS *curialium sine decreto non alienandis.* *Titulus.* III.

1. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD.& ARCAD.AAA.Cynegio.P.P.

S*I quis decurionū, vel rustica prædia, vel vrbana vel quælibet mancipia vēditor necessitate coactus addicit, interpellet iudicē conpetentem, omnésq; causas singillatim, quibus strāgui latur, exponat: vt mereatur valituram in perpetuum, cōparatori probata adsertione, sententiam. Ita enim fiet, vt nec inmoderatus venditor, nec emptor inueniatur iniustus. Denique nihil erit post modum quo vēditor, vel circumuentum se insidiis, vel obpressum potētia comparatoris queri debeat: quandoquidem sub fide actorum, & de necessitate distrahentis, & de voluntate patuerit comparantis. Quòd si quis contra vetitum occultis molitionibus per sub-*

per subpositas fraude personas cuiuslibet loci, quem tamen decurio distrahat, comparator extiterit, sciat se pretio, quod dederit, & loco, quem comparauerit, esse priuandum. Dat. VIII. Kal. Decemb. Constantinop. Honor. N.P. & Euodio. CONSS.

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Asclepiodoto. P. P.

Quoniam de constitutione inclytæ recordationis aui nostri de alienandis prædiis curialium promulgata dubitatum est, vtrum soli principales sine decreti interpositione collegarum possessiones emere vetetur, an omnibus conparandorum huiusce fundorum copia sine prædicta obseruatione negata sit, generali sanctione decernimus, vt si curialis prædium vrbanum, aut rusticum vendat, cuiuscumque conditionis emptori, aput rectorem prouinciæ idoneas causas alienationis alleget, non perfunctoriè à iudice, sed verißimè requirēdas, vt ita demum distrahendæ possessionis facultatem accipiat, si alienationis neceßitatem probauerit. Infirma enim erit venditio, si hæc fuerit forma neglecta, ita vt & pretiū emptor amittat, & vēditori cum fructibus inlæsam possessionem restituat. Quæ quidem de futuris contractibus obseruanda sunt, præteritas vero emptiones in Osdroena specialiter prouincia confectas, licet ex tempore legis sub diuo auo nostro promulgatæ, sine gestorum testificatione, à qualibet persona celebratas infirmari oporteat, tamen ex prima transacta nuper indictione, ita volumus infirmari, vt alterius fortunæ, vel honoris homines, qui sine decreto prædia curialium in memorata prouincia conpararunt, receptis pretiis, possessiones, quas emerant, dominis restituāt, ita vt si vsuras, vel sumptus rei melioratæ poposcerint, à

venditore

venditore percipiant, fructus inuicem reddituri. Dat. V. Id. Aug. Eudoxiop. Asclepiodoto & Mariniano. CONSS.

DE INPONENDA LVCRATIUIS descriptione. Tit. IIII.

I. Imppp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Florentio. P. P.

Hij, qui ex lucratiua causa possessiones detinent, quę aliquãdo curialium fuerint, pro singulis earum iugis & capitibus quaternas silliquas annue ordinibus nomine describtionis exsoluant, ita vt præbitionis istius forma non præiudicet illis ciuitatibus, in quibus consuetudo præcedens, vel pacta quædam, vel alia necessitas ampliorem summam exigi persuadet, & cetera. Dat. V. Id. Iun. Constantinop. Felice & Tauro.* CONSS.

QVEMADMODVM MVNERA ciuilia indicantur. Tit. V.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Tiberiano Com. per Afric.

Hij magistratus, qui sufficiendis duumuiris in futurum anni officium nominationes impertiunt, periculi sui contemplatione prouideant, vt quamuis populi quoque suffragiis nominatio in Africa ex consuetudine celebretur, tamen ipsi nitantur pariter, ac laborent, quemadmodum possint hij, qui nominati fuerint, idonei repperiri. Iam æquitatis ratio persuadet, nisi idonei fuerint nominati, ipsos, quorum est periculum, adtineri. Dat. Nicomediæ. III. Kal. Aug. Constantino. A. VII. & Constante Cæs. CONSS.

II. Idem.

II. Idem. A. ad Concilium Prouin. Afric.

Sacerdotales & flāmines perpetuos atq; etiam duūuirales ab annonarū præposituris inferioribúsque muneribus inmunes esse præcipimus. Quod vt perpetua obseruatione firmetur, legem hanc incisam æneis tabulis iussimus publicari. PP. XII. Kal. Iun. Karthagini. Feliciano & Tatiano. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Probino Proc. Afric.

Quis tam inueniri iniquus arbiter rerum post, qui in vrbibus magnifico statu præditis, ac votiua curialiū numerositate locupletibus, ad iterationem quempiam transacti oneris inpellat, vt cum alij nec dum penè initiati curiæ sacris fuerint, alios continuatio & repetitæ sæpe functiones adficiant. Dat. XVI. Kal. April. Med. Cæsario & Attico. CONSS.

DE SVSCEPTORIBVS, PRÆPOSITIS, & ARCARIIS. Tit. VI.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Edictum.

SI quem susceptorem euertisse constiterit rationem, & ad soluendum non esse idoneum: creator eius hac necessitate teneatur, vt quidquid ille dilapidauit, ipse de propriis rebus instauret, conpellatúrq; dāmnū omne sarcire, quod esset inlatum, si in idoneis noīandis cōpetens adhibitū esset examē. Dat. VII. Id. April. Crispo. II. & Constantino. II. A. CONSS.

II. Idem. A. ad Eufraxium rationalem trium prouinciarum post alia.

Pro multis etiam, & in diuersis locis cōstitutis liceat simul au-

ſimul auri pondus inferre, ita vt pro omnibus fundis ſecuritas emiſsis cautionibus detur: nec ſeparatim ab vnoquoque auro exacto, multis & adſiduis incremẽtis prouincialium vtilitas fatigetur. Hoc quoque addimus, vt vnuſquiſque quod debet, intra anni metas; quo tempore voluerit, inferat: & per tabularium apparitorem inlatio cognoſcatur, abſque omni mora auro ſuſcipiendo: ne quis in aliena ciuitate ſumptus faciat, vel (quod eſt grauius) legem commiſsi fruſtratus incurrat. nam ſi ſoluere volẽs à ſuſcipiente fuerit contemptus, teſtibus adhibitis conteſtationem debebit proponere, vt hoc probato, & ipſe ſecuritatem debitam cõmiſsi nexu liberatus, cum emolumentis accipiat: & qui ſuſcipere neglexerit, eius põderis, quod debebatur, duplum fiſci rationibus per vigorem officij tui inferre cogatur. Dat. XIIII. Kal. Aug. Paulino & Iuliano. CONSS.

III. Impp. CONSTANTIVS, & CONSTANS. AA. Claudio. P. F. annon. Alexandriæ.

Suſceptores centeſimæ dimidium, annotatores verò ceterorumque officiorũ diuerſos homines, quos rationibus conſtat obnoxios eſſe, alterum dimidium habere cenſuimus. Et nihil impetratoribus beneficij per reſcribtum, aduerſus ordinem conſtitutionis poſsint prodeſſe commenta. Dat. Kal. Aug. Limenio & Catullino. CONSS.

IIII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Mamertinum. P. P.

Ad virum clariſsimum Proc. Africæ dari litteras iubemus, vt ſiue ex principalium, ſiue ex honoratorum numero, pro merito fideï ſuæ induſtriæque ſuſceptor veſtium electus fuerit, huiuſmodi neceſsitatis ſarcinã vno dumtaxat anno ſuſtinere præcipiatur. Exceptis tamen his, qui

palatinæ militiæ priuilegiis muniuntur: vel qui officiis ac ministeriis functi merito stipendiorum, merito dignitatis ornatum se adprobant consecutos: ita tamen vt creationis periculum à proconsulari officio non recedat. Dat. XIIII. Kal. Iul. Valẽtiniano & Valẽte. AA. CONSS.

V. Idem. AA. ad Secundum. P. P.

Perpenso prospeximus studio, vt susceptores & præpositi horreorum ex præsidali officio qui per diuersa officia militiæ sacramenta gestarunt, congrua ratione crearẽtur. Sed quoniam præses Ciliciæ adseruit deesse ex his corporibus, quibus possit hæc sollicitudo committi, ne in præsens tẽpus fisci nostri, seu publica emolumenta vacillẽt, excellentia tua, vbi eos deesse peruiderit, quos susceptores ac præpositos creari scitis prioribus iusseramus, vetustum morem cõsuetudinemq; sectabitur: scilicet, vt ex eo ordine constituantur, ex quo antè cõsueuerant ordinari: modo vt ipse Ciliciæ præses & ceteri magnitudinis tuæ litteris vrgeantur, vt idoneos ex diuersis officiis tota sagacitate vestigent, eosq; gerere præstitutã scitis nostræ mansuetudinis sollicitudinẽ faciant. Nam si qui per gratiam fuerint prætermissi, necesse habet exigere publica cõmoditas vltionẽ. Nec enim dubium est eos officiales, qui nunc diuersis officiis obsecundant, plurimos prætermittere, quorum si qui in huiusmodi fuerint arte deprehẽsi, dabunt pœnas (facultatibus traditis curiis) etiam capitis ac salutis. Dat. IIII. Nõn. Iul. Cæsarea, Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

VI. Idem. AA. ad Mamertinum. P. P.

Tametsi iam lege apertissimè cautum sit de officiis diuersis, quæ extra palatium sunt, susceptores debuisse constitui: tamen & hac iussione similiter designamus, ab his, qui in

qui in officio magistrorum equitum & peditum militarunt, si quidem ordinis sint militaris, inquietudinẽ submouendam: eligẽdos autem susceptores è diuersis officiis, scilicet, quæ extra palatium deputantur: additis etiam largitionalibus ciuitatum, quos post militiam volumus inter cetera corpora susceptionis munus agnoscere. Dat. XV. Kal. Aug. Valẽtiniano & Valẽte. AA. CONSS.

VII. Idem. AA. ad Mamertinum. P. P.

Ad susceptionem specierum veniant, qui ante omnia sciant se decuriones nõ esse. Ex corpore igitur diuersorum officiorum, quisquis idoneus repperitur tam moribus, q̃ facultatibus, veluti matriculæ per singulas ꝓuincias nomen suum adscribat, vt hac ordinatione dispositi annuas susceptiones peragant: ita vt nihil præterea muneris pertimescant, atq; expleta susceptione, erogationibusq́; perfectis, transacto illo officio, cum aput iudicem fidele obsequiũ cõprobarint, iudicij nostri digna pręmia consequantur. Adiungi autẽ ad hoc corpus debẽt etiã illi, qui ex officiis singulis sint, hoc est, ex tabulariis et numerariis similibúsue officiis eorũ officiorũ, de quorũ ordine hoc corpꝰ cõstitui volumus. Quicũq; verò ex his ad honores potiores per suffragiũ peruenerint, susceptionis munus persungantur: ita vt salua sit dignitas, quã habent, nec ex hac ordinatione curiale consortiũ pertimescant. Dat. Prid. Nõ. Aug. Sirmio, Valentiniano & Valẽte. AA. CONSS.

VIII. Idem. AA. ad Secundum. P. P.

Iuxta inueteratas leges, nominatores susceptorum, & eorum, qui ad præposituram horreorũ & pagorum creantur, teneantur obnoxij, si minus idonei sint, qui ab hisdẽ fuerint nominati. Nec quicquam ex eorũ substantia, celebrata per interpositam personã emptione, mercentur. Dat.

III. Kal. August. Constantinop. Valentiniano & Valente. A A. CONSS.

VIIII. Idem. AA. ad Dracontium. Vic. Afric.

Susceptores specierũ idcirco per Illyrici prouincias ex officialium corpore creari præcipimus, quod cognitũ est illos & re, & fide idoneos haberi, quàm eos qui in curia suscipere cõsueuerint. verũ in prouinciis Africæ tua sinceritas hoc ab his officium iubeat amoueri, atque eos susceptores specierum annonariarũ manere, quos ad hanc necessitatẽ vetus consuetudo constringit: maximè cùm (si susceptores de curia dati aliquid vel neglegentia, vel fraude decoxerint) ad redintegrationem specierum (sicuti moris est) ordo, qui creauerit, possit artari. Acc. Prid. Kal. Septemb. Constantinæ, Valẽtiniano & Valente. A A. CONSS.

X. Idem. AA. ad Mamertinum. P. P.

Susceptores noui non modò præsentis anni debita, verum etiam species, quæ ex reliquis inferuntur, (quia nouæ sunt ac recentes,) suscipiant. Dat. Prid. Kal. Nou. Rom. Valentiniano & Valente. A A. CONSS.

XI. Idem. AA. ad Florentium. C. S. L.

Neminem biennio iugi allegationis officiis inseruire permittat: neminem ab huiusmodi munere ad id munus adstringi, nisi priùs se vinculo sollicitudinis superioris absoluerit. Nam neque eos, qui placuerint, grauare iusti est, neque illos, qui displicuerint tenere, prudẽtis. Integro igitur singuli anniuersario anno transcurso, cogantur exponere, quibus titulis suscepta disperserint, vt faciliùs, si quis in furto fuerit deprehensus, recentem queat redintegrare iacturam. Dat. XV. Kal. Octob. Mantebri, Gratiano. NP. & Dagalaifo. CONSS.

XII. Idem. AA. ad Rufinum. P. P.

Nulla

Nulla debet esse causatio, quin solidi ex quocũq; titulo cõgregati (sicut iãpridẽ præcipimus) in massam obryzæ soliditatemq; redintegrentur. Et ita fiat omnis inlatio, vt largitionum & prosecutorum, allectorumq; fraudibus aditus obstruatur. Facilè etenim eos prouinciæ rector à dispendio vindicabit, qui binis solidis, seu ternis necessitatem solutionis implebunt: si postquã viritim nominatimq; susceperint solidos plurimorum, ea (quam superius memorauimus) qualitate poscenda, omnium debitum cõpletur in massam. Sanè si idem suscipientiũ deprehenditur (quod fuerat antè) fastidium, cùm obryzæ materies adferatur, quæ non potest displicere, sed cõgrua animaduersione plectendus est, qui id calumniatur, & reprobat, quod ad cõpendium simplicis satisfactionis inuentũ est. Priùs tamen ad comitatum mansuetudinis nostræ massa obryzæ, quæ fuerit repudiata, mittatur: vt, qua sit mente reiecta, videam⁹. Dat. IIII. Id. Nouẽ. Gratiano. N. P. & Dagalaifo. CONSS.

XIII. Idem. AA. ad Germanianum Com. s. l.

Quotiẽscumque solidi ad largitionum subsidia perferendi sunt, non solidi, pro quibus adulterini sæpe subduntur, sed aut idem in massam redacti, si aliunde qui solui potest habere materiam auri obryza dirigatur: pro ea scilicet parte, quam vnusquisque defendit: ne diutius vel allecti, vel prosecutores, vel largitionales adulterinos solidos subrogando in conpendium suum fiscalia emolumenta conuertant. Illud etiã cautionis adicimus, vt quotienscumque certa summa solidorum pro tituli qualitate debetur, & auri massa trãsmittitur, in septuaginta duos solidos libra feratur accepto, & cetera. Dat. VI. Id. Iañ. Rom. Lupicino & Iouino. CONSS.

XIIII. Idem. AA. Alexandriano. Com. R. P.

Singulas tantùm dependant centesimas, qui reditus domui nostræ debitos, arcariis quotannis iuxta consuetudinem tradūt: ita tamen, vt earum quoque singularum centesimarū ratio semper euidens scientię tuę digesta referatur, vt erogationibus cūctis aperta instructione patefactis reliquorū ratio ex eadē cētesima posśit agnosci. Dat. VII. Kal. Octob. Dorostoli, Lupicino & Iouino. CONSS.

XV. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. Probo. P. P.

A possessoribus per tres vices petatur annona. In epimetris autem eam consuetudinē sinceritas tua faciat obseruari, vt in aridis quidem fructibus, centesimam leuandi dispendij causa à possessore susceptor accipiat, laridi verò, & vini vicensimam consequatur. PP. VII. Id. Iañ. Sabariæ, Valentiniano. NP. & Victore. CONSS.

XVI. Idem. AAA. ad Chilonem.

Frumenta, quæ horreis inferuntur, pro inlationis modo ilico apocharum cautionibus annotentur. Non autem oportet in horreis fiscalibus nisi fiscalia frumenta constitui. Dat. V. Id. April. Treū. post conf. Gratiani. A. III. & Equiti. V. C.

XVII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Hauc Hypati. K. N.

Vnus posthac in vna diœcesi. auri vel argenti susceptor ne sit: nec diu pænes ipsos susceptores maneat facta conlatio, sed statim quodcumque à prouincialibus fuerit exsolutum, sacris thesauris inferatur. Dat. III. Kal. Mai. Constantinop post Conf. Antoni & Syagri.

XVIII. Idem. AA. Flauiano Procons. Asiæ.

Quisquis posthac, quem exactionis, vel susceptionis prouincia

prouincia manet, non specialiter & quid, & in qua specie, & ex quibus titulis, & pro qua indictione videatur accepisse, rescribserit, quadrupli eius rei, quam debitor dedisse se dicit, inlatione multetur. Officium quoque, nisi ad fraudes (si fortè deinceps iteratæ fuerint) detegendas tale commissum & inquisitione subiaceat. Dat. VI. Id. Maij. Constantinop. Merobaude. II. & Saturnino. CONSS.

XVIIII. Idem AAA. Postumiano. P. P.

In singulis stationibus & mensuræ, & pondera publicè conlocentur, vt fraudare cupientibus fraudandi adimant potestatem. Dat. V. Non. Octob. Merob. II. & Saturnino. CONSS.

XX. Idem AAA. Cynegio. P. P.

Exactores, vel susceptores in celeberrimo cœtu curiæ, consensu & iudicio omnium, sub actorum testificatione firmentur: prouinciarúmque rectores eorum nomina, qui ad publici munus officij editi, adque obligati fuerint, innotescant, & animaduertant quicunque nominauerint, ad discrimen suum vniuersa, quæ illi gesserint, redundare. Dat. VI. Kalend. Nou. Constantinop. Honor. N. P. & Euodio. CONSS.

XXI. Impp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio. P. P.

Modios æneos, seu lapideos cum sextariis, adque ponderibus per mansiones singulas, quasque ciuitates iussimus conlocari, vt vnusquisq; tributariis sub oculis cōstitutis rerum omniū modi sciat quid debeat susceptoribus dare, ita vt si quis susceptorū conditorum modiorū sextariorumq; vel ponderum normā putauerit excedendā, pœnā se sciat conpetentē esse subiturū: & submotis, quæ

contra vtilitatẽ populorum omniũ hactenus gesta sunt, frumenti quinquagensimas, hordei quadragẽsimas, vini & laridi vicẽsimas susceptoribus dari pręcipimus. Humanitatis autẽ necessitate cõmoniti, susceptoribus in Armeniæ susceptionibus, longinquitatis causa frumenti & hordei quadragensimas, vini & laridi quintasdecimas dari præcipimus. Dat. IIII. Kal. Decemb. Constantinop. Honor. N. P. & Euodio. V. C. CONSS.

XXII. Idem AAA. ad Paulinum. PF. Aug.

Non perpetui exactores in continuata vexandorum prouincialium potestate, veluti concussionũ dominatione teneantur, sed per annos singulos indiciaria sedulitate mutentur, nisi aut consuetudo ciuitatis, aut raritas ordinis eos per biennium esse conpellat. Quod nisi factũ fuerit, scias te & officium tuum non minùs multa, quàm graui pœna esse plectendum. Dat. Prid. Kalẽ. Decemb. Constantinop. Honor. N. P. & Euodio. CONSS.

XXIII. Idem AAA. Cynegio. P. P.

Susceptores præsentibus defensoribus, & modum iugationis possessorum, & species singulas, vel earum numerum quantitatémque perscribant. Dat. IIII. Kal. Decẽb. Constantinop. Timasio & Promoto. CONSS.

XXIIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad Senatum & Populum post alia.

Susceptores canonis horreorúmque præpositi singulis annis, audiente viro spectabili vicario, & præfecto annonæ, expensionẽ susceptarum speciẽrũ probare cogãtur: ita vt si qui eorum idonei probabuntur, quinquennio in huius officij statione permaneant, & electi deinceps de curiis memorato muneri subrogẽtur, & cetera. Dat. XII. Kal. Maij. Med. Cæsario & Attico. CONSS.

XXV.

XXV. Idem AA. Firmino. Com.R.P.

Palatinum iubemus procurare officiũ, vt nullus præpositura, vel cuiuscumque susceptionis subeat munus antè, quàm iuxta legem diuæ memoriæ Gratiani, & susceptorum substantiæ, & fideiussorum facultates diligenti describtione collectæ ad eiusdem officij notitiam perferantur: cessante respõso quod per subreptionem in ærarij nostri dispendium elicitum est. Dat. XV. Kalẽ. April. Med. Theodoro. V.C. CONS.

XXVI. Idem AA. Benigno Vic. Vrb. Rom.

Securitates semel publicatas & gestis lectas binis susceptoribus inputari, & cœptam arcæ discußionem volumus in apertũ quæsita ratione deduci, & omnes publicas securitates, quæ gestis tenentur, à susceptoribus ferri accepto. Dat. VI. Id. Iun. Med. Stilichone & Aureliano. CONSS.

XXVII. Idem AA. Pompeiano suo salutem.

Ne fraude susceptorũ, dum subducunt eos, qui apochas scribserunt, denuo soluta poscantur, manifestè sancimus, vt periculo totius corporis intra ipsam indictionẽ mutare eos non liceat, à quibus emissæ sunt securitates: nisi falsitatis arguãtur, & plurima inprobare nõ audeãt. item tabulariis quadrimenstruos breues publicari iubemus, vt si hisdem relatæ securitates fideliter continẽt debitum duplex non teneat exactio. Si autem aliquid à susceptore, vel tabulario fraudis admißũ, & possessor deprehẽdat, nemo eorum semel in interuersione cõuictus id rursus officium gerat, in quo antè decoxit: etsi rescribtum nostrũ elicitum clandestina supplicatione detulerit. Dat. Prid. Kal. Ian. Med. Stilichone, & Aureliano. CONSS.

XXVIII. Idem AA. Pompeiano procons. Afric.

Si apochæ ad susceptores nomine militum deferantur,

nihil ex ea pecunia intra prouinciam tibi creditam prorogetur, quam sub testificatione gestorũ ad instructionẽ prouinciæ Numidiæ, vel Mauritaniæ oportet integrã ꝑuenire: vt illic deuotissimus miles emolumẽta sibi debita ex integro consequatur. Si quis autem post interdictum mãsuetudinis nostræ apochas putauerit esse deferendas, inaniter eas sciat esse delatas, nec in acceptum ei, qui susceperit, referendum. Dat. IIII. Kal. Mar. Med. post cõs. Stilichonis, & Aurel. VV. CC.

XXVIIII. Idem AA. & THEOD. A. Septimino procons. Afric.

Dudum præcepimus, vt ex corpore negotiatorum ad suscipiendam tuendámque aurariæ nostræ rationem adponeretur idoneus, qui tamen fide omnium, & periculo fuisset electus. Et nunc eadem renouantes, ex negotiatorum, siue quolibet alio corpore ad suscipiendam arcæ rationem idoneum adponi præcipimus: ea dumtaxat condicione seruata, vt tam de suis, quàm officij sui facultatibus iudices nouerint eruendum, si quid ille ex commissa sibi ratione crediderit vsurpandum. Dat. X. Kal. Mart. Rau. Theod. A. I. & Rumorido. CONSS.

XXX. Idem AAA. Lucio Com. s. l.

Duos tabularios, & susceptores totidẽ per vniuersas prouincias oportere constitui clemẽtia nostra pręcepit. Super hoc autem admonuimus, & prætorianã amplissimã præfecturam, quò sciret eos, qui aurum largitione susceperunt, nihil cum arcæ ratiociniis habere commune. Iudices autem prouinciarum quinque libris auri multandos, & primates officiorum capitali pœna plectendos, si hoc vel in præsenti non fuerit custoditum, vel postea commutatũ. Dat. VI. Kal. Feb. Basso & Philippo. CONSS.

XXXI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Euchario suo Sal.

Humilibus officiis, aut extraordinariis oneribus occupari curiales nō patimur, ne publica vacillet vtilitas. Susceptionem itaque vestium æquius est ab officio procōsulari, vel ab his, qui in codē meruerunt, sollemniter procurari. Horum namq; interest huiusmodi explorare rationem, & quærere qualitatem eorum, quorū ad contuēdum cura commodior est. Neq; enim ęquum est, vt ad officium lucella, ad curialem susceptionis tantùm damna pertineant. hāc igitur ab ordinibus iniuriam submouemus, exceptis his, si qui curialium officio memorato, aut militasse, aut militare fuerit deprehēsus. Dat. Prid. Kal. Mar. Rau. Hon. VIIII. & Theodosio. V. AA. CONSS.

XXXII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS, AA. Volusiano. P.P. post alia.

Aurum, siue argentum cúmque à possessore confertur, arcarius vel susceptor accipiat: ita vt prouinciæ moderator eiusq; officiū ad crimen suum nouerit pertinere, si possessoribus vllū fuerit ex aliqua pōderū iniquitate inlatum dispendium. Possessori sanè securitatē sub designatione titulorum arcarius, vel susceptor emittat: & quidquid ex prouinciis ad nostrum dirigetur ærariū, id nō solùm ad inlustres viros ærarij nostri comites, sed etiam ad eminentiā tuā pari relatione deferatur. Contra hæc nostra si quisquam vetito ausu palatinus audebit, licebit ꝓuinciæ moderatori eundē correptū ad sublimitatis tuæ iudiciū sub prosecutione dirigere. Licebit prouīciali, etsi ꝓbatur obnoxius, palatini cōtra vetitū exactionē sibi vīdicātis temeritatē legitimè repellere. Quā si ꝓuincialis pulsare nequiuerit, & delata ad inlustres

viros

viros ærarij comites querimonia, inpediente Palatino officio, nō meruerit vltionem, tunc demum licebit magnificentiæ tuæ possessorum querellas, & probata aput se dispēdia vindicare. Dat. III. Kal. Mar. Rau. post cons. Felicis & Tauri. VV. CC.

XXXIII. Idem. AA. Theodosio. P. P.

A Byzachena prouincia dudum impetratum fuisse comperimus, vt vrbium suariorum curiales horreorum custodiam curamq́ suscíperent: ideoq́ sancimus proconsularis prouinciæ horreis nō præfici principalem. Dat. XV. Kal. Mar. Rau. Theodosio. XIII. & Valentiniano. V. AA. CONSS.

DE PONDERATORIBVS ET *auri inlatione.* Titu. VII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Eufraxium Rationalem trium prouinciarum.

SI quis solidos appendere voluerit auri cocti, septem solidos quaternorum scripulorum nostris vultibus figuratos adpendat pro singulis vnciis: quatuordecim verò pro duabus iuxta hanc formam omnem summam debiti inlaturus: eadem ratione seruanda, & si materiam quis inferat, vt solidos dedisse videatur. Aurum vero, quod infertur æqua lance, & libramentis paribus suscipiatur: scilicet, vt duobus digitis summitas lini retineatur, tres reliqui liberi ad susceptorem emineant, nec pōdera deprimant nullo examinis libramento seruato, nec æquis ac paribus suspēso statere momentis, & cetera. PP. XIIII. Kal. Aug. Paulino & Iuliano CONSS.*

II. Imp.

II. Imp. IVLIANVS.A. ad Mamertinum. P.P.

Emptio venditioq́ solidorum, quos excidunt, aut deminuunt, aut (vt proprio verbo vtar cupiditatis) adrodunt, tãquam leues eos vel debiles nonnullis repudiantibus inpeditur. ideoq́ placet, quẽ sermo Graecus appellat, per singulas ciuitates constitui Zygostaten, qui pro sua fide atque industria neque fallat, neque fallatur, vt ad eius arbitrium, atque ad eius fidẽ, si qua inter vẽdentem emptoremq́ in solidis exorta fuerit contentio, dirimatur. Dat. *VIII. Kal. Mai. Salonae, Iuliano. A. IIII. & Sallustio CONSS.*

III. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Dracontium.

Si quid ex proscribtionibus, vel condemnationibus deposcitur, si quid ex ceteris titulis, qui annui atque sollemnes sunt, vel veteres, vel recẽtes, aut peculiaris in singulis, aut certa per paucos, aut vniformis in cũctos cogit indictio, non in materia conferatur, sed sub condicionalium oculis, ac periculis diu multumq́ flammae edacis examine in ea obryza detinetur, quemadmodum pura videatur. Dat. Prid. Nõ. *Aug. Nemasia, post conss. Gratiani. N.P. & Dagalaifi CONSS.*

DE AVRI PVBLICI PROSECVtoribus. Titulus VIII.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P.P.

AVri ꝓsecutores partim nulla praemissa (vt adsolet) prosecutoria, aurum praesumunt, partim diutiùs retentant, quod statim fuerat adsignãdum.

dum. Ideoq; censemus, ne quis absque præcepto viri inlustris comitis sacrarum largitionum, vel coquendum aurum sumat, vel capiat deinceps retinendum. Dat. XIII. Kal. Aug. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

DE HIS, QVAE EX PVBLICA *conlatione inlata sunt, non vsurpandis.* *Titulus* VIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A.

Nullus iudicum id, quod à re publica ex conlatione susceperit, mutui interuentione obposita, vel inuadat, vel conetur inuadere. Dat. Prid. Non. Mar. Treu. Paulino & Iuliano CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Haue Lampadi. K. N.

Nullus pænitus ex eo, quod refertur in conditis, vel in arca continetur, ad quemlibet titulum vsurpet, nisi fortè presumendi facultatem sublimium potestatum iussione perceperit. Dat. III. Id. April. Constantp. Antonio & Syagrio CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Messalæ. P. P. post alia.

Sciant iudices nihil sibi ex priuatæ rei canone, vel eo, quod ex hisdē titulis exegerint, ad necessitates alias transferre licere: nisi malunt grauissima seueritate suam licentiam coherceri. Dat. XVI. Kalend. Iun. Mediol. Theodoro CONS.

NE PRAE-

NE PRAEFECTIANVS EXACtoris, vel curiosi horreorum custodis fungatur officio. Titu. X.

1. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Zosimum præsid. Epyri nouæ.

Comperimus, imperatoriæ iußionis auctoritate neglecta, præfectianos ad perniciem prouincialium exitiumq́; remeasse, & exactionibus in prouincia meritis tuis credita, vel poti⁹ lucris, & quæstibus suis cõtra vetitum laborare. præterea vel horreorum gerere custodiam, vel curarum ius atque arbitrium sibi præsumere. Horum si quis existat, volumus huius auctoritate præcepti in futurum susceptorum officiis eũ deputari, deq́; eius nomine vniuersa clementiæ nostræ auribus intimari. Dat. XIIII. Kal. Dec. Med. Valentiniano & Valente. IIII. AA. CONSS.

DE CVRATORIBVS KALENdariis, & fideiussoribus eorum. Titulus XI.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. Locrio Verino suo salutem.

Aut eos, quos superstites integris facultatibus esse peruideris, vel quorum heredes incolumia retinere patrimonia, sortes kalẽdarij perseuerare debebunt: ita tamen, vt annuas vsuras suis quibusque temporibus exsoluant: cùm simul & reipublicę vtile sit retinere idoneos debitores, & ipsis commodum cumulum debiti minimè nutriri. Et quia nefas est obnoxiis corporibus alienatis circumscribi ciuitates, placuit, si qui

si qui debitor reipublicę ciuitatis quippiam ex eo patrimonio, quod habuit, cùm pecuniam reipublicæ sumeret, donauerit, vel distraxerit, vel qualibet in alium ratione contulerit, qualitate rei alienatæ perspecta, atque omnibus debitoris facultatibus consideratis, quas habuit cũ ei pecunia crederetur, pro rata ab eo, qui ex debitoris facultatibus aliquid detinet, ex sorte atque vsuris postulari. Itaque quotiens minus idoneũ deprehenditur eius patrimonium, cuius nomen Kalendario ciuitatis alicuius inuenitur obnoxium, iudex omni diligentiæ sollicitudine debebit inquirere, ad quos ex qualibet condicione transierint debitoris facultates: vt singuli æqua æstimatione habita pro rata rerum, quas possident, conueniantur: personalem actionem contra eum habituri debitorẽ, qui ipsis soluentibus liberatur. Ab eo autem, à quo constat fortunarum suarũ partem maximam recessisse, etiã reliquam portionem, quæ aput eum resederit, transferri ad idoneum oportebit. Quòd si quispiam debitor reipublicæ ciuitatis fisco nostro locum fecerit, emptores quidẽ, qui ex fisco nostro conparauerint, manifestum est secundum ius vetus & rescribta diuorum, constitutionésque nostras nullam debere molestiam sustinere: cum huiusmodi casibus rempublicam placuerit fortuita dispẽdia sustinere. Qui verò aliquid ex eiusdem bonis principali liberalitate fuerint consecuti, iuxta legem latam obnoxij erunt reipublicæ, habita solidarum facultatum consideratione, quæ fuerat debitoris, cùm pecuniam reipublicæ sumeret, vt pro rata corporis, quod ex largitate nostra retinent, conpetentem sortis atque vsurarum partem exigantur. Quòd si quis debitor non conparuerit, vel certè ita omnia sua consumpserit, vt nemo aliquã rem ex eius

bonis

bonis poßideat, id quoque debitum conuenit ad dispẽdium reipublicæ pertinere. Ideoq; periculo curatoris Kalendarij, & magistratuum, & creatorum, apud idoneos, vel dominos rusticorũ prædiorum pecunia conlocãda est. PP. III. Kal. Feb. Volusiano & Anniano CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Hellenium Vic. vrb.

Kalendariorum nomen tam oleariæ arcæ, quàm frumentariæ non multò antè oratio ad senatum missa nascitur antiquas sanè igitur ea, quæ aboleri antè censuimus, nouis calumniarum facibus inardescant, tua prouidebit instãtia. Nos enim quò sanctius quę cauta sunt, obseruentur, viginti librarum auri multa iudicem censuimus esse plectendum, ac primates officij capitali cohercendos esse sententia. Dat. Nõ. Aug. Honor. N.P. & Euodio CONSS.*

DE LEGATIS, ET DECRETIS legationum. Titu. XII.

I. Impp. CONSTANTINVS, & CONSTANS. AA. ad Taurum. P P.

IN Africanis prouinciis vniuersis consiliis liberam tribuo potestatem, vt congruente arbitrio studij condant cuncta decreta, aut commodum, quod credunt, consulant sibi, quod sentiunt eloquãtur decretis conditis mißisq; legatis. Nullus igitur obsistat cœtibus dictator, nemo consiliis obloquatur. Dat. Kal. Aug. Med. Arbitione & Lolliano CONSS.

II. Idem. AA. & IVLIANVS. C. Musoniano. P. P.

Nullus ad gentem Axumitarum & Eomerita ire præceptus vltra annui temporis spatia debet Alexandriæ de cetero demorari: nec post annũ percipere alimonias annonarias. Dat. XVIII. Kal. Feb. Med. indictione. XV. Cõstantio. A. VIII. & Iuliano. C. CONSS.

III. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Mamertinum. P. P.

Prouinciales desideriorum suorũ decreta initio aput acta ordinariorum iudicum prosecuti, ad sedis tuæ eminentiam mittant, vt inpudentior petitio refutetur, aut iustior petita commoda consequatur. Si qua autem eiusmodi fuerint, quæ magnificentiam tuam probabili cunctatione destringant, super his satis erit consuli scientiam nostram, ita vt cunctas petitiones cum litteris tuis legatorum vnus aduectet. Dat. III. Kal. Iuñ. Serdicæ, diuo Iouiano & Varroniano CONSS.

IIII. Idem. AA. ad Mamertinum. P. P.

Iuxta legem diui Constantini nihil post tractatũ habitum ciuitatum volũtate mutetur, siue mutiletur, sed integrè atque inlibatè ciuitatum petitiones ad magnificẽtissimæ sedis tuæ notitiam perferantur: vt sit examinis tui, quænã ex his auxilio tuo inplẽda protinus, quæ clementiæ nostræ auribus intimanda videantur. Dat. VII. Id. Septemb. Aquil. diuo Iouiano & Varroniano CONSS.

V. Idem. AA. Victori duci Aegypti.

Cùm legati gentilium venerint, obsignari eorum tabulas oportet, vt ad mansuetudinem nostram fides eorũ, quæ à regulis profectæ fuerint litterarum, & numerus perferatur: ne per hanc occasionem etiam addendi in

epistulis

epistulis poßit his facultas aperiri. Dat.V.Kal.Ian̄.diuo Iouiano & Varroniano CONSS.

VI. Idem.AA. & GRATIANVS.A.ad Claudium Procons. Afric.

Legati, qui ad comitatum nostrum non cum necessariis desideriis, & probabilibus rebus aduenerint, cum iniuria sui ad prouinciam animalibus propriis reuertentur. Dat.IIII.Non̄.Feb.Treu.Valentiniano.N.P. & Victore CONSS.

VII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS. & THEOD.AAA.Eutropio.P.P.

Cum desideria sua singulæ ciuitates cupiūt explicare, non viritim legatos mittant ad nostri numinis comitatum, sed tractatu habitoq; conuentu, tres è prouincia, qui petitiones aduehant, delegentur: multæ conpetentis denuntiatione præstrictis his, qui prouincias moderantur. Dat.VI.Kal.Aug.Constantinop.Gratiano.V. & Theod.I.AA.CONSS.

VIII. Idem.AAA.ad Seuerum.P.V.

Quæcūque ciuitas legatos ad sacrarium nostrum voluerit ordinare, libera ei tribuatur facultas: ita tamē, vt à te probata atque elimata ad nos desideria perferantur. PP.Karthag.VIII.Kal.April. post cons. Syagrij & Eucherij.VV.CC.

VIIII. Idem.AAA.ad prouinciales.

Siue integra diœcesis in cōmune consuluerit, siue singulæ inter se voluerint prouinciæ conuenire, nullius iudicis potestate tractatus vtilitati earum congruus differatur: neq; prouinciæ rector, aut præsidēs vicariæ potestati, aut ipsa etiam præfectura decretum æstimet requirendū.

 Illud

Illud etiam addimus, vt si integra diœcesis vnum, vel duos elegerit, quibus desideria cuncta committat, redæ cursualis vnius hisdem tribuatur euectio. Si verò singulæ prouinciæ separatim putauerint dirigendos, singularum angariarũ copia prebeatur, dũmodo (sicut licere volumus) oppressis deflere, quæ perferunt. Ita prouinciales nostri nec in cassum peregrinationem suscipiendam, eaq; ad sacras aures deferenda cognoscant, quę probabiliter principibus adserantur, nec superfluis perennitatem nostram existiment actibus occupandam. Dat. VI. Id. Mai. Brixiæ, Antonio & Syagrio CONSS.

x. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Principio. P. P.

Quotienscũque ex diuersis prouinciis ad sacrum mã suetudinis nostræ comitatum legationes quas instruxere decreta necesse erit cõmeare, in auditorio quidem celsitudinis tuæ vniuersa tractentur, sed ita vt nullum finem capiat ordo gestorũ, inlibataq; rerum decisiò singularum nostro auditui sententiæq; seruetur: ita vt deinceps excellentia tua cũ in consistorio mansuetudinis nostræ secundum consuetudinem ex decretis petitiones legatorum de nostris scriniis recitãtur, motum proprij arbitrij ratione decursa sententiis, quas pandimus, referat. Dat. Non. Nou. Aquil. Arcad. A. I. & Bautone CONSS.

xi. Idem. AAA. ad Eusignium. P. P.

Si quis vel ciuitatis, vel prouinciæ, vel corporis alicuius ita prosequi desideria voluerit, vt non omnia mãdata litterarum decretorum auctoritate demonstret, inauditus, ac sine effecto remeare protinus iubeatur. Dat. XV. Kalend. Mar. Ticeni, Honor. N. P. & Euodio CONSS.

XII. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Apodemio. P. P. per Illyricum.

Si quod extraordinarium concilium postulatur, cùm vel ad nos est mittēda legatio, vel vestræ sedili aliquid intimandum, id quod inter omnes communi concilio tractatuq́; cōuenerit, minimè in examen cognitoris ordinarij perferatur. Prouincialiū enim desideria, quibus necessaria sæpe fortuitis remedia deposcuntur, vobis solis agnoscere, atque explorare permittimus: nobis probationem ac iudicium reseruamus: ad prouinciale concilium in vna frequentiore totius prouinciæ vrbe cunctos volumus conuenire, qui primatū honorātur insignibus: exceptis præfectoriis, quos dignitatib⁹ ampliatos indignius à consiliantibus præteriri, indignius verò ad publicū honoris iniuria deuocari, vnde honestum esse censemus de singulis, quæ tractanda erunt, intra domos suas eos consuli. Et ne plebi mixta dignitas inclinetur, nec eius, cuius præsentiæ copia deerit, probatum in republica cōsilium neglegatur: scilicet, vt in loco publico de cōmuni vtilitate sententia proferatur: atq; id, quod maioris partis probarit adsensus, sollemnis firmet auctoritas. Dat. V. Kal. Aug. Constp. Arc. A. II. & Rufino CONSS.

XIII. Idem. AAA. Apodemio. P. P.

Prouinciale concilium quo tempore iniri debeat, cùm adsensu omnium, atque consilio propria auctoritate definiat, ita vt ipse cōuentus in vna opulentiore totius prouinciæ vrbe absque vllius iniuria celebretur. indę quod in consilium communia vota deducunt, vel in æde publica, vel in aliqua fori parte tractetur, ad quam omnium possit esse conuersus, ne quid dispositio paucorum tegat,

quod in communem vtilitatem expetat sollicitudo cunctorum. Si quis autem eorum virorum, quos emeritos honor à plebe secernit, prouincialium extraordinario cupit interesse consilio, pro suo loco atque ordine, seruata reuerentia dignitatis, vel ad eum locum, in quo cunctorum desideria poßit agnoscere, ire debebit, vel procuratoribus destinatis sententiæ suæ promere voluntatem: modò vt quod voluerit paucorum voluntas publica conuocetur auctoritas. Dat. III. Id. Sept. Constantp. Arcad. A. II. & Rufino CONSS.

XIIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P. & patricio.

Omnium legationum prouincialiũ instructiones apud sublimitatem tuã actis legi pẽsariq; præcipimus, vt quę digna nutu, vel indulgẽtia nostræ clementiæ probabuntur, eligere ac referre ad nos sublimitas tua non ambigat. Nam remedia feßis quibúsque necessaria nostro arbitrio decernentur. Dat. XIIII. Kal. Octob. Constantinop. Basso & Filippo CONSS.

XV. Idem. AA. Monaxio. P. P.

Quotiens legatio destinatur, vniuersos curiales præcipimus, qui intra vrbem consistunt, (si non ægritudine, vel alia inexcusabili neceßitate impediuntur) in locum curiæ conuenire, & decreta sua propria subscribtione firmata viro spectabili præfecto Augustali insinuare: vt eius relatione tuis virtutibus intimata, & sub examine tuo perpensa, venire necne legati debeant, ordinetur: nulli penitus legatione libera committenda, & auro coronario non (sicut nuper factum est) ab his colligendo, qui venditis honoribus, vt ad gradus altiores venirẽt cõtra licitum

licitum coemerũt. Quos quidẽ, recepta summa quam dederunt, vniuersa munia patriæ implere præcipimus: sed à curia omni præstãda vindicta huius facinoris tuæ sublimitati permissa, & cetera. Dat. III. Nõn. Octob. Constantinop. DN. Theod. A. VII. & Palladio. V. C. CONSS.

XVI. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Hierio. P. P.

Ciuitatum postulata, decreta vrbium, desideria populorum liquido tua sublimitas recognoscit ad imperialis officium pertinuisse respõsi, admissósque sacrariis nostris semper sui imperatoris aspectu decoratos esse legatos dixisse, liberéque illorum fuerat à communi fidei, constantiæque commissa. Dat. Kal. Iuñ. Nichomediæ, DD. NN. Theod. XII. & Valentiniano. II. AA. CONSS.

DE AVRO CORONARIO. Titulus. XIII.

I. Imp. IVLIANVS. A. ad Sallustium. P. P.

AVrum coronarium munus est voluntatis, quod non solùm senatoribus, sed ne aliis quidẽ debet indici licet quędam indictionum necessitas postulauerit, sed nostro arbitrio reseruari oportebit. Dat. III. Kal. Mai. Mamertino & Neuitta. CONSS.

II. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Mamertinum. P. P.

Vniuersi, quos senatorij nominis dignitas non tuetur, ad auri coronarij præstationẽ vocentur, exceptis his, quos lex præterita ab hac conlatione absoluit. Omnes igitur possessores, aut inter decuriones coronarium aurum, aut

inter senatores glebalem præstationem deinceps recognoscant. Dat. V. Kal. Septemb. Emonæ, diuo Iouiano & Varroniano. V.C. CONSS.

III. Idem. AA. ad Probum. P.P.

Nullus (exceptis curialibus, quos pro substantia sui aurum coronarium offerre conuenit) ad oblationem hanc adtineatur. Dat. VIIII. Kal. Iul. Sabariæ, Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

IIII. Imppp. GRTIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Pancratio. P.V.

Quæ diuersarum ordines curiarum, vel amore proprio, vel indulgentiarum lætitia, vel rebus prosperè gestis admoniti in coronis aureis signísque diuersis obtulerint, in quacumque fuerint oblata materia, in ea suscipiatur: ne id quod voluntate offertur, occasione obryzæ incrementi necessitatis iniuria insequatur. Dat. IIII. Id. Aug. Vico Augusti, Auxonio & Olybrio. CONSS.

V. Idem. AAA. Cynegio. P.P.

Ad Conlationem auri coronarij placuit neminẽ absque consuetudine esse cogendum. Dat. XV. Kal. Feb. Constantinop. Richomere & Clearcho. CONSS.

VI. Idem. AAA. Gaddanæ Satrapæ Sofanenæ.

Aurum coronarium his reddi restituiq; decernimus, quibus inlicitè videtur ablatum, vt secundum consuetudinem moris antiqui, omnes Satrapæ pro deuotione, quæ Romano debetur imperio, coronam ex propriis facultatibus faciant serenitati nostræ sollemniter offerendam. Dat. XVIII. Kal. Iul. Constantinop. Valentiniano. A. III.

A.III.& Eutropio.CONSS.

DE HIRENARCHIS. Titulus. XIIII.

1. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

H *Irenarcharũ vocabula, quæ adſimulata prouincialium tutela quietis ac pacis per ſingula territoria haud ſinunt ſtari concordiam, radicitus amputãda ſunt. ceſſet igitur genus pernicioſum reipublicæ, ceſſet reſcribtorum Hirenarchas circiter inconuulſa ſimplicitas, & celſitudinis tuę ſedes prouinciarum defendenda ſuſcipiat pacis huiuſmodi locupletioribus commiſſura præſidia. Dat.VIII. Kal.Iañ.Conſtantinop.Honor.VIII.& Theod.III.AA.CONSS.*

DE CENTVRIONIBVS. Tit.XV.

1. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Vincentio. P. P.

H *Ac auctoritate ſancimus, vt quicumque centurionum corpus deſeruit, nullis dignitatum priuilegiis excuſatus debitum munus ſubire cogatur. Dat.Id.Septemb.Med.Theodoro.CONS.*

DE MANCIPIBVS. Tit.XVI.

1. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Albino. P. V. Rom.

Q *Vicumque vel reſcribti aduerſus veteres ſanctiones ſubreptiua defenſione munitur, vel de minuſculis corporibus, aut certè otioſis idoneus adprobatur, functioni mãcipatus eſt addicendus.*

Dat.XVII.

Dat. XVII. Kal. Septemb. Rom. Timasio & Promoto. CONSS.

DE HIS, QVI NVMERO LIBErorum, vel paupertate excusationem meruerint. Tit. XVII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Dalmatio.

Quoniam cognouimus nonnullos vacationem à nobis personalium munerum impetrasse, alienos pro suis liberis nostris conspectibus offerentes, iubemus eos, cùm hoc probatũ sit, indulto beneficio priuari. Eos autem qui cuiuscumque sexus liberos quinq; habeat, impetrata semel vacatione potiri: ita vt si in hoc numero filius legitimæ ætatis inueniatur, obeũdis statim pro suo patre muneribus adplicetur: patribus, qui filios vel filias quinq; habuerint promissa legibus immunitate seruanda. Quòd si quis propter censum tenuẽ vacationẽ meruerit, atque hoc probauerit, beneficio potiatur, si propter rerũ angustias ad personalia vocabatur obsequia. Dat. XIIII. Kal. Feb. Sirmio, Crispo. III. & Constantino. II. CONSS.

SI CVRIALIS RELICTA CIVItate rus habitare maluerit. Tit. XVIII.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Tatianum. P. F. Aegyp.

Iudiciario omnes vigore cõstringes, ne vacuatis vrbibus ad agros magis (quod frequenti lege prohibetur) larem curiales transferant familiarem. Dat. VI. Id. Mai. Marcianop. Lupicino & Iouino. CONSS.

II. *Impp.*

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Eutychiano. P. P. post alia.

Curiales omnes iubemus interminatione moneri, ne ciuitates fugiant, aut deserant rus habitandi causa: fundũ, quem ciuitati prætulerint scientes fisco esse sociãdum, eóque rure esse carituros, cuius causa impios se vitando patriam demõstrarint. Dat. XVIII. Kal. Iañ. Constantinop. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

DE HIS QVI CONDICIONEM *propriam reliquerunt.* Tit. XVIIII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Vincentio. P. P. Gall.

Destitutæ ministeriis ciuitates splendorem, quo pridem nituerant amiserũt. Plurimi siquidem collegiati cultum vrbium deserentes agrestem vitam secuti in secreta sese & deuia cõtulerunt, sed talia ingenia huiusmodi auctoritate destruimus, vt vbicumq; terrarũ repperti fuerint, ad officia sua sine vllius nisu exceptionis reuocentur. De eorum verò filiis qui tamen intra hos proximè quadraginta annos docebuntur fuisse suscepti, hæc forma seruabitur, vt inter ciuitatem & eos, quorũ inquilinas, vel colonas, vel ancillas duxerint, diuidantur: ita vt in vlteriorem gradum missa successio nullam calumniam perhorrescat, & cetera. Dat. III. Kal. Iul. Med. Stilichone & Aureliano. VV. CC. CONSS.

II. Idem. AA. Vincentio. P. P. Gall.

Actiones publicas priuatásque non eadem ratione concludimus. si quidẽ statui publico impensius prouidendum est. Eum igitur, qui curiæ, vel collegio, vel burgis ceterísque corporibus intra eandem prouinciam post triginta annos in alia quadraginta sine interpellatione seruierit,

uierit, neque res dominica, neque actio priuata cõtinget, si colonatus quis aut inquilinatus quæstionem mouere temptauerit, & cetera. Dat. III. Kalend. Iul. Med. Stilichone, & Aureliano. CONSS.

III. Idem AA. Vincentio P.P. Gall. post alia.

Manente hoc præcepto mãsuetudinis nostræ, vt is qui triginta annis docebitur functus officiis, neque vllá vmquam interpellatione pulsatus, intra eandem dumtaxat prouinciam, nihil calumniæ super statu suo à priuato neque à rei dominicæ actoribus pertimescat. Intra definiti temporis metas, si quis docebitur fuisse conuẽtus, iure legitimo in ordinaria sede pulsabitur, vt illic de statu ei⁹ sententia proferatur. Primates sanè ordinum defensorésque ciuitatum pœnæ denũtiatione constringimus, ne passim vagari curiæ, vel collegij dfeugas in publica damna patiantur. Quòd si per gratiam tacuisse detegẽtur, pœnã relegationis excipiãt. Dat. III. Kalẽ. Iul. Med. Stilichone & Aureliano. CONSS.

THEODOSIANI CODICIS LIber decimustertius.

DE LVSTRALI CONLATIONE. Ti. I.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. & IVLIANVS Cæs. ad Taurũ. P.P.

NEgotiatores omnes protinus conuenit aurum argentúmque prębere, clericos excipi tãtum, qui copiatę appellantur, nec alium quemquam esse inmunem ab huius conlationis obsequio. Dat. III I. Non.

Non.Decemb.Acc.Rom.VIII.Id.Feb.Constãtio. A. VIIII. & Iuliano Cæs.II. CONSS.

II. Idem A. & Cæs. ad Taurum. P.P.

Præter eos, quos manifesta probatio demonstrat sub armis militiæ sacramenta tolerasse, quósque cùm requiẽ sortirentur, in pecuniarum certo numero immunitatẽ claruerit consecutos, vniuersi, qui negotiandi vidẽtur exercere solertiam, ad onus conlationis adstringantur. Acc. VI. Id.Iul.Karthagine Constantio. A.X.& Iuliano.C. III.CONSS.

III. Idem A. ad Senatum.

Rusticanos colonósque vestros inter negotiatores describi non oportet, scilicet si nequaquam exercẽt negotiationis industriam. Si quidem in eo negotiationẽ & mercimonia non oporteat æstimari, si ea homines vestri ac rustici etiam in vestris possessionibus commorantes distrahant, quæ in his terris, quas incolunt, adque in eodẽ rure gignuntur. Dat.V. Non. Maij. Tauro & Florentio. CONSS.

IIII. Imp. IVLIANVS. A. Secundo. P.P. post alia.

Decuriones, qui vt Christiani, declinant munia, reuocentur: & ab auri adque argenti præstatione, quod negotiatoribus indicitur curiæ, inmunes sint. Nisi fortè decurionem aliquid mercari constiterit: ita vt ordines ciuitatum ex huiusmodi reliquis sarcinarum (vt iam diximus) amoueantur. P P. III. Id.Mar.Constantinop. Mamertino, & Neuitta. CONSS.

V. Impp. VALENTINIANVS & VALENS. AA. Secundo. P.P.

Negotiatores, si qui ad domum nostram pertinent (si modò mercandi videãtur exercere sollertiam) & Christianos

VIII. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Claudium procons. Afric.

Hi tantùm ad auri argentíque detineantur oblationem, qui merces emendo, adque vendendo commutãtes, qui in exercitio tabernarum vsuque versantur. Non etiã coloni rei nostræ, qui ea distrahũt, quæ in dominicis possessionibus annus tulerit. Dat. VI. Kal. Maij. Triueris, Valentiniano, & Valente. III. A A. CONSS.

IX. Idem AAA. ad Leontium cons. Fœnicis.

Omnes iam nunc studio negotiationis intenti, seu conchylioleguli, seu ex aliquolibet corpore mercatores ad pr̃stationem auri, quod negotiatoribus indicitur, conpellãtur. Beneficiũ enim quibusdã datũ plebis iniuria est. PP. Byrito. Prid. Kal. Iul. Modesto & Arintheo. CONSS.

X. Imppp. VALENTINIANVS, GRATIANVS, & VALENS*. AAA. ad Italicum Vic. Italiæ.

Colonos rei priuatæ, vel ceteros rusticanos ꝑ speciebꝰ, quæ in eorũ agris gigni solent, inquietari nõ oportet. Eos etiam, qui manu victũ rimantur, aut tolerant, figulos videlicet, aut fabros, alienos esse à pręstationis molestia discernimus: vt hi tantùm, qui pro mercimonio & substãtię mercede ex rusticana plebe inter negotiatores sunt, sortẽ negotiationis agnoscant, quos in exercendis agris ingenium iamprid ẽ studium nõ retinet, sed mercãdis distrahẽdísq; rebus institutũ vitæ & volũtatis inplicuit. Dat. Non. Feb. Med. Gratiano. III. & Equitio. V. C. CONSS.

XI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Hesperium. P. P.

Etsi omnes mercatores spectat lustralis auri depensio, clerici tamen intra Illyricum & Italiã, in denis solidis, intra Gallias in quinis denis solidis immunẽ vsum conuersa-

debitum inferat, cõtra fisci nostri commoditates putauerit defendendũ, ipse defensor negotiatoris adscribtã ei, quẽ defenderit, summã cogatur expendere. Dat. XVIII. Kal. Maij. Constãtin. Hon. N P. & Euodio. CONSS.

XVI. Impp. ARCAD. & HON. AA. Clearcho. P. V.

Omnes corporatos de quibus orta querimonia est, quàm maturißimè præcipimus conueniri, vt aut cõmoda negotiatorum sequentes à clericorum excusatione discedant, aut sacratißimo numini seruientes versutis quæstibus intuitu tuæ sinceritatis abstineant. Distincta enim stipendia sunt religionis & calliditatis. Dat VIII. Id. Maij. Constantinop. Theodoro. V. C. CONS.

XVII. Idem AA. Ianuarino. Cons. Numidiæ.

A negotiatoribus aurum lustrale dependi nõ ignoramus: & cùm ad eos soleat distributionis cura recurrere, quos necessitas conlationis adstringit, non cõuenit municipes hoc onere subiacere. Sciant igitur de corpore suo sicut in omnibus ferè ciuitatibus mancipes eligere, absque vlla ærarij nostri deminutione, à curialibus alienæ functionis distributione reiecta. Dat. Prid. Non. Iun. Med. Theodoro. V. C. CONS.

XVIII. Idem AA. Pompeiano procons. Afric.

Omnes negotiatores lustralem conferre conuenit pensionem. Non solum igitur hi, qui probantur in territoriis siue in ciuitatibus exercere commercia, subcumbant aurariæ functioni, verùm etiam qui studentes fænori, crescentis in dies singulos pecuniæ accessione lætãtur. Dat. Prid. Kal. Iul. Med. Stilichone & Aureliano. CONSS.

XIX. Idem AA. Septimio procons. Afric.

Omnes deuotionem aurariæ functionis agnoscant, quos diuersi mercimonij cura cõstrĩgit: ita vt quibus ne-

gotiandi sollicitudo est, ad solutionem teneantur. Dat. VII. Kal. April. Rau. D N. Theod. A. I. & Rumorido. CONSS.

XX. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P.P.

Functiones, quas conferentium frequentia extenuata debilitat, ad stabilitatẽ reuocandæ sunt: vt quod simul, & sub vna conuentione petebatur, sub parua ac minima contributione, absq; cõsensu conferentiũ, præbeatur. Hoc in lustralis auri conlatione in perpetuũ decernimus obseruari, illud videlicet præcauentes, ne quis à nostra clemẽtia vectigal huiusmodi audeat postulare. Dat. VIII. Kal. Iun. Varane. V.C. CONS.

XXI. Idem AA. Monachio. P.P.

Nemo mercator, vel possessor rerũ, quæ lustralis auri conlatione tenentur obnoxiæ, patrociniorum fiducia, vel nomine cuiuslibet altißimę dignitatis, à prędicta se functione æstimet subtrahendum: nec si ad domum dominæ ac venerabilis Augustæ Pulcheriæ germanæ nostræ, seu nobilißimarũ sororũ pietatis nostræ pertineat. Dat. XII. Kal. Sept. Hon. XII. & Theodosio. VIII. AA. CONSS.

DE ARGENTI PRETIO, QVOD thensauris infertur. Tit. II.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Eutychiano. P.P.

Vbemus, vt pro argenti summa, quam quis thẽsauris fuerat inlaturus, inferendi auri accipiat facultatẽ: ita vt pro singulis libris argenti quinos solidos inferat. Dat. XI. Kal. Mart. Constantinop. Cæsario & Attico. CONSS.

DE

DE MEDICIS ET PROFESSORIBUS. Titu. III.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Volusianum.

Medicos, grãmaticos & professores alios litterarũ imunes esse, cũ rebus, quas in ciuitatib⁹ suis possidẽt, præcipim⁹: & honorib⁹ fungi. in ius etiã vocari eos, vel pati iniuriã prohibem⁹: ita vt si quis eos vexauerit, centũ milia nũmorũ ærario inferat à magistratibus, vel quinquẽnalibus exact⁹, ne ipsi hãc pœnã sustineãt. Seruus eis si iniuriã fecerit, flagellis debeat à suo domino verberari, corã eo, cui fecerit iniuriã: vel si dominus cõsensit viginti milia nummorũ fisco inferat, seruo pro pignore, donec summa hæc exsoluitur, retinendo. Mercedes etiã eorum & salaria reddi præcipimus. Quoniã grauissimis dignitatibus, vel parẽtes, vel domini, vel tutores esse non debent, fungi eos honoribus volentes permittimus, inuitos non cogimus. P P. Kalend. Aug. Sirmio, Crispo, & Constantino. C. CONSS.

II. Idem A. ad Rufinum. P. P.

Archiatri omnes & exarchiatris ab vniuersis muneribus curialiũ, senatorũ, & comitũ, perfectissimorũq; muneribus & obsequiis, quæ administratione perfunctis sæpe mandãtur: à præstationibus quoq; publicis liberi inmunésq; permaneant, nec ad vllã auri & argẽti & equorũ præstationẽ vocentur, quæ fortè prædictis ordinibus aut dignitatibus adscribuntur. Huius autẽ indulgentiã sanctionis ad filios quoq; eorũ statuimus peruenire. Dat. XII. Kalẽ. Iun. Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

III. Idem A. ad populum.

Beneficia diuorum retrò principum confirmantes, me-

 dicos,

dicos, & professores litterarũ, vxores etiã & filios eorũ ab omni functione & ab omnibus muneribus publicis vacare pręcipimus, nec ad militiã cõpręhẽdi, neq; hospites recipere, nec vllo fungi munere, quo facilius liberalib⁹ studiis & memoratis artib⁹ multos instituãt. P P. V. Kal. Octob. Constãti. Dalmatio & Zenophilo. CONSS.

IIII. Imp. IVLIANVS. A. ad archiatros.

Ratio ęquitatis exposcit, vt veterũ priuilegia principũ circa vos censeamus esse firmanda. Proinde nostræ mansuetudinis sanctione subnixi securi à molestiis munerum omnium publicorum reliquũ tẽpus ætatis iugiter agitabitis. Dat. IIII. Id. Maij. Constantinop. Mamertino, & Neuitta. CONSS.

V. Idem. A.

Magistros studiorum doctoré sq; excellere oportet moribus primùm, deinde facundia. Sed quia singulis ciuitatibus adesse ipse non possum, iubeo quisq; docere vult, non repentè nec temerè prosiliat ad hoc munus, sed iudicio ordinis probatus decretũ curialiũ mereatur, optimorũ conspirãte consensu, hoc enim decretũ ad me tractãdum referetur, vt altiore quodã honore nostro iudicio studiis ciuitatum accedant. Dat. XV. Kal. Iul. Acc. IIII. Kal. Aug. Spoletio Mamertino & Neuitta. CONSS.

VI. Impp. VALENTINIANVS & VALENS. AA. ad Mamertinum. P. P.

Si qui erudiendis adulescentibus vita pariter & facundia idoneus erit, vel nouum instituat auditoriũ, vel repetat intermissum. Dat. III. Id. Ian. Diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

VII. Idem AA. ad Probum. P. P.

Reddatur vnusquisque patriæ suæ, qui habitũ philosophiæ indebitè, & insolẽter vsurpare cognoscitur exceptis

ceptis his, qui à probatißimis adprobati ab hac debet conlubione secerni. Turpe enim est, vt patriæ functiones ferre nō poßit, qui etiā fortunæ vim se ferre ꝓfitetur. Dat. XIIII. Kalend. Febr. Sirmio, Valentiniano. N. P. & Victore. CONSS.

VIII. Idem AA. ad Prætextatum. P. V.

Exceptis portus Syxti virginūq; vestalium, quod regiones vrbis sunt, totidem constituantur archiatri, qui scientes annonaria sibi cōmoda à populi cōmodis honestè obsequi tenuioribus malint, q̄ turpiter seruire diuitibus. Quos etiam ea patimur accipere, quæ sani offerunt pro obsequiis, non ea quæ periclitantes pro salute promittunt. Quòd si huic archiatrorum numero aliquem aut cōdicio fatalis, aut aliqua fortuna decerpserit, in eius locū non patrocinio præpotentium, non gratia iudicātis alius subrogetur, sed horum omnium fideli circumspectóque dilectu, qui & ipsorum consortio & archiatriæ ipsius dignitate, & nostro iudicio dignus habeatur: de cuius nomine referri ad nos protin⁹ oportebit. Dat. III. Kal. Feb. Triu. Valentiniano & Valente. III. AA. CONSS.

IX. Idem AA. ad Olybrium. P V.

Si qui in archiatri defuncti est locū promotionis meritis adgregandus, non antè eorum particeps fiat, q̄ primis qui in ordine repperientur, septem, vel eo amplius iudicantibus idoneus adprobetur: ita vt quicumque fuerit admissus, nō ad priorum numerum statim veniat, sed cū ordinem cōsequatur, qui ceteris ad priora subuectis, vltimus poterit inueniri, hisq; annonarū cōpendia, quæ eorum sunt meritis dignitatique præstanda, tua sinceritas iuxta dispositionem prius habitā faciat ministrari. Dat. VI. Id. Mar. Valētiniano, & Valēte. III. AA. CONSS.

X. Idem AAA. ad Principium.p.v.

Medicis & magistris vrbis Romæ sciant omnes immunitatem esse concessam:ita vt etiam vxores eorum ab omni inquietudine tribuantur immunes,& à ceteris oneribus publicis vacent:eosdemq; ad militiam minimè conprehēdi placeat:Sed nec hospites militares recipiāt.Dat. III.Kal.Maij.Valētiņ.& Valēte.III.AA.CONSS.

XI. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS.AAA.Antonio.p.p.Galliarū.

Per omnē diœcesim cōmissam magnificentiæ tuæ frequentißimis in ciuitatibus,quæ pollent,& eminent,claritudine præceptorum optimi quique erudiendæ præsideant iuuentuti.Rhetores loquimur & grāmaticos Atticæ Romanæq; doctrinæ, quorū oratorib⁹ viginti quatuor annonarum è fisco emolumenta donentur, Grāmaticis Latino vel Græco duodecim annonarum deductior paulò numerus ex more præstetur, vt singulis vrbibus, quæ metropoleis nuncupātur,nobiliū professorum electio celebretur.Nec verò iudicemus,liberū vt sit cuiq; ciuitati suos doctores & magistros placito sibi iuuare cōpēdio:Triuerorū vel clarißimæ ciuitati vberius aliquid putauim⁹ deferendum:Rhetori,vt triginta:item viginti Grāmatico Latino,Græco(etiam si qui dignus repperiri potuerit)duodecim præbeantur annonæ. Dat.X.Kalen. Iun.Valente.V.& Valentiniano.AA.CONSS.

XII. Idem AAA. Vindiciano.

Archiatrorū,qui intra penetralia regalis aulæ totius vitæ probitate floruerūt, nulla dignitate sequatur expēsa, neque eorum fatiget heredes.Ab his etiā, qui comitiuæ honore donati sunt (vt cōsuetudo poscebat) sordidi muneris interpellatio conquiescat. Nam dilecti à patribus

bus adque suscepti honoris ac muneris incrementa seruamus. Dat. XVIII. Kal. Octob. Triu. Auxonio & Olybrio CONSS.

XIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Pinianum. P.V.

Si quid inpetratis subrepticiis in iudicio suo magnificẽtia tua ita viderit actitatum, vt his legibus, quæ ad relationes promulgatæ sunt, videatur aliquid imminutũ, rescißis omnibus, quæ per gratiam gesta videbũtur, eorum tenorem super archiatris ordinandis, quæ à diuæ memoriæ patre nostro constituta sunt, à nobis quoque cõfirmata ex huius auctoritate rescribti faciet omnifariã custodiri. Dat. XI. Kal. Febr. Med. Valentiniano. A. III. & Eutropio CONSS.

XIIII. Idem. AAA. Cynegio. P.P.

Ea, quæ principes veteres, archiatris sacri palatij salutaris ac necessariæ artis professoribus, sacro & mansuro in æternum iudicio detulerunt, & antiquorum cõtemplatione iussorum, & laborum præsentium intuitu roborata in perpetuum manere præcipimus: nec vlla cu iuspiam inprobitate conuelli. Dat. VI. Id. Mar. Constp. Valentiniano. A. III. & Eutropio CONSS.

XV. Idem. AAA. Rufino. P.P. post alia.

Archiatrorum priuilegia, quæ his vetustis sanctionibus adtributa sunt inlibata volumus permanere, ac tenere perpetem firmitatem. Hoc quoque addendum esse censuimus, vt qui egerunt administrationes, aut earum honore fungentur, vel dimißi è palatio testimonialium suffragio munientur, ad describtiones senatorias non vocentur, sed ab omnibus muniis absoluti, liberi adque se-

curi dignitatis præmiis perfruantur. Dat. VII. Kal. *Aug.* Constantinop. *Theod.* A. III. & *Abundantii* CONSS.

XVI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Monachio. P. P.

Grammaticos, oratores, adque philosophiæ præceptores, necnon etiam medicos præter hæc, quæ retrolatarum sanctionum auctoritate consecuti sunt priuilegia, inmunitatésque, frui hac prærogatiua præcipimus, vt vniuersi, qui in sacro palatio inter archiatros militarunt: cum comitiuam primi ordinis, vel secundi adepti fuerint aut maioris gradum dignitatis ascenderint, nulla municipali, nulla curialium conlatione, nulla senatoria, vel glebali describtione vexentur: seu indepta administratione, seu accepta testimoniali, meruerint missionem, sint ab omni functione, omnibúsque muneribus publicis inmunes, nec eorum domus, vbicumque positæ, militem, seu iudicem suscipiant hospitandum. Quæ omnia filiis etiam eorum & coniugibus inlibata præcipimus custodiri, ita vt nec ad militiam liberi memoratorum trahantur inuiti. Hæc autem & professoribus memoratis, eorúmque liberis deferenda mandamus. Dat. *Prid. Kal. Decemb. Constantinop. Constantio & Constante* CONSS.

XVII. Idem. AA. Helioni Magistro offic.

Artium liberalium professoribus, ac præcipuè medicis, qui cum comitiuæ primi ordinis ac secundi militant dignitate, priuilegia & beneficia à retro principibus præstita, necnon etiam noua ipsis eorumq; filiis clementia nostra detulit, vt coherēs sanctio protestatur, quæ

tenaciter

tenaciter obseruari oportet. Dat.Prid.Kal.Dec.Constp. Constantio & Constante CONSS.

XVIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Helioni Magistro offic.

Habente propriam firmitatem secundo nostræ maiestatis oraculo, quod de excusandis, siue præbendis his, quæ militantibus debentur, hospitiis, promulgatum est, illa, quæ dudum circa archiatros & magistros sanximus litterarũ, obseruentur. Hos enim pro necessariis artibus & liberalib⁹ disciplinis hospitali molestia, quoad viuerent, liberari præcipimus. Inlibata ergo permaneant illa, quæ quondam circa archiatros, quos in palatio nostro primi vel secundi ordinis comites militasse cõstiterit, & circa liberalium litterarum magistros videtur à nobis iustissimè cõstituta. Dat.XIIII. Kalend. Septemb. Hierio & Ardabure CONSS.

XVIIII. Idem. AA. Proculo. P. V.

Archiatrorum sacri palatij obsequia cogitantes, id præsenti sanctione decernimus, vt si qui ex his, aut primi ordinis adepti fuerint comitiuam, aut maioris gradũ dignitatis ascenderint, secundum id, quod eis dudũ per sacras constitutiones indultum est, à glebali conlatione specialiter immunes sint: non præiudicante eis nouella lege, per quam iussimus, exceptis quibusdã dignitatibus, quæ illic nominatæ sunt, senatoria munera omnes agnoscere. Dat.III.Id.Iul.Cõstp. Felice et Tauro CONSS.

DE EXCVSATIONIBVS ARtificum. Titu. IIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Felicem.

Architectis

ARchitectis quamplurimis opus est: sed quia nõ sunt, sublimitas tua in prouinciis Africanis ad hoc studiũ eos inpellat, qui ad annos fermè duodeuiginti nati, liberales litteras degustauerint, quibus vt hoc gratum sit, tam ipsos, quàm eorum parentes ab his, quæ personis iniungi solent, volumus esse inmunes, ipsisq; qui discent, salarium cõpetens statui. PP. VI. Kal. Sept. Karthag. Optato & Paulino CONSS.

II. Idem. A. ad Maximum.

Artifices artium breui subdito conprehensarum per singulas ciuitates morantes, ab vniuersis muneribus vacare præcipimus. siquidem ediscendis artibus otium sit adcommodandum, quo magis cupiant & ipsi peritiores fieri, & suos filios erudire. Dat. IIII. Nõn. Aug. Feliciano & Titiano CONSS.

Architecti, laquearij, albarij, tignarij, medici, lapidarij, argentarij, structores, mulomedici, quadratarij, barbaricarij, scasores, pictores, sculptores, diatritarij, intestinarij, statuarii, musiuarij, ærarii, ferrarii, marmorarii, deauratores, fusores, blattiarii, tessellarii, aurifices, specularij, carpentarij, aqualibratores, vitriarii, eburarii, fullones, figuli, plumbarii, pelliones.

III. Impp. CONSTANTIVS, & CONSTANS. AA. ad Leontium. P. P.

Mechanicos & geometras & architectos, qui diuisiones partium omnium, incisionesq; seruant, mensurisq; & institutis operam fabricationi strigunt. & eos, qui aquarum inuentos ductus, & modos docili libratione ostendunt, in par studium docendi adque discẽdi nostro sermone perpendimus. Itaque inmunitatibus gaudeant & suscipiant docẽdos, qui docere sufficiunt. Dat. Prid. Nõn.

Non.Iul.Leontio & Sallustio CONSS.

IIII. Impppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Chilonẽ Vic. Afric.

Picturæ professores, si modo ingenui sunt, placuit neque sui capitis censione, neque vxorum, aut etiam liberorum nomine tributis esse munificos: & ne seruos quidem barbaros in censuali adscribtione profiteri: ad negotiatorum quoq; cõlationem non deuocari, si modo ea in mercibus habeant, quæ sunt propria artis ipsorum: pergulas & officinas in locis publicis sine pensione optineant. Si tamen in his vsum propriæ artis exerceant, néve quemquam hospitem inuiti recipiant, lege præscribsimus, néve pedaneorum iudicum sint obnoxii potestati, arbitriũq; habeant consistendi in ciuitate, quam elegerint: néve ad prosecutiones equorum, vel ad præbendas operas deuocẽtur: néve à iudicibus ad efficiẽdos sacros vultus, aut publicorum operum expolitionem sine mercede cogãtur. Quæ omnia sic concessimus, vt si quis circa eos statuta neglexerit, ea teneatur pœna, qua sacrilegi cohercentur. *Dat.XII.Kal.Iul.Triu.Gratiano.A.III. & Equitio* CONSS.

DE NAVICVLARIIS. *Tit. V.*

I. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Volusianum.

SI nauicularius originalis leuamentarius fuerit, nihilominus aput eosdem, aput quos & parentes eius fuisse videntur, firmiter permanebit. Dat.XIIII. Kalend. April. Volusiano & Anniano CONSS.

II. Idem. A. Amabiliano præfecto annonæ.

Nauicularios

Nauicularios ad consortium pistorum vrbicorum nominatos, neq; vlla hereditatis successione pistoribus obnoxios absolui ab hoc munere oportebit. Quòd si hereditario iure forsitàn pistoribus teneantur, facultatem habeant, si forte maluerint ob vindicias pistorum hereditates eidem corpori reddere, aut quibuscumque proximis defuncti cedere, vt ipsi à pistorum consortio liberentur. Quòd si hereditatem amplectâtur, necesse est successionis ratione pistorij muneris societatem eos suscipere, & ex propriis facultatibus onera nauicularia sustinere. V. C P F. vrbi super hac re videlicet disceptante. Dat. Kal. Iuñ. Triu. Cõstâtino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

III. Idem. A. Amabiliano. P. F. annonæ.

Si quis nauicularius per obreptionem, vel quacumq; ratione inmunitatem inpetrauerit, ad excusationem eum admitti in vllo modo volumus: sed & si quis patrimonium nauiculario muneri obnoxium possidet, licet altioris sit dignitatis, nihil ei honoris priuilegia in hac parte dumtaxat opitulentur. Sed siue pro solido, siue pro portione huic muneri teneatur. Nec enim æquum est, vt patrimonio huic functioni obnoxio excusato commune onus non omnes pro virili sustineant portione. PP. V. Kal. Iuñ. Constâtinop. Constantino. A. V. & Licin. Cæs. CONSS.

IIII. Idem. A. Helpidio.

Ex quocumque Hispaniæ litore portum vrbis Romæ nauicularij nauis intrauerit, quæ onus dumtaxat fiscale subuexerit, eandem sine interpellatione cuiusquam abire præcipimus: nec vlli extraordinario oneri deseruire, vt facilius iniuncta sibi possit implere obsequia. Dat. VIII. Id. Mart. Thessalonicæ, Crispo. III. & Constantino.

tino. III. CONSS.

V. Idem. A. ad Ablauium. P. P.

Nauicularios omnes per orbem terrarum, per omne æuum ab omnibus oneribus & muneribus (cuiuscumque fuerint loci vel dignitatis) securos, vacuos, immunésque esse præcipimus: siue decuriones sint, siue plebei, seu potioris alterius dignitatis, aut à conlationibus & omnibus oblationibus liberati, integris patrimoniis nauicularium munus exerceant. Naues quoque eorum (quantæcumque fuerint) ad aliud munus ipsis inuitis teneri non conuenit, ad quodcumque litus accesserint: litorum custodibus, & vectigalium præpositis, exactoribus, decurionibus adque rationalibus, & iudicibus scituris, quòd qui hanc legem violauerit, capite punietur. Dat. XIIII. Kal. Octob. Constantino. A. VII. & Constantio. Cæs. CONSS.

VI. Idem A. ad Felicem.

*Commoda nobis visa est ea dispositio, quæ expressè nauicularios in hunc ordinem formauit, vt nō promiscuè, sed per vicißitudines ritè seruatas iuges cursus agnoscerent, & exiguos implerent: quò ita leuamentis alternantis auxilij cunctorum fortunæ & tenuioribus *um potissimum confirmen*, nec neceßitas fieret aliquos semper longiora lustrare, ac plerisque obnoxios casibus fieri. Quod ne vlteriùs poßit accidere, labor omnibus par & iustus adiunctus sit, & subsidia pari ratione deferātur: nec tenuiores in querellas infructuosæ conplorationis incurrāt. PP. VII. Id. Septemb. Karthagine Optato & Paulino. CONSS.*

VII. Idem. A. nauiculariis orientis.

Pro commoditate vrbis, quam æterno nomine, iubente deo, do-

deo, donauimus, hæc vobis priuilegia credidimus deferēda, vt nauicularij oēs à ciuilibus muneribus, & oneribus & obsequiis habeātur immunes: & ne honores quidē ciuicos, ex quibus aliquod incōmodum sentiant, subire cogantur. Ab administratione etiam tutelæ, siue legitimæ, siue eius, quam magistratus, aut prouinciæ rectores iniungunt, habeantur immunes: & vacatione legis Iuliæ & Papiæ potiantur: vt etiam nullis interuenientibus lucris & viri ex testamento vxorum solidum capiant, & ad vxores integra voluntas perueniat maritorū. De proprietate etiam vel hereditate, vel qualibet alia ciuili causa pulsati, ne ex rescribto quidem nostro ad extraordinarium iudicium euocentur, sed agentibus in suo foro respondeant, & ad exemplum Alexandrini stoli quaternas in frumento centesimas consequantur: ac prę terea per singula milia singulos solidos, vt his omnibus animati, & nihil pænè de suis facultatibus expēdentes, cura sua frequentent maritimos commeatus. Acc. Kal. Decemb. Optato & Paulino. CONSS.

VIII. Idem. A. ad Seuerum.

Nauicularios Hispaniarum neque ad extraordinaria teneri officia, neque alicubi retentos moras sustinere oportet, sed relatorias traditarum specierum intra decem dies à susceptoribus percipere. Cúmque ad aliquas insulas, portus, litora, stationes, accesserint, ostensis relatoriis nullam prorsus inquietudinem sustinere. Dat. XIIII. Kal. Iuñ. Nepotiano & Facundo. CONSS.

VIIII. Impp. CONSTANTIVS. A. & IVLIANVS. Cæs. Olybrio. P. V.

Nullam vim oportet nauicularios sustinere, delegatas species

ſpecies annonarias transferentes, nec concußiones perpeti, nec aliquod genus incõmodi, ſed venientes ac remeantes omni ſecuritate potiri: decem auri librarũ multa proponẽda his, qui eos inquietare tẽptauerint. Dat. Kal. Iun. Rom. Constantio. VIIII. & Iuliano Caſ. II. CONSS.

X. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Ampelium Proc. Afric.

Nauicularios Africanos, qui idonea publicis diſpoſitionibus ac neceßitatibus ligna conuectant, priuilegiis conceßis dudum rurſus augemus. Dat. XIII. Id. Mart. Hadrianop. diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

XI. Idem. AA. ad Symmachum. P. V.

Quiſquis ex nauiculariorum corpore defugiens ſolita munia ad honores indebitos venit, in corporis ſui conſortia reuertatur, & cetera. Dat. III. Id. Ianuar. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XII. Idem. AA. ad Demetrianum. P. P. ann. Afric.

Si quis nauiculariorum ex noſtræ perennitatis indulto fori tranſlationem potuerit optinere, fructu careat impetrati. Circa feminarum verò perſonas veterum ſtatuta teneantur: vt in quibus foris antiqua eas diſpoſitione conſtet adſcribtas, illic nauicularij oneris munus agnoſcant. Vt enim in litibus cauſiſque priuatis fora eaſdem ſequi conuenit maritorum, ita in publicis neceßitatibus originis debent ſeruare rationem. Dat. Prid. Id. Mai. Triu. Valentiniano. N. P. & Victore. CONSS.

XIII. Idem. AA. ad Olybrium. P. V.

Sicut olim de linteonibus & nauiculariis diuus Conſtãtinus inſtituit, ita nũc ex omnibus ſexaginta ad præ-

sentis necessitatis teneantur impensas. Quos tamen idoneos & communis dilectus adseruit, & facultatum inspectio conprobauit, & sententia tuae sublimitatis adstrixit. Quibus si quem aut necessitas fatalis, aut inopia repentina, aut aliquis casus inuiderit, ex vocationibus obnoxiis oportebit idoneum subrogari: sed sollicita inspectione prospiciatur, ne à quoquam amplius postuletur, quàm necessitas exegit lauacrorum, vel instituta iamdudum forma praescribsit. Dat. IIII. Non. Decemb. Triu. Valentiniano N. P. & Victore CONSS.

XIIII. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Modestum. P. P.

Iuxta eum tenorem, quem à diuo principe Constantio data Musoniani clarissimae memoriae P. P. executione cõstat esse roboratum, intra orientales prouincias nauiculariorum corpus impleri iubemus: ea videlicet statutorum ratione seruata, vt per eminentiam tuam numerus nauiculariorum designetur, tam intra orientem, quàm intra Aegyptiacas partes, qui praesenti possit intentione cõpleri: excusandis videlicet pro denum milium modiorũ lultione quinquagenis numero iugis in annonaria praestatione dumtaxat: ita vt vestes adque equi ceteraq; canica species ab indictione eadẽ non negatur. Ad conficienda verò cõpetentia nauigia prouincialibus cũctis primitus materiae postulentur, reparationem deinceps per singulos annos hisdem nauiculariis ex cõcessa iugorũ inmunitate curaturis. Eorumdem autem nauiculariorum ex fide nobis nomina loca substantiae nuntientur breuibus duplici ratione conscribtis: quod videlicet de veteribus, quódque sint, & quales recenti adsocietate delecti. His autem nauiculariis,

nauiculariis, qui fuerint instituti seruari priuilegia Africana decernimus, ita vt facultatibus propriis per succedaneas hereditatum vices perpetuò sint obnoxij functioni. Et sunt corpora, de quibus nauicularij ex indictione quinta decima constituēdi sunt, iuxta sacram iussionem. Ita ex administratoribus ceterísq; honorarius viris: prater eos, qui intra palatiū sacrum versati sunt, de cœtibus curialibus & de veteribus idoneis nauiculariis, & de ordine primipilario, & de senatoria dignitate: vt si qui voluerint, freti facultatibus consortio nauiculariorum congregentur. Dat. III. Id. Febr. Constantinop. Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

XV. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS. & THEOD. AAA. ad Hesperium. P. P.

Quisquis nauiculariorum codicillis optauerit ornari, præbitioni equorū intellegat se esse subdendū. Acc. XII. Kal. Aug. Constantinę, Auxonio & Olybrio. CONSS.

XVI. Idem. AAA. corpori nauiculariorum.

Delatam vobis à diuo Constantino & Iuliano principibus æternis equestris ordinis dignitatem nos firmamus. Quod cum ita sit, si quis contra interdicta innumerabiliū sanctionū corporali vos iniuria pulsare audeat, nisi qui digna expiatione est luiturus aurū inmanis admissi: apparitione quoque sua vltimo supplicio deputanda. Cuius monitio hanc debet sollicitudinem sustinere, vt iudices praua forsitan indignatione succensos ab inlicitis tempestiua suggestione deducat. Huic illud additur, ne qui certum ordinē ex nostra definitione retinet, is vlli vos alteri hominum generi herere vereamini, nec timeatis vos ciuitatium municipibus innecti. Ex nullo itaque nexu, nulla causa, nulla persona decurionū vos obsequia

contingent: cùm præsertim priscis constitutionibus (quarum series orationis paginis antelata est) magis illud inualuisse perhibeatis, vt plerumq; & ordinarios curiales nauiculariorum sibi necessitas vindicaret. Quod verò ad negotiationis commodum aduehendásque merces spectat, ac respicit, in eo sollers cura competentium iudicum prouidebit, vt optentu nominis vestri non possim, ac sine consideratione negotiatorum lateat inmunitas, nec ipsi dudum delati beneficij priuilegiis fructúq; fraudemini. Dat. VIII. Id. Feb. Triũ. Gratiano. V. & Theod. I. AA. CONSS.*

XVII. Idem. AAA. ad Principium. P. P.

Omnes nauicularij per omne æuum ab omnibus oneribus & muneribus, & conlationibus, & oblationibus subleuentur, cuiuscumque loci fuerint, vel dignitatis. Et quicumque cõtra istã fecerit legem, seu custos litorum, seu vectigaliũ præpositus, seu exactor, vel decurio, seu rationalis, vel iudex, cuiuscumq; prouinciæ exhibitus, sublatis vniuersis facultatibus suis, capitali sentẽtiæ subiugetur. Dat. XII. Kal. Mai. Aquil. Honor. N. P. & Euodio. CONSS.

XVIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Alexandro. P. F. Augustali.

Iudæorum corpus ac Samaritanorum ad nauiculariã functionem non iure vocari cognoscitur. Quidquid enim vniuerso corpori videtur indici, nullam specialiter potest obligare personam. Vnde sicut inopes vilibúsque cõmerciis occupati nauiculariæ translationis munus obire non debent, ita idoneos facultatibus, qui ex his corporibus deligi poterunt, ad prædictam functionẽ haberi nõ oportet inmunes. Dat. XII. Kal. Mart. Constantinop. Valentiniano.

niano.A.IIII.& Neotherio.CONSS.

XVIIII. Idem. AAA. Tatiano.P.P.

Quæ de nauiculariis & curialibus ordinasti, mãneat inlibata, atque perpetua. Sint perpetuò nauicularij: quia qui meritò esse debeant prouidisti. Ac si, cùm obierint subolem non relinquent, quíque ille in eorum facultatibus qualibet ratione successerit, auctoris sui munus agnoscet. manebit verò in ordine curiali, & ei filius in officium curiale succedat. nihil hic subripiendum decerpet. ambitio ipsa denique, si quoquo modo annotati elicita fuerit, excludatur. Dat.VI.Id.Septemb. Veronæ, Valentiniano.A.IIII.& Neotherio.CONSS.

XX. Idem.AAA. Hypatio.P F. Augustali.

Eum, qui agentum in rebus militiam adeptus est, certis & debitis (eatenus nauiculariæ inquietudinis suspicione submota) frui priuilegiis non vetamus, si nec genere nauiculariorum corpori coheret, nec nauarchiæ obnoxias functioni retinet facultates. Dat. Prid. Id April. Constantinop. Arcadio.II.& Rufino.CONSS.

XXI. Idem.AAA. Apodemio.P.P. Illyrici & Afric.

Vnusquisq; nauicularius nouerit intra biennium aut securitatem suscepti oneris reportandam, aut periculorum adprobandam esse fortunam. Dat.XV.Kal.Mart. Constantinop. Arcadio.A.II.& Rufino.CONSS.

XXII. Idem.AAA. Rufino.P.P.

Nauiculariorum vires, ac debitas huic necessitati origines in ipsis prouinciis honoratorum fides lecta pensabit, mansurúmque aliquid definiet, vel reuocando excusatos, vel debitos obligãdo, quos compositis omnibus ad

nos referre necesse est: scituros à nobis de suo iudicio iudicandum. Dat. III. Non. Septemb. Constātinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

XXIII. Idem. AAA. Rufino. P. P.

Solos nauicularios à vectigali præstatione inmunes esse præcipimus. Omnes verò mercatores teneri ad supradictam præstationem in soluendis vectigalibus absque aliqua exceptione decernimus. Dat. III. Id. Decemb. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

XXIIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Prouincialibus Afric.

Ne qua causatio vectigalium nomine relinquatur, hoc obseruari decernimus, vt nulla omnino exactio nauicularíis ingeratur, cùm sibi rem gerere probabuntur: sed à præstatione vectigalium habeantur immunes. Dat. VII. Kal. Iuñ. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

XXV. Idem. AA. Ennodio suo sal.

De nauiculariis & curialibus aliquid sanxissemus, nisi diui patris nostri super his personis processisset auctoritas. Dat. VII. Kal. Iañ. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

XXVI. Idēm. AA. Eusebio. P. P.

Comperimus nauicularios susceptas species in negotiationis emolumenta cōuertere, eo quòd abutantur Constantinianæ legis indulto, quæ his ex die susceptarū speciérum concluso biennio securitates reportare permisit. Quod nos quóque non prohibemus, sed tantùm sententiæ consultæ definitionis addimus: vt intra annum quas susceperint, inferant species, & eiusdem consulis securitates reportent, quæ etiam diē inlationis edoceant. Bienniū autem propter aduersa hiemis & casùs fortuitos in reportā-

dis se-

dis securitatibus non negamus, dummodo intra tempus superiùs designatum fides peracti constet officij, quod ad omnium notitiā volumus peruenire: vt cognoscant transmißionem, vel traditionē intra annum susceptionis eße conplectendam. Dat. X. Kal. Ianuar. Med. Arcad. III, & Honor. III. AA. CONSS.

XXVII. Idem. AA. ad Senatum & populū post alia.

Nauiculario tertiam vrbani canonis portionem inter prima nauigationis iubemus deferre exordia. Quorū classem in curiæ vetustatem conlapsam prætoriana præfectura restituat, ita vt omnes, qui prædia his obligata muneribus quibuslibet modis, vel contractibus impetrarunt, secundum poßeßionis modum ad commeandi vocentur officium, & cetera. Dat. XVII. Kal. Mai. Med. Cæsario & Attico. CONSS.

XXVIII. Idem. AA. Messalæ, P. P. post alia.

Prouideatur, vt naues singuli quíq; nauiculariæ obnoxij functioni ad necessarium & constitutum modum exædificare cogantur: vt onera debita & iusta suscipiāt. Qui scient se de proprijs periclitaturos esse fortunis, nisi in his præparandis debitæ capacitatis summā modúmque seruauerint. Dat. XIIII. Kal. Mart. Med. Theodoro. V.C. CONS.

XXVIIII. Idem. AA. Flauiano. P. V.

Depræhensæ fraudes iure puniuntur. Solidos itaque, quos sublimitas tua eruere valuit, ab his, qui in nauicurios prædas egerunt, volumus nauiculariorum commodis reseruari. Et ne simpli pœna in raptores constituta crescat audacia, in posterū sancimus, vt quicumq; in rapinis fuerit deprehēsus, in pœnam quadrupli teneatur. P P. Rom. in foro Aproniani. VIIII. Kal. Feb. Stilichone & Aureliano.

tiano.CONSS.

XXX. Idem.AA.Pompeiano Proc.Afric.

Venerandæ vrbis intuitu nauiculariis priuilegia certa delata sunt:quæ quicumq; temerare tẽptauerint,nostra auctoritate propositã multam lege,inferre cogantur. Dat. XVII.Kal.Iul.Med.Stilichone & Aureliano.CONSS.

XXXI. Idem.AA. Hadriano.P.P.

Vniuersa, quæ consultis nostris, vel decretis inlustris præfecturę indulta sunt nauiculariis,si nulla melior vtiliórq; sententia cõmutauit, vel auctoritas sanctionis infregit,firma seruari decernimus. Dat.XV.Kal.Septemb. Honorio.A.VI.& Aristheneto.CONSS.

XXXII. Impp. HONOR.& THEOD. AA. Anthemio.P.P.

Cum nauarchorum cœtus circiter prouincias orientis inopia nauium titubaret,& inuestigandæ claßis optentu insularum successus obiret, & nauigandi opportunitate transacta,iudiciorũ indignatio sine transuectionis expectaretur effectu:meritò celsitudo tua (PF. Augustali & insularũ præside cõuentis) Alexandrinæ & Carpathiæ claßis summates,& nõnullos alios naucleros eo ꝓfeßionis adduxit, vt onus frumentarij cõmeatus qui per orientales nauarchos ex Alexandrinæ ciuitatis cõditus cõsueuerat ad sacratißimã vrbẽ transferri,in suã fidẽ susceptũ, ad eadẽ augustißimę vrbis horrea cõportaret,solaciis ꝓ mercedula pręstitis ex tributariæ pẽsitationis inmunitate, vel ex eo quod vocatur filicon:necnõ etiam alios quæ tuæ cognitionis limauit examẽ:ita vt super naufragiorũ,quæ contigerint,casibus vsitato more habita quæstione, si qui calculus modiationis dicat tẽpestate maris deperisse,sub tuæ sedis auditione nequaquã feratur acceptus: sed hæc dispẽdij lacuna in omne nauiculariorũ conciliũ,pro rata

scilicet,

scilicet contingentis muneris, deferatur. Hæc igitur nostra lege firmamus. Dat. XIIII. Kalē. Febr. Honorio. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

XXXIII. Idem AA. Anthemio. P. P.

Qui fiscales species susceperit deportādas, si recta nauigatione cōtēpta litora deuia sectatus, eas auertēdo distraxerit, capitali pœna plectet̄. Dat. XIIII. Kal. Aug. Cōstātiñ. Honorio. VIII. & Theodosio. III. AA. CONSS.

XXXIIII. Idem AA. Faustino. P. P. post alia.

Iudices, qui in portub⁹ diœcefeos suæ onusta nauigia, cùm prosperior flatus inuitat, sub prætextu hiemis inmorari pmiserint, vnà cū municipib⁹ & corporatis eiusdē loci fortunarū propriarum feriātur dispendiis. Nauicularij præterea pœnam deportationis excipiāt, si aliquid fraudis eos admisisse fuerit reuelatum. Dat. XVIII. Kalend. Septemb. Rau. Varañ. V C. CONS.

XXXV. Idem AA. Seleuco. P. P.

Vniuersos, quos nauiculariæ cōdicioni obnoxios inuenit antiquitas, prædictæ functioni cōueniet famulari. Personas igitur memoratas, & eorū heredes, & prædia persequēda esse decernimus: vt cano͞ sacratissimę vrbis, vel expeditionaliū portuum necessitas impleatur. Dat. Prid. Non. Mar. Rau. Honorio. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

XXXVI. Idem AA. nauiculariis per Africam.

Tributa nauiculariis priuilegia hac interminatione firmamus, vt si quis cuiuslibet dignitatis iudicū, vel militantum crediderit neglegenda, & aditus negauerit petitum à se tuitionis præsidium, patrimoniū suū nouerit istius functionis oneribus addicendū, sine vlla spe venię, quam de nobis sub annotationis indulto meruerit. Illud

etiam addimus, vt decẽ librarum auri multa tã nauicu-lariis, q̃ iudicibus necnõ procõsuli & vicario spectabilibus, viris & V.C. annonæ P F. officiisq; eorũ ꝑponat, si vnquã ordine memorato, vel ipsi coegerint, vel spõte cupiẽti (quod nõ potest fieri) de centesimis suis auferri ꝑmiserint, vel de propria substãtia quidquã sportulæ nomine cuiquã donare, vel offerre personæ: vt à singulis constitutum multæ pondus non ambigant exigendum. Accipientem quoq; quadruplum fisco nostro iubem⁹ exsoluere, & cetera. Dat. XVI. Kal. April. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. A A. CONSS.

XXXVII. Idem AA. nauiculariis per Africã, post alia.

Si vlla dignitas, vel apparitio frumenti curam sustinens dirigendi, à nauiculario magistróve nauis aliquid accepisse detegitur, probato crimini pro motu iudicis pœna nõ desit, & cetera. Dat. XVI. Kal. April. Rau. Honorio. VIIII. & Theod. V. A A. CONSS.

XXXVIII. Idem AA. Albino. P. V.

Dissimulationi & corruptelæ vrbani vel annonarij officij exquisitis remediis mansuetudo nostra ꝓspexit: vt si quando nauicularius extra modũ centesimarũ diametrum incidisset, intra quinq; dies, ex quo portũ venerabilis vrbis esset ingressus, adhibitis tribus inlustrib⁹ viris Vrbana præfectura, præsente quoq; annonario cognitore, quid euenisset detrimenti inquireret: & quicũq; in hac fraude fuisset inuẽtus, sub elogio, adiũcto idoneo executore, mox ad Africã adq; ad V.C. PF. ann. iudiciũ deduceretur: solutur⁹ instãtia memorati, quidquid debere fuerit deprǽhensus. Hac itaq; lege decernimus, vt si vltra diem præfinitum permiserit nauicularium protelari, quinque libras auri se adque officiũ suum sciat ærario

rio nostro debere inferre. Apparitionẽ quoq; præfecturæ Vrbanæ multa triũ librarum auri feriendam esse censuimus. P F. annonæ duas libras auri sacris largitionibus inferre cogetur, nisi eius præcipuè instantia intra diẽ constitutum fuerit adcelerata cognitio. Huiusmodi igitur inquisitio etiã diebus feriatis & deuotionũ, absque vlla obseruatione peragenda est. Dat. XV. Kalend. Octob. Rau. Constantio, & Constante. CONSS.

DE PRAEDIIS NAVICVLAriorum. Titu. VI.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. ad decretũ nauiculariorũ.

A Lienationes possessionum à nauiculariis factas fugiendi muneris gratia præiudicare vobis non sinimus. Ideoque volumus, vt comparatores suprascribtarum possessionum interpellato P F. annonæ ad id obsequium conpellãtur, cui se obnoxios esse fecerũt. Dat. V. Kal. Nou. Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

II. Impp. VALENTINIANVS & VALENS. AA. ad Symmachũ. P V. post alia.

Patrimonia nauiculariorum, quæ quolibet genere in extraneorum dominia demigrarunt, in corporis sui ius proprietatémque remeent. Dat. III. Id. Iun. Med. Valẽtiniano, & Valente. A A. CONSS.

III. Idem AA. ad Musufilum Vic. Afric.

Aduersus petitionẽ nauiculariorũ de suo iure certãtiũ spatiũ nõ præscribat, annorũ etiã illis adsertionibus remotis quibus nõnulli amplexantur, quæ diuorũ principũ consecuti fuere pmissu. Sed & si est quidquã nauiculario iuri obnoxiũ, quod dom' nostræ pprietatẽ spectat, tolerare pręcipimus nauicularias functiones. Dat. Prid. Kal. Aug. Vãgionibus, Valẽtin. & Val. AA. CONSS.

IIII. Idem

IIII. Idem AA. ad Dracontium Vic. Afric. post alia.

Naviculariæ facultates naviculario corpori reddãtur, si bona ritè retinẽtes subire eorum onera nolint, quorum possessione fruuntur. Ceterùm si spõte cognoscunt naviculariam functionem sine exceptione potioris, vel cuiuscũq; bona ad se transmissa sine inquietudine possideãt. cùm ꝑrata ex parte debitis fungãtur officiis, & cetera. Dat. IIII. Kal. Ma. Remis. Lupicino & Iovino. CONSS.

V. Idem AA. ad Aurelianum. P F. Ann.

Temporibus præscribtionem in vindicatione rerũ ad navicularios pertinentium cognoscat tua gravitas esse succisam: domum etiã mansuetudinis nostræ in his, quæ naviculario nomine obnoxia sunt, agnoscere præcipimus debitam functionem. Dat. III. Kalend. Octob. Lupicino, & Iovino. CONSS.

VI. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad provinciales Afros.

Fundi omnes ad naviculariorum dominium pertinẽtes, & ad aliorum iura trãslati fisco, vel reipublicæ, vel naviculario, vel quolibet alio distrahente sive donantẽ, vel ad filios, vel ꝓpinquos, vel extraneos trãsferẽte, etsi ad navicularios trãslati sint, reddãtur: dominis actione in rẽ & persecutione cõcessa. Nisi maluerint hi ad quos res ꝑvenerint, onus agnoscere, cui erat ille obnoxius, cuius nomine vĩdicatio cõpetit, evectionis, ac melioratæ rei ꝑceptorumq; fructuum inspectione habita, & cetera. Dat. VII. Id. April. Triu. Modesto & Arintheo. CONSS.

VII. Idem AA. Achiloni procons. Afric.

In his, quæ navicularij vendunt, quoniam intercipere contractum emendi vendendíq; fas prohibet, emptor navicularij functionem pro modo portionis cõparatæ subeat.

eat. Res enim oneri addicta est, non persona mercantis. Neque nauiculariũ ilico iubemus fieri eum, qui aliquid cõparauit, sed eã partẽ, quæ empta est pro suo modo ac ratione esse munificã. Nec enim totum patrimoniũ ad functionẽ nauicularij muneris occupandũ erit, quod habuerit, qui rei exiguæ mercator accessit: sed illa portio, quæ ab initio nauicularij fuit, ad pensionẽ huius functionis sola tenẽda est, residuo patrimonio, quod ab hoc vinculo liberũ est, otioso & inmuni seruãdo. Domos verò, quarum cultu decus vrbiũ potiùs, q̃ fructus adquiritur, vbi à nauiculariis veneunt, pro tanto modo ad hanc pẽsionẽ obligari placet, quantum habebant emolumentum, cùm pecuniã mutuarentur. Vbi verò spatia loci & exiguitas nullã habuit pensionẽ, aut extructio, cuius est ardua difficilisq́; molitio, aut decus sumptuosũ, aut (vt est plerúmque liberale institutum) habitationẽ quis suam ornamẽto vrbis adiecit, nolum⁹ munificentiã, quę postea addita est, inprobam licitationẽ æstimationis excipere, sed vetusta potiùs loci specie & pensio cogiteẽ q̃ cultus hodiern⁹, qui per industriam hominis animosi accessit. Dat. III. Non. Aug. post conf. Gratiani. A. I I I. & Equiti. V. C.

VIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Messalæ. P. P.

Hi, qui fundos nauiculariæ functioni adscriptos à nauiculariis acceperunt, quolibet ad se titulo transeuntes, secundũ agri opinionẽ (quę antiquitus habeẽ adscribta) nauiculariã functionẽ suscipere cogantẽ. Neq; eas condiciones sibi æstimẽt profuturas, quas vẽditor minùs idoneus in se receperit inpositæ mẽtis arbitrio. Hac tamẽ ratione seruata, vt si ad minùs idoneũ fuerit translata possessio, etiã auctores trãsscribti prædij teneãtur obnoxij: sitque

sitq; hoc in promptu, vt damnis fiscalibus primitus ab idoneis consulatur, & cetera. Dat.XIIII.Kal. Mar. Med.Theodoro.V.C.CONS.

VIIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Sebastio Com. post alia.

Naualem hæresim in omnibus volumus custodiri, vt vsque ante viginti annos quæcũq; possessiones subhastariæ sorte distractæ sunt, & propter contractum publicum, nauali fuerant hæresi separatæ, si huic oneri ante eas subiacuisse constiterit, rursus ad debitam functionẽ teneantur obnoxiæ, & cetera. Dat.Prid.Id.Mai.Rau. Honorio.XI.& Constantio.II.CONSS.

X. Idem. AA. Proculo. P.P.

Si quod prædium in quolibet Africani cespitis loco per quinquaginta annorum curricula ad naualem functionem nulla sollicitudo reuocabit, nec pulsatum aliquando intra designatam annorũ seriem super hac parte cõstiterit: ac prædictæ annositatis cursum sine vlla naualis hæresis conuectione transcenderit, nullis patimur sollicitudinibus agitari. Illud quoque pænitus abolendum esse censemus, vt quem non personæ alicuius super nauicularia functione probamenta confutarant, nulla chartarum post quinquaginta annorum seriẽ molestia re diuinũ* conueniat. Dat.XV. Kal.Iuñ.Rau. Asclepiodoto & Mariniano CONSS.*

DE NAVIBVS NON EXCVsandis. Titu. VII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Eutychiano. P.P.

Cunctis

C *Vnctis per Aegyptũ intimetur, viginti librarum auri multæ esse subdendos eos, qui naues suo nomine, vel defensione à transuectionibus publicis excusare temptauerint: publica iactura nauium quoque dominis feriendis, qui neglectis necessitatibus publicis, potiorum voluerũt patrociniis excusare. Dat. Prid. Id. Mar. Constp. Theodoro. V.C. CONS.*

II. Idem. AA. Longiniano. P.P.

Multi naues suas diuersorum nominibus & titulis tuentur. Cui fraudi obuiantes præcipimus, vt si quis ad euitationem publicæ necessitatis titulum crediderit adponendum, sciat nauem esse fisco sociandam. Nã vt priuatos quoque non prohibemus habere nauigia, ita fraudi locum esse non sinimus. Cùm omnes in cõmune (si necessitas exegerit) cõueniat vtilitatibus publicis obœdire, & subuectionem sine dignitatis priuilegio celebrare. Nisi igitur intra triginta dies hæc fraus fuerit remota, vniuersa nauigia quæ ad exceptiones cõfugiunt, dominis auferãtur. Dat. III. Id. Iañ. Rau. Arcad. A. VII. & Probo CONSS.

NE QVID ONERI PVBLICO *inponatur.* *Titu.* VIII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Rufino. P.P.

O *Neri publico sarcinam priuatam ne quis inponat: nec audeat portitores frumenti ad suscipiendum onus aliqua necessitate conpellere. Hoc enim facto adque commisso, nõ in dispendium solum adque naufragii damnum tenebitur obligatus, verum etiam publicæ cohercitionis experietur vigorem.*

Dat.

Dat. V. Id. Iañ. Constp. Olybrio & Probino CONSS.

DE NAVFRAGIIS. *Tit. VIIII.*

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Modestum. P. P.

SI quis nauicularius naufragiũ sustinuisse adfirmat, prouinciæ iudicẽ eius videlicet, in qua res agitur, adire festinet, ac probet aput eũ testibus euentum, relatioq; ad sublimissimam referatur præfecturam, ita vt intra anni spatium veritate relata, remedium ex indulgentia consequatur. Quòd si per huiusmodi neglegentiam præfinitum anni spatium fortasse claudatur, superuacuas serasq; actiones emenso anno placuit non admitti. Dat. PP. Bersti, Noñ. Iuñ. Modesto & Arinth. CONSS.

II. Idem. AAA. ad Demetrianum. P F. ann. Afric.

Si quando causatio est de impetu procellarum, mediũ ex his nautis numerum nauicularius exhibeat quæstioni, quos eum in naui pro modo capacitatis constat habuisse, quò eorum tormentis plenior veritas possit inquiri. De casu autem nauis, quæ ad vrbem Romam directa fuerit, intra annum quidquid acciderit iudiciis publicetur. De his verò, quæ ad portus expeditionales longius, vel Constantinopolim sint profecta, intra bienniũ oblato prædicto numero nautarum, super fide casus examen agitetur. Addimus etiam, vti intra præfinitum tempus nulla fuerit delata querimonia omnis posthac deplorationum aditus obstruatur. Acc. Aquil. Lecta actis.

III. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. nauiculariis Afris sal.

Quotiens

Quotiens obruta, vel submersa fluctibus naui examen adhibetur, P.F. ann. duorum vel triũ quæstione destrictũ purgandi in alios uautas licẽtia offeratur. Quid est enim quód non aliunde intra præfinitum numerum sollers quæsitor inueniat circa magistros nauiũ, quibus est scientia plenior, inmoretur. Qui si fatali sorte defuerint, in alios inquisitio trãsferetur. Sanè si vniuersos violentia tempestatis obruerit, ne veritas lateat, sequimur Constãtinianæ legis prouidam sanctionem: vt adfectionibus nauiculariorum intra iudicia constitutis super eorum quæratur interitu, quos nauicularius naufragio perisse cõtendit. Cuius rei examen placuit vnius lustri spatio terminari, vt omnis in posterum (vt à duarum semisscentesimarum, quæ ex hibernis oneribus postulantur) à vobis petitio conquiescat. Placuit sanè vt Nouẽbri mẽse nauigatione subtracta Aprilis, qui æstati est proximus, susceptionibus adplicetur. Cuius susceptionis necessitas ex Kal. Aprilib. ĩ die Kal. Octob. mẽsura seruabitur. In diem verò Iduum earundem nauigatio porrigetur. Et quia ordinem vestrum ampliari etiam hominum adiectione gaudemus, quoscumque vacuos publico inuenerit officio in complexum vestri ordinis adplicate, dũmodo is, qui in municipalibus manet causis, nominatione ordinis non teneatur. Dat. VIII. Id. Febr. Triu. Gratiano, vel Theod. I. AA. CONSS.

IIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Tatiano. P.P.

Quæ in naufragiis pereunt, nolumus nobis cum possessoribus vel senatoribus vel priuatis esse communia: si quidem naufragij detrimentum fiscus agnoscat, quod interdum non grandis dispendij esse monstratur, si vexatam

xatam fluctibus nauem leuis iactura defendat, quam si pondere suo grauatam pelagi vnda submergat. Vbi verò non est testis periculi, restituantur damna naufragii, & dispendia prosecutoris fraudibus inferantur: vt ad eorum iniuriam retorqueatur, qui minus idoneos nominarunt, nō ad eos redeant, quos semel constiterit fuisse deuotos. Dat. XV. Kal. Aug. Constantp. Tatiano & Symmacho CONSS.

V. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad Senatum & populum post alia.

Nauicularios, quos vos aduersa naufragii prohibuerit suscepta deferre, vel de oneribus prauitate submersis, vel de diametris aliisq; iacturis quia excludere casus, & inclementem non possumus cohibere fortunam, P F. annonæ & Vic. vrbis fidem probare gestorū congrua iudicatione cōpellant, morā & neglegentiā punituri. Dat. XVII. Kal. Mai. Med. Cæsario & Attico CONSS.

VI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. nauiculariis per Africam, post alia.

De submersis nauibus decernimus, vt leuato velo istę causæ cognoscantur: & si quisquam de talibus negotiis aliquid accepisse detegitur, iudex, aput quem constiterit his conquerentibus, qui nudantur, pro qualitatibus personarum multandi, remouendi, proscribendi habeat potestatem. Si verò causarum talium cognitores libelli aditione, vel plenaria interpellatione commoniti intrà metas temporis constituti, hoc est, intra biennium causis talibus veteri lege præscribtū, has causas audire neglexerint, & legitimum tempus fuerit elabsum: præiudiciū noceat eatenus cognitoris, vt nauiculario propter vitium

iudicis

iudicis absoluto mediam oneris eius partem, propter cuius probandam amißionem legitimo dumtaxat tempore cognitio petebatur, iudex cogatur inferre. Residuam verò officium eius exsoluat. Dat. XVI. Kal. April. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

VII. Imp. CONSTANTINVS. A. ad populum.

Quoniam tabularij ciuitatum per conlusionem potentiorum sarcinam ad inferiores transferunt, iubemus, vt quisquis se grauatũ probauerit, suam tãtũ pristinã professionẽ agnoscat, & cetera. PP. XV. Kal. Feb. Rom. Constantino. A. IIII. & Licinio. III. CONSS.

VIII. Idem. AA. ad Eusebium. V. P. præsidem Lyciæ & Pamfyliæ.

Plebs vrbana (sicut in orientalibus quoque prouinciis obseruatur) minimè in censibus pro capitatione suà conueniantur: sed iuxta hanc iußionem nostram immunis habeatur, sicuti etiam sub domino & parente nostro Diocletiano seniore. A. eadem plebs vrbana immunis fuerat. Dat. Kal. Iuñ. Constantino. A. III. & Licinio III. CONSS.

DE CENSV SIVE ADSCRIbtione. Titulus X.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Dulcitium Cons. Aemiliæ.

SI quis prædium vendere voluerit, vel donare, retinere sibi transferendos ad alia loca colonos priuata pactione non poßit. Qui enim colonos vtiles credunt, aut cum prædiis eos tenere debent, aut profuturos aliis derelinquere, si ipsi sibi prædia pro-

desse desperant. Dat.III. Kal. Mai. Med. Constantio A.VIIII. & Iuliano.C.II.CONSS.

II. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Viuentium. P.P. Galliarum.

In virginitate perpetua viuentes, & eam viduam, de qua ipsa maturitas pollicetur ætatis nulli iam eam esse nupturam, à plebeiæ capitations iniuria vindicandas esse decernimus. Item pupillos in virili sexu vsque ad viginti annos ab istiusmodi functione inmunes esse debere. Mulieres autem donec virum vnaquæque sortitur. Dat.X.Kal. Decemb. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

III. Idem. AA. ad Florentium. P.P. Galliarum.

Si quis census inquisitione conpleta grauatum se esse credat, aput prouinciæ iudicem pulset, quem mauult, ex die clausi renuntiatiq; census spatia præstituta dinumerans: vt si necessitatibus publicis occupatus domesticis commodis defuit cùm census agitatus est, intra anniuersarii temporis circulum fiducia competitionis adsistat. Si verò præsentem sciat se esse censitum, intra quinque menses, quibuscũque viribus fultus immineat, vltrà nõ habeat huius vocis arbitrium. Dat.III. Nõ. Iuñ. Remis, Lupicino & Iouino CONSS.

IIII. Idem. AA. & GRATIANVS. A. ad Viuentium. P.P.

Nulla vidua, nemo pupillus ex vtroque sexu, donec eos ingrediatur annos, qui iam tutoribus, curatoribus, vel publicis non egeant, exactionem plebis agnoscat. Simili autem deuotione habeantur immunes, & si quæ se sacræ legis obsequio perpetuò dedicarunt. Dat.III. Kalend.

Kalend. April. Triu. Valentiniano & Valente. III. AA. CONSS.

V. Idem. AAA. ad Modestum. P. P.

Sicubi subscribtorum modo sorte fatali morientibus describto aliquid fuerit inminutum, contráque in vicina, vel contermina eius, vel in eodem, vel vbilibet similis substantia ratione nascendi vltra conscribtorum numeris adcreuerit, modus censuum intráque seruetur: vt ex eo, qui superest, ille, qui defuerit, suppleatur. Hoc autem vt ritè celebretur, auctoritas tua iudicibus tantum (id est, rectoribus prouinciarum) permittat potestatem: ita vt idem, cùm querimonia defensorum, vel plebeiorum ad eos fuerit nuntiata, exhibitis partibus, secũdum fidem rerum coràm cognoscant: ac stabilitatem census finita altercatione componat. Eos tantùm, qui mortui videbuntur, ex adcrescentibus repleturis. Ceterum illos, qui relictis censibus aufugerunt, ad excusationem pertinere non est æquum. quandoquidem eum, qui videbitur aufugisse, constat esse reuocandum. Dat. XVII. Kal. Feb. Constp. Gratiano. A. II. & Probo CONSS.

VI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad populum.

Nemo aliquid inmune possideat: sit irritum, si quid domui nostræ tale concessimus. Exæquationes censuum, quas consensus prouinciarum, quas nostra responsa, quas censorum, & peræquatorum officia, quas auctoritates denique ordinariorum & amplissimorum iudicum necessaria emendatione, vel constitutione probauerant, inconcussa æternitate permaneant. Inmunitates verò, specialiter datæ, iugatio vel capitatio libris publicis, &

ciuitatum ac prouinciarum encautariis sine aliqua probatione factæ pænes fruentes erepta in functionem pristinam redeat. His nostræ serenitatis edictis ciuitatũ tabulariis erit flamma supplicium, si cuiusquã fraude, ambitu, potestate iniusta cuiuspiam profiteretur inmunitas ac non secundum præcedentem definitionem, omnes omnino abolita specialium inmunitatium gratia necessitas tributariæ functionis firmata censorum peræquatorum, prouincialium iudicum peræquatione constrixerit. Dat. III. Nõn. Mar. Med. Merobaude. II. & Saturnino CONSS.

DE CENSITORIBVS, PERÆquatoribus, & inspectoribus.
Titulus XI.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Eutropio. P. P.

SI quis sacrilega vitem falce succiderit, aut feracium ramorum fetus habetauerit, quo declinet fidem censuum, & mentiatur callidè paupertatis ingenium, mox detectus capitale subibit exitiũ: & bona eius in fisci iura migrabunt: illo videlicet vitante calumniam, qui fortè detegitur laborasse pro copia, ac reparandis agrorum fetibus, non sterilitatem, aut inopiam procurasse. Dat. Prid. Nõn. Iuñ. Constantinop. Eucherio, & Syagrio CONSS.

II. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

Si per æquatorẽ misso aliquis, aut procuratorem suũ retraxerit, aut colonum ad contumaciam retractationis armauerit, ad eum censuum modũ, quem vel eo, vel procuratore illius absente peræquator adposuerit, ad nostræ

sanctionis

sanctionis auctoritate tenebitur. Dat. VI. Kal. April Constantp. Honor. N. P. & Euodio CONSS.

III. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino. P. P.

Qui fundum aliquem, velut afanticorum mole depressum, cupit aliquatenus releuari, omne nihilominus patrimonium suum admisso patiatur inspectore censeri. Quod quidem etiam ad singularũ ciuitatium legationes conuenit custodiri: vt scilicet omne territorium censeatur, quotiens defectorum leuamen exposcitur: vt squaliora adque ieiuna inculta adq; opima conpensent. Nemini autem citra nostram conscientiam in quantolibet modo tributariam suspendere liceat functionem. Quod enim ad tempus differri iubebit, aut perpetuò amittitur, aut sub acerbiore reliquorum mole repetendum est. Dat. III. Noñ. April. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio CONSS.

IIII. Idem. AAA. Rufino. P. P.

Qui grauatos se à peraequatoribus conquesti sunt, & iniusto oneri inpares esse proclamant, conpetitionis habeant facultatẽ, vt quid remissum gratia, quid interceptũ fuerit fraude, cõuincant: & ex eo leuamen accipiant, quod per deformia, & criminosa cõmercia sibi inpositũ esse deplorãt, vt aliis demeretur. Sed in eo tẽpus placuit definiri, ne plures frustra litibus premerẽtur, si nullis intercepta metis actio tolleretur. Quarè cũ fuerint traditi codices, & cõpleta perequatio, intra annum cui videbitur, de iniusto onere cõqueratur, iniquitatem peraequatorus accuset, ac prestitam gratiam habita cõpetitione conuincat. vt quod ei fuerat superfusum, ille cognoscat, quem debite functioni fraus clandestina subtraxerat. Emen-

 so autem

so autem eo tempore actio denegabitur: sequestratis minoribus, qui fuerint indefensi: his etiam, qui aberunt causa reipublicæ, qui tamen ex eo tempore quæ sunt statuta custodient, ex quo ad agendum habere potuerint facultatem. Dat. III. Kal. Dec. Constantp. D N. Theod. A. III. & Abundantio. V. C. CONSS.

V. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Herodi.

Actus stratoris, qui possessores iuris enphyteutici sub peræquationis colore turbauit, iubemus aboleri, alio ad id negotium dirigendo, quem obseruari conueniet: vt pristinis dominis (si quidem idonei comprobantur) cuncta restituat. Nobis verò ad rethibēda omnia, quæ per eum, vel suspensa, vel minuta, vel dilata sunt, strenuus exactor incumbat. Si quid etiam latioribus ac fecūdioribus fundis addi in præstatione potest, tenax inquisitor incūbat. In omnibus verò subsignationem facultatium, quæ in huiusmodi locationibus prima est quærenda, suscipiat. Dat. XVI. Kal. Mar. Arcad. IIII. & Honorio. III. AA. CONSS.

VI. Idem. AA. Hilariano.

Peræquationem omnibus necessariam esse non ignoramus. Ideoq; præcipimus, vt nullus electus contra iudicium culminis tui rescribti se priuilegio alicuius auctoritate defendat: quoniam per cognitos, ac probatos viros conpendia prouincialium iudicum volumus ordinari. Dat. XIIII. Kal. April. Med. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

VII. Idem. AA. Eusebio. P. P.

Peræquatores ac discussores, quorum nobis data sunt nomina, si incurrerint culpam neglegentiæ, vel gratiæ: non solum honorum iacturam, verum etiam annonarum

rum in quadruplum multæ subire debebunt. Ea verò, quæ in damnum prouincialium fuerint accepisse conuicti, in quadruplum cogentur exsoluere. Dat. III. Kal. April. Med. Arcad. & Honor. II. AA. CONSS.

VIII. Idem. AA. Eutychiano. P. P.

Qui per inpotentiam fundos opimos ac fertiles occuparunt, cum quæstuosis vberibúsque pro rata portione suscipiant infecundos. Quoniam itaq; legati Hieropolitanæ ciuitatis succisos esse prosecuti sunt, huiusmodi possessionum retentatores cum opimis fundis, & minus idoneos suscipiant: quò eiusmodi æqualitate seruata, & antedictæ curiæ vires posśint in posterum respirare, & fisci indemnitas custodiri. Dat. Noñ. Mart. Constantinop. Honor. A. III. & Eutychiano. CONSS.

VIIII. Idem. AA. Messalæ. P. P.

Quoniam ex multis gentibus sequentes Romanam felicitatem se ad nostrum imperium cõtulerunt, quibus terræ lętię administrãdæ sunt, nullus ex his agris aliquid, nisi ex nostra adnotatione mereatur. Et quoniã aliquanti aut amplius quàm meruerant occuparunt, aut conludio principalium, vel defensorum, vel subrepticiis rescribtis maiorem, quàm ratio poscebat, terrarum modum sunt conecuti, inspector idoneus dirigatur, qui ea reuocet, quę aut malè sunt tradita, aut inprobè ab aliquibus occupata. Dat. Noñ. April. Med. Theodoro. V. C. CONS.

X. Idem. AAA. Longiniano. P. P.

Per hoc quinquennium multos comites ac perǽquatores, necnon etiam discussores per diuersas prouincias constat esse directos, quos nihil profuisse vtilitatibus publicis cognouimus. Ideóque sublimitas tua eorum actus di-

ligenti examinatione perpendat, & si quos neglegentes inuenerit iniuncta curasse, ablatis codicillis primitus & refusis faciet in duplum, quæ perceperunt emolumenta rethibere. Si quos verò rapacitate plectéda à prouincialibus aliquid abstulisse constiterit, direpta in quadruplum rethibere compellas. Dat. V. Id. Feb. Rau. Arcad. A. VI. & Probo. CONSS.

XI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

Cunctis per prouincias administratoribus nostra insinuetur præceptio, vt si quando è republica visum fuerit discußiones inspectionésque, aut aliquid simile agitari, ei iniungant, qui vicarianæ potestati comitiuæ orientis, aut Augustalitati parendo statuta peregit stipendia: ita vt si quis ex his, quos palàm expreßimus super hoc officij munere excusando nostrum impetrauit oraculum, aut post elicuerit nequaquam id admittatur. His enim ita ritè digestis, & ab hominibus ignaris administrabũtur publica munia, & altiores adque inhabiles fortunæ homines incompetentia obsequia declinabunt. Dat. X. Kal. Feb. Cõstantinop. Honor. VIII. & Theod. III. A. A. CONSS.

XII. Idem. AA. Iohanno. P. P.

Loca, quæ præstationẽ suam implere non possunt, præcipimus adæquari, vt quid præstare poßint, mera fide & integra veritate scribatur. id verò quod inpoßibile est, è vasariis publicis auferatur. Et primò quidem veteribus dominis adscribi prædia ipsa conueniet, quorum si personæ eorúmue heredes non potuerint repperiri, vicinos vel peregrinos volentes, modo vt sint idonei, dominos statuendos esse censemus. In tantum autem omnium animos benefi-

beneficiis prouocamus, vt id, quod defectæ possessioni inspectoris arbitrio adscribitur, biennij inmunitate releuetur, vt nec idoneæ prædia alterius glebæ sarcina inposterum prægrauentur. Dat. VIII. Id. Iun. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

XIII. Idem. AA. Vrsacio. C. R. P.

Peræquationem Agapij in perpetuum manere censemus. Dat. IIII. Non. Iul. Rau. Theod. A. VII. & Palladio. CONSS.

XIIII. Idem. AA. Sebastio. Com. primi ordinis post alia.

Si qui aliarum possessionum dominus desertum prædium suum inspici fortè voluerit vniuersa loca, quæ possidet, etiamsi idonea sunt, peragrari patietur, vt sarcina destitutæ possessionis inquantum inspectio deprehenderit, possit melioribus sociari, peræquatóque omni patrimonio, nihil de desertis postea cōqueratur. Tantùm enim his prædiis aperta & absoluta leuamenta præstamus, quorū aut domini omnino non extant, aut paupertate mediocres ipsa tantum prædia habere monstantur. Dat. Prid. Id. Mart. Rau. Honorio. A. XI. & Constātio. II. CONSS.

XV. Idem. AA. Sebastio Com. primi ord.

Cōpetitionis obreptione seclusa aput eum possessio firma pmaneat, cui à peræquatore semel eā traditā fuisse constiterit. Reliqua verò temporis anteacti à nouo domino fiscum postulare non patimur: ne alterius culpa alter incipiat subiacere dispendio. Si quis verò priuatus aut obligatam sibi possessionem, quæ deserta hucusque permansit, aut ex aliquo titulo deberi sibi iure confirmat, allegationes suas sine mora, vel per se, vel per aliam personam le-

nam legibus ordinatam aput spectabilitatẽ tuam publicare debebit: ita vt si æquitatis ratione suadente ad petitorem fuerit trãslata possessio, is, qui eam à peræquatore susceperat, rei melioratæ receptis subleuetur expensis. Verùm ne sub specie litis dominationis semel constitutæ turbẽtur, duorum mensum spatium censemus debere seruari, intra quod is, qui putat sibi rem probabili ratione competere, debitas exerat actiones. Quòd si tempus adscribtum silentio fuerit interueniente transactum, nullum penitus repetendi volumus esse principium. Quòd si quis eo tempore, quo peræquator prædium alicui addicit de suo iure vel per se, vel per homines suos non crediderit actitandum, duorum mensum curriculis euolutis in perpetuum conquiescat, & cetera. Dat. Prid. Id. Mart. Raũ. Honor. XI. & Constantio. II. CONSS.

XVI. Idem. AA. Sebastio Com. primi ordinis post alia.

Illa, quæ ante viginti retrò annos speciali inpetratione diuersis petitionibus inspecta claruerit, ab spectabilitate tua conuenit iterare: quatenus aliorũ cessante iudicio intra prouinciam sibi commissam tuo omnia finiantur arbitrio. Eas quoque possessiones quę ante viginti similiter annos speciale beneficium de recisione meruerunt, studiosè peragrare debebis. Vt vtrum veræ sint postulata remedia, vel his aliquid deceat functionis adiungi, æstimatio fida demonstret, & cetera. Dat. Prid. Id. Mar. Raũ. Honor. A. XI. & Constantio. II. CONSS.

THEODO-

THEODOSIANI CODICIS LIber decimusquartus.

DE DECVRIIS VRBIS ROmæ. Titulus. I.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. & IVLIANVS Cæs. ad Iulianum.

IN decuriarum ordine, nisi cui librariorum, vel fiscalium, siue cẽsualium nomen est, nequaquã aliquis locum primi ordinis adipiscatur: nisi is, quẽ constiterit studiorum liberalium vsu adque exercitatione pollere, & ita esse litteris expolitum, vt citra offensam vitij ex eodem verba procedant. Quod cunctis volumus intimari. Ne autem litteraturæ, (quæ omniũ virtutum maxima est) præmia denegentur, eum qui studiis & eloquio dignus primo loco videbitur, honestiorem faciet nostra prouisio, sublimitate tua vel eius nomina indicante, vt deliberemus, quæ in eum dignitas defendenda sit. Dat. VI. Kal. Mar. Constãtinop. Acc. Id. Mai. Rom. Constantio. VIII. & Iuliano. Cæs. II. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Salutium. P. V.

Priuilegiorum antea decurialibus concessorum firmitatem mutare nec volumus, nec debemus: quinimmo ea, quæ primitus statuta perdocentur, etiam nostræ mansuetudinis sanctione permaneant. Dat. III. Id. Iun. Med. Honor.

Honor.N.P.& Euod. CONSS.

III. Idem AAA. Tryfolio.P.P.

Perire nolumus quod æternæ vrbi constat fuisse concessum: vsque adeo priuilegia vetusta seruamus, vt noua (inquantum ratio permittit) beneficia præstare velimus. Vnde in defendendis decurialibus, quos binos esse ex singulis quibusque vrbibus omnium prouinciarum verēda decreuit antiquitas, id obseruare debebis, quod vel priscorum principum cōstitutis, vel nostris intellegis sanctionibus definitum. Si quis verò decurialem de auferendis priuilegiis putauerit lite pulsandum, intellegat se decuriæ interpellare debere iudicem. Dat. XIIII. Kalend. Feb. Med. Timasio & Promoto. CONSS.

IIII. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Exsuperantio Iulio, & ceteris decurialibus.

Leges tam à superioribus principibus, quàm à Diuo patre nostro conditas nostra auctoritate firmamus. Singulos itaque iudices scire volumus, ne quis huic collegio iniuriis corporalibus temptet notam adterere, neque ab his commodis, quæ rationibus adprobantur, audeat separare. Huic etenim collegio volumus antiquam priuilegiorum prærogatiuam seruari. Dat. VIII. Id. Iul. Rom. Honor. A. VI. & Aristeñ. CONSS.

V. Idem AAA. Curtio.P.P.

Cùm tot & tam euidentibus præceptionibus sacris iā inde ab antiquis principibus nostris quoque rescriptis decuriæ sunt sacratißimæ vrbis priuilegia confirmata, adtamen quæ sæpiùs statuta sunt, hæc etiam lege firmamus, & cetera. Dat. VII. Id. April. Rau. Honor. VII. & Theod. II. A A. CONSS.

VI. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Bonosiano.P.V.

Vellemus

Vellemus priuilegia augere decuriæ, nisi genus esset iniuriæ antiquitati aliquid sociare. Quare cuncti cognoscant quinque libras auri multæ nomine propositas, si quo in loco eorum actibus vllius persona obripere fortè temptauerit. Emolumenta omnia per diuersos erepta restitui decernimus. In eos sanè, qui contra Diualia statuta venisse dicuntur, spectabilis Vic. Afric. Vindictã ferre curauit. Dat. VII. Kal. Octob. Rau. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

DE PRIVILEGIIS CORPORATORUM VRBIS ROMÆ. Tit. II.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Symmachum. P.V.

E A priuilegia, quibus pro reuerẽtia Vrbis æternæ varia corpora hominum, vel priscarum legum cautio, vel antecedentium principum fouit humanitas, magnifica sinceritas tua sciat, vel confirmata esse arbitrio serenitatis nostræ, vel si in aliqua parte titubauerint restituta. Dat. Kalend. Iun. Bonamansione. P P. in Foro Traiani, Diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Alypium. P.V.

Nulli sit liberum, nulli permissum, vt nouum aliquid vrbis incolæ in vrbe sustineant. Dat. Prid. Id. Iul. Aquil. Tatiano & Symmacho. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Florentino. P.V.

In honorem æternæ vrbis corporatis indulta suffragia valere præcipimus, & cetera. Dat. XV. Kal. April. Med.

Med. Cæsario & Attico. CONSS.

IIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Palmato. P. V.

Cura rectorum prouinciarum corporati Vrbis Romę qui in peregrina transgreßi sunt, redire cogantur: vt seruire poßint functionibus, quas imposuit antiqua sollẽnitas. Dat. III. Kal. April. Rau. Honorio. VIIII. & Theod. AA. CONSS.

DE PISTORIBVS ET CATAbolensibus. Tit. III.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Profuturum. P. F. ann.

Cunctis pistoribus intimari oportet, quòd si quis fortè possessiones suas ideo putauerit in alios transferendas, vt postea se, rebus in abdito conlocatis, minùs idoneum adseueret, tamquã in locum eius alio subrogando, nihil ei hæc astutia, nec detestabilia commenta profutura sunt, sed in obsequio pistrini sine vlla excusatione durabit, nec ad ei⁹ iura reuocabuntur, si quas emptiones transcribserit. PP. Id. Aug. Constantino Augusto, & Licinio Cæs. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Orfitum. P. V.

Si quis pistoris filiam suo coniugio crediderit esse sociandam, pistrini consortio teneatur obnoxius: sed familiæ pistoris adnexus, oneribus etiam parere cogatur. Et quoniam necessarium corpus fouendum est, patronos pistoribus constitutos ad altera functionis officia prohibeo deuocari, caudicariorum corpori minimè decetero copulandos, vt aliis neceßitatibus absoluti eam tantummodo functionem liberæ mentis nisibus exsequantur.

tur. Dat. Prid. Non. Iul. Med. Arbitione & Lolliano. CONSS.

III. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Symmachum. P. V.

Prædia rustica, vel Vrbana, quæ possident priuato iure pistores, nec senatorem, nec officialem comparare permittimus, contractu pari cum aliis nõ interdicto. Quippe mercantes ad venditoris officium vocabuntur super hac emptione aput P F. ann. testatione deposita. In donationibus verò filij excepti sunt & nepotes, eodem loco positis omnibus, qui qualibet proximitate iunguntur. quibus ideo non dempsimus beneficium largitatis: quia & paneficij necessitatem suscipere successionis iure coguntur. Hæc forma seruabitur & in testamẽtis, aut donatione, vel nouissima voluntate, vt in extraneos conlata non valeant, nisi pistoris officiũ sponte susceperint, qui pistorũ sunt munificentiam consecuti. Dat. IIII. Non. Iun. Naissi, Diuo Iouiano, & Varroniano. CONSS.

IIII. Idem AA. ad Symmachum. P F. Vrb.

Optio concessa est his, qui è pistoribus facti sunt senatores, vt aut studio facultatum, aut splendidissimo ordine segregati sint. Quòd si fuerint cupidi dignitatis, in tantam paneficij substantiam idoneos de suis subrogare cogantur, quantam ipsi exhibuere pistores. Dat. VIII. Id. Iun. Naissi, Diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

V. Idem AA. ad Symmachum. P. V.

Filios pistorum, qui in paruula ætate relinquuntur, vsque ad vicesimum annum ætatis à pistrini sollicitudine defendi iubemus. Sanè periculo totius corporis subrogari conuenit pistores idoneos pro pupillis sub hac videlicet condicione, vt post emensum vicesimum annum ætatis

ætatis paterni muneris neceßitatem subire cogantur: nihilominus permanentibus pistoribus his, quos in locum eorum constat substitutos. Dat.VI.Id.Ian.Naißi, Diuo Iouiano, & Varroniano. CONSS.

VI. Idem AA. ad Symmachum.P.V.

Nulli liceat, pistorum supplicatione delata, subterfugiendi muneris impetrare licentiã. Dat.VI. Id.Ian. Naißi, Diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

VII. Idem AA. ad Viuentium. P.V.

Post quinquẽnij tempus emensum vnus priore patronis pistorum otio & quiete donetur: ità vt ei, qui sequitur officinam cum animalibus, seruis, molis, fundis dotalibus, pistrinorum postremò omnem entecham tradat adque consignet. Dat.VIII. Id.Octob. Altino Diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

VIII. Idem AA. ad Symmachum.P.V.

In speculis erit officium sinceritatis tuæ, ne cui, qui semel pistorum corpori fuerit deputatus, abscedendi qualibet ratione copia facultásque tribuatur: etiam si absolutionem eius pistorum omnium labor & adsensus confessus conuenisse videatur. Ne illud quidem cuiquam concedi oportet, vt officina ad aliam poßit transitum facere. Dat. XVIII. Kalend. Febr. Med. Valentiniano, & Valente. AA. CONSS.

VIIII. Idem AA. ad Olybrium.P.V.

Ex libertinis catabolensiũ corpori statuimus sociari eum, cuius tota substantia triginta librarum argenti æstimatione colligitur. Idque pondus, siue ipsum per se habet, seu in aliis quibuscumque speciebus, vel in ædificiis adque agris dictæ adscribtionis merita non transit, iubemus ab inquietudine istius molestiæ segregari. Dat. III.Kal.

III. Kalend. April. Triu. Valentiniano, & Valente. A A. CONSS.

x. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Olybrium. P.V.

Libertini, qui à dominis cuiuscumque honoris aut meriti aliquid testamento, vel donatione meruerunt, si aliquam pistrinis obnoxiam consecuti sunt, pistorum corpori copulentur. Si verò libera ob hoc nexu hisdem sunt corporibus derelicta, catabolensium necessitatibus obsequantur. Quinetiam si qui ex his aliis se corporibus crediderint inserendos, ab his incunctanter abstracti, ei, cui hac lege sociati sunt, muneri deputentur. si autem à clarissimis viris aliquos acceperint fundos, sic prædicto corpori pareant, vt glebæ, ex qua lucratiua sunt corpora, nullum præiudicium comparetur. Dat. Non. Iul. Lecta in Pantheo. Non. Nou. Valentiniano, & Valente A A. CONSS.

xi. Idem AA. ad Symmachum. P.V.

Hac sanctione generaliter edicimus, nulli omnino ad ecclesias ob declinãda pistrina licentiam pandi. Quod si quis ingressus fuerit, amputato priuilegio Christianitatis, sciat se omni tempore ad consortium pistorum & posse, & debere reuocari. Dat. V. Kal. Octob. Aquil. Valentiniano, & Valente. A A. CONSS.

xii. Idem AA. ad Claudium procons. Afric.

Secundum parentis nostri Constantini diuale præceptum, omnibus lustris pistores ex officio, quod ei corpori constat addictum, ad vrbem sacratissimam destinentur, in quo illud conuenit præcaueri, ne quis hanc, quæ personalis est, functionem pretio putet esse taxandam: veniant suo tempore quos causa constringit: & ita ve-

niant vt eos officium, quod tibi paret pistorum patronis adque annonæ. P F. aput publica monumenta consignet. Quòd si quis iudicum statuto tempore personam, quæ est destinanda, non miserit, ipse profectò remanebit obnoxius functioni, cui subtraxisse probatur obnoxium. In officium quoque pœna conpetens exercetur, quod aut dissimulatione neglexerit, aut fraude subtraxerit iudicem suum super vi legis & consuetudinis admonere. Dat. Kalend. Decembr. Triu. Valentiniano & Valente. A A. CONSS.

XIII. Idem AA. ad Olybrium. P. V.

Non ea sola pistrini sint, vel fuisse videantur, quæ in originem adscribta corpori dotis nomen & speciem etiã nunc retentant: sed etiam ea, quæ ex successione pistorum ad heredes eorum, vel quos alios deuoluta noscũtur, quò eorum quoque distractio inhibita euidentius cerneretur. In his verò solis liciti contractus eidem corpori reseruetur, quæ ad ipsos non hereditario pistorum nomine, sed priuatorum institutione liberalitate, vel dote, aut quolibet titulo probantur esse trãsfusa: & si qua ipsi ex priuata munificẽtia consecuti, in rebus humanis agentes in aliquem ex sociis, id est, in pistorem alterum transtulerunt. Ceterum si hæc quoque in successione propria reliquere, etiam eadem dotis nomine & titulo nuncupamus. Quia pistrino proficere conuenit, quod aput pistorem eo viuente permansit. Seruari igitur deceterò ordinem cõstitutum, vt si vel donatione pistoris rem pistrino hereditatis successionísve meritis obligatam quicũque ex priuatis à pistoribus fuerit consecutus, sciat corpori obnoxium vendere, & alienare nõ posse, sed in sua causa & pistorũ nomine ac iure residere. Dat. Kal. Iun.

Triu.

Triu.Valentiniano.N.B.& Victore.CONSS.

XIIII. Idem AA. ad Vrsicinum.P F.ann.

Si cui pistoris filia nubserit, ac postea is eandem dilapidatis facultatibus consortio putauerit eximendam, nõ alia lege adque ratione eundem pistoriæ necessitati & corpori præcipimus adstringi, quàm eodem munere originis vinculo teneretur. Dat.VIII.Kalend.Mart.Triu. Modesto,& Arintheo. CONSS.

XV. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIAN. AAA. ad Gregoriũ v.c.p f.ann.

Ne quis vmquam P F. ann. contra suam alienámve sententiam pistorum locũ eiectis permiserit reformari, cùm præscribtũ suũ aput iudices obtinere lex debeat, per quam simul aduersus decoctorum vitia, & vtilitati annonæ publicæ, & rerum iudicatarum constantiæ prouidetur. Dat. XIIII. Kalend. Mart.Triu.Gratiano. A.IIII. & Merobaude. CONSS.

XVI. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS & THEOD. AAA. ad Arborium.P.V.

Quidquid ex horreis plectibili vsurpatione præsumptum sit, id per pistores, (in quos totius criminis confertur inuidia) matura exactione reddatur: vt si quid in hac specie minùs potuerit exsolui, in quibuscumq; speciebus in ære vel plũbo seu qualibet alia solutione pensetur, dummodo redintegratio totius summæ curetur. Dat. Id.Iun.Gratiano.A.V.& Theodosio.A.I.CONSS.

XVII. Idem AAA. ad Titianum Vic. Afric.

Indices Africanos laudabilis sinceritas tua huiusmodi interminatione cõterreat, vt nisi tempore solito debitos pistores venerabilis Romæ vsibus dirigere curauerint, sciant seipsos, quinquaginta argenti librarum,

 officium-

officiúmq; eorũ pari condẽnatione multandũ. Dat. IIII. Id. Iul. Triu. Gratiano. V. & Theodosio. A A. CONSS.

XVIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Salutium. P. V.

Vt concessa decurialibus priuilegia nolumus abrogari, ita lege super mãcipibus data nihil iubemus inminui. Nam si qui ob hoc ad decurias inlicitè transierunt, vt munus euaderent mancipatus, necesse est erga eos priuilegia nõ posse seruari, qui obnoxios sibimet rectè vindicant functio memorata.* Intantum etiã defensiones diuersorum principum largitate concessa erga decurias manere decernimus, & mancipatui obnoxios iubemus addici, vt si quispiã super absolutione mãcipatus nostræ maiestati preces obtulerit, bonorum amissione plectetur. Quod quidem non solùm in decurialibus, sed etiam in ceteris decernimus perpetua lege seruari.* Dat. III. Id. Iun. Med. Honor. N. P. & Euodio. CONSS.

XVIIII. Impp. ARCAD. & HON. AA. Eusebio. P. P.

Pistores vrbis æternæ prætermissa veteri cõsuetudine, fundis vel prædiis ad nihilum redactis, quæ eorum corporis solacia certa præbebant, nouos sibi quæstus excogitasse comperimus. Ideóque in futurũ prouisionis remedia proferentes misso probatæ industriæ viro singulorum fundorum siue prædiorum, quæ pistorum corpori obnoxia sunt, vires discuti exquiríque præcipimus, vt idẽ iure perpetuo idoneis adfixa præstatione tradantur: adque conductores præstationis modũ & solatia ministrẽt antiquitus constituta pistoribus. Dat. VII. Id. Iul. Med. Arcad. IIII. & Honor. III. A A. CONSS.

XX. Idem. AA. Theodoro. P. P.

Adscribtis semel per sententiam iudicis ordini pi-

storio

storio subrepticia rescribta non quærent, nec vlla eis supplicandi præstetur facultas. Et qui huiusmodi sperare voluerit beneficia, quinque libras auri fisco nostro inferre cogetur. Si quo enim casu vel occultis, vel ambitiosis hoc precibus elicuerit iudex, cuius in iudicio hæc fuerit prolata sententia, officium quoque eius, si consensum præbuerit impetratis, quinas auri libras ærario nostro inferent. Dat. VII. Kalend. Maij. Med. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

XXI. Idem AA. Vitali. P F. anni.

*Nulli pistori, nec posteris eius in priuatas personas, vel thymelicas, vel eas, quæ aurigandi studio detinentur, liceat coniugij societate transire: etiam si huic facto omnium pistorũ accedat adsensus, etiam si nostra licita fuerit aliqua subreptione * rescribta. Quòd si quisquã in hæc vetita adspirare temptauerit, sciat se verberibus adfectum deportatione puniendum: facultatésque suas panificio sociandas. Quod si non statim officio grauitatis tuæ in ipsis inceptis occurrerit, sed in suggestione cessauerit, in singulis familiis librarum auri decem multa feriatur: ita vt hæ quoq; personæ cum patrimonio ad debitum officium reuocentur, quæ per huiusmodi nuptias in simili consortio fuerunt. Omnes igitur, qui filias pistorum in * con * sortiti sunt, vel ex thymelicis, vel aurigis, vel vniuersis priuatis, pistorio corpori ilico deputentur. Dat. VIII. Id. Mart. Rau. D N. Theod. A. I. & Rumorido. V. C. CONSS.*

XXII. Impp. HONOR. & THEOD.
AA. Palladio. P. P.

Quicũq; inlustris vrbanæ sedis vel annonariæ potestatis apparitor clandestinà fraude pistorẽ concusserit,

 accu-

accusatus adque conuictus perpetuis pcneficij nexibus addicatur, & cetera. Dat. VII. Kalend. Ian. Rau. Honor. A. XI. & Constantio. II. V.C. CONSS.

DE SVARIIS, PECVARIIS, ET *susceptoribus vini, ceterisq; corporatis. Tit. IIII.*

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Pacatianum. P. P.

QVoniam suariorum corpus ad paucos deuenit, iubemus eos adstante populo Romano dicere, quibus excusatio sit delata, quibus prouenerit onus: vt his in medium publicæ rationis edoctis exemplum rei nauicularia proponatur. Itaque dinoscãt facultates proprias suariorum esse obnoxias muneri: ac de duobus alterum eligãt, aut retineant bona, quæ suariæ functioni destricta sunt, ipsique suario teneantur obsequio, aut idoneos, quos volunt, nominent, qui necessitati idem satisfaciant. Nullum enim vacare ab huius rei munere patimur. Sed siue honoribus euecti, siue quolibet versutiæ genere fugerunt, reuocari eos iubemus: idque ipsum teste & audiente populo Romano compleri, ac nos super his consuli: vt animaduertamus in eos, qui hac tergiuersatione nulli penitus tribuendas ideo, qui subripere potuerit post beneficium infirmatum salutis etiam periculum subituro. Dat. VIII. Id. Mart. Rom. Optato & Paulino. CONSS.

II. Idem A. Lucrio Verino.

In arbitrio suo possessor habeat ne suario pecuniam soluat. Quod ideo permissum est, ne in æstimando porcorum

rum pondere licentia ſuarius præbeatur. Quòd ſi iuſtè porcos ſuarius æſtimauerit, huic pecuniam poſſeſſor, cui penſitationis vtriuſque copia eſt indulta numerabit. Ne autem ſuario in ſuſcipienda pecunia detrimenti aliquid adferatur, ſingulis quibuſque annis ea pretia porcinæ poſſeſſor adnumeret, quæ vſus publicæ conuerſationis adtulerit. Et quoniam non ſemper nec in omnibus locis vna eſt forma pretiorum, pro diuerſitate locorum & tẽporum in ſpecie pretia dãda ſunt: niſi ipſa porcina præſtetur. Iudices autem regionum monendi ſunt, vt per ſingulos annos ad ſcientiam tuam referant, quæ in quibus locis ſunt pretia porcinæ: vt inſtructione hac à tua grauitate perpẽſa tũc demũ ſuarij per diuerſa proficiſcantur, & pretia ſuſcipiant, quæ in his regionibus verſari cognoueris. Quæri enim ſuarij non poterunt, quia nihil intereſt carius, an vilius comparent, cum quantum pretium daturi ſunt, à poſſeſſore accipiant: & poſſeſſores erunt moderati in ſpecie diſtrahenda cùm ſe ſciant quãto maiora pretia pro carne popoſcerint, tantò plus ſuariis ſoluturos. Dat. III. Id. April. Conſtantino. A. VII. & Conſtantio. C. CONSS.

III. Imp. IVLIANVS. A. Fl. Aproniano ſuo ſalutem.

Ea pretia, quæ in Campania per ſingulos annos repperiuntur, ſuariis vrbis Romæ debent ſolui: ita vt periculo ſuariorum populo porcinæ ſpecies adfatim præbeatur. Et quia officialibus pro omni ſupplicio ſufficit direptorum reſtitutio, quidquid vltra ſenos folles per ſingulas libras claruerit flagitatum, id fiſci virib⁹ protinus vindicetur. Exactio autem nummaria non per of-

ficium tuum, vel ipsos suarios, sed per officiales consularis iuxta praeceptum nostrae mansuetudinis competentem sortiatur effectum. Nam quia maiorũ potestatũ officiales solent esse prouincialibus perniciosi, per ordinarios iudices adque curias etiam hanc exactionem conuenit celebrari. Per singulos itaque annos iuxta pretia, quae repperiuntur in publica conuersatione per Campaniam, habitantes pecuniam pro singulis libris porcinae praecipiantur exsoluere: ita vt non ad pretia, quae in vrbe Roma repperiuntur, sed quae apud Campanos in publicis vsibus habentur, nummariae exactionis facultas denegetur. Nam dedimus litteras ad virum clarissimum consularem, vt remotis officialibus praefecturae vrbanae & suariis, ipse totius exactionis instantiam adque periculum ad suam curam sollicitudinémque reuocare contendat: qui euidentissimo discrimini constituetur obnoxius, si in transmittendis pecuniis aliqua fuerit materia deceptionis exorta. Dat. V. Id. Dec. Antiochiae, Iuliano. A. IIII. & Sallustio CONSS.

IIII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Praetextatum. P. V.

Per singulas & semisdecimas, quibus suariorum dispendia sarciuntur, damnum quod inter susceptionem & erogationem necessariò euenit, vini, hoc est, septem & decem milium amphorarum perceptione releuetur. Cui rei illud prouisionis accedat, vt Lucanus possessor & Brittius, quos longae subuectionis damna quatiebant, possint (si velint) speciem moderatam, hoc est, septuagenarum librarum compensatione dissoluere: Quod ibi debebit inferre, vbi vina fuerat traditurus. Quibus in rebus illud quoque à decessore tuo salubriter institutum est, quò

suariis æstimandi licentia denegetur, pondúsque porcorum trutinæ examine, non oculorum libertate quæratur: ita videlicet, vt ne volenti quidem possessori tradere animal liceat, cuius modum non prius ponderatione certa deciderit suarius: animal verò à possessore tradendum ob digeriem prius vnius noctis tantum ieiunitate vacuetur. Illud quoque salubris Constantinianæ legis forma conpescat, videlicet, vt cùm à possessore, cui commodioris pretij beneficia indulta à veteribus principibus prærogatiua prouidit, proprius ordo decidat, at transigat: idque ordo suarius quibuscum habet vini emolumenta communia, aut legitimum pretium, id est, Romani fori, cui carnem fuerat inlaturus, tradat, aut carnem debitam subministret. Porrò decimę semis, quam statuimus, non petantur ab his, à quibus fuerit pecunia ministranda. Hæc autem omnia æneæ tabulæ in foro suario collocandæ ad æternam memoriam oportebit insculpi. Dat. VIII. Id. Octob. Remis, Lupicino & Iouino CONSS.

V. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Albinum. P. V. Romæ.

Suariorum vires ea concidisse occasione comperimus, quòd fundi eorum adque alia prædia in extraneas quasque personas multimoda donatione trāscribta sunt. Quæ sublimis eminentia tua, aut ad memoratorum iura reuocabit, aut si eorum detentatores putauerint abluendum, subeant cum his communem sarcinam, quorum incubuere corporibus. Consanguineos quoque eorum, vel originales, vt memoratorum nomini functioníque iubeas adiungi, plenum & æquitatis & iuris est. Data XV.

XV. Kalend. Septembr. Romæ, Timasio & Promoto CONSS.

VI. Idem. AAA. ad Albinum. P. V.

Porcinarij vrbis æternæ cùm peruigilem laborem populi Romani commodis exhibeant, id se diuæ memoriæ Gratiani beneficio meruisse proponunt, ne sordidis vmquam muneribus subiacerent. Inlustris igitur auctoritas tua diualium præceptorum formam conseruans, etiam cum interminatione conpetenti suo insistat officio, quatenus id, quod & antè constitutum est, & nulla postmodum iußione mutilatum, indubitatum adque intactum faciat perdurare. Dat. VIII. Kal. Sept. Romæ, Timasio & Promoto CONSS.

VII. Impp. ARCAD. & HONOR. Florentino. P. V.

Heredes suariorum filiorum etiam emancipatorum bona omnia ac patrimonia requirantur: vt siue personarum agatur ratio, siue rerum, non minus habeatur obnoxius, quem possesßio tenet, quàm quem succesßio generis adstringit: dummodo suo ordini adtributos suarij nō admittant, & propriis facultatibus solitísque subsidiis aliena adque longinqua, & ab hoc munere distracta non quærant. Dat. XV. Kal. Mar. Med. Cæsario & Attico CONSS.

VIII. Idem. AA. Hilario. P. V.

Quicumque de suariorum corpore originariam functionem sub cuiuslibet desiderio auxilij, vel honore declinasse noscuntur, vel aduersa se officia contulisse, aut adnotationibus vel rescribtis nostræ serenitatis elicitis, ad munus

ad munus pristinum reuocētur tamquam paterno, quàm qui materno genere inueniuntur obnoxij. Oportet enim viribus vacuari, quæ in dispendium publicum adumbratione exorta sint. Nullíque pænitus ad quemlibet honorem adque militiam aditus tribuatur, nisi qua deinceps de nostris altaribus per adnotationem, vel rescribtum, vel quolibet genere fuerint elicita vel emendicata, cassentur. Eos etiam, qui ad clericatus se priuilegia contulerunt, aut agnoscere oportet propriam functionem, aut ei corpori, quod declinant, proprij patrimonij facere cessionem. Hij verò, qui prædia obnoxia corpori, vel ex empto, vel ex donato, vel ex quolibet titulo tenent, pro rata publicum munus agnoscant, aut possessionibus cedant. Circa reliqua etiam corpora quæ ad priuilegia vrbis Romæ pertinere noscuntur, eadem præcepti nostri forma seruetur. Dat. XVIII. Kal. Feb. Romæ, Basso & Philippo CONSS.

VIIII. Impp. HONORIVS, & THEODOSIVS. AA. Palladio P. P. post alia.

Ad excludendas patronorum caudicariorum fraudes, & portuensium furta mensorum, vnus è patronis totius consensu corporis eligatur, qui per quinquennium custodiam portuensium suscipiat conditorum, clandestinum ad collegas digma missurus, ne quid ex specie fraus occulta vectorum pessimæ qualitatis inmutet, cui præmia ista deferimus: vt si optima fide administrauerit munus iniunctū, post expletas lustralis sollicitudinis metas, comitiuæ tertij ordinis honore cumuletur: idq; non iā ex codicillis nostris, sed constituti istius cōsequatur indulto, deprahensus in fraudē amisso patrimonio ad pistrini etiam

ni etiam munia prima reuocetur. Illud etiam decernimus, ne in singulis tres primos patronos corporum singulorum vir clarißimus PF. ann. ius habeat corporalis iniuriæ. Nam sufficit in delinquentem inlustris vrbani censura iudicij. Dat. VII. Kal. Ianuar. Rau. Honor. A. XI. & Constant. II. V. C. CONSS.

x. Idem. AA. Palladio. P. P.

Suariis pecuarij iungantur: sub hac tamen condicione decreti corpora volumus miscere, vt rescißis priuilegiis, quæ impetrasse dicuntur, mixtæ corporum vices alternis fungantur officiis. Quibus cùm lege concedimus, vt corpora externa iungamus, è re est, vt his quoque suas reddi iubeamus personas, quas rescißis omnium priuilegiis vinculis gratiosis sententiis, si quas in abolitionem genuinæ functionis callida fraude meruerũt, restitui cum facultatibus suis posthabita dilatione. Nulla tamen eos corporis iniuriæ formido percellat. Nam præcipimus, vt tres huius corporis principales certi ordinis comitiua recipiant: quam sibi non iam ex codicillis nostris, sed ex priuilegio latæ legis adsumant. Per quinque autem menses quinas in obsoniis libras carnis possessor accipiat, ne per minutias exigui ponderis amplius fraus occulta decerpat. Possessores quoque, qui pro larido millenos denarios in vicenis libris solebant conferre, suariis in pretio exsoluant. Primi scrinij quoque tam inlust. vrbanæ sedis, quàm spectabilis vicariæ potestatis, nisi anno militiæ finalis institerit, ad supplendam summam præteritæ dißimulationis artentur: vt ex propriis facultatibus debitas variæ functionis exsoluant, quæ neglexerunt flagitare, dum militabant. priuilegia etiam militiæ perdituri quattuor milia sanè obsoniorum, amputatis superfluis,

fluis, ac domus nostræ perceptionibus, diurna sublimitas tua decernat, quibus copiis populus animetur. Dat. IIII. Kal. Aug. Rau. Monaxio & Plinta. CONSS.

DE MANCIPIBVS THERMArum vrbis & subuectione lignorum. Titulus. V.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Olybrium. P.V.

Quidquid erga mancipes, qui thermarum exhibitionem Romæ curant, in exercitio conpendiísque salinarum scitis priorum principum cautum est, æterna sanctione firmamus. Dat. III. Non. April. Triu. Valentiniano & Valente. CONSS.

DE CALCIS COCTORIBVS vrbis Romæ & Constantinop. Titulus. VI.

I. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Orfitum. P.V.

Ex omnibus prædiis, quæ iamdudum præstationi calcis cœperunt obnoxia adtineri, coctoribus calcis per ternas vehes singulæ amphoræ vini præbeantur. Vecturariis verò amphora per bina milia & nungenta pondo calcis. Quinetiam volumus non personas, sed ipsos fundos titulo huius præstationis adstringi: vecturarios etiam ex quattuor regionibus trecentos boues præcipimus dari. Dat. VIII. Kal. April. Eusebio & Hypatio. CONSS.

II. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Symmachum. P.V.

Oratio no-

Oratio nostra immunitatem eorum, quos coctio calcis manet & vecturariorum est euidenter amplexa. Quacumque igitur extraordinariorum prisca adque inueterata consuetudine huiusmodi sortis homines antea sunt adepti, nunc quoque ad leniendum opus, quod sustinent publici muneris consequantur. Dat. VI. Id. Iun. Naissi, diuo Iouiano & Varr. CONSS.

III. Idem. AA. ad Volusianum. v. c. Vic.

*Statum vrbis æternæ reformare cupientes, ac prouidere publicorum mœnium dignitati, iubemus, vt calcis coctoribus vectoribúsque per singulas vehes singuli solidi prębeantur. Ex quibus tres partes inferant possessores, quarta ex eius vini pretium sumatur, quod consueuit ex arca vinaria ministrari. Illud addentes, vt non amplius, quàm terna milia minores vehes annuæ postulentur. Huius autem vehationis ita sit ratio partita, vt mille quingenta onera formis alia sartis tectis annua deputentur: ita vt nulli iudicum, seu officiorum excoquendę calcis licentia relinquatur sub eo statuto, vt qui in hac vsurpatione fuerit, austeritatem vigoris publici ferre cogatur. Hoc autē excepto à Tarracinensis præstationis canone *suggera, quę vetusto præberi fari ac portus vsibus more consueuit, à curialibus verò Tuscis nungentarum vehum, quas inferre per singulos annos cogebantur, Sarcinam sub ea condicione præcipimus amoueri, vti quando necessitas noui operis extiterit, idipsum in notitiam nostram suggestionibus iudicum perferendum quid addendum, vel quatenus inferendum sit, nostrę deliberationis moderamine sanciatur. Ex supradicto autem numero vehationis medietatem, quam sartis tectis iussimus deputari, separatim conueniet adscribi: ita vt præfecti vr-*

bis of-

bis officium ad suam partem hanc curam pertinere cognoscat. Dat. VIII. Id. August. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

IIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Seuerum. P. V.

Vt cementorum & calcis in vrbe venerabili copiæ minimè derogetur, quisquis ex his, quippiam sibi deferendum qualibet cælestis indulgentiæ definitione contenderit, nihil prorsus accipiat, nisi quod cunctis mœnibus fabricationíque Romanæ superfluere ac redundare constiterit. Dat. Kal. April. Antonio & Syagrio. CONSS.

V. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Aethio. P. V.

Omnes fornaces per omne spatium, quod inter amphiteatrum & diui Iuliani portum per litus maris extenditur, tolli præcipimus, propter salubritatem vrbis amplissimæ, & nostrarum ædium vicinitatem, nec vlli in his locis coquendæ calcis præberi licentiam. Dat. IIII. Non. Octob. Constantinop. Monarxio & Plinta. CONSS.

DE COLLEGIATIS.
Titulus. VII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Gracco Conſ. Campaniæ.

D E retrahendis collegiis, vel collegiatis iudices competentes dabunt operam, vt ad proprias ciuitates eos, qui longius abierunt, retrahi iubeant cum omnibus, quæ eorum erunt: ne desiderio rerum suarum loco originario non valeant adtineri. De quorum

*ac natio

*ac natio hæc forma seruabitur, vt vbi nō est æquale coniugium, matrē sequatur agnatio: vbi verò iustum erit, patri sedat ingenua successio. Dat. VIIII. Kalend. Iun. Med. Cæsario & Attico. CONSS.

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Liberio. P. P. post alia.

Collegiatos, & vitutiarios, & nemesiacos, signiferos, cantabrarios, & singularum vrbium corporatos simili forma præcipimus reuocari. Quibus etiam supplicandi inhibendam facultatem esse censuimus, ne originē (quod fieri non potest) commutare vlla iussio videatur, ac si fortè per sacram auctoritatem cognoscitur, aliqui liberatus cessante beneficio ad originem reuertatur. Dat. VI. Kal. Decemb. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

DE CENTONARIIS ET DENdroforis. Titulus. VIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Euagrium. P. P.

AD omnes iudices litteras dare tuam conuenit grauitatem, vt in quibuscumque oppidis dendrofori fuerint, centonariorum adque fabrorum adnectantur. Quoniam hæc corpora frequentia hominum multiplicari expediet. Dat. XIIII. Kal. Octob. Naisso, Acc. VIII. Id. Nouemb. Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Olybrium. P. V.

Ne quis ex centonariorum corpore subtrahere se possit ad

sit ad curiam, pœna eidem corpori proposita, nisi ilico de tius abscessu querellã deposuerit. Dat. V. Kalen. Feb. Triũ. Valentiniano. N. P. & Victore. CONSS.

DE STVDIIS LIBERALIBVS vrbis Romæ & Constantinop. Titulus. VIIII.

I. Impp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Olybrium. P. V.

Qvicumque ad vrbem discendi cupiditate veniunt, primitus ad magistrum census prouincialium iudicum, à quibus copia est danda veniundi, eiusmodi litteras perferant, vt oppida hominum, & natales, & merita expressa teneantur. Deinde vt in primo statim profiteantur introitu, quibus potissimũ studiis operam nauare proponant. Tertiò vt hospitia eorum sollicitè censualium norit officium, quo ei rei impertiant curã, quàm se adseruerint expetiisse. Idem immineãt censuales, vt singuli eorũ tales se in conuentibus præbeãt, quales esse debent qui turpem inhonestámque famam & cõsociationes, (quas proximas putamus esse criminibus) æstiment fugiendas: néve spectacula frequentiùs adeant, aut adpetant vulgò intẽpestiua conuiuia. Quinetiam tribuimus potestatem, vt si quis de his non ita in vrbe se gesserit, quemadmodum liberaliũ rerum dignitas poscat, publicè verberibus adfectus, statímque nauigio superpositus abiciatur vrbe, domúmq; redeat. His sanè, qui sedulò operam professionibus nauant, vsq; ad vicesimum ætatis suæ annum Romæ liceat cõmorari. Post id verò tempus, qui neglexerit spõte remeari, sollicitudine præfecturæ etiã inpuriùs ad patriã reuertatur. Verùm ne hæc perfunctoriè for-

riè fortaſſe curentur, præcelſa ſinceritas tua officium cenſuale cõmoneat, vt per ſingulos menſes, qui, vel vnde veniant, quíue ſint, pro ratione temporis ad Africam, vel ad ceteras prouincias remittendi breuibus conprehẽdat. His dumtaxat exceptis qui corporatorum ſunt oneribus adiuncti. Similes autem breues etiam ad ſcrinia manſuetudinis noſtræ annis ſingulis dirigantur: quò meritis ſingulorum inſtitutionibúſque conpertis vtrum quandóque nobis ſint neceſſarij, iudicemus. Dat. IIII. Id. Mart. Triu. Valentiniano & Valente. III. AA. CONSS.

II. Idem. AAA. Clearcho. P. V.

*Antiquarios ad bibliothecæ codices componendos, vel ꝑ vetuſtate reparandos, quattuor Græcos & tres Latinos ſcribendi peritos legi iubemus, quibus de caducis popularibus, & ipſi *enim vidẽtur è populo competentes impertiantur annonę ad eiuſdem bibliothecæ cuſtodiam condicionalibus & requirendis & protinus adponendis. Dat. VIII. Id. Mai. Modeſt. & Arinth. CONSS.*

III. Impp. THEOD. A. & VALENTINIANVS. Cæſ.

Vniuerſos, qui vſurpantes ſibi nomina magiſtrorum in publicis magiſtrationibus, cellulíſque collectos vndecumque diſcipulos circumferre conſueuerunt, ab oſtentatione vulgari præcipim⁹ amoueri: ita vt ſi qui eorum poſt emiſſos diuinæ ſanctionis adfatus, quæ prohibemus adque damnamus iterum fortè temptauerit, non ſolum eius quam meretur infamiæ notam ſubeat, verùm etiam pellendum ſe ex ipſa, vbi verſatur inlicitè vrbe, cognoſcat. Illos verò, qui intra plurimorum domus eadem exercere priuatim ſtudia conſueuerunt, ſi ipſis tantummodo diſcipulis va-

pulis va-

pulis vacare maluerint, quos intra parietes domesticos docẽt, nulla huiusmodi interminatione prohibemus. Sin autem ex eorum numero fuerint, qui videntur intra capitolij auditorium constituti, hi omnibus modis priuatarum ædium studia sibi interdicta esse cognoscant: scituri, quòd si aduersum cęlestia statuta facientes fuerint deprehensi, nihil penitus ex illis priuilegiis consequentur, quæ his, qui in capitolio tantùm docere præcepti sunt, meritò deferuntur. Habeat igitur auditorium specialiter nostrum in his primùm, quos Romanę eloquentiæ doctrina commendat, oratores quidem tres numero, decem verò grammaticos. in his etiam, qui facundia græcitatis pollere noscuntur, quinque numero sint sophistæ, & grãmatici æque decem. Et quoniam non his artibus tantùm adolescẽtiam gloriosam optamus institui, profundiores quoque scientiæ adque doctrinæ memoratis magistris sociamus auctores. Vnum igitur adiungi ceteris volumus, qui philosophiæ arcana rimetur: duos quoque, qui iuris ac legum formulas pandant. Ita vt vnicuique loca specialiter deputata adsignari faciat tua sublimitas: ne discipuli sibi inuicem possint obstrepere, vel magistri: néue linguarum confusio permixta, vel vocum aures quorũdam, aut mentes à studio literarum auertat. Dat. III. Kal. Mar. Constantinop. Theod. A. XI. & Valent. CONSS.

DE HABITV, QVO VTI OPORtet intra vrbem. Titulus. X.

1. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Pancratium. P.V.

S Ine exceptiõe tẽporis matutini dũtaxat intra mœnia constitutus nullus senatorũ habitũ sibi vindicet militarẽ, sed chlamydis terrore deposito

posito quieta coloborum ac penularum induat vestimenta. Cùm autem vel conuentus ordinis candidati cœperit agitari, vel negotium eius sub publica iudicis sessione cognosci, togatum eundem interesse mandamus. Officiales quoque, per quos statuta complentur, ac necessaria peraguntur, vti quidem penulis iubemus, verum interiorem vestem admodum cingulis obseruare. ita tamen, vt discoloribus quoque palliis pectore contegentes condicionis suæ necessitatem ex huiuscemodi agnitione testentur. Seruos sane omnium (quorum tamen dominos sollicitudine constat militiæ non teneri) aut byrris vti permittimus, aut cucullis. Si quis de senatoribus statuta neglexerit, proprij auctoritate honoris exutus ingrediendi senatum iam nō habeat potestatem. Officiales verò, sed & serui, qui pudoris non possunt dispendium sustinere, exilij pœnam subire iubeantur. Officio censuali viginti librarum auri non immeritò dispendij subiugando, si culpam vsurpationis huiusce, aut dissimulatione subpresserit, aut accepta pretij mercede subtraxerit. Dat. Prid. Id. Ian. Constantinop. Antonio & Syagrio. CONSS.

II. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad populum.

Vsum tzangarum adque bracharum intra vrbem venerabilem nemini liceat vsurpare. Si quis autem contra hanc sanctionem venire temptauerit, sententia viri inlustris. PF. spoliatum eum omnibus facultatibus tradi in perpetuum exilium præcipimus, & cetera. Dat. PP. Romæ in foro diui Traiani Cæsario & Attico. CONSS.

III. Idem. AA. Flauiano. P. V.

Intra vrbem Romam nemo vel ragis, vel tzancis vtatur. Quòd

tur. Quòd si quisquam post praeceptum nostrae clementiae in hac contumacia perdurauerit prout condicio fuerit, cohercitus sacra vrbe pelletur, & cetera. Dat. V I I I. Id. Iuñ. Brixiae Theodoro. V. C. C O N S.

IIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Probiano. P. V.

Maiores crines, indumenta pellium etiam in seruis intra vrbem sacratißimam praecipimus inhiberi. Nec quisquam posthac inpunè hunc habitum poterit vsurpare. Si quis autem neglexerit nostrae sanctionis vigorem, ingenuus legis laqueos non euitet, seruus operi publico vindicabitur. Quod innotescere non solùm intra vrbem petimus, verùm etiam in vicinis regionibus non licere sancimus. Dat. Prid. Id. Decemb. Raū. D N. Theod. A. V I I. & Palladio. C O N S S.

QVIBVS MILITANTIBVS ad vrbem non liceat accedere. Titulus. XI.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad populum, post alia.

A Gentes in rebus, adque palatinos aliósque milites inferioris militiae (exceptis his, quibus negotium aliquod, aut munus fuerit iniunctū) omni penitus arceri vrbis venerabilis iubemus accessu: ita vt si quis nostri edicti auctoritatem violare temptauerit, deportatione plectatur, & cetera. Dat. & P. P. Romae. V I I. Id. April. Caesario & Attico. C O N S S.

DE HONORATORVM VEHIculis. Titulus. XII.

1. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Nebridio. P. V.

OMnes honorati, seu ciuilium, seu militarium dignitatum, vehiculis dignitatis suæ, id est, carrucis biiugis intra vrbem sacratißimi nominis semper vtantur. Dat. III. Kal. Feb. Constantinop. Honor. N. P. & Euodio. CONSS.

DE IVRE ITALICO VRBIS Constantinopol. Tit. XIII.

1. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Clearchum. P. V. Constantinopolitanæ.

ITalici iuris auxilium arbitra æquitate renouamus. Conceßi igitur gratia beneficij publicis actibus intimetur, & incisa tabulis debita sollemnitate permaneat. Dat. Prid. Non. Aug. Hieropoli, Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

DE CAMPO MARTIO VRBIS Romæ. Titulus. XIIII.

1. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad populum. post alia.

EOs, qui in campo martio casas seu tuguria cõlocare tẽptauerint, sententia viri inlustris. PF. spoliatos omnibus facultatibus tradi in perpetuum exilio præcipimus, & cetera. Dat. & PP. Romæ in foro diui Traiani, Cæsario & Attico. CONSS.

DE

DE CANONE FRVMENTArio vrbis Romæ. Tit. XV.

I. Impp. VALENTINIANVS & VALENS. AA. ad Symmachum. P. V.

NE pessimus panis populi Romani vsibus ministretur, sola ducentena milia modiorum frumenti integri adque intemerati iuxta priscũ morem mensores & caudicarij leuioribus pretiis pistoribus venundare cogantur. Dat. VI. Id. Iul. Naisso, Diuo Iouiano, & Varr. CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Iulianũ. P F ann.

Nautici aput curatorum vel magistratuum acta fateantur incorruptas se species suscepisse, eorúmque aput quos deponitur ista testatio, præsens aspectus probet, nihil in his esse vitij. Quod eo tempore, quo ad sacræ vrbis portum peruenit præfectura, iugiter obseruare præceptum est. Dat. XVIII. Kal. Iul. Remis, Gratiano. A. I. & Dagalaifo. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONORIVS. AA. ad Senatum.

Certum habetis patres conscribti, quantum curarum inpendimus pro vestris ac populi commodis. Ideóque hac lege sancimus, vt si quid frumenti vel olei vrbicarij canonis remissione indultum est, speciali beneficio contra publicum commodum elicita non valeant. Vrbani etiam vsus frumenta si quando vel fortuna, vel ratio in Africa coegerit residere litoribus, adtingere nullus audeat, aut mutatis directoriis quoquam præter sacram vrbem præscribti vllius innouatione transmittere, &

cetera. Dat. XVII. Kalend. Maij. Med. Cæsario, & Attico. CONSS.

IIII. Idem AA. Theodoro. P. P.

Inproborum petitiones, qui inpudentiùs ausi sunt postulare pensiones, aquæ molarum, quæ vrbi venerabili annonas abundantiùs præstitissent, quinque librarum auri multa infligat: nisi ab hac petendi inportunitate discedant. Illos etiam, qui potestati præfecturæ annonariæ præsunt, & apparitores, qui hisdem ministeriis obsecundant, permulta retineat, si cuiusquã inprobißimi hominis consenserint, vel paruerint voluntati. Simili autem pœna teneãtur, qui aliquid ex his horreis cellulísve, quæ intra vrbẽ Romã adque in portu constitutæ pistorio iure retinentur, sibimet tamquam possessione priuata ausi fuerint vindicare. Dat. Prid. Id. April. Med. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

V. Idem AA. Messalæ. P. P.

Neminem patimur in mutando canone vrbis Romæ nostræ clementiæ beneficium postulare. Ideóque euidenti præceptione consulentes, non solùm ea rescribta, quæ quóquomodo potuerint impetrari, suscipi non sinimus, verùm etiam illa vacuari, quæ præteritum quoque tempus elicuit. Ac ne vllus subreptioni patescat aditus, eos, qui posthac commutari sibi canonem in fraudem venerandæ vrbis popoścerint, ad duplum retinendos esse decernimus, vt vetus dispositio suum robor obtineat. Dat. Prid. Non. Septemb. Altino, Theodoro. V. C. CONS.

VI. Idem AA. Messalæ. P. P.

Ne deinde facinora inpunita coalescant, euidenti præce-

præceptione decernimus, vt à vicario cetérisque iudicibus, quos ex vrbicario canone quidquam vsurpasse constiterit, in quadruplum præsumpta poscantur: ita vt duplum iudices, duplum eorum officia cogantur inferre. Deinceps autem nisi ab huiusmodi scelere temperetur, iudices deportationis pœna retinendos, primates officiorum capitali supplicio subiugandos perpeti auctoritate sancimus, & cetera. Dat. IIII. Kal. Octob. Altino, Theodoro. V. C. CONS.

DE FRVMENTO VRBIS Constantinopolitanæ. Tit. XVI.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Monaxio. P. V.

Quingentas auri libras partim à tui culminis indagine, partim amplißimi senatus grata inlatione collectas ad probibendam famem. ita huic titulo consecramus, vt quidquid super frumentaria cōparatione titulus emptionis inuenerit in tribunalibus præfecturæ vrbanæ subgestorum testificatio pandatur: vt summa collecta & incrementa, quæ venundato tritico accesserint, patrum insinuetur examini, omni de eo, quæ contrà hunc titulum temptabitur, vsurpatione cessante: vt nec tuæ sedis auctoritate, nec cuiquam liceat cuiuscumque, vel honestæ occasionis obtentu hac perpensa vllo pacto conuellere: ne non modo tot sententiarum violare munimina videatur, sed & familiari dispendio quatiatur: & id, quod ex hac auri quantitate decerpserit, geminatum arcæ frumentariæ inferat. Si quis autem priuatim ad vsus proprios intra

tra vrbem amplißimam frumentum conparare voluerit, habeat licentiam coemendi. Dat. VI. Kalend. Maij. Constantinop. Honorio. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

II. Idem AA. Vrso. P.V.

Nulli ne diuinæ quidem domui nostræ frumentum de horreis publicis pro annona penitus præbeatur, sed integer canon mancipibus consignetur, annona in pane cocto domibus exhibenda. Ita enim debet canon ab inclyta memoria Constantino præstitutus, nec non à diuo pietatis meæ auo auctus expendi: quoniam crescit inopia, si frumento, quod pro annona tribuitur, ad vsus alios deputata cognoscantur. Cogentur enim sibi de publico emerere, quæ aliis vendere potuissent. Dat. X. Kalend. Augu. Constantinop. Theodoro. A. VII. & Palladio. CONSS.

III. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Leontio. P.V.

Sescentarum vndecim auri librarum quantitas ad coemptionem frumentariam sit perpetuò dedicata. Nec liceat cuiquam postea administratione vrbicariæ potestatis percepta, aliquid ex memorata summa minuere, vel ad quoscumque alios vsus conuertere: sed sub gestorum testificatione certum fiat, & quòd mancipibus mutui nomine datum est, & quòd ab hisdem sit (excepta omni concußione) soluendum. Eum autem, qui hanc formam ausus fuerit inquietare, quantitatem, in qua suam calliditatem exercuerit, in duplum redhibere iubemus: & quidquid ex prædicta ratione adcreuerit, ad cumulum memoratæ auri quantitatis & frumentarij ti-

rij tituli fomitem redundare, legíſque huius tenorem æneis tabulis incidi. Dat. V. Kalend.Decemb.Conſtantinop. Ariobindo, & Aſpere. CONSS.

DE ANNONIS CIVICIS, ET pane gradili. Tit. XVII.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. Iouio. P.V.

Quia comperimus nonnullos venditis ædibus panes earum penes ſe retinere: nulli liceat, vt ædes ſequantur annonæ. Sanè ſi qui ex huiuſmodi titulo caduci ſint panes, fiſci viribus vindicentur. Dat. VI. Kal. April. Diuo Iouiano, & Varroniano. CONSS.

II. Idem AA. ad Mamertinum. P.P.

Panis gradilis in alium gradum tranſlatio inhibetur. Et cognoſcat officium. P F. annonæ ſeucriſſima ſibi imminere ſupplicia, ſi vlterius tranſlationem per gradus permiſerit commutari. Dat. V. Id. Decembr. Naiſſi, Diuo Iouiano, & Varroniano. CONSS.

III. Idem AA. ad Maximum. PF. annonæ.

Vniuerſi panem gradilem de gradibus adipiſcantur. Neque cuiquam hæc aut deferatur gratia, aut inponatur iniuria, vt de piſtrino accipiat. Omni igitur ſtudio hoc curabit officium ſinceritatis tuæ, vt quæcunque illa ſunt, quæ diurna piſtores alimentis popularibus præbent, omnia eà gradibus diſtribuant, non ex officinarum conductoribus promant. P P. die Non. April. Valentiniano, & Valente. AA. CONSS.

IIII. Idem

IIII. Idem. AA. ad Mamertinum. P.P.

Ne quid super gradili pane fraudis oriretur, iussimus omne illud, quod populo penditur, palam in gradibus non clam à pistoribus ministrari. PP. Prid. Non. April. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

V. Idem. AA. ad populum.

Ciues Romanos, qui in viginti panibus sordidis, qui nunc dicuntur Ardiniēsis, quinquaginta vncias comparabat, triginta & sex vncias in bucellis sex mundis sine pretio consequatur: ita vt ius in his nullus habeat officialis, nullus seruus, nemo qui ædificiorum percipiat panem. Quorum si quis se aliqua ratione fortasse inmerserit, adquisito pane priuabitur, propriū nihilominꝰ perditurus: aut dabit pro condicione supplicium, eo, qui cōmissam detulit fraudem, & emptoris panes, & venditoris habituro. Popularibus enim, quibus non est aliunde solacium, quibus idem panis hodieq; distrahitur, & eorum successoribus clementia nostra deputabit, in quo nunc emitur loco propriis gradibus erogādum. Quibus titulus figendus est æneus, in quem & panis modus, & percipientis nomen debebit incidi. Et si ad tantum alicuius temeritas eruperit, vt aut per se, aut per aliquē suorum sibi quolibet modo ius panis istius adque arcæ tabulæ suum voluerit nomen inserere, supradictis condicionibus subiacebit. PP. Romæ, Kal. Aug. Valētiniano. N. P. & Victore CONSS.

VI. Idem. AA. ad Maximum. P. F. ann.

Si quis vmquam actor, procurator, seruúsve senatoris vsurpatum gradilem gratificante, aut vēdente scriba, vel etiam consentiente perceperit, subiciatur æculei quæstioni.

quæstioni. Ac si eundem patuerit temeritate propria, adque ignorãte domino de perceptione panis inlicitè trãsegisse, ipse sub vinculis pistrino, quod fraudabat, inseruiat. Si verò senatoris culpa id fuisse constiterit, domus eius fisci viribus adgregetur. Ex aliis quoque si quis rei familiaris facultatibus præditus designatum crimẽ admiserit, cum his, quæ habet, pistrini exercitio subiugetur. Si quis etiam pauperrimus rerum erit, cogetur exhibere operariam seruitutem. In scribas verò, quos constiterit nefas vetitum perpetrasse vindex legũ gladius exeratur. Dat. XIIII. Kal. April. Triu. Valentiniano & Valente CONSS.

VII. Idem. AAA. Clearcho. P. V.

Vendendi de reliquo popularibus annonam consuetudinem derogamus: vt huiusmodi celebrata venditio omni careat firmitate. Verùm si quis vrbe abeũdum esse crediderit, panes ceteraq́ quæ percipit, in horreorum conditis reseruentur, poscentibus iuxta legem eiusdem ordinis hominibus deferenda, qui in lege proposita etiam quæ fuerint fortasse distracta, ad originem propriam iusq́ reuocamus. Siquidem iustum est, vt in perpetuum suum quisq́ detineat, & per succedaneas vices proprius ordo teneat, vt palatinus palatini, miles verò militaris, popularem annonam popularis exposcat: nec alterum alterius sibi expetens diuersorum ordinum valeat miscere rationem. Dat. VIII. Kal. Mai. Modesto & Arinth. CONSS.

VIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA.
Restituto. P. V.

Si quis ex schola defecerit, mortemq́ obierit, non ab alio

alio corpore vacantes flagitentur annonæ, sed ipsis scho lis cessuræ diuidendaq; perdurent. Dat. Prid. Id.Iul. Thessal.Gratiano.V.& Theod.I.AA.CONSS.

VIIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD..AAA.Proculo. P.V.Constantinop.

Annonas ciuicas in vrbe Constantinopolitana scholæ scutariorum,& scutariorum clibanariorum diui Cõstantini adseruntur liberalitatẽ meruisse. Quarũ ex magna parte inminutio facta perhibetur:quòd alij eas putarunt tamquam proprias distrahendas, alij per successionum gradus hereditarium ius venire. Sublimis igitur eminentia tua omnes eas, quas quoquomodo alienatas fuisse reppererit,his scholis, quibus donatæ ac deputatæ sunt (amota omni reluctatione) restituet. Habere enim debent earum perpetuitatem, quarum meruere compendium. Dat.VII. Kal. Aug.Romæ,Timasio & Promoto CONSS.

X. Imppp.THEOD.ARCAD. & HONOR. AAA.Proculo.P.V.

Annonas ciuicas non tam titulis dignitatum, quàm singulorum viritim meritis adtributas diui Constantini liberalitate sat claruit.Ideoq; nihil ex his scholarum nomine vindicetur,sed pro vniuscuiusque merito quæ sunt concessa seruentur:vt quicũque perceptarum annonarum emolumẽta vel in heredes proprios iure sanguinis trãsfuderunt,vel in extraneos distractionis titulo transscribserunt, maneat quod gestum est, vel hereditatis merito,vel venditionis arbitrio. Dat.VII.Kal Iul.Constantp.Arcadio..A.II.& Rufino CONSS.

XI. Idem

XI. Idem. AAA. Aureliano. P. V.

Annonas ciuicas ad hoc militaribus viris beneficium diuale distribuit, vt qui emolumenta perciperent, ædificandi studio magnitudinem vrbis augerēt: ac proinde ne frustra deputatis commodis perfruantur, quorū ope incrementa mœnium non iuuantur, id super his annonis, quæ scholis erogari solent, seruandum est, vt hij tantum, qui domus habent, deputata suo nomini commoda consequātur: aliæ retractatę adq; in suspenso habitæ nostrę munificentiæ reseruentur: his tantummodo etiam, si liberalitas sacra extiterit, deputandæ, qui ex numero militarium virorū annonas pro extructis domibus beneficio nostræ adnotationis acceperint: vt & parata sui munera habeat largitas, & superfluis necessitas nō grauetur. Dat. VI. Kal. Mai. Constantp. D N. Theod. A. III. & Abundantio CONSS.

XII. Idem. AAA. Aureliano. P. V.

Si quæ speciatim annonæ domus in hac vrbe habentibus diuæ memoriæ Constantini vel Constantij largitates concessæ sunt, adque in heredes proprios iure successionis, vel in extraneos venditionis titulo transierūt, erogatione solita ministrentur, & si quæ scholarum nomine defenduntur. Inlustris igitur magnificentia tua & hanc super his formam custodire debebit. Si quæ vero ad arbitrium Proculi datæ nobis nescientibus erogantur, & retrahere eas ilico, & reuocare debebit. Dat. XII. Kal. Decemb. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio CONSS.

XIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Africano. P. V.

Eos,

Eos, quos in hac vrbe domos non habere cognoueris, annonis nouis quolibet titulo acceptis priuari tua magnitudo præcipiet: nec vllis emolumẽtis ciuicis adiuuare. Neq; enim fas est, vt qui vrbis adfectum domus indicio monstrare neglexerint, eius commodis perfruãtur. Sin verò quisquam est, qui se ædes spondeat habiturum, nisi intra sex menses instruxerit, nequaquã publicarum annonarum modum potiatur. PP. I I I. Kal. Aug. Constantp. Arcad. I I I I. & Honor. I I. A A. C O N S S.

XIIII. Idem. A A. Clearcho. P. V.

Inclytæ recordationis pater clementiæ nostræ post solitum canonem, qui vrbi Augustissimi nominis præbetur, certum annonarum modum de nouo canone addendum esse constituit. Et quia nonnullos absque liberalitate nostra ex ea quantitate annonas consequi cõpertum est, magnificentia tua nulli ex eo modo annonam faciat ministrari, qui vel liberalitate nostra perceperit, vel super his, quæ ab inlustri sede magnitudinis tuæ ei sunt deputatæ, triumphalis dexteræ nostræ confirmationem est consecutus. Dat. X I. Kal. April. Constantinop. Arcadio. V. & Honorio. V. A A. C O N S S.

XV. Idem. A A. Monachio. P. V.

Dispositione magnificentiæ tuæ olei mensurã firmam manere præcipimus, vt decem & octo per singulos sextarios scripulis ad certorum ordinum commodum commoderata dispositione tua retentis ac distributis sextarius olei ad viginti vnam semis vnciã redigatur. Quam mẽsuram certũ designatis suggestione corporibus solacium cõstitutam nullius posthac fraude credimus adtemptandã. Dat. X V. Kal. Mar. Basso & Philippo C O N S S.

DE MEN-

DE MENDICANTIBVS NON invalidis. Titu. XVIII.

1. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Seuerum. P. V.

CVnctis adfatim, quos in publicum quæstum incepta mendicitas vocauit, inspectis exploretur in singulis, & integritas corporum & robur annorum, adque ea inertibus & absque vlla debilitate miserandis necesßitas inferatur, vt eorum quidem, quos tenet condicio seruilis, proditor studiosus & diligens dominium cõsequatur. Eorum verò, quos natalium sola libertas prosequatur, colonatu perpetuo fulciatur quisquis huiusmodi lenitudinem prodiderit, ac probauerit, salua domini sanctione, in eos, qui vel latebrã fortè fugitiuis, vel mendicitatis subeundæ consilium præstiterunt. Dat. XII. Kal. Iul. Pataui, Antonio & Syagrio CONSS.

DE PRETIO PANIS OSTIENsis. Titulus XVIIII.

1. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Theodoro. P. P.

PAnem Ostiensem adque fiscalem vno nummo distrahi volumus. Sancimus autem, vt nullus per sacrum rescribtum audeat pretiũ ampliare. Qui si obtulerit supplicationem, duarum librarum auri multa ferietur. Dat. Prid. Id. April. Med. Honorio A. IIII. & Eutychiano CONSS.

DE PRETIO PISCIS. Titu. XX.

1. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

QVi ministerij nostri causa exhibendi piscis cura vel sollicitudine tenentur, plus à se exigi, quàm quod emere potuerint, protestantur. Siquidē in tricenis libris sibi solid⁹ ministretur, & multò disparem quantitatem vix ægréque valeant comparare. Ideóque per vicena pondo piscis primæ scilicet qualitatis memoratis solidus ministretur. Spatangium sanè in primæ qualitatis piscem inputari præcipimus, quod decem librarum pondus sua magnitudine minimè excedere videtur. Dat. XVII. Kalend. Maij. Lucio V.C. CONS.

DE NAVTIS TIBERINIS. Titulus XXI.

1. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Symmachum. P. V.

QVi nauem Tiberinam habere fuerit ostensus, onus reipublicæ necessarium agnoscat. Quæcumque igitur nauigia in alueo Tiberis inueniuntur, competentibus & solitis obsequiis mācipentur: ita vt nullius dignitas, aut priuilegium ab hoc officio vindicetur. Dat. VIII. Id. Octob. Altino, diuo Iouiano & Varroniano CONSS.

DE SACCARIIS PORTVS Romæ. Titulus XXII.

1. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Symmachum. P. V.

Omnia

O Mnia quæcũque aduexerint priuati ad portum vrbis æternæ, per ipsos saccarios, vel eos, qui se huic corpori permiscere desiderant, magnificentia tua iubeat comportari: & pro temporum varietate mercedes cõsiderata iusta æstimatione taxari: ita vt si claruerit aliquem priuatum per suos aduenticias species comportare, quinta pars eius speciei fisco lucratiua vindicetur. Dat. VI. Id. Iuñ. Naisso, diuo Iouiano & Varroniano CONSS.

DE PATRONIS HORREORVM Portuensium. Titu. XXIII.

1. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Messalæ. P. P.

P Atronos horreorum Portuensium singulis tantum annis praesse decernim⁹, omni subreptione cessante: ne vmquam veteris erogationis ratiocinium nobis commeantibus inseratur: nec vltra tempus cõstitutum quispiam sibi administrationem horreorum Portuensium fraudulenter vsurpet, nisi prioris anni ratiocinio antè deducto, in alium annum quasi fidelis iam & idoneus subrogetur. Dat. VI. Kal. April. Altino, Stilichone & Aureliano CONSS.

DE MENSIS OLEARIIS. Titulus XXIIII.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Cerealem. P. F. annonæ.

M Ensæ oleariæ, quæ ita caducæ fuerint, vt nullus possit adherere dominio, vicenis follib⁹ ꝑ officiũ distrahantur. Sed si quis mensam olea-

 riam

riam prædictis follibus emptam cariore pretio vendiderit, ferreis vinculis cõstrictus ad Illyricum transmittatur, pœnam congruam luiturus. Si quis autem mensam oleariam in dominio suo retinens viuendi cursum impleuerit, eandem mensam ad successores proprios cũ reliquis suis rebus hereditario poterit iure transmittere. Dat. Kal. Mar. Nicomediæ. Acc. VIII. Id. April. Romæ, Ianuarino & Iusto CONSS.

DE FRVMENTO CARTHAGIniensi. Titulus XXV.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Catulinum. P. V. Africæ.

SI quis corpora æneo frumento obnoxia detraxerit, ab omni interpellatione liber sit: quãuis alia corpora possederit, siue coemerit libera ab ænei frumenti inquietudine. Cõparatores enim rerum obnoxiarum teneri oportet pro modo eius rei, quam adepti sunt, etiamsi extrà liberalitate rem fuerint consecuti. Sed quia plerique ex magistratibus ænei frumenti pensitatione obnoxij, vel ipsi sibi dum administrant, alios subrogarunt, vel redempti pro aliis alios creauerunt, rescißis subrogationibus ad eiusdem ænei frumenti pensitationem teneantur. Illos enim solos ex subrogatis perseuerare oportet, quos constiterit idoneos esse facultatibus, & minus idoneorum loco non à redemptis magistratibus subrogatos. Dat. Prid. Id. Decembr. Sirmi, Constantino. A. IIII. & Licinio. IIII. CONSS.

DE FRV-

DE FRVMENTO ALEXANdrino. Titulus XXVI.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

IN æstimatione frumenti, quod ad ciuitatem Alexandrinã côuehitur, quidquid de crithologia & zygostasij munere, & pro naucleriorum tuenda substantia eminentia tua disposuit, roboramus. Adque vt curialibus prædæ auferatur occasio, iubemus eos ad huiusmodi sollicitudinem adfectãdam numquam accedere, sed designata officia tuis prouisionibus examinata sollicitudinem prædictam implere. Dat. V. Kal. Feb. Constantinop. Honorio. VIIII. & Theodosio. V. AA. CONSS.

II. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Isidoro. P. P.

Diurnos centum & decem modios alimoniis Alexandrinæ ciuitatis addi decernimus: vt nemo priuetur eo, quod nunc vsque percepit, & perissochoregiæ nomen penitus amputetur, & tesseræ designentur, & nostræ pietatis nomine censeantur. Dat. Prid. Nõ. Iuñ. Constp. Isidoro & Senatore CONSS.

DE ALEXANDRINAE PLEBIS primatibus. Titu. XXVII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Gennadio. PF. Augustali.

ARchigerontes & diœcetę ergasiotanorum numero deligantur. quod officium tuum sollicitis obseruet excubiis. Dat. Nõ. Feb. Constantp.

PP. Alexandriæ Eutycheo, Arcad. IIII. & Honorio III. AA. CONSS.

II. Imppp. DD. NN. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Isidoro. P. P.

Corporatos ciuitatis Alexandrinæ repurgãdi fluminis onere liberamus, & pro tenore & dispositione tua quadringẽtos solidos ex dinummio vectigali memoratę ciuitatis præcommodari decernimus: ita vt ex titulo nauium omnibus modis repensetur. Dat. Prid. Non. Iun. Constantp. Isidoro & Senatore CONSS.

THEODOSIANI CODICIS LIBER DECIMUSQUINTUS.

DE OPERIBVS PVBLICIS. Tit. I.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Flauianum. P. V. Afric.

Nemo propriis ornamentis esse priuãdas existimet ciuitates. Fas siquidem nõ est acceptum à veteribus decus perdere ciuitatem, veluti ad vrbis alterius mœnia transferendum. Dat. IIII. Non. Feb. Med. Acc. VIII. Id. Iul. Constantino. A. & Cæs. CONSS.

II. Idem. A. Menandro.

Propter neglegentiam iudicum, qui imperialia præcepta differũt, ad diuersas prouincias diuersos misimus, qui ad scientiam nostram referant, quæ vel diligentia

promota

promota viderint, vel desidia corrupta culpauerint. Monendi autem iudices sunt, qui instaurare publica opera debent, vt de effectis eis potius, quàm inchoatis ad nostram scientiam referant: nisi fortè iusta ratione petẽdum sit aliquos (si fortè defuerint) inpensarum titulos prouideri. De rebus autem pręcipuis maximísque non de quibuscumque vilißimis nostrum debent interpellare consilium. Dat. I I. Id. April. Sirmi, Crispo. I I. & Constan tino. I I. VV. CC. C O N S S.

III. Idem. A. Secundo. P. P.

Prouinciarum iudices commoneri praecipimus, vt nihil se noui operis ordinari antè debere cognoscant, quàm ea conpleuerint, quae à decessoribus inchoata sunt: exceptis dumtaxat templorum aedificationibus. Dat. I I I. Kal. Iul. Constãtino. A. V I I. & Constantio. C. CONSS.

IIII. Idem. A. Haue Felix carißime nobis.

Omnes intra centum pedes vicinitus, quantũ ad horrea pertinet, arceantur. Ac si quid constructum fuerit, diruatur: quoniam experimentis nuperrimis palàm factum est, aedificiorum, quae horreis adherebant, incendiis fiscales copias laborasse. Quòd si quis aedificandi amore publica damna neglexerit, non solum quod construxit, sed omnes res eius, & quidquid in suo iure habuit, fisco adiudicari praecipimus. Dat. X I. Kal. August. Sirmio, Constantino. A. IIII. & Constantio. C. C O N S S.

V. Impp. CONSTANTIVS & CONSTANS. AA. Haue Catuline Karißime nobis.

Plurimi inmunitates operum publicorum conceßione iudicum adepti sunt. Itaque omnes iubemus inquiri, vt

eorum nomina adque etiam priuatas indulgentias lenitudo nostra cognoscat, & infra iam nunc tamẽ iußimus, vt aduersus fas elicitas immunitates per detrimenta si cõperissent, & in lucro habere desistant, in posterum aditus similia cupientibus obstruatur. Dat. VI. Kal. Aug. Sirmi, Vrso & Polemio. CONSS.

VI. Idem. AA. ad Marcellinum Com. orientis.

Quæ operibus publicis inpensa constiterit, accepto ferri oportere cognoscas. Dat. V. Nõn. Octob. Constantinop. Limenio & Catulino. CONSS.

VII. Idem. AA. ad Senatum.

Quoniam diuersi iudices nonnulla opera, in quibusdam æstimant vrbibus extruenda, ad huiusmodi necessitatem senatorum substantia nõ vocetur. Eos quoque senatores, quibus per diuersas prouincias fuerit sollicitudo commißa, fretos sanctione nostra huiuscemodi temptamentis decet constanter obsistere: ne senatoriæ facultates harum rerum contemplatione vexentur. Dat. V. Nõn. Mai. Tauro & Florentio. CONSS.

VIII. Idem. AA. Ecdicio. P F. Aegypti.

Oportuit prætoria iudicum, & domos iudiciarias publico iuri adque vsui vindicari. Sed quia salubris nostra dispositio dilata est, nunc saltem tradatur effectui, & cetera. PP. IIII. Nõn. Decemb. Antiochiæ Mamertino & Neuitta. CONSS.

VIIII. Idem. AA. Ecdicio. P F. Aegypti, post alia.

Comperimus super ergasteria publica, quæ ad huius pertinent

pertinent ciuitatis,plerosq; sibi domos extruxisse.Præcipimus ergo eas inconcusso iure quæ ædificauerunt possidere. PP. III.Non. Decemb.Antiochiæ. Mamertino & Neuitta.CONSS.

x. Idem. AA. ad Rufinum.

Quicunque cuiuslibet ordinis, dignitatis aliquod opus publicũ quoquo genere obscura interpretatiõe meruerit, fructu talis beneficij sine aliqua dubitatione priuetur.Non solum enim reuocamus quod factum est,verũ etiam in futurum cauemus, ne qua fraude temptetur. Dat. VII. Id. Decembr. Aquil. Mamertino & Neuitta.CONSS.

XI. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS.AA. ad Symmachum.P.V.

Intra vrbem Romam æternam nullus iudicum nouum opus informet, quotiens serenitatis nostræ arbitria cessabunt, ea tamen instaurandi, quæ iam deformibus ruinis intercidisse dicuntur, vniuersis licentiam damus. Dat. VIII.Kal. Iuñ.Philippis, diuo Ioniano & Varroniano.CONSS.

XII. Idem.AA. ad Symmachum.

Horrea fiscalia apud vrbem Romam, necnon etiam portus in vsus translata priuatos cognouimus. Hæc ad pristinum inferioribus horreorum frumenta condantur, quæ natura loci & humore vitiantur. Annonas quoque horreis antiquitus deputatas hos rethibere conpelles,qui eas in damna publica ausi sunt occupare, quarum substantia mentichæ populi Romani proficere præcipies. Sanè quos inueniens fabricarum destructionis auctores,ad

res, ad reparationem necessario tenebis. Dat. VI. Id. Iun. Naisso, diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

XIII. Idem. AA. Tautomedi duci Daciæ Ripensis.

In limite grauitati tuæ commisso præter eas turres, quas refici oportet, si forte indigeant refectione turres, administrationis tēpore quodannis locis oportunis extrue. Quòd si huius præcepti auctoritatem neglexeris, finita administratione reuocatus in limitem ex propriis facultatibus eam fabricam, quā administrationis tempore adiumentis militum & inpensis debueras fabricare, extruere cogeris. Dat. XIII. Kal. Iul. Med. diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

XIIII. Idem. AA. ad Mamertinum. P. P.

Præsumptionem iudicum vlteriùs prohibemus, qui in euersionem abditorum oppidorum Petropolis, vel splendidissimas ciuitates ornare se fingunt, transferendorum signorum, vel marmorum, vel columnarum materias requirentes. Quòd post legem nostram sine pœna admittere non licebit, præsertim cum neque nouam constitui fabricam iusserimus, antè quàm vetera reformentur. Et si adeo aliquid fuerit inchoandum, ab aliis ciuitatibus conueniat temperari. Dat. Kal. Ianuar. Med. Valentiniano & Valente. CONSS.

XV. Idem. AA. ad Dracontium.

Lex sancientibus nobis rogata est, quæ iudices omnes & rectores prouinciarum edicto suo adque aucto-ritate

ritate cohibet aliquid noui operis adripere prius, quàm ea quæ victa senio fatiscerent, repararent.. quæ nunc etiam credidimus repetenda. Dat. XIIII. Kalend. Mart. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XVI. Idem. AA. ad Mamertinum. P. P.

Censura tua ac iudicibus licentiam penitus amputabit, ne aliquid nouellum adgrediantur opus, veterum inlustrium fabricarum reparatione neglecta. In eo sanè larga ac benigna his licentia tribuetur, vt ornamenta vrbium, ac decora marmorum, quæ in aliquo senium temporis sentiunt, ad speciem pristinam & vsum congrua vtilitatis instaurent. Ceterùm nihil auspicari quemquam noui operis patieris, exceptis stabulorum fabricis, quæ ex vsu publico (si ita res tulerit) nō prohibemus institui. Dat. Id. Mar. Senigalia, Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XVII. Idem. AA. ad Valentinianum Conf. Piceni.

Si quid sinceritas tua his vrbibus, quibus præest, putauerit deferendum, instaurare antiquum opus rectiùs poterit, quàm nouum inchoare. Sanè si quid reparationi alicuius operis postulandum erit, non in pecunia, sed in ipsis speciebus postulare te par est. Si loca aliqua indigent nouis stabulis aut horreis, videris exædificare, etiam si emolumenta publica aduerteris postulare. Dat. Prid. Nō. Octob. Valentiniano & Valente. CONSS.

XVIII. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Probum. P. P.

Rectores prouinciarum, quodcumque opus inchoandum esse necessario viderint in aliqua ciuitate, id arripere non dubitent. Si ciuitatis eius respublica tantum in tertia pensionis parte non habeat, quantùm cœptæ fabricæ poscat inpendium, ex aliarum ciuitatum reipublicæ canone præsumăt tertiæ videlicet portionis. P P. VII. Kalend. Febr. Sirmio, Gratiano. A. III. & Equitio. CONSS.

XVIIII. Imppp. VALENS, GRATIANVS & VALENTINIANVS, AAA. ad senatum, post alia.

Nemo præfectorum vrbis, aliorúmve iudicum, quos potestas in excelso locat, opus aliquod nouum in vrbe Roma inclyta moliatur, sed excolendis veteribus intendat animum. Nouum quoque opus qui volet in vrbe moliri, sua pecunia, suis operibus absoluat, non contractis veteribus emolumentis, non effossis nobilium operum substructionibus, non rediuiuis de publico saxis, non marmorum frustis spoliatarũ ædium deformatione cõuulsis. Lecta in senatu Valẽte. V. & Valẽtiniano. A A. CONSS.

XX. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Iuliano. P F. Aegypti.

Iudex, qui ad prouinciam fuerit destinatus, duas partes, vel incuria, vel vetustate conlabsas ad statum pristinum nitoris adducat, adque tertiam constrat nouitatis: si tamen famæ & propriis cupit laudibus prouidere Dat. XVI. Kalend. April. Thessal. Gratiano. A. V. & Theod. A. I. CONSS.*

XXI. Idem AAA. Eutropio. P. P.

Singuli quique iudicum primo omnium intuendis veteribus

teribus ædificiis publicis impendant propriæ sollicitudinis curam: tum adgrediantur noua, adque studio cautæ celeritatis quidquid à superiore reppererint inchoatum, quasi à se cœptũ nouerint explicandum. Dat. XVI. Kal. Septemb. Hadrianop. Gratiano. A. V. & Theod. A. I. CONSS.

XXII. Idem AAA. Haue Procule K. nob.

Præscribtio temporis iuri publico non debet obsistere: sed ne rescribta quidem. Adque ideo diruenda sunt omnia, quæ per diuersas vrbes vel in foro, vel in quocũque publico loco ciuitatis extructa noscuntur. Dat. III. Id. Iun. Constantinop. Merobaude. II. & Saturnino. CONSS.

XXIII. Idem AAA. Cynegio. P. P.

Ad portus & aquæductus instauratione, omnes certatim facta operarum conlatione, instare debent. Neque aliquis ab huiuscemodi consortio dignitatis priuilegiis excusari. Dat. XV. Kalend. Feb. Constantinop. Richomere, & Clearcho. CONSS.

XXIIII. Idem AAA. Cynegio. P. P.

Omnes, quibus vel cura mandata fuerit operum publicorum, vel pecunia ad extructionem solito more decreta, vsque ad annos quindecim ab opere perfecto cum suis heredibus teneantur obnoxij: ita vt si quid vitij in ædificatione infra præstitutum tempus prouenerit, de eorum patrimonio (exceptis tamen his casibus, qui sunt fortuiti) reformetur. Dat. III. Non. Feb. Constantinop. Arcadio. A. I. & Bautone. CONSS.

XXV. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Proculo. P. V. Constantinop.

Turpe est publici splendoris ornatum priuatarum ædium

dium adiectione corrumpi, & ea quæ conspicuæ vrbis decori, vel nostri temporis, vel prioris sæculi ætate creuerunt, auiditate cogendæ pecuniæ sociari. Vnde sublimis eminentia tua quidquid talis astutiæ deprahenderit fraude violatum, id si publicis nitoribus faciē aspectus deterioris inducit, siue illud voluntaria præsumptione temeratum est, siue expressam coactis adnotationibus ocasionem fraudis obtinuit, iubebit amoueri: Tuo enim arbitrio relinquimus à quibus temperādum, quæue diruenda diiudices. Dat. XVI. Kalend. Augu. Rom. Timasio, & promoto. CONSS.

XXVI. Idem AAA. Polemio. P. P. Illyrici & Italiæ.

Quotiens clariores vrbis per singulas quasque prouincias expensis propriis & vectigalibus maiorem pecuniā absoluendi cuiuslibet operis necessitate deposcūt, id ex minorum viribus vindicetur, ita vt nō antè poscatur, q̄ omne summa, quæ hisdem ex suis conpēdiis quæri solet, instaurandis ædibus adsumatur. Consequens verò erit, vt in notitiā serenitatis nostræ, quotiens habita fuerit hæc vectigalium vsurpatio, dirimetur, quantū fuerit aliūde præsumptum, per quos expensum, quatenus consummatum. Dat. XVII. Kalend. Feb. Med. Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. CONSS.

XXVII. Idem AAA. Albino. P. V. Rom.

Augustæ in partibus ciuitatis magis antiqua reddi conuenit, quàm inchoari superuacua. Nosse itaq; par est officium magnitudinis tuæ, & ceteros, à quibus sumptus huiusmodi operibus de ærario præbebuntur, accepto omnino non ferri, si quis per vsurpationem opus præter conscientiam nostram intra æternam vrbem voluerit publica conlatione construere. Ideóque summam omnē m-

omnémque illi contra interdictum forte præbebitur pecunia sua, & propriis facultatibus pendet sequestrata condemnatione librarum auri decem quæ plectet sacrilegam contemnentis audaciam. Dat. Prid. Non. April. Med. Valentiniano. A. III. & Neotherio. CONSS.

XXVIII. Idem AAA. Polemio. P. P. Illyrici & Italiæ.

Si quis nouum opus in qualibet ciuitate sustollere audacius quàm consultius molietur, de proprio se conlaturum sumptus, & perfecturum, quod cœperit noscat. Nihil quippe dispensatoribus ex hoc vsu feremus accepto, & contra officium adque ipsum iudicem auri põdo dena constringent: vt saltem metu, quod facere sponte debuerant reficiendis vetustioribus inpendant laborem. Dat. Prid. Non. April. Med. Valentiniano. A. III. & Neotherio. V. C. CONSS.

XXVIIII. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Aureliano. P. V.

Ne quis iudicum noua ædificia moliatur, cum opera nonnulla, aut cœpta penderent, aut neglecta nutarent. Dat. III. Kalend. Mart. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

XXX. Idem AAA. Aureliano. P. V.

Si quando concessa à nobis licentia fuerit extruendi, id sublimis magnificentia tua sciat esse seruandum, vt nulla domus inchoandæ publicæ fabricæ gratia diruatur: nisi vsque ad quinquaginta libras argenti pretij æstimatione taxabitur. De ædificiis verò maioris meriti ad nostram scientiam referetur, vt vbi amplior poscitur quantitas, imperialis extet auctoritas. Dat. III. Kalend. Mart. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio

Abundantio. CONSS.

XXXI. Idem AAA. Rufino. P.P.

Si qui iudices perfecto operi suum potius nomen, quam nostræ perennitatis scripserint, maiestatis teneantur obnoxij. Illud etiam repetita sanctione decernimus, vt nemini iudicum liceat nouis molitionibus industriæ captare famam. Quòd si quis in administratione positus sine iussu nostro ædificij alicuius iacere fundamenta temptauerit, is proprio sumptu etiam priuatus perficere cogetur, quod ei non licuerat inchoare: nec prouincia permittetur abscedere prius, quàm ad perfectum manu cœptum perduxerit: & si quid de quibuslibet publicis titulis in ea ipsa fabrica præcepto eius inpensum fuerit, reformarit. Dat. III. Non. Iul. Constantinop. Arcadio. III. & Honor. II. A A. CONSS.

XXXII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Eusebio. C. S. L.

Ne splendidissimæ vrbes vel oppida vetustate labantur, de reditibus fundorum iuris reipublicæ tertiam partem reparationi publicorum mœnium & thermarum subustioni deputamus. Dat. XI. Kalend. Iul. Med. Olybrio, & Probino. CONSS.

XXXIII. Idem AA. Haue Vincenti K. nobis.

Præcipua nobis cura est, ne aut prouinciales nostri superindictionibus prægrauentur, aut opera publica pereant vetustate conlabsa. Singuli igitur ordines ciuitatum ad reparationẽ mœnium publicorum nihil sibi amplius nouerint præsumendum, præter tertiam portionem eius canonis, qui vt locis fundisque reipublicæ quodannis conferri solet: sicut diui parentis nostri Valentiniani senioris deputauit auctoritas. Dat. III. Non. Iul.

Iul. Med. Olybrio & Probino. CONSS.

XXXIIII. Idem AA. Cæsario. P. P.

Omnes prouinciarum rectores litteris moneantur, vt sciant ordines adque incolas vrbium singularum muros, vel nouos debere facere, vel firmius veteres renouare: scilicet hoc pacto inpendiis ordinandis, vt adscribtio currat pro viribus singulorum. Deinde scribantur pro æstimatione futuri operis territoria ciuium, ne plus poscatur aliquid, quàm necessitas imperauerit: néve minus, ne instans inpediatur effectus. Oportet namque per singula iuga certa quæque distribui, vt par cũctis præbendorum sumptuũ necessitas inponatur. Dat. VIIII. Kalẽ. April. Arcad. IIII. & Honor. II. AA. CONSS.

XXXV. Idem AA. Cæsario. P. P.

Quidquid de palatiis, aut prætoriis iudicum, aut horreis, aut stabulis & receptaculis animalium publicorum ruina labsum fuerit, id rectorum facultatibus reparari præcipimus, qui à primo consulatu diui genitoris nostri, vsq; præsens tẽpus gesserunt iudiciariã potestatẽ. P P. Regio, Arcad. IIII. & Honor. III. A A. CONSS.

XXXVI. Idem AA. Asterio Com. Orientis.

Quoniam vias, pontes, per quos itinera celebrantur, adq; aquæductus, muros quinetiã iuuari prouisis sumptibus oportere signasti cunctã materiã, quę ordinata dicitur, ex demolitione templorũ memoratis necessitatib⁹ deputari cẽsemus, quò ad perfectionẽ cuncta perueniãt. Dat. Kal. Nouemb. Cæsario, & Attico. CONSS.

XXXVII. Idem AA. Theodoro. P. P.

Nemo iudicum in id temeritatis erumpat, vt inconsulta pietate nostra, noui aliquid operis existimet inchoandum,

andum, vel ex diuersis operibus æramen, aut marmora, vel quamlibet speciem, quæ fuisse in vsu vel ornatu probabitur ciuitatis, eripere vel aliò transferre sine iussu tuæ sublimitatis audeat. Etenim si quis contrà fecerit, tribus libris auri multabitur. Similis etiam condemnatio ordines ciuitatum manebit, nisi ornamentum genitalis patriæ decreti huius auctoritate defenderint. Horreorum autem, vel stabulorum fabricas arbitratu proprio prouinciarum iudices studio laudandæ deuotionis adripiant. Dat. Kalend. Ian. Med. Honor. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

XXXVIII. Idem AA. Eutychiano. P.P.

Excellēs eminentia tua cuncta priuata ædificia, quæ coniuncta horreis publicis esse cognouerit, dirui ac demoliri præcipiet: ita vt ex quattuor lateribus priuatorū consortio separata sint: ac libero spatio recernantur, vt à principio fuerant fabricata. Dat. V. Non. Iul. Constātinop. Honor. A. III. & Eutychiano. CONSS.

XXXVIIII. Idem AA. Seuero. P.V.

Aedificia, quæ vulgi more parapetasia nuncupātur, vel si qua aliqua opera publicis mœnibus, vel priuatis sociata coherent, vt ex his incendium, vel insidias vicinitas reformidet, aut angustentur spatia platearum, vel minuatur porticibus latitudo, dirui ac prosterni præcipimus. Dat. V. Id. Octobr. Constantinop. Honorio. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

XL. Idem AA. Eutychiano. P.P.

Si aliquando operum publicorum petitores emergāt, non nisi diruta penitus, quæ distructa, & quæ parū sint vsui ciuitatum, petitoribus adsignētur. Dat. Id. Decēb. Honorio. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

XLI. Idem

XLI. Idem AA. Hadriano.P.P.

Omnia ædificia publica siue iuris templorum intra muros posita, vel etiam muris coherentia, quæ tamen nullis censibus patuerit obligata, curiales & collegiati (submotis competitoribus) teneant, adque custodiant, suarum non inmemores fortunarum: ita vt eos nullus penitus inquietet, qui aliquem locum publicum, aut per sacram adnotationem meruerit, aut in areis vacantibus, quæ nullum vsum ciuitatibus ornatúmque præberent, insinuata auctoritate rescribti propriis sumptibus ædificauerit. Si qua verò super huiusmodi locis fuerit orta dubitatio, non aliquid municipes siue collegiatos volumus sponte præsumere: sed à rectore prouinciæ ortam dirimi quæstionem, vel sublimi consuli præfecturam, si iudicandi exegerit difficultas. Palatina sanè officia ab his locis abstinere oportet, nec præbendæ instructionis gratia cuique subripiendi aditum reserari. Cùm si quando à quopiam vacans locus, aut area postulatur, consultiùs ad ordinariòs iudices nostri mittantur affatus: vt si neque vsui, neque ornatui ciuitatis adcommodum videtur esse quod poscitur, periculo ordinis & prouincialis officij, absque vllius gratiæ conludio, competitori sub gestorum testificatione tradantur. pensiones autem, quæ deinceps sublatæ à competitoribus fuerint, rationabiliter inpositas reparationi iubemus proficere ciuitatis: videlicet pensionibus præteriti temporis, quæ iam sollemniter sacro priuatóque debentur ærario. Dat. IIII. Non. Iul. Med. Vincētio, & Frauito. CONSS.

XLII. Idem AA. Eutychiano.P.P.

Eudoxiopolitanæ ciuitatis ciues pro oblatano suam

 patriam

patriam ergasteria condonamus. Ne quis igitur ergasteria memorata à nostra serenitate deinceps petere moliatur, eáque ratione ciuium (quorum censum cupimus ampliari) iura perturbet. Dat. Prid. Id. Iul. Constantinop. Honor. A. VI. & Aristeneto. CONSS.

XLIII. Idem AA. Hadriano P.P.

Petentibus loca publica ea condicione adnuimus, ne quid vsui vel ornatibus, aut commodis ciuitatum auferatur. Et quamquam nullum opinemur existere, qui contra commoda, vel ornatum propriæ ciuitatis competitorum obreptionibus cohiberet, adtamen huiuscemodi rescribta non nisi ad excellentiam tuã referri præcipimus: scientibus iudicibus, quòd si quis deinceps subrepticia voluerit allegare rescribta, non nisi reprahensione existimationis suæ, & pœna officiorum suorũ his aditum præbebunt. Si in tradendis locis publicis, si qui fortè nostra liberalitate fuerint concessi, excellentiæ tuæ non expectetur auctoritas. Dat. VIII. Kalend. Octob. Rau. Stilichone. II. & Anthemio. CONSS.

XLIIII. Idem AAA. Aemiliano. P.V.

Si quando vsus exegerit, vel porticus, vel quaslibet ædes ætatis senio, seu fortuitis concussas casibus, reparari, liceat etiam inconsulta clementia nostra cum reuerentia sui imaginem deponere vel nostram, vel retrò principum reportatam, quæ post refecta ædificia loco proprio denuo conlocare. Dat. V. Kalend. Iul. Constantinop. Arcad. A. VI. & Probo. CONSS.

XLV. Idem AA. Aemiliano. P.V.

Omnibus tabulatis, tam his, quæ intercolumnis adfixa sunt, quàm his, quæ superiores porticus diuidũt, ad formam pristinam ciuitatis habitus reuocetur. Ascensibus

bus etiam his, qui ad superiores porticus ducunt, tam in latiorem modum patentibus, quàm pro ligneis scalis lapideis gradibus fabricandis. Ita enim & pericula incendij aberunt, & si qui casus aduersi tulerint, facilè à motis angustiis, homines inter incendia discursus, ac liberandi sui facultatem inuenient. Dat. XI. Kal. Nouẽb. Constantinop. Arcad. A. VI. & Probo. CONSS.

XLVI. Idem AA. Aemiliano. P. V.

Aedificia priuatorum publicis ædibus adhærentia, siue superposita destrui tollíque præcipimus. Et in posterum id apertè sancimus, vt si qui ædificandi iuxta publicas ædes animos dederit, quindecim pedum spatio interiecto inter publica ac priuata ædificia, ita sibi nouerit fabricandum, vt tali interuallo & publicæ ædes à periculo vindicentur, & priuatus ædificator, velut perperam fabricati loci destructionis quandóque futuræ non timeat detrimentum. Dat. XI. Kal. Decẽb. Constantinop. Arcad. A. VI. & Probo. CONSS.

XLVII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Monaxio. P. V.

Quicumque locus in palatio huius vrbis priuatis ædificiis incommodè occupatus est, is quamprimùm subrutis omnibus, quæ in eo sunt, ædificiis, palatio reformetur. Quod priuatorum non est parietibus cohartandum. Nam imperio magna ab vniuersis secreta debentur: vt hi tantùm locum habeant habitãdi, quos legitimus maiestatis nostræ vsus & reipublicæ disciplina delegit: in futurum etiã vniuersis ab huiusmodi vsurpatione prohibendis. Dat. VIIII. Kalend. Mart. Constantinop. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

XLVIII. Idem AA. Bonosiano. P. V.

Nihil ex his, quæ instaurationi ornatibúsque singulis deputauit antiquitas, nullius colore occasionis auferri volumus. Igitur futuro proximo consulatu vniuersa prædicta vrbi debitorum vectigalium inlibata augmenta perualeant. Dat. IIII. Kalend. Decemb. Rom. post consVaranæ. V C.

XLVIIII. Idem AA. Herculio. P F. Illyrici.

Constructioni murorum & cōparationi transuectionis specierum vniuersi sine vllo priuilegio cohartentur: ita vt in his dumtaxat titulis vniuersi portione suæ possessionis & iugationis ad hæc mœnia cohartentur: quò ita demum à summis ad infimos vsque sarcina decurrente ferendi oneris non leue solacium, sed in commune omnibus profuturum communi labore curetur, quod in partibus dumtaxat Illyricianis nostram clementiam statuisse tua sublimitas recognoscat. Dat. V. Id. April. Constantinop. D D. N N. Honor. VIIII. & Theod. V. A A. CONSS.

L. Idem AA. Isidoro. P. V.

Opus cœptum extruatur: & porticus thermas Honorianas præcurrat acie columnarum: cuius decus tantum est, vt priuata iustè neglegeretur paulisper vtilitas. Sed ne census sui quisquam intercepta lucra deploret, sed è contrario cum pulchritudine ciuitatis etiam fortunas suas auctas esse lætetur: pro loco quod quisque possederat, superædificandi licentiam habeat. Nam in locum priuati ædificij, quod in vsum publicum translatum est, occupationem basilicæ iubemus vetustæ succedere: vt contractus quidam, & permutatio facta videatur, cùm dominus, qui suum dederat ciuitati, pro ea habiturus sit ex publico, remota omni formidine,

quod

quod inconcusso robore & ipse habere, & quibus velit tradere, habebit liberam facultatem. Dat. I I I. Kal. Nouemb. Constantinop. Honorio. V I I I I. & Theod. V. A A. C O N S S.

LI. Idem. AA. Anthemio. P. P.

Turres noui muri, qui ad munitionem splendidissimæ vrbis extructus est, cōpleto opere, præcipimus eorum vsui deputari, per quorum terras idem murus studio ac prouisione tuæ magnitudinis ex nostræ serenitatis arbitrio celebratur: Eadem lege in perpetuum & condicione seruanda, vt annis singulis hi, vel ad quorum iura terrulæ demigrauerint, proprio sumptu earum instaurationem sibimet intellegant procurandam, earúmque vsu publico beneficio potientes, curam reparationis ac sollicitudinem ad se non ambigant pertinere. Ita enim & splēdor operis & ciuitatis munitio cum priuatorum vsu & vtilitate seruabitur. Dat. Prid. Nōn. April. Lucio V. C. C O N S.

LII. Idem. AA. Seuerino. P. V.

Quia plurimæ domus cum officinis suis in porticibus Zeuxippi esse memorantur, reditus memoratorū locorum pro quantitate, quæ placuit ad præbēda luminaria, & ædificia, ac tecta reparandæ gratia vrbis huius lauacro sine aliqua iubemus excusatione conferri. Dat. V. Id. Iañ. Victore C O N S.

LIII. Idem. AA. & VALENTINIANVS Cæs. Constantio. P. V.

Exsedras, quæ septentrionali videntur adherere porticui, in quibus tantum amplitudinis & decoris esse

 monstratur,

monstratur, vt publicis commodis poßint capacitatis ac pulchritudinis suæ admiratione sufficere, supradictorum consessibus deputabit. Eas verò, quæ tam orientali, quàm occidentali lateri copulantur, quas nulla à platea aditus adque egressus pa tamẽ ipsisq; humiliores aliquanto adque angustiores putantur vicinarum spatia cellularum ex vtriusq; lateris portione oportet adiungi: ne quid aut ministris eorumdem locorum desit, aut populis. Sanè si qui memoratas cellulas probabũtur vel imperatoria largitate, vel quacumque alia donatione, aut emptione legitima poßidere, eos magnificentia tua conpetens pro hisdem de publico pretium iubebit accipere. Dat. III. Kal. Mar. Constantinop. D N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. CONSS.*

DE AQVAEDVCTV. Titu. II.

1. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Maximilianum Conf.

Quarum possessores, per quorum fines formarum meatus transeũt, ab extraordinariis oneribus volumus esse inmunes, vt eorum opera aquarum ductus sordibus obpleti mundentur, nec ad aliud superindictæ rei onus hisdem possessoribus adtinendis, ne circa res alias occupati repurgium formarum facere nõ occurrant. Quod si neglexerint, amißione posseßionum multabuntur. Nam fiscus eius prædium obtinebit, cuius neglegentia perniciẽ formæ congesserit. Præterea scire eos oportet, per quorum prædia ductus commeat, vt dextra leuaq; de ipsis formis quindecim pedibus intermißis arbores habeant: obseruante tuo officio, vt si quo tempore pullulauerint excidantur, nec earũ radices

A

dices

dices fabricam formæ conrumpant. Dat. XV. Kalend. Iuñ. Gallicano & Symmacho CONSS.

II. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. Fortunatiano. c. r. p.

Aquæductus, qui Dafnēsi palatio vsum aquæ præstat, quorundam auiditate tenuatur adpotis maioribus fistulis, quàm ex imperiali largitate meruerunt. Consensu igitur omnium in tribus locis conceptacula reparentur, & singulorum nomina modúsque seruandus tabulis adscribatur: & si vltra licitum aliquem vsurpare constiterit, per singulos obolos libræ vnius auri dispendiis ingrauetur. Et si sacri tenore rescribti aliquis certū modum aquæ meruisse noscetur, non prius eidem accipiendi potestas aliquatenus tribuatur, nisi adito rectore ex ipso conceptaculo quantitatem, quam meruit, poßit adipisci. Dat. III. Kalen. Nou. Antiochiæ, Valentiniano N. P. & Victore CONSS.

III. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Clearcho. p. v.

Summas quidem domus si lauacris lautioribus præsentētur, binas non amplius aquæ vncias: aut si hoc amplius exegerit ratio dignitatis, supra ternas neutiq; possidere: mediocres verò & inferioris meriti domus singulis & semis contentas esse decernimus. Si tamen huiuscemodi balneas easdē habere claruerit, ceteros verò, qui mansionem spatio angustiore sustentantur, ad mediæ vnciæ vsum tantum gaudere præcipimus: neque obreptionem cuiquam patere: ita vt quod tibi paret officium, sex librarum auri multa feriatur; nisi prodiderit vsurpantes: & is, qui fefellit, careat impetrato. Dat. X. Kal. Iul. Constp.

Constantinop. Antonio & Syagrio CONSS.

III. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Pancratio. P. V.

*Si quis decetero vetiti furoris audacia florentissimæ vrbis commoda voluerit mutilare, aquam ad suum fundum ex aquæductu publico deriuando, sciat eundẽ fundum fiscalis tituli proscribtione signatũ priuatis rebus nostris adgregandum. Dat. VIII. * Constãtinop. Timasio & Promoto CONSS.*

IIII. Idem. AAA. Albino. P. V. Rom.

Eos, qui aquæ copiam vel olim vel nunc per nostra indulta meruerunt, eius vsũ aut ex castellis, aut ex ipsis formis iubemus elicere, neque earũ fistularum (quas matrices vocant) cursum ac soliditatem adtemptare. Dat. V. Kal. Sept. Rom. Timasio & Promoto CONSS.

V. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad Africanum. P. V.

Quicumque ex aquæ ductu magis quàm ex castellis aquæ vsum putauerit deriuandum, etiam id, quod prius iure beneficij fuerat consecutus, amittat. In eum verò pro condicione personæ conueniet seuerissimo supplicio vindicari, qui aduersus statuta huius oraculi auidę cupiditatis noluerit frena cohibere, vt priuatis indulti meatus mensura famuletur. PP. IIII. Kal. Iuñ. Constp. Olybrio & Probino CONSS.

VI. Idem. AA. Asterio Com. or. post alia.

Vsum aquæ veterem longóque dominio constitutum singulis ciuibus manere censemus: nec vlla nouatione turbari: ita tamen, vt quantitate singuli, quam vetere

lincentia

lincentia percipiunt, more vsque in præsentem perdurãte percipiant: mansura pœna in eos, qui ad inrigationes agrorum, vel hortorum delicias, furtiuis aquarum meatibus abutuntur. Dat. Kal. Nouemb. Cæsario & Attico CONSS.

VII. Idem. AA. Messalæ. P. P.

Ex forma, cui nomen Augusta est, quæ in Campania sumptu publico reparata est, nihil priuatim singulorum vsurpatio præsumat, neque cuiquam posthac diriuandæ aquæ copia tribuatur. Si quis autem meatum aquæ ausus fuerit auertere, quinque libras auri ærario nostro inferre cogatur. Quidquid etiam ob eam fraudem ex rescribto fuerit elicitum, vel qualibet arte temptatum, irritum habeatur. Dat. V. Kalend. Iañ. Med. Theodoro V.C. CONS.

VIII. Idem. AA. ad Flauianum. P. V.

Ne quis Claudiam, interruptis formæ lateribus adq; perfossis, sibi fraude elicita existimet vindicandam. Si quis contrà fecerit, earum protinus ædium & locorum amissione multetur. Officium præterea cuius ad sollicitudinem operis huius custodia pertinebit, hac pœna constringimus: vt tot librarũ auri inlatione multetur, quod vncias Claudiæ nostra cohibentia eius vsurpatas fuisse constiterit. Dat. VI. Id. Nou. Med. Stilichone & Aureliano CONSS.

DE ITINERE MVNIENDO. Titulus III.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Proculum Proconf. Afric.

Emphyteuticarij

Emphyteuticarij possessores, qui mãsuetudinis nostræ beneficio ad extraordinaria minimè deuocentur, sicut ceteri prouinciales obsequium suum muniendis itineribus inpendant. Nulla enim ratione debent ab hoc, quod in commune omnib⁹ profuturum est, esse seiunčti. PP. Non. Mai. Karthagine, Constantino. A. V. & Licinio Cæs. CONSS.

II. Imp. IVLIANVS. A. ad Auitianum Vic. Afric. post alia.

In muniendis viis iustissimum æquitatis cursum reliquid auctoritas. Singuli enim loca debent quæque sortiri, vt sibi consulant, vel neglegentia, vel labore. Igitur eos loca iuxta morem priscum delegata curare oportebit, & cetera. Dat. VII. Kal. Nou. Iul. A. IIII. & Sal. CONSS.

III. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Eusignium. P. P.

A viarum munitione nullus habeatur inmunis: & eorum prędiorum actores, qui fortè iniuncto onere priuilegiorum contemplatione parere minimè voluerint, nostrę domui vindicentur. Dat. IIII. Kal. Mart. Valentiniano. A. III. & Eutrop. CONSS.

IIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Messalæ. P. P.

Dudum quidem fuerat constitutum, vt inlustrium patrimonia dignitatum ab instauratione itinerum haberentur excepta. Verùm propter inmensas vastitates viarum, certatim studia cunctorum ad reparationem publici aggeris conducibili deuotione volumus festinare, nulla ad instructum munitionis huiusce dignitate, aut priuatorum priuile-

priuilegioru in qualibet studiosius adpetita. Etiam istud adiungimus, vt domos etiam clementiæ nostræ, quas vetusta, & innumera ab huius oneris curatione priuilegia vindicabant, par condicio & sollicitudo constringat. Ita tamen, vt in ceteris, quæ vel inlustribus, vel patrimonio nostro præcedentibus edictis beneficia fuerant adtributa intemerata permaneant. Dat. III. Kal. Mai. Med. Theodoro. V. C. CONS.

V. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

Antiquatis omnibus vel personalibus rescribtis, vel per adnotationes elicitis, per Bithyniam ceterásque prouincias possessores & reparationi publici aggeris & ceteris eiusmodi muneribus pro iugorum numero vel capitum, quæ possidere noscuntur, adstringi cogantur. Dat. VII. Kal. Nou. Constatinop. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

VI. Idem. AA. Asclepiodoto. P. P.

Absit vt nos instructionem viæ publicæ, & potium, stratarúmque operam titulis magnorum principum dedicatam inter sordida munera numeremus. Igitur ad instructiones reparationésque itinerum pontiúmque nullum genus hominum, nulliúsque dignitatis ac venerationis meritis cessare oportet. Domos etiam diuinas ac venerandas ecclesias tam laudabili titulo libenter adscribimus. Quam legem cuctarum prouinciarum iudicibus intimari conueniet, vt nouerint quæ viis publicis antiquitas tribuenda decreuit, sine vllius vel reuerentiæ vel dignitatus exceptione præstanda. Dat. XV. Kal. Mart. Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano. CONSS.

DE IMA-

DE IMAGINIBVS IMPERIALIBUS. Titulus. IIII.

I. Imp. THEOD. A. & VALENTINIANVS. Cæs. Aetio. P. P.

SI quando nostræ statuæ vel imagines eriguntur, seu diebus (vt adsolet) festis, siue communibus, adsit iudex sine adorationis ambitioso fastigio: vt ornamentum diei, vel loco & nostræ recordationi sui probet accessisse præsentiam. Ludis quoque simulacra proposita tantùm in animis concurrentium mentísque secretis nostrum numen & laudes vigere demonstrent, excedens cultura hominum dignitatum superno numine reseruetur. Dat. III. Non. Mai. Theod. A. XI. & Valentin. Cæs. CONSS.

DE SPECTACVLIS. Tit. V.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Probum. P. P.

MAgistratus & sacerdotiorum editiones, quæ aut in ciuitatibus, aut certè in his debent exigi, quas delegit antiquitas, non in potestate iudicum sint, qui plerúmque dum popularem plausum alienis spoliationibus aucupantur, ea, quæ in competenti loco sollers diligẽtia præparauit, ad alterã vrbem transferri præcipiunt: sed in eorum arbitrio maneant, quorum expensis ac sumptibus procurandæ sunt. Dat. VII. Kal. Mai. Triu. Modesto & Arintheo. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS. & THEOD. AAA. Rufino. P. P.

Nullus omnino iudicum, aut theatralibus ludis, aut circensium

circensium certaminibus, aut ferarum cursibus vacet, nisi illis tantum diebus, quibus vel in lucem editi, vel imperij sumus sceptra sortiti: hísque vt ante meridiē tantùm sollemnitati pareāt: post æpulas verò ad spectaculum redire desistant: in quo tamen omnes, siue iudices, siue priuati, nihil penitus auri præmio dandū esse cognoscent: quod solis licet consulibus, quibus erogandi moderationē vitę meritis permisimus. Illud etiam præmonemus, ne quis in legem nostram, quam dudum tulimus, committat. nullū solis diei populo spectaculo præbeat, nec diuinam venerationem confecta sollemnitate confundat. Dat. XIII. Kalend. Iuñ. Heracliæ Honor. Nob. P. & Euod. V. C. CONSS.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

Nemo iudicum ex quacumque ciuitate in aliud oppidum vel ex prouinciæ solo equos curules, aurigas ciues temptet traducere: ne dum popularibus plausibus intemeratē seruiunt, & publicarum rerum statum fatigent, & festiuitatem inpediant in cunctis oppidis celebrandam. Ita vt si quis hanc violauerit iussionem, pœna teneatur ea, quæ legum violatores persequitur. Dat. VIII. Id. Aug. Constantinop. Honorio. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

IIII. Imp. THEOD. A. Isidoro. P. F. Illyrici.

Delforum curiæ facultates nouis damnis frequenter adtritas relatio tui culminis intimauit. Ideóque præceptis ad vniuersas Illyrici ciuitates indicésque transmissis, notum omnibus faciat, nullū penitus spectacula oportere solemnia vrbis æternæ populus exhibere: sed vnumquemque

quemque ciuium intra propriam ciuitatem debere solitæ deuotionis officia (prout patrimonij sui vires patiuntur) implere grauissima pœnæ interminatione proposita non solum contra eos, qui huiusmodi functiones crediderint exigendas, sed etiam contra ordinarios vbique rectores. Dat. X. Kal. Mai. Constantinop. Victore V.C. CONS.

V. Idem. A. & VALENTINIANVS. Cæs. Asclepiodoto. P. P.

Dominico, qui septimanæ totius primus est dies, & natale, adque epiphaniorum Christi, paschæ etiam, & quinquagesimæ diebus, quamdiu cœlestis lumẽ lauacri imitantia nouam sancti baptismatis lucem vestimenta testantur, quo tempore & commemoratio apostolicæ passionis totius christianitatis magistræ à cunctis iure celebratur, omni theatrorum adque circensium voluptate per vniuersas vrbes earundem populis denegata, totæ christianorum ac fidelium mentes dei cultibus occupantur. Si qui etiam nunc vel Iudæi impietatis amentia, vel stolidæ paganitatis errore adque insania detinentur, aliud esse supplicationum nouerint tempus, aliud voluptatum. Ac ne quis existimet in honorem numinis nostri veluti maiore quadam imperialis officij necessitate compelli, & nisi diuina religione contempta spectaculis operam præstat, subeundam forsitan sibi nostræ serenitatis offensam, si minus circa nos deuotionis ostenderit, quàm solebat, nemo ambigat. Quod tunc maximè mansuetudini nostræ ab humano genere defertur, cùm virtutibus dei omnipotentis ac meritis vniuersis obsequium orbis inpenditur. Dat. Kal. Feb. Constantinop. Theod. XI. & Valentiniano Cæs. CONSS.

DE MA-

DE MAIVMA. Tit. VI.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Cæsario. P. P.

Lementiæ nostræ placuit, vt maiumæ prouincialibus lætitia redderetur: ita tamē, vt seruetur honestas, & verecundia castis moribus perseueret. Dat. VII. Kal. Mai. Constantinop. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

II. Idem. AA. Aureliano. P. P. post alia.

Ludicras artes concedimus agitari, ne ex nimia harū restrictione tristitia generetur. Illud verò, quod sibi nomē procax licētia vindicabit, maiumam fœdum adq; indecorum spectaculum denegamus. Dat. VI. Non. Octob. Constantinop. Theodoro. V. C. CONS.

DE SCAENICIS. Tit. VII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Viuentium. P. V.

Cænici & scænicæ, qui in vltimo vitæ necessitate cogente interitus imminentis ad dei summi sacramēta properarūt, si fortassis euaserint, nulla posthac in theatralis spectaculi conuentione reuocentur. Ante omnia tamen diligēti obseruari ac tueri sanctione iubemus, vt verè & in extremo periculo constituti, id pro salute poscentes (si tamen antistites probant) beneficij consequantur. Quod vt fideliter fiat, statim eorum ad iudices, si in præsenti sunt, vel curatores vrbium singularum desideriū perferatur: Quod vt inspectoribus missis sedula exploratione quæratur, an indulgeri his necessitas poscat extrema suffragia. Dat. III. Id. Feb. Triu. Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

I II. Idem.

II. Idem. AAA. ad Iulianum Proc. Afric.

Ex scænicis natas, si ita se gesserint, vt probabiles habeantur, tua sinceritas ab inquietantium fraude direptionibúsq; submoueat. Eas enim ad scænam de scænicis natas æquum est reuocari, quas vulgarem vitam conuersatione & moribus exercere, & exercuisse constabit. Dat. VIII. Id. Septemb. Magontiaci, Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

III. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. ad Hesperium Proc. Afric.

Non inuidemus sed potiùs cohortamur amplectenda felicis populi studia, gymnici vt agonis spectacula reformentur. Verumtamē cùm primates viri populi studiis ac voluptatibus grati esse cupiant, promptiùs permittimus, vt integra sit voluptas, quæ volentium celebretur inpensis. Dat. VI. Id. Mart. Triu. Valente. V. & Valentiniano. A.A. CONSS.

IIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Paulinum. P.V.

Mulieres, quæ ex viliori sorte progenitæ spectaculorū debētur obsequiis, si scænica officia declinarint, ludicris ministeriis deputentur. quas necdum tamen consideratio sacratißimæ religionis & christianæ legis reuerentia suę fidei mancipauit. Eas enim, quas melior viuēdi vsus vinculo naturalis condicionis euoluit, retrahi vetamus. Illas etiā feminas liberas à cōtubernio scænici præiudicij durare præcipimus, quæ mansuetudinis nostræ beneficio expertes muneris turpioris esse meruerūt. Dat. VIII. Kal. Mai. Med. Gratiano. V. & Theodosio. II. A.A. CONSS.

V. Idem. AAA. ad Paulinum. P.V.

Quis-

Quisquis thymelicã ex vrbe venerabili inmemor honestatis abduxerit, eandemq́, in longinqua transtulerit, seu etiam intra domum propriam, ita vt voluptatibus publicis non seruiat, retentarit: quinque librarum auri inlatione multetur. Dat.V.Kal. Mai. Med. Gratiano.V. & Theod.I.AA.CONSS.

VI. Idem.AAA.ad Valerianum.P.V.

Equos, quos ad sollemne certamen vel mansuetudinis nostræ largitio subministrat, vel diuersorum ex amplissimo ordine magistratuum, hactenus ad copiam prouidendos serenitas nostra decreuit: vt quidquid illud est, quod palmarũ numero gloriosum & celebratis vtrimq; victoriis nobile cõgregatur, spectaculis potius vrbanæ plebis inseruiat, q̃ prædę adque compendio deputetur. Quisquis igitur ex eo, quod vel serenitas nostra, vel ordinarij cõsules, vel prætores in huiuscemodi tribuũt voluptates, quãlibet cõmodis compendioq; priuato deriuãdam duxerit esse iacturam, vnius auri libræ condẽnatione multatus, largitionibus nostris cogatur esse munificus. Dat.VIII. Kal.Mai.Triu.Eucherio & Syagrio.CONSS.

VII. Idem.AAA.ad Valerianum.P.V.

Eos, qui agitandi munus exercent, inlust: auctoritas tua nullis, præter circense certamen, adfici nouerit pertinere suppliciis. Dat.VIII.Id.Mai. Eucherio & Syagrio CONSS.

VIII. Idem.AAA.ad Valerianum.P.V.

Scænæ mulier, si vacationem religionis nomine postularit, obtentu quidem petitionis veniæ non desit, verum si post turpibus volutata conplexibus, & religionem, quam expetierit, prodidisse, & gerere, quod officio desierat, ani

mo tamen ſcænica detegetur, detracta in pulpitum, ſine ſpe abſolutionis vllius ibi eouſq; permaneat, donec anus ridicula ſenectute deformis. Nec tunc quidem abſolutione potiatur, cùm aliud quàm caſta eſſe non poſsit. Dat. VIII. Id. Mai. Aquila, Syagrio & Eucherio. CONSS.

VIIII. Idem. AAA. Heraſio. P. V. Afric.

*Quæcumque ex huiuſmodi fæce progenitæ ſcænica officia declinare, *ludicris miniſteriis deputentur: quas necdum tamen ſanctiſsimæ religioni & in perenne ſeruandæ chriſtianæ legis ſecretorum reuerentia ſuæ fidei vindicarit. Illas etiam feminas liberatas contubernio ſcænici præiudicij durare præcipimus, quæ manſuetudinis noſtræ beneficio expertes muneris turpioris eſſe meruerunt. PP. Karthagine. V. Kal. Septēb. Eucherio & Syagrio. CONSS.*

X. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

*Fidicinam nulli liceat vel emere, vel docere, vel vendere, vel conuiuiis aut ſpectaculis adhibere. Nec cuiquā, aut delectationis deſiderium *erudita feminea muſicæ artis ſtudio liceat habere mancipia. Dat. VIII. Kal. Iul. Conſtantinop. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.*

XI. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino. P. P.

Nulla mima gemmis, nulla ſigillatis, ſericis, aut textis vtatur auratis. His quoq; veſtibus nouerint abſtinendum, quas græco nomine à latino cruſtas vocant: in quibus alio admixtus colori puri robur muricis inardeſcit. Vti ſanè hiſdem ſcuclatis & variis coloribus ſericis auróque ſine gemmis collo, bracchiis, cingulo, non vetamus. Dat. XI. Kal. Octob. Conſtantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

XII. Idem.

XII. Idem. AAA.Rufino.P.P.

Si qua in publicis porticibus, vel in his ciuitatum locis, in quibus nostræ solent imagines consecrari, pictura pantomimũ veste humili & rugosis sinibus agitatorem, aut vilem offerat histrionẽ, ilico reuellatur. Neq; vnquã posthac liceat in loco honesto inhonestas adnotare personas. In aditu verò circi, vel in theatri proscæniis, vt conlocẽtur nõ vetamus. his illud adicimus, vt mimæ, & quæ ludibrio corporis sui quæstũ faciunt, publicè habitu earũ virginum, quę deo dicatæ sunt, non vtantur: & vt nulla femina, nec puer thymelici cõsortio inbuãtur, si christianæ religionis esse cognoscitur. Dat. III. Kal. Iul. Heracl. Arcad. A. III. & Honor. A. II. CONSS.

XIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Diogeniano. V.C. Tribuno volupt.

Mimas diuersis adnotationibus liberatas ad propriũ officium summa instantia reuocari decernimus: vt voluptatibus populi, ac festis diebus solitus ornatus deesse non possit. Dat. VI. Id. Feb. Rũ. Constantio. V.C. Cæs. Acc. à Tribuno volupt. X. Kal. Feb. Karthagine post cons. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

DE LENONIBVS. Tit. VIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Seuerum. P.V.

SI quis feminas, quæ se dedicasse venerationi Christianæ legis sãctissimæ dinoscũtur, ludibriis quibusdã subiicere voluerit, ac lupanaribus venditas faciat vile ministeriũ præstituti pudoris explere, nemo alter easdẽ coemendi habeat facultatẽ: nisi

aut hij, qui ecclesiastici esse noscũtur, aut Christiani homines demonstrantur, competenti pretio persoluto. Dat. IIII. Non. Iul. Hierap. Placido & Romulo. CONSS.

II. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Florentio. P. P.

Lenones patres & dominos, qui suis filiis vel ancillis peccandi necessitatem inponunt, nec iure frui dominij, nec tanti criminis patimur libertate gaudere. Igitur tali placet hac indignatione subduci, nec potestatis iure frui valeat, ne quid eis ita possit adquiri: sed ancillis filiabúsque, si velint, conductísue pro paupertate personis, quas sors damnauit humilior, episcoporum liceat, iudicum etiã defensorúmque implorato suffragio, omni miseriarum necessitate absolui: ita vt si insistendum eis lenones esse crediderint, vel peccandi ingerant necessitatem inuitis, non amittant solum eam, quam habuerant potestatẽ, sed proscribti pœna mancipentur exilij, metallis addicendi publicis, quæ minor pœna est, quam si præcepto lenonis cogatur quispiam choitionis sordes ferre, quas nolit. Dat. XI. Kal. Mai. Felice & Tauro. CONSS.

DE EXPENSIS LVDORVM. Titulus. VIIII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Senatum.

NVlli priuatorũ liceat holosericam vestem sub qualibet editione largiri. Illud etiam constitutione solidamus, vt (exceptis consulibus ordinariis) nulli prorsus alteri auream sportulam dyptica ex ebore dandi facultas sit. Cùm publica celebrantur of-

ficia

ficia, sit sportulis nummus argenteus, alia materia dypticis. nec maiorē argenteum nummum fas sit expēdere, q̄ qui formari solet, cùm argenti libra vna in argenteos sexaginta diuiditur, minorē dare volentibus non solùm liberum, sed etiā honestum esse permittimus. Dat. VIII. Kal. Aug. Heracliæ, Richomere & Clearcho. CONSS.

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. V.

Cunctos iudices admonemus, vt ludorum quidē, quibus moris est, intersint festiuitati, & oblectamentis fauorem eliciant populorum. Verum expensarum non excedant duorum solidorum librata inpendia: nec inconsulta plausorum insania curialium vires, fortunas ciuium principalium, domus possessorum opes reipublicæ robur euellāt: exceptis alytharchis, syriarchis, agonothetis, itēque asiarchis, & ceteris, quorum nomen votiua festiuitatis solemnitas dedicabit. Dat. V. Kal. Mart. Constantinop. Honor. VIII. & Theod. III. CONSS.

DE EQVIS CVRVLIBVS. Titu. X.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS & GRATIANVS. AAA. ad Ampelium. P. V.

Palmatis adq; hermogenis equos, quos in curulis certaminis sorte, vel contentionis incertū, vel annorum series, vel diuersa ratio debiles fecit, ex horreis fiscalibus alimoniā præberi decreuimus. Equos verò Hispani sanguinis vendendi solitam factionariis copiam non negamus. Illud quoque sinceritas tua præcipiat obseruari, ne Græcorū equorum nomina, qui hinc missi fuerint, cōmutētur. Dat. Kal. Ian. Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Valerianum.P.V.

Equos voluptatibus profuturos nequaquam Campanorum populus adsequatur, q̃ si duo milia modiorum fabæ per singulas factiones stabulorum in vrbe venerabili necessaria antiqua & sollemni præbitioni cōtulerint. Dat. X. Kal. Maij. Aquil. Syagrio & Eucherio. CONSS.

DE VENATIONE FERARUM. Tit. XI.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Mauriano Com. Domestic. & vices agen. Mag. mil.

OCcidendorum leonum cunctis facimus potestatem, neque aliquādo sinimus quemquā calumniam formidare, cùm & salus nostrorum prouincialium voluptatis nostræ necessario præponatur, & hæc ipsa propria voluptatis intercludi minime videatur: quandoquidem occidendi feras, non venandi venundandíque licentiā dederimus. Occidendi igitur memoratas feras & ducibus & officiis eorum conuentis cunctis licentia tribuatur. Dat. XIII. Kal. Iun. Constantio, & Constante. V V. CC. CONSS.

II. Idem AA. Monaxio. P.P.

Præsidalis officij Eufratēsis deploratione conperimus eos, qui transductioni ferarū à Duciano officio deputātur, pro septē vel octo diebus contra legationum formam tres, vel quattuor mēses in Hieropolitanam vrbem residentes, post expensas tāti tēporis etiam caueas exigere, quas nulla præberi consuetudo permittit. Ideóq; præcipimus bestias, quæ ad comitatum ab omnibus limitum ducibus transmittuntur, non plusquàm septem diebus

intra

intra singulas ciuitates retineri: scientibus ducibus & eorum officiis, si quid contra hæc commissum fuerit, quinas se libras auri fisci viribus inlaturos. Dat. V. Kalẽ. Octob. Constantinop. D N. Honor. A. XI. & Constantio. II. V. C. CONSS.

DE GLADIATORIBVS.
Titu. XII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Maximo. P. P.

Cruenta spectacula in otio ciuili & domestica quiete non placent. Quapropter qui omnino gladiatores esse prohibem⁹ eos, qui fortè delictorum causa hanc condicionẽ adque sententiam mereri consueuerant, metallo magis facies inseruire, vt sine sanguine suorum scelerum pœnas agnoscant. P P. Beryto, Kalend. Octob. Paulino, & Iuliano. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. & IVLIANVS. C. ad Orfitum. P. V.

Vniuersi, qui in vrbe Roma gladatoriũ munus impendunt, prohibitũ esse cognoscant, sollicitandi auctorãdos milites, vel eos, qui palatina sunt præditi dignitate, sex auri librarum multa imminente, si quis contra temptauerit. Sponte etiam ad munerarium adeuntes per officium sublimitatis tuę ad magistros equitum ac peditũ, aut eos, qui gubernant officia palatina oneratos ferreis vinculis mitti conueniet: vt huius legis statuto palatij dignitas à gladiatorio detestando nomine vindicetur.

Dat. XVI. Kalend. Nouẽb. Constantio. A. VIIII. & Iuliano Cæs. II. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONORIVS. AA. ad populum, post alia.

Si quos

Si quos è gladiatorio ludo ad seruitia senatoria trãsisse constabit, eos in extremas solitudines emendari decernim⁹. Dat. & PP. Romę Cęsario. & Atti. CONSS.

DE VSV SELLARVM. Tit. XIII.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Claudio. P.V.

EXceptis plebeis scænicis, & qui spectaculo suo præbuit populo materiam voluptatis, & tabernariis, ceteris omnibus vsum sellarũ & sedendi ac conueniendi in publicum tribuimus facultatem. Dat. VIII. Kalend. Ian. Constantinop. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

DE INFIRMANDIS HIS, quæ sub tyrannis, aut barbaris gesta sunt. Tit. XIIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Constantium. P.P.

REmotis Licini tyrãni constitutionibus & legibus, omnes sciant veteris iuris & statutorum nostrorum obseruari debere sanctionem. PP. XVII. Kalend. Iun. Crispo. III. & Constantino. III. Cæss. CONSS.

II. Idem A. ad vniuersos prouinciales.

*Tyranni & iudicum eius gestis infirmatis, nemo per calumniã, vel id, quod ipse spõte fecit euertere, nec quod legitime gestum est. * Dat. Prid. Id. Feb. Paulino & Iuliano. CONSS.*

III. Idem A. Antiocho. P F. Vigil.

Qua

Quæ tyrannus contra ius rescribsit, non valere præcipimus: legitimis eius rescribtis minime inpugnandis. Dat. VIII. Id. Iul. Rom. Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

IIII. Idem A. ad Senatum.

Super his, qui ex senatoribus ad nauiculariũ munus à tyranno deiecti sunt, ac restitui suis natalibus deprecantur, placuit vestræ sanctitati iudicium examenq; mãdare: vt vos eligatis qui splendori vestro patrimonij viribus, & honestate viuendi, & natalium dignitate respondent. Incongruum est enim tantæ dignitatis arbitrium alteri potius, quàm vestris suffragiis sententiísque committere. Eorum autem, quos vt dignos elegeritis nomina. P F. vrbis. nobis insinuet, vt vestrum iudicium conprobemus. Dat. Id. Iul. Constantino. A. VII. & Cõstantio Cæs. CONSS.

V. Imp. CONSTANTIVS. A. & CONSTANS. C. ad vniuersos prouinciales & populum.

Quæ tyrannus, vel eius iudices cõtra ius statuerunt, infirmari iubemus, reddita possessione expulsis: vt qui vult ab initio agat. Emancipationes autem & manumissiones, & pacta sub eo facta, & transactiones valere oportet. Dat. III. Non. Nouemb. Med. Constantio. A. V. & Constante. CONSS.

VI. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Trifolio. P. P.

Nullus sibi honorem audeat vindicare, quem tyrannica concessit audacia: sed ad pristinum statum damnata præsumptio reuocetur. Dat. X. Kalend. Octob. Aquil. Theod. A. II. & Cynegio. CONSS.

VII. Idem AAA. Trifolio. P. P.

Omne

DE IMAGINIBVS IMPERIALIBUS. Titulus. IIII.

I. Imp. THEOD. A. & VALENTINIANVS. Cæs. Aetio. P. P.

SI quando nostræ statuæ vel imagines eriguntur, seu diebus (vt adsolet) festis, siue communibus, adsit iudex sine adorationis ambitioso fastigio: vt ornamentum dici, vel loco & nostræ recordationi sui probet accessisse præsentiam. Ludis quoque simulacra proposita tantùm in animis concurrentum mentísque secretis nostrum numen & laudes vigere demonstrent, excedens cultura hominum dignitatum superno numine reseruetur. Dat. III. Non. Mai. Theod. A. XI. & Valentin. Cæs. CONSS.

DE SPECTACVLIS. Tit. V.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Probum. P. P.

MAgistratus & sacerdotiorum editiones, quæ aut in ciuitatibus, aut certè in his debent exigi, quas delegit antiquitas, non in potestate iudicum sint, qui plerúmque dum popularem plausum alienis spoliationibus aucupantur, ea, quæ in competenti loco sollers diligẽtia præparauit, ad alterã vrbem transferri præcipiunt: sed in eorum arbitrio maneant, quorum expensis ac sumptibus procurandæ sunt. Dat. VII. Kal. Mai. Triu. Modesto & Arintheo. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS. & THEOD. AAA. Rufino. P. P.

Nullus omnino iudicum, aut theatralibus ludis, aut circensium

circensium certaminibus, aut ferarum cursibus vacet, nisi illis tantum diebus, quibus vel in lucem editi, vel imperij sumus sceptra sortiti: hísque vt ante meridiē tantum sollemnitati pareāt: post æpulas verò ad spectaculum redire desistant. in quo tamen omnes, siue iudices, siue priuati, nihil penitus auri præmio dandū esse cognoscent: quod solis licet consulibus, quibus erogandi moderationē vitę meritis permisimus. Illud etiam præmonemus, ne quis in legem nostram, quam dudum tulimus, committat. nullū solis diei populo spectaculo præbeat, nec diuinam venerationem confecta sollemnitate confundat. Dat. XIII. Kalend. Iun. Heracliæ Honor. Nob. P. & Euod. V. C. CONSS.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

Nemo iudicum ex quacumque ciuitate in aliud oppidum vel ex prouinciæ solo equos curules, aurigas ciues temptet traducere: ne dum popularibus plausibus intemeratè seruiunt, & publicarum rerum statum fatigent, & festiuitatem inpediant in cunctis oppidis celebrandam. Ita vt si quis hanc violauerit iussionem, pœna teneatur ea, quæ legum violatores persequitur. Dat. VIII. Id. Aug. Constantinop. Honorio. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

IIII. Imp. THEOD. A. Isidoro. P. F. Illyrici.

Delforum curiæ facultates nouis damnis frequenter adtritas relatio tui culminis intimauit. Ideóque præceptis ad vniuersas Illyrici ciuitates indicésque transmissis, notum omnibus faciat, nullū penitus spectacula oportere solemnia vrbis æternæ populis exhibere: sed vnumquemque

quemque ciuium intra propriam ciuitatem debere solitæ deuotionis officia (prout patrimonij sui vires patiuntur) implere grauissimæ pœnæ interminatione proposita non solum contra eos, qui huiusmodi functiones crediderint exigendas, sed etiam contra ordinarios vbique rectores. Dat. X. Kal. Mai. Constantinop. Victore V. C. CONS.

V. Idem. A. & VALENTINIANVS. Cæs. Asclepiodoto. P. P.

Dominico, qui septimanæ totius primus est dies, & natale, adque epiphaniorum Christi, pascha etiam, & quinquagesimæ diebus, quamdiu cœlestis lumẽ lauacri imitantia nouam sancti baptismatis lucem vestimenta testantur, quo tempore & commemoratio apostolicæ passionis totius christianitatis magistræ à cunctis iure celebratur, omni theatrorum adque circensium voluptate per vniuersas vrbes earundem populis denegata, totæ christianorum ac fidelium mentes dei cultibus occupantur. Si qui etiam nunc vel Iudæi impietatis amentia, vel stolidæ paganitatis errore adque insania detinentur, aliud esse supplicationum nouerint tempus, aliud voluptatum. Ac ne quis existimet in honorem numinis nostri veluti maiore quadam imperialis officij necessitate compelli, & nisi diuina religione contempta spectaculis operam præstat, subeundam forsitan sibi nostræ serenitatis offensam, si minus circa nos deuotionis ostenderit, quàm solebat, nemo ambigat. Quod tunc maximè mansuetudini nostræ ab humano genere defertur, cùm virtutibus dei omnipotentis ac meritis vniuersis obsequium orbis impenditur. Dat. Kal. Feb. Constantinop. Theod. XI. & Valentiniano Cæs. CONSS.

DE MA-

DE MAIVMA. Tit. VI.

I. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Cæſario. P. P.

Clementiæ noſtræ placuit, vt maiumæ prouincialibus lætitia redderetur: ita tamẽ, vt ſeruetur honeſtas, & verecundia caſtis moribus perſeueret. Dat. VII. Kal. Mai. Conſtantinop. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

II. Idem. AA. Aureliano. P. P. poſt alia.

Ludicras artes concedimus agitari, ne ex nimia harũ reſtrictione triſtitia generetur. Illud verò, quod ſibi nomẽ procax licẽtia vindicabit, maiumam fœdum adq; indecorum ſpectaculum denegamus. Dat. VI. Non. Octob. Conſtantinop. Theodoro. V. C. CONS.

DE SCAENICIS. Tit. VII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Viuentium. P. V.

Scænici & ſcænicæ, qui in vltimo vitæ neceßitate cogente interitus imminentis ad dei ſummi ſacramẽta properarũt, ſi fortaßis euaſerint, nulla poſthac in theatralis ſpectaculi conuentione reuocentur. Ante omnia tamen diligẽti obſeruari actueri ſanctione iubemus, vt verè & in extremo periculo conſti tuti, id pro ſalute poſcentes (ſi tamen antiſtites probant) beneficij conſequantur. Quod vt fideliter fiat, ſtatim eorum ad iudices, ſi in præſenti ſunt, vel curatores vrbium ſingularum deſideriũ perferatur: Quod vt inſpectoribus mißis ſedula exploratione quæratur, an indulgeri his neceßitas poſcat extrema ſuffragia. Dat. III. Id. Feb. Triu. Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

II. Idem. AAA. ad Iulianum Proc. Afric.

Ex scænicis natas, si ita se gesserint, vt probabiles habeantur, tua sinceritas ab inquietantium fraude direptionibúsq; submoueat. Eas enim ad scænam de scænicis natas æquum est reuocari, quas vulgarem vitam conuersatione & moribus exercere, & exercuisse constabit. Dat. VIII. Id. Septemb. Magontiaci, Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

III. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. ad Hesperium Proc. Afric.

Non inuidemus sed potius cohortamur amplectenda felicis populi studia, gymnici vt agonis spectacula reformentur. Verumtamē cùm primates viri populi studiis ac voluptatibus grati esse cupiant, promptius permittimus, vt integra sit voluptas, quæ volentium celebretur inpensis. Dat. VI. Id. Mart. Triu. Valente. V. & Valentiniano. AA. CONSS.

IIII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Paulinum. P. V.

Mulieres, quæ ex viliori sorte progenitæ spectaculorū debētur obsequiis, si scænica officia declinarint, ludicris ministeriis deputentur. quas necdum tamen consideratio sacratißimæ religionis & christianæ legis reuerentia suę fidei mancipauit. Eas enim, quas melior viuēdi vsus vinculo naturalis condicionis euoluit, retrahi vetamus. Illas etiā feminas liberas à cōtubernio scænici præiudicij durare præcipimus, quæ mansuetudinis nostræ beneficio expertes muneris turpioris esse meruerūt. Dat. VIII. Kal. Mai. Med. Gratiano. V. & Theodosio. II. AA. CONSS.

V. Idem. AAA. ad Paulinum. P. V.

Quis-

Quisquis thymelicã ex vrbe venerabili inmemor honestatis abduxerit, eandemq́; in longinqua transtulerit, seu etiam intra domum propriam, ita vt voluptatibus publicis non seruiat, retentarit: quinque librarum auri inlatione multetur. Dat.V.Kal. Mai. Med. Gratiano. V. & Theod.I.A.A.CONSS.

VI. Idem.AAA.ad Valerianum.P.V.

Equos, quos ad sollemne certamen vel mansuetudinis nostræ largitio subministrat, vel diuersorum ex amplißimo ordine magistratuum, hactenus ad copiam prouidendos serenitas nostra decreuit: vt quidquid illud est, quod palmarũ numero gloriosum & celebratis vtrimq; victoriis nobile cõgregatur, spectaculis potius vrbanæ plebis inseruiat, q̃ prædę adque compendio deputetur. Quisquis igitur ex eo, quod vel serenitas nostra, vel ordinarij cõsules, vel prætores in huiuscemodi tribuũt voluptates, quãlibet cõmodis compendioq́; priuato deriuãdam duxerit esse iacturam, vnius auri libræ condẽnatione multatus, largitionibus nostris cogatur esse munificus. Dat.VIII. Kal.Mai.Triu.Eucherio & Syagrio.CONSS.

VII. Idem.AAA.ad Valerianum.P.V.

Eos, qui agitandi munus exercent, inlust. auctoritas tua nullis, præter circense certamen, adfici nouerit pertinere supplicis. Dat.VIII.Id.Mai. Eucherio & SyagrioCONSS.

VIII. Idem.AAA.ad Valerianum.P.V.

Scænæ mulier, si vacationem religionis nomine postularit, obtentu quidem petitionis veniæ non desit, verum si post turpibus volutata conplexibus, & religionem, quam expetierit, prodidisse, & gerere, quod officio desierat, ani-

mo tamen scænica detegetur, detracta in pulpitum, sine spe absolutionis vllius ibi eousq; permaneat, donec anus ridicula senectute deformis. Nec tunc quidem absolutione potiatur, cùm aliud quàm casta esse non poßit. Dat. VIII. Id. Mai. Aquila, Syagrio & Eucherio. CONSS.

VIIII. Idem. AAA. Herasio. P. V. Afric.

*Quæcumque ex huiusmodi fæce progenitæ scænica officia declinare, *ludicris ministeriis deputentur: quas necdum tamen sanctißimæ religioni & in perenne seruandæ christianæ legis secretorum reuerentia suæ fidei vindicarit. Illas etiam feminas liberatas contubernio scænici præiudicij durare præcipimus, quæ mansuetudinis nostræ beneficio expertes muneris turpioris esse meruerunt. PP. Karthagine. V. Kal. Septēb. Eucherio & Syagrio. CONSS.*

X. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

*Fidicinam nulli liceat vel emere, vel docere, vel vendere, vel conuiuiis aut spectaculis adhibere. Nec cuiquā, aut delectationis desiderium *erudita feminea musicæ artis studio liceat habere mancipia. Dat. VIII. Kal. Iul. Constantinop. Arcad. A. I. & Bautone. CONSS.*

XI. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino. P. P.

Nulla mima gemmis, nulla sigillatis, sericis, aut textis vtatur auratis. His quoq; vestibus nouerint abstinendum, quas græco nomine à latino crustas vocant: in quibus alieo admixtus colori puri robur muricis inardescit. Vti sanè hisdem sculatis & variis coloribus sericis auróque sine gemmis collo, bracchiis, cingulo, non vetamus. Dat. XI. Kal. Octob. Constantinop. Theod. A. III. & Abundantio. CONSS.

XII. Idem.

XII. Idem. AAA.Rufino.P.P.

Si qua in publicis porticibus, vel in his ciuitatum locis, in quibus nostræ solent imagines consecrari, pictura pantomimū veste humili & rugosis finibus agitatorem, aut vilem offerat histrionē, ilico reuellatur. Neq; vmquā posthac liceat in loco honesto inhonestas adnotare personas. In aditu verò circi, vel in theatri proscæniis, vt conlocētur nō vetamus. his illud adicimus, vt mimæ, & quæ ludibrio corporis sui quæstū faciunt, publicè habitu earū virginum, quę deo dicatæ sunt, non vtantur: & vt nulla femina, nec puer thymelici cōsortio inbuātur, si christianæ religionis esse cognoscitur. Dat. III. Kal. Iul. Heracl. Arcad. A. III. & Honor. A. II. CONSS.

XIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA.
Diogeniano. v.c. Tribuno volupt.

Mimas diuersis adnotationibus liberatas ad propriū officium summa instantia reuocari decernimus: vt voluptatibus populi, ac festis diebus solitus ornatus deesse non poßit. Dat. VI. Id. Feb. Rū. Constantio. V.C. Cæs. Acc. à Tribuno volupt. X. Kal. Feb. Karthagine post cons. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

DE LENONIBVS. Tit. VIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad
Seuerum. P.V.

SI quis feminas, quæ se dedicasse venerationi Christianæ legis sactißimæ dinoscūtur, ludibriis quibusdā subiicere voluerit, ac lupanaribus venditas faciat vile ministeriū præstituti pudoris explere, nemo alter easdē coemendi habeat facultatē: nisi

aut hij, qui ecclesiastici esse noscũtur, aut Christiani homines demonstrantur, competenti pretio persoluto. Dat. IIII. Nõ. Iul. Hierap. Placido & Romulo. CONSS.

II. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Florentio. P.P.

Lenones patres & dominos, qui suis filiis vel ancillis peccandi necessitatem inponunt, nec iure frui dominij, nec tanti criminis patimur libertate gaudere. Igitur tali placet hac indignatione subduci, nec potestatis iure frui valeat, ne quid eis ita possit adquiri: sed ancillis filiabúsque, si velint, conductísue pro paupertate personis, quas sors damnauit humilior, episcoporum liceat, iudicum etiã defensorúmque implorato suffragio, omni miseriarum necessitate absolui: ita vt si insistendum eis lenones esse crediderint, vel peccandi ingerant necessitatem inuitis, non amittant solùm eam, quam habuerant potestatẽ, sed proscribti pœna mancipentur exilij, metallis addicendi publicis, quæ minor pœna est, quam si præcepto lenonis cogatur quispiam choitionis sordes ferre, quas nolit. Dat. XI. Kal. Mai. Felice & Tauro. CONSS.

DE EXPENSIS LVDORVM. Titulus. VIIII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Senatum.

NVlli priuatorũ liceat holosericam vestem sub qualibet editione largiri. Illud etiam constitutione solidamus, vt (exceptis consulibus ordinariis) nulli prorsus alteri auream sportulam dyptica ex ebore dandi facultas sit. Cùm publica celebrantur officia

ficia, sit sportulis nummus argenteus, alia materia dypticis. nec maiorē argenteum nummum fas sit expēdere, q̃ qui formari solet, cùm argenti libra vna in argenteos sexaginta diuiditur, minorē dare volentibus non solùm liberum, sed etiã honestum esse permittimus. Dat. VIII. Kal. Aug. Heracliæ, Richomere & Clearcho. CONSS.

II. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. V.

Cunctos iudices admonemus, vt ludorum quidē, quibus moris est, intersint festiuitati, & oblectamentis fauorem eliciant populorum. Verum expensarum non excedant duorum solidorum librata inpendia: nec inconsulta plausorum insania curialium vires, fortunas ciuium principalium, domus possessorum opes reipublicæ robur euellãt: exceptis alytharchis, syriarchis, agonothetis, itēque asiarchis, & ceteris, quorum nomen votiua festiuitatis solemnitas dedicabit. Dat. V. Kal. Mart. Constantinop. Honor. VIII. & Theod. III. CONSS.

DE EQVIS CVRVLIBVS. *Titu. X.*

I. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS & GRATIANVS. AAA. ad Ampelium. P. V.

Palmatis adq; hermogenis equos, quos in curulis certaminis forte, vel contentionis incertũ, vel annorum series, vel diuersa ratio debiles fecit, ex horreis fiscalibus alimoniã præberi decreuimus. Equos verò Hispani sanguinis vendendi solitam factionariis copiam non negamus. Illud quoque sinceritas tua præcipiat obseruari, ne Græcorũ equorum nomina, qui hinc missi fuerint, cõmutētur. Dat. Kal. Ian. Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. ad Valerianum.P.V.

Equos voluptatibus profuturos nequaquam Campanorum populus adsequatur, q̃ si duo milia modiorum fabæ per singulas factiones stabulorum in vrbe venerabili necessaria antiqua & sollemni præbitioni cõtulerint. Dat. X. Kal. Maij. Aquil. Syagrio & Eucherio. CONSS.

DE VENATIONE FERArum. Tit. XI.

I. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Mauriano Com. Domestic. & vices agen. Mag. mil.

Occidendorum leonum cunctis facimus potestatem, neque aliquãdo sinimus quemquã calumniam formidare, cùm & salus nostrorum prouincialium voluptatis nostræ necessario præponatur, & hæc ipsa propria voluptatis intercludi minime videatur: quandoquidem occidendi feras, non venandi vendendíque licentiã dederimus. Occidendi igitur memoratas feras & ducibus & officiis eorum conuentis cunctis licentia tribuatur. Dat. XIII. Kal. Iun. Constantio, & Constante. VV. CC. CONSS.

II. Idem AA. Monaxio. P.P.

Præsidalis officij Eufratẽsis deploratione conperimus eos, qui transductioni ferarũ à Duciano officio deputãtur, pro septẽ vel octo diebus contra legationum formam tres, vel quattuor mẽses in Hieropolitanam vrbem residentes, post expensas tãti tẽporis etiam caueas exigere, quas nulla præberi consuetudo permittit. Ideóq; præcipimus bestias, quæ ad comitatum ab omnibus limitum ducibus transmittuntur, non plusquàm septem diebus

intra

intra singulas ciuitates retineri: scientibus ducibus & eorum officiis, si quid contra hæc commissum fuerit, quinas se libras auri fisci viribus inlaturos. Dat. V. Kalē. Octob. Constantinop. D N. Honor. A. XI. & Constantio. II. V. C. CONSS.

DE GLADIATORIBVS. Titu. XII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. Maximo. P. P.

Cruenta spectacula in otio ciuili & domestica quiete non placent. Quapropter qui omnino gladiatores esse prohibemᵘ eos, qui fortè delictorum causa hanc condicionē adque sententiam mereri consueuerant, metallo magis facies inseruire, vt sine sanguine suorum scelerum pœnas agnoscant. P P. Beryto, Kalend. Octob. Paulino, & Iuliano. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. & IVLIANVS. C. ad Orfitum. P. V.

Vniuersi, qui in vrbe Roma gladiatoriū munus impendunt, prohibitū esse cognoscant, sollicitandi auctorādos milites, vel eos, qui palatina sunt præditi dignitate, sex auri librarum multa inminente, si quis contra temptauerit. Sponte etiam ad munerarium adeuntes per officium sublimitatis tuę ad magistros equitum ac peditū, aut eos, qui gubernant officia palatina oneratos ferreis vinculis mitti conueniet: vt huius legis statuto palatij dignitas à gladiatorio detestando nomine vindicetur.

Dat. XVI. Kalend. Nouēb. Constantio. A. VIIII. & Iuliano Cæs. II. CONSS.

III. Impp. ARCAD. & HONORIVS. AA. ad populum, post alia.

Si quos

Quæ tyrannus contra ius rescribsit, non valere præcipimus: legitimis eius rescribtis minime inpugnandis. Dat. VIII. Id. Iul. Rom. Constantino. A. VII. & Constantio Cæs. CONSS.

IIII. Idem A. ad Senatum.

Super his, qui ex senatoribus ad nauiculariũ munus à tyranno deiecti sunt, ac restitui suis natalibus deprecantur, placuit vestræ sanctitati iudicium examenq; mãdare: vt vos eligatis qui splendori vestro patrimonij viribus, & honestate viuendi, & natalium dignitate respondent. Incongruum est enim tantæ dignitatis arbitrium alteri potius, quàm vestris suffragiis sententiisque conmittere. Eorum autem, quos vt dignos elegeritis nomina. P F. vrbis. nobis insinuet, vt vestrum iudicium conprobemus. Dat. Id. Iul. Constantino. A. VII. & Cõstantio Cæs. CONSS.

V. Imp. CONSTANTIVS. A. & CONSTANS. C. ad vniuersos prouinciales & populum.

Quæ tyrannus, vel eius iudices cõtra ius statuerunt, infirmari iubemus, reddita possessione expulsis: vt qui vult ab initio agat. Emancipationes autem & manumissiones, & pacta sub eo facta, & transactiones valere oportet. Dat. III. Non. Nouemb. Med. Constantio. A. V. & Constante. C ONSS.

VI. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Trifolio. P. P.

Nullus sibi honorem audeat vindicare, quem tyrannica concessit audacia: sed ad pristinum statum damnata præsumptio reuocetur. Dat. X. Kalend. Octob. Aquil. Theod. A. II. & Cynegio. CONSS.

VII. Idem AAA. Trifolio. P. P.

Omne

Omne iudicium, quod vafra mente conceptum iniuria non iura reddendo Maximus infandißimus tyrãnorum credidit promulgandum, damnabimus. Nullus igitur sibi lege eius, nullus iudicio blãdiatur. Dat. VI. Id. Octob. Med. Theod. A. II. & Cynegio CONSS.

VIII. Idem. AAA. Constantiano. P.P. Galliarum.

Omnes, qui tyranni vsurpatione prouecti cuiuslibet acceperunt nomen inlicitum dignitatis, codicillos adque epistulas, & promere iubemus, & reddere. Iuris quoque dictionem adque sententias, quas promere nequiuerunt, qui iudicum nomen habere non poterunt, ex omnibus publicorum monumentorum scriniis iubemus auferri: vt abolita auctoritate gestorum, nullus his iudicatis conetur inniti, quæ & tempore, & auctore delentur. Exceptis his tantum negotiis, adque in sui integra firmitate mansuris, quæ conuentionibus pactísque finita sunt, si dolo metúve caruerunt. His quoque pariter exceptis, quæ donatio transtulit, mancipatio liberauit, cõtulit manumißio, præmia meritæ seruitutis. Quia in his omnibus voluisse sat iuris est. Dat. XVIIII. Kal. Febr. Med. Timasio & Promoto. VV. CC. CONSS.

VIIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Andromacho. P. V.

Valeat omnis emancipatio tyrannicis facta temporibus, valeat à dominis concessa libertas, valeat celebrata & actis quibuslibet inserta donatio, valeat deficientium omne iudicium, valeat vniuersa venditio, valeant sententiæ iudicum priuatorum. Conuelli enim iudicium non oportet, quas partium elegit adsensus, & compromißi pœna constituit. Valeant conceptæ sollemniter pactiones,

pactiones, valeant scribturę, quibus aut fides rerum, aut ratio probatur, aut debita: valeant apud quemlibet habitæ spontaneæ professiones: valeat deposita super instituenda lite testatio, valeat impetratio iuris communium liberorum, valeat procuratio scæuis mandata temporibus, datus tutor, vel curator optineat firmitatem, valeat in sponsam perfecta largitio, doli ac vis & metus inchoata actio in tempus legitimum perseueret, bonorum amissa possessio, & adfectus adeundæ hereditatis obtineat, & interdicti beneficium non amittat. Valeat in integrum restitutionis petitum auxilium, valeat vindicatio, identidem desiderata tribuatur, locatio & conductio inuiolabilem obtineant firmitatem, interdicti beneficia tempora infausta nō mutilent, postulata inofficiosi actio & inmodicarum donationum rescißio petita seruetur, beneficia transacta non titubent, sacramento terminata permaneant, pignoris, adque fiduciæ obligatio perseuerent, stent denique omnia, quæ in placitum sunt deducta priuatum, nisi aut circumscribtio subueniet, aut vis, aut terror ostenditur. Funestorum tantum consulum nomina iubemus aboleri: ita vt his reuerentia in lectione recitantium tribuatur, qui tunc in oriente annuos magistratus victuris perpetuo sunt fascibus auspicati. Tempus verò ipsum ac si non fuerit, æstimetur. Siquidem tunc temporis omissa aliqua præscribtio taciturnitatis etiam de illis, quæ confirmauimus, nō poßit obponi. Dat. XI. Kal. Mai. Med. Olybrio & Probino CONSS.

X. Idem. AAA. Eulogio. c. R. r.

Qui tyranni Maximi secuti iußionem fundos perpetui iuris nō ab ordinariis iudicibus, sed à rationalibus acceperunt, eorum amißione plectantur, adque ad rem

priuatam

priuatam denuo reuertantur. Dat. VI. Kal. Mai. *Med.* *Olybrio & Probino* CONSS.

XI. Idem. AA. Andromacho. P. V.

Fas est sequi nos paternæ dispositionis arbitrium. adque ideo vniuersos cuiuslibet ordinis viros, de quib⁹ lex nostra reticuerat, ad veniam volumus pertinere, & beneficia inopinantibus vltro deferimus: sancientes hac lege, ne is, qui tyranni tempore militauit, vel etiam qualibet administratione donatus est, aut honoraria dignitate perfunctus, vel quicumque in aliquo honore diuersis locis, aut exactionibus præfuerunt, notam infamiæ sustineant, aut deformi vocabulo polluãtur. Quibus eas tantùm dignitates valere decernimus, quas ante tyrannicum tempus habuerunt. Dat. XV. Kalend. Iuñ. *Med.* *Olybrio & Probino* CONSS.

XII. Idem. AA. Eusebio. P. P.

His, quos tyrannici temporis labes specie dignitatis infecerat, inustæ maculæ omnem abolemus infamiam. Cunctis igitur statum priorem sine cuiusquam loci, aut ordinis exceptione tribuimus, vt vtantur omnes iure cõmuni, teneant statum veteris dignitatis: ita vt nihil sibi ex his, quos adepti fuerant, honoribus blandiantur. Dat. XV. Kal. Iul. *Med. Olybrio & Probino* CONSS.

XIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Hadriano. P. P.

Heracliani vocabulum, nec priuatim, nec publicè vlla memoria teneat. Ideóque submouenda esse censemus, quæcũque sub eo gesta esse dicuntur. Libertates quoque (quoniã certum est scelere eius sollemnitatem consulatus esse pollutam) in melius reuocamus: sciátque dominorũ

voluntas

voluntas iterandum esse, quod illo auctore aduertit stare non posse. Semel tamen mutatæ cõdicionis beneficium inplendum esse præcipimus, & ita repeti manumissionũ consuetudines nũc iubemus, vt nullus sub hac occasione incipiat nolle quod voluit. Dat. I I. Non. Aug. Rũ. post cõs. Honor. V I I I I. & Theod. V. A A. C O N S S.

X I I I I. Idem. A A. Constantio com. & patricio.

Sub clade barbaricæ depopulationis, si qua aut per fugam, aut per cõgregationem infelicium populorum indignè inuidioseq́; commissa sunt, ad inuidiam placatarum legum à callidis litigatorum obiectionibus non vocentur. Habeant omnium criminum inpunitatẽ, qui euadendi forsitan nõ habuerant facultatem: nisi eos eadem crimina iuuissent. Non enim crimen dicitur, quod mortis adegit inpulsus, ex quo animaduertere cunctos litigatores congruum est, si quid deprædationis agnouerint, se recepturos: si tamen in eorum, quos pulsauerint facultatibus abundare, aut residere id potuerint conprobare. Dat. Kal. Mar. Rau. DN. Theod. A. V I I. & Palladio. V. C. C O N S S.

QVORVM VSVS INTERDICtus est. Titulus XV.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. A A. ad Bulesorum Conf. Campaniæ.

Nulli prorsus, nobis insciis adque inconsultis, quorumlibet armorum mouendorum copia tribuatur. Dat. I I I. Non. Octob. Altino, diuo Iouiano & Varroniano C O N S S.

THEODO-

THEODOSIANI CODICIS LIber decimussextus.

DE FIDE CATHOLICA. Titulus I.

I. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Symmachum. P. V.

Quisquis seu iudex, seu apparitor ad custodiam templorum homines Christianæ religionis adposuerit, sciat non saluti suæ, non fortunis esse parcendum. Dat. XV. Kal. Decemb. Med. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

II. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AA. Edictum ad populum vrbis Constantinop.

Cunctos populos, quos clementiæ nostræ regit temperamentum, in tali volumus religione versari, quam diuinum Petrum apostolum tradidisse Romanis, religio vsq; ad nunc ab ipso insinuata declarat, quamq; pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandriæ episcopum virum apostolicæ sanctitatis: hoc est, vt secundum apostolicam disciplinam euangelicámque doctrinam patris & filij & spiritussancti vnam deitatem sub parili maiestate, & sub pia trinitate credamus. hanc legem sequentes Christianorum catholicorum nomē iubemus amplecti. Reliquos verò dementes vesanósque iudicantes, heretici dogmatis infamiam sustinere, nec cōciliabula eorum ecclesiarum nomē accipere, diuina primum

mium vindicta post etiam motus nostri, quem ex cælesti arbitrio sumpserimus vltione plectendos. Data. III. Kalend. Mar. Thessal. Gratiano. A. V. & Theodosio A.I. CONSS.

III. Idem. AAA. ad Auxonium Proconf. Asiæ.

Episcopis tradi omnes ecclesias mox iubemus, qui vnius maiestatis adque virtutis patrem & filium & spiritum sanctũ confitentur, eiusdẽ gloriæ, claritatis vnius, nihil dissonũ profana diuisione facientes: sed trinitatis ordinem, personarum adsertionẽ, & diuinitatis vnitatẽ, quos constabit communione Nectari episcopi Cõstantinopolitanæ ecclesiæ, Timothei, necnon intra Aegyptum Alexandrinæ vrbis episcopos esse sociatos: quos etiam in orientis partibus Pelagio episcopo Laodicensi, & Diodoro episcopo Tarsensi in Asia, necnon proconsulari adque Asiana diœcesi Amphilocio episcopo Icoensi, & Optimo episcopo Antiocheno in Pontica diœcesi, Helladio episcopo Cæsariensi, & Otreio Meliteno, & Gregorio episcopo Nysseno, Terennio episcopo Scythiæ, Marmario episcopo Marcianop. communicare constiterit, hos ad optinendas catholicas ecclesias ex communione & consortio probabilium sacerdotum oportebit admitti. Omnes autem, qui ab eorum, quos commemoratio specialis expressit fide communionis dissentiunt, vt manifestos hereticos ab ecclesiis expelli, neque his penitus posthac obtinendarum ecclesiarum pontificium facultatemq́; permitti, vt veræ ac Nicenæ fidei sacerdotia casta permaneant: nec post euidentem præcepti nostri formam malignæ locus detur astutiæ. Dat. III. Kal. Aug. Heracl. Eucherio & Syagrio CONSS.

IIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. ad Eusignium. P. P.

Damus copiam colligendi his, qui secundum ea sentiunt, quæ temporibus diuę memoriæ Constanti, sacerdotibus conuocatis ex omni orbe Romano, expositaq́; fide ab his ipsis, qui dissentire noscuntur, Ariminensi concilio Constantinop. etiam confirmata in æternum mansura decreta sunt: conueniendi etiam quibus iußimus patescat arbitrium: scituris his, qui sibi tantum existimant colligendi copiam contributam, quòd si turbulentũ quippiam contra nostræ tranquillitatis præceptum faciendũ esse temptauerint, vt seditionis auctores pacisq́; turbatæ ecclesiæ, etiam maiestatis capite ac sanguine sint supplicia luituri: manente nihilominus eos supplicio, qui contra hanc dispositionem nostram obreptiuè, aut clanculò supplicare temptauerint. Dat. X. Kal. Feb. Med. Honorio. N. P. & Euodio CONSS.

DE EPISCOPIS, ECCLESIIS, & clericis. Titulus II.

I. Imp. CONSTANTINVS. A.

Hereticorum factione conperimus ecclesiæ catholicæ clericos ita vexari, vt nominationibus seu susceptionibus aliquibus, quas publicus mos exposcit, cõtra indulta sibi priuilegia prægrauentur. Ideóque placet, si quem tua grauitas inuenerit ita vexatum, eidem alium subrogari, & deinceps à supradictę religionis hominibus huiusmodi iniurias prohiberi. Dat. Prid. Kal. Nou. Constantino. A. III. & Licinio. III. C. CONSS.

II. Idem

II. Idem. A. Octauiano correctori Lucaniæ & Brittiorum.

Qui diuino cultui ministeria religionis inpendunt, id est, hi, qui clerici appellantur, ab omnibus omnino muneribus excusentur: ne sacrilego liuore quorundam à diuinis obsequiis auocentur. Dat. XII. Kal. Nou. Constantino. A. V. & Licinio Cæs. CONSS.

III. Idem. A. ad Bassum. P. P.

Cùm constitutio emissa præcipiat, nullum deinceps decurionem, vel ex decurione progenitum, vel etiam instructum idoneis facultatibus adque obeundis publicis muneribus oportunũ ad clericorũ nomẽ obsequiumq́ confugere: sed eos decetero in defunctorum dumtaxat clericorum loca subrogari, qui fortunà tenues, neque muneribus ciuilibus teneantur obstricti: cognouimus illos etiã inquietari, qui ante legis promulgationem clericorum se consortio sociauerint. Ideoq́ præcipimus his ab omni molestia liberatis illos, qui post legem latam obsequia publica declinantes ad clericorum numerum confugerunt procul ab eo corpore segregatos curiæ ordinibúsque restitui, & ciuilibus obsequiis inseruire. PP. XV. Kal. Aug. Constantino. A. VI. & Constantio Cæs. CONSS.

IIII. Idem. A. ad populum.

Habeat vnusquisque licentiam sanctißimo catholicæ venerabilíque concilio decedens, bonorum quod optauit relinquere. Nõ sint cassa iudicia. Nihil est quod magis hominibus debetur, quàm vt supremæ voluntatis postquam aliud iam velle nõ possunt, liber sit stilus, & licens, quòd iterum non redit arbitriũ. PP. V. Nonn. Iul. Rom. Crispo. II. & Cõstantino. II. Cæs. CONSS.

v. Idem. A. ad Helpidium.

Quoniam conperimus quosdam ecclesiasticos & ceteros catholicæ sectæ seruiētes à diuersarum religionum hominibus ad lustrorum sacrificia celebranda conpelli: Hac sanctione sancimus, si quis ad ritum alienæ superstitionis cogendos esse crediderit, eos qui sanctißimæ legi seruiunt, si condicio patiatur, publicè fustibus verberetur. si verò honoris ratio talem ab eo repellat iniuriam, cōdemnationem sustineat damni grauißimi, quod rebus publicis vindicabitur. Dat. VIII. Kal. Iuñ. Sirmi, Seuero & Rufino CONSS.

vi. Idem. A. ad Ablauium. P. P.

Neque vulgari consensu, neque quibuslibet petentibus sub specie clericorum à muneribus publicis vacatio deferatur, nec temerè & citra modum populi clericis connectantur: sed cùm defunctus fuerit clericus, ad vicem defuncti alius allegetur, cui nulla ex municipibus prosapia fuerit, neque ea est opulentia facultatum, quæ publicas functiones facillimè queat tolerare: ita vt si inter ciuitatem & clericos super alicuius nomine dubitetur, si eum æquitas ad publica trahat obsequia, & progenie municeps, vel patrimonio idoneus dinoscetur, exemptus clericis ciuitati tradatur. Opulentos enim sæculi subire neceßitates oportet, pauperes ecclesiarum diuitiis sustentari. PP. Kal. Iuñ. Constantino. A. VII. & Constante Cæs. CONSS.

vii. Idem. A. Valentino Conf. Numidiæ.

Lectores diuinorum apicum & hypodiaconi ceteriq; clerici, qui per iniuriam hereticorum ad curiam deuocati sunt,

cati sunt, absoluantur: & decetero ad similitudinem orientis minime ad curias deuocetur: sed immunitate plenissima potiantur. Dat. Non. Feb. Serdicæ, Gallicano & Symmacho CONSS.

VIII. Imp. CONSTANTIVS. A. clericis salutem dicit.

Iuxta sanctionem, quam dudu meruisse perhibemini, & vos, & mancipia vestra nullus nobis collationibus obligauit, sed vacatione gaudebitis. Præterea neq; hospites suscipietis: & si qui de vobis alimoniæ causa negotiationem exercere volunt, immunitate potientur. Dat. VI. Kal. Sept. Placido & Romulo CONSS.

VIIII. Idem. A. Seueriano. P. V.

Achaiæ curialibus muneribus, adque omni inquietudine ciuilium functionum exsortes cunctos clericos esse oportet: filios tamen eorum, si curiis obnoxij non tenentur, in ecclesia perseuerare. Dat. III. Id. April. Limenio & Catulino CONSS.

X. Impp. CONSTANTIVS, & CONSTANS. AA. vniuersis episcopis per diuersas prouincias.

Vt ecclesiarum cœtus concursu populorum ingentium frequentetur, clericis, ac iuuenibus præbeatur immunitas, repellatúrque ab his exactio munerum sordidorum, negotiatorum dispendiis minime obligentur: cum certu sit quæstus, quos ex tabernaculis adque ergasteriis colligut, pauperibus profuturos. Ab hominibus etiam eoru, qui mercimoniis student, cuncta dispendia esse sancimus. Parangariarum quoq; parili modo cesset exactio. Quod & coniugibus & liberis coru & ministeriis maioribus

ioribus pariter ac feminis indulgemus, quos à censibus etiam iubemus perseuerare immunes. Dat. V I I. Kal. Iun. Constp. Cōstantio. V I. & Cōstante. A A. C O N S S.

X I. Idem. A A. ad Longinianum. P F. Aegypti.

Iampridem sanximus, vt catholicæ legis antistes, & clerici, qui in totum nihil poßidēt, ac patrimonio inutiles sunt, ad munera curialia minimè deuocentur. Verùm conperimus pro nulla vtilitate publica perfectione eos inquietari. Ideoq; præcipimus filios eorum, quicūque minus idonei, & intra legitimam ætatem esse repperiūtur, nullam molestiam sustinere. Dat. I I I. Kal. Mar. Cōstantio. A. V I I. & Constante. A. C O N S S.

X I I. Idem. A A. Seuero suo salutem.

Mansuetudinis nostræ lege prohibemus in iudiciis episcopos accusari, ne dum adfutura ipsorum beneficio inpunitas æstimatur, libera sit ad arguendos eos animis furialibus copia. Si quid est igitur querellarum, quod quispiam defert, apud alios potißimum episcopos conuenit explorari: vt oportuna adque commoda cūctorum quæstionibus audientia commodetur. Data epistula V I I I I. Kal. Octob. Acc. Nō. Octob. Arbitione & Lolliano C O N S S.

X I I I. Idem. A. & I V L I A N V S Cæs. ad Leontium.

Ecclesiæ vrbis Rom. & clericis cōcessa priuilegia firmiter præcipimus custodiri. Dat. I I I I. Id. Nou. Med. Cōstantio. A. V I I I I. & Iuliano Cæs. I I. C O N S S.

X I I I I. Idem. A. & I V L I A N V S Cæs. Felici episcopo.

Omnis à clericis indebitę cōuentiōis iniuria, & iniquę exactionis repellatū inprobitas, nullaq; cōuentio sit circa

eos

eos munerum ſordidorum. Et cum negotiatores ad aliquã preſtationem conpetentem vocantur, ab his vniuerſis iſtiuſmodi ſtrepitus cõquieſcet. Si quid enim, vel parſimonia, vel prouiſione, vel mercatura honeſtati tamẽ conſcia congeſſerint, in vſum pauperum adque egentium miniſtrari oportet: aut id, quod ex eorundem ergaſteriis, vel tabernis conquiri potuerit, & colligi, collectum id religionis æſtiment lucrum: verũ etiam ab hominibus eorũdem, qui operam in mercimoniis habent diui principis, id eſt, noſtri ſtatuta genitoris multimoda obſeruatione cauerũt, vt idem clerici priuilegiis cõpluribus redundarent: itaq, extraordinariorum à prædictis neceßitas adque omnis moleſtia conquieſcat. Ad parangariarum quoque præſtationem non vocentur, nec eorundem facultates adque ſubſtantiæ omnibus clericis huiuſmodi prærogatiua ſuccurrat, vt coniugia clericorum, ac liberi quoque & miniſteria, id eſt, mares pariter ac feminæ, eorúmque etiam filij inmunes ſemper à cenſibus & ſeparati ab huiuſmodi muneribus perſeuerent. Dat. VIIII. Id. Decemb. Med. Lecta. V. Kal. Iañ. aput acta Conſtantio. A. VIIII. & Iuliano Cæſ. II. CONSS.

XV. Idem. A. & Cæſ. ad Taurum. P. P.

In Ariminenſe ſynodo ſuper eccleſiarum & clericorũ priuilegiis tractatu habito, vſque eo diſpoſitio progreſſa eſt, vt iuga, quę videntur ad eccleſiam pertinere, à publica functione ceſſarent inquietudine deſiſtente. quod noſtra videtur dudũ ſanctio reppuliſſe. Clerici verò, vel hi, quos copiatas recens vſus inſtituit nũcupari, ita à ſordidis muneribus debẽt inmunes adq, à conlatione præſtari, ſi exiguis admodum mercimoniis tenuem ſibi victum veſtitumq, conquirent. Reliqui autẽ, quorum nomina nego-

tiatorum matricula conprehendit, eo tempore, quo cõlatio celebrata est, negotiatorum munia, & pẽsitationes agnoscant: quippe postmodum clericorũ se cœtibus adgregarunt. De his sanè clericis, qui prędia poßident, sublimis auctoritas tua non solum eos aliena iuga nequaquã statuet excusare, sed etiã his, quæ ipsi poßident, eosdem ad pensitanda fiscalia perurgueri. Vniuersos namq; clericos posseßores dumtaxat prouinciales pensitationes fiscaliũ recognoscere iubemus: maximè cum in comitatu tranquillitatis nostræ alij episcopi, qui de Italiæ partibus venerunt, & illi quoque, qui ex Hispania adque Africa cõmearunt, probauerint id maximè iustè conuenire, vt pręterea iuga & profeßionem quę ad ecclesiam pertinet ad vniuersa munia sustinenda translationésque faciendas omnes clerici debeant adtineri. Dat. epistula Prid. Kal. Iul. Med. Constãtio. A. X. & Iul. III. Cæs. CONSS.

XVI. Idem. AA. ad Antiochenses.

In qualibet ciuitate, in quolibet oppido, vico, castello, municipio quicumque voto Christianæ legis meritum eximiæ singularísque virtutis omnibus intimauerit, securitate perpetua potiatur. Gaudere enim & gloriari ex fide semper volumus: scientes magis religionibus, quàm officiis & labore corporis, vel sudore nostram rempublicam contineri. Dat. XVI. Kal. Mart. Antiochiæ Tauro & Florentio. CONSS.

XVII. Impp. VALENTINIANVS, & VALENS. AA. ad Byzacenos.

Plebeios diuites ab ecclesia suscipi penitus arcemus. Dat. IIII. Id. Septemb. Aquil. diuo Iouiano & Varroniano. CONSS.

XVIII. Idem. AA. ad Claudium. P. V. Afric.

Quam

Quam vltimo tempore diui Constanti sententiã fuisse claruerit, valeat: nec ea in adsimulatione aliqua conualescat, quæ tunc decreta, vel facta sunt, cum paganorũ animi contra sanctissimam legem quibusdam sunt deprauationibus excitati. Dat. XIII. Kal. Mart. Triu. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XVIIII. Idem. AA. Modesto. P.P.

Quicumque ex curialium natus genere ad clericatum venerit, & præiudicio sanguinis cœperit postulari, certi temporis definitione defendatur: vt si in consortio clericatus decennium quietis impleuerit, cum patrimonio suo in perpetuum habeatur inmunis. Si verò intra finitos annos fuerit à curia reuocatus, cum substantia sua functionibus subiaceat ciuitatis: obseruando hoc, vt hi, quos decennium vindicat, petitione superflua minimè fatigentur. Dat. XVI. Kal. Nou. Hierap. Valentiniano & Valente. AA. CONSS.

XX. Imppp. VALENTINIANVS, VALENS, & GRATIANVS. AAA. ad Damasum Episc. vrbis Rom.

Ecclesiastici aut ex ecclesiasticis, vel qui cõtinentium se volunt nomine nuncupari, viduarũ ac pupillarum domos non adeant, sed publicis exterminentur iudiciis, si posthac eos ad fines earũ vel propinqui putauerint deferendos. Censemus etiam, vt memorati nihil de eius mulieris, cui se priuatim sub prætextu religionis adiunxerint, liberalitate quacũque, vel extremo iudicio possint adipisci, & omne intantũ inefficax sit, quod alicui horũ ab his fuerit derelictũ, vt nec per subiectam personam valeant aliquid, vel donatione, vel testamẽto percipere. Quinetiã si fortè post admonitionem legis nostræ aliquid hisdẽ eæ feminæ

feminæ, vel donatiōe, vel extremo iudicio putauerint relinquendum, id fiscus vsurpet. Ceterùm si earum qui voluntate percipiunt, ad quarum successionem, vel bona iure ciuili, vel edicti beneficiis adiuuātur, capiant vt propinqui. Lecta in ecclesiis Rom. I I. Kal. Aug. Valentiniano & Valente. I I I. AA. CONSS.

XXI. Idem. AAA. ad Ampelium. P. V.

Hij, qui ecclesiæ iuge obsequiū deputarunt, curiis habeantur immunes: si tamen eos ante ortum imperij nostri ad cultum se legis nostræ contulisse constiterit, ceteri reuocentur, qui se post id tempus ecclesiasticis cōgregarunt. Dat. XVI. Kal. Iuñ. Gratiano. A. II. & Probo. CONSS.

XXII. Idem. AAA. ad Paulinum præsidem Epyri nouæ.

Forma præcedentis consulti etiam circa episcoporum virginúmque personas, & circa alias, quarū statuto precedenti facta complexio est, valeat, ac porrigatur. Dat. Kal. Decemb. Triu. Modesto & Arintheo. CONSS.

XXIII. Imppp. VALENS, GRATIANVS, & VALENTINIANVS. AAA. Artemio, Euridico, Appio, Gerasimo, & ceteris episcopis.

Qui mos est causarum ciuilium, idem in negociis ecclesiasticis obtinendi sunt, vt si qua sunt ex quibusdam dissensionib⁹ leuibusq́; delictis ad religionis obseruantiam pertinētia, locis suis & à suæ diœceseos synodis audiātur: Exceptis, quæ acti criminalis ab ordinariis extraordinariisq́; iudicibus, aut inlustrib⁹ potestatibus audientia cōstituit. Dat. XVI. Kal. Iuñ. Triu. Valente. V. & Valentiniano. AA. CONSS.

XXIIII. Idem. AAA. ad Catafronium.

Presbyteros, diaconos, subdiaconos, adq; exorcistas, & lecto-

& lectores, ostiarios etiam, & oẽs perinde, qui primi sunt personalium munerũ expertes esse præcipimus. Dat. III. Nõ. Mart. Gratiano. A. III. & Merobaude, CONSS.

XXV. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA.

Qui diuinæ legis sanctitatem, aut nesciendo confundunt, aut neglegendo violant, & offendunt, sacrilegium committunt. Dat. III. Kal. Mart. Thessal. Gratiano. A. V. & Theod. A. I. CONSS.

XXVI. Idem. AAA. ad Tuscianum Com. orientis.

Vniuersos, quos constiterit custodes ecclesiarum esse, vel sanctorum locorum, ac religiosis obsequiis deseruire, nullius adtemptationis molestiam sustinere decernimus. Quis enim eos capite censos patiatur esse deuinctos, quos necessario intellegit supra memorato obsequio mancipatos. Dat. Prid. Kal. April. Constantinop. Eucherio & Syagrio. CONSS.

XXVII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Tatiano. P. P.

Nulla nisi emensis sexaginta annis, cui votiua domi proles sit, secundum præceptum apostoli ad diaconissarũ consortium transferatur. Tum filiis suis curatore (si id ætas poscit) petito, bona sua idoneis sedula religione gerenda committat: ipsa tantùm prędiorum suorum reditus cõsequatur, de quibus seruãdi, abalienandi, donandi, distrahendi, relinquendi, vel quoad superest, vel cùm in fata concedit, & libera ei voluntas est, integra sit potestas. Nihil de monilibus & superlectili, nihil de auro argento, ceterísque claræ domus insignibus sub religionis defensione

fensione cõsumat:sed vniuersa integra in liberos proximos, vel in quoscũq; alios arbitrij sui existimatione trãscribat. Si quando diem obierit, nullam ecclesiam, nullũ clericum, nullum pauperem scribat heredes. Careat namque necesse est viribus, si quid contra vetitum circa personas specialiter conprahensas fuerit à moriente confectum. Immo si quid ab his morienti fuerit extortum, nec tacito fideicommisso aliquid clericis in fraudem venerabilis sanctionis callida arte, aut probrosa cuiuspiam conhibentia deferatur, extorres sint ab omnibus, quibus inhiauerant bonis. Et si quid fortè per epistulam, codicillum, donationem, testamentum quolibet denique detegitur genere cõscriptũ erga eos, quos hac sanctione submouimus, id nec iudicium deuocetur: sed vel ex intestato is qui sibi competere intellegit, statuti huius definitionẽ succedat, si quis se agnoscit filium, si quis probat propinquum, si quis denique, vel casu, vel iudicio pro solido, pro portione heres legatarius, fideicommissarius apertis deprahẽditur codicillis, fruatur fortunæ munere, consciẽtiæ suæ fructu. Et submotis his adque deiectis in hereditariis corporibus potestate vtatur heredis. Feminæ, quæ crimen suum contra diuinas humanásque leges instinctu persuasæ professionis absciderint, ab ecclesiæ forib⁹ arceantur. Non illis fas sit sacrata adita mysteria, neq; vllis supplicationibus mereantur veneranda omnibus altaria frequentare. ideo quidem, vt episcopus tonso capite feminam si introire permiserit, deiectus loco etiam ipse cum huiusmodi contuberniis arceatur: ac non modo, si fieri suaserit, verumetiam si hoc ab aliquibus exigi, factum denique esse quacumque ratione cõpererit, nihil sibi intellegat opitulari. Hoc absque dubio emendãdis

dis pro lege erit, emendatis pro consuetudine, vt illi habeant testimonium, isti incipiant timere iudicium. Dat. XI. Kalend. Iul. Med. Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. CONSS.

XXVIII. Idem AAA. Tatiano. P. P.

Legem, quæ diaconißis vel viduis nuper est promulgata, ne quis videlicet clericus, néve sub ecclesiæ nomine mancipia superlectilem prædam velut infirmi sexus dispoliator inuaderet, & remotis adfinibus ac propinquis, ipse sub prætextu catholicæ disciplinæ se agere viuentis heredem, catenus animaduertat esse reuocatam, vt de omnium chartis, si iam nota est, auferatur: neq; quisquã, aut litigator ea sibi vtendum, aut iudex nouerit exequẽdum. Dat. X. Kalend. Septemb. Veronæ; Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. CONSS.

XXVIIII. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Hierio Vic. Afric.

Quæcumque à parẽtibus nostris diuersis sunt statuta temporibus, manere inuiolata adque incorrupta circa sacrosanctas ecclesias præcipimus. Nihil igitur à priuilegiis immutetur: omnibusq; qui ecclesiis seruiunt, tuitio deferatur. Quia temporibus nostris addi potius reuerẽtiæ cupimus, quam ex his, quæ olim præstita sunt immutari. Dat. X. Kalend. April. Med. Olybrio, & Probino. CONSS.

XXX. Idem AA. Theodoro. P. P. post alia.

Non nouum aliquid præsenti sanctione præcipimus, quàm illa quæ olim videntur indulta, firmamus priuilegia. Igitur quæ olim reuerẽtia religionis obtinuit, mutilari sub pœnæ etiam interminatione prohibemus: ita vt hi quoque qui ecclesiæ obtemperant, his, quibus eccle-sia,

sia, beneficiis perfruantur. Dat. Prid. Kalend. Feb. Med. Cæsario, & Attico. CONSS.

XXXI. Idem AA. Theodoro. P.P.

Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in ecclesias catholicas inruens sacerdotibus & ministris, vel ipso cultui locóque aliquod inportet iniuriæ, quod geritur litteris ordinum magistratuũ, & curatorum & notoriis apparitorum, quos stationarios appellant, deferatur in notitiam potestatum: ita vt vocabula eorum, qui agnosci potuerint, declarẽtur. Et si per multitudinem commissum dicetur, si non omnes, possunt tamen aliquanti cognosci, quorum confeßione sociorum nomina publicentur. Adque ita prouinciæ moderator sacerdotum & catholicæ ecclesiæ ministrorum loci quoque ipsius, & diuini cultus iniuriam capitali in conuictos, siue confessos reos sententia nouerit vindicandum: nec expectet, vt episcopus iniuriæ propriæ vltionem deposcat, cui sanctitas ignoscẽdi soli gloriam dereliquit. Sitque cunctis non solùm liberum, sed & laudabile factas atroces sacerdotibus, aut ministris iniurias, vel, vti publicum crimen, persequi ac de talibus reis vltionem mereri. Quòd si multitudo violenta ciuilis apparitionis executione, & adminiculo ordinum possessorúmve non potuerit præsentari, quòd se armis, aut locorum difficultate tueatur, iudices Africani armatæ apparitionis præsidium, datis ad virum spectabilem Com. Afric. literis, prælato legis istius tenore deposcant: vt rei talium criminum non euadãt. Dat. VII. Kalend. Maij. Med. Honorio. III. & Eutychiano. CONSS.

XXXII. Idem AA. Cæsario. P.P.

Si quos fortè episcopi deesse sibi clericos arbitrantur,

tur, ex monachorum numero rectius ordinabunt non obnoxios publicis priuatísque rationibus, cùm inuidia teneant, sed habeant iam probatos. Dat. VII. Kalend. Aug. Honorio. A. IIII. & Eutychiano. CONSS.

XXXIII. Idem AA. Eutychiano. P.P.

Ecclesiis, quæ in possessionibus (vt adsolet) diuersorum vicis etiam, vel quibuslibet locis sunt constitutæ, clerici non ex alia possessione, vel vico, sed ex eo, vbi ecclesiam esse constiterit, eatenus ordinentur, vt propriæ capitationis onus ac sarcinam recognoscant: ita vt pro magnitudine, vel celebritate vniuscuiusque vici ecclesiis certus iudicio episcopi clericorum numerus ordinetur. Dat. III. Kalend. August. Minizo, Honor. A. & Eutychiano. CONSS.

XXXIIII. Idem AA. Sapidiano Vic. Afric.

Si ecclesiæ venerabilis priuilegia cuiusquam fuerint, vel temeritate violata, vel dissimulatione neglecta, commissum quinque librarum auri (sicut etiam priùs constitutum est) condemnatione plectatur. Si quid igitur contra ecclesias, vel clericos per obreptionem, vel ab hæreticis, vel ab huiuscemodi hominibus fuerit contra leges impetratum, huius sanctionis auctoritate vacuamus. Dat. VII. Kalend. Iul. Brixiæ Theodoro. V.C. CONS.

XXXV. Idem AA. Hadriano. P.P.

Quicumque residentibus sacerdotibus fuerit episcopali loco detrusus, & nomine, si aliquid, vel contra custodiam, vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehensus, rursúsque sacerdotium petere à quo videtur expulsus, procul ab ea vrbe, quam infecit, secundum legẽ diuæ memoriæ Gratiani centum milibus vitam agat:

*Sit ab eorum cœtibus separatus, à quorum est societate discretus: sitq́; huiusmodi personis inlicitum temere * sacra nostra adire secreta, & impetrare rescribta: omnibus abiectis per culpam sacerdotio personis, quæ impetrata sunt, infecta permaneant: scituris his, quorum defensione nituntur, absque sui reprehensione non futurum, si hoc eis pollicentur suffragium, qui diuinum non videntur meruisse iudicium. Dat. Prid. Non. Feb. Rau. Stilichone, & Aureliano. CONSS.*

XXXVI. Idem AA. Pompeiano.P.V.Afric.

Quicumque catholicæ religionis clerici intra eum modum, vnde victus emẽdi vendendíque vsum lege præfinitum exercent, ab auraria pensione habeantur inmunes. Ab his quoque, quos à publici laboris actu & gradus clericatus, & (quod non minus est) sanctior vita defendit, præcipimus temperari. Nec enim vllum eorum, qui excepti legibus probabuntur, subiacere patiamur iniuriæ, & cetera. Dat. Prid. Id. Iul. Med. post cons. Stilichonis & Aureliani. V V. C C.

XXXVII. Idem AA. Studio.P V.

Quoniam personæ ad inquisitionem perpetrati incẽdij, vt tui culminis suggestio patefecit, nequeunt inueniri, clericos carceris custodia relaxamus: ita vt nauib⁹ impositi ad lares proprios reuertantur. nec proscribtionis periculo domus careant, quas episcopos, vel clericos peregrinos post publicationem edictorum & nostræ serenitatis adfatus probabitur suscepisse: pari forma seruanda, si qua domus ciues clericos noua, ac tumultuosa conuenticula extra ecclesiã celebrantes susceperit. Ad obseruandos siquidem seditionis aditus id nostro sedit arbitrio, vt omnes episcopi, & clerici peregrini ab hac

hac ſacratiſsima vrbe pellantur. Dat. IIII. Kalend. Septemb. Conſtantinop. Honorio. VII. & Ariſteneto. CONSS.

XXXVIII. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Porfyrio. P V. Afric. poſt alia.

Priuilegia, quæ eccleſiis & clericis legum decernit auctoritas, hac quoque præceptione ſancta, & inuiolata permanere decernimus. Adque hoc ipſis præcipuum ac ſingulare deferimus, vt quæcumque de nobis ad eccleſiam tantùm pertinentia ſpecialiter fuerint impetrata, nõ per coronatos ſed ab aduocatis eorum arbitratu, & iudicibus innoteſcant, & ſortiantur effectum. Sacerdotes verò prouinciæ erunt ſolliciti, ne ſub hac ſcilicet priuilegij excuſatione etiam cõtra eorum vtilitatem aliquid his inferatur incommodum. Dat. VII. Kalend. Decẽb. Rom. Honor. VII. & Theod. II. AA. CONSS.

XXXVIIII. Idem AA. Theodoro. P. P.

Quemcumque clericum indignum officio ſuo epiſcopus iudicauerit, ab eccleſiæ miniſterio ſegregauerit, aut ſi qui profeſſum ſacræ religionis ſponte dereliquerit, continuò ſibi eum curia vindicet: vt liber illi vltra ad eccleſiam recurſus eſſe non poſsit: & pro hominum qualitate, & quantitate patrimonij, vel ordini ſuo, vel collegio ciuitatis adiungatur, modò vt quibuſcumque apti erunt publicis neceſsitatibus obligentur: ita vt conludio quoque locus non ſit. Per ſingulos igitur binæ libræ auri inferendæ ærario noſtro à decem primis curialibus exigantur, ſi aliquibus inlicitam conhibentiam & colludia fœda præſtiterint, hominibúſq; inprobiſsimis ab omnibus officiis militiæ aditus obſtruatur. Dat. Kalẽd. Decemb. Baſſo & Philippo. CONSS.

XL. Impp. HONOR. & THEOD. A A. Melitio. P.P.

Placet rationabilis consilij tenore perpenso, destricta moderatione praescribere, à quibus specialiter necessitatibus ecclesiae vrbium singularum habeantur immunes. Prima quippe illius vsurpationis contumelia depellenda est, ne praedia vsibus caelestium secretorum dicata sordidorum munerum faece vexentur: nulla iugatione, quae talium priuilegiorum sorte gratulatur, muniendi itineris constringat iniuria: nihil extraordinarium ab hac superindicticiúmve fatigetur: nulla pontium instauratio, nulla translationum sollicitudo gignatur: non aurum ceteráque talia poscantur. Postremò nihil praeter canonicam inlationum, quod aduenticiae necessitatis sarcinam repentina depoposcerit, eius functionibus adscribatur. Si quis contrauenertit post debitae vltionis acrimoniam, quae erga sacrilegos iure promenda est, exilio perpetuę deportationis iuratur. Dat. VIII. Kalend. Iun. Rau. Honorio. VIIII. & Theodosio. V. A A. CONSS.*

XLI. Idem AA. Melitio. P.P.

Clericos non nisi aput episcopos accusari conuenit. Igitur si episcopus, vel presbyter, diaconus, & quicumque inferioris loci Christianae legis minister aput episcopum (siquidem alibi non oportet) à qualibet persona fuerint accusati, siue ille sublimis vir honoris, siue vllius alterius dignitatis, qui hoc genus laudabilis intentionis arripiet, nouerit docenda probationibus, monstranda documentis se debere inferre. Si quis ergo circa huiusmodi personas non probanda detulerit, auctoritate huius sanctionis intellegat se iacturę famae proprię subiacere:

iacere: vt damno pudoris existimationis dispendio discat sibi alienæ verecundię inpune insidiari saltem deceterò non licere. Nam sicut episcopos, presbyteros, diaconos, ceterósq; si his obiecta conprobari potuerint, maculatos ab ecclesia venerabili æquũ est remoueri, vt contemptio post hæc, & miseræ vtilitatis inclinati despectu iniuriarum nõ habeant actionem, ita similis videri debet iustitia, quòd petitæ innocentiæ moderatam deferri iussimus vltionem. Ideóque huiusmodi dumtaxat causas episcopi sub testificationẽ vltorum actis audire debebunt. Dat. III. Id. Decemb. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. A A. CONSS.

XLII. Idem AA. Monaxio. P. P.

*Quia inter cetera Alexandrinæ legationis inutilia, hoc etiam decretis scribtum est, vt reuerentissimus episcopus de Alexandrina ciuitate aliquas nõ exire (quod quidem terrore eorum, qui parabalani nuncupantur, legationi insertũ est) * placet nostræ clementiæ, vt nihil commune clerici cum publicis actibus, vel ad curiam pertinentibus habeant. Præterea eos, qui parabalani vocantur, non plus, quàm quingentos esse præcipimus: ita vt non diuites & qui hunc locum redimant, sed pauperes à corporatis pro rata Alexandrini populi præbeãtur: eorum nominibus viro spectabili præfecto Augustali videlicet intimatis, & per eum ad vestram magnitudinem referentes: quibus neque ad quodlibet publicum spectaculum, neque ad curiæ locũ, neque ad iudiciũ adcedendi licentiam permittimus: nisi fortè singuli ob causas proprias & necessitates iudicem adierint, aliquem lite pulsantes, vel ab alio ipsi pulsati, vel incommuni totius corporis causa syndico ordinato: sub ea de-*

finitione, vt si quis eorũ hæc violauerit, & breuibus parabalani eximatur, & competenti supplicio subiugetur: nec vnquam ad eandem sollicitudinem reuertatur. Loco autem mortuorum viro spectabili P F. Augustali subrogandi dedimus potestatem: sub ea condicione, quæ superius designatur. Dat. I I. Kalend. Octob. Constantinop. Theodo. A. V I I. & Palladio. CONSS.

XLIII. Idem AA. Monaxio. P. P.

Parabalani, qui ad curanda debilium ægra corpora deputantur, quingentos esse ante præcepimus. Sed quia hos minus sufficere in præsenti cognouimus, pro quingentos sexgentos constitui præcipimus: ita vt pro arbitrio viri reuerentißimi antistitis Alexãdrinæ vrbis de his, qui ante fuerant, & qui pro consuetudine curam degerunt experientiam sexcenti parabalani ad huiusmodi sollicitudinem eligantur: exceptis videlicet honoratis & curialibus. Si qui autem ex his naturali sorte fuerit absumptus, alter in eius locum pro voluntate eiusdem sacerdotis, exceptis honoratis, & curialibus, subrogetur: ita vt hi sexcenti viri reuerentißimi sacerdotis præceptis, ac dispositionibus obsecundent, & sub eius cura consistant: reliquis, quæ dudum latæ legis forma complectitur, super hisdem parabalanis vel de spectaculis, vel de iudiciis ceterísque (sicut iam statutum est) custodiendis. Dat. I I I. Non. Feb. Constantinop. Honor. X I I. & Theod. X. A A. CONSS.

XLIIII. Idem AA. Palladio. P. P.

Eum, qui probabilem sæculo disciplinam agit, decolorari consortio sororiæ appellationis non decet. Quicũque igitur cuiuscumque gradus sacerdotio fulciuntur, vel clericatus honore censentur, extranearum sibi mulierum

lierum interdicta consortia cognoscant: hac eis tantùm facultate concessa, vt matres filias adque germanas intra domorum suarum septa contineant. In his enim nihil scaui criminis æstimari fœdus naturale permittit. Illas etiam non relinqui castitatis hortatur adfectio, quæ ante a sacerdotum maritorum legitimum meruere coniugium. Neque enim clericis incompetenter adiunctæ sunt, quæ dignos sacerdotio viros sui conuersatione fecerunt. Dat. VIII. Id. Maij. Rau. D N. Theod. A. VIIII. & Constantio. V C. CONSS.

XLV. Idem AA. Philippo. P. P. Illyrici.

Omni innouatione cessante vetustatem, & canones pristinos ecclesiasticos, qui nunc vsque tenuerunt, per omnes Illyrici prouincias seruari præcipim⁹. Tum si quid dubietatis emerserit, id oporteat non absque scientia viri reuerentißimi sacrosanctæ legis antistitis vrbis Cõstantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, conuentui sacerdotalis actóque iudicio reseruari. Dat. Prid. Id. Iul. Eustathio, & Agricola. CONSS.

XLVI. Impp. THEOD. A. & VALENTINIANVS Cæs. Georgio. P V. Afric. post alia.

Priuilegia præteritarum legum ecclesiæ, siue clericis delata seruentur, & cetera. Dat. Prid. Non. Iul. Aquil. D N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. CONSS.

XLVII. Idem A. & Cæs. Basso. C. R. P.

Priuilegia ecclesiarum omnium, quæ saculo nostro tyrannus inuiderat, prona deuotione reuocamus, scilicet, vt quidquid à diuis principibus constitutum est, vel quæ singuli quique antistites pro causis ecclesiasticis inpetrarant, sub pœna sacrilegij iugi solidata æternitate

seruentur. Clericos etiam, quos indiscretim ad sæculares iudices debere deduci infaustus præsumptor edixerat, episcopali audientiæ reseruamus. Fas enim non est, vt diuini muneris ministri temporalium potestatũ subdantur arbitrio, & cetera. Dat. VIII. Id. Octob. Aquil. D N. Theod. A. XI. & Valentiniano. CONSS.

DE MONACHIS.
Titu. III.

I. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Tatiano. P. P.

Q Vicumque sub professione monachi repperiũtur, deserta loca & vastas solitudines sequi, adque habitare iubeantur. Dat. III. Non. Septembr. Veronæ, Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. CONSS.

II. Idem AAA. Tatiano. P. P.

Monachos, quibus interdictæ fuerant ciuitates, dum iudiciariis aluntur iniuriis, in pristinum statum submota hac lege esse præcipimus. Antiquata siquidem nostræ clementiæ iußione, liberos in oppidis largimur eis ingressus. Dat. XV. Kalend. Maij. Constantinop. Arcad. A. II. & Rufino. CONSS.

DE HIS, QVI SVPER RELIgione contendunt. Tit. IIII.

I. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Eusignio. P. P.

His, qui sibi tantummodo existimant colligendi copiam

*piam contributam, si turbulentum quippiam contra nostræ tranquillitatis præceptum faciendum esse temptauerint, vt seditionis auctores pacisq; turbatæ ecclesiæ maiestatis capite, ac sanguine sint supplicia luituri. Dat. X.Kal.*Constp.Honor.N.P.& Euodio CONSS.*

II. Idem.AAA.Tatiano.P.P.

Nulli egresso ad publicum, vel disceptandi de religione, vel tractandi, vel consilij aliquid deferendi pateścat occasio. Et si quis posthac ausu graui adq; dānabili contra huiusmodi legem veniendum esse crediderit, vel insistere motu pestiferæ perseuerationis audebit, cōpetēti pœna, & digno supplicio coherceatur. Dat.XVI. Kal.Iul.Stobis,Theod.A.II.& Cynegio CONSS.

III. Idem.AAA.Potamio.PF.Augustali.

Deportatione dignus est, qui nec generali lege admonitus, nec conpetenti sententia emendatus, & fidem catholicam turbat, & populum. Dat.XV.Kal. Aug. Cōstantp.Arcad.A.II.& Rufino CONSS.

IIII. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Anthemio Magistro officiorum.

Cuncta officia moneantur à tumultuosis se conuenticulis abstinere, & qui sacrilego animo auctoritatem nostri numinis ausi fuerint expugnare, priuati cingulo, bonorum proscribtione multentur. Dat.IIII. Kal. Feb. Constantp.Honor.AVI.& Aristeneto CONSS.

V. Idem.AAA.Studio.P.V.

Si quis seruos in hac sacratissima vrbe possideat, eos à tumultuosis conuenticulis faciat temperare: sciēs se pro singulis seruis, qui interesse conuentibus interdictis fue-

rint conprehensi, trium librarum auri dispendio feriendum: seruis videlicet puniendis. Quam formam in nummulariis, ceterisq; huius almæ vrbis corporib? volumus sub pœna grauiore seruari, vt vnũquodque corpus pro his, qui de suo numero cõuentus celebrare inlicitos detegentur, ad quinquaginta pondo auri solutionem multæ nomine adstringatur. Dat.III.Id.Sept.Constantp.Honorio.A.VI.& Aristæneto CONSS.

VI. Idem.AAA.Eutychiano.P.P.

*Rectores prouinciarum moneantur, vt conuentus eorum arceantur inliciti, qui orthodoxarũ religione subfulti, spretis sacrosanctis ecclesiis alio conuenire conantur: his, qui ab Arsacij, Theofili, Porfyri reuerentißimorum habere conuentum nõ * ire tractatus, nõ cœtus agere secretos, non nefariæ prauaricationis altaria manus impiæ officiis inpudenter adtollere, & mysteriorum simulationem ad iniuriámve religionis aptare. Quod vt congruum sortiatur effectum, in specula sublimitas tua fidißimos quosque cõstituat, qui & cohibere hos poßint, & deprehensos offerre iudiciis seuerißimum secundum præteritas sanctiones & deo supplicium daturus & legibus. Dat.XVIIII. Kal.Iul.Stobis.DN.Theod.A.II.& Cynegio.V.C.CONSS.*

VII. Idem.AAA.Cynegio.P.P.

Nonnullos Arrianorum formam nostrarum talem proferre iußionem conperimus, vt his liceat vsurpare, quę his videantur vtilitatibus conuenire. Qua sublata sciãt nullam huiusmodi iußionem è nostro sacrario profluxiße. Quidquid itaque fuerit ab his pro eorum commoditate prolatũ, vt falsi reus teneatur, qui deinceps ea circum-

ea circumtulerit. Dat. V. Id. Aug. Constantp. Theodosio A. I I. & Cynegio CONSS.

VIII. Imppp. VALENTINIANVS, THEOD. & ARCAD. AAA. Tatiano. P.P.

Eunomiani spadones nec faciendi, nec adipiscēdi habeant licentiam testamenti. Quod circa omnes, quos viuos lex inuenerit, volumus custodiri, nec quemquā præteritæ cuiuspiam voluntatis priuilegio defensari, cū seu facta prius testamenta, seu infacta doceantur, post hanc nostri oraculi sanctionem non habeant poßidendi licentiam, non petendi, non etiam relinquēdi heredem nomine principali, non fideicommissario, non legatario, nō tacito fideicommisso, vel quamcūque in huiuscemodi negotiis nuncupationē iuris ordo constituit: sed omnia, quæ talium esse, vel futura se constiterit, vt caduca fisci nostri viribus vindicentur: nihil ad summum habeant commune cum reliquis. Dat. I I I. Nō. Mai. Med. Timasio & Promoto CONSS.

VIIII. Idem. AAA. Albino. P. V.

Quicumque sub nomine Manicheorum mundum sollicitāt, ex omni quidem vrbe terrarum, sed quammaximè de hac vrbe pellātur sub interminatione iudicij. Voluntates autem eorundem, quinimmo ipsæ etiam facultates populo publicatæ nec vim testamentorum teneant, nec derelinqui per eos, aut hisdem fas sit, nihil ad summum his sit commune cum mundo. Dat. X V. Kal. Iul. Rom. Timasio & Promoto CONSS.

X. Idem. AAA. Tatiano. P. P.

Hij, qui sceui dogmatis retinēt principatum, hoc est, episcopi, presbyteri, diaconi, adque lectores, & qui cle ricatus

ricatus vel amine religioni maculam conantur infligere, sub cuiuslibet heresis, siue erroris nomine constituti, & funestis conciliabulis, seu intra vrbem, seu in suburbanis esse videantur, omnimodo propellantur. Dat. VI. Kal. Decemb. Med. Timasio & Promoto CONSS.

Exemplum sacrarum litterarum.

Hæreticorum polluta cõtagia pelli vrbibus vicinis, proturbari, ac nullis penitus iubemus patere cõuentib⁹, ne in quoquam loco sacrilega cohors talium hominũ colligatur. Nulla eorũ peruersitati, vel publica cõueticula, vel latiora erroribus secreta tribuãtur. Dat. XIIII. Kal. Iun. Rom. Tatiano et Symmacho. VV. CC. CONSS.

XI. Idem. AAA. Tatiano. P. P.

In hereticis erroribus, quoscũque constiterit vel ordinasse clericos, vel suscepisse officium clericorum, denis libris auri viritim multandos esse censemus: locum sanè, in quo vetita temptantur, si cõhibentia domini patuerit, fisci nostri viribus adgregari. Quòd si is possessionem, quippe clanculum gestum ignorasse constiterit, cõductorem eius fundi, si ingenuus est, decẽ libras fisco nostro inferre præcipimus: si seruili fæce descẽdens paupertate sui pœnã damni ac vilitate contẽnit, cæsus fustibus deportatione dãnabitur: cũ illud specialiter præcauemus, vt si villa dominica fuerit, seu cuiuslibet publici iuris, & cõductor, & procurator licentiã dederit colligendi, denis libris auri proposita condemnatione multentur. Verũ si quos talibus repertos obsecũdare mysteriis, ac sibi vsurpare nomina clericorũ iam nunc proditũ fuerit, denas libras auri exigi singulos & inferre præcipimus. Dat. XVII. Kal. Iul. Cõstp. Arc. II. & Rufino CONSS.*

XII. Idem. AAA. Victorio. P. V. Asiæ.

Heretici

Hęretici neq; episcopi faciendi potestatem, neque episcoporum confirmationes licitas habeant. Dat.XVII. Kal.Mai.Cōst̄p.Arc.II.et Hon̄.II.AA.CONSS.

XIII. Idem.AAA. Rufino.P.P.

Eunomianis, ne caperēt aliquid, vel relinquerēt testamēto, legē dudū credidimus promulgandā: quam quidē nunc cōsilio pleniore reuocamus. Viuant iure cōmuni, scribant, pariter adscribātur heredes. Dat.XII. Kal.Iul. Hadrianop. Arcad.III.& Hon̄.II.AA.CONSS.

XIIII. Idem.AAA.Rufino.P.P.

Hęreticorum demētia, nec vlterius conetur perpetrare, quæ reppererit, nec inlicita habere concilia: nusquam profana præcepta, vel docere, vel discere: ne antistes eorundem audeant fidem insinuare, quam non habent, & ministros creare, quod non sunt. ne per conhibentiam iudicantum, omniumq́; quibus per constitutiones paternas super hoc cura mandata est, eiusmodi audacia neglegatur, & crescat. Dat.VII.Id.Iul.Constp. Arcad.III. & Honorio.II.AA.CONSS.

XV. Idem.AAA.Rufino.P.P.

Omnes pœnas, cūcta supplicia, quæ sanctionibus diuæ recordationis genitoris nostri aduersum hęreticorum sunt pertinacem spiritū constituta, nostro etiā decreto separantes decernimus, quidquid etiā his est contra meritum delinquentum spes corruptionis speciali quadā sanctione cōcessum, id in irritum esse. Eunomianorum verò perfidam mentem, & nequissimam sectam speciali commemoratione damnamus, statuimusq́; omnia, quæ contra illorum vęsaniam decreta sunt, inlibata custodiri. Illud addentes, ne quis memoratę sectę militandi, aut sectādi, vel ex testamēto sumēdi habeat facultatē: vt sit omnibus

commune

commune damnum, quibus etiam communis est religionis furor: cessante videlicet, si quid à patre nostro quibusdam fuerat super testandi iure beneficio speciali concessum. Dat. III. Id. Mar. Constantinop. Olybrio & Probino. CONSS.

XVI. Idem. AAA. Rufino. P. P.

Ne quis hęreticorum, quos iam leges innumeræ diui genitoris nostri continent, audeat cœtus inlicitos congregare, profanáq; mente omnipotentis dei contaminare mysterium, nec publicè, nec priuatim, nec in secreto, nec palã. Nemo audeat episcopi sibi nomen adsciscere, vel ecclesiasticum ordinem, eorúmque sanctissima nomina pollutis mentibus vsurpare. Dat. II. Kal. April. Constantinop. Olybrio & Probino. CONSS.

XVII. Idem. AAA. Cæsario. P. P.

Conficiendorum testamẽtorum dari Eunomianis pręcipimus potestatem, & concedendi id, quod diui genitoris nostri data nuper præceptio continebat. Dat. VIII. Kal. Iul. Constantinop. Olybrio & Probino. CONSS.

XVIII. Idem. AAA. Aureliano. P. V. Asiæ.

Hęreticorum vocabulo continentur, & latis aduersus eos sanctionibus debent succumbere, qui vel leui argumento iudicio catholicę religionis & tramite detecti fuerint deuiare. Ideóque experiẽtia tua Euresium hęreticum nec in numero sanctissimorum antistitum habendum esse cognoscat. Dat. II. Nõ. Septemb. Constantinop. Olybrio & Probino. CONSS.

XVIIII. Idem. AAA. Marcello mag. officiorum.

Sublimitatem tuam inuestigare præcipimus, an aliqui hęreticorum,

hęreticorum, vel scriniis, vel inter agentes in rebus, vel inter palatinos cum legum nostrarũ iniuria audeant militare, quibus exemplo diui patris nostri omnis & à nobis negata est militãdi facultas. Quoscumque autem deprehenderis culpæ huius adfines cum ipsis, quibus & in legum nostrarum, & in religionum excidium conhibentiam præstiterunt, non solum militia eximi, verùm etiam extra mœnia vrbis huiusce iubebis arceri. Dat. VIII. Kal. Decẽb. Constantinop. Olybrio & Probino. CONSS.

XX. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Clearcho. P.V.

Cuncti hęretici proculdubio nouerint omnia sibi loca huius vrbis adimenda esse, siue sub ecclesiarum nomine teneantur, siue quæ diaconica appellantur, vel etiam decanonica, siue in priuatis domibus, vel locis priuatis fisco nostro adcorporandis. Præterea omnes clerici hęreticorũ ex sacratissima vrbe pellantur, neque his liceat cõuenire. Ad hoc interdicatur his omnibus ad litaniam faciendam intra ciuitatẽ noctu, vel interdie profanis coire conuentibus statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico, vel in priuatis ædibus cõcedatur. Dat. V. Nõ. Mar. Constantinop. Arcad. IIII. & Honor. III. AA. CONSS.

XXI. Idem AA. Cæsario. P.P.

Doctores auctorésque Eunomianorũ facinoris inuestigati, clericíque maximi, quorum furor tantùm suasit errorem, è ciuitatibus pellantur extorres. Dat. XI. Kal. Mai. Constantinop.*

XXII. Idem. AA. Cæsario. P. P.

Ne Euno-

Ne Eunomianorum tanta dementia perseueret, sublimis magnificentia tua omni studio auctores doctorésque Eunomianorum inuestigare festinet, clericíque eorum maximè quorum furor tantum suasit errorem, de ciuitatibus pellantur extorres, & humanis cœtibus segregentur. Dat. X. Kal. **Constantinop. Arcad. III. & Honor. II. AA. CONSS.*

XXIII. Idem. AA. Eutychiano. P.P.

Doctores Apollinariorũ tota maturitate pręcipimus ex ædibus caræ nobis abscedere ciuitatis: ita vt si obumbrati latebris abire neglexerint, occultós cœtus (vt æstimant) habituri, ea loca, vel domus, quibus prędictos cõgregauerint, fisca ratione nectantur. Dat. Kal. April. Constantinop. Cæsario & Attico. CONSS.

XXIIII. Idem. AA. Eutychiano. P.P.

Eunomianæ superstitionis clerici, seu Montanistæ cõsortio vel conuersatione ciuitatũ vniuersarum adque vrbium expellantur. Qui si fortè in rure degentes, aut populum congregare, aut aliquos probabuntur inire conuentus, perpetuò deportentur, procuratore possessionis vltima animaduersione punito, domino possessione priuando, in qua his consciis, ac tacentibus infausti damnatíque conuentus probabuntur agitati. Si verò in qualibet post publicatam sollemniter iussionem vrbe deprehensi, aut aliquam celebrandæ superstitionis gratia ingressi domũ probabuntur, & ipsi ademptis bonis vltima animaduersione plectantur, & domus, in qua ea sorte, qua dictum est, ingressi, nec statim à domino domináue domus expulsi, ac proditi fuerint, fisco sine dilatione societur. Codices sanè eorum scelerum omnium doctrinam, ac materiam

continentes

continentes summa sagacitate mox quæri, ac prodi exerta auctoritate mandamus, sub aspectibus iudicantũ incendio mox cremandos. Ex quibus si qui fortè aliquid qualibet occasione, vel fraude occultasse, nec prodidisse conuincitur, sciat se velut noxiorum codicum, & maleficij crimine conscribtorum retentatorem, capite esse plectendum. Dat. I I I. Noñ. Mart. Constantinop. Honor. A. I I I I. & Eutychiano. CONSS.

XXV. Idem. AA. Dominatori Vic. Afric.

Noxios Manicheos, execrabilésque eorum conuentus dudum iusta animaduersione damnatos, etiam speciali præceptiõe cohiberi decernimus. Quapropter quæsiti adducantur in publicum, ac detestati criminosi congrua & seuerissima emendatione resecentur. In eos etiam auctoritatis aculei dirigantur, qui eos domibus suis damnanda prouisione defendent. Dat. XVI. Kal. Iuñ. Med. Theodoro. V. C. CONS.

XXVI. Idem. AA. Eutychiano. P. P.

Eunomianis pœnam adimendæ testamenti factionis, peregrinorũmque mutandæ condicionis remittimus. Patimur eos & donandi è suis facultatibus, vt velint, & dono rursus ab aliis accipiendi habere liberam potestatem. Conciliis verò abstineant, cœtus inlicitos derelinquant, & sciant sibi interdictas esse collectiones, aut pœnas paratas: ita vt fundi procurator, vel domus vrbanæ vilicus, in quibus profana mysteria fuerint celebrata, vltimo supplicio feriantur: ipsáque possessio, & domus fisco vindicetur, si sciente domino, & non prohibente, nostræ iussioni fuerit obnisum. Præterea ministri sceleris, quos falso nomine suo antistites vocant, si in collectione

aliqua fuerint conprehensi, deportentur: omnibus bonis ablatis. Dat. Prid. Non. Iul. Constantinop. Theodoro. V.C. CONS.

XXVII. Idem. AA. Hadriano. P. P.

Rescribtum, quod Donatistæ à Iuliano tunc principe inpetrasse dicuntur, proposito programmate celeberrimis in locis volumus anteferri: & gesta, quibus est huiuscemodi allegatio inserta, subnecti: quo omnibus innotescat, & catholicæ confidentiæ stabilita constantia, & Donatistarum desperatio fucata perfidia. Dat. V. Kal. Mar. Rau. Stilichone & Aureliano. CONSS.

XXVIII. Idem. AAA. Edictum.

Nemo Manicheum, nemo Donatistam, qui præcipuè (vt conperimus) furere non desistunt, in memoriam reuocet, vna sit catholica veneratio, vna salus sit, trinitatis par, sibique congruens sanctitas expectatur. Quod si quis audeat interdictis sese inlicitisque miscere, & præteritorum innumerabilium constitutorũ, & legis nuper à mansuetudine nostra prolatæ fortè conuenerint, seditionis concitatos aculeos acrioris conmotionis non dubitet exserendos. Dat. Prid. Id. Feb. Rau. Stilichone. II. & Anthemio. CONSS.

XXVIIII. Idem. AAA. Diotimo suo sal.

Donatistæ superstitionis hereticos, quocumque loci vel fatentes, vel conuictos, legis tenore seruato, pœnam debitam absque dilatione persoluere decernimus. Dat. VI. Id. Decẽb. Rau. Stilichone. II. & Anthemio. CONSS.

XXX. Idem. AAA. Senatori. P. V.

Quid de Donatistis sentiremus, nuper ostendimus. Præcipuè

Præcipuè tamē Manicheos, vel Frygas, siue Priscilianistas meritissima seueritate persequimur. Huic itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus sit commune cum ceteris. Ac primùm quidem volumus esse publicum crimen, quia quod in religione diuina committitur, in omnium fertur iniuriam. Quos bonorum etiam publicatione persequimur: qui tamen cedere iubemus proximis quibúsque personis, ita vt ascendentium, vel descendentium, vel venientiū ex latere cognatorū vsque ad secundū gradū, velut in successionibus ordo seruetur. Quibus ita demum ad capiēdas facultates esse ius patimur; si non & ipsi pari conscientia polluuntur. Ipsos quoq; volumus amoueri ab omni liberalitatis, & successiōis quolibet titulo. Venientes præterea non donandi, non emēdi, non vendendi, non postremò contrahendi cuiq; conuicto relinquimus facultatem. In mortem quoq; inquisitio tendit. Nam si in criminibus maiestatis licet memoriam accusare defuncti, nō inmerito & hic debet subire iudiciū. Ergo & suprema illius scriptura inrita sit, siue testamento, siue codicillo, siue epistula, siue quolibet genere reliquerit voluntatis, qui aut Manicheus, aut Fryga, aut Priscilianista fuisse cōuincitur: hoc quoq; casu eadem illa circa gradus superius conprehensos condicione seruata. Alioquin nec filios existere, aut adire permittimus: nisi à paterna prauitate discesserint. Delicti enim veniā pænitentibus damus. Seruos etiam extra noxam esse volumus, si dominū sacrilegum reuertentes ad ecclesiam catholicam seruitio fideliore trāsierint, præferri huiusmodi hominum cœtus domino, & si non communione criminis inplicato, sciente tamen, nec probibente cōtraxit, patrimonio nostro societur. Ac si dominus ignorabit, actor, vel procurator

possessionis cohercitus plumbo, perpetuo metallorum operi deputetur: cōductor, si idoneus est, deportabitur: rector prouinciæ, si hæc crimina dissimulatione, vel gratia delata distulerit, aut conuicta neglexerit, sciat se multa viginti librarum auri feriendum. Defensores quoque & principales vrbium singularum, necnon & officia prouincialia decem librarum auri pœna constringet, nisi in his, quæ à iudicibus super hoc præcepta fuerint, exsequendis, & sagacissimam curam, & sollertissimam operam commodarint. Dat. VIII. Kal. Mart. Rom. Honorio. VII. & Theodosio. II. AA. CONSS.

XXXI. Idem. AAA. Porfyrio. P. V. Afric.

Licet crimina soleat pœna purgare, nos tamen prauas hominū volūtates admonitione pænitētiæ volumus emēdare. Quicūq; igitur hæreticorū siue Donatistæ sint, siue Manichei, vel cuiuscūq; alterius prauę opinionis ac sectæ, profanis ritibus adgregati, catholicā fidem, & ritū, quem per omnes homines cupimus obseruari, simplici confessione susceperint, licet adeò inueteratum malum lōga, ac diuturna meditatione nutriuerint, vt etiā legibus antè latis videantur obnoxij, tamen hos statim, vt fuerint deum simplici religione confessi, ab omni noxa absoluendos esse censemus: vt ad omnē reatum, seu antè cōtractus est, seu postea (quod nolumus) contrahitur, etiam si maximè reos pœna videatur vrgere, sufficiat ad abolitionē, errorum proprio damnauisse indicio, & dei omnipotentis nomen inter ipsa quoque pericula requisitum fuisse complexum: quia nusquam debet in miseris inuocatum religionis deesse subsidium. Vt igitur priores, quas statuimus leges, in excidium sacrilegarum mentium omni executionis vrgueri iubemus effectu: ita his, qui simplicis

plicis fide religionis, licet sera confeßione maluerint, censemus datis legibus non teneri. Quæ ideo sanximus, quò vniuersi cognoscant, nec profanis hominum studiis deesse vindictam, & ad rectum redundare cultum, legum quoque adesse suffragium. Dat. X V I I. Kalend. Decemb. Rom. Honorio. V I I. & Theodosio. I I. A A. CONSS.

XXXII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Olympio mag. officiorum, & Valenti Com. domesticorum.

Eos, qui catholicæ sectæ sunt inimici, intra palatium militare prohibemus: vt nullus nobis sit aliqua ratione coniunctus, qui à nobis fide & religione discordat. Dat. X V I I I. Kal. Decemb. Rauẽ. Basso & Philippo. CONSS.

XXXIII. Idem. AA. Curtio. P. P.

Omnia, quæ in Donatistas (qui & Mōtẽses vocātur) Manicheos, siue Priscilianistas, vel in gẽtiles à nobis generalium legum auctoritate decreta sunt, non solum manere decernimus, verùm in executionem plenißimam effectúmque deduci: ita vt ædificia quoque vel horum, vel cælicolarum, etiam quæ nescio cuius dogmatis noui conuentus habent, ecclesiis vindicentur. Pœna verò lege proposita veluti conuinctos tenere debebit eos, qui Donatistas se confeßi fuerint, vel catholicorum communionem refugerint sceua religionis obtentu, quamuis christianos esse se simulent, & cetera. Dat. XVII. Kal. Decẽb. Rom. Basso. & Philippo. CONSS.

XXXIIII. Idem. AA. Haue Donate Karißime nobis.

Donatistarum hæreticorũ, Iudæorum noua adq; inu-

*sitata detexit audacia, quòd catholicæ fidei velint sacramenta turbare. Quæ pestis adque cõtagionis si latius emanet ac profluat*in eos igitur, qui aliquid, quòd sit catholicæ sectæ contrarium, aduersúmque temptauerint, supplicium iustæ animaduersionis expromi præcipimus. Dat. VIII. Kal. Decẽb. Rũ. Basso & Philippo. CONSS.*

XXXV. Idem. AA. Theodoro. P. P. II.

Defensorum curialium, omniúmque officiorum specula custodiat, ne quis intra aliquam ciuitatem, vel vlla territorij parte secreta, qui ab ecclesiæ catholico sacerdote dißidet, inlicite cohitionis habeat facultatem. Ipsa etiam loca iuri publico sociari, seclusa omni executione censemus, & proscribtos eos inexilium detrudi, qui audent disputare ea & adserere, quæ institutio diuina condemnat. Dat. V. Kal. Decemb. Rũ. Basso & Philippo. CONSS.

XXXVI. Idem. AA. Theodoro. P. P. II. post alia.

Ne Donatistæ, vel ceterorũ vanitas hereticorũ aliorúmque error, quibus catholicæ communionis cultus non potest persuaderi, Iudæi adque gentiles (quos vulgò paganos appellant) arbitrentur legum antè aduersum se datarum cõstitutæ fuisse, nouerint iudices vniuersi præceptis eorum fideli deuotione parendum, & inter præcipua quidquid aduersus eos decreuimus, non ambigant exsequendum. Quòd si quisquam iudicum loco conhibentiæ exsecutionem præsentis legis omiserit, nouerit amissa dignitate grauiorem motum se nostræ clementiæ subiturum. Officium quoque suum, quod saluti propriæ contempta suggestione defuerit, punitis tribus primatibus, con-*

bus, condemnatione viginti librarum auri plectendum. Ordines quoq; viri si in propriis ciuitatibus, vel territoriis commissum tale aliquid siluerint, in gratiam noxiorum deportationis pœnam & propriarum amißione facultatum se nouerint subituros. Dat. XVII. Kal. Feb. Rau. Honor. VII. & Theod. III. AA. CONSS.

XXXVII. Idem. AA. Iouiano. P. P.

Si quis contra ea, quæ multipliciter pro salute communi, hoc est, pro vtilitatibus catholicæ sacrosanctæ ecclesiæ aduersus hæreticos, & diuersi dogmatis sectatores constituta sunt, etiam cum adnotationis nostræ beneficio venire temptauerit, careat impetratis, & cetera. Dat. VI. Kalend. Iul. Rau. Honorio. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

XXXVIII. Idem. AA. Anthemio. P. P.

Montanistas & Priscilianistas & alia huiuscemodi genera nefariæ superstitionis per multiplicata scita diualia diuersa vltionum supplicia contemnentes, ad sacramenta quidem militiæ, quæ nostris obsecundat imperiis, nequaquam admitti censemus. Si quos verò ex his curialis origo, vel ordinum nexus, aut cohortalinæ militiæ inligat, obsequiis & functionibus his adstringi præcipimus; ne sub colore damnatæ religionis eliciant vacationis cupitæ sibi suffragia. Nec enim placet ex lege, quæ in occidentalibus partibus promulgata prædictas cærimonias ita insecuta est, vt ab omni contractu eos & propemodum Romana conuersatione submouerit, cohortalis militiæ, vel curiarum eos necessitatibus liberari. Dat. VIIII. Kalen. Mar. Constantinop. Varane. V. C. CONS.

XXXVIIII. Idem. AA. Anthemio. P. P.

Manentibus his, quæ in Eunomianos lex diui patris clementiæ nostræ iamdudum constituit, nihil deinceps inuicem sibi vel donare, vel ipsos donatione consequi, nihil item relinquere, nec capere testamento decernimus. Careant emolumentis, quæ ex donationibus, vel morientium voluntate alternis solebant inlecebris fraude & circumuentione percipere: vt in totum vtriusque iuris communione priuentur, tantùmque eis ab intestato succedant: quod ad succedendi ius proditus veteribus legibus ordo præscribsit: ita vt si nullus ex his superstes fuerit, qui iure ab intestato ad hereditatem vocatur, tunc bona in hac superstitione defuncti ad fiscum nostrum pertineant. Donationes etiam prædicto more prohibitæ sacrarij nostri incrementis accedant: ita tamen, vt nulli ex his quicquam à nostra munificentia deposcere liceat, nemini que percipere, etsi quid fortè voluerimus vltro largiri: sed in iure fisci maneant semper: nisi ea publicæ vtilitatis ratio venditioni subiecerit. Dat. Kal. Mart. Varane. V.C.CONS.

XL. Idem. AA. ad Strategium. C.R.P.

De eadem re addito, ita vt officium rerum priuatarum apertè cognoscat ad proprium periculum redundare, si quid vmquam ex prædictis bonis dissimulatione sua cuiquam passum fuerit tradi: cùm nullo modo nullaque ratione huius legis auctoritatem circumueniri oporteat. Dat. Kal. Mar. Varane V.C.CONS.

XLI. Idem. AA. Heracliano Com. Afric.

Oraculo penitus remoto, quoad ritus suos hereticę superstitionis

perstitionis obrepserant, sciant omnes sanctæ legis inimici plectendos se pœna & proscribtionis & sanguinis, si vltra conuenire per publicum execranda sceleris sui temeritate temptauerint. Dat. VIII. Kalend. Septēb. Varane. V.C. CONS.

XLII. Idem AA. Seleuco. P.P.

Cassatis, quæ pragmatici, vel adnotatione manus nostræ potuerint impetrari, & manentibus his, quæ etiam dudum super hoc definita sunt, & veterum principum sāctione seruata, nisi ex die prolatæ legis omnes Donatistæ tam sacerdotes, q̃ clerici laicíque catholicis ea, qua sacrilegè desciuere, reddiderint, tunc inlust. singillatim pœnæ nomine fisco nostro auri pondo quinquaginta cogantur inferre, spectabiles auri pondo quadraginta, senatores auri pondo triginta, clarissimi auri pondo viginti, sacerdotales auri pondo triginta, principales auri pondo viginti, decuriones auri pondo quinque, negotiatores auri pondo quinque, plebei auri pondo quinque, circumcaliones argenti pondo decem. Qui nisi à conductoribus, sub quibus conmanent, vel procuratoribus executori exigendi fuerint præsentati, ipsi teneantur ad pœnam: ita vt ne domus nostræ homines ab huiuscemodi censura habeantur inmunes. Vxores quoque eorum maritalis segregatim multa cōstringat. Eos enim, quos nequaquam inlata damna correxerint, facultatum omnium publicatio subsequetur. Seruos etiam dominorum admonitio, vel colonos verberum crebrior ictus à praua religione reuocabit: ni malunt ipsi ad prædicta dispendia (etiamsi sunt catholici) retineri. Clerici verò ministríque eorum ac perniciosissimi sacerdotes ablati de Africano solo, quod ritu sacrilego pol-

 luerunt,

luerunt, in exilium viritim ad singulas quasque regiones sub idonea prosecutione mittantur: ecclesiis eorum, vel conuenticulis prædiísque, si qua in eorum ecclesias hæreticorum largitas praua contulit, proprietati potestatíque catholicæ (sicut iam dudum statuimus) vindicatis. Dat. III. Kalend. Febr. Rū. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

XLIII. Idem AA. Felici. P. P.

Iouianum sacrilegos agere conuentus extra muros vrbis sacratißimæ episcoporū querella deplorat. Quare supra memoratum corripi præcipimus, & contusum plumbo cum ceteris suis participibus, & ministris exilio coherceri. Ipsum autem machinatorem in insulam Boam festina celeritate deduci. ceteris, prout libuerit, (dummodo superstitiosa coniuratio exilij ipsius discretione soluatur) solitariis & longo spatio inter se positis insulis in perpetuum deportatis. Si qui autem pertinaci inprobitate, vetita & damnata repetiuerit, sciat se austeriorem sententiam subiturum. Dat. Prid. Non. Mart. Med. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

XLIIII. Idem AA. Iuliano. P V. Afric.

Donatistas adque hæreticos, quos patientia clementiæ nostræ nunc vsque seruauit, conpetenti constituimus auctoritate percelli: quatenus euidenti præceptione se agnoscant, & intestabiles, & nullam potestatem alicuius ineundi habere, sed perpetua inustos infamia à cœtibus honestis, & à conuentu publico segregandos. Ea verò loca, in quibus dira superstitio nunc vsque seruata est catholicæ venerabili ecclesiæ socientur: ita vt episcopi, presbyteri, omnésque antistites eorum, & ministri

nistri spoliati omnibus facultatibus ad singulas quasque insulas adque prouincias exulandi gratia dirigãtur. Quisquis autem hos fugientes propositam vltionem occultandi causa susceperit, sciat & patrimonium suum fisci nostri conpendiis adgregandum, & se pœnam, quæ his proposita est, subiturum. Damna quoque patrimonij, pœnásque pecuniarias euidẽter inponimus viris, mulieribus, personis singulis, & dignitatibus, pro qualitate sui quæ debeant inrogari. Si igitur proconsulari, aut vicariano, vel comitiuæ primi ordinis quisque fuerit honore succinctus, nisi ad obseruantiam catholicam mentem propositúmque conuerterit, ducentas argenti libras cogetur exsoluere fisci nostri vtilitatibus adgregandas. Ac ne id solum putetur ad resecandam intentionem posse sufficere, quotienscumque ad communionem talem accessisse fuerit confutatus, totiens multam exigatur: & si quinquies eundem constiterit nec damnis ab errore reuocari, tunc ad nostram clementiam referatur, vt de solida eius substantia ac de statu aceruiũs iudicemus. Huiusmodi autem condicionibus etiam honoratos reliquos obligamus: scilicet, vt senator, qui nullo munitus extrinsecus priuilegio dignitatis, inuentus in grege Donatistarũ, centum libras soluat argenti: sacerdotales eandem summam cogantur exsoluere: decemprimi curiales quinquaginta libras argenti addicantur: reliqui decuriones decem soluant libras argenti, quicumque in hæresi maluerint permanere. Conductores autem domus nostræ, si hæc in prædiis venerabilis substantiæ vti permiserint, tantam pensionem pœnæ nomine cogantur inferre, quantum in conductione pensitare consuerunt. Eadem quoque emphyteuticarios

auctori-

auctoritas sacræ definitionis adstringet. Conductores verò priuatorum, si permiserint in hisdem prædiis conuenticula haberi, vel eorum patientia sacrum mysterium fuerit inquinatum, referetur per iudices ad scientiam dominorum, quorum intererit, si pœnam volunt sacræ iussionis euadere, aut certantes corrigere, aut perseuerantes commutare: ac tales prædiis suis præbere rectores, qui diuina præcepta custodiant. Quòd si procurare neglexerint, hi quoque in pensiones, quas accipere consuerunt, prolata præceptionis auctoritate multentur: quod ad conpendia eorum peruenire poterat sacro iungatur ærario. Officiales autem diuersorum iudicum, si in hoc errore fuerint depræhensi, ad triginta libras argenti inlatione pœnæ nomine teneantur: ita vt si quinquies condemnati abstinere noluerint, coherciti verberibus exilio mancipentur. Seruos verò & colonos cohercitio ab huiusmodi ausibus seuerißima vindicabit. Ac si coloni verberibus coacti in proposito perdurauerint, tunc tertia peculij sui parte multentur, adque omnia, quæ huiusmodi generibus hominum locísque colligi poterunt, ad largitiones sacras ilico dirigantur. Dat. XV. Kal. Iul. Rū. Constantio, & Constante. CONSS.

XLV. Idem AA. Iuliano. P V. Afric.

Notione & sollicitudine Marcellini spectabilis memoriæ viri contra Donatistas gesta sunt ea, quæ translata in publica monumenta habere volumus perpetuā firmitatem. Neque enim morte cognitoris perire debet publica fides. Dat. III. Kalend. Septembr. Rom. Constantio, & Constante. CONSS.

XLVI. Idem AA. Heracliano Com. Afric.

Sciant

Sciant cuncti, qui ad ritus suos hæresis superstitionis obrepserant sacrosanctæ legis inimici, plectendos se pœna & proscribtionis, & sanguinis, si vltra conuenire per publicum exercendi sceleris sui temeritate temptauerint: ne qua vera diuináque reuerentia contagione temeretur. Dat. VIII. Kalend. Septemb. Honorio. X. & Theod. VI. A A. CONSS.

XLVII. Idem AA. Aureliano. P. P. II.

Montanistæ conueniendi, vel celebrandi cœtus ademptam sibi, & creandi clericos omnem intellegant facultatem: ita vt si conuentus inlicitos celebrauerint, clerici eorum, & episcopi, siue presbyteri, vel diaconi, qui nefaria conuenticula inenda temptauerint, vel creare clericos ausi fuerint, vel etiam creari adquieuerint, stilum deportationis excipiant. Hi verò, qui ad celebrandos interdictos conuentus eos susceperint, ea ipsa re, in qua hoc fieri concesserint, & execrabilia mysteria celebrare, proculdubio intellegant spoliandos, siue domus ea fuerit, siue possessio, siue procuratores ignorantibus dominis eos susceperint, in exilium se vehementer cohercitos non ambigant ablegandos, si qua etiam propria eorum nunc extant ædificia, quæ non ecclesiæ, sed antra debent feralia nominari, venerabilibus ecclesiis orthodoxæ sectæ cum donariis addicentur. Quod quidem ita fieri oportebit, vt abstineatur priuatorum rebus: ne sub obtentu rerum ad ecclesias Montanistarum pertinentium, aduersus priuatos spoliatio, ac direptio perpetretur. Dat. Prid. Kalend. Nouembr. Constantinop. Honor. X. & Theod. VI. A A. CONSS.

XLVIII. Idem

XLVIIII. Idem.AA.Aureliano.P.P.II.

Domus Eunomianorum propriæ clericorũ,quæ apud inclytam vrbem habentur, fisci viribus addicantur, in quas nefarios cõuentus habitos, vel iteratum baptisma claruerit,quod in modũ semel nati hominis,semel à deo conceditur.Quod facinus ne etiã à ceteris hęreticis perpetretur,commonemus similem expectaturis pœnã etiam aliis clericis hereticis, si diuinum baptisma nefariè crediderint iterandum: ne eo quoque extra pœnam relegationis futuro,qui sponte adque vltro passus fuerit ad secundum se baptisma & geminata semel indultæ fidei mysteria inbui,temere vel perperam deuocari: pari pœna deportationis absque alicuius intercessione in Eunomianos clericos processura, si conuentus exercere, vel in hac inclyta vrbe,vel in prouinciis ciuitatibus, ac territoriis, vel creare ausi fuerint clericos pestiferi dogmatis vel creari.Confirmatis itaque prioribus legibus,quæ ꝑmulgatæ sunt,tam circa inhibendos cõuentus Eunomianorum, quàm etiam circa interdictas nouissimas voluntates,aut liberalitates illud addimus,vt si qui de Eunomianis speciali beneficio meruerant, vt eis testamenti factio indulgeretur,vel donandi,vel accipiendi ex largitate licentia tribuatur,priuentur hoc beneficio, & pares ceteris sint,quib⁹ pares sunt in dogmatis prauitate. Nulli penitus testari liceat Eunomiano in Eunomianum,nulli eiusdem peruersitatis ex testamẽto quicquam percipere Eunomiani,nemo donet,nec Eunomianus ab Eunomiano liberalitatem prędij vel domus accipiat:etiam si per interpositam alterius sectæ personam, vel titulum venditionis imaginariæ fraus quædam legi fuerit excogitata.Tantùm hi,qui ab intestato vẽturi sunt ex legibus,

in eorum

in eorum hereditate ſuccedant: adque his locus pateat ſucceſsionis, ad quos iura ſanguinis legitimas inteſtatorum deferunt hereditates. Cõuenticula etiam eorum in domos ſi qua fuerint, vel poſſeſsiones, pro norma generalium ſanctionum ærario noſtro abſque dubio ſocientur: ſibi hoc inputante domino, qui interdictos cœtus ſciens paſſus eſt ſub tecto proprio, vel in prædio ruſtico exercere, illo incũctanter exſequẽdo, vt vbi vbi reppertiſue rint, Eunomianorum clerici, qui auctores iterati baptiſmatis exſtiterunt, conprӕhenſi in perpetuum ſub pœna deportationis ad exilium deducantur. Etiam illo addẽdo, vt nemo Eunomianus, vel militet, vel prouinciam ſub adminiſtratione cuiuſlibet officij ſuſcipiat gubernandam, & cetera. Dat. VIII. Id. Nou. Conſtantp. DD.NN. Honor. X. & Theod. VI. AA. CONSS.

L. Idem. AA. Aſclepiodoto. P.P. poſt alia.

Manichei & Fryges (quos Pepyzitas, ſiue Priſcilianiſtas, vel alio latentiore vocabulo appellãt) Arriani itidem, Machedonianiq́, & Eunomiani, Nouatiani ac Sabbatiani, ceteriq́, heretici ſciant vniuerſa ſibi hac quoque conſtitutione denegari, quæ illis generalium ſanctionum interdixit auctoritas: puniendis, qui contra generalium cõſtitutionum interdicta venire temptauerint. Dat. V. Id. April. Conſtantp. Aſclepiodoto & Mariniano CONSS.

LI. Idem. AA. Aſclepiodoto. P.P.

De hæreticis omnibus (quorum & errorem execramur, & nomen) hoc eſt, de Eunomianis, Arrianis, Machedonianis, ceteriſq́, omnibus, quorum ſectas piiſsimæ ſanctioni tædet inſerere, quibus cunctis diuerſa ſunt no

mina

mina, sed vna perfidia, illa præcipimus debere seruari, quæ diui auus, & pater nostræ clementiæ constituerunt: scituris vniuersis, quòd si in eodem furore permanserint, intemerata pœnæ erunt obnoxij, & cetera. Dat. VI. Id. Iul. Constp. Asclepiodoto & Mariniano CONSS.

LII. Idem. AA. Asclepiodoto. P. P.

Omnis dubiæ interpretationis ambages hac sententia reuocantes publicari præcipimus, quòd lex, quæ super Eunomianis militare phibitis ceteris`q́`, execrabiliũ religionum & professionum ritibus promulgata cognoscitur, nihil ad eos, qui cohortalini sunt, pertinet. His enim sunt apparitionibus obligati, in quibus emensis militiæ stipendiis veterani primipili munus sustinere cogũtur. Dat. VI. Id. Aug. Eudoxiop. Asclepiodoto & Mariniano CONSS.

LIII. Impp. THEOD. A. & VALENTINIANVS Cæs. ad Faustum. P. V.

Manicheos, hæreticos, schismaticos, siue mathematicos, omnemq́; sectam catholicis inimicam ab ipso aspectu vrbis Romæ exterminari præcipimus: vt nec præsentia criminosorum contagione fœdentur. Circa hos autem maximè exercenda commonitio est, qui prauis suasionibus à venerabilis papæ sese communione suspendunt, quorum schismate plebs etiam reliqua vitiatur. his cõuentione præmissa viginti dierum condonauimus inducias, intra quos nisi ad communionis redierint vnitatẽ, expulsi vsque ad centesimum lapidem solitudine, quam eligunt, macerentur. Dat. XVI. Kalend. Aug. Aquil. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. CONSS.

LIIII. Idem. A. & Cæs. Georgio.

Omnes

Omnes hęreses, omnésq; perfidias, omnia schismata superstitionésque gentilium, omnes catholicæ legis inimicos insectamur errores. Si quos verò hæc quoque clementiæ nostræ statuta pœna comitetur, & nouerint sacrilegæ superstitionis auctores participes consocios proscribtione plectēdos: vt ab errore perfidiæ, si ratione retrahi nequeunt, saltem terrore reuocentur: & vniuerso supplicationum aditu in perpetuum denegato criminibus debita seueritate plectātur, & cetera. Dat. Prid. Nō. Aug. Aquil. D N. Theod. A. X I. & Valentiniano Cæs. CONSS.

LV. Idem. A. & Cæs. Basso. C. R. P. post alia.

Manicheos hæreticos, siue schismaticos, omnemq; sectam catholicis inimicam ab ipso aspectu vrbium diuersarum exterminari præcipimus: vt nec præsentia criminosorum contagione fœdentur. Omnes igitur personas erroris infausti iubemus excludi, nisi his emendatio matura subuenerit, & cetera. Dat. V I I I. Id. Aug. Aquil. DN. Theod. A. X I. & Valentiniano Cæs. C O N S S.

LVI. Idem. AA. Florentio. P. P.

Hęreticorum ita est reprimenda insania, vt ante omnia quas ab orthodoxis abreptas tenent vbicumque ecclesias, statim catholicæ ecclesiæ tradendas esse non ambigant: quia ferri non potest, vt qui nec proprias habere debuerant ab orthodoxis possessas, aut conditas, suaq; temeritate inuasas vltra detineant: Dein vt si alios sibi adiungant clericos, velut ipsi æstimāt sacerdotes, decem librarum multa per singulos ab eo, qui fecerit, & qui fieri passus sit, vel si paupertatem prætendant, de communi clericorum eiusdem superstitionis corpore, vel etiā donariis

nariis ipsis extorta nostro inferatur ærario. Post hęc quoniam non omnes eadem austeritate plectendi sunt, Arrianis quidem Macedonianis & Apollinarianis, quorum hoc est facinus, quòd nocēti meditatione decepti credunt de veritatis fonte mendacia, intra nullam ciuitatem ecclesiam habere liceat. Nouatianis autem & Sabbatianis omnis innouationis adimatur licentia, si quam fortè temptauerint. Eunomiani verò, Valentiniani, Montanistæ, seu Priscilianistæ, Fryges, Marcianistæ, Borboriani, Messaliani, Euchitæ, siue Enthysiastæ, Donatistæ, Audiani, Hydroparastatæ, Ascodrogitæ, Fotiniani, Pauliani, Marcelliani, &, qui ad imam vsque scelerum nequitiam peruenerunt, Manichei, nusquam in Romano solo conueniendi, orandiq; habeant facultatem: Manicheis etiam de ciuitatibus expellendis: Quoniam nihil his omnibus relinquendi loci est, in quo ipsis etiam elemētis fiat iniuria: nulla his penitus præter cohortalinam in prouinciis, & castrensem, indulgenda militia: nullo donationis faciendæ inuicem, nullo testamenti, aut volūtatis vltimæ penitus iure concesso, cunctisque legibus, quæ contra hos ceterosq;, qui nostræ fidei refragantur, olim latæ sunt, diuersisq; promulgatæ temporibus, semper viridi obseruantia valituris, siue de donationibus in hæreticorum factis ecclesias, siue ex vltima voluntate rebus qualitercumque relictis, siue de priuatis ædificiis, in quæ domino permittente, vel conhibēte, conuenerit, venerandæ nobis catholicæ vindicandis ecclesiæ, siue de procuratore, qui hoc nesciente domino fecerit, decem librarum auri multam, vel exiliū, si sit ingenuus subituro: metallum verò post verbera si seruilis condicionis sit. ita vt nec in publico conuenire loco, nec ædificare sibi

ecclesias,

ecclesias, nec ad circũscribtionem legum quicquam meditari valeat, omni ciuili & militari, curiarum etiam, & defensorum, & iudicum sub viginti librarum auri interminatione prohibẽdi auxilio: illis etiam in sua omnibus manentibus firmitate, quæ de militia, & donãdi iure, ac testamenti factione, vel negandi penitus, vel incertas vix concessa personas, pœnisq́ variis de diuersis sunt hęreticis promulgatæ: ita vt nec speciale quidem beneficiũ aduersus leges valeat impetratum. Nulli hæreticorum danda licentia vel ingenuos, vel seruos proprios, qui orthodoxorum sunt initiati mysteriis, ad suũ rursus baptisma deducendi. Nec vero illos, quos emerint, vel qualitercumque habuerint, nec dum suæ superstitioni cõdunctos prohibendi catholicæ sequi religionem ecclesię: quod qui fecerit, vel cum sit ingenuus, in se fieri passus sit, vel factum non detulerit, exilio ac decem librarum auri multa damnabitur, testamenti & donationis faciendæ vtrique deneganda licentia. Quæ omnia ita custodiri decernimus, vt nulli iudicum liceat delatum ad se crimen minori, aut nulli cohercitioni mãdare, nisi ipse id pati velit, quod aliis dissimulando concesserit. Dat. III. Kalend. Iuñ. Constantinop. Felice & Tauro CONSS.

LVII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Leontio. P. V.

Damnato portentuosæ superstitionis auctore Nestorio, nota congrui nominis eius inuratur gregalibus, ne Christianorum appellatione abutantur: sed quemadmodum Arriani lege diuæ memoriæ Constantini ob similitudinem impietatis Porfyriani à Porfyrio nuncupantur, sic vbique participes nefariæ sectæ Nestorij Simo-

niani vocentur: vt cuius scelus sunt in deserendo deo imitati, eius vocabulum iure videantur esse sortiti. Nec verò impios libros nefandi sacrilegij Nestorij aduersus venerabilem orthodoxorum sectam decretáque sanctißimi cœtus antistitũ Ephesi habiti scribtos habere, aut legere, aut describere quisq; audeat. Quos diligenti studio requiri, ac publicè cõburi decernimus: ita vt nemo in religiõis disputatiõe aliquã supradicto nomine faciat

*Hic desiderabatur quaternio integer cõplectens finem tituli quarti, quintum titulum & initium sexti.

sectam, & ad dei cultum respexerit saxis, aut alio furoris genere quod nũc fieri cognouimus, ausus fuerit adtemptare, mox flammis dedendus est, & cum omnibus suis participibus concremandus. Si quis verò ex populo ad eorum nefariam sectam accesserit, & cõciliabulis eorum se adplicauerit, cum ipsis pœnas meritas sustinebit. Dat. XV. Kal. Nou. Murgillo, Cõstãtino. A. IIII. & Licinio. III. CONSS.

LVIII. Idem. A. ad Ablauium. P. P.

Qui deuotione tota synagogis Iudæorum, patriarchis vel presbyteris se dederũt, & in memoratas sectas degentes legi ipsi præsident, inmunes ab omnibus tam personalibus, quàm ciuilibus muneribus perseuerent: ita vt illi, qui iam forsitan decuriones sunt, nequaquam ad prosecutiones aliquas destinentur: cùm oporteat istiusmodi homines à locis, in quibus sunt, nulla conpelli ratione discedere. Hij autem, qui minimè curiales sunt, perpetua curionatus immunitate potiantur. Dat. III. Kal. Decemb. Constp. Gallicano & Symmacho CONSS.

LVIIII. Idem. A. decurionibus Agrippiniensib.

Cunctis

Cunctis ordinibus generali lege concedimus, Iudęos vocari ad curiam. Verum vt aliquid ipsis ad solacium pristinæ obseruationis relinquatur, binos vel ternos priuilegio perpeti patimur, nullis nominationib⁹ occupari. Dat.III.Id.Decemb. Crispo.II. & Constantino.II. CC. CONSS.

LX. Idem.A.hiereis & archisynagogis,& patribus synagogarum, & ceteris, qui in eodem loco deseruiunt.

Hiereos, & archisynagogos, & patres synagogarũ, & ceteros, qui synagogis deseruiunt, ab omni corporali munere liberos esse præcipimus. Dat.Kal.Decemb. Cōstantp.Basso & Ablauio CONSS.

LXI. Idem.A.ad Felicem.P.P.post alia.

Eum, qui ex Iudæo Christianus factus est, inquietare Iudæos nō liceat, vel aliqua pulsare iniuria: pro qualitate commißi istiusmodi contumelia punienda, & cetera. Dat.XI.Kal.Nou.Constp.PP. VIII. Id. Mai. Nepotiano & Facundo CONSS.

LXII. Imp. CONSTANTIVS.A. ad Euagrium post alia.

Quod ad mulieres pertinet, quas Iudæi in turpitudinis suę duxere cōsortium, in gynæceo nostro antè versatas, placet easdē restitui gynæceo, idq; in reliquum obseruari, ne Christianas mulieres suis iūgāt flagitiis: vel, si hoc fecerint, capitali periculo subiugentur. Dat.Id. Aug.Constantio.A.II.CONS.

LXIII. Idem.A. & IVLIANVS Cæs. ad Thalassum.P.P.

Si quis lege venerabili constituta ex Christiano Iudæus effectus sacrilegis cœtibus adgregetur, cùm accu-

satio fuerit cõprobata, facultates eius dominio fisci iussimus vindicari. Dat.V.Non.Iul.Med.Constantio.A. VIIII.& Iuliano Caes.II.CONSS.

LXIIII. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Tatiano.P.P.

Iudaeorum querellae quosdam auctoritate iudicũ recipi in sectam suam reclamantibus legis suae primatibus adseuerant, quos ipsi iudicio suo ac voluntate proiciũt: quam omnino submoueri iubemus iniuriam, nec eorum in ea superstitione sedulus coetus, aut per vim iudicũ, aut rescribti subreptione inuitis primatibus suis, quos virorum clarissimorum, & inlustrium patriarcharũ arbitrio manifestum est habere suã de religione sententiã, opem reconciliationis mereantur indebitae.- Dat.XV. Kal.Mai.Constp.Arcad.A.II.& Rufino CONSS.

LXV. Idem.AAA. Addeo com. & Magistro vtriusque militiae per orientem.

Iudaeorum sectam nulla lege prohibitã satis constat. Vnde grauiter commouemur interdictos quibusdam locis eorum fuisse conuentus. Sublimis igitur magnitudo tua hac iussione suscepta nimietatem corũ, qui sub Christianae religionis nomine inlicita quaeque praesumunt, & destruere synagogas adque expoliare conantur, congrua seueritate cohibebit. Dat.III.Kal.Octob. Constantp. Theod.A.III.& Abundantio CONSS.

LXVI. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad Iudaeos.

Nemo exterus religionis Iudaeorũ Iudaeis pretia statuet, cùm venalia proponentur. Iustum est enim sua cuiq; cõmittere. Itaq; rectores prouinciae vobis nullum discussorem,

ſorem, aut moderatorem eſſe concedent. Quòd ſi qui ſumere ſibi curam præter vos proceresq; veſtros audeat, tũ velut aliena adpetentem ſupplicio coherceri feſtinent. Dat. I I. Kal. Mar. Conſtantinop. Arcad. I I I I. & Honor. I I I. A A. C O N S S.

LXVII. Idem. AA. ad Claudianum Com. orientis.

Si quis audeat inluſtrium patriarcharum contumelioſam per publicum facere mentionem, vltionis ſententia ſubiugetur. Dat. V I I I. Kal. Mai. Conſtantp. Arcad. I I I I. & Honor. I I I. A A. C O N S S.

LXVIII. Idem. AA. Anatolio. P. P. Illyrici.

Excellens auctoritas tua rectores cõueniri præcipiat, vt præcepta notione cognoſcant oportere à Iudæis inruẽtum contumelias propulſari, eorumq; ſynagogas in quiete ſolita permanere. Dat. X V. Kal. Iul. Conſtp. Cæſario & Attico C O N S S.

LXVIIII. Idem. AA. Cæſario. P. P.

Iudæi ſint obſtricti cærimoniis ſuis: nos interea in conſeruandis eorum priuilegiis veteres imitemur, quorum ſanctionibus definitũ eſt, vt priuilegia his, qui inluſtrium patriarcharũ ditioni ſubiecti ſunt, archiſynagogis patriarchiſq;, ac presbyteris, ceteriſq;, qui in eius religionis ſacramẽto verſantur, nutu noſtri numinis perſeuerent ea, quæ venerandæ Chriſtianæ legis primis clericis ſanctimonia deferuntur. Id enim & diui principes Conſtantinus & Conſtantius, Valentinianus & Valẽs diuino arbitrio decreuerunt. Sint igitur etiam à curialibus muneribus alieni, pareantq; legibus ſuis. Dat. Kal. Iul. Cæſario & Attico C O N S S.

LXX. Idem.AA.Messalæ.P.P.

Superstitionis indignæ est, vt archisynagogi, siue presbyteri Iudęorum, vel quos ipsi apostolos vocant, qui ad exigendum aurum adque argētum à patriarcha certo tempore dirigūtur, à singulis synagogis exactam summam adque susceptam ad eundem reportent. Qua de re omne quidquid considerata temporis ratione cōfidimus esse collectum, fideliter ad nostrum dirigatur ærarium. Decetero autem nihil prædicto decernimus esse mittendum. Nouerint igitur populi Iudæorum remouisse nos deprædationis huiusmodi functionem. Quòd si qui ab illo depopulatore Iudæorum ad hoc officium exactionis fuerint directi, iudicibus offerantur. ita vt tamquam in legum nostrarum violatores sententia proferatur. Dat. III. Id. April. Med. Theodoro. V.C. CONS.

LXXI. Idem.AA.Eutychiano.P.P.

Cuncta priuilegia quæ viris spectabilibus patriarchis, vel his, quos ipsi ceteris præposuerunt, diuæ memoriæ pater noster adque retrò principes detulerūt, suum robur tenere censemus. Dat. III. Nō. Feb. Constp. Honorio. A. VI. & Aristeneto CONSS.

LXXII. Idem.AA.Romuliano.P.P.

Iudæos & Samaritanos, qui sibi agentum in rebus priuilegio blandiuntur, omni militia priuandos esse cēsemus. Dat. X. Kal. Mai. Rom. Honor. A. & Aristeneto CONSS.

LXXIII. Idem.AA.Hadriano.P.P.

Dudum iusseramus, vt ea, quæ patriarchis à Iudæis istarum partium ex consuetudine præbebantur, minimè præberentur. Verùm nunc amota prima iussione secundum

dum veterum principum statuta priuilegia cunctos scire volumus Iudæis mittendi copiam à nostra clementia esse concessam. Dat. VIII. Kal. Aug. Rom. Honorio. A. VI. & Aristeneto. CONSS.

LXXIIII. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio. P. P.

Iudæos quodam festiuitatis suæ solleñi aman ad pœnæ quondam recordationem incendere, & sanctæ crucis adsimulatam speciem in contemptu christianæ fidei sacrilega mente exurere prouinciarum rectores prohibeant: ne locis suis fidei nostræ signum inmisceant, sed ritus suos infra contemptum christianæ legis retineant: amissuri sine dubio permissa hactenus, nisi ab inlicitis temperauerint. Dat. III. Kal. Iuñ. Cōstantinop. Bassō & Philippo. CONSS.

LXXV. Idem. AA. Iouio. P. P.

Cælicolarum nomē inauditum quodammodo nouum crimen superstitionis vindicauit. Hij nisi intra anni terminos ad dei cultum venerationémque christianam conuersi fuerint, his legibus, quibus præcepimus hæreticos adstringi, se quoque nouerint adtinendos. Certum est enim quidquid à fide christianorū discrepat, legi christianę esse cōtrarium: quā quidam adhuc vitę suæ, etiam & iuris inmemores adtrectare ita audent, vt de christianis quosdam fœdum cogant tetrúmque Iudæorum nomen induere. Et quamuis qui hæc admiserint, priscorum principum legibus iure damnati sint, non tamen pænitet sæpius admonere, ne mysteriis christianis inbuti, peruersitatem Iudaicam, & alienam Romano imperio post christiani tamē cogantur arripere: ac si quisquam id

crediderit esse temptandum, auctores facti cum conscii ad pœnam præteritis legibus cautam præcipimus constringi. Quippe cum grauius morte sit & inmitius cæde, si quis ex christiana fide incredulitate Iudaica polluatur. Et idcirco iubemus, ne ecclesiis quisquam nocens, vel cuiusquam abducere fideli ac deuota deo præceptione sancimus: sub hac videlicet definitione, vt si quisquã contra hanc legem venire temptauerit, sciat se ad maiestatis crimen esse retinendum. Dat. Kal. April. Rau. Honor. VIII. & Theod. III. AA. CONSS.

LXXVI. Idem. AA. Ioanni. P. P.

Quæ Iudæorum frequentari conuenticulis constat, quæque synagogarum vocabulis nuncupantur, nullus audeat violare, vel occupata detinere: cum sine intentione religionis & cultus omnes quieto iure sua debeant retinere. Ad cùm verò Iudæorum memorato populo sacratum diem sabbati mos & cõsuetudo seruauit, id quoque inhibendum esse censemus, ne sub obtentu negotij publici, vel priuati memoratæ obseruationis hominem adstringat vlla conuentio: cùm reliquũ omne tempus satis publicis legibus sufficere videatur: sitque sæculi moderatione dignißimum, ne delata priuilegia violentur: quamuis retrò principum generalibus constitutis satis de hac parte statutum esse videatur. Dat. VII. Kal. Aug. Rau. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

LXXVII. Idem. AA. Philippo. P. P. per Illyricum.

Nullus tamquam Iudæus, cum sit innocens obiteratur, nec expositum eum ad contumeliam religio qualiscũque perficiat. Non paßim eorum synagogæ, vel habitacula concrementur, vel perperam sine vlla ratione lædantur: cùm

tur: cùm alioquin etiam si sit aliquis sceleribus implicatus, idcirco tamen iudiciorum vigor, iurísque publici tutela videtur in medio constituta: ne quisquam sibi ipse permittere valeat vltionē. Sed vt hoc Iudęorum personis volumus esse prouisum, ita illud quoque monēdum esse censemus, ne Iudęi forsitan insolescant, elatíq; sui securitate quicquā præceps in christianæ reuerentiam cultionis admittant. Dat. VIII. Id. Aug. Constantinop. Honor. VIIII. & Theod. V. AA. CONSS.

LXXVIII. Idem. AA. Aureliano. P. P. II.

Quoniam Gamalielus existimauit se posse inpune delinquere, quòd magis est erectus fastigio dignitatum, inlustris auctoritas tua sciat nostram serenitatem ad virum inlust. mag. officiorum direxisse præcepta, vt ab eo codicilli demantur honorariæ præfecturæ: ita vt in eo sit honore, in quo antè præfecturam fuerat cōstitutus: ac deinceps nullas condi faciat synagogas. Et si quæ sint in solitudine, si sine seditione poßint deponi, perficiat, & vt inter christianos nullam habeat copiam iudicandi. Et si qua inter eos ac Iudæos sit contentio, à rectoribus prouinciæ dirimatur. Si christianum, vel cuiuslibet sectæ hominem ingenuum, seruúmue Iudaica nota fœdare temptauerit, vel ipse, vel quisquam Iudæorum, legum seueritati subdatur. Mancipia quoque christianæ sanctitatis, si qua aput se retinet, secundum Constantinianam legem ecclesiæ mancipentur. Dat. XIII. Kal. Nou. Constantinop. Honorio. X. & Theodosio. VI. AA. CONSS.

LXXVIIII. Idem. AA. Annati Didascalo & maioribus Iudæorum.

Et veteribus, & nostris sanctionibus constitutum est, cùm

cùm propter euitationem criminum, & pro diuersis necessitatibus Iudaicæ religionis homines obligatos ecclesiæ se consortio sociare voluisse didicerimus, non id deuotione fidei, sed obreptione simulandum fieri. vnde prouinciarum iudices, in quibus talia commissa perhibentur, ita nostris famulatum statutis deferendum esse cognoscant, vt hos, quos neque constantia religiosæ confessionis in hoc eodem cultu inhærere perspexerint, neque venerabilis baptismatis fide, & mysteriis inbutos esse, ad legem propriam (quia magis christianitati consulitur) liceat remeare. Dat. VIII. Kal. Octob. Rauẽ. Theod. A. VII. & Palladio. CONSS.

LXXX. Idem. AA. Palladio. P. P.

In Iudaica superstitione viuentibus adtẽptandę decetero militiæ aditus obstruatur. Quicumque igitur vel inter agentes in rebus, vel inter palatinos militiæ sacramenta sortiti sunt, percurrendæ eius & legitimis stipendiis terminandæ remittemus facultatem, ignoscentes facto potiùs, quàm fauentes. In posterum verò non liceat quod in præsenti paucis volumus relaxari. Illos autem, qui genti huius peruersitate deuincti, armatam probantur adpetisse militiam, absolui cingulo sine ambiguitate decernimus: nullo veterum meritorum patrocinante suffragio. Sanè Iudæis liberalibus studiis institutis exercendæ aduocationis non intercludimus libertatem, & vti eos curialium munerum onere permittimus, quam prærogatiua natalium, & splendore familiæ sortiuntur. Quibus cùm debeant ista sufficere, interdictam militiam pro nota non debent æstimare. Dat. VI. Id. Mart. Rauẽ. Honor. XII. & Theod. VIII. AA. CONSS.

LXXXI. Idem.

LXXXI. Idem. AA. Asclepiodoto. P.P.

Placet in posterũ nullas omnino synagogas Iudæorũ, vel auferri paßim, vel flammis exuri. Et si quæ sunt post legem recenti molimine, vel ereptæ synagogæ, vel ecclesiis vindicatæ, aut certè venerandis mysteriis consecratæ, pro his loca eis, in quibus poßint extruere ad mensuram videlicet sublatarum præberi. Sed & donaria, si qua sunt sublata, eisdem, si necdum sacris mysteriis sunt dedicata, reddantur. Sin redhibitionem consecratio veneranda non sinit, pro his eiusdem quantitatis pretium tribuatur, synagogæ decetero nullæ protinus extruantur, veteres in sua forma permaneant. Dat. XV. Kal. Mart. Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano. CONSS.

LXXXII. Idem. AA. Asclepiodoto. P.P.

Nota sunt adque omnibus diuulgata nostra maiorúmque decreta, quibus abominandorum paganorum, Iudæorum etiam adque hereticorũ spiritum audaciámque cõpreßimus: libenter tamen repetendæ legis occasione amplexi Iudæos scire volumus, quòd ad eorum miserabiles preces nihil aliud sanximus, q̃ vt hi, qui pleraq; incõsultè sub pretextu venerandę christianitatis admittunt, ab eorum læsione persecutionéque temperent: vtque nunc, ac deinceps synagogas eorum nullus occupet, nullus incendat. Tamen ipsi Iudæi, & bonorum proscribtione, & perpetuo exilio damnabuntur, si nostræ fidei hominem circumcidisse eos, vel circumcidendum mandasse cõstiterit, & cetera. Dat. V. Id. April. Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano. CONSS.

LXXXIII. Idem. AA. Asclepiodoto. P.P.

Quæ nuper de Iudæis, & synagogis eorũ statuimus, firma per-

firma permaneant: scilicet vt nec nouas vmquam synagogas permittantur extruere, nec auferendas sibi veteres pertimescant. Cætera verò vetita in posterum sciant esse seruanda: quemadmodum nuper constitutionis latæ forma declarat, & cetera. Dat. VI. Id. Iun. Constātinop. Asclepiodoto, & Mariniano. CONSS.

LXXXIIII. Impp. THEOD. & VALENTINIANVS. AA. Basso. P. P.

Si Iudæi vel Samaritæ filius filiave, seu nepos vnus, aut plures ad Christianæ religionis lucem de tenebris propriæ superstitionis consilio maiore migrauerit, non liceat eorum parentibus, id est, patri vel matri auo vel auiæ exheredare, vel in testamēto silentio prǣterire, vel minus aliquid eis relinquere, quàm poterant, si ab intestato vocarentur, adipisci. Quod si ita forsitan euenerit, iubemus eum ab intestato rescissa voluntate succedere: libertatibus, quæ in eodem testamēto datæ fuerint, si intra legitimū numerum sunt, suam obtinentibus firmitatem. Si quid maximum crimen in matrem patrémve, auum vel auiam tales filios, vel nepotes cōmisisse apertè potuerit conprobari, manente in eos vltione legitima, si accusatio interea iure processerit, parentes tamen sub tali elogio, cui subpeditabūt probabilia, & manifesta documenta, solā eis Falcidiā debitæ successionis relinquāt: vt hoc saltem in honorem religionis electæ meruisse videantur: manente (vt diximus) criminum, si probata fuerint, vltione, & cetera. Dat. VI. Id. April. Rū. Theod. II. & Valentiniano. II. A A. CONSS.

LXXXV. Idem AA. Iohanni. C. S. L.

Iudæorū primates, qui in vtriusque Palæstinæ synedriis

driis nominantur, vel in aliis prouinciis degunt, quæcumque post excessum patriarcharum pensionis nomine suscepere, cogantur exsoluere. In futurum verò periculo eorundem anniuersarius canon de synagogis omnibus palatinis conpetentibus exigatur, ad eam formam, quã patriarchæ quondam coronarij auri nomine postulabãt. Quæ tamen quanta sit, sollerti inquisitione discutias, & quod de occidentalibus partibus patriarchis conferri consueuerat, nostris largitionibus inferatur. Dat. III. Kal. Iun. Cõstãtinop. Florẽtio, & Dionysio. CONSS.

NE CHRISTIANVM MANcipium Iudæus habeat. Tit. VII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Felicem. P. P.

Si quis Iudæorum Christianum mancipium, vel cuiuslibet alterius sectæ mercatus circumciderit, minimè in seruitute retineat circumcisum: sed libertatis priuilegiis, qui hoc sustinuerit potiatur, & cetera. Dat. XI. Kalend. Nouemb. Cõstãtinop. P P. VIII. Id. Maij. Karthag. Nepotiano, & Facundo. CONSS.

II. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Euagrium.

Si aliquis Iudæorum mancipium sectæ alterius seu nationis crediderit conparandum, mancipium fisco protinus vindicetur. Si verò emptum circumciderit, non solum mancipij damno multetur, verum etiam capitali sententia puniatur. Quòd si venerandæ fidei conscia mãcipia Iudæus mercari non dubitet, omnia, quæ, aput eũ repperiuntur, protinus auferantur: nec interponatur quicquam moræ, quin eorum hominum, qui Christiani sunt, posses-

possessione careant, & cetera. Dat. Id. Aug. Constantinop. A. CONS.

III. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Annati didascalo & maioribus Iudęorũ.

Absque calumnia præcipimus Iudæis dominis habere seruos Christianos, hac dumtaxat condicione permissa, vt propriã religionem eos seruare permittant. Ideóque iudices prouinciarum fide publicationis inspecta, eorum insolentiam nouerint reprimendam, qui tempestiuis precibus insimulandos esse duxerint: omnésque subreptiones fraudulenter elicitas, vel elicendas, vacuandas esse censemus. Si quis contra fecerit, velut in sacrilegum vltio proferatur. Dat. VIII. Id. Nouembr. Rũ. Honor. X. & Theod. VI. AA. CONSS.

IIII. Idem AA. Monaxio. P. P.

Iudæus seruum Christianum nec conparare debebit, nec largitatis titulo consequi. Qui non hoc obseruauerit, dominio sibi petulanter adquisito careat, ipso seruo, si quod fuerit gestum, sua sponte duxerit publicandum, pro præmio libertate donando. Verùm ceteros, quos rectę religionis participes constitutos in suo censu nefanda superstitio iam videtur esse sortita, vel deinceps hæreditatis, seu fideicommißi nomine fuerit consecuta, sub hac lege poßideat, vt eos nec inuitos, neč volentes cæno propriæ secta confundat: ita vt si hæc forma fuerit violata, sceleris tanti auctores capitali pœna proscribtione comitãte plectẽtur. Dat. IIII. Id. April. Constantinop. Honor. A. XI. & Constantio. V. C. II. CONSS.

V. Idem AA. Asclepiodoto. P. P. post alia.

Christiana mancipia Iudæorum nemo audeat comparare.

parare. Nefas enim æstimamus religiosissimos famulos impiissimorum emptorum inquinari dominio. Quòd si quis hoc fecerit, statutæ pœnę absque omni erit dilatione obnoxius, & cetera. Dat. V. Id. April. Constantinop. Asclepiodoto, & Mariniano. CONSS.

DE PAGANIS, SACRIFICIIS, & templis. Tit. VIII.

I. Imp. CONSTANTINVS. A. ad Maximũ.

SI qui de palatio nostro, aut ceteris operibus publicis degustatum fulgore esse constiterit, retento more veteris obseruantiæ, quid portẽdat ab haruspicibus requiratur, & diligẽtissimè scribtura collecta ad nostram scientiam referatur: ceteris etiam vsurpandæ huius consuetudinis licẽtia tribuenda, dummodo sacrificiis domesticis abstineant, quæ specialiter prohibita sunt. Eam autem denunciationem adque interpretationem, quæ de tactu amphitheatri scribta est, de qua ad Heraclianum tribunum & Mag. officiorum scribseras, ad nos scias esse perlatum. Dat. XVI. Kal. Ian. Serdicæ. Acc. VIII. Id Mart. Crispo. II. & Cõstantino. II. CC. CONSS.

II. Imp. CONSTANTIVS. A. ad Madalianum agentem vicem. P. P.

Cesset superstitio, sacrificiorum aboleatur insania. Nam quicumque contra legem diui principis parentis nostri, & hanc nostræ mansuetudinis iussionem ausus fuerit sacrificia celebrare, conpetens in eum vindicta & præsens sententia exeratur. Acc. Marcellino, & Probino. CONSS.

III. Idem

III. Idem A. ad Catullinum. P. V.

Quamquam omnis superstitio penitus erudienda sit, tamen volumus, vt ædes templorum, quæ extra muros sunt positæ, intactæ incorruptæq́; consistãt. Nam cùm ex nonnullis, vel ludorum, vel circensium, vel agonum origo fuerit exorta, non conuenit ea conuelli, ex quibus populo Romano præbeatur priscarum sollemnitas voluptatum. Dat. Kalend. Nouemb. Constantio. IIII. & Constante. III. AA. CONSS.

IIII. Idem A. ad Taurum. P. P.

Placuit omnibus locis adq; vrbibus vniuersis claudi protinus templa, & accessu vetitis omnibus licentiã delinquendi perditis abnegari. Volumus etiam cunctos sacrificiis abstinere. Quòd si quis aliquid fortè huiusmodi perpetrauerit, gladio vltore sternatur. Facultates etiam perempti fisco decernimus vindicari, & similiter adfligi rectores prouinciarum, si facinora vindicare neglexerint. Dat. Kalend. Decembr. Constantio. IIII. & Constante. AA. CONSS.

V. Idem A. ad Cerealem. P. V.

Aboleantur sacrificia nocturna Magnentio auctore permissa, & nefaria deinceps licentia repellatur, & cetera. Dat. VIIII. Kal. Decemb. Constantio. A. VI. & Cæs. II. CONSS.

VI. Idem A. & IVLIANVS Cæs.

Pœna capitis subiugari pręcipimus eos, quos operam sacrificiis dare, vel colere simulacra cõstiterit. Dat. XI. Kalẽ. Mart. Med. Constantio. A. VIII. & Iuliano Cæs. CONSS.

VII. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS, & THEOD. AAA. Floro. P. P.

Si qui

Si qui vetitis sacrificiis diurnis nocturnisq́, velut vesanus ac sacrilegus incertorum consultorũ inmerserit, fanúmq, sibi aut templum ad huiuscemodi sceleris excusationem adsumendũ crediderit, vel putauerit adeundum, proscribtioni se nouerit subiugandũ: cùm nos iusta institutione moneamus castis deum precibus excolendum, non diris carminibus profanandum. Dat. XII. Kal. Iañ. Constantinop. Eucherio & Syagrio. CONSS.

VIII. Idem. AAA. Palladio duci Osdroenæ.

Aedem olim frequentiæ dedicatã cœtui etiam populo quoq, cõmunem, in qua simulacra feruntur posita, artis pretio quam diuinitatẽ mentienda iugiter parere publici consilij auctoritate decernimus. Neque huic rei obreptiuum officere sinimus oraculum: vt conuentu vrbis & frequenti cœtu videatur experientia tua omni votorum celebritate seruata auctoritate nostri ita patere templum permittat oraculis, ne illic prohibitorũ vsus sacrificiorum huius occasionis aditus pmissus esse credatur. Dat. Prid. Kal. Dec. Constantinop. Antonio & Syagrio. CONSS.

VIIII. Idem. AAA. Cynegio. P. P.

Ne quis mortalium ita faciendi sacrificij sumat audaciam, vt inspectione iecoris extorúmq, præsagio vanæ spem promißionis accipiat, vel (quod est deterius) futura sub execrabili consultatione cognoscat. Aceruioris etenim imminebit supplicij cruciatus eis, qui contrà vetitum præsentium vel futurarum rerum explorare temptauerint veritatem. Dat. VIII. Kal. Iuñ. Constantinop. Arcadio. A. I. & Bautone. V. C. CONSS.

X. Idem. AAA. ad Albinum. P. P.

Nemo se hostiis polluat, nemo insontem victimam cæ-

dat, nemo delubra adeat, tẽpla perlustret, & mortali ope re formata simulacra suspiciat: ne diuinis adq; humanis sanctionibus reus fiat. Iudices quoq; hanc formam contineant, vt si quis profano ritu deditus templum vspiam, vel in itinere, vel in vrbe adoraturus intrauerit, quindecim pondo auri ipse protinus inferre cogatur: necnon officium eius parem summam simili maturitate dissoluat, si non & obstiterit iudici & confestim publica adtestatione rettulerit: consulares senas, officia eorum simili modo, correctores, & præsides quaternas, apparitiones illorum similem normam æquali sorte dissoluant. Dat. VI. Kal. Mart. Med. Tatiano & Symmacho. CONSS.

XI. Idem. AAA. Euagrio Præfecto Augustali & Romano Com. Aegypt.

Nulli sacrificãdi tribuatur potestas, nemo templa circumeat, nemo delubra suspiciat, interclusos sibi nostrę legis obstaculo profanos aditus recognoscãt: adeo vt si qui vel de diis aliquid contra vetitum sacrísq; molietur, nullis exuendum se indulgentiis recognoscat. Iudex quoq; si quis tempore administrationis suę fretus priuilegio potestatis polluta loca sacrilegus temerator intrauerit, quindecim auri pondo, officium verò eius nisi conlatis viribus obuiarit, parem summam ærario nostro inferre cogatur. Dat. XVI. Kal. Iul. Aquil. Tatiano & Symmacho. CONSS.

XII. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. ad Rufinum. P P.

Nullus omnino ex quolibet genere, ordine hominum, dignitatũ, vel in potestate positus, vel honore perfunctus, siue potens sorte nascendi, seu humilis genere, condicione, fortuna in nullo penitus loco, in nulla vrbe sensu carẽtibus si-

*bus simulacris, vel insontē victimam cędat, vel secretiore piaculo larē ignem erogeniū, penates odore veneratus accendat, lumina inponat, tura, serta suspendat. Quòd si quispiam immolare hostiam sacrificaturus audebit, aut spirantia exta consulere, ad exemplū maiestatis reus lici ta cūctis accusatione delatus excipiat sententiā conpeten tem, etiā si nihil cōtra salutē principū, aut de salute quæsierit. sufficit enim ad criminis molē naturæ ipsius leges velle rescindere, inlicita perscrutari, occulta recludere, interdicta temptare, finē quærere salutis alienæ, spem alieni interitus polliceri. Si quis verò mortali opere facta, & æuum passura simulacra imposito ture venerabitur, ac ridiculo exemplo metuens subitoq; ipse simulauerit vel redimita vittis, arbore vel erecta effossis ara cespitibus vanas imagines humiliore licet muneris præmio, tamē plena religionis iniuria honorare temptauerit, is vtpote violatæ religionis reus, ea domo seu possessiōe multabitur, in qua eū gentilicia constiterit superstitione famulatū. namque omnia loca, quæ turis constiterit vapore fumasse, (si tamen ea in iure fuisse turificantium probabuntur) fisco**

Hos duos titulos quoniam deerant in Theodosiani nostri autographo, ne quid curioso lectori deesset, ex Alarici breuiario, huc libenter adpegimus.

DE APOSTATIS. Tit. V.

I. Imppp. GRATIANVS, VALENTINIANVS. & THEOD. AAA. ad Hypatium. P. P.

*CHristianorū ad aras & tēpla migrātium, negata testandi licētia vindicamus admissum. Eorū quoq; flagitia puniantur, qui Christianę religiōis & *hominis dignitate neglecta, Iudaicis semet† polluere cōtagiis. Dat. XII. Kal. Iun. Pataui, Merobaude.*

* Non erat & in nonnullis codicibus.
† sibimet.

II.&Saturnino.CONSS. Reliqua pars legis de Manichæis ideo facta nō est, quia euidēter ī Nouellis inuenitur.

II. Imp. CONSTANTINVS.A.
ad Felicem.P.P. post alia.

Eum qui ex Iudæo Christianus factus est, inquietare Iudæos non liceat, vel aliqua pulsare iniuria, pro qualitate commissi istiusmodi contumelia puniēda, & cetera. Dat.XI.Kal.Nouemb.Constantinop.PP.Prid.Id.Maij, Nepotiano & facundo.CONSS.

III. Idem.A.& IVLIANVS.Cæs.ad Thalassum.P.P.

Si quis lege venerabili constituta, ex Christiano Iudæus effectus, sacrilegis cœtib⁹ aggregetur, cū accusatio fuerit comprobata, facultates eius dominio fisci iussimus vindicari. Dat. V. Nō. Iul. Mediolani, Constantio. A.VIII.& Iuliano Cæs.II.CONSS.

DE RELIGIONE. Tit. VIIII.

I. Impp. ARCAD.& HONOR.AA.
Apollodoro Proc.Africæ.

Quotiens de religione agitur, Episcopos conuenit agitare: ceteras vero causas, quæ ad ordinarios cognitores, vel ad vsum publici iuris pertinent, legibus oportet audiri. Dat.XIIII.Kalend. Septemb.Pataui, Theodoro.V.C.CONS.

II. Impp. HONOR.& THEOD.AA.
Marcellino suo salutem.

Ea quæ circa catholicam fidem vel ordinauit antiquitas, vel parentum nostrorum auctoritas religiosa constituit, vel nostra serenitas roborauit, nouella superstitiōe remota, integra & inuiolata custodire præcipimus. Dat. IIII.Id.Octob.Rauennæ, Bautone.V.C.CONS.

FINIS.